per ꝓuationē cōpōnis ex ꝓtibus q̃titatiuis.pz:qr cū qlibz motꝰ sit cōpositꝰ ex ꝓtibꝰ q̃titatiuis cū sit de nuō ꝯtinuoꝝ vel successiuoꝝ nullus motꝰ eēt simpꝛ.Cuiꝰ oppm dic̄ Aris. ¶ 2ª suppō est ista.ꝙ motꝰ nō dr simplex ꝑ ꝓuationē cōpōnis ex ꝓtibꝰ:q̃ꝝ vna sit velocior vl tardior q̃ alia.Nā tūc motꝰ nālis terre deorsuz ꝟm semidiametrū mūdi vel ꝓtē eiꝰ nō eēt simpꝛ cū i fine sit velocior q̃ i ꝓnꝰ.Cuiꝰ oppm itez dic̄ Aris.¶ 3ª suppō.nec motꝰ dr simpꝛ ꝑ ꝓuationē cōpōnis ex ꝓtibꝰ qbꝰ vna ꝑs mobilis mouet̄ velociꝰ ⁊ alia tardiꝰ.Nā tūc total motꝰ celi ipsi celo coextēsus nō eēt motꝰ simpꝛ:qd̄ est falsuz.⁊ ꝯ Aris.ꝯña pz ex B.qr ꝑtes celi q̃ sūt iuxt̄ eqnoctiale mouent̄ velociꝰ q̃ ꝑtes celi q̃ sūt iuxt̄ polos: postq̃ i eodē tpe describūt plus de spatio vero vl imaginato.¶ 4ª suppō.nec motꝰ dr simplex ꝑp B ꝙ molc tali motu motū sit figc simplicis ⁊ regularis:qr nō obstāte ꝙ terra eēt valde irregularis figc adhuc motꝰ eiꝰ deorsuz diceret̄ simplex.¶ 5ª suppō.nec motꝰ dr simplex ꝑp simplicitatē sube mote.Nā tē motꝰ elntoꝝ nō eēt simpꝛ:cū qdlz elntorū sit cōpm ex mā ⁊ forª.Sil'r motꝰ q̃uis mixti deorsuz nō eēt simpꝛ ꝓpter ꝯsilez rōnē qd̄ Aris.negaret:qr tale mixtū nāl'r mouet̄ tali motu simplici ad motū elnti ꝓdñantis in ipso.¶ 6ª suppō.nec motꝰ dr simpꝛ ꝑp B ꝙ fit sup spatio simplici.nā tūc motꝰ q̃uis q fieret ꝟm lineā trāsuersalē rectā eēt simpꝛ:qd̄ est falsuz.qr cōponit̄ ex recto ⁊ circulari. sil'r ēt motꝰ mole fabri eēt simpꝛ:qr fit ꝟm spatiū simpꝛ.s. lineā circularē:⁊ tñ B ē falsuz:qr motꝰ mole fabri cōponit̄ ex motu pulsus ⁊ tractꝰ.¶ 7ª suppō ē ista.ꝙ motꝰ dr simpꝛ: ex eo ꝙ fit ꝑ lineā breuiorē ꝑ quā ꝑt fieri ad memm mūdi vl a medio mūdi.s.ꝟm semidiametrū mūdi vel ꝓtē eiꝰ absq̃ B ꝙ aliqd ꝑticipet de circuitione vel circa mediū mundi ꝟm lineā circularē vel ꝓtē eiꝰ absq̃ B ꝙ ꝑticipet aliqd de descēsu ad mediū vl ascēsu a medio ita ꝙ simplicitas motus attēdit̄ in ordine ad mediū mūdi. ¶ Ex q̃ seqt̄ datis duobꝰ mobilibꝰ eq̃l'r distātibꝰ a medio mūdi vtrisq̃ eque velociter descēdētibꝰ ad mediū mūdi.vno tñ descēdēte ꝑ semidiametrū mūdi.altero aūt ꝑ arcū cuiꝰ semidiameter mūdi eēt chorda. ꝑm mouerēt motu simplici. zm ārt nō:qr zm nō descēderet ꝑ lineā breuiorē ꝑ quā pōt:sz ꝑ lineā curuā aliqd ꝑticipās de circuitione in eiꝰ descēsu:⁊ incidētal'r addo ꝙ in eodē casu illa duo mobilia:lz eq̃ velociter descēderēt:nō tñ eq̃ velociter mouerent̄:qr illud qd descēderet ꝑ arcū velociꝰ mouerēt cū in eq̃li tpe plus ꝓtrāsiret de spatio:qr ꝓtrāsiret arcū qñ reliquū ꝓtrāsiret chordā. arcꝰ aūt est maior chorda:eq̃ velociter tñ descēderet:qr eq̃liter cētro appropinq̃ret:ita ꝙ motꝰ velocitas mensurat̄ penes trāsitū spatij maioris vl minoris in tāto vl in tāto tpe:descēsus aūt velocitas penes approximationē maiorē vl minorē ad mediū mūdi in tāto vl in tāto tpe. ¶ Juxta illaz ꝓpōnē seu suppōnē dubitat̄ ꝑ q̃tū ad motū rectū.nā seqr̄ ꝙ aliqd totū mouerēt motu simplici.cuiꝰ tñ q̃libz medietas mouerēt motu cōposito.ꝓbat̄ ꝯña.nā sit vna terra pura vniformis in q̃uitate ꝟz ꝑtes eiꝰ q̃ descēdat sic ad cētrū mūdi ꝙ pūctꝰ in medio eiꝰ imaginatꝰ describat semidiametrū mūdi:⁊ in eiꝰ descēsu illa terra ꝯdēsēt:in isto casu totalis terra mouet̄ motu simplici:⁊ tñ q̃lz medietas vr̄ eē mota motu cōpoto ex descēsu ⁊ aliq̃li circuitiōe:postq̃ nulla eiꝰ medietas descēdit ꝑ semidiametrū mūdi. Al'r ꝓt argui B idē sic ponēdo talē casuz ꝙ sit aliq̃ terra pura q̃ i eiꝰ descēsu rarefiat vsqz.s.ad istās memꝑ tpis mēsuratis descēsuz:sp pūcto medio ipsiꝰ terre manēte i semidiametro mūdi:⁊ pꝰ memꝑ istās tpis terra illa eꝯ ꝯdēsēt. In isto casu pūctꝰ mediꝰ total terre dscribit semidiametrū mūdi.q̃libz aūt medietas describit q̃ſt arcū cꝰ semidiameter mūdi est chorda.q̃re q̃lz medietas terre sic mote vr̄ eē mota motu cōpoto totali terra mota motu simplici.¶ Ad illud rñdeo cōcedēdo ꝯnē.s.ꝙ aliqd̄ corpꝰ totale mouet̄ motu simplici cuiꝰ q̃libz medietas mouet̄ motu cōposito:cū q̃ bñ stat ꝙ medietates ille sil sūpte mouent̄ motu simplici cū ille medietates sil' sūpte nō sint aliud q̃ illud totū.¶ 2º dubitat̄ iuxta eādē suppōnē q̃tū ad motū circularē. nā si ipsa eēt va seqrēt ꝙ eccētricꝰ solis vl alicꝰ alteriꝰ planete nō mouerēt motu simplici:qd̄ tñ ē fl'm:ex eo ꝙ orbis eccētricꝰ est corpꝰ simpꝛ.cuilz aūt tali debet motꝰ simpꝛ ꝑ Arist.in lra. ꝓbatio ꝯñe.qr eccētricꝰ lz moueat̄ circa cētrū mūdi:tñ aliqd de ascēsuz descēsu ꝑticipe vr̄:ex eo ꝙ aliq̃ eiꝰ ꝑs efficit̄ aliqñ cētro mūdi ꝓpinqor aliqñ remotior.cētro aūt mūdi appropinq̃re est descēdere:⁊ a cētro mūdi elōgare ē ascēdere.ḡtc.¶ Propt̄ istā rōnē ⁊ ꝑp q̃sdā alias rōnes Com. negauit eccētricos de qbꝰ videbit̄ plus postea.Sz ad ipaz ꝑ aliqs volētes sustinē eccētricos rñdet̄:⁊ ꝯcedit̄ ꝙ eccētrici mouēt̄ motu simplici:⁊ qñ dr aliq̃ ꝑs eccētrici:aliqñ efficit̄ cētro ꝓpiqor ⁊ aliqñ remotior.bñ ꝯcedūt:sz negāt ꝙ ꝑp B eccētrici nō mouēāt̄ motu simplici:qr dñt simplicitatē motꝰ circl'aris nō attēdi penes motū circa cētrū mūdi:sz circa cētrū ꝓpriū corpis:mō eccētrici nūq̃ efficiunt̄ q̃tū ad aliq̃s suas ꝑtes aliqñ ꝓpinqores cētris ꝓprys aliqñ remotiores.Sz sp manēt eq̃l'r distātes ab eis:sz breuiter istud salua gra sic dicētiū nō vr̄ mihi valere:qr si simplicitas motꝰ circularis attēderet̄ reūcētri ꝓpry corpis moti:tūc mola fabri moueret̄ circula'r motu simplici:qd̄ est fl'm.⁊ credo ꝙ illimet credāt B eē fl'm.ꝯña nō est de se:ex eo ꝙ sp ꝑtes mole fabri i eiꝰ motu circulari manerēt eq̃l'r distātes a cētro ꝓpo illiꝰ mole.falsitas ꝯñtis pz.ꝑ qr motus mole fabri cōponit̄ ex pulsu ⁊ tractu. 2º qr i tali motu vna ꝑs mole ascēdit reliq̃ descēdēte.q̃re motꝰ eiꝰ nō vr̄ eē simplex.¶ Al'r igr̄ dbz ē ad illā rōnē sustinēdo eccētricos:ꝙ vtiqz motꝰ eoꝝ est simpꝛ:cū dicis ꝙ ꝑ eoꝝ motū aliq̃ eoꝝ ꝑtes efficiūt̄ aliqñ cētro ꝓpiqores aliqñ remotiores. ꝯceꝰ Et qñ vlteriꝰ dicebat̄ ió aliqñ descēdūt ⁊ aliqñ ascēdunt. negr ꝯña:ꝑp B ꝙ nō oē cētro mūdi appropinq̃re est descēdere:nec oē a cētro mūdi elōgari ē ascēdere:sz solū qd̄ fit ifra orbē lune i sphera actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ. ¶ Adhuc dubitat̄ de motu epicl'i circa cētrū ꝓpriū vtrū sit simpꝛ vl cōpositꝰ. Ad qd̄ aliq dñt ꝙ si nos pōimꝰ eccētricos ñ ē necū ponē epicl'os:⁊ ió si epicl'i nō ponūt̄ nō oz q̃rere de motu eoꝝ an sit simpꝛ vl cōpositꝰ:de B tñ vtꝝ sint ponēdi epicl'i vl nō cū eccētricis videbit̄ i 2º bꝰ.¶ Istis ꝑsuppositis sit B ꝑª ꝯña.aliqs de fcō ē motꝰ simpꝛ circl'aris nāl'.pz ō motu celi q est circa memm mūdi absqz B ꝙ aliqd ꝑticipet de ascēsu vl descēsu.¶ 2ª ꝯ.aliqs ꝑt eē motꝰ simpꝛ rectꝰ nāl'.pz B.nā terra ꝑt moueri vsus memm mūdi:⁊ ignis ꝑt moueri a medio absqz B ꝙ iꝰ in eoꝝ motibꝰ aliqd ꝑticipent de circuitione. ¶ 3ª ꝯ.ꝙ som sūt duo motꝰ simplices nāles ꝟm gꝰ.s.rectꝰ ⁊ circularis.pz B.qr tot sūt magnines simplices penes q̃s sumit̄ simplitas motꝰ.s.linea recta directe tēdēs ad memm vl a meꝰ:⁊ linea circularis circa memm ꝟm oēz pūctū eq̃l'r distās a meꝰ.¶ 4ª ꝯ.tres sūt motꝰ simplices nāles ꝟz spēz subalternā.pz B.qr rectꝰ subdiuidit̄.s.i motū sursū ⁊ motū deorsuz.¶ 5ª ꝯ.pl'es q̃ tres sūt motꝰ nāles simplices ꝟm spēm spālissimā.pz B.qr pl'a sūt corpa simplicia q̃ tria distincta ꝟz spēz spālissimā:⁊ vnūqdqz corpꝰ simpꝛ ꝟm spēz spālissimā determnat sibi motū nālē distinm ꝟm spēm spālissimā vt postea ꝓbabit̄.⁊ sic sit dcm ō istis duobꝰ artis vt occurrit.

Quātuz ad 3m artim ꝑ ꝑmitto aliq̃s suppōnes. q̃ꝝ ꝑª est ista.ꝙ aliqd pōt imaginari moueri motibꝰ plibꝰ simplicibꝰ 2r.Unoꝰ sil'.Alioꝰ successiue. 2ª suppō aliqd pōt imaginari moueri sil' plibꝰ motibꝰ simplicibꝰ 3r. vnoꝰ ꝙ eq̃ ꝑ ⁊ eq̃ velociter moueat̄ illis motibꝰ simplicibꝰ. 2º ꝙ moueat̄ plibꝰ motibꝰ simplicibꝰ nō eq̃ ꝑ:sz moueat̄ vno ex se:⁊ alio ad motū alteriꝰ cōiuncti cū eo. 3º.ꝙ mo-

Questiones subtilissime Alberti de Saxonia in libros de Celo y Mundo.

¶ Clarissimi doctoris Alberti de saxonia qõnes super quatuor libros Aristotelis de celo ⁊ mũdo feliciter incipiunt.

¶ De natura scientia fere plurima ⁊c.

Ristoteles in lib° de celo ⁊ mũdo qui est scõs liber in ordine librorꝫ nãliũ: ꝓsiderat de totali mũdo ⁊ corporib⁹ nãlib⁹ simplicib⁹: sic sũt q̃tuor elnta ⁊ celũ ꝓm q̃ sunt mobilia motib⁹ localibus simplicib⁹: ex qbus ipse mũdus ꝓstat tale obseruãs ordinẽ: qr in ꝑ lib° partiali determinat de mũdo ꝓm se totũ. In 2° aũt de pte mũdi nobiliori. vtputa de celo ptes ei⁹ ⁊ ꝓprietates ⁊ ꝓprias passiones ei⁹ cõsiderans. Et in 3° lib° determinat de ptib⁹ mũdi min⁹ nobilib⁹ sicut sunt q̃tuor elnta: ⁊ hoc ꝓm opionẽ antiquorꝫ. In 4° determinat de eisdem ꝓm ꝓpriã opionẽ. ¶ In ꝑ libro sic ꝓcedit. ꝑ determinat de pfectione mũdi hanc soluens qõnez. vtrũ mũdus sit pfectus. 2° aũt de finitate mũdi in magnitudine soluẽs qõnẽ 2 am ꝓncipalẽ huius libri ꝓmi. s. vtrũ mũdus sit magnitudo finita vel infinita. 3° determinat de vnitate mũdi. s. vtrũ sit vnus solus mũdus vel plures vel saltiz possint eẽ: que est 3a qõ ꝓncipalis huius ꝓmi. 4° determinat de ꝓpetuitate mũdi hãc soluens qõnez q̃rtã. vtrũ mũdus sit ꝓpetu⁹. ¶ Scõm exigẽtiã istarꝫ materiarꝫ dño ꝓcedẽte q̃sdã cõscribã qõnes sup totalẽ librũ Arist. antedictũ. In qb⁹ si qd min⁹: bñ dixero benigne correctionl meli⁹ dicẽtiũ me subijcio. ꝓro bñdictis aũt nõ mihi soli sz magistris meis reuerẽdis de nobili facultate artiũ parisien. q me talia docuerunt peto dari grates ⁊ exhibitionez honoris ⁊ reuerẽtie. Volo aũt quantũ potero sic ꝓcedere: vt dicta in questionibus prioribus deseruiant dicẽdis in qõnibus posteriorib⁹ ad finẽ: vt scientia veniat ordinate.

¶ Secundũ naturã quidez enim nõ est ipsi celo que in rectuz latio. vna enim erat vniuscuiusq3 simpliciũ. Tex. cõm. XVIII. Questio. I.

Ccedendo igitur ad intẽtum pro cõcludẽdo mũdo esse pfectũ qõ Arist. in ꝑ tractatu huius ꝓmi libri partialis intẽdit cõcludere: volo tractare istas q̃nq3 qõnes. Quarꝫ ꝑ° est ista. Utrũ cuilibet corpi simplici insit nãliter tm̃ vn⁹ motus simplex. 2a vtrũ in mũdo sint q̃nq3 corpora simplicia distincta specie. s. q̃tuor elnta ⁊ q̃nta eẽntia. 3a vtrũ ꝓter dicta q̃nq3 corpora simplicia sit ponẽdũ sextũ corp⁹ simplex ꝓm spẽm. 4a vtrũ totalis mũdus sit vnũ ens ꝓtinuũ. 5a vtrũ mũdus sit pfectus. ¶ Ad ꝑam dictarꝫ qõnũ ꝓpositarꝫ arguit. ꝑ ad ptez negatiuã sic. Non cuiuslibet corpis simplicis est motus. Igit nõ tm̃ vn⁹ motus. ꝓñtia nota est de se: ⁊ ꝓbat assumptũ. Et ꝑ de celo qõ est corp⁹ simplex ꝓm Aristo. in lr̃a: ⁊ tm̃ eius nõ vr̃ esse motus saltẽ localis: de quo hic itẽdit cuz semp maneat in eodẽ loco. ¶ Et si vr̃ q̃ ꝓpter hoc bene ꝓcedit celũ nõ moueri ꝓm se totũ: adhuc tm̃ celũ bene mouet ꝓm eius ptes. Arguo q̃ nõ. Nã vtraq3 medietas celi ita manet in eodẽ loco sic celũ: qõ pz de medietatib⁹ celi q̃s eqnoctialis diuidit abinuicẽ. 2° vltima sphera est corpus simplex: ⁊ tm̃ nõ mouet localr: eo q̃ nõ est in loco cũ extra ipsaz nõ sit loc⁹ nec tẽpus nec vacuũ sic ponit Arist. in lr̃a. 3° pz ꝑ de totali terra q̃ ponit corp⁹ simplex: ⁊ tm̃ semp manet in medio mũdi ⁊ qescit. igit nõ cuiuslz corpis simplicis est motus. 4° idẽ ꝓfirmat aũcte illorꝫ astrologorꝫ qui ponũt vltimũ celũ imobile nõ obstãte q̃ sit corp⁹ simplex. ¶ Scõo ad ꝓncipale sic. Nullus motus est simplex. q̃ qõ falsa cũ hoc supponat in qõne. añs pz. qr ois mot⁹ est diuisibilis i ptes ꝓm diuisionẽ tpis in q̃ fit: sic vult Aristo. in 6° physicorꝫ. q̃ nõ est simplex. ¶ Cõfirmat idẽ 2°. ois mot⁹ vel est nãlis vel violẽtus: si est nãlis sic in fine est velocior q̃z in ꝓn°: si violẽtus: sic in fine est tardior: ⁊ sic ois mot⁹ siue nãlis siue violẽtus cõponit ex velociori ⁊ tardiori: q̃re nõ est simp^r. ¶ 3° ad ꝓncipale sic. Quilibet orbis planete est corp⁹ simplex: ⁊ tm̃ ei nãliter insunt plres mot⁹ simplices locales. q̃rꝫ vn⁹ est ab oriẽte in occidẽtẽ ꝑ meridiẽ ꝓm motũ ꝓmi mobilis sup polos mũdi. alter aũt est ab occidẽte in oriẽtẽ ẽt ꝑ meridiẽ sup polos ẕodiaci: q dr̃ eẽ motus ꝓpri⁹ illi⁹ orbis ⁊ ꝓmus mot⁹ rapt⁹. ¶ Nec valet si dicat q̃ so^m vnus istorꝫ motuũ est orbi nãlis. alter aũt est ei violentus: ex eo q̃ tũc nõ ꝓpetuo orbes planetarꝫ talr dictl motib⁹ fuissent moti: cũ nullũ violẽtuz diu duret. ꝑ Aristo. in lr̃a: qõ tm̃ est falsuz. ¶ 4° ad ꝓncipale sic. Ignis in sphera sua mouetur circulariter vna cũ celo: ⁊ cũ ꝑ est mobilis nãliter sursuz: iõ eiusdẽ corpis simplicis sunt plres mot⁹ nãles simplices distincti ꝓm spẽm. ꝑ° ps añtis pz ꝑ Aristo. ꝑ metheo. Et 2a ps pz ad experiẽtiã. videm⁹ enĩ ignẽ hic iferi⁹ nõ ꝓhibitũ nãlr moueri sursuz. ꝓñtia pz: ex eo q̃ ignis ponit eẽ corp⁹ simplex: ⁊ cũ ꝑ mot⁹ circularis: ⁊ mot⁹ sursuz ponunt esse mot⁹ distincti ꝓm spẽm ꝑ Arist. in lr̃a. ¶ Et si dicat nõ ꝓp hoc igni insunt duo mot⁹ quorꝫ vterq3 insit ei nãlr: qr lz vterq3 dictorꝫ motuũ ei insit: tm̃ solũ vn^m eorꝫ. s. mot⁹ sursum inest ei nãlr: ⁊ alter. s. mot⁹ circularis inest ei violẽter. hoc nõ valet. Nã tũc nõ ꝓpetuo ignis in sphera sua fuisset mot⁹ circulariter vna cũ celo. Cui⁹ oppo^m ꝓcederet Arist. ꝓñtia tz ꝑ hoc q̃ nullũ violẽtũ diu durat per Arist. in lr̃a. ¶ 5° si terra q̃ ponit eẽ corp⁹ simplex poneret sursuz ipsa nõ ꝓhibita descẽderet vno motu simplici vsq3 ad sphẽrã aeris. ⁊ vno alio motu simplici distincto specie a ꝑ vsq3 ad aquã. deide adhuc alio distincto specie vsq3 ad mediũ mũdi. q̃ eiusdẽ corpis simplicis pñt eẽ plres mot⁹ nãles simplices. ꝓñtia nota est de se. ⁊ añs q̃tũ ad ptẽ ei⁹ dubiã. ꝓbat ꝑ Arist. in lr̃a. q vr̃ distinguere mot⁹ nãles ab inuicẽ specie ꝓm distõnẽ specificã terminorꝫ: ad q̃s mõ pz q̃ dicti mot⁹ terre sunt ad terminos distictos spẽ postq̃z vn⁹ est ad aerẽ alter ad aquã. Ista aũt distinguunt spẽ. ¶ 6° mot⁹ sursuz ⁊ mot⁹ deorsuz sunt mot⁹ nãles simplices ⁊ ambob⁹ illis motib⁹ aer q̃ ponit corp⁹ simplex põt moueri saltẽ successiue. nã si aer eẽt in loco aque moueret nãliter sursum ad locũ ꝓpriũ. si aũt eẽt in loco ignis moueret nãlr deorsum ad locũ eũdẽ. ¶ 7° ꝓbat q̃ idẽ corp⁹ sil põt moueri diuersis motib⁹ simplicib⁹ ꝓm spẽm. Nã descẽdat vna terra donec tãgat cẽtrũ terre q̃ facto nõdũ qescit illa terra: sed adhuc mouebit si nõ fuerit ꝓhibita donec eius mediũ fiat mediũ mũdi. Ideo ꝑ illud tps ꝑ qõ mouebit postq̃z ꝑ tetigit cẽtrũ aliq̃ ps ei⁹ recedet a cẽtro: ⁊ alia accedet ad cẽtrũ. Et cũ a cẽtro recedere sit ascẽdere: ad cẽtrũ accedere sit descẽdere: seqt q̃ terre sic mote sil vna ps ascendit qñ alia descẽdit: ⁊ cũ idẽ sit mot⁹ toti⁹ ⁊ ptis ꝑ Arist. in lr̃a. sequtur q̃ illa terra sil ascẽdit ⁊ dscẽdit. ¶ 8° ẽt ꝓbat q̃ vn⁹ mot⁹ simplex põt inesse plib⁹ corpib⁹ simplicib⁹ distictis ꝓm spẽm. ꝑ ꝑ pz de motu circulari q̃ inest celo nãlr: ⁊ etiã igni que ponunt corpora distincta ꝓm spẽm. 2°. nã motũ a medio Aris. reputat vnũ motũ simplicẽ tali: tm̃ motu sũt

mobilia plura corpora simplicia distincta fm spem.s.ignis & aer. ¶ 9°.idē motus simplex fm spem pōt inesse plurib⁹ mixtis dīntib⁹ fm spem.igit mag⁹ plib⁹ simplicib⁹ distinctis fz spem.aīs pz.qz plūbū & aux & mlta talia sūt mixta dzia spē:& tñ oib⁹ eis iest nālr vn⁹ mot⁹ simp^r.puta deorsū. ꝓña tz p ß ꝙ mixta mouent ad motū elnto⁹ dñantiuz in ipsis sic dic Arist.i lra. Jn dictis aūt mixtis diuersa dñant

Oppositum (elnta seu corpa simplicia.igit &c. arguitur per Aristo.in littera.

Jn ista qōne qtuor erūt articuli. ¶ Primus erit iuxta mām p^i arg^ti.s.vtrū oē corpus nāle sit nālr mol^c motu locali. ¶ 2° erit iux mām 2^i arg^ti.s. vtrū aliqs sit mot⁹ simplex:& qd debeamus itelligere per motū simplicē:& qt sint fm spem. ¶ 3° erit rñsalis ad qōnē ppositā:& cū ß ad illā dubōnē iuxta mām octaui arg^ti pncipalis.s.vtrū idē mot⁹ simplex possit inesse nālr plib⁹ corpib⁹ simplicib⁹ distinctis fm spem. ¶ 4° erit de motu mixti postq̄ dctm est de motu simplici iux mām 9^i arg^ti.

Jn primo arti^lo p ponā descriptiōes grūdā terminox:qb⁹ oz plies vti in sequētib⁹ cū vna distōne ei⁹ qd est moueri localr. Deide rñdebo ad articulū. Termini describēdi sūt isti nā:corp⁹ nāle:mot⁹ localis: mot⁹ nālis:mot⁹ violēt⁹. ¶ Uñ nā sic describit 2° physicox. Nā est pn^m & cā monēdi & gescēdi ei⁹ in quo est p^m p se & nō fm accñs:& diuidit in mām & formā:& fm ß 2^r dz eē pn^m mot⁹.s.passiuū & actiuū:passiuū qdē vt mā:actiuū vt for^a. ¶ Corp⁹ aūt nāle dz corp⁹ cōpositū ex mā & for^a. ¶ Juxta qd dubitat vtrū celū sit corp⁹ nāle. Ad qd dico ꝙ sic si celū capiat p aggregato ex orbe & itellntia:q lz nō faciat vnū orbē p inherētiā intellntie ad orbē:tñ bñ facit vnū cū ipso p q̄dā appropationē & idistātiā & pñtiā ei⁹ ad orbē:& ad quālibet ei⁹ ptē. Si aūt celū capet pro orbe solo cū exclusione itellntie:tūc nō diceret ens nāle:sed nā.& vtrū mā vel for^a postea dicet. ¶ Alia descriptio.mot⁹ localis dz quo aliqd mutat locū formalr fm se vel fm ptes vel mutaret si eēt in loco:qd addo ppter nonā spherā que mouet motu eiusdē spēi cū motu locali:lz nō mutet locus nec fm se nec fm ptes suas:postq̄ nec fm se nec fm ptes est in loco. Silr posito ꝙ ifra spherā lune eēt vacuū:& nihil ibi eēt excepto vno lapide:nō est du^m qn de⁹ posset adhuc mouere illū lapidē de vno polo ad aliū:& nō nisi motu locali vl motu eiusdē spēi cuz ipso nō obstāte ꝙ ille lapis nō mutaret locū postq̄ nō eēt i loco. Sufficit g ꝙ motu illo formalr mutaret locū si eēt in loco ad hoc ꝙ dicat moueri motu locali vl motu eiusdē spēi cū ipso:de ß magis i lib⁹ physi. ¶ Alia descriptio.mot⁹ nālis dz q fit a pn° actiuo itrīseco vl actiuo extrīseco:duz tñ pn^m passiuū itrīsecū illi⁹ mol^is ad illū motū nālē hēat iclinationē. ¶ Exē^m pmi.sic est mot⁹ gūis deorsuz. ¶ Exē^m scdi.sic est mot⁹ ferri ad magnetē vl calefactio aq.vñ lz aq calefiat ab extrīseco puta igne:tñ qz mā aq ad illā calefactionē hz iclinationē pp formā subalē ignis q illā calefactionē ꝓsequtur:inde est ꝙ aq dz nālr calefieri. ¶ Alia descriptio.mot⁹ violēt⁹ dz q est a pn° extrīseco ad quē motū pn^m passiuū mobilis nō hz iclinationē:sic est mot⁹ gūis sursuz.istud pz p descriptionē violēti:quā ponit Arist.3° ethicox.vbi dic violētū eē a pn° extrīseco nō ꝓferēte vim passo.i.ad qd passuz nō hz iclinationē nālē. ¶ Dubitat hic qre mā aq hz inclinationē nālē ad calefactionē & nō ad motū surſum. ¶ Dico ꝙ ió qz mā nō appetit accidētia nec iclinat ad ea:nisi pp formā subalē ad quā talia accidētia disponūt:& ió qz calefactio q̄tū est de se mām disponit ad for^am subalē nouā in ipsaz mām itroducēdā:& ß nō facit mot⁹ localis saltē fm se:ió mā aq bñ hz inclinationē nālē ad calefactionē:lz nō ad motū localē aliū ab illo ad quē inclinat forma subalis actualr in ea exñs:pp qd cōcedimus bñ aquā nāliter calefieri:lz nō cōcedamus ipsaz nālr ascēdere. ¶ Cum istis descriptionib⁹ addo istā suppōnē.s.qd qdlibet corp⁹ nāle hz aliquē locū sibi nālē ipsi⁹ ꝓseruatiuū:ꝙ pz ex eo qz nos videmus idē corp⁹ in vno loco diutius durare:in alio aūt min⁹ diu.& cū qdlibet ens appetat se permanere:sequit ꝙ qdlibet corp⁹ nāle cū fuerit extra locū suū:nālē hz iclinationē ad illū:& cū fuerit in ipso hz iclinationē ad manēdū in eo ppter diuti⁹ ꝓseruari in suo eē. ¶ Tunc sit distō ꝙ aliqd pōt moueri localr multiplr. Uno° fm se totuz sicut graue deorsuz. Alio° fm ptes sicut celū. ¶ Silr vno° motu recto:sicut graue cū mouet deorsuz & leue sursuz. Alio° motu circulari:sic mouet celū & ignis in spbera sua. Alio° mere nālr:vt graue deorsuz. Alio° mere violēter:vt graue sursum. Alio° mouet nāliter & volūtarie vt celū.talis enim mot⁹ est orbi nālis:& fit volūtarie ab itelligētia. Alio° nec nāliter nec violēter:sed pter nām:quo mō mouet ignis in spbera sua. Alio° mixtim ex volūtario & violēto:sicut est mot⁹ aialis. Alio° mixtim ex recto & circulari:sicut est mot⁹ lapidis trāsuersalis vel mot⁹ gūis ad mediū mūdi p arcū cui⁹ semidiameter mūdi est corda. Jstis suppositis pono vnicā ꝓnē rñsalē ad articulū.s.oē corp⁹ nāle est nālr mol^c motu locali. pbat.oē qd hz pn^m in se actiuū mouēdi localiter:ß est nālr mobile localr:sz oē corp⁹ nāle est hz. g &c. Maior pz p diffōnē motus nālis pus posita q est cōis oī motui nāli:siue sit alterationis:siue localis:siue qcūqz ali⁹ vna cū suppōne posita post descriptiōes terminox dictorū nā corp⁹ nāle &c.sz minor pz p diffōnē corpis nālis vna cū diffōne nāe. ¶ Jux ꝓnē istā dubitat.qre dz corp⁹ nāle: nōne sufficeret dicere corpus cum oē corpus sit nāle:& eē. ¶ Dic pōt rñderi 2^r. p ꝓcesso ꝙ oē corp⁹ esset nāle:& oē nāle eēt corp⁹:tñ addit ly nāle ppter opinionē Platonis qui credidit aliq corpora esse mathematicalia & nō nālia. ¶ Aliter pōt dici negādo ꝙ oē corp⁹ sit nāle. Nā mā est corp⁹ cōsilr forma eq est corp⁹:cū qdlibet istox sit lōguz latū & pfundū. Et tñ neutrū istox est ens nāle sz nā. Silr albedo & dulcedo in lacte sunt corpora cū vtrūqz illox sit lōgū latū & pfundū:& tñ neutrū eox est ens nāle:qd pz p diffōnē entis seu corporis nālis pus positā:lz bñ sint entia fm nām. ¶ 2° dubitat ō ꝓnē in se:qz celū est corp⁹ nāle: cū sit vnū de qnqz corpib⁹ simplicib⁹ nālib⁹ per Arist.in lra.& tñ lz moueat nō nālr:sz violēter moueri vz ex eo ꝙ mouet ab itelligētia q nō vz itrīseca eē celo sz extrīseca. 2°.nā bñ pole est esse aliqd corp⁹ nāle:qd tñ nunq̄ mouet localr:& p ꝓñs tale nō vz esse mobile localr. Nā si eēt mobile localr:& nunq̄ moueret po^a ei⁹ nālis ad motū eēt frustra:qd vz eē falsuz.cū de⁹ & nā nihil agāt frustra. Assūptū pz.nā pole est aliq̄ terrā in aliq loco gñari & i eodē corrūpi absqz ß ꝙ vnq̄ moueat localr. ¶ Ad ista ad p^m dico ꝙ vtiqz celū mouet nālr:& vlteri⁹ dico ꝙ mouet a pn° intrīseco p appropationē & pñtiā:puta ab itellntia lz nō per inherētiā:& ß sufficit ad motū nālē. ¶ Ad 2^am bñ cōcedo ꝙ est pole aliqd eē corp⁹ nāle qd nūq̄ moueat localr. Et vlteri⁹ dico ꝙ nō est icoueniēs po^am aliq̄ frustrari fm idiuiduū:lz sit ipole po^am nālē frustrari taz fm idiuiduū q̄ fm spēz. Mō dico ꝙ i ppposito:lz dcā po^a frustret fm idiuiduū:tñ ꝓsilis po^a in aliq̄ silī reducit ad actū. Uñ lz aliq flores nūq̄ pducāt fructū & po^a pducēdi fructū in illis nō reducat ad actū:tñ po^a pducēdi fructū i alys eis silib⁹ in spē ad actū reducit. Et ita de⁹ & nā nihil faciūt frustra fm spem & idiuiduū sil:lz bñ fm vnū idiuiduū vel pla solū.

Quantum ad 2^m arti^m pmittā prius aliq̄s ppōnes tanq̄ suppōnes:& deide ponā aliq̄s ꝓnes rñsales ad art^m. Suppōnes erūt iux qd nois mot⁹ simplicis. ¶ Et sit ß p^a suppō. ꝙ mot⁹ localis nō dz simplex per priuationē

per ꝓuationē cōpōnis ex ꝓtibus q̃titatiuis.pz:qz cū qlibz motꝰ sit cōpositꝰ ex ꝓtibꝰ q̃titatiuis cū sit de nuō ꝓtinuoꝝ vel successiuoꝝ nullus motꝰ eēt simpꝛ.Cuiꝰ oppm dic̄ Aris. ¶ 2a suppō est ista.ꝙ motꝰ nō dz simplex p ꝓuationē cōpōnis ex ꝓtibꝰ:q̃ꝝ vna sit velocior vl tardior q̃ alia. Nā tūc motꝰ nālis terre deorsuz fm semidiametrū mūdi vel ꝓtē eiꝰ nō eēt simpꝛ cū ī fine sit velocior q̃ ī ꝓnꝰ.Cuiꝰ oppm itez dic̄ Aris. ¶ 3a suppō.nec motꝰ dz simpꝛ p ꝓuationē cōpōnis ex ꝓtibꝰ qbꝰ vna ꝑs mobilis mouet velociꝰ ⁊ alia tardiꝰ. Nā tūc total motꝰ celi ipsi celo coextēsus nō eēt motꝰ simpꝛ:qd̄ est falsuz.⁊ ꝯ Aris.ꝓña pz ex b.qz ꝑtes celi q̃ sūt iuxꝰ eqnoctialē mouent velociꝰ q̃ ꝑtes celi q̃ sūt iuxꝰ polos: postq̃ ī eodē tpe describūt plus de spatio vero vl imaginato. ¶ 4a suppō.nec motꝰ dz simplex pp b ꝙ molꝛ tali motu motū sit figꝛ simplicis ⁊ regularis:qz nō obstāte ꝙ terra eēt valde irregularis figꝛ adhuc motꝰ eiꝰ deorsuz diceret simplex. ¶ 5a suppō.nec motꝰ dz simplex pp simplicitatē sube mote. Nā tc motꝰ elntoꝝ nō eēt simpꝛ:cū qdlz elntorū sit cōpm ex mā ⁊ forꝰ. Silr motꝰ ḡuis mixti deorsuz nō eēt simpꝛ ꝓpter ꝓsilez rōnē qd̄ Aris.negaret:qz tale mixtū nālr mouet tali motu simplici ad motū elnti pdñantis in ipso. ¶ 6a suppō.nec motꝰ dz simpꝛ pp b ꝙ fit sup spatio simplici.nā tūc motꝰ ḡuis q fieret fm lineā trāsuersalē rectā eēt simpꝛ:qd̄ est falsuz.qz cōponit ex recto ⁊ circulari. silr ēt motꝰ mole fabri eēt simpꝛ:qz fit fm spatiū simpꝛ.s. lineā circularē:⁊ tn̄ b ē falsuz:qz motꝰ mole fabri cōponit ex motu pulsus ⁊ tractꝰ. ¶ 7a suppō ē ista.ꝙ motꝰ dz simꝛ: ex eo ꝙ fit p lineā breuiorē p quā pt fieri ad mem mūdi vl a medio mūdi.s.fm semidiametrū mūdi vel ꝓtē eiꝰ absq̃ b ꝙ aliqd ꝑticipet de circuitione vel circa mediū mundi fm lineā circularē vel ꝓtē eiꝰ absq̃ b ꝙ ꝑticipet aliqd de descēsu ad mediū vl ascēsu a medio ita ꝙ simplicitas motus attēdit in ordine ad mediū mūdi. ¶ Ex q̃ seqt datis duobꝰ mobilibꝰ eq̃lr distātibꝰ a medio mūdi vtrisq̃ eque velociter descēdētibꝰ ad mediū mūdi.vno tn̄ descēdēte p semidiametrū mūdi.altero aūt p arcū cuiꝰ semidiameter mūdi eēt chorda. pm mouerēt motu simplici. zm āt nō:qz zm nō descēderet p lineā breuiorē p quā pōt:sz p lineā curuā aliqd ꝑticipās de circuitione in eiꝰ descēsu:⁊ incidētalr addo ꝙ in eodē casu illa duo mobilia:lz eq̃ velociter descēderēt:nō tn̄ eq̃ velociter mouerent:qz illud qd descēderet p arcū velociꝰ mouerēt cū in eq̃li tpe plus ꝓtrāsiret de spatio:qz ꝓtrāsiret arcū qn̄ reliquū ꝓtrāsiret chordā. arcꝰ aūt est maior chorda:eq̃ velociter tn̄ descēderet:qz eq̃liter cētro appropinq̃ret:ita ꝙ motꝰ velocitas mensurat penes trāsitū spatij maioris vl minoris in tāto vl in tāto tpe:descēsus aūt velocitas penes approximationē maiorē vl minorē ad mediū mūdi in tāto vl in tāto tpe. ¶ Iuxta illaz ꝓpōnē seu suppōnē dubitat ꝑ q̃tū ad motū rectū.nā seqꝛet ꝙ aliqd̄ totū mouerēt motu simplici.cuiꝰ tn̄ q̃libz medietas mouerēt motu cōposito. ꝓbat ꝓña.nā sit vna terra pura vniformis in ḡuitate fz ꝑtes eiꝰ q̃ descēdat sic ad cētrū mūdi ꝙ pūctꝰ in medio eiꝰ imaginatꝰ describat semidiametrū mūdi:⁊ in eiꝰ descēsu illa terra ꝓdēset:in isto casu totalis terra mouet motu simplici:⁊ tn̄ q̃lz medietas vz eē mota motu cōpoto ex descēsu ⁊ aliq̃li circuitiōe:postq̃ nulla eiꝰ medietas descēdit p semidiametrū mūdi. Alr pt argui b idē sic ponēdo talē casuz ꝙ sit aliq̃ terra pura q̃ ī eiꝰ descēsu rarefiat vsqz.s.ad istās mem ꝑtis mēsuratis descēsuz:sp pūcto medio ipsiꝰ terre manēte ī semidiametro mūdi:⁊ pꝰ mem istās ꝑtis terra illa eꝰ ꝓdēset. In isto casu pūctꝰ mediꝰ total terre ꝺscribit semidiametrū mūdi.q̃libz aūt medietas describit q̃ſt arcū cꝰ semidiameter mūdi est chorda.q̃re q̃lz medietas terre sic mote vz eē mota motu cōpoto totali terra mota motu simplici. ¶ Ad illud rn̄deo cōcedēdo ꝓnē.s.ꝙ aliqd̄ corpꝰ totale mouet motu simplici cuiꝰ q̃libz medietas mouet motu cōposito:cū q̃ bn̄ stat ꝙ medietates ille sil sūpte mouent motu simplici cū ille medietates sil sūpte nō sint aliud q̃ illud totū. ¶ 2o dubitat iuxta eādē suppōnē q̃tū ad motū circularē. nā si ipsa eēt va seq̃ret ꝙ eccētricꝰ solis vl alicꝰ alteriꝰ planete nō mouerēt motu simplici:qd̄ tn̄ ē flm:ex eo ꝙ orbis eccētricꝰ est corpꝰ simpꝛ.cuilz aūt tali debet motꝰ simpꝛ p Arist.in lra. ꝓbatio ꝓñe.qz eccētricꝰ lz moueat circa cētrū mūdi:tn̄ aliqd de ascēsuz descēsu ꝑticipe vz:ex eo ꝙ aliq̃ eiꝰ ꝑs efficit aliqn̄ cētro mūdi ꝓpinqꝛor aliqn̄ remotior.cētro aūt mūdi appropinq̃re est descēdere:⁊ a cētro mūdi elōgare ē ascēdere.q̃ꝛc. ¶ Propt istā rōnē ⁊ pp q̃sdā alias rōnes Com. negauit eccētricos de qbꝰ videbit plus postea. Sz ad ipaz p aliq̃s volētes sustinē eccētricos rn̄det:⁊ ꝓcedit ꝙ eccētrici mouēt motu simplici:⁊ qn̄ dz aliq̃ ꝑs eccētrici:aliqn̄ efficit cētro ꝓpiqor ⁊ aliqn̄ remotior.bn̄ ꝓcedūt:sz negāt ꝙ pp b eccētrici nō moueāt motu simplici:qz dn̄t simplicitatē motꝰ circlaris nō attēdi penes motū circa cētrū mūdi:sz circa cētrū ꝓpriū corpis:mō eccētrici nūq̃ efficiunt q̃tū ad aliq̃s suas ꝑtes aliqn̄ ꝓpinqores cētris ꝓprys aliqn̄ remotiores. Sz sp manēt eq̃lr distātes ab eis:sz breuiter istud salua grā sic dicētiū nō vz mihi valere:qz si simplicitas motꝰ circularis attēderet reꝰ cētri ꝓpry corpis moti:tūc mola fabri moueret circulalr motu simplici:qd̄ est flm.⁊ credo ꝙ illimet credāt b eē flm.ꝓña nō est de se:ex eo ꝙ sp ꝑtes mole fabri ī eiꝰ motu circulari manerēt eq̃lr distātes a cētro ꝓpo illiꝰ mole.falsitas ꝓñtis pz.p qz motus mole fabri cōponit ex pulsu ⁊ tractu. 2o qz ī tali motu vna ꝑs mole ascēdit reliq̃ descēdēte.q̃re motꝰ eiꝰ nō vz eē simplex. ¶ Alr igr dōz ē ad illā rōnē sustinēdo eccētricos:ꝙ vtiqz motꝰ eoꝝ est simpꝛ:cū dicis ꝙ p eoꝝ motū aliq̃ eoꝝ ꝑtes efficiūt aliqn̄ cētro ꝓpiqores aliqn̄ remotiores. ꝓcē. Et qn̄ vlteriꝰ dicebat ꝛo aliqn̄ descēdūt ⁊ aliqn̄ ascēdunt. negr ꝓña:pp b ꝙ nō oē cētro mūdi appropinq̃re est descēdere:nec oē a cētro mūdi elōgari ē ascēdere:sz solū qd̄ fit ifra orbē lune ī sphera actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ. ¶ Adhuc dubitat de motu epicli circa cētrū ꝓpriū vtrū sit simpꝛ vl cōpositꝰ. Ad qd̄ aliq dn̄t ꝙ si nos pōimꝰ eccētricos n̄ ē necē ponē epicios:⁊ ꝛo si epicli nō ponūt nō oz q̃rere de motu eoꝝ an sit simpꝛ vl cōpositꝰ:de b tn̄ vtꝝ sint ponēdi epicli vl nō cū eccētricis videbit ī 2o b. ¶ Istis ꝑsuppositis sit b ꝑa ꝓña.aliqs de fcō ē motꝰ simpꝛ circlaris nālr.pz ō motu celi q est circa mem mūdi absqz b ꝙ aliqd ꝑticipet de ascēsu vl descēsu. ¶ 2a ꝓ.aliqs ꝑt eē motꝰ simpꝛ rectꝰ nālr.pz b.nā terra ꝑt moueri vsus mem mūdi:⁊ ignis ꝑt moueri a medio absqz b ꝙ iꝰ in eoꝝ motibꝰ aliqd ꝑticipent de circuitione. ¶ 3a ꝓ.ꝙ som sūt duo motꝰ simplices nāles fm gꝰ.s.rectꝰ ⁊ circularis.pz b.qz tot sūt magnines simplices penes q̃s sumit simplitas motꝰ.s.linea recta directe tēdēs ad mem vl a meo:⁊ linea circularis circa mem fm oēz pūctū eq̃lr distās a meo. ¶ 4a ꝓ.tres sūt motꝰ simplices nāles fz spēz subalternā.pz b.qz rectꝰ subdiuidit.s.ī motū sursū ⁊ motū deorsuz. ¶ 5a ꝓ.plres q̃ tres sūt motꝰ nāles simplices fm spēm spālissimā.pz b.qz plra sūt corpa simplicia q̃ tria distincta fz spēz spālissimā:⁊ vnūqdqz corpꝰ simpꝛ fm spēz spālissimā determinat sibi motū nālē distinm fm spēm spālissimā vt postea ꝓbabit.⁊ sic sit dcm ō istis duobꝰ artilis vt occurrit.

Quātuz ad 3m artim ꝑ ꝑmitto aliq̃s suppōnes. q̃ꝝ ꝑa est ista.ꝙ aliqd pōt imaginari moueri motibꝰ plribꝰ simplicibꝰ zr.Unoo sil.Alio succesiue. 2a suppō aliqd pōt imaginari moueri sil plribꝰ motibꝰ simplicibꝰ 3r. vno.ꝙ eq̃ ꝑ ⁊ eq̃ velociter moueat illis motibꝰ simplicibꝰ. 2oo ꝙ moueat plribꝰ motibꝰ simplicibꝰ nō eq̃ ꝑ:sz moueat vno ex se:⁊ alio ad motū alteriꝰ cōiuncti cū eo. 3o.ꝙ mo-

ueat motu mixto ex duob⁹ simplicib⁹ sic ex motu recto ⁊ circulari. ¶ Tūc sit p⁹ ꝛ. ipose est aliqd moueri sil plibus simplicib⁹ motib⁹ eq̃ p ⁊ eq̃ velociter. pz B: ex eo qz fm B opteret q̃ idē sil ⁊ sel eēt i diuersis locis postq̃ mot⁹ simplices sunt ad diuersa loca. ⁊ p istud mot⁹ local dīt a motu alterationis. nā istud bñ est pose de motu alterationis q̃ aliqd sil altereat diuersis alterationib⁹. vñ bñ pose est q̃ aliqd sil ita velocit albefiat sic calefit. ¶ 2⁹ ꝛ. aliqd simp⁷ pōt moueri sil plib⁹ motib⁹. 2⁰⁰ pz de sphera sol q̃ mouet motu ppo ⁊ motu circlari diurno q̃ vterqz ē mot⁹ simp⁷. sz nō mouet ill eq̃ p cū nō vterqz eorū sit ei nāl: sz vn⁹ eorū iest sibi pter nām. ¶ 3⁹ ꝛ. idē simp⁷ bñ pt moueri sil plib⁹ motib⁹ simplicib⁹. 3⁰⁰ pz B: qz aliq̃ terra pura pt sil descēdere ⁊ aliqlr cētrū circuire: sic si aliq̃ terra descēderet sup aliq̃ tabulā trāsuersalr positā: sz vera est q̃ B nō est corpi simplici mere nāle. ¶ 4⁹ ꝛ est i⁹. aliqd simp⁷ pt sil moueri plib⁹ motib⁹ 2⁰ ⁊ 3⁰⁰. pz B vt si aliq̃ terra pura descēderet supra aliq̃ tabulā trāsuersalr positā: ⁊ illa tabla moueret i tali descēsu ad aliā pte: puta ad lat⁹: tc illa terra sil mouere plib⁹ motib⁹ simplicib⁹ 2⁰ ⁊ 3⁰⁰. sz sic dixi tal mot⁹ nō eēt ei mere nāl. ¶ 5⁹ ꝛ. ipose est idē corp⁹ simp⁷ sil moueri nālr plib⁹ motib⁹. Probat i⁹ ꝛ: ex eo q̃ corp⁹ simp⁷ nō hz i se nisi vnā for^am simplicē q̃ apta nata ē illō iclinare ad vnū lo^m so^m: ⁊ p ꝛñs pductiua i ipo solū vni⁹ mot⁹ ad illū locū vl in illo loco cū idē simp⁷ iq̃tū idē sp aptū natū sit facē idē vl iclinare ad idē. ¶ Cōfir B. qz vni⁹ corpis simplicis fm spēz nō ē nālr nisi vn⁹ loc⁹ fz spēz. igr ēt nō nisi vn⁹ mot⁹ local specific⁹ fz nām. ꝛña nō ē de se: qz mot⁹ local dī eē tal: qz ē ad talē locū vl i tali loco. añs pz. 4. phy. ¶ 6⁹ ꝛ. ipose est idē corp⁹ simp⁷ nālr moueri plib⁹ motib⁹ simplicib⁹ fm spēz successiue. pz p rōnē pcedētis ꝛnis. ¶ Sz ꝛ B dubitat. nā aq̃ mouet nālr deorsuz: ⁊ cū B aliqñ mouet sursuz nālr in sequēdo aerez attractū sursum in fistula violēter. ¶ Rñr q̃ simp⁷ moueri plib⁹ motib⁹ simplicib⁹ fm spēm distinctī itellr 2⁷. Uno⁰ sic q̃ qlz illorū motuū sit sibi ppri⁹. Alio⁰ q̃ vn⁹ illorū sit sibi ppri⁹ ⁊ alter nō: sz cōis ei ⁊ cuilz alteri corpi. Tūc dico q̃ p mō ipose ē alic⁹ corpis simplicis eē plres mot⁹ nāles: sz 2⁰⁰ bñ. Uñ q̃ aq̃ sic nālr ascēdat aere añ ipsaz moto sursuz p violētiā ne fieret vacuū nō solū ꝛuenit aq̃: sz cuilz corpi B accideret q̃ ꝛsilis mō eēt situatū ad aerē sic motū violēter. ¶ Istā solone alq̃ dicūt sub alqs vbis q̃ vni⁹ corpis simplicis so^m est vn⁹ mot⁹ nāl fm spēz ꝛueniēs ei fz nāz ppriā. nihilomin⁹ nihil pbibz alic⁹ corpis simplicis fz spēz eē plres mot⁹ distictos fz spēz: q̃ vn⁹ eēt ei nāl fz nām ppriā. alter āt eēt ei nālis fz nāz seu iclinationē cōez sibi ⁊ alqs. ¶ 7⁹ ꝛ. vn⁹ mot⁹ simp⁷ fm spēz nō iest nisi vni corpi simplici fm spēm. pz B. qz ex q̃ for^a corpis simplici nō iclinat nisi ad vnū motū simplicē ⁊ for^e distincte fm spēz iclināt ad distictos mot⁹ fm spēz. seqr q̃ vn⁹ mot⁹ simp⁷ fm spēm nō iest plib⁹ corpib⁹ distictis fm spēz. alr eni for^e distincte fm spēz iclinarēt ad idē: qd est falsuz. ¶ Ex his seqr q̃ mot⁹ circlaris q̃ mouet ignis i sphera sua nō est nāl igni. nā igni iest nālr mot⁹ sursuz q distinguit spē a motu circulari p pcedētē articulū. si igit cū hoc eidē mot⁹ circularis eēt nāl eidē corpi simplici fz spēm ineēnt ei nālr plres mot⁹ simplices fz spēz qd est ꝛ 5^am ꝛnez. ¶ Et ꝛfirmat B alr. nā mot⁹ circularis inest nālr celo qd mō suppono. si igit ēt inesset igni nālr idē mot⁹ simp⁷ fm spēz ineēt nālr plib⁹ corpib⁹ simplicib⁹ distictis fz spēm: qd est ꝛ 7^am ꝛnē. ¶ Dico 2⁰ q̃ mot⁹ circularis nō iest igni violēter. pz B. qz tc illi motui circulari eēt mot⁹ sursuz qui est nāl igni ꝛri⁹: ⁊ cū eidē motui ignis sursū sit mot⁹ ignis deorsū ꝛri⁹ vni fm spēz plra fm spēz eēnt ꝛria: qd est ꝛ Ari. in lra. ¶ 3⁰ dico q̃ aliqs ē mot⁹ q nō ē nāl nec violēt⁹ pz ō motu circulari ignis i sphera sua. ¶ Dico 4⁰. q̃ tal mot⁹ dī inesse igni pter nāz cū sit ei ipertinēs: nec seqr ad nām ignis nec repugnat eidē: tale āt ē alicui iptinēs: ⁊ pter nāz. ¶ 5⁰ enīz dico q̃ nō ois mot⁹ sursuz ab oi motu deorsum dīt spē. pz: qz aer exñs i loco terre vl aq̃ nālr mouet sursū ad locū ppriū. exñs aūt i loco ignis nālr mouet deorsū ad locū eūdē. mō si isti duo mot⁹ differāt spē: tc eiusdē corpis simplicis eēnt plres mot⁹ nāles: qd est ꝛ 6^am ꝛnē. ¶ 6⁰ dico: q̃ ad B q̃ mot⁹ sursuz ⁊ mot⁹ deorsuz distiguant spē oz q̃ sint ad ter^nos distictos spē q̃les sūt mot⁹ deorsū terre ⁊ mot⁹ sursū ignis. ¶ 7⁰ dico: q̃ nō ois mot⁹ deorsū cū oi motu deorsuz est eiusdē spēi. pz B. qz ex q̃ taz terra mouet nālr deorsū q̃ aq̃ opteret q̃ plib⁹ corpib⁹ simplicib⁹ idē motus fz spēz eēt nāl: qd ē ꝛ 7^am ꝛnē. ¶ 8⁰ dico: q̃ ad B q̃ mot⁹ deorsuz ab alio motu deorsū dīat spē nō suffic q̃ illi mot⁹ sint ad diuisos ter^nos i spē. Nā tc terra i descēdēdo de loco ignis ad locū ppriū moueret diuisis motib⁹ i spē: qz in tali motu ipsa venit ad diuisos ter^nos i spē. puta ad locū aer] ad locū aq̃ ⁊ ad locū terre q̃ sūt loca dīa spē: sz ꝛñs ē flm. nā tūc eidē corpi simplici: ineēnt nālr plres mot⁹ distincti fm spēm: qd est flm. ⁊ ꝛ 6^am ꝛnē. ¶ 9⁰ dico: q̃ ad B q̃ motus deorsuz ab alio motu deorsuz differat spē: oz q̃ ter^ni ad q̃s vltimate tēdūt dīant spē: ⁊ pp B. qz terra in descēdēdo nō tēdit vltimate nisi i vnū terminū fm spēm: iō est q̃ totalis ille descēsus est vn⁹ in spē: sz qz terra ⁊ aq̃ sil descēdēti b⁹ de loco ignis ipsa terra p suū motū tēdit vltimate i terminū distinctū spē a ter^no ad quē vltimate tēdit aq̃ p suū motū: inde est q̃ illi descēsus dīnt abinuicē spē. cōsilī mō dicat de motu sursuz: sicut iaz dcm est de motu deorsum. ¶ 10⁰ dico: q̃ si pōim⁹ orbes celestes distigui abinuicē spē: nō ois mot⁹ circularis cū oi motu circulari est eiusdē spēi. nā alr idē mot⁹ simp⁷ cōpeteret nālr plib⁹ corpib⁹ simplicib⁹ fm spēm: ⁊ iō fm B oz ponere q̃ loca nālia ipsorū orbiū distiguant fm spēm: ⁊ fz B mot⁹ circularis orbis ipsi⁹ sol ē alteri⁹ spēi a motu circulari orb lune pp qd lz vterqz eorū sit circa cētrū mūdi: tñ vn⁹ est in vno loco fm spēm: ⁊ alter in alio: ⁊ fm B lz solū sint duo mot⁹ simplices fm g⁹ solū tres fz spēz subalternā: tñ sūt valde plres fz spēz spālissimā fz q̃ plra sūt corpa simplicia distincta fz spēz spālissimā mobilia ad diuersa loca i spē vl i diuersis locis i spē.

Quantuz ad 4^m arti^m restat videre de motu mixti. vtrū ipz moueat ad motū elnti pdñantis in ipso: ⁊ qz i ista dubōne psupponit q̃ vnū elntū pdñet. p dicā quō B itelligit: ⁊ deiñ rñdebo ad art^m. vñ ex lib⁹ de gnōne suppono q̃ for^e subales elntorū nō remanēt i mixto. Ex q̃ stati ꝛcludo q̃ i mixto nō est dñiū alic⁹ elnti fz for^am subalē: nec p ꝛñs fz nāz ei⁹ ppe dictā: qz nā nō dī ppe nisi de mā ⁊ for^a subali. vt pz 2⁰ phy. mō de mā nihil ē ad pp^m. qz in ppo^to itēdim⁹ de dñio elnti i mouēdo actiue. mā aūt nulli⁹ est actiuitatis sic bz oñdi circa p^m phy. ¶ 2⁰ ꝛcludo ex eodē q̃ si dicim⁹ aliqd elntū dñari i mixto: illud dñiuz dz attēdi fz q̃litates derelictas ex elntis vl sil̃es q̃litatib⁹ nālib⁹ elntorū. de talib⁹ q̃litatib⁹ est distiguēdū. nā q̃dā sūt q̃litates elntorū q̃ dñr q̃litates alteratiue: sic sūt calitas humiditas sic^cas ⁊ fri^tas ⁊c. De dñio aūt elnti i mixto fm tales q̃li^tes nō itēdim⁹ in ppo^to. qz clarū est q̃ fm dñiuz tal q̃litatis nō mouet mixtū: ex eo q̃ in ferro ignito dñat calitas ignis vl ꝛsilis ei: ⁊ tñ nō ppter B ferrū ignitū ascēdit. Alie āt sūt q̃li^tes nāles elntorū q̃ dñr nō alteratiue: sz localr motiue sic sūt iste q̃li^tes. s. gūitas ⁊ leuitas. De dñio aūt elnti i mixto fm aliq̃ illarū q̃litatū itēdim⁹ i ppo^to. ¶ Hoc viso rñ⁰ ad arti^m. ⁊ suppono p q̃ q̃litas motiua alic⁹ gūis vl leuis nāl siti nō trahit sursuz nec deorsū. pz B: ex eo q̃ si eēt aliqs i fūdo mar]: ⁊ hēret cētū dolia aq̃ supra se vl mille nō pp B sentiret pōdus: ⁊ tñ sentire ōberet si opp^m suppōnis eēt verū. ¶ 2⁰ ēt suppono praue vl leue: tūc eē nālr locatū

quādo est

quãdo est sub leuiori ipso:ꝛ sup grauius ipso.vñ si in spbe
ra ignis eẽt vas plenũ aq̃ adhuc lignũ natãs sup ipam eẽt
locatũ nãliter. ¶ Silr si aer eẽt in vna fouea bñ pfunda
in terra:dũ tñ nõ eẽt sup ipz aliqd̃ graui⁹ ipo eẽt nãlr sit⁹.
vñ nãlis ordo grauiũ ꝛ leuiũ est g̃uiora eẽ sub leuiorib⁹ ꝛ
leuiora eẽ sup grauiora. ¶ 3° suppono ꝙ qualitas motiua
grauis vel leuis tũc trahit sursuz vel deorsuz qñ est inãlr
sitũ vt qñ g̃ue est sup leuiori eo vel leue sub grauiori ipso.
¶ Deide suppono ignẽ eẽ iter oia g̃uiora ꝛ leuiora leuissi
mũ:ꝛ aerẽ eẽ min⁹leuẽ:ꝛ deide aquã eẽ magis grauẽ:ꝛ de
inde eẽ terrã g̃uissimã. ¶ Tũc sit p̃ª ꝓ.ipolẽ ẽ ꝙ i aliq̃ mi
xto sit eq̃lr de g̃uitate ꝛ leuitate. pbat̃.nã qñ eẽt eq̃litas i
g̃uitate ꝛ leuitate q̃ dñr q̃lit⁽ᵗᵉ⁾ motiue oporteret ꝙ eẽt ieq̃
litas i calitate ꝛ friditate q̃ dñr q̃litates actiue vel alterati
ue:ꝛ tũc p actionẽ calitatis ꝛ friditatis adiuicẽ stati fieret
graui⁹ vel leui⁹. Assũptũ pbat̃. Naz videm⁹ ꝙ cũ magna
calitate stat magna g̃uitas sic̃ i ferro ignito. Jõ si eẽt i aliq̃
tñ de leuitate sic̃ de g̃uitate oporteret i illo eẽ maiorẽ cali
ditatẽ q̃ i ferro ignito:ꝛ sufficeret i eodẽ eẽ modicũ vel ni
hil de friditate:ꝛ si sic statiz p actionẽ calitatis illud fieret
leuius:ꝛ sic nõ maneret p tps eq̃lr graue ꝛ leue:qd̃ itẽdo p
ꝓnẽ. ¶ 2° si eẽt aliqd̃ tale illi nõ posset assignari loc⁹nãlis:
ꝛ tñ oi corpi ẽntali loc⁹ nãlis ẽ assignãdus.assũptuz pbo:
qꝛ si aliqs loc⁹nãlis posset illi corpi assignari ille maxie vi
deret eẽ iter duo ẽnta grauia ꝛ leuia:sz pbo ꝙ nõ.naz sit
vnũ tale corp⁹ p aduersariũ mixtũ eq̃lr ex g̃uitate ꝛ leuita
te:ꝛ sit figure q̃drate ꝛ vna medietas ei⁹ sit g̃uis ꝛ alia le
uis:ꝛ sint distincte ille medie⁽ᵗᵉ⁾ abinuicẽ p lineã rectã q̃ ex
vna pte derelinq̃t totã g̃uitatẽ illi⁹ corpis ꝛ ex alia pte to
tã leuitatẽ:tũc si tale corp⁹nãlr locaret iter duo ẽnta gra
ue.s.ꝛ leue:oporteret ꝙ medietas ei⁹ tota grauis eẽt i loco
ẽnti g̃uis:vt in aq̃.v.g.ꝛ medietas ei⁹ tota leuis eẽt i loco
ẽnti leuis:vt i loco aeris:sz pbo ꝙ ꝗ ẽ ipolẽ ex eo ꝙ linea
diuidẽs supficiẽ ꝓuexã aq̃ a supficie ꝓcaua aeris ẽ circula
ris ex eo ꝙ ẽnta sunt rotũde fig⁽ᵉ⁾ vt postea pbabit̃.mõ si
dcm̃ corp⁹ dcõ mõ eẽt nãlr locatũ:oporteret ꝙ linea recta
distiguẽs ei⁹medietatẽ grauẽ a medie⁽ᵗᵉ⁾ leui oino illã lineã
circularẽ diuidẽtẽ ẽnta ꝓxima abiuicẽ:puta aerẽ ꝛ aquã
coopiret:qd̃ ẽ ipolẽ:qꝛ oporteret dictã lineã rectã i dcõ ca
su dictã lineã circularẽ vel ꝓtigere vl eẽ chordã ei⁹:sic̃ cla
re pz ꝓsiderãti:ꝛ q̃litercũqz eẽt vtiqz aliqd de g̃uitate eẽt
in loco leuis vel aliqd de leuitate eẽt i loco grauis:ꝛ sic il
lud corp⁹ nõ eẽt nãlr sitũ. ¶ 2ª ꝓ.mixtũ nõ mouet̃ ꝓz nãz
ẽnti p̃dñantis i ipso itelligẽdo p nãm q̃litatẽ motiuaz sic̃
dcm̃ est. pbat̃.nã sit vnũ mixtũ i sphera aeris i q̃ sint duo
gradus de g̃uitate terre:ꝛ duo de g̃uitate aq̃:ꝛ duo de leui
tate aeris:ꝛ tres d̃ leuitate ignis. Clax ẽ ꝙ i ꝗ mixto dñat̃
leuitas:qꝛ g̃dus sil ꝓiuncti sũt qnqz:ꝛ gradus g̃uitatis nõ
sũt nisi 4⁽ᵒʳ⁾:ꝛ tñ nõ pp ꝗ dcm̃ mixtũ mouet̃ sursuz:lz leui
tatis sit moueri sursuz.pz ꝗ ex eo ꝙ i casu dicto soluz tres
gradus leuitat⁽ᵗ⁾ ignis trahũt sursũ p 3ª⁽ᵃᵗ⁾ suppõnẽ postq̃ ipi
sũt nõ nãlr siti:sz duo g̃dus leuitat⁽ᵗ⁾ aeris:nec trahũt sursũ
nec deorsuz p p̃ª⁽ᵃᵗ⁾ suppõnẽ.mõ tres g̃dus leuitat⁽ᵗ⁾ ignis nõ
pñt sup 4⁽ᵒʳ⁾ g̃dus g̃uitatis duos.s.aq̃ ꝛ duos terre. ¶ 2°.nã
oleũ est vnũ mixtũ i q̃ dñat̃ aer:ꝛ tñ nõ mouet̃ nec gescit
sic sic̃ aer.pz ꝗ.nã oleũ i aere descẽdit sic̃ pz p expientiã:ꝛ
tñ aer i aere nõ descẽderet sic̃ pz p p̃ª⁽ᵐ⁾ suppõnẽ. ¶ Juxta
istã ꝓnẽ cũ adiutorio suppõnis p⁽ᶜ⁾ ifero duo corre⁹pro me
li⁹ itelligẽdo ꝓnẽ sequẽtẽ. ¶ Et sit p̃⁽ᵐ⁾ istud ꝙ polẽ est mo
tũ nãlez mixti in fine eẽ tardiorẽ q̃ in p̃n°.pz ꝗ.si eẽt vnũ
mixtũ i quo eẽnt tres gradus g̃uitatis terre:ꝛ tres gradus
grauitatis aq̃:ꝛ duo leuitatis aeris:ꝛ duo leuitatis ignis:ꝛ
sit illud mixtũ in sphera ignis i descẽsu talis mixti po⁽ᵗᵃ⁾ mo
tiua est sicut 8°.qꝛ tam aer q̃ aqua q̃ terra trahit deorsuz
p suppõnẽ tertiã:ꝛ resistẽtia est sic̃ vnũ.nã pono ꝙ mediũ
extrinsecũ resistat sic̃ vnũ:tũc illud mouebit̃ vsqz ad ꝓue
xum aeris exclusiue a ꝓportione 8° ad vnũ. Sed diceres
nõne cũ illa resistẽtia extrinseca resistũt ẽt duo gradus le
uitatis ignis:Dico ꝙ nõ q̃ diu illud mixtuz est in sphera
ignis.nã in p̃ª suppõne dictũ est ꝙ g̃uitas vel leuitas in lo
co nãli ei⁹ cui⁹ est nec trahit sursuz nec trahit deorsuz.de
inde aũt qñ dictũ mixtũ puenit ad aerẽ:tũc resistẽtia effi
cit̃ maior.nã tũc illi duo g̃dus leuitat⁽ᵗ⁾ ignis resistũt cũ nõ
sint nãliter siti:ꝛ po⁽ᵗᵃ⁾ motiua efficit̃ minor: qꝛ ampli⁹ duo
gradus leuitatis aeris nõ trahũt deorsuz:sz solũ tres g̃uita
tis terre:ꝛ tres g̃uitatis aq̃.ꝛ p ꝓñs illud mixtũ tardi⁹ mo
uet̃ in aere q̃ mouebat̃ i igne:ꝛ pp ꝓsilez rõnẽ tardi⁹ mo
uebit̃ in aqua q̃ moueat̃ in aere. Sic igit̃ pz qũo dcm̃ mi
xtũ motũ nãlr mouet̃ in fine tardius q̃ in p̃n°. ¶ 2° ifero
ꝙ est polẽ aliqd̃ g̃ue veloci⁹ descẽdẽ i pleno q̃ i vacuo.nã
si sit vnũ mixtũ ex 4⁽ᵒʳ⁾ gradib⁹ g̃uitatis terre:ꝛ 4⁽ᵒʳ⁾ aque:
ꝛ 4⁽ᵒʳ⁾ g̃dib⁹leuitatis aeris:ꝛ trib⁹ leuitat⁽ᵗ⁾ ignis:ꝛ sit i sphe
ra ignis plena q̃ resistat extrisece vt vnũ.ifra aũt sphera
ignis sit vacuũ vsqz ad cẽtrũ mũdi:isto casu posito illd̃ mi
xtũ descẽdet i sphera ignis resistẽte sic̃ vnũ a ꝓportõe.12.
ad.1.qꝛ tã aer q̃ aq̃ q̃ terra trahit deorsũ p 3⁽ᵃᵗ⁾ suppõnẽ cũ
sint inãlr sita p eãdẽ cũ adiutorio q̃rte:ꝛ solũ me⁽ᵐ⁾ extrin⁽ᵐ⁾
resistit vt vnũ.leuitas.n.ignis ñ resistit i sphera sua. ¶ De
inde qñ illd̃ mix⁽ᵐ⁾ ptigit ad vacuũ vbi dẽret eẽ aer ampli⁹
4⁽ᵒʳ⁾ g̃dus q̃litat⁽ᵗ⁾ motiue aeris nõ trahũt deorsũ:sz solũ 4⁽ᵒʳ⁾
aq̃:ꝛ 4⁽ᵒʳ⁾ terre:ꝛ tũc tres g̃dus q̃litat⁽ᵗ⁾ motiue ignis resistũt.
ꝛ p ꝓñs tale mix⁽ᵐ⁾ i vacuo descẽdẽt a ꝓportõe octo ad tria
qd̃ ꝑus descẽdebat i pleno a ꝓportõe.12.ad vnũ.mõ ꝓpor
tio.12.ad vnũ maior q̃ ꝓpor° octo ad tria:ꝛ cũ ꝓpor° velo
citat⁽ᵗ⁾ i motib⁹sequat̃ ꝓpor⁽ᵐᵉᵗ⁾ po⁽ᵗᵃ⁾ mouẽtiũ ad suas resistẽ
tias:quẽad⁽ᵐ⁾ cõiter ꝓcedit̃:segt̃ dictũ mix⁽ᵐ⁾ veloci⁹ moue
ri in pleno q̃ i vacuo.g̃ ꝛc. ¶ 3ª ꝓ.mix⁽ᵐ⁾ mouet̃ ꝓz q̃litatẽ
vel q̃lit⁽ᵗᵉ⁾ ẽnti: vel ẽntoꝝ bñtẽ:vel bñtes dñiuz i trahẽdo
sursuz vel deorsuz:ꝛ ꝗ itẽdit Aꝝ.qñ dicit mix⁽ᵐ⁾ moueri ꝓz
nãm ẽnti p̃dñantis i ipo. Jsta ꝓ pz ex eo ꝙ si ẽ vnũ mix⁽ᵐ⁾
bñs de q̃lit⁽ᵗᵉ⁾ motiua ignis duos g̃dus.de q̃lit⁽ᵗᵉ⁾ motiua aeris
tres:de q̃lit⁽ᵗᵉ⁾ motiua aq̃ 4⁽ᵒʳ⁾:de q̃lit⁽ᵗᵉ⁾ motiua terre qnqz:ꝛ sit
in sphera ignis iux̃ ea q̃ dicta sũt nõ soluz g̃uitas terre tra
bit deorsuz cũ g̃uitate aq̃:sz vna cũ eis trahit ẽt g̃uitas ae
ris:ꝛ sic nõ mouet̃ ꝓm q̃lit⁽ᵗᵉ⁾ motiuã vni⁹ ẽnti sz pliuz de
orsuz trahẽtiũ:sz cũ puenit ad locũ aeris nõ ampli⁹ q̃litas
motiua aeris trahit:sz solũ q̃litas motiua aq̃ ꝛ terre. Cũ ãt
puenit ad aq̃ nõ vlteri⁹ descẽdit pp ꝗ ꝙ tot sẽt ibi:tũc gra
dus trahẽtes sursuz q̃t deorsuz. vñ cũ ẽ i aq̃ q̃litas motiua
aq̃ nõ trahit sursũ nec deorsuz iux̃ ꝑus dcã:sz solũ.5.g̃dus
g̃uitat⁽ᵗ⁾ terre trahũt deorsuz:ꝛ tot g̃dus leuitat⁽ᵗ⁾ trahũt sur
suz.s.tres aeris ꝛ duo ignis q̃ sil iuncti sũt ẽt.5.ꝛ pp ꝗ ẽ qd̃
oleũ descẽdit i aere:sz nõ descẽdit i aq̃:qꝛ qñ ẽ i aere q̃litas
motiua aeris q̃ ẽ in ipo nõ trahit ad vnã ptẽ nec ad aliã:sz
g̃uitas aq̃ ꝛ terre in ipa trahũt deorsũ.qñ ãt puenit ad aq̃
g̃dus g̃ui⁽ᵗᵃˢ⁾ aq̃ nõ ampli⁹trahũt iux̃ ꝑus dcã:sz fo⁽ᵐ⁾ g̃uitas
ipsi⁹terre:sz tũc resistit q̃litas motia aeris q̃ ꝑus nõ resiste
bat q̃ nõ pmittit qd̃ g̃uitas terre trahat oleũ vlteri⁹ dorsũ:
ꝛ pp ꝓsilez cãz lignũ descẽdit in aere:sz nõ descẽdit in aq̃.

Tuncad rõnes ꝓncipales. ¶ Ad ꝓmã.non cuiusli
bet ꝛc.negat̃ ans.ad pbationẽ:celũ est cor
pus simplex:ꝛ tñ nõ mouet̃:dico ꝙ imo:ꝛ dico vlterius ꝙ
lz ꝓm se totũ catbegore⁽ᶜᶜ⁾ acceptũ maneat in eodẽ situ:non
tñ oẽs ei⁹ptes ꝓm quãcũqz diuisionẽ imaginariã accepte.
vñ lz medietas celi ex vna pte eqnoctialis maneat i eodẽ
situ:ꝛ medietas eius ex alia pte equinoctialis: silr tñ si ce
lũ imaginet̃ diuidi taliter qualr diuidũt ipm coluri:ꝛ cir
culus meridian⁹ nõ est aliq̃ ps celi ꝓm illã disionẽ qn mu
tet situ saltẽ celi iferius exñtis in loco qd̃ notãter addo pp
vltimã sphera q̃ nõ est in loco ipsaz circũdãte. ¶ Ad 2ᵃᵐ
ꝓfirmatõez dico:ꝙ imo vltima sphera mouet̃:tu dicis ꝗ
eẽt motu locali:dico ꝙ vex est vl motu eiusdẽ spẽi cũ mo

tu locali:ꝛ tale nõ opꝫ eẽ ꝓm locũ:ſꝫ ſufficit ꝙ eẽt ꝓꝫ ipſuꝫ mutatio ꝓm locũ ſi mobile tali motu motũ eẽt i loco ipm circũdãte. ¶ Ad 3am ꝓfirmationẽ q̃ erat de terra q̃ eſt corpus ſimplex:ꝛ tñ ei non debet motꝰ ſimpꝛ:dico qd imo ei debet motꝰ ſimplex:tu dicis ipſa ſp̃ geſcit i medio mũdi: dico ꝙ ꝗ nõ ipedit gn ei debeat motꝰ ſimpꝛ q̃ moueret ſi eẽt ex locũ ſibi nãlẽ:ꝛ ꝗ ſufficit. ¶ Ad 4am ꝓfirmationeꝫ nego opionẽ illoꝝ q̃ ponũt aliqd celũ imobile ꝛ ꝗ iuxta dicta ꝓbi. ¶ Ad 2m ꝑncipale qd ſit dõm claꝝ eſt ex 2o artiº. ¶ Ad 3m ꝑncipale dico:ꝙ lꝫ orbis planete moueat plibus motibꝰ:nõ tñ qlibet illoꝝ ieſt ei nãlr:ſꝫ vnuꝰ ſolũ:ꝛ qñ dicebat.alter q̃ ierit ei violẽter.nego:ſꝫ bñ ieſt ei ꝑter nãm. vñ dictũ erat in 3oartiº ꝙ nõ oꝫs motꝰ eſt nãlis vel violentus:ſꝫ bñ aliqs ieſt mobili ꝑter ſuã nãꝫ ſic motꝰ circularis igni i ſua ſphera. ¶ Per ꝗ idẽ pꝫ ad 4m ꝑncipale de motu ignis nãli ſurſuꝫ ꝛ motu circulari ignis i ſphera ſua.nõ eni vterqꝫ eoꝝ ẽ ei nãlis.vñ dico ꝙ motꝰ circularis ignis in ſphera ſua nõ eſt ei nãlis:nec pp ꝗ opꝫ ꝙ iſit ei violenter:ſꝫ bñ iſit ei ꝑter ſuã nãꝫ:nec eſt incõueniẽs tale eẽ ppetuũ ꝛ diu durare:cũ ꝗ nõ repugnet nãe alicꝰ.vñ qꝛ motui circulari nullus alter motꝰ eſt ꝓxius:ſic Ariſt.dicit i lra.et motꝰ circularis nulli ieſt violẽter. ¶ Ad 5m ꝑncipale pꝫ ex 9o correlario poſito in 3oartiº. ¶ Ad 6m pꝫ ex 5o correº eiuſdẽ tertij articli. ¶ Ad 7m ꝓcedo ꝙ i dicto caſu vna ꝑs aſcẽdit qñ alia deſcẽdit:nec ꝗ eſt icõueniẽs.ꝛ qñ dꝫ q̃ eadẽ terra ſil aſcẽdit ꝛ deſcẽdit.nego ꝓñaꝫ:ꝛ qñ dicebat idẽ ẽ motus totiꝰ ꝛ ꝑtis:ꝗ itellr ſic.ſi eſt aliqd ens hõgeneũ:ſicut eſt aq̃:tũc motꝰ q̃ eſt nãlis toti ꝓm ſpẽꝫ ẽt eſt nãlis ꝑti. ¶ Ad 8m nego ꝙ idẽ motꝰ ꝓꝫ ſpẽꝫ ſpãliſſimã iſit plibꝰ corporibꝰ ſimplicibꝰ diſtinctis ꝓm ſpẽꝫ:ꝛ qñ dꝫ motꝰ circularis ineſt nãlr celo.ꝓcedo:ꝛ ẽt ieſt nãlr igni in ſphera ſua.ꝗ nego:ſꝫ bñ ieſt ei ꝑter ſuã nãm:nec pp ꝗ ieſt ei violẽter ſic dcm ẽ prius. ¶ Ad ꝓfirmationẽ pꝫ ex 9o correº tertij arti. ¶ Ad 9m ꝑncipale ꝓcedo añs:ſꝫ nego ꝓñaꝫ:ꝛ qñ dicebat : in mixtis diuerſis ꝓm ſpẽꝫ dñant diuerſa elnta ꝓꝫ ſpẽꝫ:bñ ꝓcedo:ꝛ ꝗ ꝓm q̃lites elntoꝝ alteratiuas:cũ q̃ bñ ſtat ꝙ i diuerſis mixtis ꝓꝫ ſpẽꝫ poſſit dñari idẽ elntũ ꝓꝫ q̃lites motiuas: de qbꝰ eſt ſermo pñs ſicut dictũ eſt ꝑus.Et hoc de qõne.

¶ Propter qd ex oibus vtiqꝫ his aliqs ſyllogizans credet ꝙ eſt aliqd preter corpora q̃ hic ꝛc.

Textu cõmẽti decimiſexti. Qõ. II.

SEcũduꝫ ꝓpoſitoꝝ erat.Utrũ i mũdo ſint qnqꝫ corpa ſimplicia ſpẽ diſtincta.ſ.4or elnta ꝛ celũ ſeu qnta eẽntia.Et argr ꝑ ꝙ nõ ſic.celuꝫ nõ ẽ alteriꝰ nãe a 4or elntis.q̃ nõ ſunt qnqꝫ corpa ſimplicia ꝛc.ꝓña nota ẽ de ſe.añs ꝑbat.Et ꝑ ꝙ nõ ſit alteriꝰ nãe ab eis i ſuba.nã ꝓꝫ aſtrologos alique ꝑtes celi ſic aliq̃ ſigna çodiaci dñr eẽ ignea:aliqua aerea:aliq̃ aqtica:aliq̃ terrea. ¶ Cõfirmat ꝗ ẽt aucte pithagoricoꝝ q̃ ponunt celũ eẽ de nã ignis. ¶ 2o ꝑbat ꝙ nec celũ eſt alteriꝰ nãe ab elntis q̃ztũ ad q̃lites motiuas ſic ſũt grauitas ꝛ leuitas.ꝑ qꝛ celũ ẽ corpꝰ leuiſſimũ.ꝑbat ꝗ: qꝛ celũ oibꝰ alys ſupeminet. Tale aũt dꝫ leuiſſimũ ꝑ Axi.i lra.2o qꝛ niſi vnꝰ orbis celeſtis eẽt leuior alio nõ videret rõ:q̃re vnꝰ orbis eẽt ſup aliũ ꝛ aliꝰ infra aliũ. ¶ 3o nã ſic ſub grauiſſimo puta ſub terra nihil ẽ poſitũ:ita ſup leuiſſimuꝫ ſic eſt ignis nihil vꝫ eẽ ponẽdũ:ꝛ qꝛ ſup ignem eſt celũ. Jõ ignis nõ vꝫ eẽ leuiſſimꝰ:ꝛ ꝑ ꝓñs aliqd vꝫ eẽ leuiꝰ ipo:qd nõ vꝫ eſſe aliud q̃z celũ. ¶ 4o ſi ad imaginationẽ aliq̃ ꝑs celi eẽt in aere aſcẽderet.ꝛ ꝑ ꝓñs eẽt leuis.q̃ vꝫ ꝙ ꝑtes celi ſint eiuſdẽ nãe cuꝫ elntis leuibꝰ.añs ꝑbat:qꝛ ſi illa ꝑs celi nõ aſcẽderet:tũc maneret geſcẽs:vel igit nãlr.ꝛ ꝗ nõ:qꝛ non eẽt in loco ſibi nãli nec violẽter:qꝛ tũc locꝰ violẽtꝰ aeri eẽt eidẽ parti celeſti nãlis:qd eſt falſuꝫ.Et ex alio:qꝛ ſi eẽt ibi violẽter cũ nullũ eẽt ꝑbibẽs vtiqꝫ videret aſcẽdere. ¶ 5o planete q̃ ſũt ꝑtes celi:aliqñ aſcẽdũt: ꝛ aliqñ deſcẽdũt qd nõ vꝫ eẽ niſi eẽnt nãlr leues.añs ꝑbat ex eo ꝙ ꝑ eoꝝ motũ in ſuis eccẽtricis ꝛ epiciclis:aliqñ efficiunt cẽtro mũdi ꝓpingores:aliqñ remotiores: ſꝫ ꝗ nõ vꝫ eẽ aliud q̃z aliqñ aſcẽdere ꝛ aliqñ deſcẽdere. ¶ Deide 3o ꝑbat ꝙ celũ non ſit alteriꝰ nãe ab elntis q̃ztũ ad q̃lites ꝓmas ſeu alteratiuas q̃ ſũt calitas friditas ꝛc. Nã ꝓm Aſtrologos aliq̃ ꝑtes celi ſunt calide:aliq̃ fride:aliq̃ hũide:ſic pꝫ de ſignis çodiaci q̃ ſũt aries:taurus ꝛc.pꝫ ꝗ de planetꝭ.ſilr q̃ꝝ aliq dñr excellẽter calr:aliq excellẽter fridi:aliq excellẽter hũidi:aliq excellẽter ſicci:aliq vo medio mõ ſe hñtes. ¶ Deide 4o probat ꝙ celũ ſit eiuſdẽ nãe cũ elntis q̃ztũ ad q̃lites ꝓñtes q̃litates ꝓmas:ſic ſunt raritas:dẽſitas:color ꝛc.pꝫ ꝗ ꝑ:qꝛ aliq̃ ꝑs celi dꝫ eẽ rarior ꝛ aliq̃ dẽſior.vñ 2o b9 dic Ariſt.ꝙ ſtella eſt denſior ꝑs ſui orbis.pꝫ ꝗ ex alio:qꝛ ſtelle apparẽt diuerſoꝝ coloꝝ.mars.n.appet rubeꝰ.ſaturnꝰ aũt plũbi coloris.mõ ꝓm Ariſt.raritas ꝛ dẽſitas ꝛ color ſunt q̃litates cõſequẽtes qualitates ꝓmas.

Oppoſitum vult Ariſto.in littera.

Iſta queſtio faciliter ſoluit ſuppoſitis his que dicta ſunt in precedenti qõne.

Sit ergo ꝑa ꝓ.ꝙ ꝑter celũ ſunt duo corpa ſimplicia ꝓm genꝰ.ſ.graue ꝛ leue occupãtia totũ mũduꝫ iferiorẽ vna cũ mixtis. Probat.nã tot ſũt motꝰ nãles ſimplices ꝓm genꝰ corpoꝝ elntariũ.ſ.ſurſuꝫ ꝛ deorſuꝫ.cuilibet aũt eoꝝ corrñdet vni cũ corpꝰ ſimplex ꝓm genꝰ.tota rõ pꝫ ex his q̃ dicta ſũt in ꝑcedẽti qõne. ¶ 2a ꝓ.ꝑter celuꝫ 4or ſũt corpora ſimplicia ꝓꝫ ſpẽꝫ ſpãliſſimã diſticta.ſ.aq̃: terra:aer:ꝛ ignis:vna cũ mixtis totalẽ mũdũ iferior ẽ occupãtia.de terra ꝙ ſit ꝛ ſilr de aq̃ pꝫ ad ſenſuꝫ.de aere ãt ꝙ ſit ꝑbat:qꝛ niſi eẽt aer nõ poſſeꝫ videre faciẽ tuam mihi obiaꝫ.nã nõ eẽt medꝰ inter me ꝛ te ꝑ qd poſſent multiplicari ſpẽs faciei tue ad oculũ meũ. Unꝰ 2o d aia dic Lõmẽ.ſi eẽt vacuũ inter oculũ ꝛ viſibile ipm viſibile nõ videret:qꝛ pp defectũ medij nõ eẽt ſubꝫ i q̃ recipet ſpẽs mltiplicata ab obo ad oclm.De igne ãt ꝙ ſit ſupꝰ i ꝓcauo orbis lũe.ex ꝗ pꝫ ꝙ ſp ignis ꝗ iferiꝰ exñs aſcẽdit ſurſũ.ſi ñ fuerit ꝑbibitꝰ: qd nõ eẽt niſi ſupꝰ eẽt ignis nãlr ſituatꝰ.2o ꝓfirmat ꝑ hoc ꝙ i ſupma regiõe aeris ẽ valde magna calitas itãtũ ꝙ ibi iflãmant exhalationes groſſe ꝛ magne ex qbꝰ gñant cõete ſic pꝫ ex ꝑ metheo. ¶ 2o ad ꝓnẽ ꝑnciꝑes:tot ſt corpa ſimplicia i iſto mũdo iferiori diſtinꝛa ꝓꝫ ſpẽꝫ ꝛ nõ plra:q̃t ſũt cõbinationes q̃litatũ ꝓmaꝝ poſes:q̃ ſũt calitas:friditas: hũiditas:ꝛ ſiccitas:ſꝫ iſtaꝝ q̃litatũ imaginabiles ſunt ſex cõbinationes:q̃ꝝ ſolũ.4.ſũt poſes.pꝫ ꝗ. Nã ꝑa eſt calitatis cũ friditate:ꝛ illa ẽ ipoſis qꝛ ꝓioꝝ. 2a hũiditatis cũ ſiccitate:ꝛ illa ſilr eſt ipoſis qꝛ ꝓioꝝ. 3a calitatis cũ ſiccitate:ꝛ illa ẽ ꝑ igne. 4a calitatis cũ hũiditate:ꝛ illa eſt ꝑ aere. 5a friditatis cũ ſiccitate:ꝛ illa ẽ pro aq̃. ¶ Breuiter illa rõ nõ eſt ꝓꝓria pñti ꝓpoſito:ſꝫ magis ꝑtinet ad 2m libꝛũ de gnõne pp ꝗ:qꝛ in ꝓpoſito nõ itẽdimꝰ inueſtigare numeꝝ corpoꝝ ſimpliciũ ex nuõ q̃litatũ alteratiuaꝝ nec ex poſitate cõbinatiõis eaꝝ:ſꝫ magis ex nuõ ꝛ diſtõne motuũ localiũ ſimpliciũ pp qd arguat 3o ad dictã ꝓnẽ ſic. Solũ ſunt.4.motꝰ ſimplices nãles corpoꝝ elntariũ diſtincti ꝓm ſpẽꝫ ſpãliſſimã.ſ.vnꝰ ſimplr deorſuꝫ:ſic motꝰ ſimplr grauis. 2ꝰ ẽ motus deorſuꝫ:ſꝫ nõ ſimplr ſicut eſt motꝰ grauis ꝓm qd:q̃lis eſt motꝰ ſimplr aque. 3ꝰ eſt motꝰ ſimplr ſurſuꝫ ſic eſt motus ſimplr leuis. 4ꝰ eſt motꝰ ſurſuꝫ nõ ſimplr ſic eſt motus leuis ꝓꝫ qd:cuiuſmodi eſt motꝰ aeris:ſicut põt patere ex precedẽti qõne.Et cũ cuilibet motui ſimplici naturali debeat corrñdere vnũ corpus ſimplex: cui ille iſit nãliter ꝛ nulli alteri diſtincto ab ipſo ꝓꝫ ſpẽꝫ:ſic pꝫ ex eadẽ qõne: ideo ꝑciſe erũt q̃tuor correlaria ſimplicia elntaria diſtincta ſpecie ſpecialiſſima ſicut ſunt preciſe quatuor motus

simplices recti distincti fm spem specialissimā appropria ti corporib⁹ simplicibus istuz mundū iferiorē occupātib⁹ dicto mō. ¶ Tertia pclo. preter pdicta corpora simplicia ponēduz est vnū aliud corp⁹ simplex. s. celuz seu qnta eēntia. pbat: qz ex pcedēte qōne pter motus simplices rectos sursum z deorsuz est vnus alter mot⁹ simplex. s. circularis. Et cū omni motui simplici fm spem corrndeat solū vnuz corpus simplex fm spēz sicut sepe ante dictū est. Ideo cū motib⁹ rectis simplicib⁹ corrndeant qtuor elnta simplicia oportuit vt motui circulari corrndeat vnuz corp⁹ simplex distinctū ab alys cui ille mot⁹ circularis isit nāliter z illud corpus vocamus celū seu qntā eēntiaz. ¶ Quarta p. illud quintū corpus simplex: nec est graue: nec leue. pbat. nā si sic ipsum eēt nāliter mobile motu recto: z sic vni corpori simplici inessent nāliter plres mot⁹ simplices. s. rectus z circularis: qō est p dicta in pcedēti qōne. pnia tz. p boc q celo inest nāliter mot⁹ circularis. ¶ Quinta pclo. illud quintū corpus simplex nobilius est alys quatuor corporib⁹ simplicib⁹. pbat boc: qz nāliter inest ei motus nobilior. s. motus circularis qui est nobilior motu recto: ex eo q ipse est fm lineā nobiliorē. s. circularez q̄ est nobilior z pfectior linea recta ex eo q linee circulari nō pōt fieri additio: z boc arguit pfectionez. linee aūt recte pōt fieri additio. igit z c.

Ad rationes. In oppositū distinguēdū est q aliqd dicit esse caliduz vel humidum igneū vel aqueū dupliter. Uno mō formaliter i quo est calitas tanq̄ in subo. Alio mō virtualiter in quo nō est calitas simpliciter tanq̄ in subo: lz ipm sit pductiuū caliditatis: z differūt sic q calm formaliter est calefactiuū per cōtactū. Calidum vo virtualiter nō: sed solū lumine vel influētia. Dicunt scdo qa calidū formaliter in agēdo repatit vel saltem pōt repati z alterari a suo ꝓrio. caliduz aūt virtualiter nō. Differunt 3°. qz calidū formaliter ipedit per interpositū: sed calidū virtualiter nō ipedit in calefaciēdo nisi quātū ad actionē quā hz p lumē z nō quā facit p influentiā. ¶ Ex hoc ḡ dico ad pmā rōnez qn dicebat celuz est eiusdez nature in subacuz elntis. nego: z qn dicebat alique ptes celi sūt ignee z c. dico q hoc vez est virtualiter: sed nō formaliter. vn si formaliter eēt igneū tūc haberet ꝓriuz z sic esset alterabile. z per pns generabile z corruptibile: qō est falsuz. vnde q alique partes celi sunt ignee z alique aquee virtualiter hoc est ad istum sensuz q tales efficiūt in istis inferiorib⁹ qualitates similes qualitatib⁹ ignis. Alique aūt q̄litates siles qualitatibus aque: z sic de alys. ¶ Deinde ad auctem pithagoricoz dico q pithagorici erant talis opionis: sz alterius opinionis erat Aristo. z sui sequaces. ¶ Ad scdaz nego q celuz sit eiusdē nature cū elntis quātū ad q̄litates motiuas. Et qn dicebat q celuz est corp⁹ leuissimū. nego: z qn dicebat leuissimuz est qō oib⁹ supeminet alys z supfert. istud bene cōcedo si alys supfert motu recto: sic nō est de celo. nā est solū mobile motu circulari sicut pz ex pcedētibus. Uel sic: leuissimuz est qō oibus alys supeminet vez est: si oib⁹ alys supemineret ifra spherā lune existēs. s. itra sphe ram actiuoz z passiuoz. ¶ Ad pfirmationē dico q vnus orbis nō pp hoc est sup aliū: qz sit leuior: sz iō qz nobilior. ¶ Ad aliā cōfirmationē dico: q nō opz q si sub grauissimo nihil est. q ḡ super leuissimū nihil sit: qz lz nihil posset poni sub cētro: tn bene aliqd pōt poni sup circūferētiam. ¶ Ad aliā qn dicebat de massa celi existēte in aere aliqui dicūt q hoc est ipole: z qz ad ipossibile seqtur qōlibet: ad hoc seqtur dictā massaz ascēdere z dictā massaz nō ascendere. ¶ Aliter pōt dici q talis massa celi nō ascēderet pp hoc q nō haberet in se pn^m motus sursum vel deorsuz. Et qn Aristo. dicit q corpus nāle si sit extra locū suuz mouet nāliter ad illum. hoc debet itelligi de corporib⁹ nālib⁹ mobilibus motu recto: z nō de celo: qz nec celuz nec aliq̄ pars eius pōt poni extra locū suuz nāliter: lz bene supernāliter. Et qn dicebat. si talis massa quiesceret vel nāliter vel violenter: dico q nullo istoruz modoz: sed bene quiescit pter nām. vn imaginādū est q sicut motus circularis nō inest alicui corpori violēter cū ei nō sit alter mot⁹ ꝓrius: sz quibuscūqz inest z nō nāliter eis iest preter nām. Ita dico q corporib⁹ nāliter mobilib⁹ motu circulari nō inest aliqua quies violenta: sed si inest eis aliqua inest preter naturaz. ¶ Ad aliaz cōfirmationē dico: q partes celi nō ascēdunt neqz descēdūt: lz alique efficiant aliqn centro ppingores aliqn remotiores: qz sicut dictū est prius in alia qōne non oē centro mundi ppinquare est descēdere: nec oē a centro elōgari est ascēdere: sz solū qō fit itra pcauū orbis lune in spbera actiuoz z passiuoz. ¶ Ad tertiā rōnē pncipalē solutitur p hoc q alique ptes celi bene sunt calide vel frigide virtualr sed nō formalr. ¶ Ad 4^am dico: q in celo lz reperiant alique qualitates siles qualitatib⁹ secūdis sicut sunt raritas dēsitas z c. Ille tn nō sunt eiusdem rōnis cū qualitatibus scōis repertis in istis iferiorib⁹: qa tales reperte in celo nō generant ex actionib⁹ z passionib⁹ qualitatuz primarū adinuicē sicut reperte in istis iferioribus: quēadmodum dicit Cōmētator in suo tractatu de suba orbis.

¶ Manifestū aūt ex dictis qa z numerū ipossibile plrem dictoz corporū simpliciū z c. Textu cōmenti vigesimitertij. Questio. III.

Ertium ppositoz erat. Utruz pter 4° elnta z celū sit ponēduz 6^m corp⁹ simpex. Et argt p q sic. nā sicut ponit vnū corp⁹ simplex mobile motu simplr sursuz: z vnū aliō mobile motu opposito. s. simplr deorsuz: ita vr eē ponēdū vnū corp⁹ mobile motu circulari: z B est celū: z vnuz aliud mobile motu oppo^to motui circulari: z sic erūt sex. s. quatuor elnta mobilia motib⁹ rectis: z qntū. s. celū mobile motu circulari: z sextū mobile motu oppo^to. ¶ 2°. nā sicut ponunt duo corpora simplicia motu recto mobilia: puta graue z leue: ita debēt poni duo corpa simplicia motu circulari mobilia. ¶ 3°. nā pōt eē sextū corp⁹ simplex 7^m 8^m z 9^m. lz talia corpora nō moueantur aliquo motu.

Oppositum vult Aristo. in littera.

In ista qōne erunt duo articuli. Prim⁹ erit iuxta mām pmi argumenti. s. vtrū motui circulari sit aliqs motus ꝓrius. Secūdus erit de quesito.

De primo sciēdū est q in ppositō nō itēdimus de ꝓrietate ppōnū nec terminoz. hec enī ptinēt ad logicū: sz i ppo^to itēdim⁹ de ꝓrietate rez vel modoz seu dispōnū: quō calitas z friditas sūt ꝓria. Silr loc⁹ sursuz z loc⁹ deorsuz sunt ꝓria. z silr mot⁹ ad sursuz z motus ad deorsuz. ¶ Itē de ꝓrietate formaz nihil p nūc ad ppositū: sz de ꝓrietate locoz z motuū. Et aliq̄ rndeat ad articulū ponēde sūt aliq̄ suppōnes. Et p^a sit ista: q ad ꝓrietatē locoz reqrit maxia distātia nō simplr sz in illo gēe. s. fm dīias loci q̄ sūt sursuz z deorsuz. Un magis distāt duo extrema totiꝰ diametri spbere corruptibiliū q̄ cētrū z circūferētia: z tn ista extrema nō sūt loca ꝓria. Et iō illa distātia maxia q̄ fac ad ꝓrietatē locoz accipiēda ē nō fz totalē diametrū spbere corruptibiliū: sz fz semidiametz eiusdē.

2^a suppō. ad B q loca sint ꝓria reqrit q bēant ꝓrias vtutes. s. potētias cōseruādi ꝓria. vn i loco simplr sursuz ē po^a cōseruādi leuissimū. In loco aūt simplr deorsuz est po^a cōseruādi grauissimū. Leuissimū aūt z grauissimū sūt ꝓria.

3ª suppō. q ad ꝓrietatē motuū localiū quatuor reqrunt.

Primo q̃ sint de locis cõtrarys ad loca ꝓtraria. Scdo requirit q̃ fiant per lineã breuissimã. s. rectã. Tertio requiritur q̃ fiant per eandẽ lineã equiualentẽ. Quarto regrit q̃ si vnus eorꝫ est naturalis alicui alter sit violentus eidẽ. ¶ Juxta ꝑmũ sequit: q̃ motꝰ ad latus nõ sunt ꝓprie ꝛ̃ry: qꝛ possibile est talia loca nõ eẽ ꝓprie ꝛ̃ria. ¶ Propter 2m sequit motũ circulare motui recto nõ esse ꝛ̃riuꝫ ꝓpter B qꝛ motus circularis nõ fit per lineã breuissimã ꝑ quã põt fieri. s. rectã: nec etiã aliquẽ motũ factũ per lineã curuã eẽ cõtrariũ motui facto per lineaꝫ rectã ex eo; qꝛ tunc plura essent vni ꝛ̃ria: qd̃ est cõtra Aristo. in littera. ꝓña tenet per B q̃ multis modis põt fieri motꝰ ꝑ lineã curuaꝫ. ¶ Propter 3m sequit q̃ pse est aliqua duo moueri motibꝰ ꝛ̃rys: ⁊ tñ cõtinue distabũt equalr sicut si aliqua terra descenderet de sphera ignis deorsuꝫ ad centrũ ex vna parte cẽtri ⁊ describeret semidiametrũ sphere corruptibiliũ: ⁊ pro tũc vna alia terra moueret̃ sursuꝫ versus circũferentiã ꝑ aliũ semidiametrũ sphere corruptibiliũ ex alia pte cẽtri: tunc iste due terre moueren̄t motibꝰ ꝛ̃rys: ⁊ tñ equalr distarẽt in fine ⁊ in p̃nc: qꝛ vtrobiqꝫ per semidiametrum mundi. ¶ Propter 4m seqt̃ q̃ motus terre deorsuꝫ nõ est ꝛ̃rius motui ignis deorsuꝫ ex eo q̃ vterqꝫ ꝗm spẽm est nãlis terre. ¶ Tunc fit ꝓclo rñsalis ad articuluꝫ: nullus motus est cõtrarius motui circulari celi. ꝓbat̃ ꝑmo ex pte locorꝫ: qꝛ ad ꝛ̃rietatẽ motuũ regrit̃ ꝛ̃rietas locorꝫ. modo oriens ⁊ occidens a q̃bus ⁊ ad que est motus celi nõ sunt loca ꝛ̃ria: qꝛ sunt eque sursum ⁊ eque nãlia cuilibet pti celi: ita q̃ eque nãliter est sol in oriẽte sicut etiã in occidente. ¶ Scdo qꝛ motus circularis celi est de eodẽ in idem: ⁊ ita eẽt si fieret ecõuerso. ergo nõ est ibi cõtrarietas. ¶ Tertio motus circularis celi sufficit ad acquirẽdum oẽs differẽtias põnis. igitur frustra poneret̃ alius motus alterius speciei sibi cõtrarius: sed sic nõ est de motibꝰ rectis. ¶ Deinde scdo ꝓbat̃ eadẽ ꝓclo sic. si motui circulari eẽt aliquis motus cõtrarius ille posset eẽ in rerꝫ nã: sed hoc est falsuꝫ. ꝓña pꝛ ex hoc: qꝛ si vnũ ꝛ̃riorꝫ est in nã nõ repugnat esse reliquũ. falsitas ꝓñtis pꝛ: qꝛ si talis motus posset esse oporteret q̃ fieret per eandẽ viaꝫ oino vel equiualentẽ opposito per quẽ fit motus celi ab oriente in occidẽs per meridiẽ postq̃ talis motus eẽt tali motui celi ꝛ̃rius: sed talis motus nõ põt esse ex eo q̃ ppetuo celũ mouebit̃ ab oriẽte in occidẽtem ꝑ meridiẽ: ⁊ ideo nunq̃ erit aliqs motus ab oriente in occidentẽ per septẽtrionẽ saltẽ per eandẽ viam ⁊ sup eisdẽ polis ⁊ super eandẽ axem. ꝑmus enim ꝓpter sui ppetuitatem. scdꝫ nunq̃ fieri pmittit. ¶ Si aũt dicat̃ si vnus orbis puta supior moueret̃ ab oriẽte in occidentẽ per meridiẽ motus alterꝰ orbis sub illo est sibi ꝛ̃rius si fiat ab oriẽte in occidentẽ per septẽtrionẽ. ꝓbo q̃ nõ: qꝛ tales motꝰ nõ fiunt oino per eandẽ viaꝫ nec equalentẽ ex eo q̃ motꝰ orbis superiorꝫ fit ꝗm maiorẽ circulationẽ: ⁊ motus orbis inferioris fit ꝗm minorẽ: ⁊ ex alio qꝛ vnus illorꝫ motuũ nõ ꝑdiret aliũ quare nõ eẽnt ꝛ̃ry. Propter illaꝫ rõneꝫ aliq magistri mei reuerẽdi cõcedũt q̃ ꝛ̃rietas motuũ nõ reperit̃ in celo: ⁊ hoc bene ꝓcedo cũ eis. Addunt tñ q̃ hoc nõ obstãte ꝛ̃rietas bene reperit̃ in motibꝰ circularibꝰ in istis inferioribus: ad qd̃ declarãduꝫ ipsi imaginant̃ motus circulares fieri vno mõ vnũ ad vnã partẽ: alium ad aliã sup eisdem polis: ⁊ sup eandẽ axem. 2º mõ vnũ eorꝫ ad vnã partem ⁊ aliuꝫ ad aliã: super tñ diuersis polis ⁊ circa diuersas axes: ⁊ de istis duobꝰ modis motus circulares factos dicũt non eẽ ꝛ̃rios: qꝛ bene repiunt̃ in eodẽ mobili nec se mutuo ꝑdiunt. ¶ De motibꝰ circularibꝰ ꝑmo modo factis clarꝫ est de se: qꝛ nõ sunt ꝓtrary. De motibꝰ aũt circularibꝰ scdo modo factis q̃ nõ sunt cõtrary declarãt de orbe solis qui simul mouet̃ ab oriẽte in occidentẽ ꝑ meridiem: ⁊ cũ B ab oriente in occidẽtẽ per septẽtrionẽ. Primus tñ motus est super polis alys: qꝛ super polis mũdi. scdꝫ aũt sup polis ꝯodiaci: ⁊ totũ illud bene ꝓcedo cũ eis. ¶ Sed dicũt vlterꝰ q̃ tertio modo possumus imaginari duos motꝰ circulares vnũ ad vnã partẽ ⁊ alterũ per eandẽ viã ad oppositũ sup eisdem polis ⁊ circa eandem axem: ⁊ tales motꝰ circulares ipsi dicerẽt esse ꝛ̃rios: qd̃ ipsi ꝑsuadẽt duobꝰ medys. quorꝫ ꝑmus est: qꝛ semp taliuꝫ motuũ vnus ꝑdit aliuꝫ. Scdꝫ medius est: qꝛ tales motus nõ pñt eidem inesse simul: sed bene successiue. ¶ Cõtra hoc salua eorꝫ gratia pono istaꝫ cõclusionẽ ⁊ est scda in ordine: q̃ motꝰ circulares sup eosdem polos circa eandẽ axem per eandẽ viam nõ sunt adinuicẽ cõtrary. Pro quo suppono q̃ illi motus q̃ pñt adinuicem cõtinuari nõ sunt cõtrary. Istud pꝛ 5º phyſicorꝫ. tũc arguitur sic. Tales motꝰ circulares quos ipsi dicũt eẽ ꝛ̃rios pñt adinuicẽ esse cõtinui. q̃ nõ sunt cõtrary. ꝓña tenet per suppositionẽ. añs ꝓbat̃ ponẽdo casum q̃ aliqd̃ corpus orbiculariter moueat̃ ab oriente in occidẽtẽ per meridiem sup polos. a. ⁊. b. ⁊ itꝫ qd̃ sic mouet̃ vertat̃ sic: q̃ vbi erat polus. a. fiet polus. b. ⁊ ecõuerso. q̃ si fiat eadẽ pars illius orbis que prius mouebat̃ ab oriente in occidẽtem per meridiem sine iterruptione motus ab oriente in occidẽtem mouebit̃ ꝑ septẽtrionẽ ⁊ sup eisdẽ polis oino: quare tales motus adinuicẽ ꝓtinuant̃: illud possumus clare videre si sphera mãlem voluamus fortiter ad sinistrũ: ⁊ iterim ipsam vertamus sic q̃ polus q̃ ꝑus erat supior fiat inferior. ⁊ ecõtra ipsa sic versa adhuc ex ꝑmo ꝑpulsu mouebit̃: ⁊ clare videmus q̃ eadẽ ꝑs que ꝑus mouet̃ versus sinistruꝫ voluit̃ versus dextrũ. ¶ Sed dices: per eãdẽ rõnẽ possemus ꝓbare q̃ motꝰ sursuꝫ ⁊ motꝰ deorsuꝫ nõ sunt ꝛ̃ry. nã posito q̃ musca ascẽdat sup aliquã lãceã ⁊ musca ꝓtinue ante se mota lancea vertat̃: quo facto eadẽ musca que ꝑ ascendebat descẽdit sine iterruptiõe media. ⁊ ꝑ ꝓñs tales motꝰ. s. ascensus musce ⁊ descẽsus nõ eẽnt ꝛ̃ry: qd̃ tñ oẽs negant. 'Rñdeo q̃ nõ est sile: qꝛ in vsione sphere nõ fit iterruptio per motũ alterꝰ speciei a motu circulari ipsius sphere: sed in vertẽdo lanceã fit iterruptio ꝑ motũ circulare alterius speciei ab illis motibꝰ rectis: ⁊ hoc ꝑdit q̃ illi motꝰ recti nõ ꝓtinuant̃. vñ nõ possum vertere lanceã nisi ipsam moueam vna cũ musca motu circulari: ⁊ iõ nõ est simile hic ⁊ ibi: qꝫ clarũ est ꝓsiderãti. ¶ 'Restat q̃ rñdere ad rõnes q̃bus mouent̃ aliqui de magistris meis ⁊c. ad ponendũ oppositũ ꝓclonis iam posite. ¶ Ad ꝑmã. taliuꝫ motuũ vnus ꝑdit aliuꝫ. q̃ sunt ꝛ̃ry negat̃ ꝓña. nã plus regrit̃ ad ꝛ̃rietatẽ motuũ sicut in suppõnibꝰ dicebat̃. oꝫ. n. cũ B q̃ sint a locis ꝛ̃rys ad loca ꝛ̃ria per lineas breuissimas: sꝫ hoc deficit in ꝓposito. Et ẽt aliq dant instantiã dicẽtes q̃ si ignis moueret̃ sursuꝫ ⁊ terra deorsum obuiãdo igni vnus illorꝫ motuũ ꝑdiret aliuꝫ: ⁊ tñ adinuicem nõ eẽnt ꝓtrary. alr. n. eẽnt duo cõtraria vni ex eo q̃ motus terre sursum ẽt contrariat̃ motui terre deorsum. ¶ Ad scdaꝫ: tales motus nõ possunt eidem simul: sed successiue iesse. q̃ sunt ꝛ̃ry. iterum negat̃ ꝓña. nã plus ad ꝛ̃rietatẽ motuũ requirit̃ ꝓut iaꝫ dicebat̃. ¶ Deinde dubitat̃. vñ vtiqꝫ q̃ motui circulari sit aliqs motus ꝛ̃rius: qꝛ motꝰ rectus ⁊ motꝰ circularis magis sunt adinuicẽ ꝓtrary q̃ duo recti. s. motus sursuꝫ ⁊ motus deorsuꝫ. Clarũ est aũt q̃ aliq motus recti sunt adinuicem contrary. q̃ similr motus circularis motui recto est ꝛ̃rius. Assumptũ ex B pꝛ: qꝛ ꝛ̃rietas attendit̃ penes maximã distantiã: ꝓpter qd̃ illa que magis distant magis dicunt̃ eẽ ꝓtraria: sed motꝰ rectus ⁊ motus circularis magis distant q̃ motus recti adinuicem. qd̃ patet. ꝑmo ꝗm naturas mobilium: qꝛ plus differt nã celi a naturis grauiũ ⁊ leuiũ q̃ nature grauiũ ⁊ leuium adinuicem. ergo etiã videt̃ plus differre adinuicem motus circularis qui inest celo naturali

ter a motu recto q̃ motus recti inter se qui insunt naturaliter grauibus ⁊ leuibus. ¶ Et cõfirmat̃ hoc. qr mot⁹ sursum ⁊ deorsum cadunt sub eodẽ mẽbro diuisionis. motus aũt rectus ⁊ circularis non. ergo motus circularis ⁊ rectus magis differũt abinuicẽ q̃ motus sursuz a motu deorsuz: sed qr motus sursuz ⁊ motus deorsuz sunt ꝛ̃ry magis vĩ q̃ motus circularis ⁊ rectus sint ꝛ̃ry postq̃ magis differunt. Assumptũ patet ex hoc: qr motus p̃ sui diuisione diuidit̃ in rectũ ⁊ circularẽ: ⁊ deide motus rectus in motũ sursuz ⁊ in motũ deorsum. ¶ Ad istud rñdet̃: cõcedendo q̃ magis differũt abinuicẽ ⁊ motus rect⁹ ⁊ circularis q̃ motus sursum ⁊ mot⁹ deorsuz. ⁊ cũ arguit̃ g̃ magis debẽt eẽ ꝛ̃ry. negat̃ ꝓña. vñ maior dr̃ia nõ sufficit ad ꝛ̃rietatẽ: qd̃ pz: qr albedo plus differt a linea q̃ a nigredine: ⁊ tñ albedo non est ꝛ̃ria linee sed nigredini. sic g̃ pz per rõnes ⁊ p̃ rõnũ solutiones: q̃ nullus mot⁹ motu circulari est ꝛ̃rius. Ex q̃ cõcludo q̃ motus circularis nulli corpori est violẽtus. naz si sic: tũc mot⁹ nãlis illi⁹ corpis esset illi motui circulari ꝛ̃ri⁹ ⁊ hoc est ꝛ̃ dicta. ¶ Sequtur 2°. q̃ si mot⁹ circularis inest alicui corpi: ⁊ nõ inest ei nãliter est ei impertinens: ⁊ dr̃ ei inesse p̃ter nãm postq̃ nõ sequit̃ ad illud corp⁹ cũ nõ sit ei nãlis: nec repugnat cũ nõ insit ei violẽter: sed tale dr̃ alteri imptinẽs qd̃ nec seqt̃ ad ipm nec ei repugnat. ¶ Sequtur 3°. q̃ cũ q̃libz motu mot⁹ circularis põt misceri postq̃ nulli motui est ꝛ̃rius. Unñ vnus mot⁹ circularis cũ alio motu circulari p̃t misceri: sic̃ pz de motu circulari solis q̃ mixt⁹ est ex motu circulari ei⁹ ab oriẽte in occidẽtẽ per meridiẽ super polis mũdi: ⁊ ex motu circulari ab occidẽte in oriẽtẽ per meridiẽ sup polis çodiaci. Sil'r mot⁹ circularis põt misceri cũ motu deorsuz: sicut si aliq̃ terra descẽderet per arcuz cui⁹ semidiameter sphere corruptibiliũ eẽt chorda. Sil'r põt misceri cũ motu sursuz: sicut si ignis ascẽderet p̃ cõsimilẽ arcũ. Sic aũt nõ est de motib⁹ rectis: qr mot⁹ sursum cum motu deorsum misceri non potest.

Quantum ad 2ᵐ pono vnicã ꝓnẽ: ⁊ sit ista. preter q̃nq̃ corpora simplicia. s. q̃tuor elnta: ⁊ q̃ntaz eẽntiã seu celũ nõ est ponẽdũ sextũ corpus simplex distinctũ ab eis spẽ. pbat̃. nã si poneret̃ ipm esset nãliter mobile per p̃ᵐ articulũ p̃me q̃onis: ⁊ tunc vel esset nãliter mobile motu recto vel circulari. vt pz ex scõo eiusdẽ p̃me q̃onis. si motu recto tũc est eiusdẽ spẽi cũ corporib⁹ elntaribus: ex eo q̃ illis motus rectus inest nãliter: ⁊ qr motus rectus est motus simplex nõ põt nãliter inesse plr̃ibus corporibus distinctis specie a corporib⁹ elntaribus. totũ illud pz ex 3° articulo eiusdẽ p̃me q̃onis. Si aũt est nãliter mobile motu circulari: tunc erit eiusdẽ spẽi cuz corpore celesti: ex eo q̃ illi attribuit̃ motus circularis simplex. ⁊ idem motus simplex ꝓm spẽm non põt inesse nãliter plr̃ibus distinctis corporib⁹ ꝓm spẽm. sic. s. q̃ si sit idẽ ꝓm spẽm specialissimã: nõ põt nãliter inesse pluribus corporib⁹ simplicib⁹ distinctis ꝓm spẽm spãlissimã. Si aũt sit idẽ ꝓm spẽm subalternã nõ põt inesse nãliter plr̃ibus corpibus simplicibus distictis ꝓm spẽm subalternã: nec si est idẽ ꝓm genus põt inesse plr̃ib⁹ corporib⁹ distinctis ꝓm genus: nec põt dici q̃ tale corp⁹ esset mobile motu opposito motui circulari: cũ ostẽsuz sit in p̃ articulo q̃ nullus motus est ꝛ̃rius motui circulari. ¶ Scõo psuadet̃ eadẽ ꝓ sic. In mundo non sunt nisi q̃nq̃ corpora regularia distincta specie: qd̃ bene videt̃ esse nãe miraculũ: ideo etiã vĩ q̃ nõ sunt nisi q̃nq̃z corpora simplicia distincta specie. añs patz decimotertio elntoꝝ Euclidis. Et sunt ista diacedron exacedron icocedron octacedron ⁊ tetracedron. Primũ. scz diacedron est ex duodecim basibus pentagonalibus. Scõm autem. scz exacedron seu figura cubita est ex sex basibus quadratis. Tertium vo. scz icocedron est viginti basiũ triangulariuz

Quartum aũt. scz octacedron est octo basiũ triangulariũ. Quintum vo. scz tetracedron siue piramis est q̃tuor basiũ triãgulariũ. ꝓñtia tz: testimonio antiquoꝝ platonicoꝝ in quoꝝ tẽpore floruit geometria: sicut dicit Cõmẽtator tertio huius qui posuerũt tñ q̃nq̃ corpora mũdi simplicia: ⁊ hec figurauerunt dictis q̃nq̃z figuris regularibus. vnde celo dederunt diacedron: qr ipm est capax aliaꝝ figuraꝝ regulariũ. sicut pz ex decimoqnto elemẽtoꝝ Euclidis: mõ celũ debet esse talis figure q̃ ipm cõmodissime possit alia capere cum ipm contineat oia: ⁊ qr ignis ascẽdit in figura piramidali dederunt igni figurã piramidalez seu tetracedron: ⁊ qr aer in leuitate ⁊ motu assimilat̃ igni dederũt ei figurã octacedron inter ceteras magis appropinquãtez ad figurã tetracedron: ⁊ qr aqua habet varios motus in partib⁹ suis flexuosos dederũt ei figurã icocedron ꝓpter multitudinẽ lineaꝝ ⁊ supficieꝝ ⁊ angloꝝ eius: sz qr terra est corpus fixũ ⁊ stabile centrũ alioꝝ: ideo dederunt ei figuram exacedron seu figurã cubicã que fixe iacet vbi pucit̃ ⁊ inepta est ad motũ. Sic ergo patẽt dicti duo articuli.

Ad rationes p̃ncipales. ¶ Ad p̃ᵐ dico q̃ nõ est sil'e de motu recto ⁊ circulari: qr sicut dictũ est motui recto bene est aliqs mot⁹ ꝛ̃rius. motui aũt circulari nõ. ¶ Et cõsil'i mõ dicat̃ ad 2ᵐ. ¶ Ad 3ᵐ dico q̃ nõ possunt eẽ aliq̃ talia corpora q̃n ad minus sint mobilia cum omne corpus nãle sit nãliter mobile per p̃ᵐ articulũ p̃me q̃stionis: ⁊ ideo si essent talia ipsa essent mobilia. q̃ro tunc quo motu: vel recto vel circulari sic̃ arguebat̃ p̃mo ad ꝓnem respõsalẽ ad q̃stũ: ⁊ q̃cqd dicat̃ erunt vel de nã elemẽtari vel celesti. Et sic finit̃ questio.

¶ Propter qd̃ tanq̃ altero quodã existente primo corpore p̃ter terraz ⁊ ignẽ ⁊ aerẽ ⁊ aquam ethera appellauerunt ⁊c̃. Textu cõmenti vigesimi secundi.

Questio. IIIIi.

Uartum propositoꝝ erat. Utrũ totalis mũdus aggregat⁹ ex q̃nq̃z dictis corpib⁹ simplicib⁹ sit vnũ ens ꝓtinuũ. Ur̃ q̃ sic. dictoꝝ corpoꝝ mãe sunt ꝓtinue ergo dicta corpora vident̃ esse cõtinua: ⁊ per ꝓñs totalis mũdus ex eis aggregatus vĩ esse vnuz ens ꝓtinuũ. antecedens pbatur. qr si ad imaginationẽ forme substãtiales dictoꝝ corpoꝝ corrũperent̃: materys eoꝝ remanẽtib⁹ remaneret vna massa ꝓtinua. s. mã p̃ma totalis que nõ minus ante videt̃ fuisse ꝓtinua recte sicut paries qui anteq̃ in eo depingant̃ imagines diuersoꝝ aialiũ exñs cõtinuus nõ desinit esse ꝓtinuus ꝓpter talẽ picturã sup eo factã. sic si materia p̃ma totalis esset vna massa cõtinua ablatis formis nõ videtur discõtinuari ꝓpter põnem formaꝝ in ipsa. ¶ Sed forte diceret aliquis. ista rõ non pbat q̃ iste mundus inferior sit ꝓtinuus mũdo superiori ꝓpter hoc q̃ mũdus superior. s. celum nõ habet materiã. ⁊ si habet mãm saltez illa nõ est eiusdẽ rõnis cuz materia istoꝝ inferioꝝ: lz bene videat̃ pbare aliq̃liter mundũ inferiorẽ totalẽ esse vnũ cõtinuũ. Breuiter istud nõ videt̃ valere: qr celũ habet materiã: ⁊ cũ hoc materiã eiusdẽ rõnis cũ mã istoꝝ iferioꝝ. ¶ Primũ pbatur p̃ auctoritate Aristotelis dicẽtis p̃mo huius. q̃ differt dicere celũ ⁊ hoc celum. nã qui dicit celuz dicit formã: ⁊ qui dicit hoc celũ dicit formã mãe mixtã. i. cõpositũ ex materia ⁊ forma. ¶ Cõfirmat̃ idẽ auctoritate Cõmẽtatoris in tractatu suo de substãtia orbis in p̃n°. vbi dicit celũ esse ex duabus naturis: sz nature dicunt̃ 2° physicoꝝ materia ⁊ forma. ¶ Confirmat̃ idem tertio. nã celũ esse vnũ numero. ergo celuz hz mãm. añs notũ est de se. ꝓñtia pbatur per Aristo. 5° metaᶜᵉ. d. q̃ vnum numero

sunt quoꝝ mā est vna. ¶ Cōfirmat idē quarto.naz Arist. primo huius volens ꝓbare mundū tm̄ esse vnū dicit hoc eē:ideo qz ꝓtinet totalē māz ptinētē ad formā mūdi:z ita nō restat alia mā ex q̄ posset fieri alter mundus.Ecce quō cōtingit mundum habere materiā:sed nō accipit mundū solū pro isto mūdo iferiori:sz pro mūdo totali cuius celuz est ꝑcipalior pars.ió videt ꝙ ꝓcedat celuz hze materiā. ¶ Cōfirmat idē qnto sic. Naz.12.metaphysice dī in non habētib⁹ māz nō est possibile esse plura idiuidua sub vna specie:z tm̄ in corporibus celestib⁹ iueniuntur plura idiuidua sub vna specie.quare vī ꝙ celū nō careat mā. ¶ Confirmat idē sexto.in celo reperit rarū z densuz.ergo in celo est mā.añs pz.per hoc qd dicit in scdo hui⁹ ꝙ stella est densior pars sui orbis.ꝓña tenet per Aristotelem in tertio hui⁹ diffinientē raꝝ z densuz per hze materiā.vnde dicit hoc eē densius qd sub equali vel minori extēsione hz plus de mā.hoc aūt rarius:qd sub equali vel maiori extēsione habet minus de mā. ¶ Confirmat hoc idem 7°.qz alr celuz nō eēt diuisibile.vñ dicit Cōmētator in de suba orbis. si nō eēt dimēsio in mā ante formā substātialez ipsa esset idiuisibilis nec eēt extensa:ita ꝓsimili modo videt esse in ꝓposito:qz si dimēsio nō precedat formā substantialē celi ipsa videret esse idiuisibilis:sed non pōt eam ꝑcedere nisi celū habeat mām:z illa dimēsio ibereat prius nāliter q̄ꝝ forma celi. ¶ Deinde ꝓbat scōm.s.ꝙ habeat mām eiusdem rōnis cum mā istoꝝ inferioꝝ:qz ois mā fm se est potentia pura:ió nulla mā fm se differt ab alia rōne.ꝓña tz. per hoc ꝙ dīia rōnis est per formā z actum:z añs pz ꝑmo physicoꝝ. ¶ Scdo ad ꝑncipale:terra est continua aque:z aq̄ aeri:z aer igni:z ignis orbi lune:z orbis lune orbi mercurij:z sic de alijs orbib⁹.g̃ totalis mūdus ex his aggregatus videt eē vnū ens ꝓtinuū.ꝓña tenet de se.añs ꝓbat.primo ꝙ illa sunt ꝓtinua quoꝝ vltima sunt vnū.pz per diffinitionē ꝓtinuoꝝ:sed sic est de terra z aqua.pz hoc:qz supficies cōuexa terre z cōcaua aque vident esse vna supficies ꝓpter hoc ꝙ equaliter distāt a cētro mundi oīno ex eadē parte cētri qd pz per hoc ꝙ nullū est mediū iter dictas supficies. ¶ Et cōfirmat ꝗ scdo.dicte supficies sunt equales:qz se hnt sicut locus z locatū.locus aūt est equalis locato:ideo si dicte supficies eēnt due:z nō vna:sequtur ꝙ circa idem centrū possent eē duo circuli equales:qd est impossē ex tertio geo°.ꝓña pz.si in dictis supficiebus imaginemur ꝓiferias circuloꝝ. ¶ Tertio ad ꝑncipale aūcte z testimonio Parmenidis z Mellissi quoꝝ oppōnē recitat Aristo. ꝑmo physicoꝝ:z dicit ipsos dixisse oia esse vnum:z credo ipsos nō fuisse ita fatuos ꝙ hoc itellexissent sic ꝙ soz.z plato eēnt vnuz:z ꝙ celū z terra eēnt vnū.nā hoc nullā videtur hze ꝓbabilitatē:ideo videt ꝙ ipsi itellexerūt hoc sic: ꝙ oia eēnt vnū ꝓtinuū modo quo exprimit in titulo questionis.nā hoc videt quādā habere ꝓbabilitatem.

Oppositum arguitur.partes mundi diuersis mouētur motibus.ergo nō sunt adinuicem cōtinue.ꝓña tenet.naz in 5° metaphysice dicit.continuū est cuius motus est vnus:ideo si ꝑtes mundi eēnt continue nō possent moueri diuersis motib⁹.añs pz.naz aqua mota ad vnā partē aer bene mouet ad aliā.silr ꝗ idez pz de orbibus celestib⁹ qui diuersis mouent motibus.

In ista qōne erunt duo articuli.Prim⁹ erit iuxta mām primi argumēti.vtrū.s.celum habeat mām:z si sic.vtrū illa sit eiusdē rōnis cū mā istoꝝ inferioꝝ.Secūdus articulus erit de quesito ꝑncipali.

Quantum ad ꝑmū sciendū est ꝑmo ꝙ hoc nomen mā pluribus modis accipit.aliqn̄ enim accipitur pro partib⁹ quātitatiuis alicuius totius sicut accipitur 7° metaphysice.z sic nō est dubiū quin celum habeat materiaz. Scdo modo accipit mā pro substātia subiecta motui mō quo accipit octauo metaphysice.vbi dicitur ꝙ in omni eo qd mouet necesse est imaginari mām: z itez sic accipiēdo mām nō est dubiuz quin celū habeat mām vel sit ipmmet mā. Tertio modo accipitur mā pro substantia potētiali ex qua cū forma sibi inberēte cōponitur substātia per se subsistens:z sic accipiēdo mām dubiū est vtrum celum talem habeat mām:de qua dubitatione Egidius z sanctus Thomas in suis diuersificant opinionibus.Unde Egidius pro ista dubitatiōe ponit tres ꝓnes. quarū prima est ꝙ celum habet mām.scda ꝓclo ꝙ illa est eiusdez rōnis cum materia istorū inferioꝝ.tertia ꝓclusio. hoc nō obstante celum nō est generabile nec corruptibile. Primā suam cōclusionē ꝓbat rōnib⁹ illis que posite sunt iuxta primū argumētuz ꝑncipale.Scdam aūt ꝓbat sic.nā si materia celi z materia istoꝝ inferioꝝ nō essent eiusdem rationis:tunc differrent specie:qd est falsum ex eo qd materia fm se cū sit pura potētia nullaz determinat sibi formam per quā posset differre specie ab alia mā vel a quocunqz alio.ista etiā ratio in virtute posita erat iuxta ꝑmuz argumētū ꝑncipale.Tertiā cōclusionē ꝓbat sic.tali materie celi nō est annexa priuatio.g̃ lz sit in celo nō ꝓpter hoc ipsum est corruptibile.ꝓñtia patet.antecedēs ꝓbat ꝑ hoc: ꝙ forma celi oēs alias formas cōtinet virtualiter:qd pz ꝑ Aristo.scdo de generatione dicentē:forme reꝝ sunt in terminis.hoc itelligit ꝙ in corporib⁹ celestibus terminātib⁹ mundū.z per ꝓsequēs materia habēs formā celi nō dicit habere aliquā priuationē alicuius forme sibi annexaz:cū includat eas virtualiter. ¶ Scdo arguit sic.corruptio nō est nisi ꝓpter generationē alterius forme ad quā materiā habet appetitū.modo nō est aliqua forma alia a forma celi ad quā materia celi habeat appetitū:z hoc ꝓpter excellentiā forme celestis existētis in tali mā. ¶ Tertio arguit sic.habēs mām non est corruptibile nisi qa forma eius habet cōtrarium fm se vel fm suas dispōnes naturales.modo forma celi nō hz cōtrarium aliquo istoꝝ modoꝝ:ideo nō obstante ꝙ celum habeat materiā eiusdem rōnis cuz materia istoꝝ inferioꝝ adhuc est icorruptibile z igenerabile.Ecce opionez Egidij. ¶ De ista eadē dubitatiōe sanctus Thomas hz aliaz opionē cōcordans bene cū Egidio in ꝑma sua cōclusione.s.ꝙ celum habet mām : sed discordat ab eo in scda. Nam dicit lz celuz habeat mām : tm̄ illa nō est eiusdez rōnis cū mā istoꝝ iferioꝝ:z hoc ꝓbat.nam aliter celuz esset generabile z corruptibile sicut ista iferiora. ¶ Cōtra istos ambos pono istaz cōclusionez:ꝙ in celo nō est mā tertio modo accipiēdo materiaz. ¶ Scda ꝓclo specialiter ꝓtra sanctū Thomā:in celo nō est mā differēs rōne a mā istoꝝ inferioꝝ. ¶ Tertia ꝓclo.celuz circūscripta intelligētia est vna simplex suba corporea. ¶ Quarta ꝓclusio.ista substātia magis debet dici forma q̄ꝝ materia. ¶ Prima ꝓclusio ꝓbatur:qz si in celo esset talis materia etiā in celo eēt vna forma iformans illaz mām preter itelligentiā ita ꝙ celū circūscripta itelligentia adhuc eēt composituz ex materia z vna forma alia ab itelligētia sicut dicti doctores volunt:sed hoc est falsum:qz tunc celuz eēt ex se mobile nāliter circūscripta itelligētia:qd negaret Arist. cōsequentia tenet per hoc qd haberet in se ꝑn^m actiuum z passiuū motus.s.mām z formā adhuc circūscripta itelligētia. ¶ Scdo motus localis circularis est simplicior motibus rectis.ergo etiā corpus mobile nāliter motu circulari debet esse simplicius corporib⁹ mobilib⁹ motibus rectis: sed hoc nō eēt si celū ita eēt cōpositus ex materia z forma sicut corpora elemētaria nāliter mobilia motibus rectis. ¶ Tertio motor z mobile debēt esse ꝓportionabilia:sed motor celi est multo simplicior motorib⁹ elemētoꝝ.ergo

mobile

mobile:scz celū debet etiā esse simplicius ipsis elntis:sed hoc nō esset si esset cōpositū ex materia ⁊ forma itelligentia circūscripta. ¶ Quarto.de extremo ad extremū debz procedi per mediū:sed ꝟm Aristotelē deus ⁊ intelligentie sunt sic oino simplices ꝙ non est ibi cōpositio ex materia ⁊ forma:nec etiā cōpositio ex subiecto ⁊ accidēte:⁊ ista inferiora sunt vtroqz modo cōposita:ideo corpora celestia debent tenere gradū mediū.s.ꝙ nō sint cōposita nisi vnico modo.vz.ex substātia ⁊ accidēte ⁊ nō ex materia ⁊ forma. ¶ Quinto.si celū esset cōpositū ex materia ⁊ forma seqrēt ꝙ ipm esse nāliter gñabile ⁊ corruptibile.cuius oppositū ꝓbat Aristoteles ꝑ huius.ꝓsequētia patet:ex eo ꝙ omne cōpositū ex materia ⁊ forma est corruptibile:vt pz ꝑ physicoꝝ. ¶ Et posset argui 6° sic.nihil est ponēdū frustra in nā:sed frustra poneret materia in celo si ibi poneret cū nō appareat necessitas ponēdi ipsam nisi ꝓpter generationes ⁊ corruptiones subales q̄les non inueniunt in celo. ¶ Scōa ꝗ ꝓbat per ꝑmā:qr si in celo nō est mā:nec est ibi materia alterius rationis cum mā istoꝝ inferioꝝ. ¶ Scōo.qr si in celo esset mā eiusdē rōnis cum mā istoꝝ inferioꝝ:tūc sicut mā celi maxime appetit formā celi:ita etiā materia istoꝝ inferioꝝ maxime appeteret eandē:sed ipsaz nunq̄ bīe posset:⁊ sic aliqs esset appetitus frustra in mā eterno tempore:qd est falsum. ¶ Tertia ꝗ patet:qr si celū circūscripta intelligētia nō est substātia cōposita ex mā ⁊ forma sicut dicit ꝑ ꝗ:⁊ tamē est suba corporea sicut notū est de se oportet ꝙ sit substātia simplex saltē per priuationē cōpositionis ex materia ⁊ forma:lz non per priuationē cōpositionis ex partibus q̄ztitatiuis:nec per ꝓuationē cōpositionis ex suba ⁊ accñte. ¶ Quarta ꝗ pz.ex eo ꝙ mā nullius est actiuitatis:celū aūt alicui⁹ est actiuitatis:qr agit in ista iferiora lumine ⁊ influētia.ergo celū magis debet dici forma q̄z mā:nec ꝓpter hoc oportet ꝙ sit nature intellectualis ⁊ idiuisibilis sicut arguit sanctus Thomas. nā dico ꝙ nō oportet oēm actū per se subsistētē esse nām itellectualē ⁊ indiuisibilē.nec valuit illud qd dicit Egidi⁹: scz ꝙ q̄zuis celū sit cōpositū ex mā ⁊ forma:tamē qr materia illa est satiata forma celi quā habet ꝓpter eius nobilitatē ꝓpter hoc celū est icorruptibile:nā tūc multo plus mā bois debet esse satiata forma bois.⁊ per ꝓns bō esset incorruptibilis.naz forma bois nobilior est q̄z illa forma celi quā ponit Egidius esse in celo ꝑter intelligētiaz. Nec etiā valet illud qd ipse dixit:ꝙ iō celū nō est corruptibile: qr eius forma nō bz ꝓriū:nec ꝟm se:nec ꝟz suas dispōnes nāles.nā si sic:tunc subito talis forma reciperet in mā istoꝝ inferioꝝ:qr hec materia istoꝝ inferioꝝ appeteret illā formā:cum ꝟm Egidiū sit eiusdē rōnis cuz mā celi:que quidem mā celi appetit illam formā:nec hec mā istoꝝ iferiorum habet ꝓrium illi forme:ideo statim illā formaz reciperet sicut recipit lumen:qd qdem lumen etiaz nō habet ꝓriū in mā:nec etiā valet illud qd dicit sanctus Thomas. ꝙ vna materia fit ab alia alterius rōnis:qr pure potentie non habent vnde distinguantur ꝟm rōnes specificas vel subales:qr que distinguunt ꝟm rōnes specificas vel substantiales:illa sunt diuersoꝝ graduū entitatis. modo due pure potētie nō sunt diuersoꝝ graduū entitatis:qr nō habent intrinsece vnde vna excedat aliaz:imo pura potētia est oino alterius gradus in entitate substātie:⁊ impossē est aliquā substantiā minus esse q̄z in pura potentia.

Quantum ad 2^m articulū suppono ꝑmo:ꝙ illa sūt cōtinua quoꝝ vltima sunt vnuz per se: ⁊ ꝙ illa nō sunt cōtinua quoꝝ vltima nō sunt vnū per se. ¶ Suppono scōo:ꝙ illa que sunt diuersaꝝ spēꝝ nec vnū est in potētia ad reliquū nō faciunt vnū saltē per se:lz bene per aggregationem eo mō quo exercitus dicitur vnus. ¶ Suppono tertio:ꝙ cōtigua sunt quoꝝ vltima sunt sil. ¶ Sed diceres si hoc esset verꝝ:sequtur ꝙ si esset aliq̄ virga cuius vna medietas esset arida:⁊ alia viua nō esset ens vnū cōtinuū:ex eo ꝙ vltima suaꝝ medietatū nō facerent vnū per se postq̄z eēnt diuersaꝝ spērū. ¶ Rñdeo cōcedēdo ꝓns ⁊ ꝓntiā. ¶ Tūc sit ꝑ° ꝗ.q̄tuor elnta nō sunt adinuicē ꝓtinua.ꝓbatur.qr eoꝝ vltima nō sunt vnū.g̃ nō sunt cōtinua.ꝓna tz per ꝑ^am suppōnē.añs ꝓbat.qr q̄tuor elnta distinguunt spē sicut dictū est in 2ª qōne.ergo vltima eorū nō faciunt vnū.ꝓntia tz per 2^am suppōnē. ¶ 2^a ꝗ q̄tuor elemēta bene sunt cōtigua.ꝓbat.qr eoꝝ vltima sunt simil. ergo sunt ꝓtigua.ꝓntia tz per 3^am suppōnē.añs patet:qr inter aquā ⁊ terrā nulla est distātia:nec iter aerē ⁊ aquā:nec inter aerē ⁊ ignē. ¶ 3^a ꝗ.mūdus inferior est cōtiguus mūdo supiori ⁊ non cōtinuus.ꝑ^a ꝑs patet:qr eoꝝ vltima sunt simul.2ª pars pz:qr vltima eoꝝ non sunt vnū cum distinguant specie vt dicebatur in 2ª qōne. ¶ 4^a ꝗ.orbes celestes nō sunt sibiinuicē cōtinui sed ꝓtigui:ꝑma pars pz.qr diuersis mouent motibus.pz hoc clare de octaua sphera ⁊ de sphera saturni ⁊ de alys spheris. sil'r ⁊ hoc cōcedunt oēs astronomi.si aūt eēnt ꝓtinui vnus moueret ad motuz alterius:ex eo ꝙ cōtinuoꝝ vnus est motus. 2ª pars pz:ex eo ꝙ vltima orbiū supceelestiū sunt sil.g̃ sunt ꝓtigui.ꝓntia tz p 3^am suppōnē.añs pz:ex eo ꝙ nulla est distātia iter vltima orbiū celestiū.Et ꝗ iter vltima ꝟm que sunt imediati.

Ad rationes. ¶ Ad ꝑmā.oīum cor^m mūdi māe sunt ꝓtinue ⁊c.nego añs.ad ꝓbationē dico:ꝙ lz totalis massa ꝑme māe esset vnū ens ꝓtinuū oībus formis subalibus ablatis:ipsa tñ desinit esse ꝓtinua ꝓpter positionē formaꝝ subaliū in ipsa.nā ꝓpter illas nō oīuz in mūdo imediatoꝝ vltima sunt vnū:nec est sile de pariete respectu imaginū depictaꝝ in ipso ⁊ mā ꝑma. respectu formaꝝ subaliū existētiū in ipsa:qr portio materie ꝑme cuz sua forma subali facit vnū ens qd est per se vnū: sic aūt nō facit portio parietis cū imagine sup eā depicta: sed vnū per accidens.Et quātum est de obiectione posita iuxta ꝑ^m arg^m dico:ꝙ lz res mūdi iferioris eēnt cōtinue:sicut tñ nō sunt:adhuc mūdus iferior nō esset ꝓtinuus mūdo supiori:qr in mūdo supiori nō est mā:sed qñ ꝓbatur ꝑ aūcte Aristo.ꝑ huius.qui dicit celū dicit formā ⁊c.dico ꝙ hic nō loquebat ex intētione:sed disputatiue arguēdo ad partē falsaz. ¶ Et ad 2^m dico:ꝙ Cōmētator in loco ꝓallegato accipit celū ꝓ aggregato ex orbe ⁊ itelligētia mouēte approꝑata orbi:⁊ sic celū est cōpositū ex duab⁹ naturis.i. ex motore ⁊ mobili:cū quo tñ stat q̄libet dictaꝝ naturaꝝ est substātia simplex. ¶ Ad 3^m.vnū numero sunt ⁊c. dico ꝙ Aristo.accipit mām improprie.s.pro re pro qua termini supponunt ita ꝙ de illis terminis verificat vnū in numero.quoꝝ mā est vna.i.qui supponunt pro eadem re.sic enim bene cōcedimus ꝙ sor.⁊ homo scribens sunt vnuz ⁊ in idem numero. ¶ Ad 4^m dico:ꝙ Aristo. ibi per mām mūdi itelligit corpora simplicia.s.q̄tuor elnta ⁊ celū ⁊ nō talē mām ex qua cum forma subali sibi inberēte fit vnuz per se:⁊ per formā mūdi intēdebat ordinē istoꝝ corporuz simpliciū vel ipsaz ꝑmā cām. ¶ Ad 5^m dico:ꝙ Aristoteles hoc itellexit sic ꝙ in substātys nō bñtibus materiā:idest partes quātitatiuas nō sunt plura indiuidua sub vna specie:ita ꝙ capit ibi mām pro partibus quantitatiuis:⁊ non capit materiā pro materia tertio modo dicta. ¶ Sed notandū:ꝙ dicta auctoritas sic intellecta non est cōcedenda ꝟm fidem nostram ⁊ veritatem:qr deus posset facere tot angelos quot vellet omnino eiusdem specie:lz non haberent partes quantitatiuas. ¶ Ad 6^m dico:ꝙ in celo est bene raritas ⁊ densitas:non tamen eiusdem rationis cum raritate ⁊ densitate istorum inferiorum:quia corpora ista

inferiora dicunt rara vel densa:ex eo q̃ habet minus vel plus de materia prima sub equali extensione:sed partes celi dicunt rare vel dense:qr habent plus vel minus de substatia celesti sub equali extensione.vnde stella habet plus de suba celesti q̃ vna alia massa celi sibi ꝓpinqua ⁊ equalis que nõ est stella:⁊ ꝓpter hoc dicit densior.pars aũt ꝓpinquior dicit rarior. ¶ Ad 7ᵐ.si celũ nõ haberet mãm esset indiuisibile.nego ꝓntiam.qr ipsum est substatia diuisibilis:⁊ quãdo dicit Cõmẽtator ĩ de substatia orbis.si nõ esset dimẽsio in materia ante formã substatialẽ ipsa esset indiuisibilis.dico q̃ illa auctoritas nihil facit ad ꝓpositũ: qr ibi loqtur de diuisibilitate rerũ generabiliũ ⁊ corruptibiliũ de quarũ numero nõ est celũ:⁊ adhuc aliqui quantuꝫ ad hoc negant Cõmẽtatorẽ.Deinde quãdo ꝓbatur q̃ celum habet mãm eiusdẽ rõnis.dico q̃ hoc esset bene verũ si celum haberet mãm ꝓpter hoc q̃ nulla materia ꝓm se ab alia differt ratione.modo celum non habet mãm sicut dictũ est. ¶ Ad 2ᵐ principale dico.q̃ supficies cõuexa terre ⁊ cõcaua aque nõ sunt quid vnum per se:qr sunt diuersarum speciẽrũ.Ad probationẽ equaliter distant a centro mundi.nego:qr superficies concaua aque plus distat.vnde imaginor q̃ quelibet dictarum superficierũ est diuisibilis ꝓm ꝓfunditatẽ ⁊ nõ indiuisibilis sicut aliq imaginãtur:sed statim q̃ imaginabor eas diuisibiles ꝓm ꝓfunditatem clarũ est q̃ nõ equaliter distant a centro mundi.Et quãdo dicebat nullũ est mediuꝫ inter dictas superficies. ergo equaliter distant a medio mũdi.ꝗsequẽtia nõ valet. Ad cõfirmationeꝫ.dicte supficies sunt equales. nego.⁊ qñ dicebat locus est equalis locato. dico q̃ si illa auctoritas est vera oportet ipsaꝫ bene glosare. Unde sciẽdũ:q̃ aliqñ locꝰ est minor locato ⁊ aliqñ maior ⁊ aliqñ equalis.vñ si capiatur vna parua pellicula que circundat vitellũ oui ipsa est locus ipsius vitelli:⁊ tamen clarũ est q̃ est multo minor q̃ sit illud vitellũ qõ locat.Silr ignis est locus aeris:⁊ tamẽ est multo maior q̃ sit aer.Silr si caperent due cere equales in quãtitate ⁊ in põdere ⁊ vna earũ fiat lata ⁊ circũflectat alteri:tunc ipsa fit locus eius ⁊ est sibi equalis. sic ergo patet qũo locus aliqñ est minor:aliquãdo maior:aliqñ equalis locato.Et ideo quãdo Aristoteles dicit locum esse equalẽ locato intelligit quãtũ ad cõtinẽtiã.i.quãtũ est locatum tantum precise eius locus capit ⁊ cõtinet. ¶ Ad 3ᵐ principale dico q̃ Parmenides ⁊ Mellissus fuerũt illius opinionis ideo negent.Et ꝑ breuiter de ista q̃stione.

¶ Totum aũt cuius hec partes perfectũ necesse est esse ⁊c.Tex.cõ.IIII. Questio. V.

Quantum ꝓpositorũ erat.Utrũ mũdus sit pfectus. Et arguit ꝑ q̃ nõ.qr illud non est pfectũ cui põt fieri additio:sed mundo põt fieri additio. g ⁊c. maior est nota.nã Arist. in lra ꝓpter ꝑ cõcedit lineã circularẽ esse pfectã:qr sibi non põt fieri additio ⁊ lineã rectã eẽ impfectã: qr sibi põt fieri additio.minor pꝫ:qr per potentiã superaturalẽ vltra istũ munduꝫ posset fieri de nouo vnus orbis vlterior ⁊ per potẽtiã naturalẽ potest fieri pfectior:qr põt de nouo generari nãliter aliquis homo:ex cuius additione mũdus videt fieri perfectior q̃ erat ante. ¶ Secũdo mũdus multas includit impfectiones ⁊ defectuositates. ergo mũdus nõ est perfectus.ꝗntia tenet:nã in mũdo sunt multa mõstra ⁊ multa fiunt mala que sunt qdam defectꝰ: sed hoc videt mũdo impfectionẽ arguere. ¶ Tertio mũdus est perfectior vna vice q̃ alia.ergo aliqñ est imperfectus.patet cõsequẽtia.nã tunc deficit sibi aliq̃ pfectio quã alias habuit.antecedens pꝫ:qr aliqñ sunt plura indiuidua de vna pfecta specie q̃ cõsueuerũt esse sicut plures boues vel plures equi:⁊ etiã aliqñ est pfectior cõstellatio:⁊ aliqñ impfectior:ꝓpter qõ mũdus videt esse aliqñ perfectior: aliqñ minus pfectus. ¶ Quarto mundus nõ est ens.ergo nõ est qd perfectũ.ꝗsequẽtia tenet.aũs ꝓbat:qr vel esset suba vel accidens.nõ suba:qr mundus est quoddã aggregatũ ex oibus substatijs ⁊ oibus accidẽtibus.tale aũt non est suba solum:etiam tale non est accidens solum.

Oppositum vult Aristoteles.

In ista qõne ꝑponã quasdã distinctiones. 2° cõclusiones. 3° aliqua dubia.

Prima distinctio mũdus accipit q̃tuor modis.Uno° ꝓ aggregato ex oo ⁊ itelligẽtijs ⁊ oibꝰ alijs rebꝰ:⁊ sic mũdus dr eẽ vniuersitas entiũ. 2°° accipit mũdus pro aggregato ex oibꝰ rebꝰ excepto deo. 3°° accipit mũdus pro aggregato ex oibꝰ exceptis itelligẽtijs ⁊ deo:⁊ sic accipit in tractatu de sphera vbi mũdus diuidit in mũdũ supiorẽ ⁊ inferiorẽ. 4°° accipit mũdus pro aggregato ex oibus infra cõcauũ orbis lune.⁊ sic accipit ꝑ metheororũ.vbi dr:nece est mũdũ istum inferiorẽ esse cõtinuũ:idest cõtiguũ lationibus supioribus vt eius tota virtus gubernet inde.Accipiẽdo mũdũ ꝓmo mõ est pfectior mũdo accepto scdo mõ:⁊ mũdus acceptꝰ scdo mõ est pfectior mũdo accepto.tertio mõ.⁊ sic ꝗnter. ¶ Scda distinctio est.pfectũ dicit duplr.ſ.simplr ⁊ ꝓm quid.pfectum simplr dicit de quo hoc nomẽ perfectũ est affirmatiue verificabile sine additamẽto vt dicẽdo ꝑ est pfectuꝫ.Perfectũ dr ꝓm qd dicit de quo est verificabile hoc nomẽ pfectũ cũ additione:sicut dicẽdo hic est pfectꝰ hõ:brunellus est pfectꝰ asinus. Ista distictio pꝫ 5° metaᶜᶜ. vbi dr q̃ quoddã est pfectũ in genere:⁊ qõdã est pfectum extra genus:⁊ per pfectũ in genere itelligit pfectũ ꝓm qd: ⁊ per pfectũ extra genus itelligit pfectũ simplr. ¶ Et est sciẽdũ q̃ ad hoc q̃ aliqd dicat perfectũ simplr regrit q̃ nihil sibi deficiat nec ei possit fieri additio nec aliqd sit pfectius eo:nec possit esse.Ecce q̃tuor conditiones reqsitas ad pfectionẽ simplr. ¶ Tertia distõ.pfectũ ꝓm qd seu ingñe dr duplr.ſ.qõdã subale ⁊ quodã accidẽtale:subale est de quo est verificabile hoc nomẽ pfectũ cũ additamẽto de ꝑdicamẽto subẽ:sicut dicẽdo for.est pfectus homo. Sed pfectũ accidẽtale dr de quo est verificabile hoc nomẽ pfectũ cũ additamẽto de ꝑdicamẽto accñtis:vt dicẽdo.for.est pfectus lector.mũdus est pfecta magnitudo.Et istud posset subdiuidi ꝓm gña pñtorũ accñtiũ. ¶ Quarta distõ.q̃ corpus põt dici vnũ vel simplr vel aggregatione.

Quantum ad 2ᵐ sit ꝑ ª ꝗ. Accipiẽdo mundũ ꝓmo mõ mũdus est pfectus simplr pbat.ex quid nois perfecti simplr. ¶ Confirmat:qr sic accipiẽdo mũdũ includit deũ q̃ est ens perfectũ simplr. mõ totũ nõ est minoris pfectionis q̃ sua pars. ¶ 2ª ꝗ.Accipiẽdo mũdũ in alijs trib⁹ acceptionibus vltimis ipse nõ est pfectus simplr.pbat.qr sic accipiendo aliqd est eo pfectius.puta deus:sed si esset pfectus simplr sic accipiẽdo mũdũ nihil deberet esse eo pfectius:sicut pꝫ ex qd nois pfecti simplr. ¶ 3ª ꝗ.sic accipiendo mundũ.ſ.scdo tertio ⁊ q̃rto modis mũdus est perfectus ꝓm qd.i.mundus est perfectus mũdus.pbatur.qr nihil deficit ei de pertinẽtibus ad pfectionẽ mũdi.hoc pbat quãtũ est ex parte corporũ simpliciuꝫ distinctorũ specie:qr non sunt nisi qnq̃ corpora simplicia specie distincta:sicut pbat in 3ª qõne mõ nullũ istorũ deficit mundo.Istam ꝗnem Aristoteles ꝓncipalr intẽdit in primo tractatu huius. ¶ 4ª ꝗ.mundus est pfecta magnitudo.pbatur.qr est diuisibilis ꝓm oẽm dimẽsionẽ.ſ.tam ꝓm longitudinem q̃ latitudineꝫ q̃ profunditatem ⁊ non

sunt plures

sunt plures dimensiones fm spem: sicut patet per Aristotelē in littera. ¶ 5ª ꝓ. mūdus est corpus vnuz loquēdo de vnitate aggregationis ⁊ nō de vnitate dicta simplr. pbat. illud qd est pfecta magnitudo hoc est corpus: ⁊ hoc vnum p vel 2º dictū. sed mūdus est magnitudo pfecta per precedentē ꝓnem. ergo ⁊c. maior pz: ex eo q inter oēs magnitudines q sunt linea supficies corpus solū corpus est magnitudo pfecta. nā alie due magnitudines nō sunt fm oēm dimēsionē diuisibiles. vñ linea solū est diuisibilis fm vnaz dimēsionē. s. lōgitudinē. supficies solū fm lōgitudinē ⁊ latitudinē. corpus vo fm oēs. s. taz latitudinē q̃ lōgitudinē q̃ pfunditatē. Et notanter dico in maiore oīs magnitudo pfecta est corpus vnū p vel 2º dictū ad denotādū q sufficit vnitas aggregationis. vñ mūdus nō est corpus vnum simplr sicut est for. vel plo. sicut pbauit q̃rta rō: sed bene est corpus vnū aggregatione multax rex adinuicem.

Quantuz ad 3ᵐ dubitat. vtruz accipiēdo mundum ꝑmo mō sit perfectior deo. pbat q sic: qz mūdus ꝑmo modo acceptus cōtinet pfectionez dei ⁊ cum hoc pfectionē mltax aliax rex. ¶ Scō dubitat. videt q mūdus nō sit diuisibilis fm oēm dimēsionez: qz nō est diuisibilis fm dimensionem illius ligni vel illius lapidis. ¶ Tertio dubitat ex quo mūdus est diuisibilis fm oēm dimēsionem. penes quā g̃ diametrū mūdi cū sit sphericū debz capi eius lōgitudo: ⁊ penes quā latitudo: ⁊ penes quā pfunditas: ⁊ illud nō solū dubiū est de mūdo verū etiam de quocūqz alio corpore spherico. ¶ Ad ꝑᵐ dico. q accipiendo mundū primo modo nō est perfectior deo: ⁊ vlterius dico. q mūdus ꝑmo modo acceptus nō includit ampliorē pfectionē q̃ deus: ex eo q cuiuslibet entis pfectionem includit deus. ¶ Ad 2ᵐ dico cōcedēdo q mūdus nō est diuisibilis fm oēm dimēsionē: fm numex tamē est bene diuisibilis fm oēm dimēsionē: fm spēm que nō sunt nisi tres. s. lōgitudo latitudo ⁊ pfunditas: ex eo q nō possunt esse plures linee intersecantes se in aliquo corpore ad angulos rectos ⁊ penes vnā illax lineax sic se intersecantiuz capit lōgitudo: ⁊ penes aliā latitudo: ⁊ penes aliā pfunditas. ¶ Ad 3ᵐ dico: q diameter in corpore spherico mensurans lōgitudinē pōt accipi ad placitū mēsurātis: ex quo oēs diametri corporis spherici sunt eq̃les: sz sic nō est in corpore nō spherico: ⁊ ideo ibi diameter mensurans longitudinem non accipitur ad placitum mensurantis.

Ad rationes. ¶ Ad ꝑᵃᵐ. mūdo posset fieri additio: dico q nō pertinēs ad pfectionem mūdi essentialē: ⁊ qñ dicebat. deus posset apponere vnū orbē: dicēdū est q nō: ⁊ hoc ꝓpter imutabilitatē voluntatis diuine. ita diceret Aristo. sed tñ fm fidē ⁊ rei veritatē. cōcedēdū est: q deus valde bene posset facere mūdū pfectiorē: imo pōt facere vnū aliū mūdū vel duos vel tres vel quot vellet. ⁊ qñ dicebat vī q per poᵃᵐ nālē posset fieri pfectior: sicut aliqs hō de nouo generetur: dico q nō. ꝓpter hoc fieret pfectior pfectione eēntiali: lz bñ accidētali. ¶ Ad 2ᵃᵐ dico: q ex hoc q in mūdo sunt mōstra ⁊ defectuositates p talia nō arguit mūdi impfectio: sz magis pfectio. vñ si oia in mūdo eēnt eque pfecta nō eēt tāta pulchritudo mūdi sicut mō est aliqbus exñtib⁹ pfectis aliqbus defectuosis: vnde maior pulchritudo ⁊ decor domus ē parietes diuersis coloribⁿ ⁊ imaginibⁿ eē depictos: vt q hic sit depicta figura leonis hic capre q̃ si oēs parietes cōsilī colore eēnt colorati ⁊ ꝓsilibus imaginibus depicti. ¶ Ad 3ᵃᵐ dico: q est bene pfectior vna vice q̃ alia pfectione accidētali ⁊ nō eēntiali. Quarta rō bene pbat mūdū nihil eē qd sit per se vnū cū quo bñ stat mūdū eē aliqd aggregatione: nec opz illud aliqd esse subam vel accidēs: sed bñ aggregatū ex substātys ⁊ accñtib⁹. Et sic sit finis.

¶ Intendendum primo vtruz est corpus infinitum ⁊c. Tex. cō. XXXIII. Questio. VI.

Sequendum est mō de finitate ⁊ ifinitē mūdi postq̃ locutū est de pfectione mūdi. gra cuiⁿ volo tractare istas qōnes. s. ꝑmo vtrū possit esse aliqd corpus infinitū imobile. 2ª qō. vtrū possit eē aliqd corpⁿ infinitū mobile motu circulari. 3ª est. vtrū possit eē aliqd corpⁿ ifinitū mobile motu recto. 4ª. vtrū aliq̃ magnitudo siue corporea siue icorporea possit eē vel sit ifinita. 5ª. vtrū si infinitū esset vnū eox posset esse maius alio si eēnt plura. 6ª. vtrū mundus sit magnitudo finita vel infinita.

De prima arguit q sic. si vnū oppositox est i nā ⁊ reliquū: sz corpⁿ mobile finitū est in nā ⁊ ei opponit corpus infinitū imobile. g̃ ⁊c. ¶ 2º. qz extra celū de facto est spatiū ifinitū imobile: qz aliter nō potest imaginari qd sit extra mūdū: ⁊ illud spatiū vī esse corpus cuz sit longū latū ⁊ pfundū. ¶ 3º infinitū dicitur qd totum occupat: sed tale corpus de facto est. s. mundus: ⁊ cū hoc ipse est imobilis: qz non vī ad quaz differētiam positionis posset moueri ex quo totum occupat.

Oppositum arguit. Omne corpⁿ est naturaliter mobile sicut prius pbabat. ideo nō est aliqd corpus imobile: ⁊ per ꝓñs nec infinitū imobile. Scō. nam tale corpus eēt frustra cum nullā bzet opationez neqz motū. ¶ Dic ꝑmo volo ꝑmittere aliq̃ generalia valētia nobis ad q̃stiones propositas de infinitate. ¶ Deinde volo respōdere ad questionem primam.

Quantum ad ꝑᵐ sciendū est. q infinitū pōt imaginari plibⁿ modis. Unoº fm q̃titatē cōtinuā. Alioº fm q̃titatē discretā: fm q̃titatē discretā pōt imaginari vel actualr separatox abinuicē: vel nō actualr separatox abinuicē sed separabiliū. Infinitū aūt fm quātitatē ꝓtinuā pōt imaginari vel extēsiue solū vel extēsiue ⁊ intēsiue sil. ¶ Deinde infinitū fm extēsionē possumus imaginari vel successiue vel pmanēter. ¶ Deinde ifinitū imaginatū fm extēsionē pmanētē possumⁿ imaginari: vel fm vnā dimēsionē: sicut si nos imaginaremur lineā ifinitā: vel fm duas: sicut si imaginaremur supficiē ifinitā: vel fm tres: sicut si imaginaremur corpⁿ infinitū. ¶ Deinde ifinitū siue sit imaginatū fz vnā dimēsionē siue fm duas siue fm tres possumus imaginari vel infinitū fm q̃libet eiⁿ partē vel ifiᵐ ad vnā eiⁿ partē ⁊ finitū ad aliā. ¶ Exēplū ꝑmi. sicut si imaginaremur aliq̃z lineā ifinitā taz vsus oriens q̃z versus occidēs: vel aliqd corpus infinitū versus oēm dziaz positionis. ¶ Exēplū scōi. sicut si nos imaginaremur ifinitā lineā versus orientē finitā: tñ versus occidētem ꝑᵐ infinitū vocat infinitū simplr. 2ᵐ aūt ifinitū fm qd. ¶ Adhuc possumus imaginari infinitū duplr. Unoº sine aliq̃ cōcauitate. Alioº cum cōcauitate: vt si imaginaremur vnū infinitū circa nos: puta celuz vlteriⁿ ꝓtensum in infinitū. ¶ Adhuc vlteriⁿ possumus imaginari de ifinito fm lōgū lz sit finitū fm latū ⁊ pfundū: vel q sit vniformiter latū: vel qd sit diffoꝛmiter latū: ita q vna eiⁿ portio sit pedalr lata: alia aūt subduple latitudinis: ⁊ alia subq̃druple. ⁊ sic vlteriⁿ. ¶ 2º sciēdū q ly ifinitū pōt capi duplr. Unoº catbegorematice. Alioº sincatbegorematice cū accipit catbegoᶜᶜ. equalet oroni huic res non bñs finē. ⁊ iuxta talē acceptionē hec est negāda. ꝓtinuū est diuisibile i ifiᵐ: qz est sensus q ꝓtinuū est diuisibile i rez q̃ nō hz finē: mō hoc est falsuz: qz q̃libet partiū in q̃s cōtinuū est diuisibile hz finē. vñ sic accipiēdo ifinitū dī ab in qd est nō ⁊ finitū. vñ ifinitū q̃si nō finitū: ⁊ sic exponit infiᵐ catbegorema-

tice acceptũ in cõtinuis:proportionalr exponit in nume/
ris:ita q̃ ille numerus diceret infinitus qui nõ bz vltimũ
nec finẽ:ifiniti sic accepti aliq̃ sunt ꝓprietates que sibi cõ/
uenirent si eẽt aliqd tale. p̃a q̃ nõ posset ꝓsumi p ablatio/
nẽ finiti quãtũcunqz multotiẽs factã:nec ex q̃tocũqz nu/
mero finitox resultare posset. za ꝓprietas eius eẽt q̃ non
posset determinari quãtũ ipm esset:qz si q̃reret q̃tũ ipm
est nõ posset alr rñderi:nisi q̃ ipm est infinitũ:z hec non
eẽt rñsio ꝓpria. ꝓpter hoc q̃ illa rñsio nõ mutaret posito
q̃ ab eo auferet tantũ quantũ est totus mũdus. vnde tãto
ablato adhuc residuũ maneret ifinitũ:ex eo q̃ ifinitũ per
ablationẽ finiti nõ desinit esse ifinitũ. aliter enim per addi
tionẽ finiti ad finitũ fieret ifinitũ:qd est falsum. Sed ifini/
tũ sincathegorematice alr exponit in ꝓtinuis z alr in dis/
cretis:vñ aliq̃ in cõtinuis exponũt sic ifinitũ corpus. i. nõ
tm̃ corpus q̃n maius:ita q̃ in cõtinuis exponũt infinitum
tentum sincathe^cc^ p illã ozonẽ nõ tm̃ q̃n maius: sed in dis/
cretis exponũt per illã ozonẽ nõ tot q̃ plura. Sz illud non
vz valere. nã ꝑm illã expositionẽ oporteret ꝓcedere q̃ in/
finita pars est in isto corpe pedali:qd nõ cõiter cõcedit:lz
bene cõcedat:q̃ infinite partes sunt in isto corpe pedali.
ꝓñtia ꝓbat. qz non tãta pars est in isto corpore pedali q̃n
maior ps sit in eodẽ. Scdo iuxta eãdẽ expõnẽ hec eẽt cõ/
cedẽda. ifinitũ põdus sor. põt portare:nã exquo pa sortis
nõ determinat ad maximũ pondus q̃ sor. possit portare:
q̃tuis bñ ad minimũ qd nõ põt:sequtur q̃ quocũqz põde/
re dato:qd sor. possit portare adhuc maiꝰ põt portare:z sic
si ly infinitũ in ꝓtinuis dicto mõ esset exponẽdũ hec esset
cõcedẽda. infinitũ põdus sor. põt portare. Nec etiaz bene
exponũt ifinitũ sincathe^cc^ acceptũ in discretis:ex eo q̃ ex/
positio dz esse cõuertibilis cũ exposito:sic nõ est in ꝓpoſi/
to:qz nõ sequt. nõ tot q̃n plura sunt. q̃ infinita sunt. alr enim
ex negatiua seqret affirmatiua:qd est falsum:ex eo q̃ nega
tiua quãtũ est ex forma eius nihil ponit. affirmatiua autem
aliqd ponit. ¶ Alij aũt exponũt sic:z b̃ in discretis. Uer/
bi grã. ifiniti boies currunt:duo boies currũt:z tres boies
currũt:z nõ tot q̃n plres:sz in ꝓtinuis sic. ifinitũ corpus est.
corpus pedale est:z corpus tripedale est:z corpus q̃drupe
dale:z sic in ifinitũ. ¶ Sed illud itex nõ sufficit. nã posi/
to q̃ viginti boies traberẽt nauẽ vnã:z triginta vnã aliã:
z q̃draginta aliã tertiã:z q̃nquaginta q̃rtã:z sic in ifinitũ.
z q̃ nõ essent pauciores q̃ viginti trabẽtes nauẽ. hec esset
ꝓcedẽda ifiniti boies trabunt nauẽ:z tm̃ hec eẽt falsa. duo
boies trabũt nauẽ. z silr hec. tres boies trabunt nauẽ. z sic
vlteriꝰ vsqz ad viginti. Silr posito q̃ ifinita eẽnt corpora
quox vnũ nõ eẽt pars alteriꝰ:quox minimũ eẽt decẽ pe/
dũ:z aliud viginti pedũ:z aliud q̃draginta:z sic in ifinitũ
ascẽdẽdo ꝑm ꝓportionẽ duplã. b̃ est cõcedẽda. ifinitũ cor
pus est:nõ tm̃ hec. pedale corpus est:z bipedale corpus est:
z sic ascẽdẽdo vsqz ad decẽ. Possumus ergo alr exponere
infinitũ tentũ sincathegorematice:in cõtinuis qdẽ p hanc
ozonẽ aliquãtũ z q̃tũlibet maius. in discretis aũt per hãc
ozonẽ aliquot z q̃tũlibet plura. Juxta istã expõnez ifiniti
in ꝓtinuis hoc est falsum. ifinitũ põdus sor. põt portare. nã
ad eã sequtur q̃ aliquãtũ põdus sor. põt portare:etiã q̃tũ/
libet maius illo põt portare. mõ hoc est falsum. Juxta etiã
eandẽ expõnẽ:hec est falsa. infinita pars est in isto corpo/
re pedali:qz ad eã sequtur q̃ aliquãta pars est in isto corpo
re pedali:z q̃tũlibet maior ea est i isto corpore pedali. mõ
hoc est falsum. Juxta aũt expositionẽ infiniti sincathego^cc^
in discretis accepti:hec est ꝓcedẽda. ifinite partes sunt in
cõtinuo:qz aliquot ptes sunt in ꝓtinuo:z q̃tũlibet plures
sunt in eodẽ. ¶ Ulteriꝰ sciẽdũ q̃ ꝓpõnes in quax vna ly
infinitũ tenet sincathe^cc^ z in alia cathego^cc^:sunt sibiinuicẽ
ꝓpertinẽtes:ita q̃ vna eax nõ sequtur ad aliã nec repugnat
ei. vñ nõ sequtur infinitũ corpus est. q̃ aliqd corpus est infi
nitũ. nã in p̃a ly corpus stat cõfuse tm̃. In za aũt determi/
nate. Et in p̃a ly ifinitũ accipit sincathe^cc^:z in alia cathe^cc^.
¶ Ulterius est sciẽdũ:q̃ a ꝓpõnibus de futuro vel de p̃/
terito in q̃bus ly ifinitũ est sincathe^cc^ sumptũ ad ꝓpõnez
de p̃senti in qua ly ifinitũ cõsili mõ tenet cum ly vex nõ
valet ꝓñtia. vnde nõ sequit. infinitũ corpus fuit hec. ergo
aliquãdo fuit vera infinitũ corpus est:nec sequtur infinitũ
corpus erit. ergo hec aliqñ erit vera infinitũ corpus est. pz
in simili. nã lz hec sit vera:infiniti dies fuerunt:nunq̃ tm̃
hec fuit vera de pñti. ifiniti dies sunt:z lz ifiniti dies erũt:
nunq̃ tamen hec erit vera. infiniti dies sunt. ista sic in ge/
nerali dicta de infinito valebunt nobis ad sequẽtia.

Tunc sit p̃a ꝓ. Nullũ corpus infi^m^ simplex est imo/
bile. ꝓbat:qz illa nõ sũt nisi qnqz ꝑm spe/
ciẽ ex p̃cedẽtib^9^. s. q̃tuor elnta z celum. mõ qd̃libet eox est
mobile. elemẽta qdẽ motibus rectis:celũ aũt motu circu/
lari. tota rõ pz ex p̃a parte huius. z^o^. nã sequtur si aliqd cor
pus nãle simplex eẽt ifinitũ q̃ etiã locus eius nãlis eẽt in/
finitus:cũ locus debeat esse eq̃lis locato:sed hoc est ipoſe.
p̃:qz periret sursum z deorsum. nã in ifinito nõ est mediuz
nec extremũ:z tm̃ sursum z deorsum sunt extrema z mediũ.
¶ Et cõfirmat z^o^. nã nõ eẽnt amplius diuersi motus nã/
les diuersox simpliciũ:ex eo q̃ motus simpliciũ saltẽ ele/
mẽtox sunt nãliter sursum z deorsum:mõ tales motus non
eẽnt si nõ esset sursum z deorsum. ¶ Cõfirmat 3°. qz seq̃ret
qd̃ lapis vel gleba terra si eẽt in illo loco ifinito vel vbiqz
moueret vel vbiqz gesceret:qd̃ nõ apparet vex. ꝓñtia pz:
qz totus locus corporis nãlis dz esse cõsimilis. iõ dr q̃rto
phyſicox. q̃ idẽ est locus totius z partis. Si aũt locus ifi/
nitus eẽt totus cõsimilis nãe:nõ esset rõ q̃re aliqd corpus
positũ in eo moueret magis vl gesceret magis in vna pte
q̃ in alia:iõ vel vbiqz moueret vel vbiqz gesceret:qd̃ erat
ꝓbandũ. ¶ Tertio arguit ad ꝓnem sic. nã seq̃ret q̃ tale
corpus ifinitũ simplex imobile nec haberet locũ nãlẽ nec
violẽtuz. ꝓñs est falsum:ex eo q̃ oẽ corpus simplex postq̃
est mobile nãliter:sicut prius ꝓbatũ est:dz aliquẽ locũ nã/
lez ad quẽ vel in quo est nãliter mobile. ꝓñtia pz:qz locus
est extrinsece cõtinens locatũ mõ ipoſe est q̃ vnũ ifinituz
cõtineat ab alio. q̃ per impoſe eẽt tale corpus simplex in/
finitũ cõtineri ab aliquo loco nãli vel violẽto. ¶ Quarto
illud corpus simplex ifinitũ imobile vel nec eẽt graue nec
leue vel eẽt graue vel leue. si dicat p̃^m^:tunc vel eẽt celum.
z per ꝓñs nõ imobile. vnde videmus celũ moueri ab oriẽ/
te in occidẽtẽ:etiã ex alio. nã tunc illud corpus totũ occu/
paret:z sic nullum esset graue nec leue:qd est falsum. Si
autẽ dicat q̃ illud corpus esset graue:sic nullũ esset leue:
qd̃ itex est falsum. Si aũt esset leue:tunc nullũ esset gra/
ue:qd̃ itex est falsum. ꝓñtie patẽt per hoc q̃ illud corpus
totũ spatiũ occuparet:z sic non ꝓmitteret secũ aliqd̃ aliud
corpꝰ. Si aũt diceret q̃ vna eiꝰ pars eẽt q̃uis:z alia leuis.
hoc nõ valet. nã tunc illud corpus eẽt cõpositũ z non sim/
plex:nec etiã posset dici. quomõ illud corpus deberet par/
tiri:z quã ꝓportionẽ haberet pars grauis ad partẽ leuem
vel ad partẽ que nec est grauis nec leuis. ¶ Scda ꝓ. Nul/
lum est corpus infinitũ cõpositũ ex simplicibus imobile.
ꝓbat. nã oẽ corpus cõpositũ seu mixtũ ex simplicibus est
mobile motu elnti vel elntox:cui^9^ vel quox q̃litates mo/
tiue dominant in ipso:sicut ostẽsuz est in ꝑma pte huius.
ergo nullũ tale est imobile:nec etiã aliqd̃ tale est infinitũ:
qz vel esset cõpositũ ex corporibus simplicib^9^ ifinitis ꝑm
multitudinẽ vel finitis. si infinitis:tunc alicuius rei nãlis
essent p̃ncipia infinita:qd̃ improbatũ est primo phyſicox
per Aristotelẽ contra Anaxagoram. ¶ Et cõfirmat. quia
sicut illa simplicia essent diuersax naturarum sic eorũ lo/

ea naturalia etiã essent infinita. mõ non est possibile loca sic esse ifinita cũ motus nãles simplices sint finiti:qz tres vt dicebat in ꝑma parte hui⁹.etiã si eẽnt loca infinita non eẽt iter ea locus medius:nec etiã tunc eẽt locus extremus: ⁊ sic nõ esset sursum nec deorsum:sicut ꝑus arguebat.nec põt dici ꝙ illud corpus ifinitũ sit cõpositũ ex corporibus simplicib⁹finitis ꝓm multitudinẽ:qz hoc nõ posset eẽ nisi vnũ illoꝝ corporꝝ simpliciũ eẽt ifinitũ.mõ hoc est falsuz. z^m ꝙ dixit ꝑ^a ꝑ.ꝓñtia pz per B:qz nunq̃ ex finitis ꝓm magnitudinẽ ⁊ ꝓm multitudinẽ resultat ifinitũ:⁊ si sunt finita ꝓm multitudinẽ:⁊ debeant ꝓstituere ifinitũ:opz ad minus ꝙ vnũ eoꝝ sit infinitũ ꝓm magnitudinẽ. ¶ Probat etiã alr ꝙ nõ põt dici ꝙ vnũ eoꝝ sit ifinitũ:⁊ alia finita:ex eo ꝙ tũc illud vnũ totũ occuparet:⁊ sic nõ cõpatereẽ secũ alia:⁊ etiã alia corrũperet. ¶ 3^a ꝑ. Nulluz est corpus ifinitum imobile. pbat.oẽ corpus vel est simplex vel cõpositũ ex simplicib⁹:si est simplex:sic est mobile p ꝑ^am ꝑnez:si est cõpositũ ex simplicibus adhuc est mobile per z^am. z° sicut nullũ est incorporeũ qn ipm sit motiuũ:ita vr ꝓportionalr nullũ esse corporeũ qn ipm sit mobile. ¶ 4ª ꝓclo rũsalis ad qõnẽ. Nullũ põt esse corpus ifinitũ imobile. pbat:qz tale si ꝓduceret inesse oporteret ꝙ eẽt simplex vl cõpositũ:qõcũq̃ diceret ipm eẽt mobile. Diceres tu nõne deus põt facere vnũ tale corp⁹? Dico ꝙ nõ.nã posito ꝙ faceret vnũ corpus q̃tũlibz magnũ adhuc ipso facto nõ eẽt imobile:qz deus sicut ipm fecit sic põt ipm mouere.

Ad rationes. ¶ Ad ꝑ^am si vnũ oppositoꝝ ⁊c.dico ꝙ nõ:oz de oppositis adiuicẽ ꝑuatiue q̃liter opponit adinuicẽ finitũ mobile ⁊ ifi^m imobile. ¶ Ad z^am extra celũ de facto est spatiũ ifinitũ.nego.sz de B videbit postea diffusius. ¶ Ad 3^am infinitũ dr qõ totũ occupat.ꝓcedo.si occupat totũ ⁊ veꝝ ⁊ imaginatũ.mõ hoc nego de mũdo.nã lz occupet totũ spa^m veꝝ:nõ tñ totũ imaginatũ vl imaginabile.nã lz ex mũdũ nõ sit aliqõ spatiuz veꝝ:tñ bñ possum⁹ imaginari ibi aliqõ eẽ. Et B de qõne.

¶ Quod quidem igitur necesse quod circũfertur corpus finitum esse omne ex his palam ⁊c̃.

Textu cõmẽti.XXXV. Questio. VII.

Secundum ꝓpositoꝝ erat.vtrum possit eẽ aliqõ corpus ifinitũ mobile circulariter.Et vr ꝙ sic.mouens ifinitũ dz bẽ mobile ifinitũ:sz ꝑ^m mouens est ifinitũ.pz.8.physi.ideo ꝑ^m mobile sibi corrũdens debet esse ifinitũ.sed ꝑ^m mobile est mobile motu circulari in eodẽ.8.phy.qz ibidẽ dicit ꝑ^m motũ esse circularẽ ⁊ illũ esse ꝑmi mobilis:ideo nõ solũ videt eẽ polẽ:imo de facto videt esse corpus ifinituz mobile circulariter.maior pbat:qz si motor eẽt infinitus ⁊ mobile finitũ virtus mouẽtis excederet sine ꝓportione virtutẽ mobilis.⁊ p ꝓñs moueret ipm in nõ tpe siue in istãti:qõ est ipolẽ. ¶ z°.in ifinitũ paruũ corpus est mobile circulariter:ideo vr ꝙ etiã in ifinitũ magnũ corpus sit mobile circulariter.⁊ per ꝓñs infinitũ.ꝓñtia vr tenere a simili. añs pbat:qz medietas celi est mobilis circulariter:⁊ medietas medietatis eiusdẽ:⁊ sic in ifinitũ descẽdẽdo. ¶ 3°. si ipolẽ eẽt esse corpus ifinitũ mobile circulariter hoc videret eẽ:ideo ꝙ ifinita velocitas nõ põt eẽ in tẽpore finito vt arguit Aristo.sed hoc est falsum.pbat sic.ifinita tarditas põt esse in tẽpore finito:imo de facto est.ergo similr ifinita velocitas põt esse in tpe finito.ꝓña vr tenere a sili. nã silr vr esse q̃tũ ad hoc de tarditate ⁊ velocitate.añs pbat.nã partes circũferẽtiales mole fabri mouent aliq̃ tarditate:⁊ aliq̃ versus cẽtrũ i duplo tardi⁹:⁊ alie adhuc versus centrũ in q̃druplo tardi⁹:⁊ sic in ifinitũ.ideo de facto in infinitũ tarde mouet aliqua pars.Et hoc in tpe finito.

Oppositum dicit Aristoteles.

In ista qõne. Primo ꝑmittenda sunt duo. Scõo ponende sunt cõclusiones.

De primo sciendũ est ꝙ duplr dicit impolẽ:scz simplr ⁊ ꝓm qd. Impolẽ simplr dicit qõ nec est nec põt esse per aliquã potẽtiã siue nãlẽ siue supnaturalẽ.vbi.g.sicut est plẽs deos eẽ.Silr sicut est oppositũ primi ꝑncipij cõplexi.impolẽ aũt ꝓm qd dr quod nõ põt esse per aliquã potẽtiã nãlez:lz bene supnaturalẽ.vbi gra.sicut ꝙ celũ gescat vel aliqõ tale. ¶ z° sciẽdũ:ꝙ infinitũ corpus esse mobile circulariter põt imaginari. Uno° ꝙ sit vnus orbis qui moueat aliq̃ velocitate:⁊ supra illuz sit vnus alius duplus ad ꝑ^m qui moueat in duplo tardius ꝑmo.⁊ deide sit vnus alius puta tertius duplus ad z^m qui moueat in duplo tardius z°.⁊ sic in ifinitũ.ascendẽdo cõtinue ꝓm ꝓportionẽ duplã in q̃ntitate orbium ⁊ tarditate motus eorũdẽ. z° mõ ꝙ sit vnus orbis q̃ moueat velocitate finita:⁊ sup illũ sit duplus ad ꝑ^m dupla velocitate motus:⁊ sup illũ sit duplus ad z^m dupla velocitate motus ad velocitatẽ secũdi.⁊ sic ascẽdendo ꝓm ꝓportionẽ duplã in quãtitate orbiũ ⁊ in velocitate motuũ eorũdem. 3°.ꝙ sit vnũ corpus circulare ⁊ in infinitũ ꝓtensiuũ vndiqz mobile motu circulari recte:sicut si imaginaremur vltimũ celũ esse in infinitũ ꝓtensum:⁊ cum hoc moueri circulariter.

Quantum ad z^m sit ꝑ^a ꝑ. Infinitũ corpus mobile circulariter primo vel scõo mõ nec est nec põt esse nãliter.pbat:qz nõ est aliq̃ potẽtia nãlis que sic posset facere infinitos orbes vnũ super aliũ:nec etiam ifiniti tales sunt:cũ ꝓbatum sit in z° meta^ce:ꝙ in eẽntialr ordinatis nõ ꝓcedit in ifinitũ quales eẽnt tales orbes sic ordinati. ¶ z^a ꝑ. Infinitũ corp⁹ mobile circulariter ꝑmo ⁊ scõo mõ põt esse supnaturalr.pbat.nã aliquãtum corp⁹ mobile motu circulari põt esse:imo de facto est.⁊ duplus ad illud mobile circulariter põt esse per potẽtiam diuinã ⁊ quadruplũ ad illud põt esse etiã per potẽtiã diuinã.⁊ sic vlterius sine statu:iõ ifinitũ corp⁹ circulariter mobile per potẽtiã diuinã põt esse.añs q̃libet catholicus habet cõcedere.ꝓñtia pz.per expositionẽ huius termini ifinitũ tenti sincathegorematice in quãtitatibus ꝓtinuis positã in ꝑcedenti qõne. ¶ 3^a ꝑ est. Qz infinitũ corpus circulariter mobile.ꝑmo vel scõo mõ est ipossibile q̃litercunqz accipiat impolẽ.nam si esset polẽ ꝙ infiniti tales orbes de facto essent ipsi possent adinuicẽ ꝓtinuari:⁊ sic fieret ex eis vnũ infinitũ circulariter mobile tertio mõ:sed esse tale est impolẽ simplr sicut statiz ꝓbabit.nec ista cõclusio tertia repugnat ꝓni scõe:qz scõa que erat de polẽ erat vera in sensu in quo ponebat:scz in sensu diuiso.hec aũt tertia que est de impolẽ est etiã vera in sensu in quo ponit.s.in sensu cõposito.tales aũt sensus sũt sibiinuicẽ imptinẽtes:sic ꝙ nec vnus segtur ad aliũ nec repugnat ei. Istius etiã cõclusionis tertie ꝓbatio latior videbit in ꝓtractatione quarti ꝓpositoꝝ. ¶ 4^a ꝑ. Si esset corpus infinitũ circulariter motum. 3° mõ ipm haberet centrũ:ista cõclo ꝓbat p diffinitionẽ motus circularis positã in ꝑma parte hui⁹. Dicebatur enim ꝙ circulariter moueri est moueri circa cẽtrum: ⁊ hoc absq̃ participatione ascensus vel descensus:si talis motus circularis est simplex. ¶ 5^a ꝑ. Si esset corpus infinitum circulariter motum 3° modo ipsum nõ haberet cẽtrum.pbatur:qz centrũ corporis dicit mediũ illius corporis ꝓm equedistantiã ad extremitates.mõ in tali infinito nõ essent extremitates:ideo nõ esset tale mediũ. vñ si eẽt spatiũ infinitũ vndequaqz qua rõne hic Parisius eẽt centrũ vel mediũ illius eadẽ rõne in Roma vel vbicũqz pla-

ceret signare esset centrũ eiusdẽ. ¶ Sed iuxta hoc dubitatur:qz dicit Aristoteles in 2° metaphy.q̃ infiniti si esset quelibz pars esset media.z hic in p̊ huius dicit q̃ nõ. Ista duo dicta possunt cõcordari distinguẽdo de medio:q̃ mediũ in aliquo ꝓtinuo dr̃ vno° negatiue:qz nõ est extremũ: imo aliqd est vltra z aliqd citra:z sic q̃libet pars ifiniti si esset:esset media.Alio° dicit̃ mediuz positiue per equedistantiã ab extremis:z sic nõ esset mediũ corporis infiniti. Nec iste due ꝓnes:scilz 4ª z 5ª cõtradicunt:sicut nec iste. Si tm̃ pater est aliqs pater est:z si tm̃ pr̃ est nullus pr̃ est. Sunt enim due cõditionales vere:sz bene cõcedit̃ q̃ añs est impoſe.qm̃ ois ꝓpositio est impoſis ad quã sequũtur ꝓpõnes cõtradictorie.Et ideo ex dictis bene cõcludit̃ q̃ impoſe est esse corpus ifinituz circulariter motum.Et ista sit 6ª ꝓ:quã Aristo.multiplr̃ ꝓbat in littera.primo sic.qz si esset possibile esse corpus infinitũ circulariter motũ:tunc esset possibile in tẽpore finito ptransiri spatiũ infinitũ:cuius oppositũ ostẽdit Aristo.6° phyſi.ꝓñtia ꝓbat̃. nã imaginent̃ due linee exeuntes a cẽtro illius corporis:circa qõ mouet̃ versus circũferẽtiã eiusdẽ corporis causantes angulum in cẽtro a quo egrediunt̃:inter illas duas lineas sic imaginatas cadit spatiũ ifinitũ:tunc illud spatiũ infinitũ sic imaginatũ ptransit̃ ab vna illaꝝ lineaꝝ in tẽpore finito:postq̃z totale corpus facit vnã circuitionez in tẽpore finito.¶ Iuxta istã rõnẽ dubitat̃.nã videt̃ p̊ q̃ spatiũ interceptũ inter illas duas lineas esset finitũ:qõ ꝓbat̃:qz esset terminatũ illis duabus lineis.¶ Et cõfirmat̃ hoc.nã posito q̃ qñ ille linee icipiunt egredi a cẽtro cõstituant triãgulũ cũ linea tertia q̃ vna cũ illis recedat a centro q̃ tertia in recedẽdo sic crescat q̃ ꝓtinue maneat sup illis duabus lineis cũ qbus cõstituit triangulũ:tunc qñ ille linee p ifinitũ recesserunt a cẽtro iter eas cadit spatiũ:sed ꝓbo q̃ finitũ:qz figuratũ figura triãgulari.¶ Scõo videt̃.qz si esset tale corp° infinitũ nõ ptransiret̃ ꝓpter ꝗ spatiũ ifinitũ recte:sicut si mũdus totalis moueret̃:nõ ꝓpter hoc ptransiret̃ aliqõ spatiũ saltẽ aliud a mũdo:qz mũdus nõ occupat aliqõ spatiũ distinctũ a seipso:nisi tũc velimus ponere locũ esse vnã dimẽsionẽ separatã:qõ iprobatũ est ab Aristo. 4° phyſicoꝝ.¶ Silr̃ deus posset destruere oẽm locũ huius lapidis:z adhuc mouere hũc lapidẽ:z sic ille lapis moueret̃ sine loco z spatio.sic videt̃ in ꝓposito:q̃ si eẽt corpus ifinitũ circulare ipm̃ posset moueri circulariter absqz hoc q̃ ptranstret̃ aliqõ spatiũ:z sic in tẽpore finito nõ opz ptransiri spatiũ infinitũ nec etiã finitũ. ¶ Tertio videt̃. q̃ dicta rõ sic posset ipediri:qz diceret aduersari° q̃ illud corp° ifinitũ circulariter mobile nõ faceret aliquã circuitionẽ pfectã in tẽpore finito:sed bñ in tẽpore infinito:z sic nõ oporteret vnã de dictis lineis imaginatã in tẽpore finito ptransire spatiũ infinitũ. ¶ Ad ista. Ad p̊m bene cõcedo.q̃ si esset tale corpus ifinitũ circulariter motuz:z in eo essent imaginate tales due linee infinite egrediẽtes a centro q̃ inter eas iterciperet̃ spatiũ finitũ:sed etiã cũ hoc inter eas interciperet̃ spatiũ infinitũ:ex quo ille linee continue vadunt elongãdo:z sunt ifinite:z qz inter illas lineas spatiũ totale iterceptũ esse finitũ:z idẽ esse infinituz repugnant adinuicẽ:z sequunt̃ ambo ad esse corp° infinitũ circulariter motũ:cõcludo q̃ esse tale corpus infinitũ est impoſe postq̃z ad ipsum sequunt̃ cõtradictoria.Et cõsimiliter respõdeat̃ ad cõfirmationem.¶ Ad 2ᵐ respondeo q̃ Aristoteles in dicta ratione nõ supponit q̃ tale spatiũ sit: sed q̃ nõ repugnat imaginationi:z ex hoc tunc cuz hoc q̃ est corpus ifinitũ circulariter motũ infert vnum qõ repugnat imaginationi.s.q̃ spatium infinitũ pertransiretur in tempore finito.Et ex hoc cõcludit̃ q̃ esse corpus ifinituz circulariter motũ est impoſe z imaginationi repugnans, nam quãdocunq̃z ex duobus quorum vnum nõ repugnat imaginationi infertur vnũ repugnans imaginationi:tunc alterum illorum duorum etiam imaginationi repugnat. ¶ Ad 3ᵐ dico.q̃ illa obiectio non valet:qz talis linea infinita imaginata vel in tempore finito describit aliquem angulum circa cẽtrum vel non.si non:tunc non mouetur. z sic nec illud corpus infinituz mouetur.si autez describit aliquem angulum:tunc sicut deductũ est:sequitur dictam lineam in tẽpore finito pertransire spatiuz infinituz imaginatum:z sic tale incõueniens sequit̃ ad dictaz cõclusionem:siue illud corpus infinitũ circulariter mobile ponatur complere vnam circuitionem in tempore finito: siue in tempore infinito.¶ Secũdo. si esset possibile esse tale corpus infinituz circulariter motum sequeret̃ q̃ spatium pedale pertransiret̃ in non tempore siue in instanti:quod est falsum.probatio cõsequentie.nam ponatur q̃ a centro talis corporis protrahatur in infinituz linea.a.b.que cum illo corpore moto circũuoluitur:z extra centruz imaginetur vna linea ifinita quiescẽs:que sit.c.d.z sit equedistans siue paralella linee.a.b.z spatium inter eas pedale in latitudine:z moueat̃ linea.a.b.versus lineam.c.d.tunc sequitur impossibile:scilicet q̃ spatiuz pedale pertrãsitur in nõ tempore siue in instãti.probatur:quia in principio motus vez̃ est dicere q̃ linea.a.b.ꝼm se totam z ꝼm quamlibet sui partem distat pedaliter a linea.c.d.z immediate post hoc non distabit:sed concurret cum ea z intersecabit eaz: cum nunc sit equedistans ei:z imediate post hoc non erit equedistans ei:z cum necesse sit lineas non equedistantes siue non paralellas concurrere si in infinituz protrahantur:z sic cum nunc dicte linee distant pedaliter:z imediate post concurrunt:ideo sine tempore medio z diuisibili pertransitum est spatium pedale z per motum continuũ: quod est impossibile. ¶ Iuxta dictaz imaginationem sequitur q̃ ita cito linea.a.b.concurret cum linea.e.f.multũ ab ea distante:sicut cum linea.c.d.soluz distante ab ea pedaliter.Et sic ita cito pertransiret spatium magnum:sicut paruum vel sicut paruaz partem eius.probatio consequẽtie.quia cum dictis duabus lineis.a.b.z.c.d. imaginetur tertia linea:scilicet.e.f.etiam equedistans linee.a.b.multo plus tamen distans ab ea q̃z.c.d.tunc in instanti in quo.a. b.incipit moueri versus.c.d.z versus.e.f.verum est dicere q̃.a.b.est equedistans linee.c.d.z etiam linee.e.f.z immediate post non erit alicui earum equedistans:z cũ oẽs tres dicte linee sint infinite:sequitur per diffinitionem linearum inequedistantium siue non equedistantiũ:q̃ immediate post instans datum linea.a.b.concurret cũ linea c.d.z etiaz concurret cum linea.e.f.cum imediate post instans datũ erit equedistans vtrinque:z sic dicta linea.a.b. ita cito pertransibit spatium magnum interceptum inter ipsam z lineam.e.f.sicut spatium paruum interceptuz inter ipsaz z lineam.c.d.¶ Iuxta idem sequit̃ q̃ linea.a.b. ita cito intersecaret lineam.c.d.sicut eam tangeret:qõ est inconueniens.probatio consequentie:quia ita cito concurrit cum linea.c.d.sicut concurrit cum linea.e.f.sicut iam ostendebat̃:sed non potest cõcurrere cuz linea.e.f.nisi intersecet lineam.c.d. Ideo ita cito sicut cõcurrit cum linea c.d.intersecat eam:z ex hoc tunc vlterius sequit̃ q̃ linea a.b.imediate post instans:in quo incipit moueri pertransibit spatium infinitum:quod iterum est inconueniens z imaginationi repugnans.probatio consequẽtie. quia immediate post illud instans intersecabit lineã.c.d.sicut iaz ostendebat̃:sed non potest ipsaz intersecare nisi pertransiuerit spatium infinitũ imaginatum versus circunferentiam dicti corporis.¶ Tertio arguitur ad dictaz conclusionem sic.Omnis linea circa centruz circũuoluta describit circulum

bit circulum.s.maiorē maior:⁊ minorē minor. Ideo infinita linea circa centrū mota describeret circulū ifinitū:⁊ hoc est impossibile:cum de rōne circuli ⁊ cuiuslibet figure sit esse terminatum:quod patet per diffinitionem figure positam in principio geometrie: figura est que termino vel terminis clauditur. vnde non posset dici cuius figure esset infinitum:ex quo cōcluditur ꝙ impossibile est ⁊ imaginationi repugnans esse corpus infinitum.

Tunc ad rōnes. Ad ꝑmā pōt dici ꝙ virtus infinita libera pōt bene mouere mobile finitū finita velocitate:qr nō mouet quātūcunqꝫ pōt:sed q̄ꝫtū vult:⁊ ideo nō opꝫ si sit potētia motiua infinita. ꝙ ergo sit mobile sibi correspōdens ifinitum. ¶ Ad scōam ꝓcedo añs:sed nego ꝓñam. ratio negationis cōsequentie est:qr diminutio continui bene vadit in infinitū:sed nō augmētatio. ¶ Consimili modo respōdeatur ad tertiaꝫ:qr tarditas est diminutio motus. velocitas autem augmentatio:⁊ ideo lꝫ tarditas possit ire in infinitum:non tamen velocitas.

¶ Sed adhuc neqꝫ qd̄ ad mediū:neqꝫ qd̄ a medio fertur ifinitū erit ⁊c. Textu cōmēti quadragesimiquarti.

Questio. VIII.

Ertium propositoꝫ erat. vtrū possit esse aliqd̄ corpus ifinitū mobile motu recto. pbat ꝙ sic. qr ignis de sui nā mobilis est motu recto:⁊ si eēt ifinitus nō minus esset mobilis motu recto:qr adhuc bīret nām ignis:sed pōt eē ignis infinitus. g̃ pōt eē mobile ifinituꝫ motu recto. Assumptū pbat aūcte Arist. scōo de aia dñtis:ignem esse augmētabile in ifinitū si apponat cōbustibile. ¶ Etiā cōfirmat hoc:qr deus pōt facere ignē pedaleꝫ. 10. pedū. 100. pedū. ⁊ sic sine statu. g̃ posset facere ignē infinitū. ¶ Etiā cōfirmat ꝙ nō tm̄ ignē finituꝫ posset deus facere qn posset maiorē facere:⁊ hoc seqtur cū dr qd̄ infinitū ignē deus pōt facere. pꝫ ꝗ ex eo:qr ifinituꝫ sic exponit per aliquātuꝫ ⁊ nō tm̄ quin maius. Scōo. nā si nō pōt eē tale corpus infinituꝫ mobile motu recto:hoc eēt ꝑpter hoc ꝙ illud corp⁹ hēret grauitatē vel leuitatē ifinitā:qd̄ Arist. reputat impossibile. pbo ꝙ hoc nō oporteret:qr posset eē tale corp⁹:⁊ habere adhuc grauitatē vel leuitatē finitā:qd̄ ostēdo sic. naꝫ capiat vna certa latitudo grauitatis finita:⁊ illius pars prima ꝓportionalis sit in vna pte pedali illius corporis ifiniti. ⁊ scōa ps ꝓportionalis eiusdē sit in alia pte pedali illius corpis ifiniti:⁊ sic vltra:tūc illud corpus ifi^{m} erit graue:qr hꝫ grauitatē:⁊ tm̄ finitā ex eo ꝙ grauitas vnius libre sola est extēsa p illud totale corpus ifi^{m}. ¶ Tertio. nā lꝫ nō cōtingat eē corpus ifi^{m} mobile motu circulari sicut est dictū in alia qōne:qr nō cōtingit imaginari lineā ifinitā circularem:nō tm̄ sic videt esse de corpore infinito recto:qr bene cōtingit imaginari lineā rectā ifinitā: ⁊ ideo videtur ꝙ ēt bene cōtingat imaginari mobile infinituꝫ motu recto per illam lineam rectam infinitam imaginatam.

Oppositum vult Arist. in littera:⁊ ad hoc plures ponit rationes.

Ad istā qōnem breuiter ponovnicā ꝓclōnē:ꝙ nō pōt esse corp⁹ infi^{m} mobile motu recto. Istam ꝓclōnem Aristo. pbat in littera multipliciter. ¶ Primo sic ex pte locoꝝ:qr si eēt tale mobile ifi^{m} oporteret ipm hīre locū ifinitū:sed hoc est ipossibile:qr nullus locus est ifinitus:qd̄ pꝫ per diffōnem loci qua dr locus est terminus corporis ꝓtinētis. pbat ꝓña:qr omne corpus mobile localiter debet hīre locū saltē vel imaginabilem:qr deus posset mouere totalē mundū motu recto: sicut dicit articulus Parisiensis:⁊ si de⁹ ipm taliter moueret nō moueret ipsuꝫ in spatio vero:sꝫ imaginabili vel imaginato:⁊ cū locus alicuius corporis nō possit eē minor illo corpore cū debeat ꝓtinere ipm:opꝫ si eēt corp⁹ ifinitū mobile motu recto ꝙ haberet locū ifinitū. ¶ Scōo. si eēt corpus infinitū mobile motu recto oporteret dare duo loca extra infinitum quoꝝ glibet eēt ifinitus:⁊ hoc est impossibile:qr vnus locus ifinitus occuparet omne spatiuꝫ imaginabile. ⁊ p ꝓñs nō pmitteret extra se aliuꝫ locū. ꝓña pbat:qr mobile motu recto moueret de vno loco a quo exit ad aliuꝫ locum in quē itrat. Ideo si corpus ifinitū moueret motu recto ipm ꝑmitus eēt in vno loco ifinito ⁊ exeundo itraret aliū locū extra illuꝫ ꝑmū. ¶ Tertio. tale corpus ifi^{m} si eēt vel esset in loco sibi nāli vel violento. Si dicat ꝑmū:tūc nō posset ab illo loco remoueri nisi per motorē qui eēt maioris potentie q̄ꝫ illud ifinitū esset resistētie ex eo ꝙ potētia mouētis debet excedere resistentiā moti. Sed illa resistētia cū esset ifinita nulla potētia motiua posset esse maior:⁊ sic illud corpus p nullaꝫ potētiā posset remoueri a suo loco naturali. ⁊ per ꝓñs nō esset mobile motu recto. Si aūt dicat scōm. s. ꝙ illud corpus sit in loco sibi inaturali seu violento:hoc est ipossibile ex eo ꝙ nulla eēt po^{a} que p violētiam posset illud corpus tenere in illo loco sibi violēto:cū nulla esset po^{a} maior q̄ꝫ eēt po^{a} illius corporis ifiniti: postq̄ꝫ po^{a} illius corporis ifiniti eēt ifinita. ifinito aūt nihil est maius neqꝫ finitū sicut notuꝫ est de se:nec ifinitū sicut postea videbit. ¶ Quarto arguit ad eandē ꝓclōnē ex pte grauitatis vel leuitatis:qr si eēt corpus ifi^{m}:⁊ hoc eēt graue:sequeretur ꝙ eēt grauitas ifinita. ꝓñs est impossē. g̃ ⁊ añs. ꝓñtia pbat:qr in maiori corpore est maior virt⁹. ideo in corpore ifinito eēt virtus ifinita. ideo si eēt aliqd̄ corpus ifinitū ⁊ eēt graue haberet grauitatē ifinitā. falsitas ꝓñtis pbat: qr si haberet grauitatē ifinitam:tunc moueret in nō tempore:sed hoc est ipossibile. ꝓña pꝫ ex hoc ꝙ aliquāta grauitas mouet in aliquo tpe:⁊ ceteris parib⁹ maior grauitas mouet in breuiori tēpore. g̃ si esset grauitas ifinita moueret in nō tpe. Sed diceres ꝙ si eēt talis ifinita grauitas illa nō moueret:sed instātanee mutaret. modo lꝫ ipossibile sit motū esse instātaneū:tm̄ nō est impossē mutationē eē instantaneā. ¶ Breuiter istud magis videt nostrū ꝓpositū cōfirmare q̄ꝫ destruere:qr iuxta illud cōcedit ꝙ si eēt grauitas ifinita vel ifinitū haberet grauitatē ifinitam nō eēt mobile:sed bene mutabile:⁊ hoc sufficit nobis pro cōclusione nostra qua dicit ꝙ nō est possibile esse finitū mobile motu recto:bene dicim⁹ mobile ⁊ nō mutabile. ¶ Adhuc iuxta vltimā rōnē aliquis dubitaret vel obyceret negando cōsequentiā qua arguebat si esset corpus graue infinitum haberet ifinitam grauitatē. naꝫ sicut arguebat secundo ad questionē si illud corpus eēt difforme in grauitate ꝓm suas partes nō oporteret in eo esse grauitatē infinitam:lꝫ hoc bene oporteret si eēt vniformiter graue p totum. ¶ Breuiter istud nō valet:qr tale corpus ifinitū mobile motu recto si eēt oporteret ꝙ eēt simplex vel mixtuꝫ: ⁊ siue esset simplex siue mixtū nō eēt in eo tanta difformitas in grauitate qn totalis eius grauitas esset infinita.

Ad rationes. Quādo dr ignis est augmētabilis ī ifinitū:dico ꝙ nō:⁊ qñ Aristo. dicit hoc dico ꝙ dicit hoc cōditionaliter:⁊ illa cōditio est ipossibilis:qr dicit si apponeretur sibi ifinituꝫ cōbustibile. modo hoc est ipossibile:qr ex quo nō est infinitum cōbustibile non est possibile hoc igni ministrari. ¶ Ad cōfirmationes sequētes videbit in sequēti qōne in qua pertractabit vtrū possibile sit aliquā magnitudineꝫ esse infinitam siue hoc sit naturaliter siue per potentiā diuinam:⁊ ibideꝫ etiā videbitur de hoc de quo tangitur in tertia ratione. s. vtruꝫ repugnet imaginationi esse magnitudinē rectā infinitam.

¶ Ad scōam soluta est in soluendo obiectionem: secundo factam iuxta quartā rōnem. Et sic est finis questionis.

¶ Si igitur neqz sphera: neqz tetragonum: neqz circulus est infinitus ꝛc. Textu cōmenti trigesimi noni.

Questio. IX.

Quartum ꝓpositoꝝ erat. vtrū aliq̄ magnitudo: siue corpea: siue linearis: siue superficialis sit vel possit esse ifinita. Uidet ꝑ ꝙ sic. nā pōse est ꝙ in ꝑma pte ꝓportionali alicui⁹ hore de⁹ creet vnū lapidē pedalē: ꝛ sil'r pōse est ꝙ in scōa creet vnū lapidē pedalez ad ꝑm: ꝛ sil'r ꝙ in tertia: ꝛ sic vltra de alys ptib⁹ ꝓportionalib⁹ hore. ponat̄ g̃ ꝙ in qualibet pte ꝓportionali alicui⁹ hore de⁹ sic faciat in fine hore: aggregatū ex oīb⁹ illis lapidib⁹ erit ifi^{m}. ideo pōse est ꝙ aliq̄ magnitudo corpea sit ifinita. ¶ Secōo. nā possibile est ꝙ scōa pars ꝓportionalis alicui⁹ corpis pedalis rarefiat ꝛ extēdat̄ ad equalitatē ꝑme: ꝛ ita de 3^{a} ꝛ 4^{a} ꝛ sic de alys: ꝛ saltē hoc est pōse per po^{am} diuinā: ꝛ si sic fieret in fine illius hore illud eēt ifi^{m}. ¶ Tertio. pbat̄ ꝙ de facto corpus bipedale est ifi^{m}: qz illud est ifinitū qō est cōpositū ex ifinitis ptib⁹: quaꝝ quelibet est tāta sicut aliqua certa data: sed sic est de corpe bipedali: qz in ipso sunt infinita puncta: a quorū quolibet ad aliud est corpus pedale. ¶ Quarto. magnitudo est augmētabilis in ifi^{m}. g̃ vz ꝙ sit possibile eē magnitudinē ifinitā. cū enīz est aucta in ifi^{m} vz esse ifinita. añs pbat̄: qz sint. a. ꝛ. b. due magnitudines corpoee: ꝛ id qō diuidit̄ a b. addat̄ ad. a. tūc si. b. ē diuisibile in ifi^{m}. g̃. a. est augmētabile in ifi^{m}. ꝗña vz tenere ex eo qō per idē ꝑ cuius ablationē. b. diminuit̄. a. augmētat̄: ꝛ qz. b. per eius diuisionē diminuit̄ ad subduplū ꝛ ad subtriplū: ꝛ sic in infi^{m}: videt̄ ꝙ. a. augeat̄ ad duplū ꝛ ad triplū: ꝛ sic in infi^{m}. ¶ Quinto. aliqō de facto est corp⁹ tantū q̄tū eēt corpus ex ifinitis corporib⁹ nō cōicantib⁹ cōpositū quoꝝ qōlibet est tātū sicut aliqō certū datuz. g̃ de facto est aliqō corpus infi^{m}. Cōsequētia tenet ex eo: qz tale corp⁹ ex talib⁹ ifinitis cōpositū eēt ifinituz. Assumptū pbat̄. nā posito ꝙ eēnt ifinita corpora quoꝝ qōlibet eēt sicut vnū ouuz: tunc ꝑbo ꝙ ex oībus illis omni rarefactiōe ꝛ ꝗdensatiōe amota pōt fieri vnū corpus finituz tante forme sicut est caput meū: vel aliqō tale. Nam sint talia corpora flexibilia: ꝛ sit ad imaginationē ꝙ in ꝑma pte ꝓportionali alicuius hore vnū eoꝝ fiat latuz ꝛ circūflectat̄ vni de illis: ꝛ tūc claꝝ est ꝙ illud circūflexū est finite spissum: capiat̄ in scōa pte ꝓportionali eiusdē hore vnū aliud ꝛ circūflectat̄ aggregato ex ꝑmo ꝛ scōo: tūc corp⁹ scōo circūflexū est minus spissum q̄tū corp⁹ ꝑmo circūflexū ꝑꝑ hoc ꝙ circūflectit̄ maiori. deinde in tertia pte ꝓportionali eiusdē hore: capiat̄ iterum vnū de illis corporib⁹ ꝛ circūflectat̄ aggregato ex ꝑoribꝰ: tunc iteꝝ corpus tertio circūflexū est minus spissuz q̄tū corpus scōo circūflexū: ꝛ cōtinuet̄ ꝗ vlterius ꝑ singulas ptes ꝓportionales alicui⁹ hore: in fine hore sunt ifinita corpora sic circūflexa: ꝙ ꝑ circūflexū est spissius scōo: ꝛ scōo circūflexuz est spissius tertio: ꝛ sic vlteri⁹. g̃ vz ꝙ totalis spissitudo ex his aggregata sit finita postq̄ spississimum iter oia corpora sic circūflexa est finite spissuz recte sicut aliqō corpus est finitū: cui⁹ ꝑma pars ꝓportionalis est maior 2^{a} ꝛ 2^{a} 3^{a}. ꝛ sic vlteri⁹ ꝑꝑ ꝗ ꝙ iter tales ifinitas ptes maxima est finita. sic g̃ vz eē pbatū ꝙ ex ifinitis corporib⁹ equalibus nō cōicantib⁹ siue rarefactiōe ꝛ cōdensatiōe factū sit vnū corp⁹ finitū. ¶ Et deide pbat̄ ꝙ aliq̄ magnitudo superficialis est ifinita. pbat̄: qz angulus rect⁹ est magnitudo superficialis: ꝛ est ifinit⁹. g̃ ꝛc. assumptū pbat̄: qz angulus rectus componitur ex ifinitis angulis acutis rectilineis nō cōicantib⁹ quoꝝ qlibet est maior angulo cōtingētie certo dato qō pz: ex 3° geometrie. illud aūt qō cōponit̄ ex ifinitis nō cōicātib⁹ maiorib⁹ aliquo certo dato. vz eē ifi^{m}. ¶ Deinde pbat̄ ꝙ aliq̄ magnitudo linearis sit infinita. pz ꝗ de linea gyratiua q̄ cōponit̄ ex ifinitis gyris: quaꝝ q̄lz gyrat vnā ptē ꝓportio^{lis} corpis colūnaris spissitudis vni⁹ pedis.

Oppositum vult Aristoteles.

In ista qōne erunt duo articuli. Prim⁹ erit. vtrū de facto sit aliqua magnitudo ifinita. Secundus erit. vtrū possit eē magnitudo infinita.

De primo sit ꝗclo ꝑ^{a}. Nō est aliq̄ magnitudo corporea ifinita. pbat̄: qz illa eēt mobilis vel imobilis: nō pōt dici ꝙ imobilis: sicut ꝑus pbatū est: nec pōt dici ꝙ mobilis: qz vel circulariter vel motu recto sicut ꝑus ostēsuz est. g̃ ꝛc. ¶ 2^{a} ꝗ. est. Infinita magnitudo est. pz ta3 de linea gyratiua q̄ de superficie gyratiua q̄ de corpe gyratiuo corpis colūnaris. nā aliq̄ linea gyratiua est ꝛ q̄tūlibet maior gyratiua linea est. vñ gyra cōposita ex gyra ꝑ^{c} ꝛ scōe ptis ꝓportiōalis colūne cui⁹ diameter spissitudinis est pedalis: dupla est ad gyrā ꝑme ptis ꝓportionalis: ꝛ gyra cōposita ex ꝑ^{a} 2^{a} ꝛ 3ª gyris tripla est ad eādē: ꝛ sic vlterius. sil'i mō est de supficie gyratiua q̄tū ad lōgitudinē cōtenta iter duas lineas gyratiuas. ꝗsil'i mō est de corpore gyratiuo: ꝛ ꝗ quātū ad lōgitudinē itercepto inter 4^{or} supficies gyratiuas. ¶ 3^{a} ꝗ nulla magnitudo est ifi^{ta}. pbat̄: qz si aliq̄ magni^{do} eēt ifinita: maxie vz esse linea vel supficies gyratiua vel corp⁹ gyratiuū: sz ꝗ nō. nā si aliq̄ linea gyratiua eēt ifi^{ta}: vel illa gyraret oēs ptes ꝓportiōales corpis colūnaris: vel terminaret̄ citra terminū colūne: nō pōt dici ꝑ^{m} ex eo ꝙ nulle ptes sunt oēs ptes ꝓportiōales colūne. ꝛ ꝑ ꝗñs nulla ē gyra gyrās oēs. ꝛ ꝑ ꝗñs nulla gyra gyrās oēs ē ifi^{ta}: nec pōt dici 2^{m} ex eo ꝙ q̄libet talis ē finita.

De secundo sit ꝑ^{a} ꝗ. nō est pōse aliquā magnitudinē circularē eē ifinitā: imo ꝗ ipli cat ꝗdictionē. pbat̄. naz data aliq̄ magnitudine circulari ifinita ipa est figurata: qz circularis: ꝛ vltra ipsa est figurata. g̃ termino vel terminis clausa. pz hoc ex eo ꝙ figura est que termino vel terminis claudit̄ ex ꝑn⁰ geometrie: ꝛ vltra. ipsa est termino vel terminis clausa. g̃ est finita. nō g̃ ifinita. scōo. nā dato oppposito ꝗclonis sit aliqs circulus infinitus in cui⁹ circūferētia signent̄ duo pūcta. a. b. a qb⁹ trabant̄ due linee. ſ. a. c. ꝛ. b. c. cōcurrētes ꝛ faciētes angulū in cētro. c. illius circuli: quo posito seqtur aliquē angulū rectilineū eē acutissimū: sed ꝗ est falsum. ꝗña pbat̄: qz si ab. a. ꝛ. b. pūctis traberent̄ due linee q̄ ꝗcurrerēt parū remote a punctis. a. ꝛ. b. ille linee causarēt angulū aliqualr acutū: ꝛ si cōcurrerēt remotius ab. a. ꝛ. b. causarēt angulū acutiorē. g̃ si remotissime cārent angulū acutissimū: sz cū cōcurrūt in pūcto. c. cōcurrūt remotissime a pūctis. a. ꝛ. b. ꝛ ex quo intercipit̄ spatiū ifinituz iter. c. ex vna pte ꝛ. a. ꝛ. b. ex alia: sequit̄ angulū. c. rectilineū eē acutissimū: qō erat pbādū: falsitas ꝗñtis pbat̄: qz vel latera illi⁹ anguli distarēt vel nō. si distarēt ꝛ nō distātia idiuisibili: seqt̄ ꝙ ista latera eē possent ꝓpinquiora: sed tunc cārent angulū acutiorē. ꝛ ꝑ ꝗñs angulus datus nō erat acutissimus. si autē latera nō distarent: tūc vnū iaceret supra aliud: ꝛ tūc nō faceret anguluz: ꝛ per ꝗñs nō angulū acutissimū. ¶ 3° ad idē. nā si possibile eēt aliquā magnitudinē circularē eē ifinitā sequeret̄ ꝙ eēt pōse duas lineas nō equedistātes versus eādē ptē trabi per infi^{m} spatiū anteq̄ cōcurrerēt: ꝗ est falsuz ꝛ ꝗ diffinitionē lineaꝝ nō equedistantiū. pbat̄ ꝗña: qz si traberentur ab. a. ꝛ. b. punctis signatis in circūferētia circuli ifiniti due linee recte in centro. c. illius circuli: ille linee eēnt non equedistantes: ꝛ traberent̄ per aliquantuz spatium anteq̄

concurrerent:⁊ per quadruplus spatius ad idē antecēs con/
currerēt:⁊ per quātūlibet maius spatiū.ḡ trahereť p spa/
tium ifinitū antecēs cōcurrerēt.ꝓña nota est de se.añs pro/
bať ex eo ꝙ iter.c.ex vna pte:⁊.a.⁊.b.puncta ex alia iterci
pitur spatiū ifinitū. ¶ Quarto.si eēt aliq̄ magnitudo cir/
cularis ifinita sequereť ꝙ eiusdē circuli eēnt plura cētra:
qd̄ est cōtra tertiū geometrie.pbať ꝓña: qꝛ in tali circulo
plura pñt assignari puncta a qbus ducte linee ad circūferē
tiam nō eēnt inequales:oēs enim eēnt ifinite:sed vnū ifi^{m}
nō est inequale alteri.mō ille punctus est centrus circuli a
quo oēs linee ad circūferentiā ducte nō eēnt iequales:⁊ ta
lis circulus ifinitus si eēt sic se hēret ꝙ vbiqs eēt eius cen
trū:⁊ circūferētia eius nusq̄.vnde nō magis cētrū ei^{9} assi
gnareť Parisius q̄ in Roma:sic prius dicebať. ¶ Quin
to ad idē.nā sit aliqs circulus ifinitus per aduersariū:⁊ si/
gnenť sicut prius duo pūcta in eius circūferētia.s.a.⁊.b.⁊
trabať linea recta ab.a.ad.b.p modū chorde:tūc queritur
vtrū chorda distat ab arcu vel nō.si dicať ꝙ nō:ḡ est fal/
sum:qꝛ tūc chorda ⁊ arcus essent vna linea.si aūt dicať ꝙ
distent ⁊ nō distātia idiuisibili cū nulla talis sit.ḡ distātia
diuisibili:⁊ cū possit dari circulus finitus in quo iter tātus
arcū ⁊ tātas chordā cadit equalis distātia:sequtur circulus
ifinitū eē equalē circulo finito:qd̄ est falsum. ¶ Sexto ad
idē.si pole esset aliquē circulū esse infi^{m}:sequiť ꝙ ei^{9} dia/
meter eēt finita.hoc est falsus.ꝓñtia nota est de se:falsitas
ꝓñtis pbať.nā sit illa diameter iter.a.⁊.b.pūcta sibiinui/
cem opposita in circūferētia illius circuli:⁊ icipiat sol.mo
ueri ab.a.pūcto versus.b.sic ꝙ in p̄ma pte ꝓportionali ali
cuius hore ptrāseat pedale:⁊ in scda tm̄:⁊ sic vltra:⁊ plato
icipiat moueri a b.versus.a.sup eadē diametro equali ve
locitate sicut sol.moueť:tūc clarū est ꝙ sol.⁊ plato sibi ob/
uiabūt sup illas diametrū:⁊ nō in instāti termināte exclu/
siue illā horā.nā tūc qlibet eorū eēt sup vnū terminū illius
diametri ad quem mouebanť:puta sol.sup.b.⁊ plo sup.a.ḡ
obuiabūt sibi in aliquo instāti itrinseco illius hore: sed in
quolibet instāti itrinseco illius hore.a.qlibet eorū ptransi
tus est solū finitū:⁊ cū duo finita nō cōstituāt infi^{m}:sequiť
ꝙ illa duo spatia ab eis ptrāsita nō cōstituūt diametrum
ifinitā:⁊ cū illa duo spatia sint due semidiametri illius cir
culi ifiniti:sequtur totales diametrū illius circuli eē ifinitā:
qd̄ erat pbādū. ¶ Per istas rōnē vlr pōt pbari ꝙ nō est
pole aliquā magnitudinē rectā eē ifinitā clausas iter duos
terminos. ¶ Scda ꝓclo.nō est pole eē aliquā magnitudi/
nem quadratā ifinitā.pbať per p̄mā rōnē ⁊ vltimā p̄oris
ꝓclonis. ¶ Tertia ꝓclo.nō est pole esse aliqd̄ corpus infi
nitū.pbať per p̄mā rōnem p̄me ꝓclonis. ¶ Quarta ꝓclo.
nō est pole ꝙ aliqua magnitudo sit ifinita siue nāliter si/
ne supnāliter.pbať.nā si sic:hoc maxime videreť esse per
potētiā diuinā isto mō sicut aliqui credūt demōstrare possi/
bilitatē ifiniti ꝙ deus in qualibet pte ꝓportionali alicui^{9}
hore creet aliquē lapidē pedalē:⁊ ꝙ in fine hore illi simul
cōiuncti cōstituant ifinitū. ¶ Sed pbať ꝙ hoc est ipole:
pro quo suppono ꝙ nō est possibile eē vltimā ptem ꝓpor
tionalē alicuius cōtinui:tūc arguo sic.nas si est pole ꝙ in
qualibet pte ꝓportionali deus faciat vnū lapidē pedalē.
faciat ḡ in p̄ma pte ꝓportionali alicui^{9}hore lapidē pedalē
tangētē.a.punctū manētes fixus.deinde in scda pte ꝓpor/
tionali eiusdē hore remoueat illū lapidē ab.a.pūcto p spa/
tium pedale:⁊ faciat iter ipm ⁊.a.punctū fm lapidē peda/
lem.deinde in tertia pte eiusdē hore remoueat aggregatū
ex illis duob^{9} lapidib^{9} pedalib^{9}.itez ab.a.puncto manēte
fixo per spatiū pedale:⁊ creet tertiū lapidē pedalē inter il
lud aggregatū ⁊.a.punctū.deide in quarta parte ꝓportio/
nali eiusdē hore remoueat itez aggregatū ex illis trib^{9} la/
pidib^{9} pedalib^{9} ab.a.pūcto per spatiū pedale in quo creet
quartū lapidē pedalē:⁊ hoc cōtinuet per alias ptes ꝓpor/
tionales illius hore vsqs ad finē eiusdē si est pole:tūc clarū
est ꝙ in fine hore aliqs lapis pedalis tanget.a.punctū ma/
nentē fixus.ḡ ille lapis erat vltimus in creatione ifinitorū
lapidū creatorū fm ifinitas ptes ꝓportionales hore:sꝛ cus
per casus cuiuslibet lapidū creationi corrñdeat vna pars
ꝓportionalis hore:sequtur ꝙ lapidi vltimo creato.s.tāgen/
ti.a.punctus in fine hore corrñdet vna pars ꝓportionalis
hore que est vltima iter oēs sicut ille lapis est vltim^{9} iter
oēs lapides creatos:⁊ cū tēpus sit de numero ꝓtinuorū:se/
quiť eē vltimā partē ꝓportionalē alicui^{9} ꝓtinui:qd̄ est cō
tra suppōnes. ¶ Juxta istam rōnē pono aliquas ꝓpōnes:
quarū p̄ma est ista:ꝙ nō est possibile ꝙ in qualibet parte
ꝓportionali alicuius hore deus faciat vnū lapidē pedalē
sicut iam pbatus est:ls tm̄ bene sit possibile ꝙ in qualibet
parte ꝓportionali alicui^{9}hore deus faciat lapidē.nā bene
possibile est ꝙ deus in vna hora successiue cōtinue faciat
vnum lapidē:ita ꝙ in fine hore lapis factus a deo totalis
sit pedalis:tūc cū quelibet pars lapidis sit lapis:sequtur ꝙ
in qualibet parte ꝓportionali hore illius deus fecit lapidē:
qꝛ fecit ptem lapidis. ¶ Scda ꝓpositio:q̄uis nō sit possi
bile ꝙ in qualibet parte ꝓportionali alicui^{9} hore deus fa/
ciat vnū lapidē pedalē:tm̄ in qualibet parte ꝓportionali
alicuius hore deus potest facere vnū lapidē pedalē.pꝛ ḡ:
qꝛ in p̄ma potest facere vnū lapidem pedalē:⁊ in scda po
test facere vnū lapidē pedalē:nec est dare instātiā de ali/
qua.ḡ in qualibet pōt facere vnū lapidē pedalem. ¶ Et si
arguať.in qualibet potest facere vnū lapidē pedalē.ergo
possibile est ꝙ in qualibet faciat vnū lapidē pedalē.negā/
da est cōsequētia.ex eo ꝙ argr̄ a sensu diuiso vero ad sen/
sum cōpositū falsum.vnde sequtur:quālibet ptē istius pon
deris sol.potest portare.ergo possibile est ꝙ quālibet par/
tem istius ponderis sortes portet.vnde sit.a.vnū pondus
equale in grauitate cū potētia sortis:tūc clarū est ꝙ quāli/
bet partē.a.ponderis sol.pōt portare:⁊ tamē nō pōt quāli
bet ptē.a.pōderis portare: qꝛ tūc.a.pōdus posset portare:
qd̄ est falsus:qꝛ fieret actio a ꝓportione eq̄litatis. ¶ Ter/
tia ꝓpositio iuxta dictā rōnes.aliqua ꝓpositio vniuersalis
est ipossibilis cui^{9} quelibet singularis est possibilis:⁊ queli
bet cuilibet earū cōpossibilis.patet hoc.nā hec est impossi
bilis in qualibet parte ꝓportionali alicuius hore deus fa/
ciet vnū lapidem pedalē:⁊ tm̄ quelibet singularis eius est
possibilis:qꝛ nō est reperire aliquā quin sit possibilis: etiā
quelibet earū cuilibet alteri earū est cōpossibilis:qꝛ nō est
reperire aliquas quin sint cōpossibiles.vnde scda est com
possibilis p̄mo ⁊ tertia illis duabus:⁊ quarta ⁊ quinta:⁊ sic
vlterius. ¶ Sed diceres:ex quo omniū singulariū alicui^{9}
vniuersalis possibilitas ⁊ cōpossibilitas nō sufficit ad pos
sibilitatē vniuersalis.qd ergo sufficit ad possibilitatē eius:
dico ꝙ requiriť ⁊ sufficit ꝙ oēs singulares simul esse ve/
ras sit possibile.i.ꝙ hec sit possibilis: omnes eius singula/
res simul sunt vere: ⁊ cōformiter dicatur de possibilitate
ꝓpositionis copulatiue. ¶ Sed diceres.pbo ergo ꝙ hec
sit possibilis in qualibet parte ꝓportionali alicuius hore
deus faciet vnū lapidem pedalē:cuius tamē oppositū di/
ctum est.pbatur.nā p̄mam eius singularem esse verā est
possibile:⁊ scdam eius singularem esse veram est possibi/
le:⁊ tertiam eius singulares esse verā est possibile:⁊ nō est
aliqua eius singularis quin ipsam esse verā sit possibile.ḡ
omnes eius singulares esse veras est possibile: ⁊ si sic ipsa
est possibilis. ¶ Respōdeo.cōcedo totū antecedens ⁊ ne/
go ꝓñam.vnde consequens omnino est impertinēs antece
denti.vnde si cōsequētia valeret fm quā crediť argui in/
ductiue ꝓñs deberet esse vna propositio vniuersalis:sed ḡ
nō:ex quo est vna ꝓpositio cōposita de possibili.vnde ista

omnes eius singulares esse veras est possibile: est ita motum vniuersalis sicut ista.omnē boiez esse animal est possibile.mō sicut scitis talis nō est vniuersalis:sed idefinita sicut diffuse declaraui in logica. ¶ Scōo argr̄ ad 4am conclusionē si eēt pōse q̄ esset aliqua magnitudo ifinita:tunc esset pōse q̄ aliqd̄ corpus opacuz obyceret̄ alicui corpori luminoso:z tñ nō faceret vmbrā:qd̄ videt̄ eē falsuz.pbat̄ ꝓña.nā sit per aduersariū vnū corpus luminosum infim:z obyciat̄ sibi vnū corp9 quadratū pedale.pbo q̄ nō facit vmbrā pro quo suppono q̄ qlibet ille punctus medij illuminat̄ qui est retro corpus opacū ad quē ptingit aliqs radius recedēs vel rectus:ab aliquo pūcto corporis luminosi.Deinde suppono q̄ illud corp9 luminosuz sic se hēat q̄ ꝓportionalr fm q̄ puncta ei9 plus distant a corpore opaco habeāt plus de luce intātū q̄ qlibet punctus illius corporis luminosi possit radiare vsqz ad corp9 opacū:tunc arguit̄ sic.qlibet pūctus medij retro corp9 opacū illuminat̄. q̄ illud corpus opacū nō facit vmbrā.ꝓña tenet.añs pbatur.nā quocūqz puncto medij dato retro corp9 opacuz ille distat a corpore opaco.q̄ ad quēlibet talez punctū pōt puenire radius rectus ab aliquo pūcto corpis luminosi absqz hoc q̄ ipediat̄ p corpus opacū.z p ꝓñs p vnā suppōnē qlibet pūctus medij retro corpus opacum illuminat̄ qd̄ erat pbandū. ¶ Tertio arguit̄ sic.si eēt pōse aliquā magnitudinē eē ifinitā:tunc eēt pōse q̄.a.per vnā totā horaz eēt finitū z in instāti termināte illaz horā exclusiue eēt ifinitū: z tñ in illo instāti nihil sibi addere t̄: qd̄ vī eē incōueniēs. pbat̄ ꝓña.nā sit.a.vnū pedale qd̄ in p̄ma pte ꝓportionali alicuius hore crescat ad duplum:z in scōa ad quadruplū: z sic vltra quō volunt pbare possibilitatē ifiniti:tūc in qualibet parte ꝓportionali illius hore est finitū:sed in instāti termināte exclusiue illā horā est infim:ex quo tūc est cōpositū ex ifinitis quātis nō cōicantibus quoꝝ qd̄libet est tñ sicut aliqd̄ certū datū:z tñ pro illo instāti nihil sibi addit pp hō q̄ positū est:q̄ augeat̄ vsqz ad illud instans exclusiue:sic simili mō sequit̄ q̄ eēt pōse q̄ aliqd per vnā totam horā eēt infim:z in instāti termināte exclusiue illaz horam eēt finitū:z tñ in illo instāti nihil ab eo remoueret̄:hō itez videt̄ esse incōueniēs.ꝓña pz.si.a.qd̄ factū est infim econuerso minuat̄ per ptes ꝓportionales alicui9 hore sicut augebat̄ vsqz ad instās terminās exclusiue illā horaz. ¶ 4o ad idē.nā dato opposito ꝓclonis sequere t̄ q̄ eēt pōse q̄.a. z.b.p vnā totā horaz essent equalia z in instāti termināte exclusiue illā horā nō eēnt equalia:z tñ in illo instāti a nullo eoꝝ aliqd remoueret̄:nec alicui eorum aliqd addere t̄:hō iterū videt̄ esse incōueniens.pbat̄ ꝓña.nā sint.a.z.b.duo quanta pedalia: z augeantur in aliqua hora:sic q̄ in p̄ma parte ꝓportionali illius hore qd̄libet eoꝝ augeatur ad duplum:z in scōa ad quadruplū:z sic semp vsqz ad finez hore:tūc p totā horā.a.z.b.manēt equalia:exquo p totā horā sunt finita:z in p̄n° erāt equalia z equaliter augent̄:z tñ in instāti termināte exclusiue illam horā nō sunt equalia:exquo qd̄libet eoꝝ in fine hore est ifinitū: sed iter ifinita nō est equalitas nec iequalitas p Cōmētatorē 3°pby.ergo ꝛc. ¶ 5° ad idem.dato opposito ꝓclonis sequere t̄ q̄ p totam horā.a.eēt maius.b.z in fine hore nō:z tñ in fine hore nec a.nec.b.aliqd addere t̄:nec aliquid ab eis remoueret̄: hoc itez videt̄ eē incōueniēs.pbat̄ ꝓña.nā posito q̄.a.sit duplu ad.b.z augeat̄ in hora:sic q̄.a.cōtinue maneat duplū ad.b.z q̄ in p̄ma parte ꝓportionali hore.b.augeat̄ ad duplum:z in scōa ad quadruplū:z sic vltra:in fine hore nihil addit̄ ipsi.a.nec remouet̄ ab eo:z sic sil'r est de.b.z tñ in fine hore.a.nō est maius.b.postq̄z tam.a.q̄.b.est infim.vnū aūt infim nō est maius alio:sicut postea pbabit̄. ¶ 6°dato opposito ꝓclonis:sequere t̄ q̄ sor.z pla.moueretur p horaz sic q̄ in qualibet parte ꝓportionali illius hore sor.pransiret duplum ad illud qd̄ pransiret plato:z tñ in fine hore p transitū a sorte nō eēt maius pransito a platone.pbat̄ cōsequentia.posito q̄ sor.in p̄ma parte ꝓportionali alicuius hore pransēat spatiū bipedale z plato pedale:z in scōa plato bipedale.sortes vō quadrupedale:z sic vltra eundo fm ꝓportionē duplā:tūc clarz est q̄ in qualibet pte ꝓportionali illi9 hore sor.pransit duplu ad illud qd̄ pransit plato:z tñ in fine hore pransitū ab vno nō est maius nec minus pransito ab alio:pp hoc q̄ in fine hore ab vtroqz pransitum est infim.modo vnū ifim nō est maius nec minus alio pransito. ¶ 7°dato opposito ꝓclonis: seqt̄ q̄.a.linea breuior.b. linea posset fieri lōgior ea p solū motū localē omni rarefactione z cōdēsatione amota:qd̄ videt̄ eē incōueniēs.pbatur ꝓña.nā sint.a.z.b.due linee equedistātes ptense in ifinitū versus oriens finite:tñ versus occidēs:z sic se habeāt q̄.b.versus occidēs terminet̄ ad centruz alicui9 circuli.a. aūt citra:tūc pz q̄.b.versus occidēs est ptēsa vltra.a.z per ꝓñs.a.vī esse breuior:tūc vlterius imaginemur q̄ ille due linee circūuoluētur:fixe tñ manētes circa puncta ad q̄ terminant̄ in circulo.circūuolutiōe aūt facta.a.prēdit̄ vltra b.sicut prius.b.ptendebat̄ vltra.a.sicut pz volēti iterī.q̄ videt̄ q̄ p solaz talē circūuolutionē.a.q̄ pus erat breuius b.factū sit lōgius.b.iter oēs istas rōnes ad quartā ꝓclonē positas p̄mam magis pōdero. ¶ Dubitat̄.nos possumus imaginari magnitudinē ifinitā.q̄ magnitudo ifinita saltē pōt esse.ꝓñtia pbat̄:qz nō possumus aliqd imaginari nisi imaginatio nostra ab aliquo moueat̄.q̄ si imaginemur aliquā magnitudinē ifinitā:videt̄ q̄ ad extra sit aliqua magnitudo ifinita mouēs ad hō imaginationē. Rñdet̄ q̄ de ifinito nō possumus hre nec habemus aliquē ꝓceptū simplicē plus q̄z de chimera:lz bene aliquē ꝓceptū cōplexum de infinito habeamus:z illi nihil corrñdet in re:pp hoc q̄ nō est aptus natus pro aliquo supponere: sed bene ptibus eius.vnde ego bene cōcipio corpus z cōcipio ipm esse finitum.deinde remouēdo hō ab illo ꝓcipio corpus sine termino:z talis ꝓceptus cōplexus nō hz corrñam in re q̄uis ptes eius habeant̄:z talis ꝓceptus cōplexus est ꝓceptus ifiniti. imaginādo q̄ corpus ifinitū nō mouemur ab aliquo extra qd̄ sit ifinitū:sed mouemur ab alys rebus per quarū spēs diuidēdo eas abinuicē formamus in nobis cōceptū de ifinito:qui tñ sicut dixi fm se totū nō habet corrñam in re:sed fm partes eius recte sicut est de cōceptu chimere.

Ad rationes. Ad p̄maz nego añs.z rō negationis pz ex p̄ma rōne adducta ad quartā ꝓclonē.Simili mō rñdeat̄ ad scōam. ¶ Ad tertiaz nego añs.pro pbatiōe dico q̄ aliqd esse cōpositū ex ifinitis partibus equalib9 nō sufficit ad hoc q̄ sit ifinitū:sed requirit̄ cū hoc q̄ ille partes nō sint cōmunicātes:sed q̄ oīno vna sit extra alterā:sed sic nō est in ꝓposito. ¶ Ad quartā que stabat in hoc q̄ sicut magnitudo pōt diminui in ifinitum per diuisionē ad subduplū:z ad quadruplū ꝛc.ita p appositionē illaꝝ partiū ad aliā magnitudinē illa alia videtur crescere in ifinitū.s.ad duplu z ad quadruplū ꝛc.hō nego: qz cū aliqua magnitudo per ablationez sue medietatis ad duplū diminuat̄: tūc alia sibi equalis p additionē illi9 ad eam ad sexqalteꝝ solu auget̄:z sic nō tātū augeat̄ vna magnitudo p additionē alicuius qd̄ resecat̄ ab vna alia:q̄tuz diminuit̄ illa a qua fit resecatio. ¶ Ad qntā dico:q̄ nō est possibile q̄ ex ifinitis corporib9 equalib9 nō cōmunicātibus fiat aliqd̄ corpus ifim deducta rarefactiōe z cōdensatione.Et cū dicebat̄ q̄ ifinite eēnt ibi spissitudines circunflexe iter quas maxima eēt finita:admittat̄.Et cuz vlteri9 arguebat̄.q̄ spissitudo ex oībus his aggregata esset finita. bene cōcedit̄:sed aliter nō:si ille spissitudines haberent se

adinuicem in cõtinua proportione.modo nõ est sic.vnde nõ eodẽ modo hz se ꝑma ad scõam sicut scõa ad tertiaz:ꝛ in hoc est dissimilitudo iter illas spissitudines ꝛ partes ꝓ portionales cõtinui.nã partes ꝓportionales in cõtinuo se hñt in cõtinua ꝓportione:ita ꝙ qualis est ꝓportio primi ad scõm:talis est ꝓportio secũdi ad tertium:ꝛ sic vltra.sic aũt nõ est de illis spissitudinib⁹. ¶ Ad sextã cũ arguit̃ de superficie.nego ꝙ aliqua sit supficies ifinita.Et cũ arguebatur de angulo recto:dico ꝙ nõ est ifinitus:lz sit cõpositus ex ifinitis angulis nõ cõicantib⁹ quoꝝ quilibet aliquo dato est maior.s.angulo cõtingentie.vnde hoc non sufficit ad infinitatẽ anguli:sed requirit̃ si debeat esse ifinitus ꝙ sit cõpositus ex infinitis angulis nõ cõicantibus:quorum quilibet angulo dato eiusdez speciei sit maiori: mõ sic nõ est de angulo acuto rectilineo:ꝛ angulo contingentie.sunt enim anguli diuersaꝝ specieꝝ. ¶ Ad septimã cũ argueba tur de magnitudine lineali dico ꝙ illa bene ꝓbat istaz cõclusionẽ ꝙ ifinita est magnitudo linearis:nõ tñ ꝓbant aliquã magnitudinẽ linearẽ esse infinitã:ꝛ ꝑmũ est cõcedendum.scõm vo negandus ꝼm ꝙ pz ex dictis in qõne.

¶ Adhuc aũt nečiuz ifinita magnitudine eẽ etiã loca ipsaꝝ ꝛc̃.Tex.cõ.LVIII. Qõ. X.

Uintum propositoꝝ erat.vtrũ infinitũ possit esse maius vel minus alio.si eẽnt plura ifinita.seu vtrum sit vnũ cõparabile alteri.Argũ ꝑmo ꝙ sic. qꝛ si eẽnt plura qõlibet eoꝝ eẽt quãtũ.propriuz aũt est q̃ntitati ꝼm eaz equale vel inequale dici:sicut dicit Aristo.in ꝑdicamẽtis.g̃ infinitũ põt esse ifinito equale vel iequale:ꝛ per ꝓñs cõparabile ꝼm maius ꝛ minus. ¶ Scõo.oẽ cõparatũ alteri aut excedit ipm:aut excedit̃ ab eo:aut est equale ei.g̃ sic videt̃ esse de ifinito respectu ifiniti si eẽnt plura. ¶ Tertio infinitũ est cõparabile finito:qꝛ maius est infinitũ.g̃ a fortiori est cõparabile ifi^{to}:qꝛ cõparatio fit iter res eiusdẽ rõnis modo magis ꝓueniunt duo ifinita q̃ finitũ ꝛ infi^{m}. ¶ Quarto.a.ꝛ.b.ifinita si eẽnt vel eẽnt equalia vel iequalia.si equalia:sic sunt cõparabilia.si iequalia:tũc vnum est maius et alterũ minus:qꝛ ꝙnto metaphysice dr:qõ ineq̃le idez est qõ maius aut minus. ¶ Quinto duo infinita sibi inuicẽ supposita sic se pñt hꝛe qõ neutruz excederet aliud nec excederet̃ ab eo.g̃ eẽnt equalia.ꝓña tenet.ꝑ vnuz ꝑn^{m} geometrie.añs pz.si eẽnt duo ligna versus oriens ifinita:ꝛ versus occidẽs vnũ eoꝝ nõ esset protensum vltra aliud:ꝛ vtrũqz eoꝝ esset pedaliter latũ. ¶ Sexto.oẽ totũ est maius sua parte in aliq̃ ꝓportione.mõ vnuz infi^{m} põt signari tanq̃ portio alterius sicut colũna ifinita eẽt portio ifiniti vndiquaqz:ꝛ multitudo partiũ medietatis est portio multitudinis partiũ totius. ¶ Septimo.omne cõtentũ est minus corpore ꝓtinente vel aggregato ex cõtinẽte ꝛ cõtento: sed colũna ifinita eẽt cõtenta in ifinito vndiqz si eẽt.g̃ ꝛc̃. ¶ Octauo.illud qõ totũ occupat est maius illo qõ nõ totum occupat:qꝛ si nõ:tunc pari rõne vnũ occuparet totum sicut alterũ.mõ sic est de duob⁹ ifinitis quoꝝ vnũ est ifi^{m} vndiqz ꝛ aliud nõ. ¶ Nono.oẽ corp⁹ est in loco sibi equali 4° physi.saltẽ capiẽdo locũ pro spatio imaginato.g̃ infinitũ ꝛ locus eius ifinitus sunt equales ẽt capiẽdo locũ pro superficie cõtinẽte infi^{m}:ꝛ sic saltem supficies cõtinentis ꝛ superficies cõtenti que sunt ifinite sunt equales. ¶ Decimo sic.sit.a.vnũ infinitũ ꝼm longũ pedaliter latũ ꝛ pedaliter ꝓfundũ:ꝛ.b.cõformiter longũ ꝛ minus latũ ꝛ profundum:tũc sequtur.a.excedit.b.ꝼm vnã dimensionẽ ꝛ ꝼm qd: ꝛ nõ excedit̃ ꝼm aliaz.g̃ est maius.ista ꝓña tenet.nã sic est in oibus corporib⁹ finitis.g̃ videt̃ sic eẽ in ifinitis si eẽnt.

Et si diceretur ꝙ lz in corporib⁹ finitis sic sit:nõ tñ in corporibus ifinitis sic eẽt si essent:vẽ esse qõdaz voluntariũ ꝛ sine rõne. ¶ Undecimo.omne figuratuz alio figurato est equale vel maius vel minus.pz statiz:qꝛ eq̃litas ꝛ iequalitas maxime ꝓbant̃ de figuris in geo^{a}.mõ si essent due colũne ifinite ipse eẽnt figurate adhuc figuris eiusdẽ rõnis. g̃ vẽ ꝙ si eẽnt plura ifinita ipsa eẽnt adinuicẽ cõparabilia. ¶ 12° sit.a.finitũ duplũ ad.b.tunc ꝓtinue ꝑ ꝑtes ꝓportionales hꝛe duplet̃ vtrũqz:tũc statiz pz ꝙ nihil depdit̃ cõtinue ꝑ hꝛã de ista iequalitate aut ꝓportione:qꝛ cõtinue a.est duplũ ad.b.g̃ in fine adhuc est duplũ:qꝛ nõ depditur subito in vltimo instãti cũ additio fit successiua:ꝛ tñ in fine sunt duo ifinita:vt statim sequtur ex casu:ꝛ ꝑ idẽ potest argui ꝙ vnũ ifi^{m} ad aliud sit duplũ:triplũ:quadrupluz ꝛc̃. ¶ 13°.sit.a.mobile qõ in qualibet parte proportionali hore ꝑtrãseat vnũ pedale:ꝛ.b.sil̃r:tunc in fine.a.ꝛ.b.fuerunt equalr mota.g̃ ꝑtransiuerũt spatia equalia: sz ex casu sequtur ꝙ illa spatia sunt ifinita.g̃ per imaginationẽ sequtur ꝙ duo ifinita sunt equalia:ꝛ per ꝓñs cõparabilia. ¶ 14° arguit̃ sic.moueat̃.a.ꝑ bipedale ꝛ.b.per pedale sicut ꝑus in qualibet parte ꝓportionali hore:tũc.a.mouet̃ in duplo velocius ꝓtinue.g̃ ex diffõne velocioris posita 6° phy.a.in duplo velocius mouet̃.g̃ in fine ꝑtrãsiuit in duplo maius spatium:sz qõlibet eoꝝ ꝑransiuit infinitũ.g̃ vnũ infi^{m} alteri est dupluz:ꝛ ita põt argui ꝙ infi^{m} põt duplari ꝛ q̃drupla ri:ꝛ sic vlterius. ¶ 15° arguit̃ sic.infi^{m} posset augeri.g̃ infinitũ ifinito põt esse maius.ꝓña tenet.añs ꝓbat̃:qꝛ ad infinituz qõ nõ est vndiqz infi^{m} põt fieri additio.g̃ ex descriptione augmẽtationis fiet augmẽtatio: qꝛ augmẽtatio est ꝑtis q̃ntitatis additamẽtuz.sic g̃ argumẽtũ est de infinito ꝼm extẽsionẽ. ¶ Deinde arguit̃ de ifinito ꝼm virtutẽ vel itensionẽ.nã sit.a.vna columna ifinita:ꝛ.b.vna alia superposita:ꝛ sit.a.calidũ vniformiter in quolibet pũcto duob⁹ gradib⁹ intẽsiue:ꝛ.b.ifinitũ vniformiter frigiduz in quolibet suo puncto vno gradu frigiditatis:tunc pz ꝙ qõlibet pedale ipsius.a.aget in partẽ.b.cui supponit̃.g̃ totũ.a.aget in totũ.b.sed tam caliditas q̃ frigiditas est ifinita.g̃ vnuz infinitũ aget in aliud:ꝛ qꝛ agens excedit passum ꝛ est maius eo statim:sequit̃ ꝙ vnũ infinitũ est maius alio. ¶ Eodem modo eẽt si imaginaremur.a.esse vnum graue:ita ꝙ qõlibet pedale eius eẽt duaꝝ libraꝝ:ꝛ.b.vnũ leue: ꝛ qõlibet pedale eius eẽt sicut vna libra in granitate:quo posito a.moueret.b.ꝛ faceret.b.descẽdere tali velocitate sicut bipedale moueret pedale:ꝛ hoc eẽt a ꝓportione dupla.ergo vnũ infinituz est alteri dupluz.ꝛ per ꝓñs maius:etiã ga.a. est calidius.b.vel grauius:sequtur ꝙ habet maiorẽ calidita tem q̃ sit frigiditas vel leuitas ipsius.b.ꝛ tñ vtrũqz illorũ esset infinitũ. ¶ Scõo sic.sit.a.infinitum calidum infinite extensiue ꝛ intẽsiue:ꝛ.b.infinitũ habẽs caliditatẽ infinitam extẽsiue solũ: tũc cũ.a.sit calidius.b.in infi^{m}:sequitur ꝙ caliditas eius sit maior in infinitũ q̃ sit caliditas.b.que etiã est ifinita: qꝛ in vno pedali ipsius.a.est caliditas infinita:ꝛ tñ est maior in toto.a. ¶ Deinde arguit̃ de proportione ifinita:qꝛ dicit̃ ꝙnto Euclid̃.si aliqua fuerunt ꝓtinue proportionalia ꝓportio primi ad tertiũ est dupla ad proportionẽ ꝑmi ad scõm.modo qualis est ꝓportio corporis ad supficiẽ:talis est supficiei ad lineam.g̃ proportio infinita corporis ad lineam est in duplo maior q̃ sit proportio corporis ad superficiem. ¶ Secũdo in eodem quinto Euclidis dicitur:ꝙ si due quãtitates comparantur ad tertiaz illa tertia habebit ad minorem maiorem proportionem: sicut quatuor maiorem habent proportionez ad vnum q̃ ad duo.ergo angulus rectus habebit maiorem proportionem ad angulum contingentie minorẽ q̃ ad maiorẽ:ꝛ ad vtrũqz habet infinitam:vt patet tertio Euclidis.ergo vna

ꝓportio ifinita est altera maior. ¶ Deinde arguit de tpe: qr si mundus fuit ab eterno sicut fuit ꝓm Aristotelem: tūc luna fuit infinities eclipsata. ergo totū tēpus quo luna fuit eclipsata fuit ifinitū: ideo videt ꝙ totū tēpus eternum nō sit maius illo tpe in quo luna fuit eclipsata: nisi tūc ponatur vnū infi^{m} eē maius alio. z° nō esset eligibilius nūc incipere bre bonū in ꝓpetuum q̄ expectare adhuc iooooo annorꝫ: qr vtroqz mō haberet bonū infi^{m} in duratiōe ⁊ vna duratio ifinita nō est maior alia. g̃ ⁊c. ¶ 3° sequeret ꝙ nō eēt fugibilius bre malū ꝓpetuū aliquātuz itensuz q̄ in duplo vel in quadruplo magis itensuz: qd vr eē falsuz. ꝓnitia tenet: qr vtrobiqz eēt maluz similr ifinituz: ⁊ si alterꝫ non esset maius: tūc nō eēt fugibilius. ¶ Deinde argr de deo: sequeretur ꝙ deus nō pōt mouere infi^{m}: posito ꝙ fecisset vnū infi^{m}. ꝓna tenet: qr deus nō eēt potētior: exquo vnum infi^{m} nō eēt maius alio. ¶ z°. si faceret qualitatē ifinitam que eēt virtus ifinita: tūc deus nō eēt maioris virtutis: qd est incōueniēs. ¶ 3°. cum ipse sit oipotens tollat ab eo per imaginationē virtus calefaciēdi ⁊ dimittatur quo ad alia tūc est minus potēs. g̃ potētia ifinita est diminuta: ⁊ tn adhuc est ifinita: qr pōt ꝓducere infinitam frigiditatem.

Oppositum arguitur. nā ifinituz si eēt occuparet locuz sibi equalē vel spatiū imaginatum qd eēt ifinituz: ⁊ sic eēt ifinitū ifinito equale qd Arist. ⁊ Cōmētator reputat impoſe 3° phyſicorꝫ. modo si impoſe est ifinitum infinito eē equale pari rōne videt ꝙ impoſe sit ifinituz ifinito eē maius vel minus. ⁊ per ꝓns videtur ꝙ impoſe sit infinito infinitum esse cōparabile.

In ista qōne primo ponā duas breues distinctiones deinde ꝓnes. ¶ Prima distinctio est ꝙ equale dr dupl'r. Uno mō qn aliqua dnr eq̄lia sine additiōe ⁊ totū toti est equale in summa. ⁊ isto mō nihil simul est eidē equale ⁊ iequale. Alio mō aliqd dr eq̄le alteri ꝓm qd. s. ꝓm latuz vel ꝓm longuz: aut a dextris aut a sinistris ⁊c. ⁊ sic aliq̄ simul sunt eq̄lia ⁊ ineq̄lia ꝓm qd: qr aliqua eq̄lia ꝓm ꝓfundū sunt ineq̄lia ꝓm longū ⁊ ēt ꝓm latum. ¶ z^{a} distō. ꝙ aliqd dr maius alio dupl'r. vno° ꝓprie qa ad aliqd certū bz maiorē ꝓportionē: sicut tripedale ad pedale bz maiorē proportionē q̄ bipedale. g̃ est maius eo ꝓprie sicut pz ex qnto Euclidis. z°° aliqd dr maius alio ipropre: qr cōtinet aliqd totuz ⁊ adhuc plus lz nō habeat ad illud maiorē ꝓportionē: sicut si. a. eēt aggregatū ꝑ imaginationē ex vno corpe ⁊ vna supficie: ⁊. b. eēt corp° equale. a. accepto sine illa supficie: tūc. a. eēt maius. b. ipropre: qr indiuisibile additū idiuisibili nō reddit ipm maius.

Quantum ad scōm pro p^{a} ꝓclone ponēde sunt tres suppōnes. ¶ Prima est ꝙ nihil pōt fieri maius q̄ sit solū ex alia ordinatiōe ⁊ situatiōe ptiuz: nec pōt fieri minus sine subtractiōe vel cōdensatiōe. silr nulla multitudo pōt fieri maior multitudo sine additiōe vnitatis: nec minor sine subtractiōe. ¶ z^{a} suppō. ꝙ quecunqz sibiinnicē supposita vel ꝑ imaginationez applicata sunt: si vnū nō excedit aliud nec excedit: vnuz eorꝫ nec est maius nec est min° alio. ⁊ silr est de multitudinib° q̄ sic se bnt ꝙ cuilibet vnitati in vna corrnd̄et vnitas in alia eaꝫ vna nō est maior altera neqz minor: ⁊ ꝓ vr per se ma^{m} postq̄ vnū nō excedit alterū. ¶ 3^{a} suppō. ꝙ infiniti ad infi^{m} nulla est ꝓportio finita sicut dupla vel tripla ⁊c. qr tūc sequeret ꝙ finitū eēt medietas ifiniti vel pars aliquota: ita ꝙ finities sumpta faceret infi^{m}: qd iplicat: ⁊ itelligo ꝓ de ifinitis que eēnt eiusdē rōnis. ¶ Tūc sit ꝑma ꝓ. nullū infi^{m} altero infinito est maius aut minus. s. corpus corpore: supficies supficie: multitudo multitudine: tēpus tpe: virtus vtute. ꝓbat. nam impoſe est infi^{m} eē sicut dictū est ꝑus. g̃ ⁊c. ¶ Aliter arguit sic. nā per imaginationē si est possibile sit. a. vnum corpus ifinitū vndiqz: ⁊. b. sit vnū aliud ifi^{m} pedaliter latū ⁊ pedaliter ꝓfundū ⁊ in ifinituz longū so^{m} versus occidentem: tūc ꝑ imaginationē dimisso. a. sumat p^{m} pedale de. b. ⁊ fiat sphericū. deinde z^{m} addat ꝑmo ⁊ fiat totū sphericū. deinde 3^{m}. deinde 4^{m} ⁊ sic vltra: ⁊ non fiat rarefactio nec aliunde additio: ⁊ cōtinuet ꝓ ꝓm ptes ꝓportionales bore: qd aduersarius nō reputaret impoſe: tūc in fine bore totū ꝓ erit ifinitū vndiqz: qr ifinite sunt facte additiōes eq̄les. ponat g̃ per imaginationē ꝙ applicet ipsi. a. ac si duo corpora eēnt simul: tunc nō excedit. a. nec excedit: qr qlibet vndiqz est extēsum. g̃ ꝑ scdaz suppōnē nō erit maius neqz minus: sz ipsi. b. nihil est additū nec ipm est rarefactū. g̃ ꝑ ꝑmā suppōnē nō est augmētatū: g̃ in ꝑn° qn erat ifinitum so^{m} ꝓm lōgū ⁊ ab vna pte nō erat maius q̄. a. neqz minus: sed tn si aliqd infi^{m} est vel pōt eē maius alio. a. deberet eē maius. b. ¶ Et si dicat ꝙ non: imo forte sunt vel pnt esse duo alia ifinita: quorꝫ vnū eēt maius alio: hoc nō valet: qr de qbuscūqz alys ifinitis pōt eodez mō argui vt fiat ratio in generali arguēdo sic. Omne ifinitū pōt talr aptari sine diminutiōe vel augmētatione ꝙ alterꝫ ifinitū nō excedet ipm nec excedet ab eo. g̃ nullū altero est maius vel min°. aīs pz ex casu posito. ꝓnitia tenet ex suppōnib°. ¶ Juxta eandē imaginationē seqtur ꝙ ex. b. pōt fieri ifinitū vndiquaqz: ⁊ tn. b. adhuc nō eēt diminutū: vt si capiat scdz pedale: ⁊ deinde 4^{m}: ⁊ deinde 6^{m}: ⁊ deinde 8^{m} ⁊ sic vlteri° ꝓm partes alternatas ⁊ ponat in globo sicut ꝑus ⁊ alia pedalia remanētia ꝓiungant: tūc pz ꝓpositū. Nec soluz ꝓ seqt: sed ēt ꝙ ex ipso. b. nō diminuto pōt fieri adhuc vnū aliud ifinituz ꝑ eandē viam: imo ifinities ifinita. Ex hac imaginatione seqtur ꝙ impoſe est ifinitū eē sicut dicebat in precedēti qōne. ¶ Scdo arguit ad ꝓclonē sic. aut ifinitū excederet ifinituz excessu finito aut infinito: nō finito: qr tūc esset ꝓportio in ifinitū parua: qd pz: qr si eēt certa ꝓportio sicut dupla: tunc finitum eēt medietas ifiniti vel pars aliquota: qd est ꝓtra tertiā suppositionē: ⁊ si est in ifinitū modica: tunc vnū nō est maius alio ꝓprie: sicut pz ex scda distinctiōe. Nec pōt dici ꝙ vnū ifinitū excedat aliud excessu ifinito: qr aut hoc eēt finite. s. in certa ꝓportiōe sicut dupla vel tripla ⁊c. aut ifinite vltra oēm ꝓportionē finitam: nō pōt dici ꝑmū. nā tunc vnū infi^{m} eēt medietas alterius ifiniti cuius oppositū ostendit 3° phyſicorꝫ. nā sicut prius dicebat nō posset assignari vbi eēt mediuz: sicut pz de tpe eterno: nec pōt dici scōm. nā tunc nō esset ꝓprie maius sicut dicebat in scda distinctione sicut nec corpus est ꝓprie maius supficie nec supficies linea. ¶ Tertio. nā sit. a. vna linea sicut octo ⁊. b. sicut vnū: tunc ꝓm partes ꝓportionales bore cuilibet addat vnū: qd est possibile ꝓm aduersarium: tunc in fine quelibet illaꝫ lineaꝫ erit ifinita ⁊ ēt ꝓm aduersarios. a. in fine bore excederet. b. excessu finito. s. ꝑ septē: sed hoc est falsuz: qr ineq̄litas est diminuta in infi^{m}. vn semp fit minor ꝓportio in ifinituz. a. ad. b. in tali additione: ⁊ sic videt ꝙ in fine bore talis ꝓportio. a. ad. b. sit diminuta vsqz ad nō gradū. ⁊ per ꝓns in fine bore. a. nō erit maius. b. nec inequale. ¶ Quarto arguit de multitudine. nā sit vnū pedale ꝑ imaginationē diuisum per ptes ꝓportionales: tunc super ꝑmā partē sit aliqd album: sup scdam sit aliqd nigrum: ⁊ sup tertiā itez aliqd album: ⁊ sup quartam iterū aliquod nigruz: ⁊ sic alternatim de alys partib° ꝓportionalibus: tūc auferat ꝑmū nigruz ⁊ trāsferat scōm albuz sup scdaz ptē: deinde auferat 3^{m} nigrum trāsferēdo sicut prius. ⁊ ꝓnter amoueant omnia nigra: istuz casuz cōcederent aduersary: tūc clarū est ꝙ sup q̄libet ptē erit aliqd albuz. ergo per ꝑmā suppōnez multitudo alborꝫ nō est maior nec minor multitudine ptiū ꝓportionaliū: ⁊ ꝑ idez patet ex principio casus ꝙ tota multitudo alborū ⁊ nigrorum non

rum non est maior nec minor multitudine partiuꝫ ꝓportionaliũ.ergo sequtur q̃ alba ⁊ nigra simul sumpta nõ sunt plura nec paucioꝛa q̃ alba solũ.Eodẽ mõ si sup p̃am ponat vnũ albũ:deide trãsferẽdo ponat 2m albũ sup millesimã: deinde sup millesimã ab illa:⁊ sic consequẽter ꝓbabit vt prius:q̃ partes ꝓportionales nõ sunt plures q̃ illa alba:⁊ sile arg̃m solet fieri de coronis vel colũnis.¶ 5° arguit de virtute:⁊ sint.a.⁊.b.due vtutes ifinite fm aduersarios re̅ effectuũ eiusdẽ rõnis:tũc arguit.q̃ tũcũq̃ pot.a.tantũ pot b.ergo neutra excedit reliquã.ꝓña nota est.⁊ añs pz.qꝛ si a.pot plus q̃.b.tũc.b.nõ est vtus ifinita:qꝛ nõ posset tãtũ gn vna alia posset plus.¶ Et cõfirmat.qꝛ ex effectib̃ arguit maioꝛitas virtutis.g̃ si virt̃ est ifinita pot in effectũ infinitũ:⁊ iam ꝓbatũ est ifinitũ ifinito nõ eẽ maius.g̃ vna talis vtus nõ pot eẽ maior q̃ alia.¶ Pro 2a ꝓne sit p̃a sup põ.q̃ portio alicuius nõ est eq̃lis illi cui̅ est portio:⁊ cum quo est eiusdẽ rõnis:hoc vꝛ per se notũ:qꝛ si negaret eodẽ mõ posset dici q̃ pars ⁊ illud cui̅ est pars eẽnt idẽ vl̃ eq̃lia.¶ 2a suppõ.si vnũ supexcedit ⁊ trãscẽdit aliud ⁊ non ab aliq̃ parte excedit ab illo illa nõ sunt equalia:qõ videt esse ꝑ se manifestũ ex qd nois eq̃liũ.¶ 3a suppõ.si ab eq̃libus eq̃lia demas que remanent erũt eq̃lia:siue dẽpta habeant ꝓportionẽ ad residua siue nõ:sicut si a duob̃ angulis rectis remoueant̃ duo anguli ꝓtingentie eq̃les:restant equalia.Et itez̃ si eq̃libus iungant̃ ineq̃lia tota fiũt ineq̃lia siue habeãt ꝓportionẽ siue nõ sicut ꝓus:⁊ nõ est ratio q̃re ista sint magis vera de finitis q̃ de infinitis si essent.¶ Tunc sit 2a ꝓ.Aliq̃ duo ifinita nõ sunt eq̃lia.ꝓbat.nã sit.a.corpus ifi̅m vndequaqꝫ per aduersariũ:tũc in eo pot signari portio que est pedal̃r lata ⁊ ꝓfunda:⁊ in ifi̅m longa solũ versus occidẽtẽ q̃ sit.b.tũc arguit sic.a.⁊.b.nõ sũt eq̃lia.g̃ aliq̃ duo ifinita nõ sũt eq̃lia.añs pz:qꝛ.b.est portio.a. ergo ꝑ ꝑmã suppõnẽ.b.⁊.a.nõ sunt eq̃lia.Sed ꝓña ꝓbat. nã ip̃m.a.est simpl̃r ifinitũ ex casu:⁊.b.nõ:lꝫ possit ex ipso b.fieri simpl̃r infinituꝫ sine additione ⁊ sine rarefactione fm qõ patet ex probatione precedẽtis cõclusionis.ergo si a.⁊.b.nõ sunt equalia aliqua duo infinita nõ sunt equalia.¶ Cõfirmatur añs huius rõnis.a.trãsit vltra.b.in aliqua parte ⁊ nõ excedit a b.in aliq̃.ergo nõ sunt eq̃lia.añs pz. ex casu.ꝓñtia tꝫ per 2am suppõnẽ.¶ Scõo.sit.a.pedaliter latũ ⁊ ꝓfundũ ⁊ in infinitũ longũ versus occidentẽ solusꝫ: ⁊.b.sil̃i mõ:⁊ superponant̃ ita q̃ vnũ nõ transcẽdat alterũ:tunc.a.⁊.b.vident̃ esse eq̃lia:si aliq̃ infinita sunt eq̃lia. deide iungat̃ ipsi.a.corpus q̃tuoꝛ pedũ:⁊ fit.c.⁊ ipsi.b.iungat̃.d.corpus vnius pedis:tũc arguit.si.a.⁊.b.nõ sunt eq̃lia habet̃ intentũ:si sint eq̃lia.ergo per 3am suppõnem:adiunctis.c.⁊.d.ineq̃libus tota fiunt ineq̃lia.ergo duo infinita.s.a.c.ex vna parte:⁊.b.d.ex alia sunt non equalia:qõ est ꝓpositũ.¶ Cõfirmat̃.sint.a.⁊.b.corpora vt pri̅:⁊ trahat̃ a.ad orientẽ vsquequo.a.trãseat extremitatẽ.b.tunc.a.superpositũ.b.trãscẽdit ipsuꝫ.⁊ nõ ecõuerso.g̃.a.⁊.b.nõ sunt eq̃lia.¶ Tertio.sint.a.⁊.b. duo infinita q̃litercunqꝫ:non tamẽ vndiquaqꝫ:tũc adiungat̃.c. q̃drupedale ipsi.a.⁊.d. vnius pedis ipsi.b.tũc vel duo infinita.a.c.⁊.b.d.nõ sunt eq̃lia:⁊ habet̃ ꝓpositũ.vel sunt eq̃lia:⁊ tunc dẽptis equalibus.s.a.⁊.b.remanẽt ꝑ 3am suppõnẽ.c.⁊.d.eq̃lia:qõ est cõtrapositũ.Si dicat̃ q̃.a.⁊.b.nõ sunt eq̃lia B est qõ peto:⁊ sic semp sequtur ꝓpositũ.¶ Cõfirmat̃.sint.a.⁊.b.vt prius: que si nõ sint equalia:bꝛ intentũ:si sint equalia:adiungat̃ ipsi.a.fm latum vnũ infinitũ omnino sile:quod fit.c.⁊ ipsi b.vnũ pedale:qõ fit.d.tunc vel.a.c.⁊.b.d.sunt equalia vel nõ equalia:si nõ equalia:habet̃ intentũ:si sint equalia:tũc per 3am suppositionẽ:demptis.a.⁊.b.e qualibet remanebit c.infinitũ equale.d.finito:qõ est ipossibile.¶ Quarto pot argui de multitudinibus:⁊ sit.a.m̃titudo partiũ ꝓportionaliũ vnius ordinis quãti pedalis:⁊.b.multitudo infinita partiũ ꝓportionaliũ alteri̅ ordinis.vt vbi grã.a.sit multitudo medietatũ ꝓportionaliũ:⁊.b.tertiaꝫ:tũc ipsi.a.addatur vnitas:q̃ sit.c.⁊ ipsi.b.addat̃ vna alia multitudo ifinita:que sit.d.tunc si.a.⁊.b.nõ sunt eq̃lia bꝛ itentũ:si sint eq̃lia.aut ergo.a.c.⁊.b.d.nõ sunt eq̃lia:⁊ B̃ est ꝓpositũ.si sunt eq̃lia:tũc dẽptis eq̃lib̃.s.a.⁊.b.residua remanẽt eq̃lia.s.c. vnitas ⁊.b.m̃titudo ifinita:sꝫ B̃ est ipos̃le.ꝓñtia tꝫ per 3am suppõnẽ.¶ Aliter pot argui.qꝛ q̃dã multitudo ifinita est portio alteri̅ multitudinis ifinite.g̃ q̃dã cuidã nõ est eq̃lis.ꝓñtia tꝫ per p̃am suppõnẽ.ꝓbat añs.qꝛ si sit multitudo infinita alboꝝ ⁊ nigroꝝ simul:multitudo infinita alborũ solũ est portio m̃titudinis ifinite alboꝝ ⁊ nigroꝝ occupãtiũ ptes ꝓportionales alic̃ ꝓtinui iuxta imaginationẽ 4.e rõnis ad p̃am ꝓnẽ.¶ Cõsil̃i mõ pot argui de vtutib̃:qꝛ nõ dicunt̃ ifinite:nisi qꝛ pñt ꝓducere ifinitũ effectũ:⁊ ideo ex nõ eq̃litate effectuũ arguet̃ nõ eq̃litas cãꝫ vel virtutum.¶ Cõcludat̃ ergo q̃ in quolibet gñe in quo nõ pñt imaginari ifinita aliqd alteri est nõ eq̃le:⁊ hoc cõcludat̃ iuxta dicta ⁊ ꝓcessa aduersarioꝝ.¶ 3a ꝓ. Nulla ifinita sunt adinuicẽ cõparabilia.ꝓbat̃.nullũ ifinitũ est maius alio nec minus ꝑ p̃am ꝓnẽ.g̃ vel oia sunt eq̃lia vel nõ sunt adiuicẽ cõparabilia:sꝫ nõ oia sunt eq̃lia ꝑ 2am ꝓnẽ.g̃ oia non sunt adinuicẽ cõparabilia:⁊ B̃ dicit ꝓ.¶ 4a ꝓ. Infinita si eẽnt nõ eẽnt adiuicẽ cõparabilia.pz per ꝓnẽ ꝓcedẽtẽ:etiã eẽnt adinuicẽ cõparabilia.ꝓbat̃.qꝛ ad ipos̃le sequit̃ qõlibꝫ.mõ ipos̃le est eẽ ifinitũ.⁊ ꝑ ꝓñs ipos̃le est eẽ ifinita:sicut dictuꝫ est in ꝓcedẽti qõne.g̃ ⁊c̃.¶ Juxta dictas ꝓnes ifero q̃dazꝫ corr̃la.¶ p̃m.ifinitũ nõ pot augeri nec addẽdo finitũ nec addẽdo ifinitũ:pz B̃:qꝛ augeri est fieri mai̅.modo ifinitũ nõ pot fieri maius.al̃r enꝫ aliqd eẽt maius ifinito. qõ est ꝗ p̃am ꝓnẽ.¶ 2m corre̅.q̃ nec pot minui nisi tollẽdo ifi̅m: ⁊ cũ B̃ q̃ remaneat solũ finitũ:vñ existẽte ifinito non pot minorari.¶ 3° sequit̃.q̃ nõ pot duplari nec triplari:qꝛ B̃ est augeri:nec ẽt subduplari vel subtriplari:qꝛ tunc diminueret̃ ipso remanẽte ifinito.mõ nunq̃ finitũ est subduplũ ad ifinitũ.al̃r enꝫ ex duob̃ finitis posset cõstitui ifi̅m: qõ est falsuꝫ.¶ 4° sequit̃.q̃ ifiniti nõ est pars ꝓprie dcã nec aliquota:sic̃ duo sunt pars ipsoꝝ sex:nec ẽt nõ aliquota:sicut tria sunt ꝑs ipsoꝝ qnqꝫ.pz.nã talis pars ifiniti nõ est aliqd finitũ:qꝛ ifiniti ad finitũ nõ est aliq̃ ꝓportio:nisi sic̃ linee ad pũctũ.Nec est aliqd ifinitũ:qꝛ tunc ifinitũ ad ifinitũ bꝛet aliquã certã ꝓportionẽ q̃ est iter maius ⁊ minus:ẽt oꝫ ꝑs est minoꝛ suo toto ⁊ sibi cõparabilis:sꝫ ifinitũ ifinito nõ est cõparabile:nec minus nec maius.¶ 5° sequit̃.q̃ ifinitũ nõ est totũ nisi valde ipropꝛie.pz.qꝛ totũ dꝛ relatiue ad ptẽ:⁊ iaꝫ ostẽsuꝫ est q̃ nõ bꝫ ptẽ.g̃ ⁊c̃.¶ 6° sequit̃.q̃ ipsi̅ ifiniti est portio valde ipropꝛie:sic̃ forte diceret̃ pũctũ eẽ portionẽ linee:sicut dꝛ ꝑ posterioꝝ q̃ suba linee est ex pũctis:⁊ sic linea diceret̃ poꝛ° infiniti:⁊ ifi̅m poꝛ° ifiniti:sꝫ nõ ꝓpe:qꝛ ifinitũ nõ bꝫ ꝓprie portionẽ neqꝫ finitã neqꝫ ifinitã.¶ 7° seqt̃.q̃ ifi̅m posset demi ab ifinito:sꝫ eẽt absqꝫ diminutione ifiniti:imo ifinities ifinita sic̃ pot patere ex p̃a ⁊ 4a rõne facta ad p̃am ꝓnem.¶ 8° seqtur. q̃ per cõtinuã augmẽtationem finitũ fieret subito ifinitũ:si pos̃le esset fieri ifinitũ:ita q̃ in instãti fit finitũ:⁊ imediate post ifinitũ:vel eꝫ.s.in istãti est ifinitũ:⁊ imediate añ erat finitũ.Sicut pz in exẽplo in trãspositione partiũ ꝓportionaliũ:vnde est vnũ instãs in quo fit trãspositio subito de multitudine finita ad ifinitã recte:sicut est dare p̃m instãs in quo q̃libet pars ꝓportionalis alicuius cõtinui est ꝑtrãsita:⁊ imediate añ illud istãs nõ.¶ 9m corre̅.q̃ ꝑ subtractionẽ finiti ab ifinito ifinitũ fieret subito finitũ:ita q̃ in tali subtractione deueniret̃ ad aliqd istãs in quo p̃ erit verũ dꝛe nunc illud ꝑ subtractionẽ factũ est finitũ:⁊ imedia-

te ante ꝑ non. ¶ 10° sequit. q̃ ifinitũ non pōt mouere infinitũ nec successiue nec subito. ⁊ hoc dicit Arist. p̃ huius. nō successiue: qr talis velocitas seqtur ꝓportionē mouētis ad motũ: mō infiniti ad ifinitũ nō est ꝓportio: nec subito: qr tūc infinitũ eēt maius ifinito in ifinitũ: qd̄ est falsum.

Ad rationes. Ad p̃am qñ dicebat infinitũ si esset: eēt q̃tũ. vex est: etiã si eēt ipm nō eēt q̃tũ cũ ad ipoſe sequãtur ꝗdictoria: ⁊ sic ifinitũ si esset vel si eēnt plura vnũ eēt maius alio: ⁊ eēt sibi cōparabile: ⁊ nō eēt maius alio: nec eēt sibi cōparabile: ⁊ iō qcqd tibi placet seqtur ad infinitũ esse. ¶ Ad 2am. oē cōparabile ⁊c. ꝓcedo totũ: sz nego q̃ sit sic de ifinito: qr ifinitũ nō est alicui cōparabile. ¶ Ad 3am. ifinitũ eēt cōparabile finito ⁊c. ꝓcedo. etiã dico q̃ nō eēt cōparabile finito: cũ sic iaz dicebat ad ifim eē sequant ꝗdictoria: postq̃ ifinitũ esse est impoſe: sicut ꝑbatũ est in ꝓcedēti qōne: ⁊ cōformiter ēt pōt rñderi ad oēs alias rōnes iuxta idem fundamētum.

¶ Quod quidem igitur non est corpus omnino infinitum ex his manifestum ⁊c. Textu cōmēti septuagesimi quinti. Questio. XI.

Extum ꝓpositoꝛ erat. vtrũ mũdus sit magnitudo finita vel ifinita: videt q̃ sit magnitudo ifinita: qr totũ occupat. tale aũt est infinitũ. ¶ Scdo nisi mũdus eēt magnitudo ifinita extra mũdũ videret eē spatiũ ifinitũ. ⁊ sic adhuc seqt q̃ eēt dare actu ifinitũ: cuius oppom ꝑus dcm̃ est. ¶ Et cōfirmat. qr si mũdus eēt magnitudo finita aliquis exrñs in extremo mũdi vtiqz posset extēdere brachiũ suũ: cũ nullũ videat esse ipediēs ipm. ⁊ per ꝓñs ibi vz esse spatiũ: ⁊ non finitũ: qr nō vz rō vsqz ad q̃tũ illud spatiũ eēt extensuz p̃cise. ¶ Et cōfirmat. qr nisi extra mũdũ esset spatiũ vel locus: sequeret q̃ vltimũ celum nō moueret localr. hoc est falsum. falsitas ꝓñtis pz. qr mouet ⁊ non alio motu specie a motu locali. ergo. ꝓñtia ꝑbat. nam tunc vltimũ celũ nō esset in loco: ⁊ per ꝓñs non mutaret locum: ⁊ cum latio seu motus localis sit loci mutatio: seqtur illud quod dictũ est: scz q̃ vltimum celum non mouetur localiter.

Oppositum vult Arist. in lra qui ꝑbat hoc tanq̃ vnã ꝓnē ꝓncipalē q̃ mũdus sit magnitudo finita. ¶ Dic erunt duo articuli. Primus erit de ꝓncipali q̃sito. Scds erit postq̃ mũdus est magnitudo finita. vtrũ extra ipsuz sit aliqd. puta spatiũ infinitũ vel aliquid aliud. de quo iam tangebat in arguendo.

De primo sit ista ꝓ. q̃ mũdus est magnitudo finita. ꝑbat. mũdus est magnitudo iuxta prius dicta. vel ergo est magnitudo finita vel ifinita. si finita: habet ꝓpositũ. si infinita: tūc seqtur q̃ aliqd eēt actu infinitũ: cuius oppositũ ostensuz est in precedētibus.

De secundo videt q̃ extra mũdũ sit locus: quia alr nō posset saluari q̃ vltimũ celuz moueret localr. ¶ Deinde videt q̃ extra munduz vtiqz sit spatiũ: qr extra mũdũ deus posset adhuc creare vnum lapidē: sed talis nō esset in idiuisibili: imo aliqd̄ spatiũ diuisibile videret occupare. ¶ Scdo. qr de' talē lapidē ex mũdũ creatũ pōt mouere motu recto: ⁊ facere eũ distare plus ab vltimo celo q̃ ꝑus: sed nō pōt talia facere nisi per spatiũ. ¶ Tertio. de' extra mũdũ posset creare duos lapides: quoꝛ vnus esset extra alteꝛ. g̃ videt q̃ de facto extra mũdũ sit ex: sed ex est dria loci vel spatij. g̃ vz q̃ ex mũdũ sit spatiũ. ¶ Confirmat. qr si tales lapides nō essent sibiinuicē imediati: sicut deus posset eos creare: tunc vnus videret distare ab alio. ⁊ p ꝓñs ex celũ videret eē distantia per quã tales lapides creati distarēt. ¶ Quarto. nã ponat q̃ deus extra hũc mundũ formet duos alios mũdos: ⁊ illi tres mũdi ꝓtingerēt se sicut sphere imaginant se ꝓtigere: vz q̃ iter illos tres mũdos ⁊ pũcta in qb' ꝓtingerēt se eēt spatiũ mediũ ⁊ distãtia media. alr enim tãgerēt se fm superficies ⁊ nō fm pũcta: qd̄ est falsuz. ¶ Quinto. nō min' cōcedēdũ est spatiũ extra celũ q̃ iter orbē lune eēt ꝓcedēdũ si oia corpora ifra ꝓcauũ orbis lune exrñtia eēnt annibilata: sz tali annibilatione fcã adhuc iter latera celi eēt spam. ꝑbat. qr adhuc latera orbis lune distarēt: sicut nũc posito q̃ orbis lune remanet in sua q̃titate ⁊ figura. vñ nō oportet ꝓpter talē annibilationē latera celi sibiinuicē eē ꝓxima quēadmodũ bñ accidit de laterib' vesice expulso aere. ¶ Et ꝓfir. tali annibilatione fcã de' de nouo pōt creare vnũ lapidē infra latera celi q̃ plus distaret ab vno polo q̃ ab alio: imo pt illũ lapidē mouere ab vno polo ad aliũ: ista aũt nō pñt saluari nisi inter latera celi remaneret distãtia. ¶ Sexto. vbi nō est corp': sz pōt eē: ibi est vacuũ: sz extra mũdũ nō est corp' cũ mũdus sit vniuersitas entiũ: sz pōt ibi eē: qr de' posset ibi creare corp' de nouo. g̃ vz q̃ extra mũdũ sit vacuũ ifinitũ: cũ nō appareat ad q̃tũ illud p̃cise deberet terminari. ¶ Septimo. vz q̃ vtiqz ex mũdũ sit aliqd: qr dicit Arist. in lra extra mũdũ eē entia inalterabilia optimã vitã ducētia. ¶ De isto articulo sit p̃a ꝓ. Extra mũdũ nō est corp'. ꝑbat sic. oē corp' vel mũdus est vel ps mũdi: imo oē ens ⁊ nō solũ corp' cũ mũdus sit vniuersitas entiũ: sz nec mũdus nec ps mũdi est extra mũdũ. g̃ ⁊c. ¶ 2°. si ex mũdũ eēt corp' vel ꝑ eēt simp' vel mixtũ cũ oē corpus sit tale. si dicat q̃ sit simplex: cuz nō sint nisi qnqz corpora simplicia fm spēm: oporteret q̃ illud corp' eēt alicui' spēi de istis qnqz: ⁊ sic oporteret q̃ vel eēt nãe celestis vel nãe elntoꝛ. si nãe celestis eēt pars mũdi: ⁊ sic nō eēt ex mũdũ. si nãe elntalis adhuc eēt ps mũdi: ⁊ sic nō eēt ex mũdũ. si aũt eēt mixtũ adhuc eēt ps mũdi: ⁊ sic nō eēt ex mũdũ. vñ oē corp' siue sit simplex siue mixtũ est ps mũdi. ¶ 3°. si extra mũdũ eēt corp': vel ꝑ eēt ibi nãlr: vel violēte: si eēt ibi nãlr: ꝑ nō pōt dici: qr oē corp' siue simp' siue mixtũ bz alibi q̃ extra mũdũ locũ suũ nãlē: ⁊ cũ vni' corpis fm spēm nō sint plura loca nãlia fm spēm: seqtur q̃ tale corp' nō eēt ibi nãlr: nec pōt dici q̃ violēte: qr tūc ille loc' eēt alicui alteri corpori nãlis: qd̄ est ipoſe: qr neqz eēt nãlis simplici neqz mixto. ¶ 2ª ꝓ. Extra mũdũ nō pt eē nãliter aliqd̄ corp'. ꝑbat. qr nec pōt ibi eē nãliter corpus simplex nec corpus mixtũ: qr tale nec pōt ibi eē nãliter nec violēte: sicut iam ꝑbat. ¶ 3ª ꝓ. Extra mundũ nec est nec pōt esse nãliter aliqs locus. ꝑbat. naz si sit talis locus esset alicui corpori nãlis ⁊ alicui alteri violētus: quod est falsuz: sicut pz ex iam ꝑbatis. ¶ 4ª ꝓ. Extra munduz nec est nec pōt esse vacuũ. ꝑbatur. nam vacuũ dicitur vbi nō est corpus: sed pōt esse. modo lz extra celũ non sit corpus cũ hoc etiã nō pōt ibi esse corpus: ⁊ per ꝓñs nō est ibi vacuũ nec pōt esse. vñ hic terminus vacuũ cum sit terminus priuatiuus nō significat solũ carētiã corporis alicubi: sz cũ ꝑ cōnotat aptitudinē eēndi corp' ibidē. ¶ 5ª ꝓ. Nec extra mundũ pōt nãliter esse motus. ꝑbatur. vbi non potest naturalr esse corpus nec potest esse locus ibi nō potest esse motus: sed extra celum nō possunt esse ꝑ. ergo ⁊c. maior est nota. ex hoc q̃ ad oēm motũ reqrit corpus. minor pz ex dictis. ¶ 6ª cōclusio. Extra mundũ non pōt esse tēpus. ꝑbatur. vbi non pōt esse motus: ibi nō potest esse tēpus: sed extra mundũ non pōt esse motus per p̃cedentem cōclusionē. igit nec tempus. maior pz. ex hoc q̃ tēpus est idem cum motu quarto phyſicoꝛ. ¶ 7ª cōclusio. Deus ⁊ intelligētie: nec sunt extra mũdũ: nec sunt in mũdo circũscriptiue pz ex eo: qr huiusmodi carent situ ⁊ magnitudine. ¶ 8ª ꝓ. Deus ⁊ intelligētie sunt extra mũdũ priuatiue:

idest non

idest non habent situm in mundo.patet per precedẽtem ꝓnem:cum quo bene stat ꝙ deus ⁊ intelligẽtie sunt ꝑs mũdi:lz non habeant sitũ in mũdo.¶ Ex oibus his ꝓcludit hoc qd Aristo.dicit in p̃ huius.ꝙ extra mũdũ:nec est corpus:nec est locus:nec est vacuũ:nec est motꝰ:nec est tẽpꝰ: sed extra mũdũ sunt entia inalterabilia optima⁊ vitã ducentia:exponẽdo ly extra priuatiue ꝟm intellectũ p̃cedentis ꝓnis.¶ Nona ꝓ.Ad saluandũ ꝙ deus supnaturaliter extra mũdũ posset creare vnũ lapidẽ vel duos:vel vnum alium mũdum vel plures:nõ op⁊ ponere ꝙ de facto extra mundũ sit spatiũ vel vacuũ vel distãtia vel aliqd tale.pbat.nã si extra mũdũ de facto eẽt aliqd tale:deus posset illud annibilare:⁊ nõ minꝰ illo annibilato posset creare ex munduz illa que vellet sicut mõ.igit modo ponere extra mũdũ tale spatiũ vel talẽ distãtiã ꝓpter creationẽ alicuiꝰ extra mũdũ poſem supnaturalr videt esse frustra oino:qz cõsiles fierent difficultates tali spatio annibilato q̃ fiunt modo.Etiã bene verisile apparet ꝙ deus nõ velit facere aliqd extra istũ mũdũ:nec etiã aliũ mũdũ extra istũ:qz si plures creaturas mũdanas voluisset fecisse potuisset istuz mũdũ in duplo vl in triplo maiorẽ fecisse:⁊ sic ꝓpter creationẽ aliquoꝝ de nouo nõ oportuisset ipm dimisisse extra istũ mũdũ aliqd spatiũ.¶ Decima ꝓ est.Si oia ifra orbẽ lune eẽnt annibilata:celo remanẽte in sua figura ⁊ q̃ntitate nihil esset inter latera celi.patet de se. nam si aliquid esset inter latera celi non omnia essent annibilata inter latera celi:qd est ꝑ hypothesim.¶ Undecima ꝓ.Tunc oẽs iste eẽnt negãde.vacuũ est iter latera celi:distãtia est iter latera celi ⁊ cõsiles.pz qz eẽnt affirmatiue quaꝝ subiecta pro nullo supponerẽt.¶ Duodecima ꝓ.Adhuc vnus polus distaret ab alio distãtia curua.pz:qz tal distãtia curua puta medietas celi eẽt iter eos.¶ Tredecima ꝓ.Tali casu posito poli mũdi:⁊ sil'r latera celi nõ distarẽt distãtia recta. pbat.nã tũc si ꝟm lineã rectã iter ea esset distãtia nõ oia eẽnt annibilata iter orbẽ lune:qd est ꝑ hypothesiz.¶ Sz diceres.si in dicto casu nõ distarẽt distãtia recta.q̃ tãgerẽt se.negat ꝓntia.nã plus ad tactũ reqrit.s.ꝙ vnũ sit ꝓtẽsuz vsqz ad aliud:sed hoc deficeret in dicto casu.¶ Adhuc diceres.si nõ distarẽt saltẽ eẽnt imediata ꝓpter hoc ꝙ aliq̃ dicunt imediata ꝓpter priuationẽ medij iter ea.modo in dicto casu inter ea nõ esset mediũ.¶ Rñdet ꝙ si ly imediate exponit improprie.s.negatiue solũ:sic ꝙ illa dicant imediata iter q̃ nõ est mediũ:⁊ ꝙ ꝟ sufficiat:bñ cõcedere ꝙ essent imediata:nec ꝓpter hoc oporteret ꝙ essent prima:sz si ly imediate exponat ꝓprie:⁊ affirmatiue.s.sic ꝙ talia sint cõiuncta ꝟm supficies eoꝝ extremas:⁊ inter ea nõ interciperet mediũ:tunc nego.ꝙ in isto casu latera celi eẽnt imediata:qz lz iter ea nõ interciperet mediũ:non tñ ꝓpter hoc sunt cõiuncta:⁊ prima ꝟm supficies eoꝝ extremas:nec vnũ eoꝝ esset ꝑtensuz vsqz ad aliud:nec cõtingerent se:qd tñ requirit ad aliq̃ esse prima ⁊ cõiuncta:⁊ eẽ imediata dicto mõ.¶ Juxta istã imaginationẽ dico.ꝙ si deus crearet iter latera celi vnã fabã oibus alys prius sic annibilatis iter latera celi põt illa faba moueri absqz hoc ꝙ fieret ꝓpinquior vel remotior a lateribus celi.¶ Sed diceres:quo motu vel locali vel alterationis vel augmẽtationis ⁊c.Dico ꝙ vno motu:qui nõ esset alterationis nec augmẽtationis nec localis:lz eẽt eiusdẽ speciei cum motu locali:⁊ hoc si per motũ localez itelligimus motũ quo aliquid mutat locũ verum:⁊ nõ solum imaginatũ vel imaginabilẽ.vnde dico ꝙ talis motus fabe nõ eẽt localis sic accipiẽdo motum localẽ:⁊ tñ esset eiusdẽ speciei cũ eo recte: sicut sortes lz non haberet albedinez:tñ bene adhuc esset eiusdẽ speciei cum platone albo:ita ꝙ sicut albũ est qdã predicatum non pertinens ad subam sortis vel platonis: sic dico ꝙ ly localẽ est qdam nõ ꝑtinens ad subam motꝰ qui dr localis vel motus eiusdẽ speciei cum motu locali: hoc nõ obstãte dico.ꝙ adhuc nõ sunt nisi tria genera motuuz.s.augmẽtationis ⁊ diminutionis cõputando ambos pro vno:⁊ motus alterationis:⁊ motꝰ qui dicit localis denoiatione accidẽtali ⁊ extrinseca:si ꝟm ipsum mobile mutat locuz verũ:sed nõ diceret localis:si mobile ꝟm ipsum non mutaret locuz.¶ Juxta idem dico.ꝙ vltima sphera nunq̃ mouet motu locali:nisi tunc largius vellemus capere motum localẽ:scz quo aliquid mutat locũ veruz vel imaginatũ vel imaginabilez:sed vltima sphera bene mouet motu eiusdẽ speciei cum motu locali.¶ Juxta dictã imaginationẽ vlterius possumus imaginari:ꝙ sicut deus posset omnia infra latera celi annibilare absqz hoc ꝙ latera celi se tãgerent sic in aliquo paruo loco:vt in grano milij ipse põt ponere vnũ corpus ita magnũ sicut totalis mũdus absqz aliqua ꝓdensatione vel rarefactione vel corporũ penetratione:vñ ita imaginãduz est de corpore christi in hostia parua:nam in illa parua hostia corpus christi est ita magnũ sine cõdensatione ⁊ penetratione q̃cunqz sicut erat ꝑ nobis peccatorib⁹ suspensuz in cruce.¶ Juxta idẽ possumus imaginari ꝙ in tali ꝓuo grano milij posset crea ri vnũ spatiũ centũ vel mille leucarũ:vel quotquot volumus.Et ꝓnter imaginãdũ est ꝙ aliqs bõ in vno g̃no milij posset ambulare ꝑ mille leucas de vno extremo anteq̃ ꝑueniret ad aliud:⁊ plura alia silia iuxta hoc eẽnt ꝓcedẽda.

Ad rationes.

¶ Ad p̃am.mundus occupat totuz: põt hic dici ꝙ mũdus non occupat aliud spatiũ a se:⁊ ideo sicut nõ occupat seipsuz:ita nõ occupat aliud spatiũ.Uel aliter dicat sicut ꝓus dicebat qñ dr ifinitũ est qd totũ occupat vel est ꝙ totũ occupat spatiũ vel ⁊ imaginabile:sed hoc nego de mũdo.¶ Ad 2am. nisi mũdus esset magnitudo ifinita extra mundũ eẽt spatiuz infinitũ.nego ꝓntiã:qz nec ꝓpter hoc esset extra mundum spatiũ finituz nec infinitũ.Ulterius gratia materie argumẽti dico ꝙ extra mundũ deus posset creare bñ spatiũ finitũ:tantũ quãtũ sibi placeret absqz hoc ꝙ illud spatiũ esset ifinitũ.¶ Ad 3am.si mũdus eẽt magnitudo finita: tunc aliqs exñs in supficie vltimi celi posset extẽdere brachiũ suũ.nego.⁊ cum dicebat nullũ esset ipedimẽtuz resistens vltra mundũ:placet mihi:sed vlterius dico ꝙ ꝟ nõ obstãte nõ posset ꝓpter defectũ receptaculi:sicut loci vel spatij in quo brachiũ recipere brachium suũ extendere.¶ Ad cõfirmationẽ.si extra celũ nõ esset locus vel spatiũ vltima sphera nõ moueret local'r.cõcedo.cum quo tamẽ bene stat ꝙ mouet motu eiusdẽ speciei cũ motu locali.Et de hoc dicebat in corpore q̃stionis.¶ Deinde erant ibi facte alie rõnes.Juxta 2m articulũ q̃onis:q̃bus etiã ꝑbabat ꝙ extra mũdũ esset spatiũ:que etiã restãt soluẽde.¶ Ad p̃am.extra mũdũ deus posset creare vnũ lapidẽ.placet mihi:sed vlterius dico ꝙ talis lapis nõ esset in aliquo spatio neqz diuisibili neqz indiuisibili:qz nõ esset in loco aliquo sicut nec totalis mũdus:bene tamẽ cõcedo ꝙ quãdo crearetur lapis extra mundũ:etiam crearet spatiũ extra mũdum:⁊ illud spatium non esset aliud q̃ ille lapis creatus.¶ Ad 2am.deus põt illum lapidẽ creatum extra mũdum mouere elongando ipsuz a celo.dico ꝙ verum est:sed hoc non põt esse:nisi etiã crearet spatiũ in quo moueret:⁊ per quod haberet certum sitũ ad centrum vel celũ:⁊ ad partes celi:sed postq̃ deus absolueret illum lapidẽ a determinato situ ad celũ ipse:nec esset prope celũ nec longe a celo: ⁊ de hoc etiã dicebat in corpore q̃stionis.¶ Ad 3am deus potest extra mũdum duos lapides creare:quoꝝ vnus eẽt extra alium:cõcedo accipiẽdo ly extra negatiue ad istum sensum ꝙ vnus nõ esset in alio:sicut nec vna intelligentia

est in alia:sed vlterius dico q̃ non pōt facere vnū eorum extra aliū positiue:nisi cōcrearet eis spatiū vel distātiam per qd̄ vel quā vnus eorū esset extra aliuz. ⁊ vlterius dico q̃ extra negatiue acceptū non est differētia loci vel spatij: sed bene extra positiue ⁊ affirmatiue acceptū. ¶ Ad 4^{am}. ex eodē fundamento dicatur. ¶ Ad 5^{am} dico.q̃ soluit̄ ex his que dicebant̄ in 2°articulo. ¶ Ad 6^{am}.vbi non est corpus:sed pōt esse:ibi est vacuū.breuiter illud pōt negari:qz vacuū non debet imaginari tanq̄ dimensio separata:sed tanq̄ corpus nō locans qd̄ aptū natū est locare:⁊ qz extra mundum nō est tale corpus:sequtur q̃ nec est ibi vacuum. ¶ Juxta istud dico.q̃ si oia infra orbē lune eēnt annihilata non ꝓpter hoc inter latera celi esset vacuū:lz bene cōcederē q̃ orbis lune esset vacuus:⁊ iuxta hoc esset concedendū q̃ vacuū esset vna bona res puta celū. ¶ Sed diceres cōmuniter dicit̄ q̃ vacuū nihil est.cōcedo:qz nullū est corpus qd̄ aptū natū sit locare qn de facto locet:⁊ ita ꝗ debet intelligi:⁊ nō aliter.⁊ istud cōcordat dictis Aristotelis in 4° physicorū:qz ipse vocat locū non dimensionem separatā nō occupatā corpore:sed corpus locans ꝓm vltimam eius supficiem.Sic etiā ꝓm hoc nō debemus vocare vacuū dimēsionē separatā:vel imaginatā nullo corpore occupatā:sed debemus vocare vacuū corpus qd̄ nō locat:sed aptū natū est locare:⁊ ió dicit Aristo.4°physicorū. describēs vacuū q̃ sit locus nō repletus corpe. ¶ Ad 7^{am} extra mūdū sunt entia inalterabilia ⁊c. quid sit dicendum ad ꝗ etiam patet ex ꝗbusdam cōclusionibus positis iuxta 2^{m} articulum.Et hoc de questione sufficiat.

¶ Ad medium itaq̄ q̃ huc si infertur terra inde hinc feretur illuc ꝓm naturam:⁊ si manet hic inde non violentia:⁊ feretur ꝓm naturā huc. vna enim ꝓm naturam ⁊c.Textu cōmenti septuagesimi septimi. Questio. XII.

Dnum est iuxta ordinē Aristotelis ꝓcedere:⁊ querere mō circa tertiā mām ꝓncipalem quā pertractat Aristo.in ꝓ huius.ſ.iuxta finitatē mūdi in multitudine:circa quā duo sunt inqrenda. Primū est.vtrū supposito q̃ eēnt plres mūdi:terra vnius mūdi moueret̄ ad medium alterius mūdi.Scōm est.vtrū sint vel possint esse plures mūdi. ¶ De ꝓ arguit̄ q̃ nō. Nam si deus ad istū mūdum faceret vnū aliū:nō ꝓpter hoc terra vnius mūdi haberet aliā inclinationē quā habet:sed iam nō moueret̄ vel non inclinat̄ moueri alicubi nisi ad mediū huius mundi.ergo neq̄ tunc.assumptū pz:ex eo q̃ exquo terra est vnū corp^{o} simplex habet vnicam inclinationē:scz ad vnicū locum ⁊ non ad diuersa:scz ꝓm speciē. ¶ Scdo.si sic vel hoc esset nāliter vel violēter:nō nāliter.nā terra isti^{o} mūdi nō posset moueri ad medium alterius mūdi nisi ascēderet in isto mūdo:sicut pz intuēti.modo ascēdere nō cōpetit naturalr ipsi terre ꝓm nām eius ꝓpriam:sed violēter. Si aūt dicat̄ q̃ terra huius mūdi moueret̄ violēter ad mediū alterius mūdi:tunc nō oporteret nec esset necessariū si plures eēnt mūdi q̃ terra huius mūdi moueret̄ ad medium alterius mūdi postq̄ esset violentū.⁊ haberet̄ ꝓpositū. Et etiā qz hoc est ō Aristo.in littera q dicit q̃ nāliter terra vni^{o} mūdi moueret̄ ad terrā alteri^{o} mūdi.Et ex alio.qz si terra isti^{o} mūdi moueret̄ ad mediū alteri^{o} mūdi qñ veniret ad aliū mundū descēderet ad mediū alteri^{o} mūdi:mō descēdere ꝓuenit terre nāliter:⁊ nō violēter. ¶ Tertio.si esset alius mūdus ignis vnius mūdi non moueret̄ ad ignem alterius mundi.igitur nec terra ad terrā.ꝓnitia tz a simili.añs patz.

nā hoc nō posset esse nisi ignis vni^{o} mūdi fieret cētro alterius mūdi ꝓpinquor:⁊ sic ille ignis descēderet:qd̄ nō ꝓuenit nālr igni.ꝓnitia tz.ex hoc q̃ cētro fieri ꝓpinqus est descēdere:sed q̃ ignis nō nāliter descēdat pz.qz exquo nālr ascēdit eidē simplici ꝓuenirent plres motus ꝓm spēm:⁊ ꝗ nālr:cui^{o} oppositū est ꝓ ꝓbatū. ¶ Quarto.si eēnt plres mūdi illi eēnt eiusdē rōnis.igit̄ sicut terra in isto mundo gescit in medio hui^{o} mūdi nāliter:ita terra alterius mūdi gesceret in medio alterius mūdi naturalr:⁊ sic vna nō tederet ad aliā:sed ad mediū sui mūdi si esset extra ipsum:qz tenderet ad mediū sibi ꝓpinquius:sed si ꝓtingeret q̃ eq̄liter ab vtroq̄z distaret gesceret iter ambo sicut ferrū inter duos adamātes equalr trahentes. ¶ Quinto.nā terra vnius mūdi nō posset moueri ad terrā alterius mūdi:nisi diuideret̄ celū huius mūdi:⁊ etiā celū alterius mūdi.mō hoc est impossē postq̄ celū est indissolubile. ¶ Sexto.adhuc supposito q̃ diuideret̄ celū nō posset moueri vsq̄z ibi nisi trāsiret vacuū iterceptū iter illos duos mūdos q̃ postq̄ nō possent se tāgere ꝓm supficiē postq̄ eēnt spherici inter eos itercipere̅t vacuū.mō corp^{o} simplex quale est terra nō posset moueri in vacuo sicut pz 4° physicorū.igit̄ ⁊c.

Oppositum determinat Aristoteles.

In ista qōne. ꝓ ponēde sunt q̄tuor ꝓnes preambulare. 2° rndendū est ad quesitum.

Prima est oia grauia nāliter mouent̄ ad suū locū nālē.ſ.deorsum:⁊ leuia ad suum.ſ. sursum:si nō fuerit ipedimētū. ꝓbat̄ ex hoc q̃ q̄to aliqd est grauius:tāto ceteris paribus descēdit velocius.igit̄ nō violēter:sed nālr.añs pz ad experiētiā.ꝓnitia tz:qz si ꝗ nō esset nāliter:sed violēter:tunc grauitas resisteret ⁊ maior grauitas magis resisteret:⁊ per ꝓns tardius moueret̄. Ex ista ꝓne pz falsitas duarū opinionū de motu terre ad mediū. Una dicit q̃ terra in ꝓncipio mūdi fuit ꝓpe celum:⁊ qñ celum incepit moueri violēter tali modo motus pulsa erat ad mediū:⁊ sic adhuc fieret qñ aliqd graue esset positum sursum sicut terra vel aliqd tale:violenter motu celi pelleret̄ ad mediū recte:sicut qñ ponit̄ aliqua faba vel aliqd tale in aliquā scutellā ⁊ velociter circūuoluit̄ illa scutella faba ꝓpter motū scutelle pellit̄ ad medium. ¶ Erat 2ª opinio q̃ terra moueret̄ ad mediū qñ esset extra ipm motu tractus.imaginabat̄ enim q̃ centrū mūdi traberet sibi terrā:⁊ silr alia grauia:⁊ sic ambe iste opiones imaginant̄ grauia moueri ad mediū motib^{o} violentis.vna qdē dixit q̃ hoc fieret motu pulsus:alia motu tractus.isti autē motus sunt violēti. ¶ Cōtra istas opiones est ꝓ nra. Cōtra tñ cui^{o} ꝓbationē dubitat̄.nā si valeret argueret̄ cōsili for^{a}: grauiora mouent̄ velocius sursum q̄ leuiora. igit̄ motus grauiū sursum est nālis.añs pz.de plūbo qd̄ veloci^{o} pycit̄ sursum q̄ pluma.vnde si cōsequētia ad ꝓnem facta valeret.⁊ ista valere videt. ¶ Respōdet̄.q̃ ista istātia nō valet.nā dicebat̄ in rōne facta ad ꝓnem vlr:quāto aliqd est grauius:tanto velocius descēdit.modo q̄uis grauius velocius pyciat̄ sursum:tñ falsum est:q̃ quāto aliqd est grauius:tanto velocius moueat̄ sursum:imo aliqd posset esse ita graue q̃ nō posset pyci sursum:sz nihil pōt esse ita graue.quin aptū natū sit descēdere:imo quāto q̄uius tāto velocius. Hic incidēter possumus notare cām q̄re plūbum remotius pycitur q̄ pluma:⁊ hoc a pyciente sibi cōmensurato:cuius cā est.nā illud qd̄ est grauius est receptiuum pluris vtutis a pyciēte:⁊ est diutius retentiuū illi^{o} vtutis ꝓpter pluralitatē mae q̄ vnū leue:sicut pluma vel aliqd tale:⁊ ita mediante illa virtute recepta ⁊ retenta velocius: ⁊ remotius pycitur.Secūdo arguit̄ ad conclusionem sic. grauia in descendendo mouentur velocius in fine q̄ in principio.

principio:ꝛ similiter leuia in ascendēdo:ideo tales motus talibus corporibus sunt nāles ꝛ non violenti.añs patet ad experiētiam.ꝓnitia ꝓbatur:qꝛ ꝓprium est motibus nālibus saltem in medys vniformibus in fine intēdi:ꝛ motibus violētis in fine remitti.nam in motibus violētis virtus motiua fatigat ꝛ debilitat ꝓtinue:ꝛ sic in fine mouet tardius:q̄liter nō est in motibus nālib⁹.¶ Tertio arguit ad ꝓnem.Si grauia nō mouerent naturalr deorsum:sed violēter:sequeret ꝙ mouerent naturalr sursum.mō hoc est falsum.ꝓnitia pz ex hoc ꝙ cui aliqs motus est violētus: est ei oppositus nālis.ꝛ hoc si sunt mot⁹ simplices.¶ Sz diceres cōtra.nā sequtur ꝙ si terra moueret violēter ad sinistrū moueret naturalr ad dextrū:postq̄ motus ad sinistrū ꝛ motus ad dextrū sunt motus ꝛ̄ꝛ.¶ Respōdet ꝙ nō est sile:qꝛ motus sursuz ꝛ motus deorsuz sunt mot⁹ ꝛ̄ꝛ simplices.motus aūt ad dextrū ꝛ motus ad sinistrū sunt motus ꝛ̄ꝛ mixti.modo illud qd̄ dicebat itelligit de motibus ꝛ̄ꝛs simplicibus ꝛ nō mixtis.¶ Scda ꝓclusio. Si esset alter mūdus terra istius mundi esset eiusdem specei specialissime cum terra alterius mūdi:ꝛ sic de alys corporibus simplicibus ex qbus vterqz cōponeret.pz hoc p̄.qꝛ aliter hoc nomē mūdus diceret equiuoce de isto mūdo ꝛ de illo.mō hoc videt esse falsuz.¶ Scdo.qꝛ operationes taliū corporū essent cōsimiles sic calefacere exiccare.ꝛ hꝰ.¶ Tertio.qꝛ eis deberetur idez motus in specie corporū simpliciū qui nō sunt nisi tres sicut ꝓus dicebat.¶ Quarto.qꝛ vel isti duo mūdi depēderent ab eodē ꝓmo ꝓncipio: vel diuersis cōsimilibus tamē ꝛ eiusdē speciei:vel a diuersis diuersarū speciēꝝ.istud pz per sufficientē diuisionem. Si dicat primū.tunc isti mūdi deberent esse oino ꝓsimiles.pz hoc.qꝛ causa eadē ꝛ nullo mō diuersificata non debet cāre dissimiles effectus.cōsimili modo est dicēdū si illi duo mūdi sint a duob⁹ ꝓncipys eiusdē spēi:qꝛ cause cōsimiles debēt cāre ꝓsiles effect⁹.Si vo isti mūdi sint a ꝓncipys diuersarū rōnū seu speciēꝝ:tūc vnū istorū ꝓncipiorū est altero melius ꝛ pfectius:ꝛ sic nāliter ꝓus. ergo alteruz ꝓn^m ab ipso depēderet:ꝛ etiā mūdus suus:qꝛ omnia essent adinuicez ordinata ꝛ ad vnum primū.¶ Tertia ꝓclusio. Corpus qd̄ naturalr inclinat ad aliquem locū:inclinat ad illū ad quācunq; distantiā.pz hoc:qꝛ in q̄cunqz distantia ipso manēte obtinet suā for^am que est cā talis iclinationis nālis.mō posita cā ponit effectus.Idē pz ex alio.qꝛ terra posita magis sursum ita bene inclinat ad locū suū nālem sicut terra posita minus sursum. ¶ Sed ꝯ diceret aliqs. terra in loco suo nō est grauis.ergo in loco suo nō videtur habere talē inclinationē.dico qd̄ imo:qꝛ in loco suo habet inclinationē ad manendū ibi:ꝛ extra locū suuz hz inclinationē ad mouendū se ad locū suū nālem:ꝛ ita ꝓportionalr dicat de alys elemētis.etiā falsum est ꝙ terra in loco suo nō sit grauis.vñ si extra locū suū est grauis:ꝛ cuz venit ad locū suuz nō perdit illā grauitatē:sequtur ꝙ in loco suo est sic grauis sicut extra.vez est tñ ꝙ illa grauitas extra locū nālem hz vnū officiū:ꝛ in loco nāli aliud. Cum enim terra extra locū suū fuerit posita sua grauitas iclinat ipsam ad motū ad locū suū:ꝛ cū est in loco suo eadē grauitas iclinat ipsaz ad qetē:ꝛ ideo in loco suo nāli nō pōderat.ꝛ ad istū intellectū auctores de pōderibus cōcedūt corpora in suis locis nālibus nō esse grauia.¶ Scdo dubitat.naz adhuc videt ꝙ distātia aliqd faciat.vt si vn⁹ ignis eēt in medio mūdi.vna pars moueret versus vnam partē:puta versus septētrionē:ꝛ alia versus meridiez versus celū ad locum ignis:ꝛ tñ si ille idē ignis esset ex vna parte centri mundi: tunc totalis ille ignis moueret vel versus vnā partē solū vel versus aliā.¶ Respōdet.ꝙ distātia bene facit ꝙ aliquid inclinat moueri fm diuersas eius partes p diuersas vias ad suū locum nālem:sed nunq̄ distātia faceret quin aliqd inclinaret ad suū locū nālez.¶ Quarta ꝓ.Quecūqz grauia eiusdē spēi:ꝛ quecūqz leuia eiusdē speciei tendunt vel iclinant ad eundē locū numero si sunt simplicia.pbatur:qꝛ si due terre dimittant cadere ad deorsuz videmus ꝙ inclinant ad eundē locū puta deorsuz:ꝛ eodē mō:ꝛ per eandem viaz si ponant cadere de eodem loco successiue. ¶ Sed cōtra diceret aliqs.diuersa in specie tendunt ad diuersa loca in specie.q̄ diuersa in numero tendunt ad diuersa loca ī numero.¶ Scdo.nulla iclinatio nālis est ad impoſe:sed impoſe est plura in numero esse in eodez loco in numero nāliter:ergo nāliter nō iclinant corpora distincta in numero ad eundē locū in numero.¶ Tertio.nā videmus ꝙ vnus ignis ascēdit ad locū suū versus septētrionē alius versus meridiē.modo ista sunt diuersa loca in numero.¶ Ad ista.Ad p̄^m.negat silitudo.ꝛ rō est:qꝛ q̄cūqz simplicia vel silia eiusdē spēi nata sunt facere vnū per cōtinuationē:qd̄ qdē vnū hz vnū locū in numero nālē sui:ꝛ cuiuslz sue ptis.q̄ ꝛ q̄libet pars inclinat ad eūdem locū in numero.¶ Per hoc ad z^m dico:ꝙ nō est ipoſe plura partialia esse in eodē loco sui toti⁹:ꝛ hoc in eodem loco totali. ¶ Per hoc idē ad 3^m dico:ꝙ ambo illi ignes mouent ad eūdē locū in nuō totalē:q est ꝓcauitas orbis lune:cū q̄ bñ stat ꝙ ptes toti⁹ habēt distincta loca in numero partialia.

Quantum ad z^m pono vnicā ꝓnem respōsalez ad qōnem.s.ꝙ si esset alter mūdus nō cōcētricus huic mūdo:terra istius mūdi hzet inclinationem mouēdi ad mediū alterius mūdi ꝛ ecōuerso.lz forte hzet ipedimentū veniēdi ibi ꝓpter hoc ꝙ celū nō est dissolubile fm qd̄ arguebat in ꝓncipio qōnis.pbat. oia simplicia eiusdē spēi nāliter inclinant ad eūdē locū in numero per 4^am ꝓnem.ita ꝙ nulla distantia talem inclinationē posset impedire per 3^am ꝓnem.sed terra huius mūdi ꝛ terra illi⁹ eēnt eiusdē spēi per ꝓnem z^am.ꝛ terra huius mūdi nāliter moueret ad mediū huius mūdi per p̄^am ꝓnem. igitur terra illius mūdi moueret nāliter ad mediū huius.Sed qꝛ hoc est impoſe.qꝛ pari rōne fieret ecōuerso fm Aristotelē.cōcludit ꝙ impoſe est esse plures mundos non cōcentricos nāliter:cū quo bene stat ꝙ deus posset facere plēs p suam omnipotētiā:sed de hꝰ in sequēti qōne latius tractabit.

Ad rationes. ¶ Ad p̄^am dico.ꝙ si miraculose fierent plures mūdi vnus extra aliuz eccentrici:non mirū ꝙ tunc terra hui⁹ mūdi inciperet habere aliā inclinationē q̄ ante habuit:etiā dico ꝙ deus bñ posset facere:ꝙ obtineret vnicā inclinationē.vz.mouendi solū ad mediū sui mūdi.sed Aristo. breuiter diceret ꝙ hꝰ non pōt fieri.¶ Ad z^am ꝛ ad oēs sequētes dico.cōcedēdo oia ꝓnitia illata ex cōcessione si miraculose fierent plures mūdi eccētrici.sed fm Arist.cōcedende essent cōsequētie: ꝛ qꝛ cōsequētia fm ipsuz eēnt impoſia.añs fm ipm reputatur impoſe.s.esse plures mūdos.ad quod fm ipsum cōcederet sequi qōlibet:iuxta illā regulaz:ad impoſe potest sequi quodlibet.Et sic est finis questionis.

¶ Qꝛ autem non solum vnus est:sed ꝛ impossibile fieri plures.Adhuc autē ꝙ sempiternus ꝛ incorruptibilis existens ꝛ ingenit⁹ dicimus ꝛc.

Textu cō.XCII. Questio. XIII.

Secundum ꝓpositorū erat.vtrum sint vel possint eē plures mundi.probatur ꝙ sic.quia hic terminus mundus est terminus cōmunis.igitur vel actu vel potentia habet plura suppositā.ꝛ per cōsequens vel actu sunt vel potentia possunt esse plures mundi.añs patet per omnes.ꝓnitia

probat.per hoc q terminus cōmunis dicit qui predicabilis est de pluribus. ¶ Scdo melius est bonū ⁊ pfectū multiplicari q̄ nō multiplicari:sed mūdus est qdā bonū ⁊ pfectū sicut prius dicebat.g melius est ee plures mūdos q̄ vnū:⁊ qr hoc est pole apud deū:⁊ cum deus faciat de polibus qd melius est:sequitur q sunt plures mūdi. ¶ Tertio mūdus pōt gnare aliū mūdū sibi sile3.g pnt ee ples mundi.ꝓnntia tz.ans pbat.qr mūdus est qdā perfectū:⁊ non orbatū.tale aūt (scdo de aia) pōt gnare sibi sile:cū gnare arguat pfectionē. ¶ Quarto videt q saltē possunt ee plures successiue:qr ia sunt alia mixta in numero.Et silr alia elnta q̄ erant sunt centū anni.⁊ illa sunt partes mūdi:qb⁹ nō manētibus eisdē videt etiā q mūdus nō maneat idē: ⁊ sic videt q saltē possint esse plures mundi successiue.

Oppositum vult Aristoteles.

In ista qone. Primo ponam distinctiones.Secundo conclusiones.

Prima distinctio est.q esse plures mūdos possumus imaginari vuplr.s.simul vel successiue:sicut dicimus q pnt ee ples phenices quax vna succedit ad aliā. ¶ Scda distō.ples esse mūdos simul possumus imaginari vel q eēnt cōcentrici: vel q eēnt eccētrici.Concentrici qdē sic si supvltimū celū nostri mūdi imaginamur vnū orbē terreū:⁊ vltra illū vnū orbē aqueū:⁊ vltra illū vnū orbē aereū:⁊ vltra illū vnum orbē igneū:⁊ vltra illū orbes celestes cōsiles orbibus celestib⁹ nri mūdi:vel si imaginaremur nostrā terraz vnū orbē:infra quē esset aggregatū ex orbib⁹ celestib⁹ contiguū ꝓcauitati orbis terre nostre:infra qd aggregatū ex orbib⁹ supercelestib⁹ imaginemur q̄tuor elnta sicut in nro mundo:⁊ sic possumus imaginari ifinitos mūdos cōcentricos ⁊ ascendēdo ⁊ descēdendo. ¶ Silr possumus imaginari plures mūdos eccētricos:vel q vnus totalr sit extra aliū: ⁊ ꝗ q ꝓtingant se quēadmodū plures globi positi in vno sacco:vel qd non contingant se:sed sint separati abinuicē: vel sic q vnus nō sit extra aliū:sed q in aliq̄ parte nostri mundi sit alter mūdus:sicut si in luna imaginaremur vnū alium mundū vel in sole:⁊ sic de alys stellis.

Tunc sit p^a ꝗ.Si essent plures mūdi cōcentrici nō oporteret q terra vnius mūdi moueretur ad terrā alteri⁹ mūdi.pbat.qr cuiuslibet mundi terra gesceret nāliter.ppter hoc q oiuz illax terrax vnū eēt centrū seu mediū.Unde imaginādū est q si terra eēt ꝓcaua: ⁊ in medio cōcauitatis eēt mediū mūdi ita gesceret nālr sic mō.Ex quo ꝓcludit q ꝑ plalitatē mūdox cōcētricox nō valet rō Aristo.qua arguit q nec sunt nec pnt ee ples mūdi ppter hoc q terra vnius moueret nāliter ad mediū alterius:lz illa rō bene pbet istam ꝗnem que pōt esse 2^a ꝗ huius qōnis.impole est esse plures mūdos eccētricos:⁊ ꝗ naturalr. ¶ 3^a ꝗ. Impole est nāliter q sint ples mūdi successiue vnus post aliū.pbat.nā si sic:tūc iste mūdus esset corruptibilis fm se totū.⁊ tūc etiā celū eēt corruptibile:c⁹ oppositū postea ondet.verūtamē antiq bn dixerūt mundū nō corrūpi totalr:sed aliqn fieri deordinationē entiuz ⁊ reuerti oia in quoddā chaos cōfusuz:⁊ qn itex entia ordinarent debite dicebāt itex ee aliū mūdū:⁊ istā deordinationē ⁊ ordinationē dicebant fieri per litē ⁊ amicitiā:sz istud nō valet:qr per talē deordinationē mūdus nō corrūpitur ex eo q deordinatio est vnū predicatū accidentale: ⁊ ideo pōt verificari affirmatiue ⁊ negatiue successiue de aliqbus sine hoc q illa entia corrūpant. ¶ Et si dicat qn entia sunt deordinata:tunc nō dicunt mundus:sed quādo sunt ordinata:tunc dicunt mundus. ¶ Sed breuiter hoc nō valet.nā tunc hoc nomē mundus esset nomen cōnotatiuuz. ¶ 4^a ꝗ. Impole est aliquo mō esse plures mūdos. pbat.impole est esse plures ꝑmos motores.g ipole est ee ples mūdos naturalr siue eccētricos siue cōcētricos.ꝓnntia tz.qr si essent ples mūdi:in quolibet esset vnū ꝑm celū:⁊ ēt vnus primus motor.ans cōcludit Aristo.12.metaphysice in fine vbi dicit.Mala aūt est pluralitas ꝑncipū.vn⁹ ergo ꝑnceps. ¶ Sed aliqs diceret.q nō oporteret ppter ꝗ ee plures ꝑncipes oiuz illox mūdox:qr in q̄libet esset vnus motor mouens ppter illū ꝑm tanq̄z ppter finē.hoc remouet Cōmētator.⁊ dicit q hoc nō valet:eo q ꝑmus motor mouet ppter se.⁊ hoc pbat sufficiēter in.12.metaphysice. ⁊ ideo nō valeret dicere tales ꝑmos motores mouere ppter vnū aliū motorē. ¶ Scdo arguit ad idē rōne Arist. qr iste mūdus cōstat ex omni mā pertinēte ad formā mūdi.ergo nō esset mā ex qua posset esse:vel fieri alter mundus.ꝓntia tz.ans pbat.qr iste mūdus cōtinet omnia corpora simplicia que nō sunt nisi quinq̄z fm spēm sicut ꝑus dicebatur:que quidem corpora simplicia cum alys corporibus hic in isto mūdo existētibus dicuntur materia mūdi. ¶ Ultima conclusio.que stat cum precedētibus q est pole supernāliter esse plures mūdos tam simul q̄z successiue:tam eccētricos q̄z concentricos sicut deo placeret.

Ad rationes. ¶ Ad ꝑ^am dico.q nō soluz iste terminus mūdus:imo etiā iste terminus deus:⁊ ille terminus sol sunt termini cōes:nō qr de facto supponāt pro plibus:nec qr possint esse ples res pro q̄bus supponant:sed qr nō repugnat talib⁹ terminis ex forma ⁊ mō suox ipositionū supponere pro plib⁹:lz ex parte rex significatax repugnet. ¶ Ad 2^am.qn dicebat melius eēt esse plures mūdos:dico q nō.sed diceres semp maior multitudo bonox est melior.illud est falsum:qr tunc melius eēt esse ples deos q̄z vnū:qd tn est falsuz:qr ꝗ est impole.ergo nō est melius.vnde qn per multitudinē bonox tolleret ordo vniuersi nō esset melius esse plura bona q̄z vnuz qualiter fieret in ꝓposito. ¶ Ad 3^am nego ans.⁊ qn dicit generare sibi simile arguit pfectionem:vex est inter corruptibilia q̄ non possunt pmanere fm idiuiduū:sz iter icorruptibilia ꝗ argueret impfectionē. ¶ Ad 4^am dico:q illa bn pbat q ples pnt ee mūdi successiue diuersi abinuicē partialr.⁊ hoc bn cōcedit.cū hoc tn stat q nō possunt esse plures mūdi successiue diuersi abinuicē totaliter.

¶ Si itaq̄z aliquid potest moueri stadia centuz: aut leuare pondus semper ad plurimum dicimus:puta talenta leuare centum:aut stadia ire centum ⁊c. Tex.cō.CXVI. Qō. XIIII.

Tunc expedit iuxta ordinē Arist. tractare vtrū mundus sit generabilis ⁊ corruptibilis vel ingenerabilis ⁊ icorruptibilis:postq̄z onsuz est q mūdus est magnitudo pfecta ⁊ magnitudo finita:⁊ q nō sunt ples mūdi. Sz qr gnabile ⁊ corruptibile icludit potētiam:iō iuxta istā mām ꝑ q̄renda sunt aliq̄ circa terminationē potētiax.vn ꝑ q̄rendū est.vtrū q̄lz po^a actiua determinet ꝑ maximū in qd pōt agere. 2°.vtrū q̄libet po^a passiua terminet ꝑ minimū a q̄ pōt pati. 3°.vtrū qdlibet ens habeat po^am respectu sue durationis per maximū tempus per qd pōt durare. 4°.vtrum oē corruptibile necessario corrūpetur. 5°.vtrum aliqd de nouo genitū possit perpetuari. 6°.vtrum generabile ⁊ corruptibile conuertantur adinuicem. 7°.concluditur mundum esse incorruptibilez ⁊ perpetuū. ¶ De primo videtur primo q sic per Aristotelem in littera. Secundo si potentia actiua non terminaretur maximo in quod posset:tunc nō esset dare pondus maximum quod

mum quod fortes posset portare:sed hoc est falsum.naꝫ si nó:tūc quocūq; pōdere dato qō posset portare:adhuc maius pōt portare:ꝛ sic ifinitū pondus pōt portare:qō est falsum.¶ Tertio ponat vnus lapis sicut octo ī granitate super caput fortis potētie sicut.8.precise qui cōseruet in tali potētia per tp̄s ꝛ lapis silr:tūc vel for.sustinebit lapidem: vel lapis deprimet fortē.si dicat p̄mū:sequtur ꝙ po⁹ fortis est terminata ad maximū qō pōt sustinere:qꝛ ita graue lapidē ꝛ nō grauiorē:ꝛ habet ꝓpositū. Unde q̄tūcūq; iste lapis eet grauior excederet potentiā for.ꝛ cū qlibet excessus sufficit ad motū statim ille lapis deprimeret fortē. Si aūt dicat ꝙ for.nō pōt sustinere illuꝫ lapidē:sequtur ꝙ ille lapis deprimet for.ꝛ sic a ꝓportiōe eq̄litatis fieret actio:ꝛ etiā sequeret ꝙ po⁹ depressiua lapidis terminat ad maximū qō pōt deprimere:qꝛ ad potētiā for.vt.8.que si eet maior sustineret lapideꝫ cū qlibet excessus sufficiat ad actionem.¶ Quarto.sit vnū mediū vniformiter difforme superius terminatū ad nō gradū resistētie.iferi⁹ aūt ad gradum resistētie equalē potētie motiue alicui⁹ grauis descēdentis p ip̄m:ꝛ sit illud mediū.b.ꝛ mobile ꝙ dꝫ descendere p ip̄m.a.tūc.b.est maximū spatiuꝫ qō a po⁹ motiua pōt ptrāsire.g̅ potētia actiua terminata est maximo in qō pōt. ꝛ ñia tꝫ.añs ꝓbat.nā tantū pōt ꝛ nō plus ex quo extremū ipsius.b.est equale in resistēdo cū po⁹ ipsius.a.in mouēdo. ¶ Quito elōget vnū visibile p aliquā distātiā a me vsqꝫ quo p̄mo ip̄m nō videā nec possuꝫ videre pp elōgationē: tūc distātia ītер oculuꝫ meuꝫ ꝛ illud visibile terminata ad ip̄m exclusiue est maxima distātia p quā illud visibile potuit agere in visum meū visionē.Ex quo sequtur ꝙ est dare maximā distātiā p quā aliqua po⁹ actiua:puta obiectū pōt agere in suā potētiā passiuā:puta oculuꝫ. ¶ Sexto.nō est dare minimā distātiā p quā nō.g̅ est dare maximā distantiā p quā visibile pōt agere in visuꝫ.ꝛ ñia cōiter ꝓcedit ab oibus de hac mā loquētib⁹.añs ꝓbat:qꝛ si eet dare minimā distātiā p quā nō:tūc p illā nō:ꝛ p quālibet minorē visibile pōt agere in visum:sed ꝶ nō.nā sit illa.verbi gra pedalis:tūc arguo sic.visibile si poneret bene ꝓpe oculū cōtingeret ꝙ ꝓpter puitatē distātie nō posset videri.g̅ distātia pedalis nō erat minima p quā illud visibile nō potuit agere in visuꝫ.añs pꝫ iuxta illud:sensibile positū supra sensu nō facit sensationē.¶ Septimo est dare maximā velocitatē qua po⁹ actiua pōt mouere.g̅ terminata est p maximum.ꝛ ñia tenet.añs pꝫ.p̄ de po⁹ supnāli:qꝛ dat maxia velocitas qua mouet vltimā spherā:vnde pp īmutabilitatē suā ꝛ sue volūtatis ꝛ ꝓpter inalterabilitatē vltime sphere nō pōt spherā vltimā neqꝫ tardius neqꝫ velocius mouere.hoc idē pꝫ de potētia nāli:qꝛ est dare maximā velocitatem qua.a.mobile descēdit p.b.mediū ex eo ꝙ potētia naturalis in sua actione agit ꝗm vltimū sui conatus potētie.

Oppositum arguit: qꝛ si po⁹ actiua terminaret maximo in qō posset agere vel excederet illud:vel nō excederet.si nō excederet nō pōt agere in ip̄m ex eo ꝙ a ꝓportiōe eq̄litatis nō ꝓuenit actio:nec a ꝓportiōe minoris īequalitatis.si aūt excederet:vel excessu diuisibili vel idiuisibili:nō idiuisibili:sic cōiter ꝓcedit: cū nō sit dare excessuꝫ idiuisibilē.vñ ꝶ eet nō excedere si diuisibili.g̅ p medietatē illius excessus in maius posset cū qlibet excessus sufficit ad motū:ꝛ p ꝛ ñs illud nō erat maximū in qō illa potētia actiua potuit:ꝛ ꝶ est ītētuꝫ.¶ Notandū est hic ꝙ potētia actiua pōt cōparari vel ad resistētiam:vel ad distantiā:vel ad effectuꝫ:vel ad tēpus: vel ad velocitatē:vel ad spatiuꝫ in motu locali.ergo ꝛc.

In ista qōne erunt sex articuli.In p̄mo enī ponā quasdā dist ōnes ꝛ terminoꝝ expositiones. 2° dicā de cōparatione potētie actiue ad resistētiam. 3° de cōparatione potētie actiue ad distantiā. 4° de cōparatione potētie actiue ad effectū. 5° de cōparatione potētie actiue ad velocitatē. 6° de cōparatione potētie actiue ad spatiū. De cōparatione aūt potentie actiue ad tēpus videbit seorsum in tertia questione ꝓposita.

Quantum ad p̄mū sit p̄ma distinctio ꝙ potētiarū quedā dicit actiua:ꝛ q̄dā passiua.¶ 2ª distinctio.potētiaꝝ passiuaꝝ quedā dī receptiua solū ꝛ de illa nihil ad ꝓpositū:quedā est receptiua ꝛ cū hoc resistitiua ꝛ de illa ad ꝓpositū.¶ 3ª distinctio.potētiaꝝ actiuaꝝ: quedā finita sicut po⁹ nālis:q̄dā ifninita sicut potētia dei. ¶ 4ª distinctio.potētiaꝝ actiuaꝝ:q̄dā est motiua:quedā portatiua:quedā leuatiua:q̄dā ꝓductiua. ¶ 5ª distinctio. potētiaꝝ ꝓductiuaꝝ:q̄dā est ꝓductiua substātie:q̄dā ꝓductiua qualitatis.¶ 6ª distinctio.potētiaꝝ ꝓductiuaꝝ qualitatū:q̄dā est ꝓductiua qualitatis sibi filis:sicut caliditas ꝓductiua caliditatis:q̄dā aūt est ꝓductiua qualitatis dissimilis sicut lux est ꝓductiua luminis:ꝛ color est ꝓductiu⁹ speciei visibilis.¶ 7ª distinctio.adhuc potētiaꝝ:q̄daꝫ est ꝓductiua alicui⁹ effectus qui postq̄ ꝓductus est iuuat potentiā ad vlterius ꝓducēdū.quedā aūt nō. Exm̄ p̄mi.sicut ignis q postq̄ ꝓduxit ignē ꝓpe se iuuat ip̄m ad ꝓducēdū ignem a se magis remote.Exēpluꝫ scōi.sicut est lumē.hoc enim postq̄ ꝓductū est a luce nō iuuat ad vlterius ꝓducēdum lumen:ita filius postq̄ ꝓductus est a patre nō iuuat patrē ad vnū aliuꝫ filiuꝫ ꝓducendū.¶ 8ª distinctio.potētiam finitaꝫ terminari cōtingit quadruplr imaginari: vel maximo:vel minimo:vel maximo in qō nō:vel a quo nō: vel per qō nō ꝛc.vel minimo in qō nō:vel minimo per qō nō ꝛc.Maximū vocat in qō pōt:vel a quo pōt aliqua potentia agere vel pati:ꝛ in nulluꝫ maius:sed in qōlibet minus:vel a nullo maiori:sed a quolibet minori:sed minimū vocat in qō vel a quo aliqua potētia pōt agere vel pati:ꝛ in nullū minus vel a nullo minori:sꝫ in qōlibet maius vel a quolibet maiori.Sed maximū qō nō:vocat qō non:vel a quo nō:vel per qō nō:sed cuilibet maiori illo dat maius qō sic.Sed minimū qō nō:vocat illud qō non:vel per qō nō:vel in qō nō:sꝫ quolibet minori illo datur minus in qō vel per qō sic.Ecce quatuor descriptiones quatuor terminoꝝ.In istis descriptionib⁹ quatuor quātū ad p̄mas duas descriptiōes istoꝝ duoꝝ terminoꝝ maximū ꝛ minimum cōcordo cū cōiter loquētib⁹ in ista mā:sed quātū ad duas alias descriptōes discordo ab eisdē.Et appet mihi ꝙ q̄tū ad hoc melius sit describere alio mō illos duos terminos maximū qō nō:ꝛ minimū qō nō:q̄ ipsi describāt.vñ ipsi vocāt maximū a quo nō:illud a quo nō:nec ab aliquo minori:sed a quolibet maiori:ꝛ minimū in qō nō:illud in qō nō:nec in aliqō maius:sed in qōlibet minus:in hoc apparet mihi ꝙ nō bene dicant nisi plus addant.nā ꝗm ꝶ non posset saluari ꝙ esset dare minimā distantiā vltra quā aliquod visibile posset videri:qō tñ est falsum.imo oppositū ipsi dicunt.nā ꝗm eoꝝ expositionē esset minima distantia vltra quā non aliqō visibile pōt videri.sit ergo illa pedalis:tunc vltra illaꝫ distantiā illud visibile nō pōt videri:sꝫ vltra quālibet minorē:ꝛ tamē hoc est falsuꝫ:qꝛ aliqua posset esse distantia ita parua prope oculuꝫ si visibile ꝙ esset vltra illam ꝛ nō remotius ab oculo nō videretur:sicut arguebatur etiā ante oppositū. ¶ Tunc fit prima cōclusio: ꝙ potētia infinita nō terminatur maxima resistentia:nec minima:nec maxima in quā nō:nec minima in quā nō potest agere.ꝓbatur:qꝛ talis potentia nō est terminata.ergo nec sic:nec sic postq̄ est infinita.¶ Secūdo ad hoc ꝙ aliqua potentia aliquo dictorum modorum terminet requiritur ꝙ in aliquā resistentiaꝫ possit ꝛ in aliquā non.modo sic non est de potentia infinita ex eo ꝙ in quālibet potest.

¶ Deinde antecꝫ ponam ꝓclones de potētia finita ⁊ nāli pono ꝑmo vnā cōclusionē preambulam quā oportet supponere in ꝓbationib⁹ sequentiū: ⁊ sit ista. si quilibet excessus sufficit ad cōtinuandū motū inceptū: tunc quilibet excessus sufficit ad motū incipiendum ⁊ inchoandum: istius cōditionalis antecedēs cōmuniter oēs cōcedunt: ꝛ nō cōmuniter oēs cōcedant cōsequens: sed ꝓbo dictaꝫ cōditionalem esse verā: ⁊ ideo si concedit añs: opꝫ cōcedere ꝓns. vñ arguo sic. Si nō quelibet excessus sufficeret ad icboandum motū: ⁊ tñ sufficeret ad cōtinuandū motū: hoc videretur esse ex eo ꝙ inchoare motū esset difficilius ꝙꝫ continuare motū: tunc sic. vel ḡ inchoare motū est finite difficilius vel infinite ꝙꝫ cōtinuare motū: non pōt dici ꝙ ifinite: qꝛ tunc oporteret esse excessum infinitū: nec aliquis excessus finitus sufficeret ad icboandū motū: cui⁹ oppositus pꝫ ad experientiā. Si aūt dicat ꝙ inchoare motus est finite difficilius ꝙꝫ cōtinuare motū. sit ergo. verbi grā ꝙ solus in duplo ⁊ sit excessus. a. qui per aduersariū nō sufficit ad inchoandū: sed bene ad cōtinuandū. Tūc sic. quilibet excessus per aduersariū sufficit ad cōtinuandus. ḡ medietas. a. sufficit ad cōtinuandū: ⁊ cū icboare sit solum in duplo difficilius: seqtur ꝙ. a. duplus ad suā medietatē sufficit ad inchoandū: qō est intētum. cōsimili modo argueret si diceretur ꝙ icboare motū esset in decuplo difficilius ꝙꝫ continuare: ⁊ sic de quacūqꝫ alia ꝓportione finita. ¶ Nā si dicas ꝙ decuplo difficilius est inchoare ꝙꝫ ꝓtinuare: sit. a. excessus qui ꝑ aduersariū nō sufficit ad inchoandū: ⁊ si quilibet excessus sufficit ad cōtinuādū: seqtur ꝙ decima pars ipsius. a. sufficit ad cōtinuandū: ⁊ cū solus in decuplo difficilius sit inchoare ꝙꝫ cōtinuare: seqtur ꝙ decuplū ad decimam ꝑtem ipsius. a. sufficit ad icboandū: ⁊ cū hoc sit. a. sequitur ꝙ. a. sufficit ad icboandū: ⁊ sic si quilibet excessus sufficit ad cōtinuandū motū: ⁊ cū solus finite difficilius sit inchoare ꝙꝫ cōtinuare: seqtur ꝙ quilibet excessus sufficit ad icboandū. ¶ Scō ad idē ⁊ suppono ꝑmo sicut cōmuniter cōcedit ꝙ ꝓportio velocitatū in motib⁹: seqtur proportionē ꝓportionū potētiarꝫ mouentiū ad suas resistentias: hoc supposito sit. a. vnus motor qui excedit. b. mobile excessu nō sufficiēte ad motū icboandū ꝟm aduersarium: tunc sit vnus alius motor. c. qui excedat. d. mobile excessu sufficiēte ad motū icboandū: ⁊ ad mouendū certa velocitate: ⁊ sit ille mot⁹. e. tūc clarꝫ est ꝙ ꝓportio. c. ad. d. hꝫ certam ꝓportionē ad ꝓportionē. a. ad. b. cum nulla earꝫ sit in ifinitū magna: nec i ifinitū parua. sit ḡ. verbi grā ꝙ sit dupla ad eā: tunc cū ad motū. e. sit dare motū subduple velocitatis sicut pꝫ 4° ⁊ 6° physi. seqtur per suppōnem ꝙ ille ꝓducet ⁊ inchoabit ꝟm ꝓportionem alicuius motoris ad mobile subduplam ad ꝓportionē. c. ad. d. sit ergo illa proportio ipsius. f. motoris ad. g. mobile: ex quo seqtur ꝓportionē. f. ad. g. esse equalē ꝓportioni ipsius. a. ad. b. cū vtraqꝫ earꝫ sit subdupla ad eandē ꝓportionē: puta ad ꝓportionem ipsius. c. ad. d. tunc vltra ꝓportio. f. ad. g. est equalis ꝓportioni. a. ad. b. sed a ꝓportione. f. ad. g. puenit mot⁹: qꝛ subduplus ad motū. e. ideo etiā a ꝓportione. a. ad. b. prouenit motus: quare excessus. a. ad. b. sufficit ad motū nō solū cōtinuādo sed inchoādo: qō erat probandū. ¶ Ista ꝓclusione preambula supposita: ponā ꝓclones de potētys nālib⁹.

Quantum ad zᵐ articulus: ⁊ sit ꝑma ista: nō est dare maximā resistētiā in quā aliqua potentia actiua pōt. ꝓbat: qꝛ si sic sit potētia actiua ⁊ resistitiua. b. tūc arguit sic. a. vel excedit. b. vel nō excedit. b. si dicatur ꝙ nō excedit. b. seqtur ꝙ nō pōt in. b. cū omnis potētia actiua debeat excedere quātū ad posse agere ipsam potentiā resistitiuā quātum ad posse resistere: qō supponitur tanꝫ vnū ꝑnᵐ in naturali scientia. Si aūt dicat ꝙ. a. excedit. b. vel ergo excessu diuisibili vel excessu idiuisibili. Si dicatur ꝙ excessu indiuisibili: hoc nō valet: qꝛ nullus talis est. si aūt dicat ꝙ excessu diuisibili. sint ergo partes illius excessus. c. d. tunc si ipm. b. augeret intātū ꝙ adhuc ipsuꝫ a. moueret ipsuꝫ excedens solum in. d. medietate excessus prioris adhuc. a. ageret in. b. cū quilibet excessus sufficiat: ⁊ ad inchoandū ⁊ ad cōtinuandū motū sicut dixit ꝓclusio preambula: ⁊ cū. b. tunc esset maius ꝙꝫ ante erat: seqtur ꝙ b. nō erat maximū in qō potuit. a. ⁊ ita argueret de quolibet alio qō aduersarius diceret esse maximū in qō potētia actiua posset. ¶ Scō sequeret ꝙ ꝑ augmētatiōem ipsius b. eēt dare vltimū instans eē actionis. a. in. b. qō est falsuꝫ. cū impossē sit dare vltimū instans eē motus. ꝓna tenet per hoc ꝙ. b. erat maximū in qō. a. potuit: ideo statim aucto. b. a. in ipm nō pōt. ¶ Scōa ꝓclusio nō est dare minimā resistentiā in quā potētia actiua pōt. ꝓbat. nā sit illa. b. tūc arguitur sic. a. potētia actiua pōt in. b. resistentiā. ergo pōt in suā medietatē: qꝛ qō pōt in maius pōt in minus: ſz si. a. potest in medietatē. b. ⁊ cum illa sit minor. b. seqtur ꝙ. b. non erat minimū in qō. a. potētia actiua potuit. ¶ Scō. nam tunc sequeret ꝙ esset dare vltimū instans esse motus: sed hoc est falsum. cōsequētia tenet. nā si. b. diminuit vltimus instans nō esse diminutionis eius esset vltimū istans esse actionis. a. in. b. post ꝙꝫ. b. erat minimum in quod. a. potuit. ¶ Tertia cōclusio. nō est dare maximā resistentiā in quā potentia actiua nō pōt. nā sit illa. b. tunc sic. a. nō pōt in. b. ergo. a. nō potest in maius. b. saltez maius in resistendo: qꝛ qō nō potest in minus: nō pōt in maius: sed si. a. nō potest in maius. b. seqtur ꝙ. b. non erat maximū in qō. a. non potuit: cū etiā in maius nō possit. ¶ Quarta cōclusio. est dare minimā resistentiā in quā potētia actiua finita nō pōt: ꝓbatur. Omnis potētia finita in aliquā resistentiā potest ⁊ in aliquā non pōt. ergo per sufficientez diuisionē vel datur maxima resistentia in quā pōt: vel minima in quā potest: vel maxima in quā nō pōt: vel minima in quā nō potest: non pōt dici primū: neqꝫ scōm: neqꝫ tertiū: ꝟm ꝑmaꝫ ⁊ scōam ⁊ tertiā cōclusiones. ergo relinquit quartū: ⁊ hec est ꝓclusio. ¶ Scō. data aliqua potētia actiua: puta. a. est dare aliquā resistentiā sibi equalem: sit illa. b. sed talis est minima in quā. a. nō pōt ex eo ꝙ in illam non pōt: ex quo nō excedit ipsam: sed qualibet minori illa datur maior in quā pōt: ex eo ꝙ qualibet minori illa dat maior quā. a. potentia excedit: ⁊ cū quilibet excessus sufficiat ad motuꝫ: sequitur ꝙ qualibet minori illa: scꝫ. b. datur maior in quā. a. potētia actiua pōt: ⁊ cū in. b. nō possit: seqtur per expositionem minimi qō nō: prius positā ꝙ. b. sit minimū in qō. a. non pōt. ¶ Circa istam cōclusionē dubitat. nā ꝟm ipsam esset cōcedendū ꝙ eēt dare minimū pondus qō ſor. nō potest portare: vel leuare: vel mouere: vel aliquid hō: sed hoc est falsum. ꝓna nota est de se: falsitas cōsequētis. ꝓbat: qꝛ sit illud pōdus. b. tūc arguit sic. virtus ⁊ potētia fortis potest augeri. ergo pōt portare maius pondus ꝙꝫ sit. b. ⁊ per ꝓsequēs. b. nō est minimū qō ſor. nō potest portare: ex quo ipsum potest ⁊ maius ipso pōt per augmētationē virtutis. ¶ Scō. naꝫ sit illud pondus. b. pedale ⁊ vnius libre: ⁊ sit c. vnū pondus duplus in quātitate: ⁊ subduplus in grauitate ad ipm. b. tunc arguit sic. ſor. pōt portare pondus in duplo maius. b. ergo. b. nō est minimū qō ſor. nō pōt portare. ꝓna tenet. antecedēs ꝓbat: qꝛ potest portare. c. cū potentia fortis sit maior ꝙꝫ resistentia. c. ⁊. c. est in duplo maius. b. ꝑ casum. ergo potentia fortis pōt in duplum ad. b. ⁊ hoc erat ꝓbandū. ¶ Tertio. si lapis in infinitum distaret a centro adhuc descenderet non obstante ꝙ infinitus aer resisteret sibi. ḡ videt ꝙ nulla sit resistētia minima in quā ille lapis nō posset: ex quo in resistentiā vel distantiā ifinitā posset.

¶ Ad ista.ad ꝑmũ illa bene ꝓbat ꝙ nõ est dare minimũ põdus qõ ſor.nõ põt portare ſm potẽtiã eius remotã ſm qualeꝫ potẽtiam diceremus puerũ hẽe potentiã pugillãdi vel currẽdi.nihilominus cũ hoc bene ſtat ꝙ est dare minimã reſiſtentiã in quã poª actiua nõ põt ſm potẽtiam eius ꝓpinquã. ¶ Ad ſcõm.illa bene ꝓbat ꝙ nõ est dare minimã reſiſtentiã:⁊ ꝗ ſm quãtitatẽ in quã poª actiua nõ põt: cũ quo bene ſtat ꝙ est dare minimã reſiſtẽtiã ſm grauitatem vel ſm aliquã aliã qualitatẽ in quã data poªactiua nõ poteſt. ¶ Ad tertiã dico:ꝙ in tali caſu nõ eẽt ifinita reſiſtentia intẽſiua:de qua ſolũ intẽdimus in ꝓpoſito:ſꝫ bene ifinita extenſiue. ¶ Quinta ꝛcl̃o.poª actiua terminat̃ per minimũ in qõ nõ põt:ad iſtuꝫ ſenſum ꝙ nos ſcimus ⁊ cognoſcimus quãta eſt poª actiua ſm fortitudinẽ ſciẽdo minimũ in qõ nõ põt.ꝓbat̃.ꝑ illud ſcimus quãta eſt poªactiua ſm fortitudinẽ ꝑ qõ ſcimus eaꝫ ſm fortitudinẽ diſtinguere a poª fortiori ⁊ a poª debiliori:ſed hoc eſt ꝑ minimũ in qõ nõ põt.ꝗ ⁊c̃.maior eſt nota de ſe.ꝓbat̃ minor:qꝛ ſcire minimũ in qõ nõ põt ĩcludit tria.ſ.ſcire ꝙ nõ intãtũ poteſt:⁊ ꝙ nõ in plus põt:⁊ per iſta duo diſtinguimus ipſaꝫ a potẽtia maiore:⁊ quolibet minori illo dat̃ maius in quod põt:⁊ ꝑ hoc diſtinguimus ipſaꝫ a poªminori. ¶ Sexta cõcluſio cũ dictis ꝛcluſionibꝰ:bene ſtat ꝙ eſt dare maximã reſiſtẽtiã in quã aliqua poªactiua põt cũ aliqbus certis circunſtãtꝭ:ſicut cũ tanta velocitate vel cũ tãta tarditate in tali vel in tali medio.pꝫ hoc:qꝛ lꝫ nõ ſit dare maximũ põdus qõ ſor.põt portare:⁊ hoc ſimplr:tamen bene eſt dare maximũ põdus qõ ſor.põt portare tanta velocitate in tali medio:ꝙ ſi põdus eẽt maius ⁊ mediũ groſſius ⁊ minus diſpoſitũ ſor.nõ poſſet portare illud põdus tanta velocitate:ita ꝓportionaliter dicat̃ de minimo. ¶ Diceres tu ſicut arguebat̃ in ꝓncipio queſtionis Ariſto.dicit in littera ꝙ potẽtia actiua terminat̃ ꝑ maximũ:dico ꝙ verꝫ eſt:ſed nõ per maximũ in qõ poteſt:nec per maximũ in qõ nõ poteſt:ſed per maximũ ĩfra qõ poteſt:⁊ illud idẽ eſt minimũ in qõ nõ põt.Et ſic cum dictis ſtat ſententia Ariſto.

Quantum ad 3ᵐ artiᵐ videndũ eſt de cõparatione potẽtie actiue ad diſtãtiã.vbi premittẽdum:ꝙ iuxta terminationẽ potentie actiue motiue localiter diſtantia nõ ꝓprie hꝫ locũ:qꝛ ſemꝑ in tali actione poª actiua motiua eſt ſimul cũ moto ⁊ diſtantia:ſicut pꝫ ex 7° phyſi.⁊ maxime ꝗ eſt verꝫ de mouẽte imediato:⁊ ꝗ ſemꝑ eſt ſic niſi motus talis localis fieret ꝑ alterationẽ mõ quo magnes alterãdo ferrũ mouet ĩpm trahẽdo per aliquã diſtantiã:lꝫ hoc nõ faceret per oẽm:⁊ ideo q̃tũ ad ꝓpoſitũ videndũ eſt de cõparatiõe potẽtie actiue alteratiue ad diſtantiã:quõ talis ſit terminata diſtãtia:⁊ quõ nõ. ¶ Scõo eſt premittẽdũ ꝙ duꝛia eſt iter diſtãtiaꝫ per quã fit vel non fit actio:ſeu in qua fit vel nõ fit actio ex vna ꝑte ⁊ diſtãtiã vltra quã fit vel nõ fit actio ex altera parte.vnde ꝑ illã diſtantiã vel ĩ illa diſtãtia dꝛ fieri actio:que ſic ſe hꝫ ꝙ quãdiu paſſuꝫ eſt in aliquo pũcto itrinſeco illiꝰ diſtantie:tãdiu agens agit in ĩpm:ſed illa diſtantia dicit̃ eẽ diſtãtia vltra quã fit actio:q̃ ſic ſe hꝫ ꝙ paſſo exiſtente nõ in aliquo puncto itrinſeco eius:ſꝫ extrinſeco agẽs agit in ĩpm: ꝓportionaliter dicat̃ de diſtantia ꝑ quã nõ fit actio:⁊ de diſtantia vltra quã nõ fit actio. ¶ Tunc ſit ꝑma ꝛcl̃o.non eſt dare maximã diſtãtiã vltra quã aliqua potẽtia actiua põt agere nec ſimplr:neqꝫ cũ certa reſiſtẽtia.ꝓbat̃ quãtuꝫ ad ꝑm. nã ſit illa diſtãtia.a.⁊ ſit reſiſtẽtia.b.tũc exquo poª actiua vltra.a.agit in.b.ſequtur ꝙ eadẽ potẽtia ſn ſubduplo ad.b. ageret ad maiorẽ diſtantiã:⁊ ſic.a.diſtantia nõ erat maxima vltra quã dicta potẽtia poterat agere. ¶ Et cõfirmatur.nã ſit.b.pro inſtãti preſenti vltra maximã diſtantiam vltra quã potẽtia actiua poteſt agere:⁊ in hoc inſtãti incipiat elongari ab.a.ſequitur ꝙ in preſenti inſtanti.a.agit in b.⁊ imediate poſt hoc inſtans.a.nõ agit in.b.⁊ ſic preſens inſtans eſſet vltimũ inſtans eſſe actionis:⁊ ſic daretur vltimum inſtans eſſe motus:qõ eſt impoſſe. ¶ Deinde ꝓbat̃ eadem ꝛcluſio quãtũ ad ſcõm:qꝛ ſi agens agit in.b.paſſuꝫ cũ certa reſiſtentia.c.gradu velocitatis,idem agens poteſt agere in idem paſſum remotius remiſſiori gradu velocitatis:⁊ ideo dicta diſtantia nõ erat maxima ſimpliciter nec maxima cũ certa reſiſtẽtia vltra quã dictũ agens poterat agere in.b.paſſum:cũ quo bene ſtat ꝙ dicta diſtantia erat maxima vltra quã dictũ agens poterat agere in.b.paſſum cũ certa reſiſtentia ⁊ certo gradu velocitatis. ¶ Scda cõcluſio.nec eſt dare minimã diſtantiã vltra quã agens põt agere in paſſum.ꝓbatur:qꝛ tunc vltra illaꝫ poſſet ⁊ nõ vltra minorẽ:⁊ ſic ſi paſſuꝫ iciperet approximari agenti eẽt dare vltimũ inſtans eẽ actionis:qõ eſt incõueniẽs. ¶ Tertia cõcluſio.nec eſt dare maximã diſtantiã vltra quã non agens poteſt agere in paſſum:qꝛ tunc vltra illaꝫ nõ ⁊ quilibet maiori illa dareт minor vltra quã ſic: que tñ minor eſſet maior illa vltra quã nõ.modo hoc eſt falſum iuxta illud:⁊ quod nõ põt vltra minus:nõ poteſt vltra maius ſaltem ꝓpter remotionẽ:qõ notãter addo ꝓpter viſibile qõ ad aliquã paruã diſtantiã non põt agere in viſum:ſed hoc eſt propter ꝓpinquitatẽ:ſed vltra maiorẽ poteſt. ¶ Quarta cõcluſio eſt dare minimã diſtantiã vltra quã nõ agens põt agere in paſſum.ꝓbat̃ a ſufficienti diuiſione:vltra aliquã diſtantiã agens põt agere in paſſuꝫ:⁊ vltra aliquã nõ. vel ergo eſt dare maximã vltra quã poteſt:vel minimam vltra quã põt:vel maximã vltra quã nõ põt:vel minimã vltra quã non põt.nõ põt dici primũ per ꝑmã cõcluſionẽ: nec ſcõm per ſcõam:nec tertiũ per tertiã.ergo relinquitur quartũ:⁊ hec eſt quarta cõcluſio. ¶ Quinta ꝛcluſio eſt dare maximã diſtantiã per quã agens põt agere in paſſum. ꝓbatur.eadẽ eſt diſtãtia maxima per quã põt agere:⁊ minima vltra quã nõ:ſed eſt dare minimã diſtãtiã vltra quã nõ per precedentẽ ꝛcluſionẽ.ergo ⁊c̃.añs ꝓbatur.nã data minima diſtantia vltra quã ignis nõ põt agere in paſſuꝫ: tunc quãdiu paſſum eſt in aliquo pũcto itrinſeco iſtius diſtantie vel equiualẽtis ignis põt agere in ĩpm:⁊ q̃citò eſt in aliquo pũcto extrinſeco illius diſtãtie vel equiualentis ignis nõ põt agere in ĩpm:⁊ illud pꝫ ſi aliqõ paſſum elongaretur ab igne tãdiu ꝙ ꝑmo eſſet verũ dicere:nũc ꝓpter diſtantiam ignis nõ põt agere in illud paſſum:⁊ imediate ante hoc potuit.vnde tũc tota diſtãtia ab igne vſqꝫ ad paſſum eſſet minima diſtãtia vltra quã ignis nõ põt agere in paſſum:⁊ eẽt maxima in qua vel ꝑ quã ignis põt agere in paſſum:ſicut põt patere ex expõne eius ꝙ eſt diſtãtia minima ꝑ quã vel in qua ſic. ¶ Pro iſtis ꝛcl̃onibꝰ eſt ſciendum:ꝙ duplex eſt agens:qõdã qõ ſic ſe hꝫ ꝙ ſi põt agere vltra aliquã diſtantiã:tunc põt agere vltra quãcunqꝫ minorem:ſicut eſt ignis vel calor vel aliqõ tale:alia eſt potentia:que ſi põt agere vltra aliquã diſtantiaꝫ:nõ tamẽ vltra quãcũqꝫ minorẽ:ſicut eſt viſibile.naꝫ lꝫ viſibile vltra aliquã diſtantiã poſſet agere:nõ tamẽ vltra quãcunqꝫ minorem:qꝛ põt eſſe ita prope oculũ ꝙ nõ poſſet agere in ĩpm. ſimiliter ſi eſſet aliqõ luminoſum ⁊ eẽnt duo foramina recta:⁊ luminoſum eſſet minus q̃ ſpatium inter illa duo foramina:non poteſt vltra quãcunqꝫ diſtantiam paruaꝫ lucere per illa duo foramina.vnde poteſt eẽ ita prope ꝙ nõ poſſet:etiaꝫ poſſet eſſe ita remote ꝙ non poſſet:⁊ ideo poteſt ĩpediri in ſua actione vel ꝓpter nimis paruã diſtãtiã: vel propter nimis magnaꝫ:ſed ſic non eſt de agẽtibus primo modo dictis: quia lꝫ poſſent impediri in ſuis actionibus in paſſa propter nimis magnam diſtãtiam: nõ tamen propter nimis paruã. Modo vos debetis ſcire qõ quinqꝫ

cõclusiones iam posite ꝑncipaliter posite sunt de agentibus ꝑmo mõ dictis. Sed ꝓpter maiorẽ explanationẽ ponẽde sunt ꝓnes de agẽtib⁹ scõo mõ dictis. ¶ Et sit prima ista: recedẽdo ab oculo pro iceptione visionis nõ est dare minimã distãtiã vltra quã. a. visibile nõ põt agere visionẽ in visuꝫ ꝓp distãtie puitatẽ: nec minimã vltra quã põt. primũ pꝫ ex eo ꝙ quacũqꝫ distãtia data vltra quã nõ põt ꝓp puitatẽ est dare minorẽ vltra quã nõ põt ꝓp paruitatẽ. qõ eniꝫ nõ põt vltra maius ꝓpter eius puitatẽ nõ põt etiã vltra minus. scõa pars pꝫ: qr sit. a. distãtia minima vltra quã põt: que si eẽt minor vltra ipsaꝫ nõ posset: sequereꝫ ꝙ i approximatiõe visibilis ad visum eẽt dare vltimũ instãs eẽ visionis: qõ est falsum. ꝓña nota est ituenti. ¶ Scõa ꝯ. recedẽdo ab oculo pro iceptione visionis est dare maximaꝫ distãtiaꝫ vltra quã. a. nõ põt videri ꝓp distãtie paruitatẽ. ꝓbaꝫ: qr iter oẽs distãtias vltra quas nõ põt ꝓp puitatem est dare vnã maximã vltra quã nõ põt: ſz qualibet maiori illa datur minor vltra quã põt ex eo ꝙ si visibile eẽt precise vltra illaꝫ distãtiã: ꝛ in ꝑsenti instãti iciperet elõgari a visu. illud visibile nũc nõ: ſz imediate post hoc instãs ageret visionem in visuꝫ. ¶ Tertia ꝯclo. visibili accedẽte ad oculũ pro corruptione visionis ꝓpter nimis paruã distantiam visibilis ab oculo est dare ꝑmuꝫ instãs nõ esse visionis: ad istum itellectũ ꝙ aliqñ ꝑmo erit verum dicere nũc nõ est visio. a. visibilis: ꝛ imediate ante hoc fuit: ꝛ hui⁹ ratio est: qr ex quo visio desinit eẽ per talẽ appropinquationẽ visibilis ad visum: ꝛ nõ datur vltimũ instãs esse visionis: opꝫ ꝙ detur ꝑmũ istans nõ esse. ¶ Qr aũt nõ detꝫ vltimũ instans eẽ visionis sicut sepe sumptũ est põt sic ꝓbari. nã quero vtrũ visio pro illo instãti sit alicuius itensionis: vel nõ. si dicatꝫ ꝙ nõ: hoc nõ põt eẽ: qr tũc eẽt idiuisibilis. si dicatur ꝙ sic. opꝫ ꝙ successiue ꝛ graduatꝫ depdatꝫ: ꝛ sic istãs datũ nõ erat vltimũ instãs eẽ visionis. ¶ Quarta ꝯ. distãtia que est iter visibile qñ desinit videri ꝓp nimiaꝫ ꝓpinquitatẽ eius ad oculuꝫ: ꝛ iter visibile qñ desinit videri ꝓp nimiã remotionẽ ei⁹ ab oculo est maxima distãtia in qua seu ꝑ quã illud visibile põt agere visionẽ in visum illum. ꝓbatꝫ: qr q̃diu illud visibile est in aliquo pũcto illi⁹ distantie ipm agit in visuꝫ visionẽ: sic ꝙ nec est defectus ꝓp puitatẽ distãtie: nec ꝓp magnitudinẽ eiusdẽ. ¶ Quinta ꝯclo. eadem distãtia est minima vltra quã illud visibile nõ põt agere visionẽ in illuꝫ visuꝫ: ꝛ hoc ꝓpter illius distãtie magnitudinẽ. ꝓbatꝫ: qr iter oẽs distãtias vltra quas nõ potest ꝓpter distantiaꝫ magnitudinẽ hec est minima.

Quantum ad 4.ᵐ articulũ sit ꝑma ꝯclo. loquendo de potẽtia ꝓductiua effectus que iuuatur a suo effectu ꝓducto ad vlteri⁹ ꝓducẽdũ sic est ignis vel calor: nõ terminatꝫ ꝑ maximũ neqꝫ ꝑ minimũ effectũ: ꝛ hoc nec affirmatiue: nec negatiue quãtũ est ex se. pꝫ: q̃ dato aliquo tali agẽte sicut est ignis ipse põt ꝓducere vnum aliuꝫ ignẽ: ꝛ cũ illo iterũ vnũ aliũ: ꝛ sic quãtũlibet quãtuꝫ est de se: si nõ esset ipedimẽtũ ex defectu materie que non est ifinita: ꝛ hoc est qõ dicit Arist. scõo de aia. ꝙ ignis esset augmẽtabilis in ifinitũ si cõbustibile apponeretꝫ in infi^{m}: nihilominus cũ hoc stat ꝙ determinatꝫ maxio effectu: puta maximo igne quẽ põt ꝓducere in istaꝫ maximã ꝛ i isto tpe. Scõa ꝯclo. loquẽdo de po^{a} ꝓductiua alicuius effect⁹ que nõ iuuatꝫ ab illo effectu ꝓducto ad vlterius cõsimileꝫ ꝓducẽdũ vel ꝑorẽ intẽdendũ sicut est corpus lucidũ: talis potẽtia terminatꝫ minimo effectu quẽ nõ põt ꝓducere. ꝓbatur: qr lumẽ ita itẽsum sicut est lux corporis lucidi illud corpus lucidũ nõ põt ꝓducere: sed quolibet remissiori illo dato datur lumẽ intẽsius qõ põt ꝓducere: vel in ꝓposito possumus dicere ꝛ qõlibet remissius illo illud corpus lucidum põt ꝓducere: verꝫ est tñ ꝙ idẽ corp⁹ lucidũ nõ semp in qõlibet mediũ in qõ agit ꝓducit eq̃lẽ gradũ luminis. s. in vnũ sicut in aliud: ſz ꝕm ꝙ mediũ est melius vel peius dispositũ ad recipiẽdũ lumẽ ꝕm hoc corp⁹ lucidũ itensius vel remissius lumẽ ꝓducit in ipm cũ fuerit ei applicatuꝫ. ¶ Dic sunt aliq̃ dubia iuxta istaꝫ mãm. ¶ Primo enim dubitatꝫ vtrũ potẽ sit aliqõ lucidũ ꝓducere i aliqõ mediũ quẽlibet gradũ citra gradũ summũ lucis exñtis in lucido. ¶ Ad hoc apparet mihi pro nũc eẽ dõm ꝙ nõ: ꝛ ad ꝶ adduco talẽ rõnẽ. nã si hoc eẽt potẽ. ponatꝫ ꝑ ꝙ. a. corpus lucidus ꝓducat in aliqõ mediũ quẽlibet gradũ luminis citra summũ gradũ lucis exñtis in. a. lucido: ꝛ sit illud lumẽ. b. ꝛ lux ipsius. a. sit. c. tũc queritꝫ vtrũ. c. excedat. b. vel nõ. si dicatꝫ ꝙ nõ: tũc nõ est ꝓduct⁹ qlibet citra sũmũ: ſz cũ ꝶ summus: qõ est ꝝ hypothesim. si dicatꝫ ꝙ. c. excedat. b. vel ꝑ excessu diuisibili vel idiuisibili. si dicatꝫ ꝙ excessu diuisibili: seqtur ꝙ potuisset fuisse ꝓductũ citra gradũ sũmũ lumen intẽsius q̃ꝫ sit ꝓductũ: ꝛ sic nõ qlibet gradus citra summũ eẽt ꝓduct⁹: qõ est ꝝ hypothesim. Si dicatꝫ ꝙ excedat excessu idiuisibili. hoc est falsuꝫ: qr nullus talis est: ẽt hoc eẽt nõ excedere: ꝛ sic excederet ꝛ nõ excederet: qõ iplicat ꝝ dictionẽ. ¶ Sed diceret aliqs expers logice. a. lucidũ quẽlibet gradũ citra sũmũ põt ꝓducere in aliqõ mediũ. ꝑ potẽ est. a. lucidũ quẽlibet gradũ citra sũmuꝫ ꝓducere in aliqõ mediũ. ¶ Rñdetꝫ negãdo ꝯñam ex eo ꝙ ibi ar. a sensu diuiso vero: ad sensuꝫ cõpo^{m} falsuꝫ: q̃ sensus sunt sibiinuicez imptinẽtes. vñ in alio sili nõ seqtur dato aliq̃ põdere eq̃li in resistẽtia cũ po^{a} portatiua fortis nõ seqtur quãlibet ptẽ illius põderis for. põt portare. ꝑ potẽ est ꝙ quãlibet partẽ istius põderis for. portet. nã tunc hec eẽt possibilis partez illius põderis for. portat: qõ est falsum saltẽ stante potẽtia fortis ꝛ alys requisitis. ¶ Similiter nõ seqtꝫ: qõlibet creabile deus põt creare. ꝑ potẽ est ꝙ quodlibet creabile deus creet. nã hoc posito in eẽ seqtur ipotẽ. s. potẽtiaꝫ dei eẽ exhaustam. ¶ Scõo dubitatꝫ. vtrũ corpus lucidũ illuminet mediũ cũ resistẽtia medij vel sine resistẽtia: videtꝫ ꝙ cum resistentia: qr ſz in medio diaphano illuminabili a lucido diaphaneitas nõ resistat: tñ opacitas resistere videtꝫ: itãtũ ꝙ opacũ nõ ita itẽse illuminatꝫ ab eodẽ lucido: nec ad tantam distãtiã sicut minus opacũ ꝛ magis diaphanũ. ¶ Ad oppositũ ar. qr si opacitas resisteret lucido: tũc per lõgiorẽ morã lucidi fieret illuminatio itensior recte sicut est de calefactiõe: ꝛ tñ hoc est falsuꝫ: qr statiꝫ lucido applicato medio illuminat mediũ ad tantã distãtiã: ꝛ ita itense sicut facit postea cũ fuerit pñs medio ꝑ horã vel per diez. ¶ Ad illud rñdetꝫ ꝙ nulla est resistentia medij illuminabilis ad lucidũ illuminans. ꝓpter hoc: qr resistẽtia est ꝑ ꝝriũ vel ꝑ iclinationẽ ad ꝝriuꝫ: sed in medio illuminabili: nec est cõtrariũ lumini: nec iclinatio ad ꝝriuꝫ ipsi⁹ luminis: cũ lumẽ nõ habeat ꝝriũ. vñ ſz isti termini lumẽ ꝛ tenebra opponãtur ꝑuatiue: nõ tñ ꝓpter hoc lumini est aliquid cõtrariuꝫ. ¶ Tũc ad rõnẽ factã ante oppo^{m}: dico ꝙ cã quare minus diaphanũ ꝛ magis opacũ minus itense ꝛ ad minorẽ distãtiaꝫ illuminatꝫ est minor passibilitas respectu luminis. ex eo eniꝫ corp⁹ est passibile ꝛ receptiuũ lumis: qr est diaphanum: ita ꝙ q̃to est diaphanius tãto est passibilius ꝛ receptiuũ itẽsiorꝭ luminis ab eodẽ lucido. ¶ Tertio dubitatur. si calidũ in summo agat quãtũ põt ꝛ ꝓducat calorẽ in sũmo in aliqõ passuꝫ: ꝛ supueniat aliqõ calidũ sile: tunc illud calidũ nõ põt in illud passuꝫ agere calorẽ in ipso intendendo: ꝛ tñ si aliqõ luminosuꝫ ꝓducat lumẽ in aliqõ medium tãtuꝫ quãtũ põt ꝓducere in illud medium cũ talib⁹ circũstantys: ꝛ superueniat luminosuꝫ simile intẽdet illud lumẽ: que sit causa huius diuersitatis. Pro cuius rñsione supponitꝫ ꝙ nihil agat vltra gradũ suuꝫ ꝓpriũ. Ex hoc ad dubitationem dico: ꝙ quia calidum in summo potest sibi

assimilare passuz: puta combustibile in quod agit si aliud calidum sibi simile superueniret nõ intenderet illum effectum.aliter enim oportteret ꝙ ageret vltra gradum suum ꝓpriuz:postq̃ illud passuz iam est sibi assimilatũ ꝑ actionem potis calidi in summo.Sed qꝛ luminosuz seu corpus lucidum nõ assimilat sibi passum.iõ alio luminoso supueniente pót lumẽ illud itendere absqz ꝗ ꝙ ꝓpter hoc agat vltra graduz suuz ꝓpriuz. ¶ Tertia ꝯclo.nõ semp est ꝯsimilis ꝓportio effectuũ in itẽsione qualis est ꝓportio agentium etiã in itensione:ꝛ hoc est maxime verꝫ de potentijs que nõ iuuant a suis effectib⁹ in eaꝫ actione.pz ꝯclusio:qꝛ sint.a.ꝛ.b.duo corpora lucida.a.dupluz ad.b.in itẽsione:ꝛ agant in duo media:puta.c.ꝛ.d.vniformia:ꝛ icipiant ista duo media.c.ꝛ.d.vniformiter itendi:ꝛ equaliter in opacitate:tunc prius q̃.a.desinat agere lumẽ in medio.c.b.desinet agere lumẽ in medio.d.ꝓpter itẽsionẽ opacitatũ istorũ mediorꝫ.mõ si cõtinue ꝑ horã talis itẽsionis opacitatis mediorꝫ lumẽ ipsius.a.fuisset dupluz ad lumẽ ipsius.b.sicut.a.erat duplũ ad.b.tunc ita cito ꝑ huiusmodi itensionẽ opacitatis ꝛ remissionẽ luminis.a.desineret agere sicut.b. qõ tñ est falsuz.ꝯña nota est de se.nã si eẽnt duo q̃ta:vnũ dupluz ad aliud:ꝛ iciperẽt decrescere versus nõ quãtũ in ꝑma parte ꝓportionali qõlibet ad subdupluz:ꝛ in scõa similiter.ꝛ sic vltra:eque cito iciperẽt eẽ nõ quãta.silr si lumen actũ ab.a.cõtinue ꝑ horã remissionis luminuz fuisset duplũ ad lumẽ actũ a b.ita cito.a.desiuisset agere sicut.b. ¶ Quarta ꝯclo.nec quãtũ ad extẽsionẽ: opz eẽ cõsimilez ꝓportionẽ effectuũ sicut est ꝓportio causaꝫ agẽtiũ.pbat: qꝛ si aliqua supficies circularis põt videri ab aliqua distãtia:opz ꝙ illa que videt ad in duplo maiorẽ distantiã sub equali angulo:habeat in duplo maiorẽ diametrum:ꝛ si sic sequtur ꝙ ipsa est quadrupla in extẽsione ad ꝑmã.ꝛ ꝑ ꝯñs nõ est eadẽ ꝓportio effectuũ in extẽsione sicut est ꝓportio causaꝫ agentiũ:exquo ꝓportio effectuũ est dupla in extensione:ꝛ ꝓportio causaꝫ est q̃drupla.Qꝛ aũt oporteat talez supficiem circularẽ eẽ quadruplã ad aliã cuius diameter est in duplo maior.pz ꝑ vnã ꝓpõnẽ 12° geometrie:que sic dicit:ꝙ que est ꝓportio diametroꝫ:talis est ꝓportio circulorũ duplicata.ꝛ ideo si ꝓportio diametroꝫ aliquoꝫ circuloꝫ est dupla:tũc ꝓportio taliũ circuloꝫ est quadrupla: ex eo ꝙ quadrupla est dupla duple. ¶ Et attẽdẽdũ ꝙ cũ dico effectũ esse duplũ in extẽsione ad aliuz: itelligo lineã mẽsurantẽ extẽsionẽ illius effectus: sicut est diameter totius effectus acti ꝑ vnũ agens esse duplã ad lineã mẽsurãtem extẽsionẽ alterius effect⁹ acti ꝑ aliud agens. ¶ Quinta ꝯclusio.possibile est ꝙ.a.ꝛ.b.sint duo agentia:ꝛ.a.sit duplum ad.b.in itẽsione:ꝛ ꝙ.a.agat ad duplam distantiã ad quã agit.b.pz.nã sit.a. vnũ corpus luminosuz sphericũ cuius diameter sit pedalis quãtitatis:ꝛ sit duplũ itensiue ad b.corpus:ꝛ nõ curo cuius q̃tritatis sit.b.tunc claꝫ est ꝙ.b. tãtũ pót diminui in extẽsione:nõ tñ in qualitate ꝙ.a.agat in duplo remotius q̃ agat.b:b.eniz posset tãtũ diminui ꝙ vix ageret ad tantã distantiã quãta est distãtia vnius grani milij:ꝛ si sic etiã possibile est ꝙ pót tãtũ diminui in extensione ꝛ nõ in itẽsione seu i luce ipso.a.nõ diminuto:nec in extẽsione:nec in itensione ꝙ ipm.a.agat ꝑ duplã distantiaz ad illã per quã agat.b.a.existente duplo ad.b.ꝛ ꝗ erat intentũ. ¶ Sexta ꝯclusio.ꝙ si.a.agit ad duplaz distantiam ad quã agit.b.tũc effectus.a.est octuplus ad effectuz.b.pz: qꝛ tunc.a.agit vnũ effectũ sphericũ:cuius diameter est dupla ad diametrum effectus acti.a.b.g̃ effectus ipsius.a.est octuplus ad effectũ ipsius.b.ꝯñtia tenet ex eo ꝙ qualis est ꝓportio diametroꝫ talis est ꝓportio spheraꝫ illaruz diametroꝫ triplicata.cũ g̃ ꝓportio octupla sit tripla duple:ex eo ꝙ cõponit precise ex trib⁹ duplis:sequtur ꝓportionẽ talium effectuuz sphericoꝫ eẽ octuplaz:postq̃ ꝓportio diametroꝫ taliũ effectuũ est dupla. Ex his cõclusionib⁹:seqt̃ ꝙ possibile est ꝙ.a.agens sit duplũ itensiue ad.b.agens:ꝛ effectus.a.agentis sit octuplus in extẽsione ad effectuz.b. agentis. ¶ Tu diceres.tu bene cõcluderes si effect⁹ taliuz agentiũ eẽnt sphericí:sed si sunt orbiculares tu nõ ꝯcludis aliqd:placet mihi:sed mõ possibile est ꝙ effect⁹ taliũ agentium sint sphericí ꝛ nõ solum orbiculares:declaro hoc sic. nã capiat vnũ corpus trãsparens sicut est crystallus: tale nõ solũ agit orbẽ imo sphẽrã.pz ex hoc ꝙ si tale corp⁹ ponatur iter te ꝛ me:ego video ꝑtes que sunt versus te:sicut illas que sunt versus me:ꝛ tu similr vides partes que sunt ꝓpinquores mihi:sicut ego video ꝑtes que sunt ꝓpinquiores tibi:ex quo sequtur partes istius corporis nõ soluz multiplicare species suas circa illud corpus:sed etiã in illo corpore:ꝛ per illud corpus:quare si ad imaginationez totalis effectus sicut totalis species acta ab illo corpore ꝯseruaretur corpore illo destructo esset vna sphera ꝛ nõ solũ orbis ex eo ꝙ ita ibi vbi fuerit illud corpus eẽt spẽs sicut alibi: ꝛ qua rõne ille effectus esset sphericus ꝛ nõ orbicularis illo agente corrupto eadem rõne sic erat illo agente existente:ꝛ per cõsequens aliqua sunt agentia effectus sphericales. Et de talibus esset verum quod dictum est.

Quantum ad 5ᵐ articulũ de cõparatione potentie ad velocitatẽ sit ꝑma ꝯclusio:quãtũ est de se nulla potẽtia naturalis terminat̃ per maximã velocitatem quã pót facere:nec affirmatiue:nec negatiue:nec ẽt per minimã.pbat̃:qꝛ velocitas cõsequit̃ ꝓportionẽ potẽtie ad resistentiã per Cõmẽtatorẽ scõo huius:sed hꝰ proportio in ifinitũ pót diminui.g̃ in infinitũ tarditas potest augeri.silr huiusmodi ꝓportio in ifinitũ pót augeri ꝑ diminutionẽ resistentie �means Aristo.4° physi.g̃ in ifinituz velocitas pót augeri. ¶ Scõa ꝯclusio.respectu certe resistentie date potẽtia naturalis nãliter agens terminat̃ per maximã ꝛ per minimã velocitatẽ quã pót ꝑducere rebꝰ sic stantib⁹.pz ex eo qꝛ lapide in aere dato ꝑm totũ sui conatuz nec pót moueri maiori velocitate nec minori q̃ mouetur. ¶ Tertia ꝯclo.potẽtia determinat̃ per suã velocitatẽ.i.nõ cognoscit̃:qꝛ ex hoc ꝙ videmus talez potẽtiã ꝑducere tantã velocitatẽ nõ cognoscimus quãtitatẽ potẽtie ex eo ꝙ si cũ tali resistẽtia ꝑducit tantã velocitatẽ cũ alia: puta maiori nõ ꝑduceret tantã.ꝛ ideo ad cognoscẽdũ q̃titatez potẽtie motiue nõ sufficit soluz cognoscere velocitatem. ¶ Dic dubitat̃ vtrũ de facto sit aliqua maxima velocitas:videt̃ ꝙ sic.nã de facto vltima sphera velocissime mouet̃.pbat̃ ꝙ nõ:qꝛ quacũqz parte data in vltima sphera:vna alia mouet̃ ea velocius. ¶ Respõdet̃ ꝙ nõ est dare de facto maximã velocitatẽ.pbat̃.naz si sic hoc maxime videret̃ de velocitate vltimi celi:sed ꝑbat̃ ꝙ nõ:qꝛ si vltima sphera mouet̃ velocissime:vtiqz aliqua eius pars mouet̃ velocissime: sed probo ꝙ nõ:qꝛ hoc maxime esset pars celi circa equinoctialez:sed ꝑbo ꝙ non:qꝛ illa vel est diuisibilis in latitudine vel nõ.si dicatur ꝙ nõ:hoc est falsum:qꝛ nec in celo nec in aliquo cõtinuo est aliq̃ pars quãtitatiua sine latitudine.Si aũt dicat̃ ꝙ illa pars habeat latitudinẽ:tunc aliquid eius est ꝓpinquius polo ꝛ reliquum remotius ab illo:sed illud qõ est ꝓpinquius polis mouet̃ tardius:ꝛ qõ remotius mouet̃ velocius: ꝛ sic illius partis aliqua pars mouet̃ velociꝰ ꝛ aliqua tardius:ꝛ sic illa pars non est pars velocissime mota in vltimo celo:ꝛ ita pót argui de quacũqz parte facta in celo.Cõsimili modo.probatur ꝙ non est aliqua pars in celo tardissime mota:ex eo ꝙ illa esset versus alterum poloꝫ:ꝛ cũ nulla pars sit imediata polo ꝑm se ꝛ qõlibet sui ꝓpter diuisibilitatẽ illius ꝑtis: sequtur ꝙ etiaz illius partis vna pars mouet̃ tardius:puta

que est versus polũ:ꝛ alia velociꝰ que magis distat a polo. ¶ Et cõfirmat̃.in vltimo celo nõ est dare partẽ remotissimã a polis nec est dare partẽ ꝓpinquissimã alicui polorum.g̃ in vltimo celo nõ est dare ꝑtem velocissime motã: nec partẽ tardissime motã.ꝓña tenet ex eo:ꝙ ex ꝗ ꝙ ꝑtes vltimi celi sunt remotiores a polis ipse mouent̃ velocius: ꝛ ꝗm ꝙ sunt ꝓpinquiores ipse mouent̃ tardius.añs pz:qꝛ quacũqz parte in vltimo celo:data que est remota a polis ꝓpter diuisibilitatẽ illius partis est dare vnã que est magis remota.ꝛ ita simil̃r est quãtũ ad partes ꝓpinquas alteri poloꝝ.cõcludit̃ g̃ ꝙ nec vltima sphera mouet̃ velocissime:nec tardissime.verũtamẽ ꝗm imaginationez mathematicã imaginãdo lineas idiuisibiles:ꝛ pũcta idiuisibilia est bene dare in vltimo celo aliqd velocissime motũ:ꝛ hoc est pũctus exñs in linea circũferẽtiali maxime distãte ab vtroqz poloꝝ mundi.que qdez linea imaginat̃ in cõuexo vltimi celi:ꝛ nõ in cõcauo nec in medio iter cõcauũ ꝛ conuexuz:ꝛ tũc si dicamus velocitatẽ alicuius mobilis attẽdi penes spatiũ lineale verũ vel imaginatũ descriptũ ab eius pũcto velocissime moto eẽt cõcedẽduz ꝙ vltimũ celũ mouet̃ velocissime.Si aũt velocitatẽ mobilis cuiꝰ alique partes mouent̃ velociꝰ:alique tardius:dicamus attẽdi penes spatiũ lineale descriptũ a pũcto medio iter pũctũ velocissime motũ ꝛ pũctuz tardissime motũ vel nõ motũ:dõm est vltimã sphẽrã seu vltimũ celuz moueri ita velociter sicut mouet̃ pũctus medius iter lineã eqnoctialẽ ꝛ alterũ polorũ.Si dicamus ꝑmo mõ:tũc ꝗm imaginationẽ mathematicã cõcedendũ eẽt de facto celũ vltimũ velocissime moueri.Si dicamus scõo mõ:dicẽduz esset vltimũ celum nõ velocissime moueri: sed ꝑcise ita velociter sicut mouetur pũctus eius medius iter eqnoctialez ꝛ alteꝝ poloꝝ:de hoc vtrũ debeat dici sic vel sic videndũ ad sextũ physicoꝝ.

Quantum ad 6ᵐ articulũ.s.de cõparatiõe potẽtie actiue ad spatiũ sit ꝑma ꝓclo.poª actiua nãlis sicut est poª actiua grauis deorsuz vel sicut leuis sursum nõ terminant̃ maximo spatio:neqz minimo simpl̃r: nec affirmatiue:nec negatiue.pz:qꝛ quocũqz spatio dato ꝑ diminutionẽ resistẽtie talis poª põt ꝑtransire ꝛ ꝑ augmẽtationẽ resistẽtie ad equalẽ gradũ potẽtie motiue nõ põt ꝑtrãsire.vnde a quacũqz distãtia graue descẽderet ad centrũ si nõ eẽt ipedimẽtũ. ¶ Scõa ꝓclo.ꝙ cũ certis circunstantys terminat̃ ad maximũ spatiũ qõ põt ꝑtrãsire:que circũstantie sunt velocitas tẽpus duratio.vñ est dare maximũ spatiũ per qõ lapis põt moueri in tanto tpe cuz tali resistentia vel tali velocitate.Et sic de alys.

Ad rationes ꝓncipales. Ad ꝑmã aũctẽ Arist.cũ dicit potẽtiam actiuã determinari maxio:dico ꝙ ꝗ nõ est ꝗ dicta.imo hec est qnta ꝓclo scõi articuli.determinat̃ enim maximo.i.cognoscit̃ q̃ta est potentia ꝗm fortitudinẽ per maximũ ifra qõ põt:ꝛ hoc idez est miⁿ in qõ põt. ¶ Aliter ẽt põt dici qõ Aristo.intellexit sic.ꝙ potẽtia actiua terminat̃ maximo numerato sine fractione.vñ centũ põt esse maximus numerus librarꝝ quas fortis.põt portare:qꝛ q̃uis possit modicũ plus:nõ tũ ꝑt plus in vna libra. ¶ Ad scõaz cõcedo ꝙ nõ est dare maximuz põdus qõ fortis.põt portare:ꝛ qñ dicebat̃.g̃ quocũqz pondere dato qõ põt portare adhuc maius põt portare.cõcedo: ꝛ qñ dicebat̃.g̃ ifinitum põdus põt portare.negat̃ ꝓña:qꝛ fit status ad miⁿ pondus qõ nõ põt portare. ¶ Ad tertiã de lapide posito sup caput fortis dico ꝙ tam fortis.q̃ grauitate lapidis ꝓseruatis in suis potẽtys fortis.sustineret lapidẽ: nec ꝓpter hoc actio fieret a ꝓportione equalitatis : qꝛ nec ꝓpter hoc fortis.ageret in lapidez:sed resisteret sibi ne lapis caderet deorsum.ꝛ sil̃r lapis resisteret fortiꝛ ne aliquo modo moueret se sursuz:ꝓsile esset si duo corpora sibi obuiarent in aliquo medio:quoꝝ vnũ esset in ascẽdendo:ꝛ reliquũ in descendẽdo:ꝛ vnũ haberet ꝑcise tot gradus grauitatis:quot reliquũ gradus leuitatis. ¶ Ad quartã dico:ꝙ si in perpetuũ tale mobile mouerẽt̃ nunq̃ ꝑtrãsiret illud mediũ vniformiter difforme iferius terminatũ ad gradũ resistentie equalẽ potẽtie motiue illius mobilis:sic ꝙ aliquãdo illud totale mediũ ab illo mobili eẽt ꝑtransitum:ꝛ hoc satis põt cõuinci ex illa rõne: ꝛ ideo illud mediũ non est maximũ qõ a tali potẽtia põt eẽ ꝑtrãsituz:ex eo ꝙ nullo modo a tali poª põt esse ꝑtransitũ tali resistẽtia manente. ¶ Ad qntã elõgẽt̃ vnũ visibile ꝛc.admitto : ꝛ vlterius dico ꝙ qñ visibile ꝑmo nõ videt̃ distantia iter ipm ꝛ oculum est bene maxima in qua illud visibile poterat videri: ꝛ hoc nõ est cõtra dicta:cum hoc tñ stat ꝙ nõ est maxima vltra quã:sz est bene minima vltra quã nõ:ꝛ hoc dicebat̃ in ꝓclusione. ¶ Sed cõtra ꝗ fuit sexta ratio.nã si illa esset minima distãtia vltra quã nõ:tunc vltra illam nõ ꝛ vltra q̃libet minorẽ negaret̃ ꝓña.nã nõ sic exponẽdũ est minimum vltra qõ nõ:sicut dicebat̃ in ꝑmo articulo huiꝰ questionis:sed bene seqt̃ talis distantia est minima vltra quã nõ.g̃ vltra illaz nõ:ꝛ qualibet minore illa datur maior vltra quã sic.ꝛ hoc est verꝝ:cũ quo adhuc stat ꝙ visibile põt eẽ ita ꝓpe oculuz ꝙ ꝓpter puitatẽ distãtie nõ põt videri. ¶ Aliter põt dici ꝙ dicta distantia est minima vltra quã nõ:ꝓp magnitudinẽ:ꝛ ideo nõ est aliqua minor ifra ipsaz que impediat ꝓpter magnitudinẽ:lz bene sit aliqua infra ipsam que ipediat ꝓp paruitatez. ¶ Ad septimã neᵒ ꝙ sit dare maximã velocitatez qua potẽtia actiua supnaturalis põt mouere:imo nec de facto est maxia velocitas qua mouet:qꝛ hec maxime eẽt velocitas vltime sphere.modo sicut dicebat̃ in qnto articulo vltima sphera:nec mouet̃ velocissime nec tardissime nisi loquẽdo ꝗm imaginationem mathematicaz:ꝛ vlterius dico ꝙ quacũqz velocitate data potentia supnaturalis posset mouere velocitate maiori:lz forte Arist.hoc negauisset. ¶ Et si diceret̃ ꝓtra:tũc voluntas potẽtie supnãlis eẽt mutabilis. Rñdet̃ negãdo ꝓñaz: vnde si post hoc mouerẽt̃ velocius q̃z modo mouet nõ ꝓpter hoc esset mutatio facta in ipsa:lz bene in re extra:hoc ꝑfecte discutere magis ꝑtinet ad octauũ physicoꝝ. ¶ Ad vltimã qua arguit̃ de potẽtia naturali:illa bene probat ꝙ est dare maximã velocitatẽ qua aliqua poª motiua mouet in tali medio:ꝛ cũ tali resistẽtia:ꝛ cũ alys circũstantys:sed nõ est dare maximã velocitatez simpl̃r qua potẽtia motiua põt mouere.Et hoc totũ dictũ est in corpore qõnis.

¶ Qõ eniz dr̃ manifestũ. visus qdẽ eniz q minoris excedit. velocitas autez que maioris. Textu cõmenti.CXVII.

Secundum propositoꝝ erat. vtrũ quelibet potẽtia passiua terminet̃ ꝑ minimũ a quo põt pati. Videtur ꝑmo ꝙ sic.per Aristo.ꝛ Cõmẽtatorẽ qui ꝗ videnꝯ dicere. ¶ Secundo.nã dicit Aristo.in de sensu ꝛ sensato ꝙ est dare minimum visibile qõ visus põt videre.visus aũt est potẽtia passiua.g̃ ꝛc. ¶ Tertio sit vna rota adamãtina ifra cuius circũferentiã sit vnũ ferrũ:tunc arguit̃ sic. est dare minimũ arcuz illius rote a quo illud ferrũ põt retineri.ergo est dare minimũ a quo potẽtia passiua põt pati.ꝓña tenet.añs ꝓbat̃.nam illud ferrum põt ita modicũ arcum illius rote sup se derelinquere ꝙ nõ retineret̃:imo descenderet.descendat ergo tãdiu ꝙ habeat super se arcũ sufficientẽ retinere ipm:ꝛ cũ in tali descensu ferri deueniatur ad ꝑmũ instans non esse sui motus:sequit̃ arcuz quem super se habet esse minimum a quo illud ferruz retinetur:

ꝛ a quo

ea quo potest retineri:qz si a minozi potuisset fuisse reten tum ꝑus quieuisset:ꝛ sic instans datū nō fuisset primū in stans:nō esse motus seu descēsus ferri:sed vnū aliud ante ipsuz:ꝛ qōcunqz dares aliud eq̃liter cōcludere arcum pro tunc super ferrū existētē esse minimū potentē illud ferrū retinere. ¶ Et cōfirmat.aliqs arcus illius rote sufficit il lud ferrū retinere:ꝛ aliqs nō.vel ergo est dare maximum qui sufficit:vel minimū qui sufficit:vel maximū q nō suf ficit:vel minimū q nō sufficit.nō pōt dici p̄m.qz quocūqz arcu dato qui sufficit.maioz illo etiā sufficit.ad quod eniz sufficit minus ad hoc idez sufficit maius.Si dicat 2m.ba beo ꝓpositū.Sed si dicat 3m.s.q̃ sit dare maximū arcuz qui nō sufficit sit ille.a.tunc sic.a.nō sufficit:sed q̃libet ma ioz.a.sic.sit ergo q̃ in p̄senti instāti:illud ferrū habeat sup se arcū.a.ꝛ cū ille nō sufficit retinere illud ferrū:sequit q̃ pro hoc instāti illud ferrū non quiescit:sed ĩmediate post hoc descēdat:tādiu q̃ habeat sup se arcū sufficiētē ipsum retinere:postq̃.a.arcus nō sufficit:sz si ĩmediate post hoc instans mouebitur:tunc ĩmediate post hoc instans habe bit maiorez arcum super se q̃ sit arcus.a.ꝛ per ꝛsequens ĩmediate post hoc habebit arcū super se sufficiētē ipm re tinere:postq̃.a.arc⁹ erat maximus q nō potuit:ꝛ sic dcm ferrū ĩmediate post hoc gescet:ꝛ cum idē ferrū ĩmediate post illud instans mouebit:sequit q̃ illud ferrū ĩmediate post hoc instans mouebit:ꝛ illud ferrū ĩmediate post hoc instās gescit.ꝛ vlterius sequtur q̃ sit dare vltimū instās eē motus:qz si dictū ferrū cōtinue ante datū instans descen disset vsqz ad ꝗ instās:tūc hoc instās videret esse vltimū instās esse illius mot⁹:postq̃ ĩmediate post hoc istās dcm ferrū gescet:sicut iaz dicebat vel deducebat. Nec pōt di ci 4m.s.q̃ sit dare minimū arcū q nō pōt:nec sufficit dcm ferrū retinere:qz sic ille arcus non sufficeret:sed minoz eo sufficeret:ꝛ sic ad aliquē effectū ꝓducēdū sufficeret min⁹ ad qō non sufficeret maius:qō est inconueniens.

Oppositum arguit.potētia actiua terminat mi nima resistētia in quā nō pōt.g̃ po tētia passiua terminat maxima potētia actiua a qua non pōt.añs pz ex p̄cedēte qōne.ꝛña ꝓbat.nā det aliq̃ poten tia actiua ꝛ sit.a.ꝛ minima potētia passiua seu resistētia in quā nō pōt:ꝛ sit.b.tūc in.b.a.nō pōt:sed in.b.qōlibet mai⁹ a.pōt.ergo.a.est maxima potētia actiua a qua.b.nō potest pati.ꝛñtia pz per significationē eius qō est maximū a quo non.p̄ma pars antecedētis patet ex eo q̃.b.est minimū in qō.a.nō pōt:ꝛ si sic:tūc in.b.a.nō pōt.scda pars eiusdē an tecedētis pz:qz qōlibet maius.a.excedit.b.ꝛ cū q̃libet ex cessus sufficiat ad motū incboādū ꝛ ꝛtinuādū:sicut ꝓbat in p̄cedēti qōne.sequit q̃ qōlibet maius.a.pōt in.b.tunc vltra.potētia passiua terminat maxima potentia actiua a qua nō pōt pati.ergo nō terminat minima a qua pōt pati. ¶ Scdo potētia actiua nō terminat maxima in qō pōt agere.ergo nec passiua terminat minimo a quo pōt pati. antecedens pz ex p̄cedēti q̃stione.ꝛñtia ꝓbat.ex eo q̃ op positū cōsequētis interimit antecedēs.da enim opposituz cōsequētis.s.potētia passiua terminat minimo a quo pōt pati.ex hoc sequtur q̃ illa potētia passiua est maximum in qō illa po⁹ actiua pōt agere:ꝛ hoc repugnaret antecedēti.

In ista qōne. p̄ ponende sunt aliq̃ distinctiones de potētia passiua. 2° cōclusiones.

Quantum ad p̄m sit p̄a distinctio.ꝛ ista etiā pone bat in alia qōne. potētia ꝓ passiua ꝓ q̃ dā dicit receptiua solū:q̃dā aūt dicit receptiua ꝛ cum hoc resistitiua.Exēplū p̄mi.sicut est mā p̄. Exēpluz scdi.sicut est aqua respectu ignis. ¶ Scda distinctio.potētia ꝓ pas siua ꝓ q̃dā est passiua tm̄:ꝛ q̃dā cū ꝗ est etiā actiua.Exē p̄mi.sicut est vnū paruuz frigidū:qō patit ab vno magno calido a tam magna distātia:q̃ lz illud calm posset agere in illud frigidū:tm̄ illud frigidū ꝓpter nimiā distātiā non pōt re agere in illud calidū.Explū scdi.sicut est frigidum qō patit a calido:ꝛ cū hoc re agit in ipsuz. ¶ Tertia distī ctio potētia ꝓ passiua ꝓ:que cū hoc sunt actiue:q̃dazꝛ cō gnitiua sicut est potētia visiua:q̃dazꝛ nō cognitiua sicut frigidū qō patiēdo a calido re agit in ipsuz. ¶ Quarta di stictio.potētia ꝓ passiua ꝓ nō cognitiua ꝓ q̃ cū ꝗ sunt acti ue:q̃dā re agūt in agēs:vt frigidū in calidū.q̃dā aūt agunt in aliō ab agēte:vt mediū illuminatū passuz a lucido agit: qz calefacit:nō tm̄ agens in ipsuz puta solē:sz aliud ab illo. ¶ Quinta distinctio.potētia ꝓ passiua ꝓ q̃dā patiunt per abiectionē ꝗ:sicut calm cū patit a frigido vel ecōtra.q̃ dā aūt sine abiectione ꝗ:sicut mediū cum illuminat.in huiꝰ enim illuminatione nō abycit aliqd qō sit cōtrariū lumini generato:ex eo q̃ lumini nihil est cōtrarium.

Quantuz ad 2m articulū sciendū est:q̃ potētia pas siua pōt cōparari vel ad po^am actiuā a q̃ pōt pati:vel ad distātiā in qua vel vltra quā pōt pati:vel ad effectū quē pōt recipere ꝛ pati:vel ad tēpus per qō pōt pati:vel ad velocitatē qua pōt alterari vel moueri:vel ad spatiuz sup quo pōt moueri motu locali.Et ꝓterea adhuc est aliqua potētia spālis:sicut visiua:que pōt cōparari ad angulū sub quo pōt pati vel videre:tunc discurrēdo p oia ista sicut factū est in alia q̃stione sit p̄ma ꝛclusio ista. Po tētia passiua resistitiua nō terminat minima potētia acti ua a qua pōt pati.ꝓbat.nā sit illa potētia actiua.a.ꝛ passi ua.b.tūc si.b.debet pati ab.a.oportet q̃.a.excedat.b.ex eo q̃ aliter a ꝓportione eq̃litatis vel minoris ineq̃litatis fie ret actio:qō est falsuz:ꝛ etiā qz in oi actione agens dz esse p̄stātius passo:sed si.a.excedit.b.nō pōt excedere ipm ex cessu idiuisibili:cū nullus talis sit excessus:relinquit ergo q̃ excessu diuisibili.ergo cū quilibet excessus sufficiat ad motū.sequtur q̃ si.a.per solā medietatē illi⁹ excessus exce deret.b.adhuc.b.pōt pati ab.a.sed tunc.a.esset minus q̃ ante erat.ergo.a.nō erat minimum a quo.b.poterat pati. ¶ Scda cōclusio.nec potētia passiua talis terminat ma xima potētia actiua a qua pōt pati. probat ex eo q̃ qcqd potest pati a magno pōt pati a maioze illo:ꝛ si sic nullū est maximū:saltē finite potētie a quo talis potētia possit pa ti. ¶ Tertia cōclusio.nec talis potentia passiua terminat minima po^a actiua a qua nō pōt pati:qz tūc a tali nō pos set pati:sed a minozi illa posset pati:sz hoc est falsuz:ex eo q̃ illud qō non potest pati a maiozi:nō pōt pati a minozi. ¶ Quarta ꝗ.talis potētia passiua terminat maxima po^a actiua a qua non pōt pati.ꝓbatur per sufficiētē diuisionē. nam talis potētia passiua ab aliq̃ potētia actiua pōt pati: ꝛ ab aliq̃ nō.vel g̃ dat minima a q̃ pōt pati:vel maxima: vel minima a qua non:vel maxima a qua nō.nō p̄mū per p̄mā ꝗnem.nec 2m per secūdā.nec 3m per tertiā. relinqtur ergo quartū.ꝛ hec est cōclusio. ¶ Unde hoc pōt declara ri exēplo.ponat q̃ potētia leuatiua fortis.ꝛ resistētia vni⁹ libre sint equales:ita q̃ precise tantū possit fo.in leuando quantū potest libra in resistēdo:tunc statim sequtur q̃ vir tus fortis est maxima inter oēs potētias leuatiuas que nō possunt leuare libra:qz nulla minoz potest leuare:ꝛ queli bet maioz potest:ita q̃ oium nō potentium leuare libram fortes est fortissimus:exponendo ly fortissimus negatiue: ꝛ tamē ipse est debilioz inter oēs potētes leuare libram:ꝛ sic potētia actiua equalis resistētie est maxima a qua illa potētia resistitiua nō potest pati:ꝛ eadē potētia resistitiua est minima in quā illa potētia actiua nō pōt agere. ¶ Sz cōtra istud diceres.videt q̃ potētia actiua equalis resistē tie nō sit maxima a qua potentia resistitiua non pōt pati. nā tunc ab illa non:ꝛ a qualibet maiozi potest pati:sed hoc

videt esse falsum:qz potentia actiua posset augeri insensibiliter:z tñ non propter hoc posset in illã resistentiaz. vbi gratia.si potẽtia leuatiua fortis eqlis resistẽtie vnius libre augeret insensibiliter nõ ꝓpter hoc leuaret libram. ¶ Respondet.ꝙ sicut potẽtia actiua esset aucta insensibiliter:ita põt leuare per spatiũ insensibile:z sic forte fortes põt leuare sic ꝙ nõ ꝓciperet se illud posse leuare:nec hoc est aliqd incõueniens. ¶ Adhuc diceres.sed ista instãtia magis ꝑtinet ad aliã qõnẽ.si potẽtia actiua terminaretur minima potẽtia passiua in quã nõ põt.s.sibi equali:tũc cuz visibile habeat se sicut potẽtia actiua respectu visus.sicut pz z° de aia:etiã visibile terminaret minima potẽtia visiua in quã nõ põt:z sic in illã nõ põt:sed in minorem z debiliorẽ illa posset:sed ꝗ est falsuz.qz si aliqd visibile nõ põt agere in aliquã po^am visiuã:multominus põt agere in po^am visiuã minorẽ z debiliorẽ illa saltẽ ceteris paribus:sicut pz de se. ¶ Ad hoc rñdet.ꝙ illud qd dictũ est de terminatione potẽtie actiue respectu potẽtie passiue itelligit de po^a actiua agẽte in passiuã nõ coagẽtẽ nec cõcurrẽtez ad effectũ:nec ad actionẽ illius potẽtie actiue:sed sic nõ est in ꝓposito de visibili z po^a visiua:qz visibile nõ soluz causat visionẽ in oculo:nec po^a visiua cõcurrit mere passiue ad visionẽ:sed visibile per suã spẽm vna cũ vtute visiua actiue cõcurrẽte ꝓducunt visionẽ in oculo z in po^a visiua. ¶ Sed diceres. tunc idẽ eẽt agẽs z patiẽs respectu eiusdez:sed hoc videt esse incõueniens.ꝓbatio ꝗntie:qz respectu visionis potentia visiua esset tam agens q̃ patiens. ¶ Rñdet.ꝙ nõ est incõueniens idẽ esse partiale agens z totale recipiens re^ll eiusdẽ:lz esset bene ĩconueniẽs idẽ esse totale agens z totale recipiẽs respectu eiusdẽ.mõ dico ꝙ in ꝓposito totale agens nõ est po^a visiua:lz bñ partiale:sed totale agens est aggregatũ ex visibili z specie sensibili z po^a visiua z alys cõcurrẽtibus ad visionẽ per eoꝝ actionẽ:sed potẽtia visiua est totale recipiens. ¶ Quinta ꝗclusio.oĩs potẽtia passiua mere receptiua:sicut est mã ꝑma põt pati saltẽ q̃tum est ex se a quocunq̃ magno vel paruo agẽte sine termino. patet statim.qz qlibet agẽs talẽ potẽtiã passiuã excedit. ¶ Deinde cõparãdo potẽtiã passiuã q̃tũ ad distantiã sit ꝑ^a ꝗ.ꝙ potẽtia passiua nõ cognitiua q̃tũ est ex se põt pati a qualibet distãtia q̃tũcũqz magna vel parua. ꝓbatur.qz quacũqz distãtia agẽs põt agere a tali distãtia potẽtia passiua põt pati.z ĩõ si talis po^a passiua põt pati ab aliq̃ distãtia parua:tũc ab alia po^a dupla vel q̃drupla põt pati a dupla vel a q̃drupla distãtia:z sic vlterius.z sic talis po^a passiua nõ est terminata distãtia quãtũ ad magnitudinẽ.Sz etiã ꝓbo.ꝙ nõ quãtũ ad paruitatẽ:qz talis po^a passiua nõ cognitiua nõ desinit pati ꝓpter paruitatẽ distãtie:sicut bñ desinit pati potẽtia passiua cognitiua.vñ frigidũ nõ desinit pati a calido ꝓpter nimiã ꝓpinquitatẽ calidi ad ipsuz: imo quãto calidũ est ꝓpinquius frigido intantũ frigiduz plus patit a calido. ¶ Scõa ꝗ. talis po^a passiua respectu date potẽtie actiue terminat minima distantia vltra quã nõ põt pati:z hoc a tali agẽte. ꝓbat.nã datũ agens terminat minima distãtia vltra quã nõ põt agere respectu date potẽtie passiue.ergo etiã ecõuerso po^a passiua data terminat minima distãtia vltra q̃ non põt pati ab agẽte dato. ¶ Tertia cõclusio.potẽtia passiua cognitiua sicut est po^a visiua:z etiã alia potẽtia passiua requirens moderatã distantiaz:terminat ab vtraqz parte:ita ꝙ prope visum est vna maxima distãtia oiuz illaꝝ in qbus non põt pati propter paruitatẽ distãtie:z de longe est vna minima distantia in qua nõ põt pati ꝓpter magnitudinez:z illud põt ꝓbari ex his que dicta erãt quãtũ ad hoc de potẽtia actiua in alia q̃stione. ¶ Quarta ꝗclusio.cõformiter potest poni de angulo sub quo põt pati:ꝙ omniũ paruoꝝ angulorum qui non sufficiunt ad visuz vnus est minimus:z ille est angulus rect^o. Deinde cõparãdo po^am passiuã ad effectuz fit ꝗclusio ista.ꝙ po^a passiua receptiua põt recipere quẽcũqz effectũ quẽ potẽtia actiua põt facere:z ĩõ quãtuz est de se mã prima est ifinite receptibilitatis:nec repugnat sibi recipere caliditatẽ infinitã si esset qui causaret eam:z ita de alys:nisi tamẽ aliqd aliud ipediat.s.vt cum hoc ꝙ potẽtia est passiua sit etiã actiua:sicut est potẽtia visiua. ¶ De cõparatione aũt potẽtie passiue ad velocitatẽ z ad spatiũ dicat omnino sicut dictũ est de potentia actiua in ꝑcedenti questione. ¶ De cõparatione aũt eius ad tẽpus videbit in sequente questione vna cum potentia actiua.

Ad rationes. ¶ Ad ꝑmã dico:ꝙ quãdo Aristo. dicit po^am passiuã terminari minimo:intelligit minimo numerabili sine fractione mõ quo dicebat in alia qõne de maximo. ¶ Cõsimili modo ad secundã. ¶ Ad 3^am dico:ꝙ retinere non est ꝓprie agere:sed bene est motuz talis ferri ipedire recte:sicut si duo boies eque fortes traherẽt se vnus ad vnã partẽ z alter ad aliã. vnus nihil ageret ꝓprie in alterꝝ:sed vnus bene ipediret alterꝝ:z tale ipedimẽtũ põt bene fieri a ꝓportione eqlitatis.mõ quo etiã dicebat in alia qõne de lapide vt octo in grauitate posito super caput fortis vt octo in po^a.sic dico in ꝓposito ꝙ in talis ferri descẽsu deuenit ad aliqd ꝑmũ instãs in quo descit:z tunc relinqt sup se minimũ arcũ qui ipm retinet z ipedit ꝙ nõ põt descẽdere:nec ꝓpter hoc potẽtia passiua terminat minima po^a actiua a qua põt pati: ex eo ꝙ illud impedire nõ est ꝓprie agere. Ulterius dico ꝙ ille idem minimus arcus qui sufficit ferrũ retinere est maximus qui non sufficit ferrũ attrahere:qd quidẽ attrahere est ꝓprie agere. Ecce ergo tunc maximã potẽtiã actiuam a qua non potest pati illa potẽtia passiua.

¶ Adhuc si prius virtus existit actu omni existet tempore z c. Tex.cõ.CXXXII. Qõ. XVI.

Ertium ꝓpositoꝝ erat.vtrũ oẽ ens habeat po^am respectu sue durationis per maximũ tẽpus per qd põt durare. Et arguit ꝑ ꝙ nõ.nã tunc sequeretur ꝙ durare per dupluz tẽpus esset duple potentie:z durare per quadruplũ tempus eẽt quadruple potẽtie:z durare per infinitum tempus esset infinite potẽtie:sed hoc est falsuz. ꝑ qz tunc celũ esset infinite potẽtie:ex eo ꝙ põt durare per tẽpus infinitũ. z°.nã tunc terra ꝓpe centrũ etiã esset infinite potentie:qz talis nunq̃ corrumpet:sed durabit per tẽpus infinitũ:ex eo ꝙ nunq̃ corrumpet nisi a contrario sibi applicato:sed terra existẽte in centro nunq̃ applicabit contrariũ sibi. ¶ Cõsimiliter posset argui de igne existẽte in loco sibi nãli.s.in concauo orbis lune. ¶ Scõo ad ꝑncipale.si aliquod mixtum:sicut homo haberet potẽtiaz durandi per maximũ tempus:vita talis hominis vltra illud tẽpus non potest prolongari:quod videtur esse cõtra medicos.cõsequentia videtur tenere ex hoc ꝙ vltra maximuz non est maius:z etiã si vita eius vltra illud tẽps prolongaretur:tunc illud tempus non fuisset maximum per quod ille homo poterat durare. ¶ Tertio.si entia sic essent determinata maximis temporibus q̃bus possent esse z viuere.vtiqz illa mixta essent maioris potentie duratiue in q̃bus cõtraria essent magis adequata.cõsequens est falsuz. cõsequẽtia ꝓbatur.quia postq̃ corruptio fit a contrario: tunc illa in quibus contraria sunt magis adequata minus cito deberent corrumpi:z per cõsequens diutius durare. falsitas consequẽtis patet:ex eo ꝙ homo non diutius:immo minus durat q̃ lapis in quo quidem lapide contraria

minus sunt

minus sunt adequata q̃ in homine. ¶ Quarto. si aliquod ens per tẽpus durat semper durabit. ergo questio falsa. cõsequẽtia tenet. añs pbatur. qr si aliqd̃ ens per tẽpus durat: tunc per illud tẽpus potẽtia duratiua resistens corrũpentib⁹ est maior q̃ potẽtia corruptiua: sed q̃diu ipsa est maior nunq̃ remittit. ergo in fine illius tẽporis potẽtia duratiua adhuc est tãta quãta erat in ꝓncipio. g̃ in fine illius tẽporis adhuc vex est dicere q̃ talis po⁹ duratiua adhuc p tantũ tẽpus pót manere sine eius remissione: ⁊ in fine illi⁹ adhuc p tãtũ: ⁊ sic semp: ⁊ sic si aliq̃ res totalr pót durare p vnũ tẽpus sine aliq̃ corruptione sui. videt q̃ semp possit durare. vl g̃ q̃ entia nullã habeãt po⁹ ad durandũ. alr enim videret sequi illud qd̃ dictũ est: qd̃ tñ est falsum.

Oppositum videtur velle Arist. in littera. ⁊ etiam in scõo de generatione.

In ista qõne. ꝓ sunt ponẽde q̃dã distõnes ⁊ cãe corruptionis in gñali. 2° videdũ est de causis durationis. 3° videndũ est de quesito.

Quantum ad ꝓm fit ꝓa distictio. duplices sunt substãtie. s. simplices ⁊ mixte. ¶ 2ª distinctio. substãtiarũ simpliciũ quedã sunt corporee: q̃dã incorporee. Corporee sicut celũ ⁊ elemẽta: incorporee sicut de⁹ ⁊ itelligẽtie. ¶ 3ª distinctio. substãtiarũ simpliciũ ⁊ corporearũ: q̃dã nõ habẽt mãm neq̃ cõtrariũ: mãm qdem que sit subm gñationis ⁊ corruptionis: sicut sũt orbes celestes: quedã aũt habent talem mãm ⁊ cõtraria sicut sunt elemẽta. ¶ 4ª distinctio. substãtiarũ mixtarũ quedã dicunt̃ homogenee: quedã etherogenee. homogenee dicunt̃ quarũ partes q̃titatiue suscipiunt ꝓdicationẽ nõis totiꝰ: sicut est lapis vel lignũ. vnde quelibet pars lapidis est lapis quelibet pars ligni dicit̃ lignum. etherogenea dicuntur quorũ non quelibet pars quãtitatiua suscipit predicationẽ nõis totius: sicut est homo: vel leo: vnde nõ quelibꝫ pars quãtitatiua hois est homo. ¶ Adhuc potest poni 5ª distinctio. q̃ subarũ simpliciũ materialiũ q̃dã dicunt̃ simplices tam subaliter q̃ q̃litatiue: sicut aq̃ frigida: q̃dã aũt dicunt̃ simplices subaliter: sed mixte q̃litatiue: sicut eẽt aq̃ calefacta. ¶ Tunc fit ꝓa cõclusio. ⁊ ꝑ de causis corruptionis in gñali. Oꝭ suba determinãs sibi ꝓriũ est corruptibilis. pbat̃. qr oꝭ talis suba est alterabilis: ex eo q̃ cã alterationis est ꝓrietas: ⁊ qr talis suba determinat sibi aliquã q̃litatẽ habẽtẽ ꝓriũ: sequit̃ q̃ per applicationẽ q̃litatis ꝓrie q̃litati quã determinat sibi illa suba est alterabilis: sed si est alterabilis est corruptibilis: qr determinatũ est ꝓ de gnõne si alteratio est pol'is: tũc corruptio ⁊ gñatio sunt pol'es: ex eo q̃ alteratio est ꝓpter gnõnẽ ⁊ corruptionẽ: ⁊ si nõ eẽt corruptio ⁊ gñatio nõ esset alteratio. ergo oꝭ q̃litas alterabilis ⁊ remissibilis est corruptibilis: ⁊ per ꝓñs suba determinans sibi illã q̃litatẽ est corruptibilis: nã corrupta illa q̃litate corrũpitur suba que sibi illã q̃litatẽ determinat: vñ sine tali q̃litate talis suba esse nõ pót. si enim sit tũc ipsa sibi ipsam nõ determinaret: qd̃ est ꝗ hypothesim. ¶ Scõo ad idẽ. omne habens mãm est corruptibile. pꝫ ꝑ ꝓ pbꝫ. ⁊ pꝫ ꝑ rõne: qr aliter potẽtia mãe que esset ad aliã formam frustraret̃: sed oꝭ distãtia determinans sibi q̃litatẽ habẽtem ꝓrium habet mãm. ergo oꝭ talis suba est corruptibilis. ¶ Scõa cõclusio. nulla corruptio subẽ est ab intrinseco ꝓmo: ⁊ voco corruptionem ab intrinseco ꝓ cuius q̃libet pars in q̃libet partẽ eẽt actiua: ⁊ voco illã ab itrinseco nõ ꝓmo cuius vna pars bene est actiua in aliã ⁊ alteratiua alterius: nõ tñ q̃libet in quãlibet. pbat̃ ꝛclusio. oꝭ suba corruptibilis vel est mixta vel simplex. si est simplex: ⁊ est corruptibilis ipsa est mãlis. ⁊ per ꝓñs elementaris: ꝫ elnta nõ habent in se ꝓncipia sue corruptionis: ex eo q̃ nõ habent in se qualitates ꝓrias. si aũt dicat̃ q̃ sit suba mixta. adhuc non habet in se ꝓncipiũ sue corruptionis ꝓmo: ex eo q̃ tũc q̃libet pars eius in quãlibet partẽ eius eẽt actiua: ⁊ sic eadẽ pars in seipsam esset actiua: qd̃ est falsum: ex eo q̃ eadem sibi nõ est cõtraria: ⁊ etiã quia qd̃libet ens diligit seipsum permanere: ⁊ per ꝓñs nõ est sutipsi⁹ alteratiuũ: nec dispositiuũ ad sui corruptionẽ. ¶ Tertia cõclusio. suba mixta etherogenea bñ habet in se ꝓncipiũ sue alterationis ⁊ corruptionis. nã ꝓmo pꝫ de boie cui⁹ vna ꝑs determinat sibi maiorẽ caliditatẽ: alia minorẽ: que qdẽ partes bñ mutuo se alterant: ⁊ se ducũt extra suas dispõnes nãles: ⁊ aliquãdo itantũ q̃ sequit̃ mors ⁊ corruptio. ¶ Quarta ꝛclusio. substãtie mixte homogenee si corrũpuntur ab intrinseco: nõ tñ ita cito sicut etherogenee: patet ex eo q̃ nõ est tanta diuersitas iter ꝑtes homogeneorũ quãta est iter ꝑtes etherogeneorũ: ⁊ hoc est in q̃litatibus alteratiuis: vnde in lapide ꝑtes nõ differũt tñ ꝓm caliditatẽ ⁊ frigiditatẽ sicut in boie differunt cor ⁊ cerebrũ. ¶ Quinta ꝛ. suba corporalis simplex ⁊ subaliter ⁊ q̃litatiue nullo mõ hꝫ in se ꝓncipiũ sue alterationis nec corruptionis. nec ꝓmo nec nõ ꝓmo. pbatur. nam aliter nõ esset simplex substãtialiter ⁊ q̃litatiue. ¶ Sexta cõclusio. suba simplex subaliter: ⁊ mixta q̃litatiue bñ habet in se ꝓnm sue alterationis qua pót se trahere a sua dispõne inaturali ad naturalẽ: patet de aqua calefacta: que seipsam alterat ⁊ trahit se ad friditatẽ ꝓrem: nec valet dicere q̃ hoc faciat mediũ circũstans: nã aqua talis aliqñ trahit se vltra maiorẽ frigiditatẽ q̃ sit friditas medij circũstantis: ⁊ cũ nihil agat vltra gradũ ꝓpriũ concludit̃ q̃ mediũ circũstans nõ est illud qd̃ trahit aquã calefactã ad frigiditatẽ priorem. Ex his cõclusionibus sequit̃ ꝓmo q̃ elemẽtũ simplex corrũpitur vnico modo: scilꝫ ab extrinseco: ab intrinseco enim corrũpi non pót: ex eo q̃ nõ habꝫ in se ꝓncipiũ sue alterationis a dispõne sibi naturali: sequit̃ secũdo q̃ mixtũ duplici modo potest corrũpi: scilicet ab itrinseco ⁊ ab extrinseco. Ex quibus sequitur tertio q̃ simplex debet magis durare q̃ mixtum. nam vbicunqꝫ ponitur mixtum habet circa se vel intra se principium sue corruptionis: sed simplex quando ponit̃ in loco sibi naturali: lꝫ habeat prope se principium sue corruptionis: non tamẽ intensum: ⁊ cum hoc vbicunqꝫ ponit̃ caret principio sue corruptionis intrinseco. Hec de ꝓmo.

Quantuꝫ ad 2m videndũ est de causis durationis que sũt pl'es. Quarũ vna est homogeneitas. qd̃ statim patet. ex eo q̃ etherogeneũ corrumpi pót ab intrinseco ⁊ extrinseco. q̃to ergo plus declinat ab etherogeneitate ad homogeneitatẽ: tãto debilius efficit̃ ꝓnm sue corruptionis itrinsecũ: ⁊ ideo nullũ viuens ita diu pót durare sicut terra vel lapis: cũ sit magis etherogeneũ: ⁊ hoc ceteris paribus. ¶ Scõa causa est similitudo in q̃litatib⁹ loci ꝛtinẽtis ⁊ rei ꝛtentẽ: ⁊ ideo locata magis durant in vno loco q̃ in alio: puta in illo vbi minorẽ habent ꝓrietatẽ ad q̃litates loci. ¶ Tertia causa est duities ⁊ resistẽtia passi in diuidẽdo: ⁊ ideo forte duratio dicta est a duritie: qr magis dura magis durãt. vñ diuisio alicuius facit ad citiorẽ corruptionẽ diuisi: ⁊ ideo que sunt dura ⁊ difficilius diuisibilia magis durant. ¶ Quarta est bona ⁊ fortis cõmixtio humidi cũ sicco sicut patet 4° metheororũ. ¶ Quinta cã est latitudo cõplexionis: vnde aliqua sunt que statim propter modicã variationẽ ꝓportionis in ꝓmis q̃litatib⁹ corrumpunt̃: sicut bõ ⁊ alia q̃ nõ sunt sicut ferrũ qd̃ pót fieri valde calidũ sine corruptione ꝓpter maiorẽ latitudinem sue cõplexionis. ¶ Sexta est tẽperamẽtũ in q̃litatib⁹: vñ bõ tẽperatus in illis est lõgioris vite. Plures possent assignari cause durationis: sed iste ad ꝑsens sufficiũt. ¶ Tũc fit ꝓa ꝛ. ꝓm cõbinationẽ vel obuiationẽ ⁊ ꝛcurrẽtiã istarũ causarũ ⁊ aliarũ si sint pl'es accipit̃ differẽtia in duratione

rerum fm magis & minus.patet ex eo q magnitudo & parvitas effectus accipiunt fm magnitudinem & paruitatem causax:ita q vos debetis scire q no oportet si ad durationem vnius effectus concurrunt tres de dictis causis & ad durationem alterius alie tres.q ergo illi effectus equalr durent: qz forte vna de istis facit plus qz oes alie tres:& ideo oportet aduertere cocurrentia causax no fm quatitatem discretam:sed fm vigorem & fortitudinem maiorem vel minorem cax. ¶ Ex quo sequit q no oportet q si in tali mixto miscibilia seu ꝓria sunt magis adeqta.q ergo illud mixtum diutius duret:qz forte vnum aliud mixtum sicut lapis vel ferrum:lz no habeat illam cam sue durationis:tm habet aliam fortiorem vel fortiores illa ꝓpter quas diutius durat.in lapide enim sicut arguebat ad qonem cotraria nullo mo sunt ita adequata sicut in boie:& tm ipse diutius durat:qz latitudo sue coplexionis est maior:qz est magis durus & magis potens ad resistendum qlitatibus cotrarys suis qlitatibus qs sibi determinat. ¶ Scda coclusio est.q no est corruptile non habet cotrarium:nec ꝓrium sibi determinat pz. nam cum cotrarietas sit ca corruptionis si habet cotrarium vtiqz eet corruptibile:cuius oppositum supponit in ꝓne. ¶ Tertia ꝓ.q non est corruptibile no hz po^am resistedi ꝓrio.patet:qz cuz no habeat cotrarium per pcedentem ꝓnem frustra haberet tale potentiam. ¶ Quarta ꝓ.q no est corruptibile no habz aliquam potetiam ad durandum.probat.nam potetia durādi no est aliud nisi potetia resistedi ꝓrio vt suppono:sed q non est corruptibile non hz po^am resistedi cotrario per pcedetem ꝓnem.ergo qd non est corruptibile no habet potetiam ad durandum:& hoc dicit hec coclusio. Ex quo segtur q in celo cum sit incorruptibile no est aliqua potetia ad durādum. Ex quo segtur vlterius q no valet hec cosequetia:celum durabit per tps infinitum.ergo celum habet potentiam durādi per tps infinitum.nam ꝓns est falsuz per pcedes correlarium.& ans est vex.Et per hoc soluitur vna ratio facta ad qonez.

Quantum ad 3^m sit pma coclusio.q omne elemetuz simplex aliqn corrupetur. pbatur pmo ex parte agetis:qz ignis in spbera sua aliqn descedit ad locum sue corruptionis ꝓpter aliquam costellationem ipsuz regentem. ¶ Scdo.pz hoc idez ex parte mae:qz cuiuslibet elemeti materia est in potetia ad alia formam:sed talis po^a no perpetuo frustrat.ergo aliqn habebit aliam formam:& tunc corrupet illud elemetum. ¶ Tertio.pbatur idem ex parte finis:qz elemeta pncipalr sunt ꝓpter mixta:& ideo illud elemetum eet frustra qd no aliqn veniret ad locuz mixtionis: sed ipso veniete ad locum mixtionis corrupitur.ergo &c. ¶ Scda coclusio.oe mixtum aliqn corrupet.pz:qz est corruptibile & ab itrinseco & ab extrinseco:& sic habet plures cas sue corruptionis qz simplex elntum & eque fortes:& ideo qz elntum simplex aliqn corrupet per precedentem ꝓnem:multo magis mixtum. ¶ Tertia ꝓ.de quolibz ente nali vex est dicere q est simplex elntum vel mixtum qd per aliqd tempus pot durare:& per aliqd no.pz per pcedetes duas coclusiones. ¶ Quarta ꝓclusio.q cuiuslibet entis nalis corruptibilis potetia durādi est terminata vel maximo tepore vel minimo per qd pot durare:vel maximo vel minimo per qd non.pz.naz exquo per aliqd tepus potest durare:& per aliqd no per pcedentem conclusionem.oportet dare maximum tepus vel minimum per qd pot durare:vel maximum vel minimum per qd non. ¶ Quinta ꝓclusio.no est dare minimum tempus per qd res corruptibilis potest durare.pbat.naz quocunqz tempore dato per qd data res corruptibilis potest durare eadem per minus tepus potest durare. Unde si aliqua res potest durare per annum eadem res potest durare per medietatem anni & per medietatem medietatis &c.& per ꝓns potetia durandi talis rei non est terminata minimo tepore per qd pot illa res durare. ¶ Sexta coclusio. no est dare maximum tempus vltra qd aliqua res corruptibilis pot durare.pbat.naz si sic:sequeret q esset dare vltimum instans esse talis rei:sed hoc est falsum. cosequentia pbat.nam sit illud tps.a.& b.sit instans terminans exclusiue ipm:tunc si.a.est tepus maximum vltra qd for.vbi gra. pot durare.tunc vsqz ad.b.instas iclusiue qd terminat.a. tepus exclusiue for.pot durare:& no vltra:qz si vltra.a.tunc non esset maximum tepus vltra qd for.pot durare:qz vltra maius pot durare:sed si for.durat vsqz ad.b.instas iclusiue:& no vltra:tunc in.b.instati vex erit dicere for.mo est:& imediate post hoc no erit:& sic.b.istans erit vltimum instas esse fortis:sed falsitatem istius pbo sic:qz in.b.istati potetia fortis no est idiuisibilis:& per ꝓns no subito corrupit:& p ꝓns tepus erit anteqz corrupat:& per cosequens.b.instans no est vltimum instas esse fortis:& ita arguerem de qcunqz alia re corruptibili:& de quocunqz alio instati qd aduersarius diceret ee vltimum instans esse talis rei corruptibilis. ¶ Septima coclusio.no est dare maximuz tepus per qd res corruptibilis no pot durare.pbat.nam quocunqz tepore dato p qd res corruptibilis no pot durare:est dare maius per qd no pot durare.si enim no pot durare per minus etiam no pot durare per maius.& ideo iter tepora per q res corruptibilis no pot durare nullum dat maximuz.& hz vult coclusio. ¶ Octaua coclusio.bene dat minimum tepus vltra qd res corruptibilis no pot durare. pbat. nam per 4^am ꝓnem qlibet res naturalis corruptibilis terminat maximo tepore vel minimo vltra qd pot durare:vel maximo vel minimo vltra qd no:sed non terminat minimo vltra qd pot per 5^am coclusionem:nec maximo per 6^am ꝓnem:nec maximo vltra qd no per 7^am.ergo minimo vltra qd non. & hoc dicit coclusio.& hoc est illud tepus qd est terminatum exclusiue ad pmum instans no esse talis rei:& inclusiue a pte ante pmo instati esse eiusdem rei:qd qdem tepus est mensuratiuum illius rei quantum ad durationem suam naturalem. ¶ Nona coclusio.rei nalis corruptibilis datur maximuz tepus in quo pot durare.pz.idem tepus qd est minimum vltra qd no pot durare:est maximum in quo pot durare:qz qdiu est aliqd instans intrinsecum talis teporis illa res pot durare:& in nullo istati extrinseco illa res pt durare.ꝓpter hoc q illud tepus dictum.est ee minimum vltra qd illa res no pot durare:& ꝓpter hz dicto tpe non dat maius tepus in q illa res possit durare:& in qlibet instanti illius tpis illa res pot durare.ergo illud tepus est maximum tepus in quo illa res pot durare.Et ista ꝓclusio posita sit pro itetione Aris. ¶ Decima coclusio.no oe ens habet potetiam sue durationis p maximum tepus per qd pot durare.patet de reb^9 icorruptibilib^9 qz duratio no e terminata nec terminabilis.

Et ex hoc soluta est p^a ratio vna cum vno correlario posito iuxta 4.^am coclusionem secundi articuli. ¶ Ad 2^am cofirmationem.nego q terra ꝓpe cetrum sit incorruptibilis:imo dico q aliquando corrumpet.nam ꝓpter fluxum multax partium terre vna cum fluuys fluentibus ad mare alia partem terre cooperiens pars terre q est mo vltra terram centralem fit grauior:& pars terre que est citra fit leuior per ablationem taliu partium terrestriuz ab ipsa:& sic tandem partes terre que modo sunt in centro aliquando erunt hic in superficie:& tunc per applicationem suorum ꝓriox corrupent fm se totas:vel saltem fm suas ptes. ¶ De igne aut mo existete in cocauo orbis lune quo aliquando corrupetur dictuz est in corpore qonis. ¶ Ad 2^am pncipalem de plongatione vite:dico q bene pot plongari: sed no quantulibet.vnde vita hois non potest prolongari vltra certam periodum vel durationem determinata pro specie humana:lz bene possit quatum est ex parte idiuidui.

& ad hoc

ꝛ ad hoc valet medicina. ¶ Ad 3^{am} nego cõsequẽtiaꝫ: ꝛ cã negationis dicta est in corpore qõnis. ¶ Ad 4^{am}. si aliqd̃ ens per tẽpus durat semp durabit. nego. Et qñ dicebat̃. si durat p aliqd̃ tẽpus in cui⁹ fine est tãte po^{c} sic̃ erat in p̃n⁰ adhuc põt durare p tantũ: bñ cõcedo: sed vlterius dico ꝙ hoc nõ põt cõtinuari quãtũlibet ꝓpter motũ celi: ꝛ cõstellationes alias ꝛ alias q̃ sunt cãe corruptiõis: ꝛ gnõnis istorum inferiorꝫ: sicut ꝓbat Aristoteles in 2⁰ de gnõne.

¶ Manifestum autem ꝛ aliter ꝙ ipossibile corruptibile ens non corruptum esse quãdoqꝫ ꝛc̃.

Textu cõmẽti. CXXXIII. Qõ. XVII.

Quartum propositorꝫ erat. vtruꝫ oẽ corruptibile nec̃io corrũpetur. Arguit̃ ꝑ ꝙ nõ de partib⁹ centralib⁹ terre que sunt corruptibiles: qꝛ cõposite ex mã ꝛ forma: ꝛ tñ nõ nec̃io corrũpent̃: qꝛ nõ vꝛ quõ sibi posset applicari corrũpens: sic̃ est ignis aut aer q̃ sibi sunt ꝗria. ¶ Silr sic põt argui de igne cõtiguo cõcauo orbis lune. ¶ Et cõfirmat̃. qꝛ talia simplicia nõ senescũt. g̃ nõ corrũpent̃. ꝓñtia videt̃ tenere: ex eo ꝙ corruptio videt̃ presupponere senectutẽ. añs pꝛ. nam dicit̃ 4⁰ metheororꝫ ꝙ ignis nõ putrescit: ꝛ cũ senectus sit q̃dam putrefactio: sequtur ꝙ ignis nõ senescit. ¶ Scdo arguit̃ de auro qd̃ est corruptibile: quia habꝫ mãm: ꝛ tñ nunqꝫ corrũpetur: prout alchimiste dicũt se esse expertos: q̃ habent artẽ corrũpendi omnia alia metalla: ꝛ nõ habent artẽ corrũpẽdi aurꝫ. ¶ Tertio arguit̃ de q̃litate symbola que manet eadẽ in genito que fuit in corrupto: sicut est caliditas que manet eadẽ in igne q̃ fuit in aere qñ ex aere gñatur ignis. si ergo ex aere fiat ignis: ꝛ ex igne aer absqꝫ hoc ꝙ illa mã aliquãdo subyciat̃ forme aque vel forme terre: nunqꝫ illa caliditas corrumpet̃: ꝛ tñ est corruptibilis. ergo ꝛc̃. ¶ Quarto. lumen lune ad qd̃ nõ attingit vmbra terre est corruptibile: ꝛ tñ nunqꝫ corrumpet̃. g̃ nõ omne corruptibile necessario corrumpet̃. ꝓñtia tenet. ꝑma pars añtis ꝓbat̃. nã lumẽ lune ad qd̃ põt attingere vmbra terre ꝛ lumen lune ad qd̃ nõ potest attingere vmbra terre sunt eiusdẽ speciei: sed ꝑmũ est corruptibile. nam aliquãdo corrũpet̃ sicut in eclipsi lune quãdo terra diametraliter interponit̃ inter solẽ ꝛ lunã. ergo 2^{m} etiam est corruptibile: ꝛ tamen nunqꝫ corrumpet̃ ex eo ꝙ nunqꝫ applicabit̃ sibi corrũpens. ¶ Quinto aliqd̃ corruptibile cõtingenter corrũpet̃. g̃ non omne corruptibile nec̃io corrumpet̃. ꝓñtia tꝛ. añs pꝛ de sorte qui forte cras a casu occidet̃. modo qd̃ a casu corrumpet̃ cõtingẽter corrumpet̃.

Oppositum videtur velle Aristoteles ꝛ Cõmentator.

In ista qõne. Primo ponam aliquas distinctiones. Scdo conclusiones.

Prima distinctio est ista. ꝙ refert dicere oẽ corruptibile nec̃io corrũpet̃: ꝛ dicere oẽ corruptibile corrũpi est necessariũ. ꝑ^{a} enꝫ est diuisa. ꝛ 2ª est cõposita sicut scit̃ ex logica. ¶ Scda distinctio de corruptibili. ꝙ corruptibile vno⁰ dicit̃ de oi illo qd̃ põt corrũpi: siue fit: siue nõ fit. ꝛ ꝓm illã acceptionẽ dicerem⁹ antecꝛm eẽ corruptibilẽ: ꝛ ita large nõ accipit̃ corruptibile in ꝓposito. Alio⁰ sumit̃ corruptibile pro oi illo qd̃ est ꝛ põt corrũpi: ꝛ sic accipit̃ corruptibile i ꝓposito: ꝛ dꝛ de suba corruptibili: ꝛ silr de accidente corruptibili. ¶ Tertia distinctio. ꝙ duplex est po^{a}. s. nãlis ꝛ supnãlis.

Tunc sit ꝑ^{a} ꝓ. ꝓm po^{am} supernãlem non oportet ꝙ omne corruptibile aliqñ corrũpat̃. ꝓbat̃. nã talis potẽtia posset aliquã rem corruptibilẽ ex se ꝓpetuare ꝛ ꝓseruare in ꝓpetuũ. ¶ Sed diceres. si talis res ꝓpetuabit̃: tunc est ꝓpetua: ꝛ si est ꝓpetua: tunc nõ est corruptibilis. ¶ Rñdet̃. cõcedẽdo ꝙ si talis res ꝓpetuabit̃: ꝙ tũc est ꝓpetua. Ulterius tñ cõcedo ꝙ eadẽ res que põt ꝓpetuari põt corrũpi ꝛ ecõuerso. Unde cõcedo ꝙ corruptibile põt esse ꝓpetuũ: ꝛ ꝓpetuũ põt corrũpi. nego tñ istam pose est corruptibile esse perpetuuꝫ: ꝛ pose est perpetuum esse corruptibile. Predictã tamẽ cõclusionẽ nõ cõcederet Aristo. ꝗ nos ꝓm fidem nr̃am ipsaꝫ cõcedere debeamus. ¶ Tũc sit alia ꝓclusio scda ꝓm Ph̃m. Oꝫ suba corruptibilis corrũpet̃. ꝓbat̃ ꝑmo ex parte mãe: qꝛ oꝫ suba corruptibilis hꝫ mãm que semp est in potẽtia ad essendum sub alia ꝛ alia forma: ꝛ cũ talis po^{a} nõ sit ꝓpetuo frustra: seqt̃ ꝙ aliqñ reducet̃ ad actũ: ꝛ tũc recipiet vnã aliaꝫ formã a forma quã iam habet: ꝛ tunc opꝫ formã ꝑcedentẽ corrũpi: cum nõ sit pose ꝓm potẽtiã nãlem tales duas formas ita re sil̃ in eadẽ materia: cũ aũt talis forma ꝑcedẽs corrũpit̃: etiã suba cõposita cuius illa est pars. s. eẽntialis corrũpit̃. ¶ Scdo. oꝫ substantia corruptibilis vel est simplex vel mixta. si simplex ipsa aliqñ corrumpet̃ sicut iaꝫ pꝛ de elemẽtis: qꝛ mã eorꝫ semp appetit esse sub alia ꝛ alia forma. si aũt mixta: itexꝫ aliqñ corrũpet̃: qꝛ si est mixta ꝛ cum miscibilia ex q̃bus est mixta sint ꝗria: ꝛ ꝓtinue agant ꝛ patiãtur adinuicem: sequtur ꝙ aliqñ corrumpet̃. ¶ Tertio rõne Arist. si aliqd̃ corruptibile posset semp durare: seq̃retur ꝙ idẽ põt nõ esse: ꝛ nõ põt non esse. ꝓbat̃ ꝓñtia: qꝛ sequit̃ est corruptibile. ergo habet aliquã po^{am} resistẽdi ꝗrys: ꝛ tunc si põt resistere per infinitũ tẽpus habet po^{am} infinitã intẽsiue. g̃ a nullo ꝗrio põt remitti vl̃ corrũpi illa potẽtia: qꝛ ifinitũ nõ põt pati a finito nec ab ifinito: ꝛ sic illud est incorruptibile qd̃ ponebant̃ corrruptibile: ꝛ vltra. g̃ nõ põt nõ esse: ꝛ qꝛ est corruptibile põt nõ esse: ꝛ sic põt non esse: ꝛ nõ põt non esse: qd̃ est ꝓbandũ. ¶ Quarto. oꝫ suba corruptibilis habet finitã po^{am} sue durationis: vt dicebat̃ in ꝑcedẽte qõne. g̃ aliqñ finiet̃ talis potẽtia: ꝛ per ꝓñs tunc talis suba corrumpet̃. ¶ Tertia ꝓ. nulla suba corruptibilis necessario corrũpit̃. ꝓbat̃. oꝫ suba corruptibilis cõtingẽter corrumpet̃. ergo nõ necessario. ꝓñtia tꝛ. añs ꝓbat̃. naꝫ oꝫ substãtia corruptibilis vel corrũpet̃ ab intrinseco vel ab extrinseco: si ab extrinseco hoc est per applicationẽ cõtrary: talis aũt applicatio per libexꝫ arbitriũ põt ipediri: ꝛ sic cõtingẽter corrumpet̃ ab extrinseco: si aũt corrumpet̃ ab intrinseco: hoc est ex eo ꝙ vnũ elemẽtuꝫ dominat̃ sup alia: ꝛ est fortius sup alia. modo actio elemẽti fortiorꝫ ẽt põt ipediri: puta p aliquã medicinã vel huiꝰ. ¶ Quarta cõclusio. de intẽtione Arist. hec est nec̃ia. Omnis suba corruptibilis corrũpet̃. ꝓbat̃. qꝛ necesse est ita esse sicut ipsa significat. pꝛ: qꝛ si nõ: tunc eius oppositũ stabit. s. aliq̃ suba corruptibilis nõ corrumpet̃. modo hoc est falsum. ꝛ cõtra 2^{am} ꝓnem. ¶ Sed dices tu. iaꝫ dixisti de suba corruptibili ꝙ aliquãdo corrumpetur. quid diceres tu de accidentibus corruptibilib⁹. vtrũ aliqd̃ tale corruptibile nunqꝫ corrumpet̃. Distinguo de accidentibus. ꝙ quedam sunt accidentia que corruptibilia sunt per se sicut caliditas: vel ex ꝓsequẽti sicut albedo: alia sunt accidẽtia corruptibilia nõ a suis ꝗrys per se vel ex ꝓsequẽti: sed ꝓpter absentiã conseruantis: sicut est lumẽ: vel spẽs in medio. ¶ De accidẽtibus ꝑ mõ dictis dicẽdum est sicut dictũ est de substãtijs corruptibilibus. ¶ De accidẽtibus aũt 2⁰ mõ dictis fit 5ª cõclusio. ꝙ qõlibet tale est corruptibile: ꝛ tamẽ pose est ꝙ nunqꝫ corrũpatur: sicut ꝑus arguebat̃ de lumine. vñ lumẽ de natura sua nõ repugnat qn corrumpat̃: ꝛ tamẽ aliunde sicut per ꝑsentiã cõseruantis põt ꝓpetuo cõseruari. Et ratio est: qꝛ tale accidens nõ habet contrarium positiuũ: ꝛ iõ nullius est virtutis ad resistendũ cõtrario: ꝛ ꝓpter hoc nõ oportet si nunqꝫ corrumperet̃ sed duraret in perpetuum

q̃ ergo haberet virtutem resistendi infinitaz. ¶ Sed diceres cõtra.nã si talia accidẽtalia sunt corruptibilia:z possibile est q̃ nunq̃ corrumpant:sequit q̃ potentia eorum ad corruptionẽ est frustra. ¶ Respõdet distinguendo de potẽtia.q̃ q̃dam est potentia ad ñ̃ium positiuũ:sicut frigidũ est in potẽtia ad caliduz:z si materia nũc frigida que pót esse calida nunq̃ haberet caliditatẽ:potẽtia talis mãe ad caliditatẽ diceret esse frustra:z talẽ potẽtiã frustrari perpetuo nõ cõcederet ꝓbs. Alia est potẽtia ad ꝑuationẽ eo modo quo nũc existens mediũ illuminatuz pót fieri vmbrosuz:z talem po^am frustrari nõ est icõueniens:nec talis est potẽtia nisi cõditionalr. Ex hoc pót solui instãtia.

Ad rationes. ¶ Ad p̃^am.s.de partibus cẽtralib' terre:z de igne in cõcauo orbis lune:dico q̃ dictũ est in alia q̃stione quomodo aliquãdo corrumpent. ¶ Ad ꝓfirmationẽ.qñ dicebat simplex nõ est sensibile.dico q̃ imo:sed tñ qz ois senectus fit p alterationẽ:z mixta cõtinue alterant:ideo ꝓtinue senescunt per processuz tpis:sed qz simplicia sicut ignis in sphera sua:z partes cẽtrales in cẽtro p multos annos nõ alterant:ẽt p multos annos nõ ꝓprie senescũt:lz appropinquant corruptioni:sed statiz cũ alterant senescũt:non tñ per putrefactionẽ quẽadmodũ mixta:sz per dispositionẽ eorꝫ ad corruptionẽ factã per eorꝫ ñ̃ia. ¶ Ad z^am de auro.dico q̃ imo aliqñ corrũpet:z qñ arguit alchimiste nõ possunt ipm corrũpere per artẽ suã.g̃ nõ corrũpet.negãda est cõsequẽtia: qz nã multa pót que nõ pót ars.vñ q̃uis ars bñ disponat ad corruptionẽ:tñ nõ pót eã cõplere:hoc tñ pót nã:z ideo nã vigorosior est ad corrũpendum q̃ ars. ¶ Ulterius dico:q̃ bene aurũ ꝓpter diuturnitatẽ suam z brẽuitatẽ vite boium videt qõ nunq̃ corrũpat:lz ita non sit. ¶ Ad 3^am de q̃litate symbola.dico q̃ necesse est aliquãdo in aliqua reuolutione celi q̃ illa mã que est sub for^a aeris vel ignis aliqñ fiat sub forma terre vel aque:nec est pole q̃ ita perpetuo ex aere fiat ignis:z ecõuerso.modo qñ mã aeris vel ignis erit sub forma terre vel aq̃:tũc talis caliditas de qua arguit corrũpit:z ita dico de q̃libz alia mã q̃ talis est cursus nãe q̃ q̃libet portio mãe sub q̃libet specie fuit infinities z erit:lz forte nõ ordine eodẽ:z hoc supposita eternitate quã credidit Aristo. ¶ Ad 4^am de lumine. lumẽ ad qõ nõ attingit vmbra terre pót dici ꝓm q̃ dictũ est in 5ª ꝓne. Aliter pót dici q̃ nõ est aliqõ lumẽ lune quin corrumpat: lz aliqõ aliqñ corrumpat per vmbram terre:aliqõ etiam corrumpit aliunde.vñ ꝓpter motum solis pót dici q̃ in luna cõtinue est aliud z aliud lumen ꝓpter diuersuz aspectum quẽ sol bz ad lunã.vnde in medio illuminato a sole in q̃libet instãti est aliud z aliud lumen:propter hoc q̃ in q̃libet instanti sol bz aliũ z aliũ aspectũ sup illud mediuz. ¶ Ad 5^am cõcedo totum argumẽtũ:qz nihil de necessitate corrumpet sicut dixit 3^a ꝓ.cum hoc tamẽ bene stat q̃ sortem z sil'r platonẽ:z quãcunq̃ aliaz subam corruptibilem corrumpi est necessarium.Et sic est finis questionis.

¶ Est autẽ z sic videre q̃ impole aut qõ factuz est quãdoqz icorruptibile aliqd perficere. Aut igenerabile ens z semper prius qõ corrũpi z c̃.

Textu cõmenti.CXXXIIIII. Qõ. XVIII.

Quintum ꝓpositoꝫ erat.vtrũ aliqd de nouo genitũ possit ꝓpetuari:z aliqõ eternũ possit corrũpi.i.vtrum aliqõ non perpetuũ a parte ante possit perpetuari a parte post:z aliqõ ꝓpetuum a pte ante possit non esse ꝓpetuum a parte post. ¶ De p̃ arguit p̃ q̃ sic de anima intellectiua que est non ꝓpetua a parte ante:cuz cuiuslibet bois aia intellectiua de nouo incipiat esse illo boie incipiẽte esse:z tñ est ꝓpetua a parte post. ¶ z^o.nã aliqs ignis pót de nouo gñari:z in ꝓcauo orbis lune vbi est locus nãlis ignis poni:z ibi ꝓpetuari sicut arguebat ꝑus. ¶ Deide arguit de z^o.nã pole est q̃ aliqs mons fiat nouiter i terra.rõne cui^o in aliq̃ parte celi causet vmbra:z corrũpatur lumẽ quod ꝓpetuo ante fuit:z sic ꝓpetuũ a parte ante nõ ꝓpetuabit a parte post. ¶ z^o.nã po^a mãe ad formã sortis fuit ꝓpetua a pte ante:que modo est corrupta in aduẽtu forme sortis. ¶ Deinde arguit simul ad vtrãqz partẽ q̃onis.nã nõ videt esse impole q̃ aliqd sit finitũ ab vna pte z ifinitũ ab alia.g̃ nec videtur esse impolis p̃^a pars q̃onis neqz z^o.añs ꝓbatur de linea gyratiua trãseunte per oẽs ptes ꝓportionales alicuius colũne:que est finita ex vna pte:z ifinita ex alia.vñ est finita v̄sus partes ꝓportionales maiores:z infinita eundo versus ptes ꝓportionales minores. Hoc idem videt de tpe ꝑterito:qõ a parte ante dicit ꝓpetuũ:z a pte post non ꝓpetuũ.tempus aũt futuꝫ a parte ante dicit non perpetuum.a parte autem post dicitur perpetuum.

Oppositum videt velle Aristo.z Cõmẽtator.vñ pót argui sic.Semp ens z semp nõ ens sunt ñ̃ia:ita q̃ semp ens necessariũ est:z semp nõ ens est ipole.g̃ mediũ inter ea v̄ esse cõtingens:sicut est illud qõ est aliqñ ens z aliqñ nõ ens.g̃ qcqd est z aliqñ non fuit est ꝓtingens:z per ꝓñs pót nõ esse:z cũ po^a nõ sit ad ꝑteritum sed ad futurũ:segtur q̃ tale quãtũ ad futurũ pót non esse:z cum talis potẽtia nõ frustrabit ꝓpetuo tẽpore:sequitur q̃ hoc aliqñ nõ erit:z sic nõ erit ꝓpetuũ a pte post. ¶ Per istã rõnẽ videt posse ꝓbari q̃ nõ ꝓpetuũ a parte ante nõ est perpetuum a parte post.Et sic si aia itellectiua incepisset esse de nouo nõ ꝓpetuaret a parte post:z sic eẽt improbata p̃ma pars q̃onis. ¶ Scõo cõtra eandẽ partez arguit sic.si aliqõ esset nõ ꝓpetuũ a parte ante:z perpetuum a parte post:sicut solemus dicere de aia itellectiua: tũc esset dandũ vnũ tẽpus ifinitũ per qõ illud ꝓpetuo nõ fuisset a pte añ:z tũc nõ eẽt rõ q̃re talis res magis incipet eẽ in vno istãti q̃ in alio:ex eo q̃ in tpe ifinito vnũ instãs nõ bz magis rõnẽ medij vel termini quã reliquuz:z sic si talis res p tps ifinitũ nõ fuisset nunq̃ eẽ icipet:z sic nõ eẽt ꝓpetua a parte post. ¶ Deide arguit ñ̃ ambas ptes q̃onis simul.nã si ambe ptes q̃onis eẽnt vere:seq̃ret qõ eẽnt cõcedẽda plura ifinita:cui^o opp^m vult Cõmẽtator.ꝓbat ꝓña. nã pro re nõ ꝓpetua a pte ante:z ꝓpetua a pte post oporteret ꝓcedere vnũ tps ifinitũ per qõ illa res ꝓpetuo duraret a parte post:z p̃ re ꝓpetua a parte ante:z nõ ꝓpetua a pte post oporteret ꝓcedere aliud tẽpus infinitũ per qõ illa res perpetua durasset a pte ante:z sic oporteret cõcedere duo tẽpora infinita.vnũ a parte ante.aliud a parte post.

Pro rñdendo ad istã q̃onẽ distinguẽdũ est de ipoli.vno^o accipit ipole solum pro illo qõ iplicat ñ̃dictionẽ:z pole p̃ oi illo qõ nõ iplicat ñ̃dictionẽ.Alio^o accipit ipole put extẽdit se ad illõ qõ nõ pót fieri ꝓm cursuz nãe:lz possit fieri per po^am supnãlem: z pole solũ pro illo qõ pót fieri ꝓm cursum nature.

Tunc sit p̃^a ꝓ.Capiẽdo ipole z^oo.impole est q̃ aliqõ ꝓpe genitũ:sic est mixtũ vel elntũ vel bñs ñ̃iũ ꝓpetuet.ꝓbat.nã hoc eẽt ex cursuz nãe:cũ tale bẽat in se ñ̃ia q̃ sunt p̃n^a sue corruptionis:vel aliqñ applicabit suo ñ̃io ipm corrũpẽti. ¶ Scõo qõlibet tale est suba corruptibilis vel accñs corruptibile a suo ñ̃io per se vel ex ꝓñti:sed oẽ tale aliqñ corrũpet per p̃cedentẽ ꝓnẽ.alr enim sicut dicebat in p̃cedẽte q̃one bẽet infinitã po^am resistẽdi suis cõtrarys.sciendũ tñ q̃ cuz illa ꝓne bene stat q̃ aliqõ tale bene posset perpetuari per potẽtiam supernaturalez. ¶ Secunda conclusio.vniuersaliter de omni de nouo genito determinãte

nito determinãte sibi ꝓriuz ipossibile est loquẽdo iterũ de ipossibili scdo modo ipm ppetuari. pbat sicut precedens. ¶ Ex ista ꝛcione. sequtur ꝙ si aia itellectiua est forma inherens materie determinãs sibi quãtũ ad suũ esse qualitates bñtes ꝓtraria fm cursum nature nõ est ppetua a parte post: si nõ est ppetua a parte ante. ¶ Si aũt vellemus dicere ꝙ aia itellectiua quãtũ ad esse in corpore ⁊ quãtuz ad exercere opationes corporales idigeret qualitatib⁹ bñtib⁹ ꝓtraria: sed nõ indigeret talib⁹ quãtũ ad esse suum simplr diceret ꝙ nõ esset incõueniens ipsaz extra corpus manere ppetuo. Sed forte ꝗ ꝓbs non cõcederet: lz nos fm nostram fidez ⁊ veritatẽ cõcedere debeamus. ¶ Tertia cõclusio. si aliqd est de nouo genituz vtendo gnõne pro inceptione: ⁊ nõ bz ꝓrium nec determinat sibi ꝓrium sicut est lumẽ: possibile est qualitercũqz accipiatur possibile illud ppetuari quãtuz est ex se. i. nõ repugnat sue nature. pbat: qz exquo tale nõ bz ꝓriuz nec determinat sibi ꝓriuz nõ bz potentiã resistẽdi ꝓtrario: ⁊ ideo nõ obstãte ꝙ ppetuaret nõ pp boc opz ipm bre potentiã infinitaz durationis put potẽtia durationis est idẽ qd potẽtia resistendi corrũpẽtibus: ita ꝙ breuiter entia talia non determinãtia sibi ꝓria sic se bñt ꝙ pñt corrũpi accipiẽdo corruptionẽ put extendit se ad quãcũqz desitionẽ: ⁊ pñt ppetuari. ⁊ ꝗ aliũde. ppetuari qdẽ fm ppetuã cõseruationẽ cõseruantis si aliqd esset tale: ⁊ corrũpi per absentiã ꝓseruãtis: ⁊ illud itelligit de talib⁹ que cõseruant a cõseruantib⁹: qbus nõ repugnat ꝙ pñt mutari ⁊ nõ mutari. ¶ Quarta ꝓclo. ipoſe est materiã ppetuã a pte ante nõ esse ppetuã a pte post. pbat: qz si ipsa desineret eẽ vel p corruptionẽ vel p annihilationẽ: vtrũqz est impoſe: nõ p corruptionẽ: qz corruptio ppzie relinquit post se mãm que fuit pars corrupti. mõ si mã corrũperet materie eẽt mã: quod est falsuz. nã tũc mã nõ eẽt simplex: ẽt eẽt pcessus in ifinitũ in materieb⁹: nec põt dici ꝙ mãm eẽ nõ ppetuã a pte post sit poſe p annihilationez: qz talẽ annihilationẽ opozteret fieri p ꝑmã cãm q̃ est imutabilis: sed si ppetuo mãm cõseruauisset in esse: ⁊ nũc eam annihilaret ꝑma cã videret eẽ mutabilis: ita argueret Cõmẽtator. ¶ Quinta ꝓclo. celũ ppetuũ a parte ante esse nõ ppetuũ a pte post est impoſe. pbat: qz celũ ꝓseruat in esse imediate a cã imutabili: ideo si talis ppetuo ipm ꝓseruasset: ⁊ mõ nõ talis cã videret eẽ mutabilis. ¶ Sexta ꝓclo. aliquã itelligentiã citra ꝑmã ppetuã a parte ante esse non perpetuã a parte post est ipossibile. pbat sicut precedens. ¶ Iste cõclusiones de substãtia debẽt itelligi de impossibili fm cursum nature. ¶ Septima cõclusio. ꝑmaz cãm esse nõ perpetuã a parte post est ipossibile. pbat: qz si desineret esse hoc eẽt vel a se vel ab alio: nõ a se: qz tunc aliqd eẽt destructiuũ suiipsius: nec ab alio: qz tunc aliqd eẽt potentius ꝑma cã: ⁊ sic ꝑma causa nõ esset ꝑma causa: qd implicat. ¶ Scdo. dato opposito ꝓclusionis ꝑma cã esset mutabilis: qd est ipossibile. ¶ Octaua cõclusio. aliquã substãtiam esse ppetuaz a parte ante ⁊ nõ perpetuã a parte post est impossibile. pbatur. omnis substãtia ppetua a pte ante vel est materia ꝑma: vel celũ vel intelligentia citra primã vel ipsamet causa ꝑma: sed de qualibet istarũ est verꝗ dicere ꝙ ipsam nõ eẽ perpetuã a parte post est ipossibile: sicut dixerunt cõclusiones precedẽtes. igit ⁊c. Et est differẽtia quãtũ ad ꝗ de substantys ppetuis a parte ante: ⁊ de accidẽtibus: qz si aliqua sunt talia accidentia illa nõ depẽdẽt immediate a causa nõ mutabili: sz mediate ⁊ imediate a causa mutabili: ⁊ ideo nõ mirũ si talia accidẽtia ppetua a parte ante si aliqua sint talia possint esse nõ perpetua a parte post: lz hoc nõ sit possibile de substantys.

Ad rationes. ¶ Ad ꝑmã Aristo. ⁊ Cõmẽtator dixissent aiam itellectiuã nõ icepisse de nouo: sed esse ppetuã tam a parte ante q̃ a parte post: ⁊ esse vnã numero in oibus hoib⁹: cuius determinatio magis ptinet ad tertiũ de aia. ¶ Ad scdaz de igne dictum est ꝑus in qõne precedẽte qõnẽ istaz. ¶ Ad aliam diceret ꝙ illa iret pro tertia ꝓclone. Uel põt dici supposita eternitate mũdi quã credidit vel determinat Arist. ꝙ terra nõ posset augeri i aliqua pte quin aliqñ fuisset ibi aucta isto modo ante multa secula: ⁊ sic nullũ eẽt lumẽ nec fuisset lumẽ in celo ppetuũ a pte ante qd nũc corrũperet vel aliqñ als corrũperet. ¶ Ad aliã de po⁹ materie respectu forme fortis nunc genite: dicendũ ꝙ talis potẽtia in aduentu forme fortis nõ corrumpetur: qz talis potẽtia nõ est aliud a mã: nihilominus mã desinit eẽ in po⁹ ad talez formã: ad istuz intellectũ ꝙ talis ppositio desinit eẽ vera: mã est in potẽtia ad talẽ formã. ¶ Ad vltimã. nõ est incõueniẽs ꝙ aliqd sit infinitũ ab vna pte ⁊ finitũ ab alia: dico ꝙ ĩmo: ⁊ qñ dicebat de linea gyratiua: dico sic prius dicebat ꝙ nulla linea gyratiua est ifinita nec ad vnã ptẽ solũ nec quomodolibet aliter: qz nec illa que gyrat duas partes colũne: nec que gyrat tres ⁊c. nec que gyrat oẽs partes ꝓportionales: qz nulle sunt oẽs: quia nec due sunt oẽs: nec tres sunt oẽs: ⁊ sic de alys. ¶ Ad cõfirmationẽ dico etiã ꝙ nullũ est nec fuit tẽpus preteritũ ifinitũ: qz nec dies: nec septimana: nec mensis: nec annus: nec duo anni: nec tres anni: ⁊ sic de alys: nihilominus bene cõcedo ꝙ infinitũ fuit tẽpus preteritũ: qz quãtolibet tpe ꝑterito dato maius fuit tps ꝑteritus: nec ꝗ est ꝑ ꝑdicta: ꝓportionalr est dõm de tempore futuro.

Deinde ad rõnes post oppozituz que vident ꝓbare vlr ꝙ nullũ ens siue suba siue accũs de nouo genitũ posset ppetuari: ⁊ nulluz ppetuuz a pte ante põt corrũpi: qd vz esse ꝑ tertiã ꝓclonẽ. ¶ Ad ꝑmã qñ dz semp ens ⁊ semp nõ ens sunt ꝓria: placet mihi: sz semper ens est nẽciuz: ꝗ põt negari: qz aliquid põt eẽ semp ens: qd tñ nõ nẽcio semp est ens: sz cõtingẽter. Item semp nõ ens nõ est impoſe: qz Antecbrs põt semp nõ eẽ ens ab sqz ꝗ ꝙ ipossibile sit ipm eẽ ens: ⁊ sic negaret fundamentũ istius rõnis. ¶ Et vlteri⁹ qñ dicebat. si aliqd nõ eẽt semp ens nec semper nõ ens: tũc eẽt ꝓtingẽs: placet mihi. g põt nõ eẽ: adhuc placet mihi. g nõ ppetuabit. negat ꝓña: ⁊ qñ dicebat tunc talis potẽtia ad nõ eẽ frustraret. Rñdet sicut dicebat in precedẽti qõne nõ eẽ incõueniẽs potẽtiã frustrari que nõ est ad aliqd positiuũ ex hoc ad argumẽtũ patet qd sit dicẽdum. ¶ Ad scdam sequit ꝙ eẽt dare vnũ tẽpus ifinitũ p qd illud ppetuo nõ fuisset. nego: sed sufficit ꝙ ifinituz fuerit tẽpus: hoc est quãtolibet tẽpore maius fuerit tẽpus in quo nõ fuit: ⁊ sic etiã illa ratio nõ ꝓcedit: qua arguebat ꝙ nõ eẽt rõ q̃re magis incipet eẽ in vno instanti q̃ in alio.

¶ Qd qdẽ igenitũ icorruptibile ⁊ qd icorruptibile igenitũ. Textu cõmẽti. CXXV. Cõsequunt ergo adinuicez genitum ⁊ corruptibile. Textu cõmenti. CXXVIII. Questio. XIX.

Ertum propositoꝝ erat. vtrũ gñabile ⁊ corruptibile cõuertant adinuicẽ. ⁊ similiter igenerabile ⁊ icorruptibile. Et arguit ꝑmo ꝙ non omne corruptibile aliqñ corrũpet per ꝑdicta in precedenti qõne: sed nõ omne gñabile corrũpetur. g nõ omne gñabile est corruptibile: discursus est bonus: qz in baroco: ⁊ maior pz. minor ꝓbatur. nõ omne gñabile gñabit. igit nõ oẽ gñabile corrũpetur. ꝓña tenet. naz si aliqd gñabile dz corrũpi: opz ꝙ ꝑus generet. antecedens ꝓbatur. ꝑmo: qz ex hoc vino est generabile acetum: ⁊ tamen forte nunq̃ generabitur: quia prius vinum potabitur. Scdo ista mulier, que est perfecta ⁊ apta

ad generationem potest maritari ⁊ longo tpe viuere:⁊ sic possibile est ꝙ ex ea generent̃ filij:⁊ tñ possibile est ꝙ illi nunq̃ gñabunt̃:qr possibile est ꝙ ipsa cras casualiter interficiat̃. ¶ Tertio.si est nēciuz ꝙ omne gñabile gñabit̃: tūc oia que eueniūt nēcio euenirēt:sic ꝙ nō est pōse ea nō euenire:sed hoc est falsum:⁊ ꝓtra Arist.in fine ꝑmi piber menias:⁊ ꝛ fidē. ¶ Scōo arguit̃ ad ꝑncipale.si gñabile ⁊ corruptibile adinuicē ꝓuerterent̃:⁊ cū gñabile bēat potētiaz ad eē ⁊ corruptibile ad nō eē:seqt̃ ꝙ idem simul bz̄et potētiā ad esse ⁊ nō eē:ex quo idez eēt gñabile ⁊ corruptibile:postq̃ generabile ⁊ corruptibile adinuicez ꝓuertunt̃. ¶ Tertio.sor.q est iam genit⁹ est corruptibilis:⁊ tñ nō est gñabilis.igit̃ nō oē corruptibile est gñabile.ꝑma ꝑs añtis pz.scōa pars ꝓbat̃:qr qō semel genitū est amplius generari nō pōt:qō ꝓbat̃ sic.nā si semel genitum amplius gñari posset:vel gnōne qua ꝑus gñabat̃ vel alia gnōne:nō pōt dici ꝑmū ꝙ po⁹ nō est ad ꝑterita.vñ annus ꝑteritus nō pōt iterato eē:nec pōt dici z⁷⁷:qr anteq̃ gñaret̃ illa gnōne alia a ꝑori oporteret ꝙ prius corrūperet̃:⁊ sic idē numero post sui corruptionē posset redire:qō est falsum ⁊ iprobatū per Aristo.scōo de gnōne. ¶ Quarto.sicut se bz gñabile ad generatū:ita corruptibile ad corruptū.q̄ a trāsmutata ꝓportione:sic̄ se bz gñabile ad corruptibile:ita genitū ad corruptuz ⁊ ecōuerso:sz nō oē genitū est corruptū sicut notū est de se.q̄ nō oē gñabile est corruptibile.sic q̄ est iprobata prima ꝑs qōnis:ad cui⁹ iprobationē:seqtur iprobatio scōe.

Oppositum videt̃ velle Arist.⁊ arguit̃ sic.q̄cūqz cōuertunt̃ cū aliquo tertio ꝓuertuntur inter se:sed igenerabile cōuertit̃ cū semp ente:⁊ icorruptibile cōuertit̃ cū eodez.q̄ igenerabile ⁊ icorruptibile cōuertunt̃ inter se. ¶ Similr generabile cōuertit̃ cū aliqñ ente ⁊ aliquādo nō ente:⁊ corruptibile cū eodē.ergo generabile ⁊ corruptibile cōuertunt̃ inter se.

In ista qōne. Primo videdū est de quo tangit̃ in ꝑmo argumēto vtrū.s.hec sit ꝓcedēda.oē gñabile gñabit̃.Scōo rñdendū est ad quesitum.

Quantum ad ꝑm⁹ sit ꝑa distinctio:gñabile dz dupl'r vel qō pōt gñari subiectiue:vel qō pōt gñari terminatiue:gñabile subiectiue dz nō qō capit esse postq̃ nō fuit:sed qō pōt eē subm gnōnis ei⁹ qō capit esse postq̃ nō fuit.gñabile aūt terminatiue dz qō pōt eē terminus gnōnis ꝑ quā aliqd capit eē postq̃ nō fuit.isto mō forma vel cōpositū dz eē gñabile. Istā distōnē ponit Cōmē. ꝑ physi.⁊ Arist.sil'r eā vz inuere in littera. ¶ Scōa distinctio.de ista qōne possumus loq supnāliter aut nāliter:ac si opio Arist.eēt vera qua opinabat̃ mūduz eē eternū tam a pte ante q̄z a pte post. ¶ Tūc sit ꝑa ꝓcl'o.si loquamur q̄z tū pōse est ꝑ potētiā supnālez:ꝓcedere debemus ꝙ aliqd est gñabile subaliter vel supnāliter siue subiectiue siue terminatiue:qō forte nunq̃ gñabit̃.pz:qr mā hui⁹ bois est gñabilis subiectiue:qr pōt ex ea alia gñari for⁹:qñ for⁹ bois ab ea sepatur:⁊ tñ deus pōt facere ꝙ nunq̃ ex ea aliqd aliud gñaret̃:qr pōt eā annihilare vel ipm cū aia in celū assumere ita ꝙ nunq̃ ex ea alia for⁹ gñaretur:sz hoc nō ꝓcessisset Arist.⁊ Cōmē.credētes se demrare ex hoc ꝙ de⁹ est imutabilis sicut pluries ꝑus arguebat̃.pz ꝶ ēt de aia antechz̄i que pōt gñari terminatiue:⁊ de⁹ posset facere qō nunq̃ generaret̃:imo adhuc ꝶ posset fieri nāliter. ¶ Deinde ponā ꝓcl'ones de ista dubōne quas Arist.posuisset:⁊ ꝑ⁹ sit ista:ꝙ omne gñabile subiectiue gnōne substātiali generabit̃ : qr omne tale generabile est ꝑma mā que aliqñ gñabit̃ subiectiue:qr ipsa est sub forma corruptibili que aliqñ corrūpetur:⁊ nō corrūpet̃ nisi alia generet̃:cū mā nō possit eē nāliter sine forma.ergo ista mā tunc generabitur subiectiue. ¶ Scōa ꝓcl'o.in substātijs omne gñabile terminatiue generabit̃.si ponamus ꝙ ista dictio omne distribuat solum vsqz ad species nō vsqz ad idiuidua.ꝓbat̃.naz si lapis est generabilis:hoc est ex aliqua mā:⁊ ab agēte qō pōt materie illi applicari:⁊ si pōt applicari applicabit̃ etiā ifinities ꝓpter eternitatē motus celi. Sed talibus applicationib⁹ ipsius agentis ad ipsam mām factis pro gnōne lapidis lapis generabit̃. Et nō opz ꝙ iste:sed sufficit qō iste vel ille: ⁊ sicut argutū est de lapide:ita pōt argui de asino ⁊ de quacunqz alia specie. Et credo ꝙ expediat:imo sit necessariū quātū ad ista supponere cōmēsurabilitatē motuū superce lestium:qr forte si eēnt incōmēsurabiles aliter esset ⁊ fieret. ¶ Tertia ꝓcl'o.nō omne gñabile terminatiue generabitur faciēdo distributionē ad indiuidua:⁊ hoc ꝓbant ille tres rōnes sufficiēter posite in ꝑncipio questionis. ¶ Sz cōtra istam ꝓclusionez dubitat̃ ꝓbando ꝙ omne generabile generabit̃:ꝑut ly omne distribuit vsqz ad idiuidua: qr si nō sit.a.generabile qō nō generabit̃:tūc arguit̃ sic.a. nō generabit̃ : ⁊ idem.a.generabit̃.ergo qō generabit̃ nō generabit̃:discursus est bonus:⁊ ꝓclusio est impossis.ergo aliqua premissarū:nō minor.ergo maior. Qr minor nō sit impossibilis.probatur : qr exquo.a.est generabile per positum nō est ipossibile ꝙ.a.generabit̃. ¶ Scōo.si nō:tunc aduersarius haberet cōcedere istaz copulatiuā.a.est generabile:⁊ tñ.a.nō generabit̃:sed hoc est falsum:qm̄ ad vnā eius partē:seqtur oppositū alterius.seqtur enim ad istam partē.a.nō generabitur:ista.a.nō est generabile que repugnat ꝑme parti dicte copulatiue. ¶ Tertio.si.a.nō gñabitur:tūc hec est falsa.a.est generabile.ꝓbatur:qr tūc ꝶ.a.est generabile est affirmatiua cuius subiectū pro nullo supponit:qr nec pro illo qō est:nec fuit:nec erit:sed oīs affirmatiua est falsa cuius subiectuz pro nullo supponit. ¶ Ad ista. ad ꝑmū quādo arguebat̃ sic.a.generabit̃ ⁊c.cōcedo ꝙ discursus est bonus ⁊ ꝙ cōclusio est ipossibilis:⁊ vlterius dico ꝙ nō ꝓpter hoc opz aliquā premissarū esse ipossibilez: sed sufficit totale añs esse ipossibile.s.copulatiuā cōpositā ex maiore ⁊ minore:que nō est ipossibilis ꝓpter alicuius sue partis ipossibilitatē:sed ꝓpter suaꝝ partiū incōpossibilitatē:qō pz in simili sic arguendo.omne currēs est homo: equus est currēs.ergo equus est homo : discursus est optimus:qr in tertio modo ꝑme figure:⁊ cōclusio est ipossibilis:nō tamē ꝓpter hoc aliqua premissaꝝ est ipossibilis sicut vos videtis:sed bene ꝑmisse sunt incōpossibiles:⁊ hoc sufficit:⁊ ideo quādo arguitur discursus est bonus:⁊ ꝓclusio est ipossibilis.ergo aliqua premissaꝝ:nō debet cōcedi consequentia.nisi cū ista additione:vel copulatiua ex ambabus composita est impossibilis. ¶ Ad secūdā.tunc aduersarius ⁊c.concedo:⁊ cum dicebatur.illa est vna copulatiua cui⁹ vna pars infert oppositū alterius.nego:⁊ quādo dicebatur.a.nō generabitur.ergo.a.nō est generabile.negānda est consequētia:quia cum ista.a.nō generabitur bene stat ista.a.potest generari.⁊ per consequēs ista.a.ē generabile. ¶ Sed diceres.si.a.nō generabitur:tunc si aliquis homo protulisset heri istam ꝓpositionē.a.non gñabit̃ ipse dixisset verum:ex quo.a.nō generabitur.⁊ si ista propositio fuisset vera:sequitur ꝙ impossibile est ipsam non fuisse veram:quia qō fuit impossibile est non fuisse.ergo etiā impossibile est illud ad qō sequitur ipsaz non fuisse verā. sed ad istam propositionē.a.generabitur sequit̃ illam nō fuisse verā que dicebat.a.nō generabitur.ergo sequitur ꝙ hec est ipossibilis.a.gñabit̃.ad qō vltra seqt̃ ꝙ.a.non pōt gñari.iō ꝓcludit̃ ꝙ.a.nō ē gñabile.⁊ sic a ꝑ ad vltimū seqt̃ a.nō generabit̃.ergo.a.nō est gñabile. ¶ Ad istud qñ dicit̃ ꝙ ad hāc.a.nō gñabitur:seqtur ꝙ hec ꝓpō.a.nō generabitur heri ꝓlata fuit vera:cōcedo.⁊ quando dicebatur. ergo impossibile est ipsam nō fuisse verā.cōsequētia ne-

gatur:imo dico ꝙ adhuc est pole ipsaz nō fuisse veraz sed falsaz:qz sic̄ habet p̄ pibermenias nōdū est determinatuz ꝙ fuit vera aut ꝙ fuit falsa hec ppō de futuro:qm̄ tal determinatio depēdet ex actu futuro ad quē adhuc nō est facta deteriatio. Et qm̄ dicebat oē qd̄ fuit:ipole est nō fuisse. cōcedo:z iō bn̄ ꝛcedo ꝙ ipole est illaz ppōnē nō fuisse:vlterius tn̄ dico ꝙ ꝫ est falsa.omne qd̄ fuit vex ipole est nō fuisse vex:nec valet ꝛnia.omne qd̄ fuit ipole est nō fuisse. ergo omne qd̄ fuit vex ipole ē nō fuisse vex: qz cōmittit̄ ibi fallacia figure dictionis mutādo qd in quale qd vel in ad aliqd.vnde vex pōt dici ad aliqd:ex eo ꝙ ppositio dz vera:qz taliter est in re. ¶ Ad tertiā si.a.nō generabit̄:tūc in ista.a.est gnabile.ly a.pro nullo supponit.nego: qz lz nō supponat pro presenti:neqz pro preterito:neqz pro futuro: tamē supponit pro possibili.Et hoc sufficit.

Quantum ad zm dicit Arist.ꝙ gnabile z corruptile dnr fz potētias:gnabile qdē qd̄ pōt gnari:z corruptibile qd̄ pōt corrumpi.iste enizz sunt ppzie signones dictoz terminoz.Et vltra dic̄ Arist.ꝙ nō ē poa ad pteritū.nō.n.est pole ꝙ sit annus pteritus:z fm ista dicta vz seq ꝙ ista asinus q iaz est genit9 nō sit gnabilis sicut pus arguebat̄:tn̄ ipse bn̄ ē corruptibilis.g nō oē corruptibile est gnabile:z sic dicti termini fm ppriā eoz acceptionē nō cōuertunt̄:imo corrupc̄ est in plus q̄z gnabile:qz oē gnabile est corrupc̄:sz nō oē corruptibile ē gnabile. Et sic ēt isti termini gnatū z corruptū nō ꝛuertunt̄:imo gnatū ē in plus:qz oē corruptū est gnatū:sz nō oē gnatū est corruptū:sicut ēt pus arguebat̄. Ita ēt ingnabile z icorruptibile nō ꝛuertunt̄:imo ingnabile est in plus:qz oē icorruptibile est ignabile:sz nō oē ingnabile est icorruptibile. Ulterius Arist.dic̄ ꝙ taz gnabile q̄z corruptibile ꝛuertunt̄ cū aliqn̄ ente z aliqn̄ nō ente:ita ꝙ oē gnabile z ēt oē corruptc̄ est aliqn̄ ens z aliqn̄ nō ens:sz istud de ppzietate fmonis nō est vex.nā dictū est in p̄cedēti articulo ꝙ aliq̄ sūt gnabilia que nunq̄z gnabunt̄:z sic illa nec sunt nec vnq̄z fuerūt nec erūt.de talib9 g nō est vex dicere ꝙ ipsa aliqn̄ sūt z aliqn̄ nō sunt:z tn̄ vex est qd̄ sūt gnabilia.g ille termin9 gnabile est in plus q̄z ille termin9 copulatus aliqn̄ ens z aliqn̄ non ens. ¶ Ex oib9 bis finalr dico:ꝙ si volumus tenere ꝛclones Arist.opz dare aliquos sensus q forte nō sunt fm propriā ipositionē terminoz.cū enim dicimus ꝙ isti termini gnabile z corruptibile ꝛuertunt̄ adiuicē.Et cū illo termio copulato aliqn̄ ens z aliqn̄ nō ens:opz accipe tam gnabile q̄z corruptibile pro eo ꝙ aliqn̄ pōt vel potuit vel poterit esse:z ēt pōt potuit vel poterit nō eē:z ēt opz istū terminū copulatū aliqn̄ ens z aliqn̄ nō ens accipere nō fm actualē exn̄tiā vel nō existentiā:sed pro illo qd̄ pōt eē z pōt nō eē: z cū ꝫ opz vti isto termino pōt siue ad esse siue ad non eē: nō prout pōt cōnotat carentiā actus:sz pro nō repugnātia (essendi vel nō essendi.

Et iuxta ista solui possunt rōnes facte bincinde.

¶ Quod quidē igitur neqz factum est omne celum:neqz cōtingit corrūpi quēadmodū quidaz dicūt ipm:sz est vnuz z sempiternū z c̄. Scdo celi.Textu cō.primi. Qō. XX.z vltima.

Septimuz ppositoz erat.vtz mūdus sit ppetuus. Arguit̄ ꝑmo ꝙ nō.mūdus est gnabilis z corruptibilis.g nō est ppetu9.ꝛnia tz.anā ꝓbat̄:qz ex quo ad corruptionē ptis toti9 nō manet idē totū qd̄ ante erat:seqt̄ ꝙ ad corruptionē alicui9 pticule mūdi nō manet idē mundus q ante erat:z p ꝛnis cū corrūpit̄ aliq̄ pars mūdi: puta equ9 vel bō vz ꝙ corrūpat̄ mūdus:z sic ēt vz q̄z tū ad gnōnē. ¶ Scdo q̄libet ps mūdi ē corruptibilis.g totalis mūdus est corruptibilis:z p ꝛnis nō ppetuus.anā ꝓbat̄.nā totalis mūdus sufficiēter diuidit̄ saltē exclusis deo z intelligētys in mūdū iferiorē z supiorē.mō clarū est ꝙ quelibet pars mūdi iferioris pōt corrūpi:siue sit elntū siue mixtū: de mūdo ēt supiori sicut est celū ꝓbat̄ ꝙ sit corruptibile: qz qd̄ est alterabile ē corruptibile:celū est alterabile.g z c̄. maior ps.ꝑmo de gnōne.vbi dz.si ipole est aliqd corrūpi impole est ipm alterari.minor ps ex eo ꝙ nūc aliqua pars celi est illuminata que ante nō erat illuminata.illuminari aūt est alterari. ¶ Et ꝛfirmat̄ hoc scdo.agens remotū ab alterabili nō alterat ipm nisi ꝑus alterando mediū sibi ꝓpinquū.mō cōstat ꝙ sol z stelle alterāt ista inferiora.g vz ꝙ alterāt spberas celestes itermedias:z p ꝛnis celuz vz eē alterabile. ¶ Et ꝛfirmat̄ hoc.nā corpora celestia sicut planete maiores bnt virtutes in aliqb9 signis celi:z minores in alys.g videt̄ ꝙ talia sint alterabilia. ¶ Tertio ad ꝑncile.mūdus dependet a deo in ꝛseruari qui est volūtatis oino libere:ideo pōt velle nō amplius ꝛseruare ipm:z ita mundus corrūperet̄:cū nō possit manere sine ꝛseruatōe a deo. ¶ Quarto.qd̄ est augmētabile z diminuibile est corruptibile z nō ppetuū:mundus est b9.g z c̄.pbatio minoris: qz sol z luna z alie stelle que sunt ptes mūdi de qb9 minus vz: sunt augmētabilia z diminuibilia:qd̄ ꝓbat̄:qz in ortu eoz z in occasu apparēt maiora.in medio aūt celi minora.

Oppositum vult Aristo.z ꝓbat̄ rōne:mūdus est ppetuus a pte ante sic̄ credidit Arist. se demōstrasse in 8o pby.ergo ēt est ppetuus a parte post. ꝓbat̄ ꝛnia.ex hoc qd̄ ꝓbatur prius in vna qōne ꝙ nullum ppetuū a pte ante pōt eē nō perpetuū a parte post.

In ista qōne. Primo ponam aliquas distinctiones.Secundo conclusiones.

Quantum ad ꝑm sciēdū est ꝙ duplex est alteratio: q̄dā est cū abiectione ꝓzy disponēs ad corruptionē vel gnōnez sicut est calefactio vel frigefactio vel aliq̄ talis.Alia est alteratio q̄ nō fit cū abiectione ꝓzy sicut est illumiatio q̄ fz se nō est dispositiua ad gnōnē:nec ad corruptionē:lz bn̄ p accn̄s:z ꝫ adhuc nō est:vel nisi iuxta subiecta alterabilia alteratiōe p̄ mō dicta. ¶ 2a distinctio:ꝙ sicut differūt gnabile z creabile:ita ēt differūt corruptibile z annibilabile.vnde gnabile dz qd̄ ad sui esse inceptionē presupponit mām ex qua ipm fit vel in qua ipm fit:sed creabile dicit̄ qd̄ ad sui eē iceptionē nō ꝓsupponit mām ex qua ipm fiat:nec in qua ipm fiat:ita corruptibile dicit̄ qd̄ post sui desitionez derelinquit mām que manet. Annibilabile aūt qd̄ post sui desitionez nihil derelingt qd̄ fuerit pars eius. ¶ 3a distinctio est:ꝙ aliqd pōt dici perpetuum cuius quelibet pars est ppetua.alio modo cuius ꝑncipalior pars est ppetua:z cū ꝫ ipz obtinet ꝛsilez figurā z dispōnez:z pp hoc lz hois ꝑncipalior pars sit ppetua:puta aia itellectiua:tn̄ qz ipse homo nō perpetuo obtinet ꝛsimilem dispōnez z figuram nō dicitur perpetuus.

Quantum ad zm sit ꝑa ꝛ.fm fidē nr̄am deo9 posset celū qd̄ est ꝑncipalior ps mūdi annihilare:sz nō posset corrūpere.ꝑmā ptē fide credimus. za ps ꝓbat̄ ex qd nois corruptibilis:qz corruptibile dz qd̄ post sui desitionē derelingt mām q̄ fuit eius pars:sz celū nō bz mām sic̄ ꝑus ꝓbat̄:z hec accipiēdo celū ꝑ orbe celesti exclusō motore:ita ꝓportionalr ꝓbaret̄ adhuc fz fidē nr̄am ꝙ deo9 nō posset gnare itelliam:sz bn̄ creare accipiēdo gnare dicto mō. ¶ Sz fm ꝑna q̄ credidit Arist.sit ꝑa ꝛcło.celuz nec est gnabile:nec est corruptibile:z rō est:qz nō bz mām. ¶ 2o.qz nō bz aliqd̄ ꝓziuz nec fm suā subaz nec fm suas nāles dispōnes. ¶ 3o.nā cōiter oēs attribuūt deo z intelligētys istū locū.s.celū:qz deos ponūt eē ppetuos:sz ppetuis

nō debēt attribui loca corruptibilia. ¶ 4°.qz p oēm memoriā:siue p scripturā:siue per aliā quā possumus bze ab antiqssimis nō appet ꝙ celū vsqz nūc sit corruptū vel peiorātū:z tñ verisile est ꝙ corruptibile in tāto tpe eēt peioratū:vel in toto vel in pte. ¶ z^a ꝯclo.celū nō est alterabile alteratiōe corruptiua.pbat̄:qz talis fit cū corruptiōe q̄litatis ꝯrie:z cū resistētia.talis aūt nō est in celo. z°.nā tales alteratiōes ordinant̄ ad gnōnes vel corruptiōes.iō nō iuenient̄ ī celo:cū celū nō sit gñabile nec corrup^le p p̄cedētem ꝯnez. ¶ 3^a ꝯ.celū bñ ē alterabile alteratiōe z° mō dicta q̄ fit sine abiectione ꝯry z sine resistētia.pz : qz bñ aliq̄ pars celi illuminat̄ q̄ ante nō illuminabat̄.pz de luna. ¶ Silr pz de spberis iferiorib⁹ q̄ recipiūt ifluētias solis z astrorū supiorꝝ.alr.n.nō possent ille ifluētie multiplicari ad ista iferiora. ¶ 4^a ꝯ.celū nō est augmētabile p rarefactionem nec diminuibile p cōdēsationē.pz hoc:qz talez augmentationē oporteret fieri cū alteratiōe p̄cedēte:que qdē alteratio fieret p q̄litates p̄mas ꝯrias:puta p caliditatē z fridita tez:sz talis alteratio nō inuenit̄ in celo p scōaz ꝯnē. ¶ 5^a ꝯ. nec celū est augmētabile p appositionē aliquaꝝ ptiū que eēnt de nā celesti:nec ēt diminuibile p amotionē taliū : qz nō apparet vbi iste eēnt:nec vñ venirēt:nec qūo venirent ad ip̄m celū:qz si eēnt distātes a celo nō possent peruenire ad celū nec a celo recedere nisi p mot⁹ aliqualr rectos mō dictū est p̄us ꝙ celū z ptes que sunt de nā celesti nō sic nate sunt moueri. ¶ 6^a ꝯ.ēt celū nō est augmētabile p nutritionē:qz nutritio reqrit quādā gnōnē subalē.s.ꝯuersionez nutrimēti ī subaz nutriti:sz celo nō ꝯuenit gñatio subalis: nec alteratio reqsita ad talē gnōnē sicut pz ex p̄cedētibus ꝯclonib⁹.s.ꝯ^a z scōa.q̄ ꝛc. ¶ Proportionalr pbat̄ ꝙ celuz nō est diminuibile diminutiōe opposita tali augmētationi.nā tūc in celo eēt aliq̄ corruptio subalis. Ex his ꝯnibus iferet̄ ꝙ celū est ppetuū . ¶ 7^a ꝯ.mūdus nō est ppetuus p mō.pz:qz multe eius ptes sunt corruptibiles. ¶ 8^a ꝯ.mundus est ppetuus scōo mō.pbat̄ : qz p̄ncipalior ei⁹ pars est ppetua.s.celū sicut pz p p̄cedētes ꝯnes . Ex hoc seqt̄ opiones illoꝝ eē falsaz:qui dixerūt mūdū icepisse:sz nunq̄z corrumpi.vñ si mūdus nec est gñabilis nec corruptibilis ꝓm ꝙ seqt̄ ex iam dictis:seqt̄ illaz opionē eē falsaz. ¶ Et pōt argui ꝯ illā opionē sic.qz in phia debemus solū ponere ea que in oibus vel in plib⁹apparēt eē vera:sz quecūqz apparēt nobis eē facta illa videmus eē corruptibilia.iō nō est ponēduz in phia ꝙ aliqd sit genituz z nō est corruptibile. ¶ Ad idez.nā Arist.credidit omne qd̄ fit fieri ex mā presupposita:iō si mūdus fuit factus oportuit p̄existere p̄n^m māle ex quo fiebat:z illd̄ erat tūc sine forma mūdi : z post sub forma mūdi. Et si illud p̄n^m ꝓm suā nām est pose esse sine forma mūdi:z eē sub forma mūdi:cū mūdus sit fact⁹: adhuc manet p̄n^m māle qd̄ est nāe potētialis ad nō eē mundi:sz omne cōstitutuz ex tali p̄n^o vel corrūpet̄ z aliqñ non erit:vel saltē pōt nō eē sicut aliqñ nō fuit.mō pose nō esse nō est icorruptibile.q̄ ꝯcludat ꝙ mūdus si fuerit fact⁹ est corruptibilis qd̄ est ꝯtra illam opionē. ¶ Infert̄ z° ex dictis opionē illoꝝ eē falsaz q dixerūt mūdū ifinities gñari z corrūpi:tali mō ꝙ aliqñ p amicitiā oia corpora cōgregabant̄ sine appōne vel apparētia alicui⁹ distōnis entium:z hoc sic opinātes volebāt mūdū corrūpi:postea redeūte lite disgregabant̄ z appebat distinctio entiuz:z ꝗ vocabant mūdum gñari.falsitas hui⁹ pz ex dictis postq̄z mūdus est perpetuus. ¶ ꝗ.Sic dicere est ꝯcedere ꝙ ꝓm veritatē z subaz mūdus semp manet:lz sub alia z alia dispōne:qz sic manerent subē elemētoꝝ z alioꝝ corporū silr:lz in cōfuso. ¶ Ex dictis ēt appet falsitas tertie opionis antiquoꝝ dicentiū mūdū semel fuisse factum:z ꝙ semel corrūperet̄:z ꝙ nunq̄z post poterat reuerti. ¶ Contra quā pōt argui:qz si mūdus fuisset fact⁹ nō fuisset factus ex nihilo:sed ex aliquo:z si sic:tūc añ mūdi factionez illud p̄fuisset ifinito tpe sine forma mūdi:z post corruptionē mūdi maneret p ifi^m tps ēt sine forma mūdi:sz ꝗ nō vr eē vez : qz nulla vr esse rō.si ex tali aliqñ poterat fieri mūdus : qn post corruptionē mūdi adhuc ex illo posset fieri mūdus. Sic q̄ pz falsitas triū opionū antiquoꝝ ex ꝯclonib⁹ positis quas Arist. etiā ponit in lra z in pbōnes opionuz antiquoꝝ ꝓm ꝙ nūc ip̄robate sunt. Et p̄ma fuit opio Platonis z suoꝝ sequacium.scōa erat opio Empedoclis.tertia erat Anaxagore.

Ad rationes.

¶ Ad p̄mā dico ꝙ bene pbat mūdū nō eē ppetuū p mō accipiēdo ppetuū:cū quo bñ stat mūdū eē ppetuuz scōo modo. ¶ Ad z^am negat̄ añs.z qñ dicebat̄ celū est corruptibile:nego.vlterius qñ dicebat̄ ip̄m est alterabile:ꝯcedo alteratiōe nō corruptiua:nec opz si est sic alterabile ꝙ sit corruptibile:z qñ pbauit Aristo.p̄ de gnōne.si gñatio est ip̄olis alteratio est ip̄olis:itelligit̄ de alteratiōe corruptiua que fit cū abiectione ꝯry z resistētia disponēte ad gnōnem vel ad corruptionē:z nō de alteratiōe ip̄roprie dicta. ¶ Ad 3^am de⁹ pōt velle nō ꝯseruare celū.ꝯcedat̄.z iō bñ ꝯcedit̄ ꝙ supnāliter celū est annihilabile:sz Arist.ꝗ negauisset pp ꝗ ꝙ de⁹ est imutabilis volūtatis:nec illud est ꝯ libertatē sue volūtatis:qz Arist.reputat liberū simplr:nō qz pōt in opposita: sz qz est suiipsius gra tanq̄z finis alioꝝ. ¶ Ad 4^am negat̄ añs.z ꝙ stelle apparēt maiores in ortu z occasu q̄z in medio celi:huius cā est:qz tūc vident̄ p fumos grossos eleuatos a terra:q̄ sunt cā rarefactiōis vel refractiōis radiorum: que qdē rarefactio vel refractio vlterius est cā ei⁹ qd̄ visibile appet maius:qd̄ pz de denario in fundo aq̄ q apparet maior q̄z qñ est extra aquā.cuz aūt sol z luna vel alie stelle sunt in medio celi nō vident̄ p fumos grossos:z adhuc posito ꝙ sic nō tñ viderent̄ p tātā rarefactionē vl refractionē radiorꝝ:sic qñ sūt in ortu vel occasu:ex eo ꝙ in medio celi sunt ppinquiores çenith nostro sicut apparet ex pspectiua.si visibile eēt ī çenith videret̄ per radiū ppēdicularem qui trāsiret p media diuersaꝝ rōnuz in diaphaneitate z raritate sine fractiōe.ideo quāto visibile est ppinquus çenith:tāto ceteris parib⁹ iudiciuz visus quātū ad veram quātitatē z locū visibilis est magis verax. Et sic cū gratia dei questionib⁹ super p̄mū celi finem imponamus.

¶ Expliciunt qōnes supra librū p̄mū de celo z mundo.

¶ Quod qdē igit̄ neqz factū est oēm celuz z ꝛc.

Nunc restat q̄rere circa z^m celi:i quo Ari.postq̄z in p̄ determinauit de totali mūdo māli vult deteriare de p̄ncipaliori z nobiliori ei⁹ pte.s.de celo:z prtractat p̄ncipalr tria i isto z°celi.p̄ eni illa q̄ ꝯcernūt celū ꝓm se totū. z° illa que cōcernūt ptes celi minores:sicut sūt astra. 3°illa que cōcernunt terram prout ipsa est tanq̄z centrū celestis corporis:z ꝓm hoc iste secundus celi solet diuidi in.3.tractatus.

¶ Nobis autem quoniaz determinatū est prius ꝙ in habentibus principium motus tales virtutes existunt.est autē celum animatuz z habet motus principiuz.Manifestum quoniā habet

sursum ⁊ deorsum. Dextrum ⁊ sinistrum ⁊c.
Textu cõmẽti.XIII. Questio. I.

Circa istas tres materias principales. Intẽdo formare questiones circa istũ librũ. Et ꝑmo circa illa que ꝓcernũt celũ ꝓm se totũ vel partes eius maiores q̃ sint astra sicut sunt orbes. Et quãtũ ad hoc ꝑmo illa que ꝑtinẽt ad diias positionis in celo. Scdo illa que ꝑtinẽt ad figuram celi. Tertio illa que ꝑtinẽt ad partes maiores totalis celi: sicut sunt orbes. Quarto illa que ꝑtinent ad motũ celi. ¶ Quãtum ad ꝑmũ volo querere quatuor. ꝑmo vtrũ in celo sint sursum ⁊ deorsum: ante ⁊ retro: dextrũ ⁊ sinistrũ. Secũdo vtrũ sursum ⁊ deorsuz in celo capiẽda sint ꝓm polos. s. antarticum ⁊ articũ. Tertio vtruz polus articus. s. polus noster sit deorsuz: ⁊ polus antarticus ei oppositus sit sursum. Quarto vtrũ hꝫ diie in celo. s. sursum deorsum ⁊c. sint distincte ex natura rei vel soluz ꝓm habitudinẽ ad nos.

Quantum ad ꝑm. s. vtrũ in celo sint sursuz ⁊ deorsum: ante ⁊ retro: dextrũ ⁊ sinistruz. arguit ꝑmo q̃ nõ. nã ignis in sphera sua dr simplr sursuz. iõ in celo sup ipm nõ dz eẽ deorsuz: alr deorsum eẽt sup sursum: qd̃ est falsuz. ¶ 2°. celũ est sphericũ ⁊ siliuz ꝑtiũ: sz in qb⁹ inueniunt hꝫ diie sunt dissimiliũ ꝑtiũ: sicut sunt boies ⁊ boues: ⁊ alia pecora cãpi ⁊c. ¶ 3°. sursuz ⁊ deorsuz bnt assignari ꝓm lõgitudinẽ: qr distãtia alicui⁹ rei iter sursum ⁊ deorsuz illius rei dr lõgitudo illius rei: ⁊ dextrũ ⁊ sinistrũ bnt assignari ꝓz latitudinẽ rei. mõ in celo nõ est lõgitudo alia a latitudine: ex quo celum ponit eẽ sphericũ. ¶ 4°. a dextra parte dz icipi motus: sz in celo nulla est pars a qua icipiat mot⁹ ipsius celi: post q̃ celũ ꝑpetuo mouebat. ¶ 5°. sursuz est ꝑm mot⁹ ꝓm augmentum ante est ꝑm mot⁹ ꝓm sensum. ad ante eniz sunt sensationes: ⁊ maxime visiones que fiunt ꝑ lineas rectas nõ reflexas: sz augmẽtatio ⁊ sensatio nõ inueniunt in celo ꝓm q̃ dicebatur in vltima q̃one hui⁹ ꝑmi. q̃ in celo nõ inueniunt sursum ⁊ ante: ⁊ ꝑ ꝓ̃ns nec dr̃ie positionis bis opposite. ¶ 6°. ꝓm diuersos mot⁹ dicte differẽtie assignant corporibus: sed in celo nõ sunt diuersi motus cũ celum sit corpus simplex. corporis autẽ simplicis est soluz vnus motus ex primo huius. ergo ⁊c.

Oppositum vult Arist. ⁊ ad hoc ipse arguit sic in littera. In corporib⁹ imꝑfectis sicut in inanimatis nõ inueniunt dicte differẽtie positionis ꝑ eoꝝ imꝑfectionẽ. vnde in lapide nõ dicimus vnã partem esse dextrã ⁊ aliaz sinistrã: ⁊ aliã ante: ⁊ aliam retro: nisi in ordine ad nos. In plantis aũt que sunt ꝑfectiores ipsis inanimatis iam inueniunt sursum ⁊ deorsum: sed non alie. Sed in animalibus perfectis inueniuntur oẽs dicte differentie. cũ ergo celum sit corpus maxime ꝑfectũ sicut probatum est ꝑmo huius. videtur q̃ in eo debẽt reperiri oẽs dicte differẽtie. ¶ Scdo arguit Aristo. ad idem: qr aliter nõ potest assignari ratio quare celum magis moueret ad vnã partẽ q̃ ad aliaz: nisi ibi assignaret dextrũ ⁊ ante: ⁊ cũ de hoc debeat assignari rõ cũ hoc nõ sit a casu: sequtur ⁊c.

In ista q̃one. Primo aliqua sunt supponenda: deinde ponẽde sunt alique ꝓclones.

Quantum ad ꝑmũ supponẽdũ est ꝑmo: q̃ iste due differẽtie sursum ⁊ deorsum aliqb⁹ corporibus attribuunt simplr ꝓm diuersas partes diuersarũ potentiaꝝ existẽtes in illis corporib⁹ sicut boibus ⁊ aialibus perfectis. sursum eniz est ꝑncipiũ augmẽtationis ⁊ nutritionis: ⁊ sic est caput sursuz ⁊ os per qd̃ capit nutrimentum: ⁊ ꝓm hoc radices per quas plante sumunt suũ alimẽtum debẽt dici sursum. hoc vult Aristo. scdo de anima. cũ hoc tamẽ bene stat q̃ in respectu ad loca elementoꝝ radices sunt deorsum: ⁊ ita non est incõueniens q̃ ꝓm aliam ⁊ aliam acceptionẽ eius qd̃ est sursum ⁊ eius quod est deorsum idem dicat̃ sursum ⁊ deorsum. Aliqbus aũt corporibus dicte due differẽtie nõ attribuunt simpliciter: sed solum respectiue: sicut in corporib⁹ inanimatis. vnde in talibus sursum ⁊ deorsum dicunt̃ solũ respectiue ad loca elementoꝝ: vnde in lapide illa pars dicit̃ sursum que versa est versus locum leuiũ: ⁊ illa deorsuz que versa est versus locũ grauiuz: ⁊ si ille lapis vertit̃: tunc pars que ante dicebatur sursum postea dicit̃ deorsum: ⁊ ecõuerso: ex quo pz q̃ dicte due differẽtie soluz reperiunt̃ ibi respectiue: sz sic nõ est de hoie. qualitercũqz eniz homo vertat̃ semp caput ⁊ os dicitur sursuz in hoie: ⁊ pedes deorsuz in eodem: ⁊ sic patet q̃ iste due differẽtie sursum ⁊ deorsum in aliquibus corporib⁹ reperiunt̃ simpliciter. in aliqbus aũt nõ: nisi respectiue: ⁊ ꝓ vult suppositio. ¶ Scda suppositio: q̃ similiter dextrũ ⁊ sinistrum in aliqbus reperiunt̃ simpliciter. In aliquib⁹ aũt respectiue solum. pz hec. nã in homine illa pars dicit̃ dextra a qua incipit motus: ⁊ pars ei opposita dicit̃ sinistra. In lapidibus aũt ⁊ in plantis que nõ sunt mobilia nisi tali motu quo mouentur grauia ⁊ leuia: dicte differẽtie positionis: scz dextrũ ⁊ sinistruz nõ reperiuntur simpliciter: sicut in hoie: sed respectiue ad nos. vnde ꝑ motum lapidis eadem pars efficit̃ sinistra que prius erat dextra: sed sic nõ est de hoie. vnde qualitercũqz homo moueat̃ illa pars que fuit dextra manet dextra: ⁊ que fuit sinistra manet sinistra. ¶ Tertia suppositio. q̃ similiter iste due dr̃ie: ante ⁊ retro in aliqbus corporib⁹ reperiunt̃ simpliciter: in aliquibus aũt respectiue soluz. pz: qr in animali illa pars dicit̃ ante in qua magis vigent virtutes sensitiue: ⁊ pars ei opposita dicitur retro: sed in corpore minus ꝑfecto dicte differẽtie dicunt̃ respectiue: qd̃ pz: qr per talium corporũ motũ potest fieri q̃ eadez pars que prius dicebatur ante: postea dicitur retro: sed qualitercũqz moueatur aial: semp illa pars dicitur ante in qua magis vigent virtutes sensitiue: nec eadez pars fit retro que prius fuit ante ꝑ motum localez: ⁊ hoc in ipsis animalib⁹. ¶ Quarta suppositio: q̃ corꝯ in quib⁹ dicte differẽtie positionis reperiuntur simplr habẽt partes diuersaꝝ virtutũ ⁊ potentiaꝝ: quarũ vna dicit̃ ante ⁊ alia retro: vna sursuz ⁊ alia deorsum: vna dextra ⁊ alia sinistra. ¶ Sed corpora in quib⁹ dicte differentie reperiunt̃ respectiue soluz: nõ opz habere partes diuersaꝝ virtutũ ⁊ potentiaꝝ distinctas ꝓm distinctionẽ dictarũ differentiaꝝ positionis: ⁊ ideo qr in plantis sursum ⁊ deorsum reperiũtur simplr: ideo plante habẽt illas partes diuersarũ operationũ ⁊ virtutũ: sed quia in eisdem ante ⁊ retro: dextrum ⁊ sinistrum nõ reperiuntur nisi respectiue: ideo nõ habẽt illas partes diuersarum operationuz. ¶ Ex istis suppõnib⁹ pot̃ trahi quinta. s. q̃ sursuz ⁊ deorsum deseruiunt ad motũ augmẽtationis ⁊ nutritionis. dextrum autẽ ⁊ sinistrũ quãtuz ad motum localem: sed ante ⁊ retro solum quãtũ ad sensationẽ: ⁊ hoc in corporibus in quib⁹ dicte differẽtie positionis reperiuntur simpliciter: ⁊ non respectiue solũ. Iste quinqz suppositiones valebũt nobis ad istaz mãm de differẽtys positionis in celo.

Quantum ad zm̃ sit ꝑma conclusio. Iste due differentie positionis: scilicet sursuz ⁊ deorsum sunt naturaliter omnibus alys priores. patet: quia cõmuniores. vbicũqz enim reperiuntur alie: ibi reperiuntur iste: sed non ecõuerso. patet hoc de plantis: quia in plantis reperiuntur naturaliter sursum ⁊ deorsuz: sz alie differentie nõ nisi respectiue. ¶ Scdo probatur hoc idez ex ordine dimensionuz: qr inter dimensiones lõgitudo est prior: q̃ simplicior: sed sursum ⁊ deorsum capiunt̃ ꝓm longitu-

dinez.ſ.de capite ad pedes.dextrū aūt ⁊ ſiniſtrū ſm latitudinē:ſz ante ⁊ retro ſm pfunditatē:⁊ iō etiā ſurſuz ⁊ deorſum ſunt differētie ſimpliciores ⁊ pores alys differentys. ¶ Tertio pbat hoc idē ex parte motuū qb⁹ dicte differētie deſeruiunt.vnde ſicut dicebat qnta ſuppoſitio ſurſuz ⁊ deorſum deſeruiunt motui nutritionis ⁊ motui augmētationis:⁊ dextrū ⁊ ſiniſtruz motui localiſ:ante ⁊ retro motui ſenſationis:ſed mō nutritio ⁊ augmētatio in aialib⁹ precedit alios motus.prius eniz opz q̄ aialia nutrianꝫ ⁊ augmentenꝫ anteq̄ moueāt ſe pgreſſiue:⁊ anteq̄ pfecte ſentiāt:⁊ adhuc ſi compemus oēs dictas dñias ad motū augmentationis:adhuc corpora prius augentur ſm longitudinē ſm quā accipitꝫ ſurſum.deinde ſm latitudinē ſm quā accipitꝫ dextrū ⁊ ſiniſtrū.deinde ſm pfunditatē ſm quā accipitur ante ⁊ retro. ¶ Quarto.nā magis fuit ſollicita circa ptes: quaꝝ vnā dicimus ſurſum ⁊ aliā deorſuz ipſas diſtinguendo abinuicē:q̄ circa alias ptes:⁊ ꝗ vī arguere poritatez ⁊ pncipalitatē illaꝝ partiū ſup alias. ¶ Aſſumptū pz:qz in hoie ⁊ ſilr in alys aialibus ⁊ plantis nā diſtinxit ſurſum ⁊ deorſuz ſm figuras:qd nō fecit de dextro ⁊ ſiniſtro qd pz de capite:⁊ pedib⁹:⁊ bracbys:quoꝝ vnū eſt dextruz aliud ſiniſtrū:⁊ ſilr de laterib⁹. ¶ Scda ꝓ.ſi in celo ſunt aliquedictaꝝ differētiaꝝ poſitionis:tūc in ipſo ſunt iſte ſurſuz ⁊ deorſum.pbatur:qz iſte due dñie ſunt ceteris differētys cōmuniores:per precedētē ꝓcluſionē.ergo vbicūqz reperiunt aliquedñie poſitionis vtiqz ibi reperiunt iſte due cuz alie ſint eis poſteriores. ¶ Tertia ꝓclo.q̄ in celo ſunt iſte due differētie dextrū ⁊ ſiniſtrū:pbat.qz vbi determinate inuenitur pn^m motus ab vna parte ad aliaz:ibi debet poni dextrū ⁊ ſiniſtrū:cū de rōne dextri ſit q̄ ab eo icipit mot⁹ naturaliter:ſed celuz determinate mouet ab vna pte verſus aliā.ſ.ab oriente verſus occidentē per meridiē:⁊ nō econuerſo.ergo in eo debet aſſignari dextrū.ſ.in oriente ⁊ ſiniſtrū in oppoſito.ſ.in occidēte. ¶ Quarta ꝓclo.in celo ſunt oēs dicte dñie.pbatur.in celo reperiunt dextrū ⁊ ſiniſtrū per precedētē ꝓcluſionē:que ſunt alys differētys poſteriores.Si aūt in celo reperiunt poſteriores differētie:rōnabile eſt q̄ in ipſo etiā reperiant pores.ſ.ante retro:ſurſum ⁊ deorſuz. ¶ Scdo pōt pſuaderi ex ꝗ q̄ dicte dñie quodā modo inueniunt in magnete:qui qdē magnes multū hz de influētia celeſti intātū q̄ dicit in quodam tractatu de magnete:q̄ qui faceret vnā ſpherā de magnete ⁊ eā diſponeret ſm ſuos polos ad polos mūdi moueret motu diurno ſicut celū:⁊ ex ꝗ bene poſſet fieri certiſſimū horologium.

Ad rationes. ¶ Ad pmā dico q̄ illa bn̄ pbat q̄ ſm reſpectū ad loca eīntoꝝ in celo nō eſt ſurſum neqz deorſuz cū quo bn̄ ſtat q̄ ſm ppetates motus localis celi bene ſunt ibi dicte dñie:ſz q̄ poſtea magis declarabit. ¶ Ad ſcdaz.illa bn̄ pbat q̄ celū nō hz diſtinctas ptes ſm figuras:cū quo bene ſtat q̄ hz diſtinctas ptes ſm potētias ⁊ pprietates ptinētes ad motū localem celi.vnde poli bnt aliā pprietatē in motu celi cū ſint imobiles q̄ ptes in eqnoctiali circulo:q̄ velociſſime mouent. ¶ Ad tertiā.dico q̄ vbi eēt diuerſa figura lōgitudinis ad latitudinē:ibi ſm illas figuras differt ſiniſtrū vel ſurſum a dextro:⁊ ſic de alys differentys:ſed in corpore ſpherico ſufficit qd differāt ſm pprietates ptinētes ad motū localem illius ſpherici:⁊ iō nego.q̄ ſemp ſurſuz ⁊ deorſuz debeant capi ſm lōgitudinē:⁊ dextrū ⁊ ſiniſtrū ſm latitudinem. ¶ Ad quartā.dico q̄ hz in oriente nō icipiat mot⁹ celi:tn̄ ibi iciperet vel icepiſſet.ſi aliqn̄ icepiſſet:⁊ nō perpetuo durauiſſet:⁊ hoc ſufficit. ¶ Ad quintā.dico q̄ vbi eſt augmētatio ⁊ ſenſatio ibi dicte dñie bene deſeruiūt ad augmētationē ⁊ ſenſationē:ſed vbi reperit ſolū motus localis dicte differētie poſſunt deſeruire ſolū ad illū:ita q̄ illa pars dicatur dextra a qua icepit vel icepiſſet motus:⁊ illa ante per quā:⁊ illa ſiniſtra ad quā:⁊ pars oppoſita ante dicatur retro:⁊ tunc puncta terminātia lineā circa quā fit ille motus dicātur vnus ſurſum:⁊ alter deorſum. Per hoc idem reſpōdeat ad ſextam.Et ſic eſt finis queſtionis.

¶ Dico aūt longitudinē qdē ipſius ſm polos diſtantie.Et poloꝝ hūc qdē ſurſuz:hūc aūt deorſum ⁊c.Textu cōmē.XIIII. Qō. II.

Secundum ꝓpoſitoꝝ erat.vtrū in celo debeat ſumi ſurſum ⁊ deorſuz ſm polos:ita q̄ vnus poloꝝ ſit ſurſum ⁊ alter deorſum. Arguit pmo q̄ nō:qz ſurſum ⁊ deorſum debēt ſumi in corpore ſm terminos longitudinis: ſz nūc eſt ita q̄ nō eſt magis lōgitudo capiēda inter duos polos q̄ inter orientē ⁊ occidentē:ex eo q̄ vtrobiqz linee eēnt ſibiinuicē equales.g̅ nō magis debent aſſignari ſurſuz ⁊ deorſuz ſm polos q̄ ſm oriētē ⁊ occidētē. ¶ Secundo.diſtātia de polo ad polū eſt latitudo.g̅ quātū ad polos nō debet accipi ſurſuz ⁊ deorſuz:ſz magis dextrū ⁊ ſiniſtrū:poſtq̄ dextrū ⁊ ſiniſtrū ſūt termini latitudinis.aīs pbat:qz aſtrologi ⁊ Ariſto.in ſcdo metheo. vocāt longitudines climatū ſm pceſſuz de oriēte in occidentē: ſz vocāt latitudines climatū ſm pceſſuz de polo ad polū. ¶ Tertio.ſm Cōmētatorē ſurſum eſt ibi vbi eſt magis pn^m motus:ſed hoc nō eſt in aliquo poloꝝ:ſed magis circa equinoctialez circuluz:qd pz.nā Ariſt.8° phyſi.querit vbi in ſphera magis debeat poni motor. Ipſe reſpōdet q̄ in circūferentia:qz illa magis ⁊ velocius mouet.g̅ ſimilr in partib⁹ circuli eqnoctialis que maxime velociter mouent debet magis poni ſurſuz q̄ ī polis q minime mouent. ¶ Quarto in nobis ſurſum eſt nobilior pars:qd pz de capite:iō proportionaliter ſurſuz in celo debet poni pars nobilior:ſz illa nō eſt polus:imo pars nobilior celi eſt p quā mouentur planete:⁊ in qua ponunt imagines ſignoꝝ ſicut eſt çodiacus:quē Ariſt.ſcdo de gnōne vocat obliquū circulū:cū ſm illa ſigna ⁊ planetas maxime fiant aſtrologie iudicia.

Oppoſitum vult Ariſtoteles in littera.

In iſta qōne Primo premittēde ſunt ſuppōnes: deinde ponēde ſunt cōcluſiones.

Prima ſuppoſitio ſit iſta:q̄ in celo debēt imaginari tres dimēſiones.vna de vno polo ad aliū. ſcda ab oriente ad occidētem.tertia a puncto meridiei ad pūctū ſibi oppoſitū. ¶ Scda ſuppoſitio.q̄ iſtoꝝ ſex punctoꝝ tales tres dimēſiones terminātiuz vnus vocat punctus orientis:alter punctus occidētis:⁊ alius pūctus medij celi:⁊ alius pūctus ſeu angulus terre:⁊ alioꝝ duoꝝ pūctorum.vnus vocat articus.⁊ alter antarticus ſeu terminus motus vel axis circa quē celū reuoluit. ¶ Tertia ſuppoſitio.q̄ partes celi circa dicta puncta exiſtētes aliā ⁊ aliā habent virtutē ⁊ potētiā.vnde ſol ⁊ ceteri planete aliā ⁊ aliā habēt potētiā in oriente:⁊ aliā in occidēte:⁊ aliā in medio celi:⁊ aliā in angulo terre.ſic ſilr aliā habent virtutē ſtelle exiſtētes circa vnū polū:⁊ aliā exiſtētes circa aliū:qd pz p de ſole q aliā hz vtutē in oriēte q̄ in medio celi.ex eo igit q̄ racemi ſiti verſus orientē ſunt dulciores q̄ racemi ſiti verſus meridiē.pz hoc ēt de luna:que hz ſuā fortitudinez maiorē ſup motū ⁊ tumeſcētiā aquaꝝ ipſa exiſtēte in puncto medij celi:vel in puncto quē vocamus angulū terre.

Quantum ad z^m ſit pma ꝓclo.ſurſuz deorſuz:ante retro:dextrū ⁊ ſiniſtrū in celo debēt ſumi ſm dicta ſex puncta imaginata in celo tanq̄ termini dictarū triuz dimēſionū imaginatarū ibidez. ¶ Probatur.

Differentie

differentie positionis sumẽtur in corpore ꝓm diuersas potentias:ꝛ virtutes ꝛ ꝓpꝛietates diuersaꝝ partiũ in illo corpore:qd patet de differẽtijs positionis in boie:q̃rũ vna accipit ꝓm caput:alia ꝓm pedes ꝛ sic de alijs:que sũt partes diuersaꝝ potentiaꝝ ꝛ virtutũ in boie:ꝛ ita sil̃r est in alijs aĩlibus:sed dicta sex pũcta imaginata in celo diuersas habent potentias ꝛ virtutes ꝓm q̃ dixit suppositio imediate ꝑcedens.ergo ꝛc.¶ Scda ꝑ. oriens debet poni dextrum in celo.ꝓbat:qꝛ a dextro debet incipere motus sicut dcm̃ est in libro de motibus aialiũ.modo ab oriente incipiunt astra ꝛ partes celi moueri sup nr̃m hemisperiuꝫ. ergo ꝛc. ¶ Tertia ꝑ.occidens seu pũctus siue angulus occidẽtis: qd totũ idẽ est in celo debet dici sinistrũ.ꝓbat. qꝛ pũctus occidẽtis opponit puncto oriẽtis:ꝛ qꝛ semp dextrũ opponit sinistro:ꝛ cũ dextrũ in celo dicat oriens per precedentes ꝑnẽ.sequit q̃ sinistrũ in celo dicat occidens.¶ Quarta ꝑ.punctus siue angulus meridiei debet poni ante in celo.ꝓbat.qꝛ motus icipiens a dextro tendit per ante:iõ qꝛ astra mouent ab oriẽte ad occidentẽ per meridiez:sequit q̃ pũctus meridiei debet dici ante.¶ Quinta ꝑ. punctus oppositus pũcto meridiei:sicut est angulus noctis dꝫ dici retro in celo.pꝫ ex eo q̃ opponit ante:modo ante ꝛ retro debent adinuicẽ opponi.¶ Sexta ꝑ.responsalis ad questionẽ q̃ poloꝫ vnus est sursuꝫ:ꝛ alter deorsuꝫ.ꝓbat.naꝫ ꝓm dicta sex puncta de quoꝫ numero sunt duo poli debẽt accipi differẽtie põnis in celo per ꝑ^am ꝑnem.ꝛ qꝛ iste quatuor dr̃ie põnis dextrũ ꝛ sinistrũ:ante ꝛ retro accipiuntur ꝓm quatuor puncta de illis sex pũctis per ꝑcedẽtes ꝑnes: seqtur q̃ sursum ꝛ deorsum debent sumi ꝓm alia duo pũcta:ꝛ hec sunt poli.igitur ꝛc.¶ Scdo arguit ad idẽ rõnibus Aristotelis in nobis ꝓm partes magis distictas capit sursum ꝛ deorsum sicut patet de se.ergo etiã in celo dicte due dr̃ie debent capi ꝓm partes in celo magis distinctas: sed he vident esse duo poli.qd ꝓbat ex hoc q̃ ꝓm distinctionem illaꝝ adinuicez accipit distinctio hemisperioꝝ: ex eo q̃ ipsi sunt ille partes celi que nõ mutãt sitũ ad nos. ¶ Tertio iter sursuꝫ ꝛ deorsuꝫ sunt partes que vocantur ꝑtes laterales.mõ partes celi que sunt iter duos polos vocamus ꝑtes laterales:exquo tanq̃ a signo cõcludit poloꝫ vnũ esse sursuꝫ ꝛ alteꝝ deorsuꝫ.¶ Quarto Arist.in libro de aialib^9 dicit.q̃ si nos imaginemur q̃ aial puta bõ:sup pedẽ sinistrũ fixũ:moueret circulariter icipiẽdo motuꝫ a pede dextro:donec per pedẽ dextrũ cõpleret vnã circulationẽ:tunc axis in illo motu imaginaret a sursuꝫ ad deorsum:ꝛ iõ etiã in celo debent esse sursuꝫ ꝛ deorsum ille partes ꝓm quas axis imaginat:ꝛ ille sunt poli mundi.

Ad rationes. ¶ Ad ꝑ^am bene cõcedo q̃ ex nulla distãtia in celo debet poni lõgitudo celi ꝑpter lineã esse lõgiorẽ:sed ꝓm ꝓportionẽ ad aial distãtia de polo ad polũ põt dici lõgitudo:qꝛ ꝓportionat distãtie que est in aiali de sursuꝫ ad deorsuꝫ que est lõgitudo aialis:ꝛ est illa ꝓportio que iam assignabat:qd in motu circulari bois imaginat axis de sursum ad deorsum:ꝛ ideo qꝛ in celo vnus poloꝫ dr̃ sursuꝫ ꝛ alter deorsuꝫ:iõ distãtia iter eos põt vocari lõgitudo.¶ Ad ꝛ^am dico q̃ q̃dã est lõgitudo motus celi q̃dã est lõgitudo q̃ntitatis celi:sic sil̃i mõ dico de latitudine.Tunc ad ꝓposituꝫ dico.q̃ ꝓm ꝑcessum de polo ad polũ bene attẽdit lõgitudo q̃ntitatis celi:cũ quo stat qd penes eundẽ ꝑcessuꝫ attendit latitudo motus celi:sed ꝓm ꝑcessuꝫ ab oriente in occidentẽ attendit latitudo q̃ntitatis celi:cũ quo stat qd penes eundẽ ꝓcessum attẽdit lõgitudo motus celi.Exquo patet qõ pñt ꝓcordari modi loquẽdi.ſ.Aristo.ꝛ astrologoꝫ.¶ Ad ꝛ^am dico.q̃ lꝫ ꝓm apparẽtiã in aiali sursum magis sit ꝑn^m motus sensationis:qd patet de aiali:qꝛ in capite qd dr̃ sursum apparent maxime organa sensuũ exterioꝝ requisitoꝝ ad motũ:tñ ꝓm veritatẽ ꝑncipale ꝑn^m motus ꝛ sensus in aiali nõ est sursuꝫ neq̃ deorsuꝫ:sed in itermedio sicut in corde: sicut dicit Arist.in libro de morte ꝛ vita:tamẽ illud nihil facit ad ꝓpositũ de celo:ex hoc q̃ celũ nõ mouet ꝑ sensuꝫ. ¶ Ad vltimã põt negari añs.imo cor qd est ꝑncipiũ motus in boie videt esse pars nobilior:ꝛ ideo etiã in celo dextrum vel ante videt esse pars nobilior dextrũ qdẽ:qꝛ ab ipso icipit motus.Aliter posset dici negãdo ꝓñam.dicẽdo q̃ nõ est sil̃e quantũ ad hoc de homine ꝛ de celo:qꝛ differentie positionis in homine capiuntur ꝓm q̃ deseruiunt motui nutritionis augmentationis ꝛ sensationis:ꝓm quos non accipiunt dicte differẽtie in celo:ex eo q̃ tales motus non reperiuntur in eo.Sequitur alia questio.

¶ Polorum aũt qui qdem sup nos apparensq̃ deorsum pars est:q aũt nobis imanifestus que sursum ꝛc.Textu cõmẽti.XIIIII. Qõ. III.

Ertium ꝓpositoꝝ erat.vtrũ videlicet polus articus.ſ.polus nobis apparens sit deorsuꝫ:ꝛ alter.ſ.antarticus sursuꝫ.Et arguit ꝑ qd neuter eoꝝ debeat magis dici sursuꝫ vl̃ deorsuꝫ q̃ alter. nam si sic:hoc videret esse ꝑpter quasdaꝫ virtutes:ꝛ ꝓpꝛietates celi reptas in vno ꝛ nõ in alio.ꝛ ecõuerso.sed hoc est falsuꝫ.ꝓña videt tenere. per hoc qꝛ sic accipiunt sursuꝫ ꝛ deorsuꝫ in nobis:falsitas ꝑsequẽtis tenet.ex hoc q̃ nulla videt esse differentia quãtum ad polos:nisi q̃ vnus terminat axem ex vna parte:ꝛ alter ab alia:circa quẽ voluitur celum.igitur ꝛc.¶ Scdo polus noster.ſ.articus est nobilior q̃ alter polus.ergo polus noster debet dici sursuꝫ ꝛ alter deorsum.ꝓñtia videt tenere ex hoc q̃ semper sursum est mobilius q̃ deorsum. añs ꝓbat.ꝓmo qꝛ terra habitabilis est magis sita versus polum articum q̃ versus polũ antarticum:qd nõ videtur esse nisi ꝑpter maiorẽ nobilitatẽ ꝛ virtutẽ ipsi^9.¶ Scdo cõfirmat hoc.qꝛ si nõ esset differẽtia ex parte celi vel terre:sed solũ ad nos:cuius oppositũ nondũ est ꝓbatum per precedentia:nos deberemus dicere polũ articum esse sursum:quia est eleuatus super nostrũ hemisperium:ꝛ alteꝝ deorsum:qꝛ est depressus sub nostro hemisperio.

Oppositum vult Aristo.in littera:ꝛ ad hoc determinandu ꝛ cõcedendũ Cõmẽtator ponit talem imaginationem de boie vocato Atblas.vnde imaginatur de eo q̃ sit ita magnus bõ q̃ est mirabile:habens caput in polo antartico:ꝛ pedes in polo nostro scilꝫ artico:habens faciem suã versam versus partẽ celi nobis meridionalẽ:ꝛ culũ versus partẽ oppositã parti meridionali:habens dextrã manũ in oriente:ꝛ sinistrã in occidẽte: ac si cõtinue cum manu dextra volueret celuꝫ circa se per añ versus sinistrũ.modo sicut in illo boie caput dr̃ sursuꝫ: ꝛ pedes deorsuꝫ:ita in celo alter polus.ſ.polus antarticus dicit sursuꝫ:ꝛ polus noster dr̃ deorsum:ꝛ ita ꝓportionaliter dicat de alijs differẽtijs positionis in celo.

De ista qõne sit ꝑma cõclusio.non apparet ex parte motus celi q̃re magis vnus poloꝫ debeat dici sursuꝫ ꝛ alter deorsum.ꝓbat ꝑ:qꝛ non apparet qõo illi poli differenter faciant vel deseruiant ad motũ celi:nã sicut vnus est termin^9 axis circa quẽ fit motus:ita alter.Scdo.nam non magis motus celi est ad vnũ eoꝝ q̃ ad aliũ.Tertio.nec intelligẽtia mouens:simplex ꝛ idiuisibilis exñs est magis in vno polo q̃ in alio.¶ Scda cõclusio.ꝑpter motum sensus vel nutritionis non dꝫ dici vnus polus magis sursum q̃ alter:pꝫ ex eo q̃ tales motus non inueniunt in celo:vnde celuꝫ nec nutritur nec sentit:

verum est tamen ꝙ si consideremus ad motum nutritionis bene differunt sursuz ⁊ deorsuz in aialib⁹ ⁊ plantis:qz illa pars in illis dr sursuz per quā sumit alimētū:⁊ ps illi opposita dicit deorsuz per quā eycit alimētuz:sicut dicit Aristo.in de morte ⁊ vita:sed celū sicut clarū est nō idiget talib⁹ partib⁹.Si etiā cōsideramus q̄tū ad motuz sensationis bene sursuz ⁊ deorsuz distinguunt in aialib⁹in ordine ad illū motū:sed nō in celo.vnde in aiali dicimus illaz partē esse sursuz vbi est maior cōgregatio organoꝝ regsitoꝝ ad sensationē:sed illā dicimus deorsuz vbi minor.tales aūt ptes nō sunt in celo:nec celū talib⁹ indiget:ex eo ꝙ sicut dcm̄ est p̄us ipsuz nō sentit.¶ Tertia ꝯ ē ista. ꝓpter nobilitatē partiū celi vnus polus debet dici sursuz ⁊ alter deorsuz:⁊ hoc si dicte sex differētie positionis distinguant in celo nāliter.pbat.nā in quocūq̄ corpore dicte sex dr̄ie distiguunt nāliter:⁊ nō solū respectiue sursuz dr̄ nobilior pars:⁊ deorsuz minus nobilis pars:sicut patet in homine. ¶ Quarta ꝯ.polus nobis occultus:sicut est polus antarticus debet dici sursum:⁊ polus articus deorsum.pbat.naz inter partes quaꝝ vna dicit sursum ⁊ alia deorsum:⁊ hoc nāliter ⁊ nō respectiue:solū nobilior pars dr̄ dici sursuz p precedētem ꝯnem:sed circa polū nobis occultum est nobilior pars celi:q̄ circa polum nobis manifestū. dicit enim ab aliqb⁹ astrologis ꝙ ibi sunt nobiliores stelle q̄ hic circa poluz nobis apparentē:⁊ maiores in magnitudine ⁊ influentia:⁊ illud intelligēdū est de polis p̄mi mobilis.

Ad rationes. ¶ Ad p̄am nego ꝙ nō sit alia dr̄ia iter polos q̄ ꝙ vnus terminat aerem mūdi ab vna parte ⁊ alter ab alia:imo est alia ꝓm ꝙ iam dicebat.¶ Ad z̄am.terra habitabilis magis declinat ad polū articū:admitto:⁊ qñ dicebat:ꝯ terra habitabilis debet esse versa versus nobiliorē partē celi.breuiter dico ꝙ in celo totali duo sunt cōsideranda.ſ.orbes planetaꝝ:⁊ p̄mū mobile.¶ Ulterius dico:ꝙ aliter est sursuz ⁊ deorsum assignandū quantū ad orbes planetaꝝ:⁊ aliter quātū ad p̄m mobile ꝓm ꝙ diffusius declarabo in sequēti qōne. Modo dico ꝙ nō oportet terrā habitabilem esse versam versus nobiliorē partē primi mobilis:ꝯ sufficit ipsaz esse versam versus nobiliorē partē orbiū planetaꝝ.¶ Ad z̄am dico.ꝙ bene veꝝ est ꝓm vulgares loquēdo ⁊ ad nos cōsiderādo ꝙ polus articus diceret sursuz:⁊ antarticus deorsum:nihilominus ꝯsiderādo dictas dr̄ias quātū ad nobilitatem partiū dicēdum est ecōtrario.Et sic est finis.

¶ Est autēm celum animatum ⁊ habet motus principium.Manifestum quoniam habet sursum ⁊ deorsum:⁊ dextrum ⁊ sinistrum ⁊c̄. Textu cōmēti.XIII.

Questio. IIII.

Quartum ꝓpositoꝝ erat.vtrū dicte dr̄ie positionis reperiant in celo ex nā rei:vel solū in habitudine ad nos.ſ.sursuz ⁊ deorsuz:añ ⁊ retro:dextrū ⁊ sinistrū.Et arguit p̄ ꝙ nō.qz celū est sphericū:iō ex nā celi vna pars nō dr̄ dici magis sursuz q̄ alia:nec magis dextra q̄ alia. ¶ Scdo.qz sursum ⁊ deorsuz differunt specie:ſ̄lr dextrū ⁊ sinistrū:⁊ sic de alys.ergo si dicte differētie in celo reperirent ex natura rei tales ptes celi differrēt ab inuicē specie.quaꝝ vna esset sursuz ⁊ alia deorsuz:vel quaꝝ vna est dextra ⁊ alia sinistra:qd̄ est ꝯ Cōmētatorē in isto secūdo. ¶ Tertio.nā si sic cū oriens dicat dextrū:⁊ occidens sinistrū vbiqz in celo eēt dextrū ⁊ simil̄r sinistrū:qz vbiqz est oriens respectu aliquoꝝ:⁊ ſ̄lr vbiqz est occidens respectu aliquoꝝ.vbi enim nobis est oriēs ibi alys est occidens.qñ enim sol nobis orit aliqbus alys sol occidit:⁊ sic adhuc videret ꝙ in ordine ad nos dicte differētie in celo repiant. ¶ Quarto.qz celū ꝯtinue mouet.q̄ si illa ps q̄ est in oriēte nūc est dextra:qz ipsa post erit in occidēte ipsa erit sinistra:⁊ ita pōt argui de ante ⁊ retro. ¶ Quinto. p̄m oriens terre habitabilis:⁊ vltimū occidēs eiusdē nō opponuntur diametral̄r:imo sunt loca valde ꝓpinqua.vt dic̄ Cōmētator in fine hui⁹ secūdi. q̄ nō sunt exma latitudinis celi:qd̄ tñ deberet esse:si vna eēt dextra ⁊ alia sinistra:ex eo ꝙ in corpore puta in boie vbi ex nā illi⁹ corporis inueniunt dextrū ⁊ sinistrū:ipsa sunt extrema latitudinis illi⁹ corporis.

Oppositum arguit.qz nisi in celo dicte differētie distinguerent ex nā rei:nō eēt ratio q̄re celuz magis moueret ad vnā partē q̄ ad aliā. De hoc enim non debet dari rō ex parte terre vel ex parte nr̄a:qz celū non ordinat nec regit per ista iferiora:ꝯ magis ecōuerso.nec apparet ꝙ aliūde de hoc possit reddi ratio:nisi per distictionē dextri ⁊ sinistri.vñ per hoc ⁊ nō per aliud reddit Aristoteles de hoc rōnē. Nec valet dicere ꝙ nō fit de hoc querēda ratio.hoc eniz nō est a casu nec a fortuna ꝙ celum sic mouet cum ꝓpetuo sic moueat sed ex nā rei: sed de talibus que per nām sunt determinata dr̄ inquirl ⁊ reddi ratio:nisi tunc illa sint p̄ncipia per se nota:sic̄ dicit Aristoteles.ergo videt ꝙ ille differētie debent poni in celo distincte ex nā celi.¶ Scdo.in inanimatis non sunt distincte hꝯ differētie ex nā rei propter hoc ꝙ ex se nō mouent plus ex vna parte q̄ ex alia.vnde ꝙ lapis moueatur vertēdo vnā partē sursum ⁊ aliā deorsum:nō inest sibi ex nā sua'sed accidētaliter.ergo per oppositū dicte differētie videnr esse in celo distincte ex nā celi:qz celum mouetur: ⁊ nō ex oi parte ſ̄lr:imo ad vnā ptē ⁊ nō ad aliā. ¶ Tertio.in minime mobilibus.ſ.in inaiatis non distinguunt dicte dr̄ie aliquo modo quātū ex parte naturaꝝ talium reꝝ. In plantis aūt que sunt nobiliores in rebus inaiatis:⁊ minus nobiles aialibus:alique de dictis differētys.ſ.sursum ⁊ deorsum distinguunt ex natura rei sed non oīs. In aialibus aūt pfectis:sicut in boibus oēs dicte differētie distinguunt ex nā rei.cum q̄ celū iter cetera corpora sit corp⁹ pfectissimū videt ꝙ vtiqz in ipso oēs dicte differētie ex nā sua debeant distingui:⁊ nō solū in ordine ad res. ¶ Quarto.Aristoteles dictas dr̄ias cōcludit in celo:ex eo ꝙ celum est animatum:sed ꝙ celū est animatum nō est respectiue ad nos:sed ex nā celi. ¶ Quito.in magnete sunt real̄r vel natural̄r dicte dr̄ie pōnis:⁊ apparet in ea dictaꝝ differentiaꝝ distinctio in ordine ad celū:ita ꝙ vna pars correspōdet vni polo:⁊ altera alteri:⁊ tamen cōstat ꝙ magnes nō hꝯ talem distinctionē nisi a celo.q̄ p̄ncipalius sunt distincte dicte dr̄ie in celo q̄ in magnete:⁊ per ꝯns naturaliter.

In ista qōne. Primo volo recitare tres opiniones de quesito. Scdo volo tertiā illaꝝ opionū declarare:qz ipsaz ceteris credo eē veriorē.

Quantum ad p̄mū est vna opinio que dicit dictas dr̄ias positionis in celo nō distigui nisi in ordine ad nos:⁊ non ex nā celi:⁊ illa habet pro se aliq̄s rōnes de rōnibus positis ante oppositū. Huius opinionis improbatio ⁊ rōnuz suaꝝ solutio patebit in declaratione tertie opinionis:⁊ in soluendo rōnes principales. ¶ Secūda opinio dicit ꝙ dicte differētie distinguunt in celo ex natura celi:nō tñ ex natura celi moti:sed ex natura vnius celi seu orbis celestis quiescentis:⁊ imaginat ista opinio ꝙ vltra omnes celos sit vnū celū quiescens:⁊ ꝙ in illo celo sint partes diuersaꝝ naturaꝝ ⁊ diuersaꝝ influentiaruz. quarum partiū vna dicitur sursum ⁊ alia deorsum:sursuz quidem dicit illa sub qua est polus nobis occultus:deorsum autē illa sub qua est polus noster:dextra autem dicit esse illa pars sub qua sunt partes celi moti:quādo oriūtur

habitantibus directe sub equinoctiali.vbi dicitur ꝓm aliquos astrologos esse sita vna ciuitas q̃ vocat̃ Arym:pars aũt illi opposita diceret occidens.pars aũt illa dicit̃ ante que directe est sup oriçontem habitantiũ in dicta ciuitate Arym.pars aũt illi opposita dicit̃ retro.Et sic vos videtis tales distinguere dictas dẽias in celo:non ex nã celi moti: sed qescẽtis.De hoc aũt postea loco suo faciã vnã qonẽ.s. vtrũ sit ponẽdũ aliqd celũ qescẽs:ꝛ ibi ponaz ꝛ soluã pro posse rõnes sic opinantiũ:ꝛ dicã ꝙ nõ est ponẽdũ aliqd tale celũ qescẽs:ex cõ pbõne patebit istã opionẽ iaz recitatã eẽ falsaz. ¶ Tertia opio distinguit dictas dẽias in celo:ex diuersa influẽtia itelligẽtie mouẽtis in vnã partẽ ꝛ in aliã.

Quantum ad zm pro declaratione huiꝰ tertie opinionis:sciendũ est ꝙ dẽia est inter verum oriens ꝛ nõ verꝫ.vnde oriens nõ verꝫ diuersificatur ꝓm diuersitatẽ oriçontiũ:ꝛ ita occidẽs filr:sed oriens verꝫ dẽ oriens quãtũ ad oriçontẽ habitãtiũ sub equinoctiali in ciuitate Arym:ꝛ occidens pars ei opposita:ꝛ in illo oriẽte Atblas imaginat̃ habere manuz dextram:ꝛ in occidente manũ sinistram:cum imaginat̃ habere caput versus polũ antarticũ:ꝛ pedes versus polũ articũ:ꝛ faciẽ vsus hemisperiũ qd̃ est super oriçontẽ dicte ciuitatis Arym. ¶ Et sciẽdũ est:ꝙ posito ꝙ nõ esset ibi illa ciuitas:nec aliq̃ habitatio:nec talis hõ Atblas imaginaret̃ sic se habere sicut dictũ est:adhuc nõ minus illa pars celi dicta diceret̃ oriens verꝫ ꝛ dextra pars celi:ꝛ pars ei opposita diceret̃ occidẽs ꝛ sinistra pars celi:ꝑpter hoc ꝙ ex illa parte intelligentia maiorẽ causat influentiã.Unde imaginãdũ est quãtũ ad hoc de itelligẽtia ad celũ:sicut imaginat̃ de aia itellectiua ad corpus.vnde lz aia intellectiua sit tota in toto:ꝛ tota in q̃libet parte in corporis:tamẽ maiorẽ causat influẽtiaz in vna parte corporis q̃z in alia:sic ꝑportionalr imaginandũ est de intelligẽtia ad celũ:ita ꝙ pars celi in quã itelligẽtia causat maiorẽ influentiã dicit̃ pars dextra:ꝛ ideo qꝛ maiorẽ causat influẽtiã in partẽ illã a qua celũ incipit mouerí vel icepisset:sicut est pars oriẽtalis talis ꝑs dicit̃ dextra ꝛ ei opposita sinistra. ¶ Scdo sciẽdũ est:ꝙ orbes planetarũ mouent̃ cõtra motũ primi mobilis:sicut dicũt astrologi.ꝛ verũ est:ꝛ iõ in orbibus planetarꝫ aliter opz assignare dextrũ ꝛ sinistrũ:filr ꝛ alias differẽtias positionis q̃z in ꝑmo mobili.Unde in orbibꝰ planetarꝫ dz assignari dextrũ versus occidẽs ꝛ sinistrũ primi mobilis.Et occidẽs orbiũ planetarꝫ seu sinistra pars eorꝫ debet assignari versus dextrã partẽ ꝛ orientalẽ ꝑmi mobilis.Et ꝑportionalr dicat̃ de alys differẽtys positionis in ipsis:recte ac si essent duo tales atblãtes seu boies:quorꝫ vnꝰ bẽet caput versus vnuz polũ mũdi:ꝛ alter versus partẽ bene ꝑpe:puta vsus poluz çodiaci bẽet pedes:ꝛ versus quã partẽ vnus bẽet manum dextrã:versus illã alter baberet manũ sinistrã:ita ꝙ sicut motor primi mobilis influit aliter in partẽ dextrã sui orbis:ꝛ aliter in sinistrã:ita etiã motor orbis planete influit aliter in partẽ dextrã sui orbis:ꝛ aliter in sinistram. ¶ Ex his respõdeat̃ ad qõnem iuxta tertiã opinionẽ:ꝙ in celo distinguunt̃ ex natura rei dicte differẽtie positionis:ꝛ nõ solum in habitudine ad nos:ꝛ pro hoc adducantur rõnes quibus arguebatur post oppositum.

Et respõdeatur ad alias rõnes ꝑbãtes oppositũ. ¶ Ad ꝑam.celũ est sphericũ:ideo quãtũ est ex natura celi ꝛc.negat̃ ꝓnntia.nam posito ꝙ hõ fieret sphericе figure adhuc vna pars bois diceret̃ dextra ꝛ alia sinistra:alia sursuz alia deorsum:alia ante alia retro:ꝑpter diuersas virtutes ꝛ potẽtias adhuc existẽtes in diuersis partibus bois:lz nõ ꝑpter diuersas figuras. ¶ Ad zam dico.ꝙ lz isti termini sursuz ꝛ deorsuz differant specie:cum hoc tñ bene stare põt ꝙ res pro quibus supponunt sint eiusdem speciei substantialiter.vnde lz albũ ꝛ nigrũ differant specie:tamẽ res pro qbus supponunt sicut sor.ꝛ plato possunt eẽ eiusdẽ speciei. ¶ Ad 3am negat̃ ꝓnntia.Ad ꝑbationẽ dico ꝙ nõ qõcunqz oriens dr dextra pars celi:nec qõcunqz occidens dicit̃ sinistra pars celi:sed oriens verꝫ dũtaxat dextra pars celi dicit̃:qd̃ accipiẽdum est ad ciuitatez Arym:ꝛ hec est illa pars celi in qua nobis orit̃ sol existẽs in aliquo pũcto eqnoctiali:puta in ꝑncipio arietis:vel in ꝑncipio libre:ꝛ pars ei opposita dr occidens. ¶ Ad 4am.illa bene ꝑbat qd̃ pars celi que mõ est dextra aliquãdo erit sinistra:ꝛ ideo nõ eadẽ pars celi ꝓm numerũ manet dextra vel sinistra:sed bene ꝓm equiualentiam. ¶ Ad 5am.illa bene ꝑbat qd̃ oriens ꝛ occidens nõ verꝫ nõ sunt dextra pars:ꝛ sinistra pars celi:cum hoc tñ stat ꝙ bene oriens ꝛ occidens verꝫ accepta ad ciuitatez Arym sunt dextra ꝛ sinistra pars celi:ꝛ hoc quantum est ex parte diuerse influẽtie primi motoris in illas partes. Sic ergo expedita sit ista materia de differentys positionis in celo.

¶ Figuram autez sphericam necesse est habere celum ꝛc. Textu cõ.XXII. Qõ. V.

Hanc sequitur tractare de figura celi:de q̃ forme t̃ vnica qõ.s.vtrũ celũ sit sphericе figure.Arguit̃ ꝑ ꝙ non.qꝛ celuz est orbiculare. ergo nõ est sphericũ ꝓntia tz. nã differunt orbiculare ꝛ sphericum.orbiculare enim dr corpus cõcauũ.sphericuz aũt dicit̃ corpus solidum.aꝗs patet de se. ¶ Scdo. figura sphericа est oiuz figurarꝫ hysoperimetrarꝫ minima.q̃ celum non est sphericе figure.ꝓntia patet.pro tãto qꝛ celũ cuz sit maxime capacitatis sibi nõ cõpetit figura minima:ꝙ ãt sit maxime capacitatis.ꝑz:qꝛ oia corpora totius vniuersi preter ipsuz includit.aꝗs patet per archymenidez in libro de hysoperimetris. ¶ Tertio.alique partes celi nõ sunt sphericе figure.ergo nec celũ.ꝓntia tenet.nam cum celũ sit homogeneum:cõsimilis debet esse figura celi ꝛ suarꝫ partiuz:sicut patet de aqua ꝛ gutta aque.aꝗs patet de orbibus eccentricis:qui claudunt intra se orbẽ deferentez planetam.tales enim in vna pte sunt spissiores:ꝛ in alia pte magis tenues.

Oppositum vult Aristoteles in littera:quod probat pluribus rationibus:que videbuntur ponendo conclusiones.

Pro questione ꝑmo notandum est:ꝙ qõ põt intelligi de figura celi vltimi quo ad supficiẽ eius ꝓuexã:vel de figura totali celi quantum ad superficiem eius cõcauam:vel de figuris orbium intermediorum inter orbem supremum ꝛ infimum quãtum ad eorum superficies concauas ꝛ conuexas.

Tunc sit ꝑa ꝓclusio. Nõ est demõstrabile celuz vltimum quãtũ ad eius supficiem conuexam esse sphericе figure.patet.nã posito ꝙ quãtũ ad dictã supficiem esset figure oualis vel colũnaris:nõ ꝑpter hoc seq̃ret̃ aliquid ꝓtra ꝑncipia nãlia. ¶ Scda ꝓ.bene est demõstrabile celum vltimũ non esse figure angularis.posito ꝙ moueat̃.patet.nã si sic:tunc tali aliquo angulo moto extra spatiũ imaginatũ qd̃ occurreret relinqueret̃ vacuũ:qd̃ est cõtra principia nãlia. ¶ Tertia ꝓ. nec est demonstrabile celum quantũ ad eius superficiẽ concauã infimaz nõ esse angularis figure.ꝑz hoc:qꝛ ad motũ talis anguli aliud corpus sicut ignis succederet:ꝛ repleret locuz quem prius repleuit ille angulus: ꝛ sic non oporteret ponere vacuum. ¶ Quarta ꝓ.necessarium est ꝓm principia naturalia orbes itermedios inter supremũ ꝛ infimũ esse sphericos:tazquantũ ad superficies cõcauas:q̃z quãtum ad superficies

conuexas.hoc ꝓbat supponendo ꝑmo.ꝙ orbes intermedy moueant super alys polis motu ꝓprio q̃ ꝑmũ mobile:sicut sup polis çodiaci.Scdo supponit.ꝙ celuz non est frangibile:nec cõdensabile:nec rarefactibile.Tertio supponit.ꝙ dimẽsionũ penetratio nõ est polis.¶ Istis suppositis.pz ꝛclusio.nã si orbes itermedy eẽnt alteri⁹ figure quo ad eoꝝ supficies cõcauas vel cõuexas:tũc exquo mouent sup alys polis q̃ ꝑ⁷ mobile:sicut dixit ꝑ⁸ suppositio. oporteret vel ꝙ celũ esset frãgibile:vel ꝛdensabile:vel rarefactibile:cui⁹ oppositũ dicit z⁸ suppõ.vel oporteret fieri penetrationẽ dimẽsionũ:cuius oppositũ dicit 3⁸ suppõ.vel oporteret esse vacuũ inter orbes itermedios:qõ etiã suppono esse falsuz.¶ Quinta ꝛ.rõnabilius est ponere celuz quo ad oẽm eius supficiẽ:tam cõcauam q̃ cõuexam esse spherice figure q̃ alicuius alterius.ꝓbat.Primo.qz pulchriori ⁊ pfectiori corpori debet attribui figura pulchrior ⁊ pfectior:sed illa est figura spherica.g̃ ⁊c.¶ Scdo.celuz est corp⁹ simplicissimũ:sicut pz ex ꝑus dictis.ergo sibi debet figura spherica que est figura simplicissima:qõ pz ex eo ꝙ ipsa est vna linea ꝛtenta:alie aũt pluribus lineis cõtinent:sic sunt figure triãgulares ⁊ q̃drãgulares ⁊c.¶ Tertio.celũ cũ sit corp⁹ pfectissimũ:rõnabile est ꝙ sibi tribuatur figura pfectissima:sz talis est figura spherica:qõ pz ex eo ꝙ linee circũferẽtiali vel supficiali cõtinẽti circulũ nõ põt fieri additio:nec supficiei circũferẽtiali cõtinẽti spherã vel orbẽ.lineis aũt vl supficieb⁹ alys bene põt fieri additio.pfectũ aũt dicit cui nõ potest fieri additio. ergo ⁊c.¶ Quarto.celo debet talis figura q̃ est aptissima ad motũ:cum motus celi sit velocissimus:talis aũt est fig⁸ spherica:vñ aptior est vn⁹ globus sphericus ad hoc ꝙ voluat sup terrã:q̃ sit vnũ corpus cubicum.¶ Quinto.celũ cõtinet oia.ergo rõnabile est ꝙ habeat figurã capacissimã:talis aũt ẽ figura spherica.vñ demõstratũ est ab Archymenide in libro de hysoperimetris figurã sphericã oiuz figuraꝝ sibi hysoperimetraꝝ esse capacissimaz. Unde figure hysoperimetre supficiales dicunt q̃ruz linee vnius qbus ꝛtinet simul iuncte lineis alterius cõiunctis qbus alia cõtinet sunt eq̃les.vbi gr̃a.sicut si essent tres figure.s.circulus:triãgulus:q̃dratus:sic se hãtes ꝙ circũferentia circuli in rectũ ꝓtensa esset eq̃lis lineis triãguli ⁊ sil iunctis ⁊ positis vna ante aliã:⁊ silr lineis q̃drati:tũc dicte tres supficies dicerent figure hysoperimetre.Proportionalr dicat de figuris hysoperimetris isolidis.¶ Sexto.corpori elõgatissimo a corruptione ⁊ lesione debet figura q̃ ẽ magis saluatiua figurati:sed hec est figura spherica:qz in tali fig⁸ ꝑtes adinuicẽ magis vicinant.vicinitas aũt partiũ in toto est ꝓpter mutuas influẽtias eaꝝ.¶ Deide ꝓbat spãliter ꝙ celũ est sphericũ q̃tũ ad supficiẽ ei⁹ ꝛcauã. nã oia istr̃a qbus certificant celestia sunt spherica:vel ad nãm sphere reducta:qõ videt esse signũ celũ esse spherice figure q̃tũ ad dictã supficiẽ.¶ Scdo.qz si nõ tunc non oẽs ꝑtes celi quãtũ ad cõcauũ orbis lune equalr distarent a loco deorsum:sed hoc est falsum.ꝛnitia patet de se:sed falsitas cõsequẽtis ꝓbat.nam celũ cum sit vnius nãe:⁊ equalis in oibus partib⁹:opz ꝙ equalr distet a terra ⁊ a loco deorsum: qz distãtia in nã est cã distãtie in situ in corporib⁹ mundi.¶ Tertio ꝓbatur.ꝙ celum q̃tum ad eius cõcauũ nõ est plane figure ad modum q̃drati seu q̃dranguli vel triãguli.nam si sic:tũc stelle qñ essent in oriẽte ⁊ in occidẽte magis longe distarent a nobis q̃ qñ essent in meridie:qz tunc essent supra capita nr̃a:sed hoc videt falsum:qz tunc apparerent minores in oriẽte vel in occidẽte q̃ in medio celi: hoc tñ est falsum:qz sol apparet maior in oriẽte q̃ in medio celi.¶ Sed tunc aliqs diceret.g̃ videt:ꝙ qñ sol est in meridie:sit a nobis remotior q̃ quando est in oriente vel in occidente:⁊ tñ hoc est falsum. supposito ꝙ terra sit in medio celi:⁊ vlterius supposito ꝙ celum sit spbericum.¶ Rñdet ꝙ cã eius ꝙ sol apparet nobis maior in oriente vel in occidẽte nõ est maior ꝓpinquitas solis ad nos:sz hoc est ꝓpter aliaz cãm.s.quia qñ sol est in oriẽte:tunc inter nos ⁊ solẽ sunt positi qdaz vapores per quos videt sol per refractionez radioꝝ:propter quã tunc apparet maior recte:sicut denarius in aqua positus apparet maior q̃ ex: propter defectuz aũt talis refractionis radioꝝ sole existẽte in meridie nõ apparet nobis ipse sol tante quantitatis.¶ Quarto.nã si celũ eẽt plane figure q̃tũ ad supficiẽ ꝛcauã:tũc sol ⁊ etiã luna ex elõgatione eius a nobis nõ occultaret nobis in oriẽte per partẽ post partẽ:sed simul ꝑm se totum:⁊ tamen falsitas huius patet ad experientiam.

Ad rationes. ¶ Ad ꝑmã.celũ est orbicularis figure ⁊c.negat ꝛña.qz solemus vti istis terminis spbera.orbis pro eodẽ:sed hoc est large accipiẽdo dictos terminos:nihilominus accipiẽdo ipsos ꝑm significationes ꝓprias ipsoꝝ hñt diuersas descriptiones exprimẽtes qd nois:⁊ ideo qñ sic accipiunt esset dõm:ꝙ celum nõ esset sphericũ:sed orbiculare.¶ Ad z⁸ dico.ꝙ figura spherica inter figuras oẽs:sibi hysoperimetras est minima quantũ ad loci occupationẽ:cum hoc tamen stat ꝙ inter easdez est maxima quãtum ad interiorẽ capacitatẽ:⁊ ideo expediẽtius ⁊ cõmodius est celũ esse spherice figure q̃ alicuius alterius.¶ Ad 3⁸ dico.ꝙ lz aliqui orbes in vna parte sunt spissiores:⁊ in alia magis tenues: tñ illi adhuc sunt spherici:lz nõ sit idem centrũ supficiei ꝛcaue ⁊ supficiei cõuexe.Sic ergo dictũ sit de celi figura.

¶ Hunc autem tñ manifestum est propter quã causaz plura sunt circularia corpora ⁊c.Textu cõmenti.XXI.

Questio. VI.

Vlterius querendum est circa ꝑtes maiores ipsius celi: sicut sunt sphere seu orbes celestes:⁊ quantũ ad hoc volo querere duo. Primo de numero spherarum.vtrum sint octo vel nouez vel plures vel pauciores.Scdo.vtrum ad saluandũ illa que apparẽt ex motibus planetarum oporteat ponere eccentricos ⁊ epiciclos.

Quãtum ad ꝑ⁷ arguitur ꝑ.ꝙ nõ sint plures orbes celestes seu sphere.nã si sic vl illi eẽnt cõtinui vl ꝛtigui:nõ põt dici ꝙ ꝛtinui.nã tũc oẽs mouerent vno motu simplici:qõ tñ est falsuz.naz cõiter ponit ꝙ orbes planetaꝝ mouent sup polis çodiaci ꝗ motũ ꝑmi mobilis:qui fit sup polos mũdi:⁊ patet hoc. nam intantuz ꝙ orbis solis facit vnã reuolutionẽ cõtra motuz firmamẽti: orbis lune facit multo plures:qõ nõ põt esse si totũ celum esset vna massa ꝛtinua:ex eo ꝙ cõtinuoꝝ adinuicẽ vnus est motus. Nec põt dici ꝙ sunt inuicẽ ꝛtigui.qõ ꝓbat sic. quoꝝ vltima sunt vnũ nõ sunt adinuicẽ ꝛtigua sz ꝛtinua: sed sic est de orbib⁹ supcelestibus sibiinuicẽ imediatis:qõ ꝓbat. Nã capiat orbis lune:⁊ orbis mercury:qui ponunt adiuicẽ imediati.⁊ arguat sic.supficies ꝛuexa orbis lune: ⁊ ꝛcaua orbis mercury sunt vna supficies.g̃ illi duo orbes sunt adinuicẽ ꝛtinui ⁊ nõ ꝛtigui.añs ꝓbat. Prio.qz dicte ambe superficies equaliter distant a cẽtro mũdi. Secundo.qz dicte superficies sunt sibiinuicez equales.ergo sunt vna superficies.añs probatur:qz se habent sicut locatum ⁊ locus:sed illa sunt sibiinuicez equalia quarto phyſicoꝝ. cõsequẽtia probatur:quia si dicte superficies sint sibiinuicez equales:⁊ sunt due:tunc sequitur ꝙ est possibile circa idem centruz esse duos circulos vel duos orbes sibiinuicem equales:qõ est contra tertium geometrie. Proportionaliter

tionaliter potest argui de quibuscunq; alys orbibus sibi inuicem imediatis. ¶ Scdo ad ꝑncipale. non sunt plures sphere ignis: nec etiaz sunt plures sphere aeris ꝛc. g̃ nec videntur esse plures sphere celestes. ꝓñtia videt̃ tenere per simile. ꝛ pbat̃ antecedens rõne. nam si essent plures sphere celestes: ꝛ cuz oium sit vnus motus. s. motus circularis: seqret̃ q̃ vnus motus simplex naturalis esset pluriũ corpoz simplicium: cuius oppositũ dictum est primo huius. ¶ Tertio pbat̃. q̃ saltem nõ sit ponẽda nona sphera: seu nonus orbis celestis. p̃ Cõmentatoris auctoritate: qui non ponit nisi octo. ꝛ pbatur hoc rõne. nã videt̃ q̃ frustra poneret̃ nona sphera: ꝓpter hoc q̃ si poneret̃ non influeret aliqd in istis inferioribus: ꝓpter hoc q̃ orbis oẽm influẽtiam quã habet: habet rõne stelle vel stellaz existentium in ipso. modo in nona sphera nõ ponit̃ aliqua stella. nam oẽs stelle fixe ponunt̃ i octaua sphera. Alie aũt que dicũtur stelle erratice seu planete ponunt̃ in alys septez sphe ris: ita q̃ q̃libet illaz habet vnũ orbem spãlem: ita q̃ ꝓm septẽ planetas ponunt̃ septem orbes. ¶ Quarto pbat̃. q̃ sint plures q̃z nouem. nam claz est q̃ plures sunt stelle q̃z nouẽ. modo q̃libet stella est vna sphera celestis: qz est corpus celeste rotũdum solidũ: in cuius medio est punctus: a quo omnes linee ducibiles ad circũferẽtiaz sunt equales. ¶ Confirmat̃. q̃ plures sint orbes celestes q̃z nouẽ. nam pro solo motu solis assignant̃ tres orbes. Unus qdez. s. inferior cõcentricus mundo quo ad cõcauum: ꝛ eccentricus quo ad cõuexũ. Secũdus qui vocat̃ deferens eccentricus mundo tam quo ad cõcauum q̃z quo ad cõuexũ. Tertius aũt qui est eccentricus mũdo quo ad cõcauum: ꝛ concentricus quo ad cõuexũ: ꝛ ita pro quolibet alio planetarum oportet assignare plures orbes: ꝓpter qõ videnṭ esse plures q̃z nouem orbes seu sphere celestes. ¶ Quinto ad ꝑncipale. videt̃ q̃ sint infinite sphere: seu orbes celestes: qz si non vltra quãcunqz sphera esset alia in infinitũ: nõ videret̃ qd esset vltra vltimã sphera vtrũ vacuũ vel quid.

In oppositum sunt oẽs philosophi ꝛ astrologi qui ponunt plures celestes orbes: lz in numero orbiũ sint diuersificati: naz quidã ponũt solum octo: quidam nouem: quidam decem.

In ista qõne. Primo videndũ est ꝓpter qd phi mouebant̃ ad ponẽdum plres orbes celestes. Scdo videdũ est de numero orbiũ celestiũ.

Quantum ad ꝑm sciendus est: q̃ phi viderunt plures stellas moueri ab oriẽte in occidẽtẽ: ꝛ cum hoc viderunt semp illas stellas manere: vel moueri ineq̃li ꝓpinquitate ꝛ distãtia abinuicẽ: ꝓpter qõ mouebant̃ ad ponẽdũ vnicam sphera pro oibus illis stellis: in qua qdem sphera ille stelle sunt fixe sicut clauus in naui: vel pars in toto: quã qdem sphera vocabant sphera octauã seu celũ stellatũ: deinde cum experiebant̃ de septẽ planetis q̃ aliqñ plus appropinquarent adinuicẽ: ꝛ aliqñ plus recederent abinuicẽ: ꝛ etiã aliqñ aliquibus stellis fixis essent ꝓpinqores. aliqñ vo ab illis stellis fixis eẽnt remotiores: moti erant ad ponẽdum septem orbes planetarum pro quolibet planeta vnũ orbem: accipiẽdo orbẽ pro aggregato ex oibus orbibus sufficiẽtibus ad motũ vnius planete. ¶ De ordine aũt taliũ orbem septez planetaz: quaz posuerunt p̃ sphera saturni: deinde sphera iouis: deinde sphera martis: deinde sphera veneris: deinde sphera mercury: deinde sphera solis: ꝛ vltimaz sphera lune: ita q̃ illi posuerunt venerẽ ꝛ mercuriũ super solem. Alij autẽ posuerunt venerẽ super solẽ: ꝛ mercuriũ infra. Alij autem ecõuerso. sed qcquid de hoc sit: rõnabilius esse videtur q̃ tres planete sint super solẽ: ꝛ tres infra: ꝛ sol in medio tanq̃z rex in regni medio: ad finẽ q̃ supra ꝛ infra possit equaliter influere ꝛ illuminare. ¶ Sed ꝓtra hoc aliqs diceret: si infra solez sunt venus mercurius ꝛ luna: ꝛ cũ luna aliqñ eclipsat solem per interpositionẽ eius inter visum nostruz ꝛ solẽ: que est cã q̃ sic nõ facit venus ꝛ mercurius: cum tñ etiam aliquãdo cõtingat ipsos situari inter visum ꝛ solez. ¶ Potest dici. q̃ hoc est ꝓpter magnã diaphaneitatẽ veneris ꝛ mercury: ꝛ ꝓpter minorẽ diaphaneitatẽ ipsius lune. ¶ Aliter põt dici. q̃ hoc est ꝓpter maiorẽ propinquitatem lune ad nos: vñ vos videtis si aliqd opacũ ponitur iter oculũ ꝛ visibile: quãto illud opacũ est ꝓpinquius oculo: tãto maiorẽ partẽ visibilis occultat: ꝛ quãto est remoti ab oculo: ꝛ ꝓpinquius visibili: tanto minorẽ partẽ visibilis occultat: sic in ꝓposito luna ꝓpinquior visui posita inter visuz ꝛ solẽ: sensibilẽ partẽ solis põt occultare. Uenus aũt ꝛ mercurius remotiores a visu: ꝛ ꝓpinquiores visibili. s. soli minorẽ partẽ solis occultant: ꝛ ita paruã q̃ non ꝓpter hoc sol apparet eclipsari. ¶ Ulterius sciẽdũ est: q̃ qz aliqui philosophi nõ perceperunt octauam sphera moueri pluribus motib̃: sed vnico. s. ab oriente in occidentez: dixerunt sphera octauã esse vltimã: ꝛ nullã esse vltra: ꝛ etiaz ꝓpter hoc: q̃ qz habet plres stellas ipsa est nobilior alys: ꝛ per ꝓñs oz esse sup̃ma ꝛ vltima. Alij aũt ꝓcipiẽtes octauã sphera pluribus motibus moueri. Uno qdez ab oriẽte in occidentẽ super polis mũdi: faciẽdo in die nãli vnã reuolutionẽ circa terrã. Alio aũt moueri ab occidẽte in oriẽtẽ super polis çodiaci: centũ annis gradu vno: moti erant ad ponendũ vltra octauũ orbẽ nonũ: quem vocant p̃m mobile: qõ dicunt moueri vnico ꝛ simplicissimo motu ab oriẽte in occidẽtem: qõ quidem p̃m mobile ꝓducit motũ octaue sphere diurnũ: rapiẽdo ipsaz secũ ab oriẽte in occidẽtẽ: ꝛ etiã consimiles motus in orbibus planetaz: sed q̃ octaua sphera mouet̃ ab occidẽte in oriẽtem cẽtuz annis vno gradu: hoc est per motorẽ sibi appropriatũ: ꝛ ita sitr est de cõsimili motu orbiuz planetaz. sicergo patet. ꝓpter quid philosophi moti erant ad ponendum plures orbes.

Quantuz ad zm. p̃ premittenda est vna distinctio ꝛ sit ista: q̃ sphera vel orbis dicit̃ vnus tripliciter. Uno modo qz est quedam pars celi sphérica: non separata a toto nec suppositaliter existens: illo modo stella bene dicit̃ vna sphera: ꝛ sic ꝓm talem intellectũ loquẽdo valde multe sunt sphere celestes. Scdo modo sphera vel orbis dicit̃ vnus: qz est vnus orbis suppositaliter existens: siue sit cõcentricus mundo: siue sit eccentricus mũdo: ꝛ sic accipit̃ cum dicit̃ q̃ solis sunt tres orbes. s. eccentricus: deferens solem ꝛ duo alij orbes illum includentes: quoz inferior est cõcentricus mũdo quantũ ad concauũ: ꝛ eccentricus quantũ ad cõuexũ: superior aũt eccentricus quãtum ad cõcauũ: concentricus aũt quãtum ad cõuexũ: sicut dictuz est prius. Tertio modo capitur pro orbe concentrico mũdo: vel pro aggregato ex oibus orbib̃ qui requirunt̃: ꝛ sufficiunt ad saluandũ motus vnius planete: qõ qdem aggregatũ est cõcentricũ mũdo: tam quãtuz ad cõcauũ: q̃z quantũ ad cõuexuz. Primis duobus modis nolo accipere orbẽ in proposito: sed vltimo modo. nam non est dubium q̃ accipiendo orbem ꝑmo vel scdo modo. multo plures sunt orbes celestes q̃z nouem vel decem: sed accipiendo orbẽ vltimo modo: diuerse sunt opiniones de numero orbium. Nam vna est opinio que ponit nouẽ orbes celestes. s. septem orbes planetaz: ꝛ octauum orbez stellatum: ꝛ super illum orbem nonuz: quem vocant p̃m mobile. ¶ Pro probatione istius ista opinio supponit: q̃ octauus orbis seu octaua sphera mouet̃ plurib̃ motib̃. Uno enim mouet̃ ab oriente in occidẽtem: ꝛ hoc super polos mũdi. Alio aũt motu mouetur ab occidente in oriẽtẽ super polos çodiaci in cẽtũ annis vnico gradu. ¶ Scdo supponit.

q̃ vnus orbis nõ mouetur pluribus motibus ab eadẽ intelligentia:nec idem orbis mouet a pluribus intelligẽtijs sibi eque p̃mo appropriatis.illud satis ostẽdit Aristo.12° metaphysice. ¶ Tertio supponit.q̃ sphera iferior nõ mouet secum sphẽrã superiorẽ:sed bene superior mouet secum inferiorem. ¶ Ex his tribus suppositionibus cõcluditur esse nonã sphẽrã:nam postq̃ octaua sphera mouet pluribus motibus:sicut dicit p̃ma suppõ:⁊ non ab eodem motore:nec a plurib⁹ motoribus sibi eque p̃mo appropãtis:sicut dicit scõa suppõ.nec a sphera inferiori:sicut dicit tertia suppõ.relinquit q̃ opꝛ eẽ nonã:que appropãte mouet ab oriẽte in occidẽtẽ:⁊ illo motu moueat secũ octauaꝫ sphẽrã ab oriẽte in occidẽtẽ:⁊ sic tũc octaua sphera mouetur motu ꝓprio per itelligentiã sibi appropriatã ab occidẽte in orientẽ super polos çodiaci:cum hoc q̃ mouet ab oriẽte in occidẽtẽ ad motũ none sphere sup polis mundi. ¶ Scõo aliqs est p̃mus motor.ergo aliqd est p̃m mobile. añs patet per Aristo.12° metaphysice.⁊ ꝓnitia patꝫ similr: ⁊ vltra.aliqd̃ est p̃m mobile.q̃ illud oꝫ moueri motu vnico ⁊ simplici:sed illud nõ est octaua sphera:cuꝫ ipsa moueat plibus motib⁹.q̃ ꝑter octauã sphẽrã opꝛ ponere nonã:que moueat vnico motu simplici.ſ.ab oriẽte in occidentẽ:quã astrologi multi vocant p̃m mobile. ¶ Alia est opio que nõ ponit nisi octo:⁊ ista habꝫ diuersos defensores diuersimode ipsaꝫ defendẽtes.Uñ primi erant antiqui phi:qui non perceperunt octauã sphẽrã moueri alio motu q̃ ab oriẽte in occidentẽ:nec quo ad veritatẽ:nec quo ad apparẽtiaꝫ:⁊ sic qa crediderũt octauã sphẽrã moueri solũ vnico motu: dixerunt q̃ nõ essent nisi octo sphere:naꝫ frustra poneret nona:postq̃ stelle fixe essent in octaua:⁊ etiaꝫ qꝛ illa nona nõ esset necessaria ad ꝓducendũ aliquꝫ motũ in octaua: cũ ipsa non moueat nisi simplici motu ab intelligẽtia sibi approbata:sicut ipsi crediderũt. ¶ Sed breuiter isti sunt decepti. Naꝫ ex experiẽtijs pluriũ habemus octauã sphẽram plibus moueri motibus.ſ.ab oriẽte in occidẽtẽ super polis mũdi:⁊ ab occidẽte in orientẽ:in centũ annis gradu vno sup polis çodiaci. ¶ Alij aũt sunt qui dictã opionem defendere volunt:⁊ cũ hoc cõcedere octauã sphẽrã moueri plibus motib⁹:sed ipsi dicunt q̃ hoc est a pluribus itelligentijs eidẽ orbi appropriatis:quaꝫ vna mouet octauaꝫ sphẽrã ab oriẽte in occidentẽ:⁊ alia ab occidẽte in oriẽtem modo quo dictũ est. ¶ Sed breuiter illud nõ valet.nam vni orbi nõ sunt plures itelligẽtie appropriate. aliter enim vnuꝫ corpus simplex moueret nãliter:⁊ eque p̃ pluribus motibus simplicibus:cuius oppositũ ostensuꝫ est in p̃mo huius.etiã hoc est ꝗ Aristo.12° metaphysice.q̃ eidẽ orbi sunt appropriate plres itelligẽtie. ¶ Aliter põt dicta opio sustineri sustinẽdo q̃ nõ essent nisi octo orbes.ſ.illi qui dicti sunt:⁊ q̃ octaua sphera nõ moueret pluribus motib⁹: sed q̃ ipsa apparet moueri pluribus motibus hoc ꝓuenit isto modo:q̃ qñ octaua sphera mouet ab oriente in occidentẽ super polis mũdi:ipsa terra mouet interim ab occidente in oriẽtem circa lineã imaginatã:quã terminat poli çodiaci intantũ q̃ in centũ annis vno gradu ipsa terra est tali motu mota. ¶ Et si diceret.quo ergo saluabis motuꝫ accessus ⁊ recessus octaue sphere:quẽ est imaginatus thebith. dico q̃ ille ẽt posset saluari per vnũ aliũ motũ terre ꝓsimiliter imaginatũ qualiter thebith imaginat fieri motum octaue sphere:⁊ sic diceret ꝓpter talẽ duplicem motum terre apparere octauam sphẽrã moueri duobus motibus vltra motum diurnũ ab oriente in occidẽtem:scilꝫ motu quo apparet moueri in centuꝫ annis gradu vno ab occidente versus oriẽtem:⁊ motu alio quꝫ thebith vocat motũ accessus ⁊ recessus:ꝫ tamen octaua sphera non moueatur nisi vnico motu simplici.ſ.ab oriente in occidẽtem.

¶ Sed istud non videt esse omnino tutum:qꝛ non apparet prima facie quid terrã sic moueret:nihilominus forte qui niteret in defensionẽ huius opionis posset excogitare facilr modũ hoc euadẽdi ⁊ plura alia dictã opinionẽ multum colorantia. ¶ Aliter adhuc opinionem non ponẽtem nisi octo sphẽras põt quis sic defendere adhuc sustinẽdo ipsam octauã sphẽraꝫ moueri pluribus motibus:⁊ dicere q̃ octaua sphera mouet ab itelligẽtia sibi appropriata ab occidẽte in oriẽtem super polis çodiaci:sed q̃ moueat ab oriente in occidẽtẽ cum alijs orbibus planetaꝝ:hoc ꝓuenit nõ ab itelligẽtia sibi appropriata:sed hoc ꝓuenit a primo motore appropriato toti aggregato ex oibus orbibus celestibus.Et tunc iuxta hoc diceret q̃ per p̃m mobile nõ deberet intelligi vna sphera partialis:sed totũ aggregatũ ex oibus sphẽris:⁊ q̃ illud aggregatum ex omnibus sphẽris mouet vnico motu ⁊ simplici ⁊ regulari ab oriente in occidẽtem a p̃ motore. ¶ Ista opinio nõ habet aliqd cõtra se:nisi solus hoc q̃ nõ bene põt saluare motũ accessus ⁊ recessus octaue sphere:quẽ inuenit thebith:⁊ de hoc vnũ spãlem tractatũ. ¶ Alia est opinio quã inter ceteras magis approbo:q̃ decẽ sunt orbes:⁊ non plures.ꝓbatur:quia per tot possumus saluare illa que apparent quãtũ ad motum celi.vnde imaginãdum est q̃ decimus mouet vnico motu ⁊ simplici ab oriẽte in occidẽtem.⁊ vocat p̃m mobile:quo motu omnes orbes inferiores mouet secuꝫ.Secũdus aũt mouetur motu ꝓprio:tali motu qualem dicimus esse motum accessus ⁊ recessus:⁊ consimilem producit in octaua sphera.Et octaua sphera mouet motu proprio ab occidẽte in oriẽtem:per meridiem super polis çodiaci in centum annis gradu vno:⁊ consimilꝫ ꝓducit in orbibus planetaꝝ.Deinde quilibet planetarum mouetur motu ꝓprio ab occidente in oriẽtem per meridiem:ꝫ non oẽs super eisdem polis:⁊ etiam non omnes equali velocitate:q̃ non omnes moueantur super eisdem polis quantum ad motum eis proprium:patet ex eo q̃ sol nunq̃ exit eclipticam:⁊ ꝓpter hoc non dicitur habere motum latitudinis. Alij autem planete exeunt eclipticam:intantum q̃ vestigia que imaginantur describi ab alijs planetis in eorum motu intersecant vestigium quod imaginatur describi a sole:quod non esset:si omnium planetarum orbes moue rentur super eisdem polis ab occidente in orientem.

Ad rationes. ¶ Ad p̃maꝫ vel essent cõtinui ⁊c. solutio huius argumenti videatur in illa questione primi huius:qua querebatur vtrum totalis mundus esset vnum continuum. ¶ Ad 2ᵃᵐ rationem. non sunt plures sphere ignis ⁊c. negatur cõsequentia:nec est simile de vno ⁊ de alio:⁊ quando dicebatur vnus motus simplex ꝓm speciem.negatur consequentia:quia motus p̃mus circularis inest primo mobili naturaliter:alijs autem ratione primi mobilis. ¶ Ad 3ᵃᵐ dico.q̃ Cõmentator fuit illius opinionis:⁊ ideo transeat cũ alijs:sed quãdo dicebatur q̃ frustra ponitur nona sphera.negat.⁊ causa propter quã ponitur dicta est in questione. ¶ Ad 4ᵃᵐ. illa bene probat q̃ plures sunt sphere celestes q̃ nouem vel decem.accipiendo sphẽram primo vel secũdo modo: sed non probat q̃ sint plures accipiendo sphẽram vltimo modo. Ille aũt acceptiones sphere posite sunt in q̃stione. ¶ Ad confirmationem. Respondeatur consimili modo. ¶ Ad 5ᵃᵐ dico.q̃ extra vltimum nihil est:ꝓm q̃ dictum est primo huius. Et sic est finis questionis.

¶ Quoniam quidꝫ igitur neqꝫ vtraqꝫ moueri rationabile:neqꝫ astrũ solus relinquit circulos quidem moueri:astra autem quiescere ⁊ infixa circulis ferri ⁊c. Tex.cõ.XLVI. Qõ. VII.

Secundum

Secundum propositoꝝ erat.vtruꝫ ad saluādū illa que apparēt ex motib⁹ planetarū:oportet ponere orbes eccentricos ⁊ epiciclos. Et arguit q̃ nō.arguēdo p̄mo cōtra eccētricos.naꝫ si sic sequeret q̃ nullū graue simplex posset moueri nāliter.ꝓñs est falsum: ⁊ cōtra ea que dicta sunt in p̄mo huius.ꝓña pꝫ:qꝛ si ponerentur eccētrici essent plura centra vel media ad que grauia mouerent: ⁊ sic cū nō possint moueri vt quiescant in vtroqꝫ medio nāliter:ad neutrum mouebunt nāliter:qꝛ finis motus nālis est quies in termino ad quē. ¶ Scdo.si sic.sequeretur q̃ terra nō eēt in medio mundi.ꝓñs est falsum.pbat ꝓña:qꝛ terra nō est in medio sphere solis: exquo orbis solis esset eccentricus mūdo:⁊ eadē rōne nō esset in medio orbium alioꝝ planetaꝝ:cū etiā ponant eccētrici mūdo:⁊ p ꝓñs terra non erit in medio totius ex his aggregati. ¶ Tertio.si sic:tūc in celo oporteret ponere ꝓdensationē ⁊ rarefactionem vel vacuū:qlibet illoꝝ est falsuꝫ.pbat ꝓña.qꝛ si ponant eccētrici:ad quoꝝ motū mouent corpora planetaꝝ: oꝫ dum aux venit ad locū vbi prius erat oppositū augis: relinquere vacuū in loco vbi prius fuit aux:vel fieri rarefactionē sphere supioris pro replēdo illud vacuū:⁊ ex alia parte qñ aux venit in locū vbi p̄us erat oppositum augis: oꝫ fieri cōdensationē ipsius augis vel alterius orbis superioris:vel fieri penetrationē:quoꝝ qlibet est inconueniens. ¶ Quarto.si ponerent eccentrici: sequeret q̃ motus planetaꝝ nō eēnt mot⁹ simplices:qd est falsum.pbat ꝓña:qꝛ qñ planete mouerent versus augē recederēt a centro mundi:⁊ qñ mouerent ad oppositū augis accederent ad centrū mūdi:⁊ sic motus eoꝝ videret esse cōpositus ex circuitione ⁊ motu recto:cū a cētro mūdi elōgari sit ascendere:⁊ centro mūdi appropinquare sit descēdere.ascēsus aūt ⁊ descēsus sunt mot⁹ recti. ¶ Quinto arguit ꝓtra epiciclos.luna nō hꝫ epicicluꝫ.ergo nec alij planete.ꝓñtia tenet.nā tātū vel magis luna indiget epiciclo ad saluādum apparētia in suis motib⁹:quātū aliquis alioꝝ planetaruꝫ. antecedēs probat:qꝛ si luna haberet epicicluꝫ ⁊ moueret ad motū epicicli:sequeret q̃ illa imago seu ille vir hñs pōdus spinaꝝ in dorso deberet aliquādo apparere euersus: sic q̃ aliquādo pedes eēnt sursuꝫ:⁊ caput deorsuꝫ:sed hoc est falsum. ¶ Ad istaꝫ rōneꝫ quidaꝫ dicunt negando ꝓsequētiā.nā dicunt q̃ corpus lune nō soluꝫ mouet ad motū deferētis ⁊ epicicli:sed ipsa mouet in epiciclo ꝟm se cōtra motū epicicli: sic ꝓportionaliter q̃ quādo epiciclus fecit vnā circuitionē circa centrū suum propriū: tunc luna etiā fecit vnā circuitionē ad oppositū circa centrū suuꝫ ꝓpriū: ⁊ per hoc potest saluari q̃ illa imago semꝑ apparet ꝓsimili modo:⁊ nunq̃ euersa. Hoc nō valet:qꝛ alie stelle nō mouentur motibus ꝓpꝛys circa centra sua ꝓpꝛia.ergo nec luna.ꝓsequētia tenet.nā cōsimilis videt esse ratio hic ⁊ ibi. antecedēs probat.nam talis motus stellaꝝ videretur esse frustra:cum propter talem motuꝫ nō diuersimode influerent in ista inferiora:⁊ cū motus superior nō fiat nisi ꝓpter diuersaꝫ influētiā in ista inferiora.vnde cū stella sit eiusdē nature per totū.ꝓsimiliter influit in ista inferiora ꝟm vnaꝫ suā partē sicut ꝟm aliaꝫ. ¶ Ultimo arguit cōtra eccentricos ⁊ epiciclos simul auctoritate Cōmentatoris qui super istum 2ᵐ celi dicit in pluribus cōmētis: q̃ opinio matbematicoꝝ de eccētricis ⁊ de epiciclis est impossibilis.

Oppositum dicunt cōiter omnes moderni astrologi ⁊ inter ceteros maxime Ptholomeus in pluribus dictionibus libri almegesti.

De ista qōne. Primo exponendi sunt terminini qdā.Scdo rñdēdū est ad qōnem.

Quantum ad p̄mū sciendū est:q̃ orbis eccētricus: seu egresse cuspidis:seu egredientis centri:qd idem est:dicit orbis habens centrum suum aliud a centro mundi:sub cuius tamē vtraqꝫ superficie tam cōcaua q̃ cōuexa est centrum mundi: ꝫ non directe in medio eius:⁊ quidā talium orbium quātū ad vtrāqꝫ vel vltimā eoꝝ superficiem tam cōcauam q̃ cōuexam sunt eccentrici mundo.Quidaꝫ aūt quantū ad superficiem eoꝝ concauam sunt cōcentrici mundo:sed sunt eccentrici quātuꝫ ad superficiē eoꝝ cōuexaꝫ.Quidā aūt sunt eccentrici mūdo quātuꝫ ad superficiē cōcauā.cōcentrici aūt quātū ad superficiem cōuexā.Similiter quidā eoꝝ sunt vniformis spissitudinis:sicut sunt illi qui sunt eccentrici mūdo quātū ad ambas eoꝝ superficies.Quidā aūt sunt diffoꝛmis spissitudinis:sicut sunt illi qui sunt eccētrici mūdo quātū ad vnā eoꝝ superficieꝫ:⁊ cōcentrici quātuꝫ ad aliam. Sed epiciclus dicit vna parua sphera existens in supficie eccētrici: sub cuius superficie cōuexa nō est centrum mundi. Istud posset declarari depingēdo de hoc figurā in pariete. Sed orbis cōcētricus mūdo dicit ille cuius centrū est idem cū centro mundi. ¶ Scdo est notandū q̃ tam in epiciclo q̃ in eccentrico assignant puncta distincta:quoꝝ vnuꝫ dicit aux sicut ille pūctus qui magis eleuatus est a centro mundi.pūctus aūt sibi oppositus dicit oppositum augis. Sed puncta itermedia iter illa dicunt lōgitudines medie.

Quantum ad scdm sit p̄ma ꝓclo. Ad saluāduꝫ apparētia ex motu solis nō oꝫ ponere solem moueri in eccentrico:nec oꝫ ponere moueri in epiciclo cuꝫ cōcentrico:nec oꝫ ponere ipm moueri in epiciclo moto in eccētrico.pbat.nā per qlibet istoꝝ sine reliquo cōtingit saluare apparētia in motu solis.q̃ nullū istoꝝ necesse est ponere ad saluanda ea.ꝓña nota est.añs patet per Ptholomeū dictiōe tertia almegesti minoris:vbi demonstrat q̃ quolibet istoꝝ modoꝝ est possibile saluare apparētia ex motu solis. ¶ Scda ꝓclo.ad saluādum apparētia ex motu solis necesse est ponere solē hre eccētricū sine epiciclo vel ꝓcentricū cū epiciclo vel eccētricū cū epiciclo.pbatur:qꝛ nisi altero istoꝝ triuꝫ modoꝝ ponamus solē moueri nō videt posse saluari diuersitas distātie solis a terra: ꝟm q̃ sol est sub diuersis gradib⁹ ꝛodiaci.vnde istis tēporibus qñ sol est in fine geminoꝝ est magis remotus a terra q̃ qñ est in p̄n° capricorni:cū iaꝫ aux solis dicat eē prope finem geminoꝝ:⁊ eius oppositū prope p̄nᵐ capricorni. ¶ Scdo pbatur hoc idem ex inequalitate motus solis in orbe signoꝝ:que certis deprehēsa est instrumētis.cū enim in suo deferēte equaliter moueat sicut ex naturalib⁹ p̄ncipys supponēdum est:nō potest moueri in orbe signoꝝ inequaliter nisi detur q̃ habeat eccentricū: vel epiciclū: vel vtrunqꝫ. ¶ Tertio.hoc idem cognoscit ex eclipsi.nā cum aliquādo terrā inter solem ⁊ lunā diametraliter cōtingat interponi luna nullam vel paruaꝫ habēte latitudinē: ⁊ tamen luna nō patiatur eclipsim:⁊ aliquādo facta interpositiōe ⁊ manēte latitudine eadē patiatur.Alia causa dari nō pōt nisi q̃ vmbra terre aliquādo ita breuis est q̃ eius corpus nō potest attingere corpus lune:⁊ aliquādo est vmbra longior intantū q̃ tunc eius corpus obtenebrat corpus lune.abbreuiatio aūt ⁊ elongatio vmbre esse non potest nisi per appropinquationē ⁊ elongationē solis a terra.quanto enim aliqd corpus luciduꝫ maius corpore vmbroso ꝓpinquius est vmbroso:tāto vmbra breuior existit:eo q̃ radij ꝓpinquius vniunt.quāto vo remotius:tāto vmbra fit longior. ¶ Hoc idem filr habet ex diuersa longitudine solis a terra:que ꝟm viam geometricaꝫ inuenitur:sicut patet in quinta dictione almegesti.c.qntodecimo. ¶ Tertia ꝓclo. ad saluandū apparentiā ex motib⁹ alioꝝ sex planetaꝝ po-

nenduz est ipsos hẑe epiciclos cũ eccentricis. pbat. nã aliter nõ appareret modus quõ possemus saluare ꝙ illi planete aliquãdo sunt magis distantes a terra: aliquãdo minus: ⁊ aliqñ sunt retrogadi: aliqñ stationary: aliqñ directi: ⁊ aliqñ pcessiui: excepta luna que nõ dicit stationaria: nec retrograda: iz bene dicat cursu velox vel tarda.

Tunc ad rõnes. ¶ Ad ꝑmã negat ꝓña. ⁊ ad pbationẽ dico: ꝙ q̃uis sint plures orbes celestes diuersa habẽtes centra: nõ tamẽ ꝓpter hoc sunt plures termini motuũ grauium simplr: qz nõ cuiuslibet orbis celestis mediũ est terminus motuũ nãlium grauiuz simplr: ⁊ locus ipsoꝝ nãlis: sed solũ vnũ mediũ. s. centrũ totius aggregati ex orbibus supcelestib⁹ qõ dicitur mediũ mundi vel vniuersi: ⁊ ad illud tendunt simplr grauia. ¶ Ad scõam negat ꝓña. ad pbationẽ dico: ꝙ terra est in medio totalis sphere cuiuslibet planete: saltẽ quãtuz ad centrũ sue grauitatis: nec obstat ꝙ terra non est in medio eccẽtricoꝝ: qz eccẽtrici icludunt in orbibus totalib⁹ planetarũ. ¶ Ad terriã negat ꝓña. ad pbationẽ dico: ꝙ rõ imaginatur vnũ falsuz. imaginat enim ꝙ mot⁹ eccẽtricoꝝ fiat circa centrũ mundi: sic ꝙ quilibet pũctus eccẽtrici deferẽtis ꝓtinue maneat in eadez remotione ad terrã: ⁊ illud est falsum: nec ponit ab astrologis: imo ponũt eccẽtricos moueri circa cẽtra ꝓpria: circa que ẽt quelibet pũcta eccẽtricoꝝ ꝓtinue eandẽ seruãt distantiã: ⁊ ad talez motũ saluandu deseruiũt nobis eccentrici difformis spissitudinis infra se icludẽtes eccentricũ spissitudinis vniformis. ¶ Ad quartã negat ꝓña. ad pbationẽ dico: ꝙ nõ omne elongari a centro mundi est ascẽdere: nec omne appropinquare ad centrũ mũdi est descẽdere: sed soluz elõgari a centro infra cõcauuz orbis lune vel appropinquare ad centrũ ifra concauuz orbis lune est ascẽdere vel descẽdere. mõ sic nõ est de planetis: ꝙ ifra cõcauũ orbis lune fiant cẽtro ꝓpinquiores vel remotiores. ¶ Finaliter istaz rõnẽ iam solutã taliter qualiter que nõ solũ vadit cõtra eccẽtricos: imo etiã ⁊ magis cõtra epiciclos: suppositis ꝓncipijs nãlibus: ceteris reputo fortiorẽ. sicut ḡ bene vellez deducere ꝓut mihi apparet. ¶ Ad qntã luna nõ hz epiciclu. negat añs: ⁊ qñ dicitur: tunc illa imago ⁊c. breuiter ergo nescio qd sit de illa imagine. pluries enim inspexi lunã ⁊ bene vidi ibi quãdã maculã nigrã: nullo tñ modo poterã ibi apprehẽdere imaginez talez: quã qdam dicunt ibi apparere. s. imaginẽ viri habẽtis põdus spinaꝝ in dorso: nihilominus quicqd de ℍ sit: pro saluãdo illud ꝙ talis imago nõ appareat euersa potest dici: ꝙ hoc accidit ꝓpter motũ lune specialez: quez hz circa centrũ ꝓpriũ cõtra motũ epicicli: sicut dictũ erat in arguẽdo. Et quãdo dicebat: alie stelle nõ habẽt mot⁹ proprios circa earũ centra ꝓpria. ergo nec luna. negatur ꝓña. nã luna nõ omnino est eiusdez nature in suis ꝓtibus sicut alie stelle: ⁊ ideo ipsa ꝓm vnã eius partẽ põt aliter ifluere: ⁊ aliter ꝓm aliam ꝙ nõ possunt facere alie stelle: ⁊ ideo nõ mirũ si ipsa luna ponat moueri circa centrũ ꝓpriũ: ⁊ alie stelle nõ. ¶ Ad vltimã. s. ad auctoritatẽ Cõmẽtatoris: dico ꝙ ipse negãdus est in hoc: ⁊ nõ mirum: qz ipsemet dicit super 12° metaphysice ꝙ in iuuẽtute sua speranit ꝓtingere ad aliã astronomiã q̃ Ptholomei ponẽtis epiciclos ⁊ eccẽtricos: sed in senectute despanit: ⁊ ideo iutilis debet eius positio ⁊ pbatio hic reputari. ¶ Alij autẽ negantes epiciclos ⁊ eccẽtricos nõ fuerũt: nec sunt. si adhuc tales sunt nisi sophiste verbosi: sicut heu sunt multi q ad pauca respicientes de facili enunciant: ⁊ supfluas ſtas imaginationes euomere ꝓsumũt. Et sic sit finis huius pñtis qõnis.

¶ Quoniã aũt celuz tale. corpus enim qõdã diuinum: ꝓpter hoc hz circulare corpus qõ natura circũmoueat. Huic aũt nullã possibile manere partem: neqz vniuersaliter: neqz in medio ⁊c.

Textu cõmẽti. XVII.

Questio. VIII.

Sequitur cõsequẽter pertractare illa que cõcernũt motũ celi: ⁊ suaꝝ ꝓtiũ tam maioꝝ sicut sunt orbes: q̃z minoꝝ sicut sunt astra: ⁊ quãtũ ad ℍ volo q̃rere tresdecim qõnes. Prima est. vtrũ omne celũ sit mobile: vel sit ponẽdũ aliqõ celũ quiescẽs: accipiẽdo celuz pro orbe celesti. Scõo. vtruz celum moueat cum fatigatione ⁊ pena. Tertio. vtrum ista cõsequẽtia sit bona. si celuz mouet necesse est terrã quiescere. Quarto. vtrũ ista ꝓsequẽtia sit bona. celuz semp mouet. ergo necesse est ipm moueri plribus motib⁹. Quinto. vtruz ista ꝓsequẽtia sit bona. si necesse est esse gnõnes ⁊ corruptiones hic iferius: necesse est esse plures motus celestes. Sexto. vtruz motus celi ab oriente in occidentẽ sit regularis. Septimo incidentaliter. vtruz ois motus nãlis in fine debeat esse velocior q̃z in ꝑn⁹. Octauo. vtrum sphere celestes diuersis moueant motibus. Nono. vtrum corpora celestia suis motibus causant sonum. Decimo. vtrum sphere inferiores planetaꝝ debeant moueri velocius motib⁹ ꝓprys: q̃z sphere superiores. Undecimo. vtrũ sol ⁊ luna debeãt moueri pauciorib⁹ motibus q̃z alij planete. Duodecimo. vtrũ sphera solis per suũ motuz magis calefaciat ista iferiora q̃z alie sphere. Tredecimo. vtrũ stelle moueant p se: vel solũ ad motũ sui orbis.

Quantum ad ꝑm ar. ꝑmo ꝙ sic: qz sicut dicit Aristo. in lra celũ mouet circulariter: sed tale põt moueri ad vnã ptẽ vel ad aliaz indifferẽter vt de. a. in c. per. b. vel de. a. in. c. per. d. mõ videmus ꝙ celuz determinate mouet ad vnã partẽ: ita ꝙ nõ ad aliã ⁊ nõ a casu: nec a fortuna: cũ semp sic moueatur. Ideo querẽda est ratio ⁊ cã: quare sic magis moueat ad vnã ptez q̃z ad aliam: ⁊ nõ põt illius reddi ratio ex pte istoꝝ iferioꝝ: qz nullo mõ debemus dicere ꝙ determinatio celi sit p ista inferiora: imo eꝗ totus iste mũdus iferior p corpora supcelestia regitur ⁊ gubernat. Nec illius põt reddi rõ ex pte corpoꝝ celestiũ nisi p dextrũ ⁊ sinistruz: ⁊ ante ⁊ retro: sicut vi velle Arist. qz p ℍ: ⁊ nõ p aliud ipse nitit ꝑdicti accidẽtis reddere rõnẽ. s. qz mot⁹ debet icipere a dextro: ⁊ tẽdere ad ante ⁊ nõ ad retro. Sed ista rõ: non vi sufficere: nisi recurramus ad aliqõ celũ qescẽs: eo ꝙ nunq̃z posset vna pars celi ad aliaz ptez eiusdẽ celi moti puenire. Ergo vi ꝙ oportear ponere celũ quiescẽs: qz p illud poterit valde bene reddi ratio de ꝑdictis. Istud enim celũ quiescẽs bẽret in diuersis suis ꝓtibus diuersas influẽtias ꝓprietates ⁊ virtutes: p quas duo eẽnt poli mundi: ⁊ vna alia eẽt nobilissima que vocaretur ante: ⁊ opposita retro: ⁊ q̃dã alia post illaz nobilissimã eẽt iter ceteras nobilior que vocaret dextruz ⁊ opposita sinistrũ. Et tũc diceret ꝙ ois pars celi moti q̃ eẽt sub illo dextro celi qescẽtis appeteret: ⁊ iclinaret nãliter ad ℍ ꝙ fieret sub illa pte nobilissima celi qescẽtis: que vocat ante: ⁊ ita nãliter quelz pars celi icipiens motũ suũ a dextro: siue etiã suã circulationẽ: mouet ad ante: qz nã itẽdit ad honorabili⁹. ¶ Scõo. oẽ qõ p se mouet localiter hz hẑe locũ p se: ⁊ cũ vltima sphera mota moueat p se localiter: patet ꝙ mouet p se: ⁊ nõ alio motu q̃z locali. ḡ ipsa vltima sphera mota debet hẑe locũ per se: sz hoc nõ haberet nisi sup eam eẽt alia sphera nõ mota cõtinẽs ipsaz: qz diffinitio loci est: ꝙ locus est terminus corporis cõtinẽtis: ⁊ qz locus hz esse imobilis 4° physi. videt ꝙ sup omnes sphaeras motas sit vna sphera imobilis. Nec valet solutio quã aliqui ad hoc adducũt: scz ꝙ vltima sphera hz locũ ꝓm ordinez eius ad

centrum suum qd est terra:qz terre in ordine ad vltimam spherã nullo mõ cõueniunt ꝓprietates loci.nec enim sibi ꝓuenit cõtinere locatũ:nec esse equale locato:ꝛ sic de alys: ꝛ qz etiã per ipsum locũ ꝛ nãm loci debet ordinari motus localis naturalis: sed motus celi nõ ordinatur aliqualiter per ipsaꝫ terrã.ideo ꝛc. ¶ Tertio.nullũ per se mobile est per se fixuꝫ:imo indiget fixione ꝑ aliqd quiescẽs: vt pꝫ in libro de motib⁹ aialiuꝫ:sed corpora celestia nõ hãt fixionem ex ipsa terra:sed magis ecõuerso.g̃ in celestibus opꝫ ponere celũ quiescens:ꝛ ꝑ se fixum:per qd oia alia hãt fixionẽ. ¶ Et cõfirmat:qz polos mũdi opꝫ eẽ fixos ꝛ imobiles:mõ in spberis planetaꝝ nullí poli sunt fixi ꝓp duplicẽꝫ motũ illaꝝ spheraꝝ:nec ẽt in octana sphera:qz adhuc illa ꝓm astrologos mouet plurib⁹ motib⁹:ꝛ vlr nullius celi moti poli sunt imobiles.g̃ vt vĩ ꝓter oẽs celos motos opꝫ ponere celuꝫ imobile:in quo assignant poli imobiles. ¶ Quarto.nã videmus magnã diuersitatẽ in fructib⁹:in morib⁹ boꝝum:in plibus alys iter orientẽ ꝛ occidẽtẽ:qbus polus est adhuc equaliter eleuatus:sed illa diuersitas non põt saluari per spberas mobiles: ꝛ stellas que sunt in eis: cũ omni die eedem oriant stelle istis ꝛ illis:sed illis q̃ sunt versus oriẽtẽ citius ille stelle oriunt:ꝛ tardius illis q̃ sunt versus occidentẽ.g̃ videt ꝙ ad saluãdũ dictã diuersitatẽꝫ oporteat ponere ꝓter spberas mobiles vnã imobilẽ:que ꝓm diuersas eius partes: quas hꝫ fixas super illis patrys fit cã talis diuersitatis taliũ patriarũ. ¶ Quinto.naꝫ ꝓfili rõne nõ videt esse cã:quare vna pars terre esset habitabilis magis q̃ alia.nã illius causa non põt reddi ex celo moto:qz eedeꝫ ꝑtes celi voluunt circa vnã partẽ terre que est habitabilis:ꝛ circa vnã aliam que est inhabitabilis.g̃ opꝫ de hoc reddere cãm ex celo qescẽte:cui⁹ vna pars que est sup nos hꝫ influentiã ꝛ dominiũ sup salutẽ aialium ꝛ plantarũ:ꝛ alia magis hꝫ dominiũ sup cõgregationẽ aquaruꝫ. ¶ Sexto.nã dicũt astrologi ꝙ planete maiorẽ hãt virtutem in oriẽte:q̃ q̃ sunt aliqualr eleuati sup oriçontẽ: sed hoc nõ põt esse ex ꝑte celi moti:ꝓp hoc ꝙ spbere mote eadem pars que ꝑmo erat in oriẽte:postea est eleuata cũ planeta.g̃ opꝫ vt vĩ ꝙ ꝗ sit ꝓp nãm celi qescẽtis:ꝙ in oriente aliam habet influentiã:ꝛ in occidente aliam.

In oppositum videntur esse illa que dicebant ꝑmo huius.nã si poneretur tale celũ quiescẽs:vtiq̃ ipm eẽt corpus nãle sicut alij celi:ꝛ cũ cuilibet corpori naturali debeat aliquis motus naturalis: tale celuꝫ nõ esset semp quiescẽs:sed mobile. ¶ Scdo illud celum.si esset:deberet eẽ nobilius celis motis: postq̃ esset sup eos:ꝛ cõtinẽs eos ꝛ dans eis virtutẽ ꝓm prius arguta. ¶ Sed probo ꝙ nõ:qz mot⁹ est prior ꝛ nobilior qete:sicut habitus ꝑuatione.ergo videt ꝙ corpora mota sint nãliter nobiliora quiescẽtibus.vnde terra ponit quiescere:que est ignobilissima:ꝛ sic ad positionẽꝫ illius celi imobilis videtur sequi:ꝙ ipm esset nobilius alys celis:ꝛ non esset nobilius alys celis:qd implicat. ¶ Tertio.ꝫ illud celum esset quiescẽs:tamẽ esset mobile.ꝓbatur:qz deus posset ipm mouere.modo videtur incõueniens ꝙ potẽtia ad actum ꝛ ꝑfectionẽ cuiusmodi est motus:fuisset frustra toto tẽpore eterno:ideo videt esse incõueniẽs eẽ tale celuꝫ: qd nunq̃ fuisset motũ.Breuiter ꝓpter istas tres rationes Arist.cõcessisset omne celũ eẽ mobile:ꝛ nullũ eẽ imobile.

Et ad rõnes primo factas:ꝓm sua ꝑncipia: sic respõdet. ¶ Ad ꝑmã diceret ꝙ celuꝫ magis moueret ad vnã partẽ q̃ ad aliam:nõ est ex parte celi quiescẽtis:sed ex parte itelligẽtie: que aliter influit in vnã partẽ ꝛ aliter in aliaꝫ:sicut prius declarabat in ꝓsimili de aia itellectiua in ordine ad corpus.Et ꝓpter hoc vna pars celi dicit dextrũ:ꝛ alia sinistruꝫ:ꝛ alia ante:ꝛ alia retro.Et qz motus est a dextro per ante ad sinistrum.Ex hoc est ꝙ celũ taliter mouetur qualiter mouet. Posset ẽt dici: ꝙ hoc eẽt ex libera voluntate intelligẽtie mouẽtis. ¶ Ad scdam dico:ꝙ vltima spbera nõ mouet motu localiꝫ be ne mouet motu eiusdẽ speciei cuꝫ motu localiꝫ de hoc ꝑus fuit dictũ in ꝑmo huius. ¶ Ad tertiã dico:ꝙ celum nõ hꝫ fixionem oppositã motui:sed hꝫ bene fixionẽ motui recto oppositã:ꝛ illa sufficit:ꝛ hꝫ illam a sua nã:ꝛ a deo. ¶ Quãdo aũt dicitur in de motib⁹ aialiuꝫ:omnẽ motuꝫ indigere aliquo fixo:itelligit de motibus aialiuꝫ. ¶ Ad quartaꝫ ꝛ ad quintã simul dicendũ est:ꝙ ab eterno sic ordinatũ fuit a deo:sed qõo nãliter maneat vel variet talis ordinatio dicam postea:cũ tractabo qõnes de cẽtro celi sicut est terra. ¶ Ad vltimã dico:ꝙ nõ est ad ꝓpositũ:qz si esset celũ gescens:tũc alibi ꝛ alibi habitãtes:haberẽt in suis oriẽtibus aliã ꝛ aliã plagã celi quiescẽtis:ꝛ ita etiã in suis occidentibus ꝛ in suis meridieb⁹ ꝛ in angulis terre ꝛ in angulis noctis.Et cũ oẽs astrologice iudicãtes aspicerẽt ad ascẽdentia in suis orientib⁹:ꝛ ita nõ faceret ad ꝓpositũ virtus talis vel talis plage ipsius celi qescẽtis ꝛ imoti.Cã aũt quare planeta in vna ꝑte celi est vigorosior q̃ in alia: est alius ꝛ alius modus ꝓyciẽdi suos radios sup ista iferiora: qñ est in oriente:ꝛ qñ est in alia ꝑte celi.Et sic est finis qõnis.

¶ Adhuc autem sine labore propter neqꝫ vnã indigere violenta necessitate ꝛc. Textu cõmenti tertij. Questio. IX.

Secundum propositoꝝ erat. vtrũ celũ moueat cũ pena ꝛ fatigatione.Arguit ꝑmo ꝙ sic.celuꝫ mouetur cũ resistẽtia.g̃ celuꝫ mouet cũ fatigatione ꝛ pena.ꝓñia tenet:qz resistẽtia est causa fatigationis ꝛ remissionis potẽtie motiue.añs probat:qz celum mouet certa velocitate:ꝛ cũ certa velocitas sequatur certã ꝓportionẽ potentie mouẽtis ad resistentiã:sicut pꝫ 7° physicoꝝ.videtur ꝙ celũ moueatur cũ resistentia. ¶ Et ꝓfirmatur hoc scdo:qz nisi celũ moueret cuꝫ resistentia:sequeret ꝙ moueret velocitate ifinita:hoc est falsuꝫ.ꝓñia probatur: ex eo ꝙ potẽtia naturalis mouẽs sine resistẽtia moueret velocitate infinita: sicut solet dici de motu grauis simplicis in vacuo. ¶ Et cõfirmat hoc tertio.si circa idem mobile sint diuerse virtutes diuersos motus intẽdentes:ille sibiinuicẽ resistunt:ꝛ quãdã violẽtiã iferunt:ꝑ quã causat fatigatio: sed sic est in celo.nã motor diurnus quãlibet spherã planetaꝝ mouet:ꝛ inclinat ad vnũ motum:scilicet diurnum:ꝛ alter motor:scilicet proprius mouet ꝛ inclinat eandem spberaꝫ ad alium motuꝫ.s.in obliquo circulo contra diurnuꝫ.ergo illi motus ꝛ illi motores sibiinuicẽ resistunt:ꝛ est simile sicut videmus in animali.anima eniꝫ inclinat ad motuꝫ naturalẽ de isto loco ad illuꝫ locuꝫ:ꝛ grauitas corporis inclinat ad aliuꝫ motũ deorsum: ꝛ hec iclinatio resistit motui quẽ anima itendit:ꝛ ꝓpter hoc animali accidit fatigatio ꝛ labor. ¶ Cõfirmat hoc quarto:qz Aristo.dicit scdo huius in dando cãm quare superiores planete longius tẽpus apponũt in ꝑficiendo suas circuitiones q̃ planete inferiores quãtuꝫ ad suos motus ꝓprios.hoc enim dicit esse:qz vltima spbera motu diurno mouet velocissime:ꝛ eã q̃tuꝫ ad illum motuꝫ assequunt spbere planetaꝝ:ꝛ sic qz ille mot⁹ velox videt resistere motib⁹ ꝓprys:ꝛ magis videt posse resistere spberis ꝓpinquiorib⁹ illius vltime spbere:ideo ille tardius mouent motibus suis ꝓprys.vnde saturnus triginta apponit annos ad perficiendũ vnaꝫ circulationẽ.luna aũt que est infima vnum mẽsem solum.ergo videt ꝙ Aristo.in motu celi imaginet resistentiam ꝛ violentiam.

¶ Et cōfirmatur ꝶ quinto. vnū corpus simplex nō habet nisi vnū motū simplicē nālem: sicut dictū est ꝑmo huius. ergo cū sphera lune sit corpus simplex: ⁊ moueatur pluribus motibus: oportet vnū illorꝝ motuū esse preter naturā ⁊ habētē quasi modū violētie: ⁊ hoc cōcordat dictis astrologorꝝ dicētiū: ꝙ vltima sphera rapit alias iferiores motu diurno. raptus aūt videtur sonare quandā violentiam. ¶ Cōfirmatur hoc sexto. qr celū trahit secū ignē ⁊ aerē in supiori regione: sicut dicitur ꝑmo metheororꝝ: ⁊ cum sic trahant̄ preter ꝓprias ⁊ nāles inclinationes eorꝝ: videtur ꝙ resistant trahēti. ergo saltem ex igne ⁊ aere: motus celi resistētiā habere videtur. ¶ Scōo ad principale illa que quādoqꝫ mouētur tardius: quādoqꝫ velocius: vident̄ moueri cū fatigatione: sic est de quibuscūqꝫ planetis. ergo ⁊c. maior est nota: qr retardatio motus videtur esse signū fatigationis. minor patet de planetis: qui qñqꝫ dicunt̄ stationarij: qñqꝫ directi: qñqꝫ retrogradi. ¶ Tertio. nisi virtus motiua celi eēt fatigabilis: sequtur ꝙ ipsa eēt ifinita itensiue: hoc est falsum. cōsequētia pꝫ. ex eo ꝙ de facto haberet potētiaꝫ mouendi per tēpus infinitū sine fatigatione. vnde si eēt aliqō aial qō posset vigilare per tēpus infinitū sine fatigatione: videt̄ esse potētie infinite. ¶ Quarto. nam dicit Arist. in de somno ⁊ vigilia: ꝙ omnis virtus nālis est fatigabilis. mō motus celi cum sit nālis est a virtute nāli. ergo videt̄ esse a virtute fatigabili: qō est intentum.

Oppositum volūt Arist. ⁊ Cōmē. dicit enim Arist. ꝙ celū mouet̄ sine labore: ⁊ sine aliq violētia ⁊ difficultate: ⁊ Cōmē. dicit: ꝙ sine fatigatione: qr nō est ibi aliqua ꝓprietas: que dr esse cā fatigationis.

In ista qōne erūt duo articuli. ꝑ° enim videbit̄ qd sit fatigatio: ⁊ q̄ sit cā fatigationis: ⁊ in qbus reperiatur. 2° respōdebit̄ ad quesitum.

Quantum ad ꝑmū sciendū est: ꝙ fatigatio ꝓprie loquēdo est diminutio virtutis actiue cognoscitiue pp longā eius actionē: que qdē virtus diminuta per requiē pōt restaurari vel recupari. Et dicit̄ notāter virtutis actiue ad denotāduꝫ ꝙ potētia pure passiua nō est fatigabilis: ⁊ addit̄ cognoscitiue: ad denotādū ꝙ potētie actiue nō cognoscitiue non sunt fatigabiles. vnde lapidem in descēdēdo nō dicimus fatigari: nec ignē in cōburendo: ⁊ sic de alijs. Et vlterius additur ꝓpter longā eius actionē etiā ad denotādū ꝙ hō nō ꝓprie fatigatur si fit factus impotens ex senectute vel egritudine vel ex defectu mēbri. Sed si fiat impotēs vel minus potēs: qr nimis ambulauit vel nimis vigilauit: dicimus ipm eē fatigatū: que qdē in potētia vel minor potētia fit ꝓpter exhalationē spirituū: quos nā mittebat ad mēbra laborātia: qui cū expirauerint mēbra fiunt ipotētia: donec tales spūs p requiē fuerint recupati: ⁊ nō solū spūs: imo ēt humores mittunt̄ ad mēbra laborātia: ⁊ fit q̄dā inordinatio in corpore pp quā corpus fit minus potens: donec p requiē fuerint spūs recuperati: ⁊ humores ordinati. ¶ Tūc fit ꝑma ꝓclo. nulla fit fatigatio sine actione disponēte ad corruptionē. pbat̄. nulla fit diminutio virtutis sine tali actione. ḡ nulla fit fatigatio sine tali actione. ꝓña tenet: qr oīs fatigatio est diminutio virtutis p diffōnē fatigationis. añs pbat̄: qr si debet eē virtutis diminutio: ꝑꝫ ꝙ sit alteratio. ⁊ p ꝓñs actio corruptiua. ¶ Scōa ꝓclo. ꝙ cā fatigationis est ꝓprietas. pꝫ ꝶ: qr ꝓprietas est cā actionis corruptiue: ⁊ actio corruptiua est cā fatigationis. ḡ sil'r ꝓprietas est cā fatigationis. ꝓña pꝫ. p illā maximā: qcqd est cā cause: est cā causati. añs pꝫ quātuꝫ ad ꝑmā eius ptē ꝑmo de gnōne. scōa aūt pars añtis erat ꝓclo ꝑcedens. ¶ Tertia ꝓclo. nulla virtus agens sine resistētia est fatigabilis. pꝫ: qr ibi deficit cā fatigationis: puta resistētia ⁊ ꝓprietas. ¶ Sed diceres ꝑ: sensus agit sine resistētia ⁊ ꝓprietate: ⁊ tñ fatigat̄. Rādet̄ ꝙ ad cognitionē sensitiuam cōcurrūt plures actiones. vna est actio obiecti in sensum: alia est ipsamet cognitio. deinde alie sunt ibi actiones concurrētes alteratiue ⁊ dispositiue ad corruptionem organi ⁊ potētie. Modo ꝫ ꝑme due actiones fiant sine resistētia ⁊ ꝓprietate: tñ vltime actiones nō. Et iō bene ꝓcedit̄: ꝙ ex primis duab⁹ actionibus po⁹ sensitiua nō fatigat̄: nihilominus ex actionib⁹ vltimo dictis bene accidit fatigatio: imo aliquando totalis corruptio. ¶ Quarta ꝓclo. ꝫ ꝓprietas sit causa fatigationis: nō tamē omnis potētia agens cū cōtrarietate est fatigabilis. pꝫ de igne: qui ꝫ agat cū ꝓprietate: tamen nō solemus dicere ignē fatigari: ⁊ hoc est ex eo: qr ꝫ cōtrarietas sit causa fatigationis: nō tñ est causa fatigationis sufficiens: sed cū hoc requirit̄ ꝙ potētia agens cū contrarietate: vel ad cuius actionē cōcurrit actio ꝓrioꝝ sit cognoscitiua. ¶ Quinta ꝓclo. omnis potentia cognoscitiua agens cū ꝓprietate vel ad cuius actionem requirit̄ actio cōtrarioꝝ est fatigabilis. patet: qr iuxta actionē illius potentie possunt esse sufficientes cause fatigationis.

Quantum ad scōm articulū. sit ista ꝓclo. ꝙ quilibet motus celi fit sine fatigatione. ista cōclusio pbat̄ sic. ꝑmo ex parte mobilis: illud mouet̄ ifatigabiliter qō nullo modo cōtrariat̄ motori: nec p se: nec p accñs: sed sic est de celo respectu itelligētie. igit̄ ⁊c. maior est nota ex precedēti articulo. nā causa fatigationis est cōtrarietas: ⁊ resistētia per se vel per accidēs repta in actione mouētis: vel in aliqua alia ꝑsupposita ab actione mouētis: vel ipsaꝫ cōcomitāte. minor patet: qr celuꝫ oino absolutū est a grauitate: leuitate: caliditate: ⁊c. ⁊ vniuersaliter ab omni tali qualitate cui aliqd est ꝓrium. ¶ Scōo celuꝫ nō resistit motori. ergo motor mouet ipm sine fatigatione. cōsequētia tenet ex precedēti articulo. añs pbat̄. nam si resisteret motori: tunc iclinaret̄ ad quietē vel ad motū cōtrariorum: ⁊ si ita eēt: tunc iam moueret̄ violente: sed hoc est falsum ex eo ꝙ tunc nullo modo fuisset tādiu sic motum: ꝓpter hoc ꝙ nullum violentū diu durat. ¶ Tertio arguitur ad idem: ⁊ hoc ex parte virtutis mouētis. nā si itelligentia fatigaret̄ in suo motu quē facit in mouēdo celum non posset mouere perpetuo: cuius tñ oppositū probat Aristo. octauo physicoꝝ. nisi ipsa esset ifinita intēsiue. modo hoc est falsum. nā tunc quelibet itelligētia mouens esset deus: qō nullus cōcederet sane mentis. ꝓñtia tenet per hoc: qr si cōtinue fatigaretur cōtinue remitteret̄: sed nō pōt ꝓtinue remitti: ⁊ cū hoc ꝑpetuo mouere nisi esset ifinita intēsiue. ergo cōcludit̄: ꝙ vel itelligentia nō perpetuo moueret celum: vel mouet ipm sine fatigatione: vel de facto est ifinita intēsiue: sed ꝑmū ⁊ tertiū sunt ipossibilia. ḡ 2m̄ est sustinendū. ¶ Quarto. virtus mouēs celum est idiuisibilis. ḡ ifatigabilis. añs patat 12° metaphysice. ꝓsequētia pbatur. qr cū fatigatio sit diminutio virtutis: vel saltē dispositiua ad talem diminutionē: ⁊ cum indiuisibile nō possit diminui: sequitur ꝙ indiuisibile nō potest fatigari. ¶ Quinto. intelligētia mouens celum est inuariabilis ⁊ intrāsmutabilis: ideo dicit Aristo. ꝑmo huius. talia entia sicut itelligentias nō mēsurari tēpore. ergo itelligētia non pōt velle mouere vna vice velocius q̄ alia: vel tardius. ergo si fatigaretur: ⁊ moueret tardius q̄ vellet esset coacta: ⁊ sic non esset libera: qō est contra Aristo. 12° metaphysice.

Ad rationes. ¶ Ad ꝑmā: celuꝫ mouet̄ cum resistentia. negatur: ad probationē velocitas: sequitur proportionem ⁊c. dico qō hoc intelligit̄ de mouentibus mere naturaliter: non de agentibus voluntarijs: qualis est intelligentia mouens. ¶ Ad secundam confirmationē. negatur consequētia: ex eo ꝙ celum mouetur ab agēte voluntario. vnde quis dubitat quin potētia mo-

nens voluntaria pōt mouere aliqd̄ graue in vacuo succes/
siue:nō obstāte ꝙ moueret sine resistentia:nec ēt est simi/
le de graui moto in vacuo a potētia nāli ⁊ de celo moto si/
ne resistentia:qr de nā grauis est eē: ⁊ ꝑmanere deorsum:
sed nō sic est de nā celi in aliquo loco ꝑmanere.non enim
est de nā solis magis esse in oriente q̄ in occidēte:⁊ ita q̄/
uis nō sit resistentia vel violentia:nō tm̄ opz ꝙ subito fiat
in oriente ⁊ in occidēte. ¶ Ad tertiā ꝓfirmationē:dico ꝙ
motus diuersi diuersoꝝ orbiū nō sibiinuicē resistunt:nec
sunt sibiinuicē cōtrarij:qr dictū est prius:ꝙ motui circula
ri nihil est ōrium:⁊ etiā ex eo:qr mot⁹ diuersi ipsoꝝ orbiū
celestiū:quoꝝ vnus est versus vnā ptē:⁊ alter versus aliaz
sunt sup diuersis polis:⁊ ideo nō se mutuo ipediūt. ¶ Ad
quartā ꝓfirmationē:dico ꝙ hoc nō est ꝓpter hoc ꝙ supe/
riores orbes plus violentent:sed hoc est ꝓpter influentiaz
supioris orbis:que maior est in orbib⁹ planetaꝝ supiorib⁹
q̄ iferiorib⁹:de hoc postea dicet diffusius. ¶ Ad quintaz
ꝓfirmationē:cōcedo ꝙ vnū corpus simplex nō hz ꝓm na/
turā sibi appropriatā nisi vnū motū simplicē nālez:sed cū
hoc pōt stare ꝙ hz illum ⁊ vnū aliuz:qui tm̄ nō est sibi nā/
lis nec violentus:sed inest ei preter nām:⁊ est ei imptinēs:
qr nec ad ipm̄ sequtur ꝓz nām illius orbis:nec ei repugnat.
Et qm̄ dicebat:ꝙ in motibus orbiuz planetaꝝ sit quidam
raptus:dico ꝙ hoc nō est bene dictū:lz ad bonū itellectuz
possit capi.s.ꝙ in orbib⁹ planetaꝝ recipit influētia ab orbe
supremo regulariter moto ab oriente in occidētē:que qdē
influētia mouet tales orbes motu diurno cū h̄ ꝙ dicti or/
bes mouent motib⁹ ꝓprys:sed talis mot⁹ diurnus: sicut
dictū est:nō est dictis orbib⁹ nālis nec violentus:sz preter
nām:de quo qdē motu preter nām qd sit:⁊ qualis sit lati⁹
dicebat p̄mo hui⁹. ¶ Consilr dicat ad ꝓfirmationē vlti/
mam. ¶ Ad 2ᵐ p̄ncipale:dico ꝙ ibi aliqm̄ est retrograda/
tio:⁊ nō est ꝓp lassitudinē vel fatigationē potētie mouen/
tis:nec ꝓp planetā motū cū resistentia: sed hoc accidit ꝓp
aggregationē pluriū motuū in vno mobili. ¶ Ad 3ᵐ nega
tur ꝓma:ꝓpter hoc ꝙ itelligētia nō mouet celū cū resisten
tia: verūtm̄ si moueret cū resistētia:⁊ cū h̄ nō eēt fatigabi/
lis:tūc sequeret ipsaz eē ifinitā itēsiue:sz qr nō mouet cuz
resistētia:nō opz si est ifatigabilis ꝙ ꝓp h̄ sit ifinita itensi
ue. ¶ Ad 4ᵐ p̄ncipale:dico ꝙ Arist. h̄ itellexit nō simplr
de omni virtute nāli:sz de omni virtute cognoscitiua:que
per longā eius actionē diminuit. Et sic est finis qōnis.

¶ Necesse igit terrā esse. hec enim gescit in me/
dio ⁊c. Textu cōmē. XVIII. Qō. X.

Ertium propositoꝝ erat. vtruz illa
ꝓma sit bona. celū mouet. g̃
necesse est terram gescere. pbat ꝙ nō. ꝓms
est falsuz. ⁊ ams vex. g̃ ꝓma nō valet. ꝓma te
net. ams pbat: qr nullā terrā necesse est ge/
scere eo ꝙ nullā terrā nēce est esse. ⁊ p ꝓms
nullā terrā necesse est eē gescentez. ⁊ p ꝓms
nullā terrā necesse est gescere. alia aūt pars amtis cōcedit
cōiter ab oibus. ¶ Scdo ꝓfirmat hoc: qr pōe est terram
moueri. g̃ nō necesse est ipsaz gescere. ꝓma tenet. ams pba/
tur: qr pōe est ꝙ plus gmetur de grauitate ex vna parte q̄
ex alia: ⁊ si sic fieret: ipsa moueret. ¶ Probat tertio ꝙ de
facto semp mouet: qr semp grauitas ab aliqua pte plus di
minuit q̄ ab alia. s. a parte quā respicit sol: que cōtinue est
alia ⁊ alia ꝓm ꝙ sol mouet circulariter super terrā. g̃ ad h̄
qd̄ mediū grauitatis terre maneat mediū mundi videt ꝙ
oporteat terrā semp moueri: si ꝓtinue alia ⁊ alia pars ter/
re efficit leuior. ¶ Scdo ad p̄ncipale. oppositū ꝓmtis non
interimit ams. g̃ ꝓma nō est bona. ꝓma tenet ex regulis ꝓse/
quētiaꝝ. ams pbat: qr nō sequtur: terra nō quiescit. g̃ celum
nō mouet: ex eo ꝙ motus celi est prior naturaliter quiete
terre: ⁊ ideo ex positione vel remotione getis terre nō se/
quit positio nec remotio mot⁹ celi. ¶ Tertio. si tota terra
eēt in loco ignis: ipsa moueret descēdēdo sicut vult Arist.
in lra: ⁊ tm̄ nō ꝓp hoc celū desineret moueri. ¶ Quarto. si
dicta ꝓma valeret: hoc videret eē pro tanto ꝙ si terra mo
ueret: ⁊ nō quiesceret: tūc celū nō bzet se aliter ⁊ aliter ad
terrā: sed ꝓbo ꝙ nō ꝓpter hoc: qr lz h̄ ita eēt. si terra mo/
ueret cū celo ab oriente in occidētē: tm̄ hoc nō sic eēt si ter
ra moueret cōtra celū. ¶ Quinto. deus pōt mouere totaz
terram cū ipso celo: nec propter hoc celum quiesceret.

Oppositum vult Aristoteles in littera.

Pro ista qōne sciendū est ꝙ cū dr celū mouet.
g̃ necesse est terrā gescere ly ne/
cesse pōt eē determiatio ꝓsequētie: vel pōt eē pars ꝓmtis.
p̄mo mō esset sensus. hec ꝓma est necessaria: celū mouet. g̃
terra quiescit. scdo mō eēt sensus: ad istam celū mouet: se/
quit ista: necesse est terrā gescere. modo in ꝓposito ly ne/
cesse debet accipi ꝙ sit nota ꝓmtie: ⁊ nō pars ꝓmtis. ¶ Se/
cundo notādū est: ꝙ aliqua ꝓma eē bona itelligit duplr:
vel eē bona gratia forme: vel eē bona gratia materie. mo/
do clarū est dictā ꝓmam nō valere gratia forme. nō enim te
net in oibus terminis: ⁊ ideo in ꝓposito intendit vtruz sit
bona gratia materie. ¶ Et quātū ad hoc sciēdū est: ꝙ plu
res sunt modi: qbus diuersi volūt ostēdere dictā ꝓmaz va/
lere gratia materie. p̄mus supponit ꝙ hec est nēcia: terra
quiescit. scdus supponit ꝙ necessariū sequtur ad quolibet: si/
cut ex ipossibili sequtur quodlibet. Tunc ꝓm p̄mū moduz
defendēdi p̄dictā ꝓmam diceret ꝓmam valere gratia ma/
terie: virtute duaꝝ dictaꝝ suppositionū. Sed hoc non va/
let: qr terrā quiescere nō est necessariū simplr: seu non est
tale necessariū qd̄ seq̄t ad qd̄libet. vnde sicut nō ex omni
ipossibili: sequtur qd̄libet: sed solū ex ipossibili iplicante cō/
tradictionē: seu ex illo qd̄ est ipossibile de forma: sicut eēt
copulatiua ex partib⁹ sibiinuicē ōdicētib⁹ cōposita. sic ēt:
nō qd̄libet necessariū sequtur ad qd̄libet. ¶ Scdo. qr h̄ nō
intēdit Aristo. qr sic nō magis sequtur terrā quiescere ad ce
luz moueri q̄ ad sortē moueri. ¶ Scdus modus defendē/
di dictā cōsequētiā est iste. supponit enim ꝙ omne qd̄ mo
uet indiget quiescēte fixo vt dicit Aristo. in libro de moti/
bus aialiuz: ⁊ ideo si celuz mouet: oportet ꝙ sit talis mot⁹
circa aliqd̄ quiescēs fixum: quod non videt aliud q̄ terra
quiescens. ¶ Sed illud adhuc nō sufficit: qr Aristo. in de
motibus animalīū soluz loquit de motu ꝓgressiuo: ita ꝙ
semp aial in suo motu indiget aliquo appodiamento fixo:
nec adhuc oportet ꝙ illud quiescat simplr: sz ꝙ quiescat:
vel moueatur aliter q̄ ipm̄ aial qd̄ mouet: sicut patet de
boie qui potest moueri in naui mota: sed quia celū nō mo
uetur motu progressiuo: ipm̄ nō indiget aliquo tali appo/
diamēto fixo: sup quo moueat. ¶ Tertius modus defen/
dendi dictā cōsequētiaz est supponēs ꝙ moueri est aliter
se habere q̄ prius respectu alicuius quiescētis. ergo si nul
lum esset quiescēs videret ꝙ celum non moueret. modo
nullum est quiescens: nec ignis: nec aer: nec aqua: respectu
cuius motus celi se habeat vniformiter aliter ⁊ aliter nisi
terra que est in cētro. vnde si esset alibi q̄ in centro celum
nō describeret equales angulos sup eam in tēporib⁹ equa/
libus. ergo necesse est ꝙ illud quiescēs respectu cuius celū
mouet: sit in centro: sed illud nō est aliud q̄ terra: nec pōt
esse aliud. g̃ necesse est ipsam quiescere in centro. ¶ Sed
iste modus adhuc nō videtur sufficere. nam ad hoc ꝙ ali/
quid moueatur: nō oportet ꝙ habeat se aliter q̄ prius ad
aliquod extrinsecuz: sed sufficit ꝙ habeat se aliter ⁊ aliter
q̄ prius intrinsece. vnde si deus moueret totalē mundum

motu recto:sicut est possibile put dicit articulus Parisiensis q̃ totalis mũdus nõ bẗet se aliter ⁊ alr ad aliqd extrinsecũ:lz bene bẽret se cõtinue aliter ⁊ aliter intrinsece: ꝟm q̃ in ipso ꝓtinue eẽt alia ⁊ alia pars motꝰ. ¶ Scõo.nã ꝟm astrologos:epiciclus mouet circa cẽtrũ ꝓpriũ:in quo qdẽ centro nõ est aliqd quiescẽs sed totuz mouet.ergo nõ opz omnẽ motũ esse circa aliqd quiescẽs. ¶ Tertio.nã si terra moueret ꝯ motum celi:celũ posset se bẗe aliter ⁊ alr ad terrã:⁊ tñ tunc terra nõ qesceret sed moueret:sed ipm celum nõ baberet se aliter ad terrã:cũ terra moueret cuz celo ab oriente in occidẽtẽ circulatiõe eque veloci. ¶ Quartus modus defendẽdi dictã ꝓñam est magis ꝑbabilis:⁊ illum approbo:pro quo supponit ꝑmo q̃ motꝰ celi scõaria intẽtione tanq̃z ꝓpter finẽ:est ꝓpter gnõnẽ ⁊ corruptionẽ istoꝝ iferioꝝ: put dicit Cõmẽtator. ¶ Supponit scõo q̃ si gñatio ⁊ corruptio sunt necesse est elemẽta ⁊ alia esse: ⁊ eo modo quo debẗ ordinari respectu gnõnis ⁊ corruptionis:⁊ pro salute generabiliũ ⁊ corruptibiliũ. Tunc arguit sic.celum mouet.ergo gnõnes ⁊ corruptiões istoꝝ iferiorum sunt.ꝓña tenet:ꝑ locũ ab effectu cause finalis ad causam finalez:per ꝑmã suppositionẽ:tũc vltra:gnõnes ⁊ corruptiones istoꝝ iferioꝝ sunt.ergo elemẽta ⁊ alia sunt.ſ.requisita ad generationẽ ⁊ corruptionẽ:⁊ ad salutẽ gñabiliũ ⁊ corruptibiliũ:sed hoc est terrã quiescere in medio:super cuius vna parte aquis discooperta generabilia ⁊ corruptibilia:sicut sunt boies:plante:⁊ alia aialia saluent.ergo terra quiescit.ꝓsequẽtia tenet ꝑ scõam suppõnez.ergo a ꝑmo ad vltimũ.si celũ mouet terra qescit. ¶ Sed notãduz est q̃ illud nõ itelligit de quiete terre simplr:sed de qete terre a motu circulari vna cũ celo circulando eque velociter. Et sic pz qũo dicta ꝓña est necessaria:nõ simplr:sz supposita gnõne ⁊ corruptione nãli:⁊ ordine consueto.

Ad rationes. ¶ Ad ꝑmã põt dici:q̃ semp est eadẽ terra:saltẽ vnitate ꝓtinuationis: eo mõ quo dicimus secanã eẽ modo eundẽ q̃ fuit sunt centum anni:lz nõ sit eadẽ terra semp idẽtitate simplr dicta quo mõ dicimꝰ celũ eẽ mõ idẽ qd fuit sunt cẽtũ anni. Uel põt dici:q̃ terra non semp qescit:lz sp qescat terra. ¶ Ad cõfirmationẽ scõaz bene ꝓcedo q̃ nõ est necẗiuz simpliciter terrã quiescere:lz bene sit necẗiuz ex cõditione:sicut dictum est in qõne:vel põt dici:q̃ semp terra qescit saltez taliter q̃ nõ põt nãliter multũ amoueri de suo ioco:lz qñqz moueat tota:semp tñ adhuc manet in eodẽ loco vel ꝓpe. Et per idem rñdeat ad tertiã ꝓfirmationẽ: ⁊ aliter potest respõderi ad tertiã ꝓfirmationẽ dicẽdo q̃ nõ quecũqz leuificatio ab vna parte facit eam moueri:⁊ hoc ꝓꝑ aerẽ resistentẽ ex alia ꝑte. ¶ Ad scõm ꝑncipale:dico q̃ illa ratio bene ꝑbat:q̃ motus celi nõ est cã quietis terre nec ecõtra: lz celũ ⁊ influẽtie sint cause quietis per influẽtiã gñalem. ¶ Ad tertiã illa bene ꝓbat dictã ꝓñam nõ eẽ necessariã simpliciter sicut dictũ est. ¶ Ad quartã pz ex quarto modo defendẽdi dictã ꝓñam valere. ¶ Ad qntaz:dico q̃ bene ꝓbat dictã ꝓñaz nõ eẽ bonã simplr seu gratia forme: ⁊ hoc cõcedit sicut dictũ est. Et sic est finis questionis.

¶ Quoniam autẽ celuz tale corpus enim quoddam diuinum propter hoc habet circulare corpus qd natura circũmoueatur semper ⁊c. Textu cõmenti.XVII.

Questio. XI.

Uartum propositoꝝ erat. Utrum ista ꝓñtia sit bona:celum semp mouet.g̃ necesse est ipm moueri pluribus motibꝰ. Et arguit q̃ nõ.añs est verũ ⁊ ꝓñs falsum:sed ex vero nõ sequitur falsuz. ergo dicta ꝓña nõ valet.q̃ ꝓñs sit falsum. patet ex eo q̃ ipsius celi nõ sunt plures motus.pz ex eo.nã celũ est vnũ corpus nãle.vnius aũt corporis nãlis non est nisi vnus motus nãlis sicut dicebat ꝑmo huius. ¶ Et cõfirmat hec.nã alia simplicia sicut sunt ignis:aer:aqua:terra:nõ sunt mobilia nisi vno motu nãli.igit nec celum est mobile pluribꝰ motibꝰ. ¶ ⁊ꝰ supremũ celũ semp mouet: ⁊ tñ nõ mouet plibus motibꝰ.g̃ ꝓña ꝓposita nõ valet.

Oppositum vult Aristo.in littera.

Pro ista qõne sciendum est q̃ ad hoc q̃ dicta ꝓña valeat nõ sufficit dicere q̃ ꝓña valeat:qz ꝓñs est necessarium:⁊ ꝓpter hoc sequitur ad qõlibet:sed opz assignare aliam cãm ꝟm ꝓcessum Aristo. sicut dicebat in priori qõne. ¶ Et ideo sciẽdũ est pro rñsione ad qõnez:q̃ celũ moueri pluribꝰ motibꝰ nõ itelligit de toto celo carbegorematice sumpto: sed itelligit q̃ vna pars celi moueat vno motu ⁊ alia alio. ¶ Deinde sciẽduz est q̃ Arist.in littera qnqz facit ꝓñtias ꝑncipales. ¶ Prima est de qua dicebat in ꝑcedenti qõne celũ semp mouetur.g̃ necesse est terrã semper quiescere. ¶ Scõa.necesse est si terra est:ignez eẽ. ¶ Tertia est.si duo elnta extrema sunt:necesse est itermedia esse:scz aerẽ ⁊ aquã. ¶ Quarta est.si ista elemẽta sunt:necesse est gnõnẽ ⁊ corruptionẽ eẽ. ¶ Quinta est.si generatio ⁊ corruptio sunt:necesse est celum moueri pluribꝰ motibꝰ.Ex qbus sequitur sexta ꝑncipalis arguẽdo a ꝑmo ad vltimũ.ſ.si celũ semp mouet necesse esse ipm moueri pluribꝰ motibꝰ.Tunc de bonitate istarum ꝓsequẽtiaꝝ videamus ꝑ ordinẽ. ¶ De ꝑma visuz est in ꝑcedenti qõne. Scõa aũt ꝑbat.si vnũ oppositoꝝ est in mã:⁊ reliquuz.mõ ignis ⁊ terra sunt ꝯria ꝟm suas qualitates.ergo si terra est:ignis est. ¶ Scõo.si vnũ extremũ est aliud est:ita q̃ si deorsuz est sursum est:⁊ impossibile est q̃ locus sursuz sit vacuus:⁊ illud qd ibi est nãliter est leue sicut ignis.g̃ si terra est deorsuz:ignis est sursum. ¶ Sed diceret aliquis.videt q̃ nõ opz q̃ si vnũ ꝯrioꝝ sit in mã:q̃ reliquum sit vel possit esse.nã plenũ ⁊ vacuuz sunt ꝯria:⁊ tñ non opz si plenũ sit.q̃ ergo vacuũ sit vel possit eẽ. Similiter finitum ⁊ infinitũ sunt cõtraria:⁊ tamẽ nõ opz si finitum sit.q̃ ergo ifinitũ sit vel possit eẽ. ¶ Scõo diceret aliquis.nã videt q̃ ignis ⁊ terra nõ sunt ꝓtraria.nã igni contrariat aqua.g̃ si cuz hoc sibi ꝯriaret terre:tunc vni plura essent ꝯria.mõ hoc est falsum.naz tñ vnũ vni opponitur per Arist.10.meta. ¶ Ad ista.Ad ꝑmũ dico q̃ plenũ ⁊ vacuũ nõ sũt ꝯria:sz sunt ꝑuatiue opposita:ita silr nec finitũ ⁊ infim. ¶ Ad scõm dico q̃ nõ est incõueniẽs vni plra esse ꝯria ꝟm diuersas qualitates qualr est in ꝓposito. ¶ Tertia ꝓña ꝑbat.ſ.si terra ⁊ ignis sunt: alia elnta intermedia sunt.Primo.si vnũ ꝯrioꝝ est in mã:reliquũ est i mã.modo ignis ꝑncipalr ꝯriat aque:⁊ terra aeri:vt pz scõo de generatione.nã sicut arguit ibi:q̃litates ꝑme.ſ.caliditas: frigiditas:humiditas:⁊ siccitas:sex modis ꝓnt cõbinari:quoꝝ duo sunt impolles:⁊ alij quatuor sunt polles:ꝟm quos accipit numerus q̃tuor elntoꝝ:que sũt terra:ignis:aer: ⁊ aq̃.ſ. duo extrema:⁊ duo itermedia. ¶ Tertio.posset adduci ꝑ hoc ratio platonicoꝝ:q̃ imaginant q̃ duo elementa extrema.ſ.ignis ⁊ terra:sint sicut duo numeri cubici: sed necẗio iter quoscũqz tales duos numeros sũt duo numeri medij ꝓportiõales:q̃ vident eẽ corrñdẽtes duobꝰ elntis medijs. ¶ 4ª ꝓña ꝑbat:qz si q̃tuor elnta sũt:gnõ ⁊ corruptio sũt: qz sunt ꝯria ꝟm suas q̃litates.g̃ alterabilia ⁊ cõicantia in mã.g̃ gñabilia ⁊ corruptibilia:cũ alteratio sit ꝓpter generationẽ:sicut pz ꝑmo de gnõne. ¶ Quinta ꝓña ꝑbat.ſ.si gñatio ⁊ corruptio sunt:necesse est celuz moueri pluribus motibꝰ:supponẽdo q̃ isti motꝰ inferiores depẽdent a celo moto:lz nõ a motu celi:sicut pz ꝑmo metheororuz.⁊ scõo

de generatione

de gnōne:ꝛ per experiētiaz:sed ad causandū gnōnes ꝛ corruptiones specierū nō sufficeret vnus motus celi:imo necessario requirit cū motu diurno motus solis ꝛ planetaꝝ in obliquo circulo.aliter nō fierent hyems:estas ꝛ mutationes tēporꝝ:nec p ꝓnīs gnōnes ꝛ corruptiōes eo mō quo fiunt.ḡ si gnōnes ꝛ corruptiones istoꝝ inferioꝝ sunt ꝛ debent fieri mō ꝓsueto opz ꝙ celū moueat plurib⁹ motib⁹.
¶ Tūc pbat 6ª ꝓnītia.arguēdo a p̄ ad vltimū sic.si celuz semp mouet:necesse est terra semp gescere.ꝛ p ꝓnīs semp esse:sed si terra est:ignis est:ꝛ si terra ꝛ ignis sunt:elemēta intermedia.s.aer ꝛ aq̄ sunt:sed si q̄tuor elēta sunt:gnōnes ꝛ corruptiones diuerse sunt:ꝛ fiunt in istis iferiorib⁹:sed si gnōnes ꝛ corruptiones diuerse sint:ꝛ fiant in istis iferioribus:nēcē est celū moueri plibus motibus. ḡ de p̄ ad vltimū:si celū semp mouet:nēcē est ipsuz moueri plibus motibus p illā regulā:qñ ad aliqd̄ añs sequit ꝓnīs.qcqd seqt ad ꝓnīs:seqtur ad añs.
¶ Sed diceres:qz ꝓnītie pdicte nō sunt formales nec sīles:sed tenēt ꝛ pbant per diuersa media.ḡ in talibus nō valet arguere de p̄ ad vltimū:sicut pōt exēplificari sic arguēdo.si nullū tēpus est:dies nō est:nox est:ꝛ si nox est:aliqd̄ tēpus est:nō tñ seqtur a p̄ ad vltimuz nullū tēpus est:ergo aliqd̄ tēpus est.
¶ Rñdet. ꝙ omnis ꝓnītia de p̄ ad vltimum est bona:si intermedie sint bone: quātūcunqz vario modo pbentur:qd patet per illā cōem regulā ꝓsequētiaꝝ.si aliqd seqtur ad ꝓnīs:seqtur ad añs.
¶ Aduertendū tñ ꝙ illa ꝓnītia.de p̄ ad vltimū nunq̄z est melior vel formalior:q̄z sit debilior illaꝝ itermediaꝝ:ita ꝙ si aliq̄ illaꝝ sit vt nūc:vel mālis:tūc illa de p̄ ad vltimū erit vt nūc:vel mālis.Et cā est:qz tenet in virtute illius intermedie vel itermedioꝝ si plures sint.
¶ Tunc ad illud exemplū qd̄ adducebat:si nullū tēpus ꝛc.dico ꝙ p̄ᵐ añs: vel est pose vel impose.s.nullū tēpus est:si est pose:tunc illa ꝓnītia itermedia nō valet:dies non est:ergo nox est:ꝛ iō nō mirū:si ēt illa a p̄ ad vltimū nō valeat:nullū tēpus est. ergo aliqd̄ tēpus est.Si aūt p̄ᵐ:añs est simplr ipose.s.nullū tēpus est:tunc ꝓnītie itermedie sunt bone:ꝛ ēt a p̄mo ad vltimū.s.nullū tēpus est.ḡ aliqd̄ tēpus est:cū ad ipose simpliciter sequat qdlibet:sicut in logica demōstratiue adduxi.

Ad rationes. ¶ Ad p̄ᵃᵐ dico.ꝙ vtiqz ipsius celi sunt plures motus:non ꝓm diuersas eius partes:nec huic obstat quin vnius corporis simplicis sit vnus motus nālis simplex:imo ꝙ plus est aliqd̄ celū oino idem in numero.s.aliqs orbis pōt moueri simul pluribus motibus:verū est tñ ꝙ nō ambo sibi insunt naturalr:sed vnus est sibi nālis:ꝛ alter est sibi impīnens.Et qñ dicebat:alia simplicia sicut elēta nō mouent plurib⁹ motibus:dico ꝙ nō est sīle de motu illoꝝ ꝛ de motu celi: ppter hoc ꝙ plures motus recti nō possunt adinuicē cōmisceri in eodē mobili:ꝛ b̄ ppter eoꝝ repugnātiā:ꝛ ꝓietatē:ꝛ bñ plēs motus circulares adinuicē in eodē mobili miscent.
¶ Ad 2ᵃᵐ illa bene pbat ꝙ ꝓnītia ꝓposita nō est formalis:cū quo tñ bene stat:ꝙ est bona gratia materie.

¶ Quod qdem igitur generationē esse necessarium ex his manifestū.si autem generationem necessarium ꝛ aliam esse lationem aut vnā aut plures ꝛ c̄.Textu cō.XX.

Questio. XII.

Quintum propositoꝝ erat.vtrū ista ꝓnīa sit bona:si necesse est generationes ꝛ corruptiones esse hic inferius:necesse est esse plures motus celestes. Et arguit ꝙ nō.si celū gesceret:adhuc hic inferius essent gnōnes ꝛ corruptiones.ḡ ad hoc ꝙ plēs sint gnōnes ꝛ corruptiones hic inferius:non oportet esse plures motus celestes:ꝛ per ꝓnīs cōsequētia ꝓposita nō valet.ꝓnītia tz.añs pbatur.nā q̄uis celum gesceret:adhuc ꝓria sicut ista inferiora puta elemēta essent adinuicē applicata:ꝛ per ꝓnīs agerent in se:vel inter se:ꝛ illud qd̄ esset fortius corrūperet illud qd̄ esset debilius.talis enīm est ꝓriorum natura:ꝙ sint adinuicē actiua ꝛ passiua si fuerint adiuicē applicata:nec apparet quid ꝓhiberet quin cōbureret ꝛ corrumperet stupa:si ei applicaret ignis nō obstāte ꝙ celū gesceret.
¶ Scdo supposito.ꝙ celū nunc inciperet gescere nō ꝓpter hoc aialia ꝛ plāte que mō sunt semp manerent:sed si nō semp manerent aliqñ corrūperent:sed qñ corrumperent:ex eis alia generarent:cuz corruptio vnius sit generatio alterius.p̄mo de generatione.ꝓpter hoc ꝙ materia nō pōt esse sine forma ideo nō obstāte quiete celi:adhuc fierent gñationes ꝛ corruptiones in istis inferioribus.
¶ Tertio celū nō agit in ista inferiora solū per motū:imo etiā per lumē:ꝛ influentiā:ideo lz motus a celo auferet:tamē adhuc ipsuz ageret in ista inferiora per suū lumē ꝛ influentiā:ꝛ ita per illam actionē possent hic inferius aliq̄ generari ꝛ aliq̄ corrūpi.
¶ Quarto posito.ꝙ celū vnico motu moueat:adhuc per illū vnicū motuz applicarent nobis successiue planete frigidi ꝛ calidi:ꝛ sic successiue generaret apud nos modo caliditas:modo frigiditas:sicut videmus p motū solis diurnum:in die est nobis calor:ꝛ in nocte est nobis frigus.

Oppositum vult Aristoteles hic:ꝛ etiaz in 2° de gñatione.Et arguit sic rōne.in essentialiter ordinatis remoto p̄ori remouent posteriora:sicut pz 2° metaᶜᶜ:sed intelligētie p̄:ꝛ ꝓnter corpora celestia secūdario:ꝛ deinde ista inferiora sunt agētia subordinata.ḡ remoto motu:ꝛ actione celestiuz vario:remouerent varij motus ꝛ actiones in istis iferioribus:que apparēt mō fieri:ꝛ per ꝓnīs si in istis iferiorib⁹ debēt fieri varie gnōnes ꝛ corruptiones gñabiliū:ꝛ corruptibiliū. videt ꝙ oporteat esse varios ꝛ diuersos mot⁹ celi.
¶ Scdo eorūdē gñationes ꝛ corruptiōes sūt ꝓrie.ḡ oz ꝙ a causis ꝓrys puenīāt:ꝛ sic cū ista iferiora reganī per supiora:puta p corpora celestia:sicut oñsuz est p̄ metheororꝝ.opz gnōnes illas ꝛ corruptiones eē a ꝓrys agētib⁹ celestib⁹ ꝓrys:saltē vtualr:lz nō formalr:ꝛ opz successiue illa nobis applicari:ita ꝙ vnum post alteꝝ.sic.vz.ꝙ illud qd̄ p vnū ꝓriorꝝ est gñatū:p alterū corrūpat:ꝛ ista successiua applicatio nō pōt eē nisi per motū celi.ḡ sine motu celi nō eēnt hic gnōnes ꝛ corruptiones:nec sufficeret vnus motus:qz tunc oēs dies nāles eēnt adinuicē cōsīles:ꝛ corpora celestia sīlr se haberēt ad nos: lz hore diei bene eēnt adinuicē dissīles.esset enīz dissīlitudo qñ sol eēt in meridie:ꝛ qñ eēt in angulo noctis:ꝛ sic ex vnico motu celi nō viderent puenire gnōnes ꝛ corruptiones tales tam vario mō:q̄les nūc apparēt fieri si celū non moueret plibus motib⁹.
¶ Tertio.si nō eēt mot⁹ celi:nō esset tēpus:qz tēpus est motus celi:vel passio ei⁹.s.motus p̄mus.vt pz 4° physicoꝝ.sz si tēpus nō esset:nullus mot⁹ vel mutatio eēt:qz necesse est oēm motū ꝛ mutationē esse in tēpore:sicut pz q̄rto ꝛ sexto physicoꝝ:sed si nullus esset motus neqz mutatio nulla eēt gñatio ꝛ corruptio cū gnōnes ꝛ corruptiones sint mutationes 5° physicoꝝ.

Pro ista qōne premittenda est p̄ vna suppō. Deinde ponēde sunt ꝓnes.

Suppositio sit ista.ꝙ celū agit in ista inferiora triplici instro.s.motu:lumine:ꝛ influentia.Motu qdem.nam trahit ignē secū vna cū aere existēte vltra mōtes altissimos:sicut pz p̄ metheororꝝ.Lumine etiā sicut pz ad experiētiā:nā suo lumine calefacit ista inferiora.Influētia etiā:qz in pfundo terre vbi nō attingit motus celi nec lumē:generant quedā metalla:ꝛ b̄ est mediāte influētia celi:q̄ est q̄dā q̄litas spūalis in medio:sicut

spēs albedinis vel nigredinis:q̄ q̄litas nō est p se sensibil.

Tunc sit p^a ꝓ.Si celum cessaret a motu stāte lumine ⁊ influētia:adhuc in istis inferiorib⁹ multi fierēt motus ⁊ mutationes:⁊ gnōnes ⁊ corruptiones.pbat:qr ablato motu celi:sed stāte lumine ⁊ influētia:adhuc sol calefaceret ista inferiora:⁊ ipsuz celū influeret in ista inferiora:mediātib⁹ qbus.s.lumine ⁊ influētia adhuc in istis inferioribus fierent gnōnes ⁊ corruptiones. ¶ Scdo sicut prius arguebat.Si celū modo iciperet gescere:nō ppter hoc aialia ⁊ plante:que mō sunt:manerēt ppetua:⁊ sic aliquādo corrūperent:⁊ alia ex eis gnarent:⁊ sic adhuc fierent gnōnes ⁊ corruptiones.¶ Scda ꝓ.Si celū cessaret a motu:nō tn a lumine ⁊ influētia:adhuc eternalr fierēt gnōnes ⁊ corruptiones:alterationes ⁊ motus locales:imo gnationes ⁊ corruptiones hoīum:aialiū:⁊ plantarr.pz:qr lz sub sole eēt nimia caliditas:⁊ essent oia vltibilia vsta:⁊ ex opposito eēt nimia frigiditas:tn in quadris medys eēt tēperamētū mediū:⁊ habitatio cōueniens pro salute plantarr ⁊ aialium.¶ Probat hoc idem.quātū ad gnōnes elemētorr.s.q̄ ppetuo fierent gnōnes:⁊ elementorr adinuicē:qr sub sole cōuerterent oēs aque in aerē vel in ignē:⁊ pportionaliter ex opposito:ppter frigiditatē ibi existētē:ignis ⁊ aer corrumperent:⁊ cōuerterent in aquā:⁊ tūc aqua ibi valde augeret.modo nāle est q̄ aq̄ vbi est eleuatior moueat ad locū declīiorē:⁊ ideo illa aq̄ cōtinue moueretur circa terrā ad locū existentē sub sole:⁊ ille aer vel ignis generatus sub sole moueret etiā ad partē oppositam:⁊ semper aqua sic veniens sub sole iterr cōuertereт in aerem:⁊ aer vadens ad oppositum cōuertereт in aquā. ¶ Istā cōclusionem pono cōtra aliquos:qui dicunt q̄ cessante motu celi:nō tamē influētia ⁊ lumine:per aliqd tēpus fierent motus ⁊ mutationes.s.gnōnes ⁊ corruptiones in istis inferioribus:sed tandē:sicut dicūt ipsi:oia ista inferiora cessarent ab hꝰ motibus ⁊ mutationibus. verbi gra.ponamus q̄ sol mō sit supra nos:⁊ planete frigidi sint ex opposito: ⁊ q̄ celū de cetero non moueat:tunc dicunt ipsi:q̄ sol oia hic existētia calefacit ad sūmū:⁊ ex opposita parte planete fridi oia frigefaciūt ad sūmū:⁊ aliqn:sic dnt ipsi:iste calefactiones ⁊ infrigidationes terminabunt:cū nulla alteratio possit esse ppetua.sicut pz per Aristo.8°physico.⁊ sicut dicunt de calefactione ⁊ infrigidatione:ita dicerent pportionalr de humectatione ⁊ de exiccatione:⁊ de alys alterationibus:qr sic finaliter cessarent oēs alterationes: nec amplius fierent gnōnes ⁊ corruptiones.¶ Breuiter falsitas istius pz per ꝓnem z^am ⁊ pbationē eius:⁊ etiā solutio motiui istorr sic opinantiuz pz volēti cōsiderare.¶ Tertia ꝓ.Cessante motu celi:nō tn lumine ⁊ influētia:lz fierēt gnōnes ⁊ corruptiones in istis inferioribus:aliter tn fierēt q̄ modo fiant:nec ita vario mō fierent:sicut mō fiunt.pz hoc:ex eo qr sol ⁊ ceteri planete nō diuersimode applicarent istis inferiorib⁹:sicut mō applicant cuz celū moueт. ¶ Quarta ꝓ.Si celum nō moueret nisi vnico motu:adhuc fierent gnōnes ⁊ corruptiones in istis inferiorib⁹.pbatur:qr nō minus fierēt q̄ si celum gesceret:sed si celum quiesceret dicte mutationes:adhuc fierent sicut dicit z^a ꝓ. ¶ Quinta ꝓ.Et ista est pro itērione Aristo.in littera.si celum nō moueret nisi vnico motu nō fierent gnōnes ⁊ corruptiones tam elemētorr q̄ aliorr ꝟm illum ordinē:⁊ ꝟm illa loca:ꝟm quē ordinē:⁊ ꝟm que loca apparēt nobis esse: ⁊ pmanere in hoc mūdo.pbat:qr nō essent applicationes agentiū celestiū ad hoc sufficiētes.¶ Ex hoc seqtur 6°cōclusio respō salis ad qōnem:q̄ si debent gnōnes ⁊ corruptiones in istis inferiorib⁹ fieri ⁊ pmanere ꝟm ordinem:⁊ ꝟm loca ꝟm que apparent fieri ⁊ pmanere:necesse est celū moueri plurib⁹ motibus.s.motu diurno:⁊ motu obliquo: qui motus obliquus est planetarr sub çodiaco.patet:nam ꝟm hoc sol ⁊ alij planete aliquando accedunt ad nos:⁊ aliquando recedunt a nobis:⁊ faciunt nobis diuersitatē tempozum:scilicet hyemez ⁊ estatem ⁊ diuersitatē generationum ⁊ corruptionum in istis inferioribus.

Ad rationes. Ille rōnes que posite sunt ante oppositū sunt pro nobis.Alie autē ad oppositū adducte vident esse ꝑ nos:⁊ ideo ad istas dicat. ¶ Primo qdē ad auctoritatē Arist. qd sit dicendū patet ex qnta ꝓne.¶ Deinde ad pmā rōnez post hoc factā que arguebat de agētibus subordinatis:nos diceremus q̄ nulla esset simplr necessaria subordinatio agētiū:nisi ad ipm deū.vnde ita deus si vellet pōt cōburere ligna:si nō essent corpora celestia:sicut si essent.¶ Ad z^am.illa pbat sextaz ꝓnem.¶ Ad 3^am que fiebat de tēpore.dico q̄ nullus motus dicit tēpus nisi pro quāto vtimur ipso ad mensurādū alios motus:⁊ ideo si nō esset mot⁹celi:possemus vti vno alio motu pro tēpore:sicut faciunt aliqui aliqn non videntes celū ppter nubes.vtunt opationibus suis pro tēpore: dicētes tantū operatus sum tēpus est prandendi.Ecce illi sua opatione vtunt pro tēpore:sed q̄ cōiter vtimur motu celi pro tēpore huius:causa est:qr inter oēs motus ipse est regularissimus ⁊ oibus notior ⁊ cōmunior:de quo videndū est in 4° physicorr.Et sic est finis q̄stionis.

¶ De motu aūt ipsius quia regularis est ⁊ non irregularis:deinceps vtiqz dictis erit pertransire ⁊c.Tex.cō.XXXV. Questio. XIII.

Sextum propositorr erat.Utrū mot⁹ celi ab oriēte in occidētē sit regularis.hic vnū supponit:⁊ aliud q̄ritur. supponit enim q̄ celum moueт:quo supposito queritur vtrum motu regulari.

Contra supposituz arguit sic. terra moueт ab oriēte in occidentem.ergo celū nō sic moueт:imo gescit.ꝓnntia pbatur:qr si ambo moueretur ab oriēte in occidētē ꝓtinue:idē punctus celi eundē punctū terre eodē modo respiceret:saltem si sic moueren eque velociter:qd est falsuz.p̄ ad experiētiā:nam tūc sol nobis nō oriretur nec occideret:postq̄ sp eandē partē terre eodē modo respiceret:nec etiā tunc fierent gnōnes ⁊ corruptiones in istis inferioribus:ꝟm illum ordinē:⁊ ꝟm illa loca:ꝟm que apparent fieri.añs pbat:qr ignis moueт ab oriēte in occidētē:⁊ aer silr.g̅ ⁊ terra cum aqua.ꝓnntia tenet.nam nō videt esse maior ratio neqz minor de istis q̄ de illis.añs patet per Aristo.p̄ metheororr. Et probat etiam rōne.nam visum est q̄ comete que generant in suprema regione aeris mouent ab oriēte in occidentem:talez aūt motū non vident habere ex se:sed rōne cōtinentis:puta aeris in quo sunt tanq̄ in loco.ergo taliter nō moueret nisi aer sic moueret.¶ Scdo adhuc cōtra suppositū.Si celū moueret hoc esset motu locali:sed hoc est falsum:cū celū nō sit in loco. ¶ Arguit tertio.adhuc posito q̄ celū eēt in loco nō moueret localr.pbo sic. nā ꝓtinue maneret in illo loco nō mutādo illū:nec ꝟm se: nec ꝟz suas ptes:q̄ nō ꝟz se pz.q̄ nō ꝟz suas ptes.pbat.nā medietas celi q̄ ē ex vna pte eqnoctialis:ita ꝓtinue maneret i eodē loco:sic medietas celi q̄ ē ex alia pte eqnoctial.

Deinde arguit ad qōnē.mot⁹ celi est nālis. g̅ mot⁹ celi nō ē regularis.añs notū est de se:⁊ ꝓnntia pbat:qr motus nālis est in fine velocior q̄ in pncipio:sz talis motus non est regularis:ex eo q̄ motus regularis est quo q̄tū ad suas partes in equalibus partibus tpis eq̄lia pertranseūtur spatia.talis aūt nō est velocior in fine q̄ in pncipio:sz eque velox ⁊ in pncipio ⁊ in fine.¶ Scdo aliq̄

partes celi

partes celi mouetur velocius ⁊ alique tardius.ergo totalis motus celi videt esse difformis:⁊ p ꝓns nõ regularis.ꝓna tenet.ans pbat.nam partes celi ppe polos mouent tardiꝰ q̃ partes celi ppe equinoctiale:qõ pz.qr in equalibꝰ tẽporibꝰ minores circulos describũt.¶ Tertio.stelle deferuntur i celo tãq̃ infixe ei.⁊ iõ si stelle mouent irregulariter: tũc etiã celũ mouet irregulariter:sz stelle mouent irregulariter.pz de luna ⁊ alys planetis:qui aliqñ mouent velocius ⁊ aliqñ tardius:ppter qõ astrologi dicũt planetas eẽ aliqñ directos:aliqñ retrogrados:aliqñ stationarios.

Oppositum probat Aristo.in littera.

In ista qõne. ꝑ exponẽdi sunt quidam termini. ⁊ videndũ est de supposito in questione.Tertio videndum de quesito.

Quantum ad ꝑmũ.sciẽdũ est q̃ dꝛia est iter motũ regulare ⁊ vniformẽ:nam vniformitas motꝰ attẽdit quãtũ ad partes mobilis ita q̃ ille motꝰ dicitur vniformis quo mouet aliqõ mobile.cuiꝰ vna pars mouet ita velociter sic alia:sicut si lapis aliqs descẽderet:nõ obstãte q̃ ille motꝰ in fine eẽt velocior q̃ in ꝑncipio:tñ dicerẽt vniformis ꝓm ppriaz significationẽ vocabuli ex eo q̃ vna medietas illiꝰ lapidis descẽderet ita velocior sicut alia.¶ Motꝰ aũt dꝛ difformis cuiꝰ vna ꝑs mouet velociꝰ ⁊ alia tardiꝰ:sicut eẽt motꝰ rote.ꝑtes enĩ eius circa axẽ nõ mouent ita velociter sic partes circa circũferẽtiã:licet bñ ille ꝑtes eq̃ velociter circuãt.Et iõ nõ est icõueniẽs aliquẽ motũ esse motũ difformẽ:⁊ tñ eẽ circulationẽ vniformez. Penes enĩ aliud attẽdit velocitas motꝰ.⁊ penes aliõ velocitas circuitiõis.vñ illi motꝰ dicunt esse eq̃ veloces:qbꝰ i eq̃libꝰ ꝑtibꝰ tẽporis eq̃lia spatia linearia ꝑtrãseunt.Sed ille circuitiões dicunt eẽ eq̃ veloces:qbꝰ ipa corpa circuẽtia in eq̃libꝰ ꝑtibꝰ tẽporis eq̃les describũt angulos circa cẽtrũ qõ circuũt.Regularitas aũt motꝰ attẽdit ex ꝑte tẽporis:ita q̃ motꝰ ille dꝛ regularis quãdo ipm mobile mouet eque velociter in vna ꝑte tẽporis sic in alia.sz ille motꝰ dꝛ irregularis quo mouet aliqõ mobile qõ in vna ꝑte mouet velociꝰ ⁊ in alia tardiꝰ.Uerũtamẽ sciẽdũ est q̃ aliq distinguũt de vniformitate motꝰ.dicẽtes q̃ põt attẽdi vl ex ꝑte partiũ mobilis:vel ex ꝑte ꝑtiũ tẽporis.Uniformitas ꝑmo mõ dicta est oino eadẽ cũ vniformitate distincta cõtra regularitatẽ:sz vniformitas scõo mõ dicta est eadẽ cũ regularitate.Sed illi nõ vtunt ita ppria vniformitate sic nos vtimur ꝓm dictas descriptiões.¶ Ulterius sciẽdũ est q̃ nõ est icõueniẽs aliquẽ motũ eẽ vniformẽ:⁊ nõ esse regularẽ.pz de motu grauis deorsuz i medio vniformi:qõ mouet vniformiter:qr vna eiꝰ ꝑs mouet ita velociter sic alia: ⁊ tñ nõ mouet regulariter:qr mouet in fine velocius q̃ in ꝑncipio.¶ Silr nõ est incõueniẽs aliquẽ motũ eẽ regularẽ:⁊ tñ nõ esse vniformẽ:pz de rota q̃ in eq̃libꝰ ꝑtibꝰ tẽporis eq̃lia spatia describeret.talis enĩ motꝰ rote eẽt regularis:nõ tñ vniformis.postq̃ ꝑtes illiꝰ rote cẽtrales nõ mouerent ita velociter sic ꝑtes circũferẽtiales.¶ Silr sciendũ est tertio.nõ eẽ incõueniẽs aliquẽ motũ sil esse vniformẽ ⁊ regularẽ.sic si aliqõ graue descẽderet in aliquo medio sic ꝓportionato ex ꝑte resistẽtie:q̃ illud graue in eq̃libꝰ ꝑtibꝰ tẽporis eq̃lia ꝑtrãsiret spatia.tũc enĩz motꝰ illius grauis esset vniformis ⁊ regularis sil.¶ Ulteriꝰ sciẽdũ ẽ q̃ in celo motꝰ põt dici simplex vel cõpositꝰ.⁊ vocat motus circularis simplex:qr est vniꝰ mobilis cõtinui.⁊ super eosdẽ polos.⁊ ab vno motore circũscripto oi motu ꝑterq̃ super illos polos.¶ Sz motus cõpositus dicit resultans ex aggregatiõe pluriũ motuũ simpliciũ i eodẽ mobili sup diuersos polos a diuersis motoribꝰ.Et iste motus cõpositus in ipsis planetis est ille q̃ nobis apparet.Simplices ãt nõ apparent nobis distincti abinuicem nisi per ratiocinationem.¶ Ista notata valebũt nobis ad tertiũ articulum huius questionis in quo respondebitur ad quesitum.

Quantum ad scõm.sciẽdũ est q̃ quidã antiquorũ erãt talis opiniõis q̃ terra moueret ab occidẽte in oriẽtẽ.cõplẽdo in die nãli vnaz circulationẽ:⁊ q̃ celũ gesceret.⁊ ꝑ hoc crediderũt posse saluare apparentia illa q̃ nos saluamus ex motu celi.sic q̃ sol aliqñ est nobis in oriẽte:aliqñ in medio celi:aliqñ in occidẽte:aliquãdo i angulo noctis credẽtes terrã se habere sicut assaturã. ⁊ solẽ sicut ignẽ assantẽ.mõ sic ignis nõ mouet circa assaturã:sz assatura mouet circa ignẽ.ita dixerũt solẽ non moueri circa terrã.sz magis terrã circa solẽ:ppter hoc q̃ terra idiget sole.⁊ nõ ecõuerso.¶ Quãtũ ad opinionẽ istam pono aliquas cõclusiões.q̃rũ ꝑma fit ista.q̃ terra nõ mouet ab occidẽte in oriẽtẽ motu diurno.nec ecõuerso.pbatur.nã si sic seq̃ret q̃ eẽt difficiliꝰ ire ꝓtra occidẽtẽ q̃ ꝓtra oriẽtẽ:qõ est cõtra experiẽtiã.pbat ꝓnntia.nã ex quo terra mouet ab occidẽte versus oriẽtẽ.⁊ aer cuz ea sil.tũc q̃ ambularet cõtra occidẽtẽ haberet aerẽ ꝓtra se motũ.q̃ aũt cõtra oriẽtẽ moueret cũ aere moto:sz difficiliꝰ eẽt moueri cõtra aerẽ motũ q̃ cũ aere moto.¶ Scõo silr seq̃ret ppter eãdẽ cãm q̃ difficiliꝰ esset ꝓycere lapidẽ cõtra occidentẽ q̃ cõtra orientez.¶ Tertio sequeret.q̃ aues non possent bñ volare cõtra oriẽtẽ:qr aer insequẽs tantũ eleuaret pennas earũ q̃ nõ possent bñ volare.vnde videmus q̃ aues nõ volãt cũ vento:sed cõtra ventũ.¶ Quarto seq̃ret.q̃ ꝑiectũ directe sursuz nõ ecõuerso caderet ad locũ a quo incepit moueri:qõ est falsuz.ꝓntia tenet.nã interim q̃ graue ꝓycerẽt sursuz terra vlteriꝰ moueret:⁊ sic i descẽdẽdo directe nõ caderet sup partẽ terre sibi suppositã tũc cũ incepit moueri.¶ Scõa ꝓclusio.si terra sic moueret ab occidẽte in oriẽtẽ.bñ possemꝰ ex hoc saluare aliq̃ q̃ nobis apparẽt ex motu celi:sic ortũ ⁊ occasũ solis ⁊ stellarũ.pz hoc. nã sicut iã sol nobis in termino nri oriçõtis existẽs ꝓtinue ascẽdit plus ⁊ plus sup nostrũ oriçontẽ vsq̃ ad mediũ celi.⁊ tũc ad occidẽtẽ:⁊ tũc ad angulũ noctis mouet.ita si sol gesceret ⁊ terra moueret ab occidẽte versus oriẽtẽ.⁊ nos vna cũ ea:sol ꝓtinue magis nobis.⁊ magis eleuaret tãdiu q̃ appareret in medio celi.⁊ tũc ꝑ vlteriorẽ motuz celi appareret nobis declinare ad occidẽtẽ.⁊ sic tãdẽ iterũ appareret nobis i oriẽte.¶ Tertia ꝓclusio.nõ oia apparẽtia in celo possent saluari ꝑ getẽ celi.⁊ talez motũ diurnũ terre. Probat.nã per getẽ celi ⁊ motũ talẽ diurnũ terre nõ possent saluari oppositiões ⁊ cõiũctiões planetarũ ⁊ distãtie eoꝝ aliquãdo maiores ⁊ aliqñ minores a stellis fixis: vñ ad saluãdũ ista oportet ponere celũ moueri.¶ Quarta cõclusio.celũ ꝓtinue circulariter mouet ab oriẽte ad occidẽtẽ ꝑ meridiẽ:redeũdo ad orientẽ per angulũ noctis.pbat per duo signa.ꝑmũ est.nos videmus q̃ stelle q̃ ꝑmo apparent in ortu postea apparẽt in occasu:sz hoc nõ põt saluari per motũ terre diurnũ sicut dixit ꝑma cõclusio.ergo oz q̃ hoc saluet ꝑ motũ celi:vel per motũ stellarũ in celo gescẽte celo.si dicat primũ : habeo ꝓpositũ.si dicat zm:hoc nõ põt esse.nam tunc celũ eẽt scissibile ⁊ diuisibile.sz hoc est falsuz.nã tũc esset corruptibile:qõ est ꝓtra determinata ꝑmo huiꝰ.ꝓnntia tenet ex eo q̃ stelle moueren in ipo ipz sciendo:sicut pisces mouentur in aqua diuidendo aquã.

Quãtum ad tertium articulum sit prima conclusio ista.q̃ motus ipsius celi nõ est vniformis. pbat ex eo q̃ non oẽs partes celi mouent eque velociter. partes enĩ celi circa equinoctialẽ mouent velocius q̃ partes celi circa polos.ex eo q̃ in eq̃libꝰ partibꝰ tẽporis maiꝰ spatiũ lineale describũt:puta maiorem circunferentiã circa axez mundi.consequentia tenet per diffinitionẽ motus

vniformis. ¶ Scda cõclusio. nullus motꝰ simplex in celo est irregularis: ita ꝙ nec celũ: nec aliqd astꝝ: nec aliq̃ pars celi mouet velocius in vno tpe q̃ in alio: ⁊ hoc motu simplici. s. circũscriptis alys motibꝰ. Et hoc ꝓbat Aristo. sic. ꝑ qꝛ ois motus qui aliqñ est velocior aliqñ tardior: vel ille est velocior in ꝑncipio sicut est motus violẽtus: vel ille est velocior in fine sicut est motꝰ nãlis grauiũ ⁊ leuiũ: vel est velocior in medio sicut est motus aialis: sed motꝰ celi nec est velocior in ꝑncipio nec in fine nec in medio: cũ nec habeat ꝑnm neq̃ finẽ neq̃ mediũ: ꝓpter sui eternitatẽ ⁊ celi spherícitatẽ in quo nec est assignare ꝑnm neq̃ finem neq̃ mediũ. ¶ Scdo. qꝛ irregularitas motꝰ nõ pot venire nisi ꝓpt mutationẽ mobilis aut motoris: mõ mobile puta celũ est inalterabile. Silr motor mouẽs celũ est ĩmutabilis sicut intelligẽtia. g̃ nõ est vnde pot velocitas celi variari. ¶ Tertio. si motus celi nõ eet regularis: sed irregularis. s. aliqñ velocior: ⁊ aliqñ tardior. vl ergo veniret cõtinue retardãdo: ⁊ tũc si hoc eet ꝓportionalr iaꝫ gesceret: ex eo ꝙ ab eterno venisset retardãdo: vel ꝛtinue velocitãdo: ⁊ tũc si hoc esset ꝓportionalr iam moueret subito: eo ꝙ ab eterno fuisset velocitatũ plus ⁊ plus. Si aũt dicat ꝙ venisset retardãdo ⁊ velocitãdo alternatim. hoc mõ pot esse ex eo ꝙ motor mouens ipsum est imutabilis. Ex ista ꝛne patet respõsio ad q̃stionẽ. ¶ Tertia ꝛ. motꝰ celi simplex est circulatio vniformis: non obstãte ꝙ nõ est motus vniformis quẽadmodũ dicit ꝑma ꝛclusio huius articuli. Probatur. nam ex quo motus celi simplex est regularis: tunc partes eius in equalibus partibus tẽporis equales describũt angulos circa axem mũdi: ⁊ hoc sufficit ad hoc ꝙ aliqs motus sit vniformis. ¶ Quarta ꝛ. motus in celo vl in aliqua parte eius cõpositus ex pluribus pot esse irregularis. patꝫ hoc de motibus planetarꝫ: qui aliquando mouentur velocius: aliquãdo tardius per aggregationem pluriũ motuuꝫ in suis orbibus intantũ ꝙ astrologi sicut arguebat añ oppositũ dicũt eos esse aliquãdo retrogrados: aliquãdo stationarios: aliquãdo directos: aliquando processiuos.

Ad rationes. ¶ Ad ꝑm. nego ꝙ terra mouetur ab oriẽte in occidẽtẽ: ⁊ qñ dicebat de igne ⁊ aere sup altissimos montes: bene cõcedo ꝙ moueant vna cũ celo ab oriẽte in occidentẽ: qꝛ sunt ita prope celũ ꝙ virtute influẽtie celestis possunt sic moueri: sed ꝑ nõ opꝫ de terra ꝓpter magnã eiꝰ distãtiã a celo. ¶ Ad ꝛam dico: qd̃ sepe ꝑus dixi: ꝙ motus totiꝰ celi vl celi vltimi nõ est localis: ex quo vltimũ celũ nõ est in loco: bñ tñ est eiusdẽ spẽi cũ motu locali. ⁊ Auicẽna vocat talẽ motũ ꝛm sitũ ⁊ nõ ꝛm locũ. ¶ Ad ꝫam. illa bene ꝓbat ꝙ celũ nõ mouet motu recto: cum quo bene stat ꝙ mouet motu circulari: nec est incõueniens aliqd moueri motu circulari: ⁊ ꝛtinue ꝓm se totũ cathegorematice nõ mutare locũ: sed sufficit ꝙ mutet locum ꝓm suas partes: vel mutaret si esset in loco. ¶ Et quãdo dicebat videt ꝙ celuꝫ adhuc si esset in loco non mutaret locum ꝓm suas medietates. quarꝫ vna est ex vna parte egnoctialis: ⁊ alia ex alia. hoc cõcedit: ꝙ ꝓm talem diuisionem eius in partes nõ mutaret locuꝫ: cum quo tñ stat ꝙ mutaret locũ ꝓm partes eius assignatas ꝓm aliã diuisionẽ: vt si imaginaremur celũ diuidi ꝓm coluros: tũc nõ est dubiũ qn celũ mutaret locũ ꝓm tales ꝑtes: ⁊ hoc si celũ esset in loco. Finalr g̃ dico nõ esse incõueniens aliqd̃ mobile mutare locũ ꝓm ꝑtes assignatas ꝓꝫ vnã diuisionẽ: ⁊ nõ mutare locũ ꝓm partes assignatas ꝓm aliã diuisionẽ. sic g̃ solute sunt rõnes in qbꝰ reprobat suppositũ in qõne.

Deinde respõdeat ad rõnes factas ad questionem. ¶ Ad ꝑm dico. ꝙ nõ opꝫ oẽm motũ naturalem in fine esse velociorem: sed solum hoc est verum de motu naturali locali recto. gratia cuiꝰ tractabo septimum propositorum. ¶ Ad ꝛam. illa bene probat ꝙ motus celi nõ est vniformis: cuꝫ quo bene stat ꝙ est regularis. ¶ Ad ꝫam. illa vadit pro vltima conclusione secundi articuli. Et sic soluta est questio.

¶ Neq̃ velociꝰ vtiq̃ in fine ferret si vi ⁊ extrusione. omnia enim a vim inferẽte longius facta tardius ferunt: ⁊ vnde vi illuc ferunt nõ vi ⁊c. ꝓio celi. Tex. cõ. LXXXIX. Qõ. XIIII.

Septimum propositorꝫ erat. qd̃ dixi esse incidẽtale. vtruꝫ ois motus nãlis fit velocior in fine q̃ in ꝑncipio. Videt ꝑ ꝙ nõ. qꝛ motus celi est motus regularis per ꝑcedentẽ qõnes. ergo nõ est velocior in fine q̃ in ꝑncipio: ⁊ tamẽ est motus naturalis: qꝛ nec violẽtus nec preternãm: ⁊ etiam quia est a ꝑncipio intrinseco. g̃ non ois motus naturalis est in fine velocior q̃ in ꝑncipio. ¶ Scdo. qꝛ augmẽtatio est motus nãlis: ⁊ tñ non oportet ꝙ in fine sit velocior q̃ in ꝑncipio: imo vtplurimũ accidit oppositũ: ꝙ sit motus nãlis. pꝫ per Aristotelem in ꝑmo de gñatione: ⁊ in ꝛo de aia. ¶ Similr arguit de alteratione: nã multe sunt alterationes naturales que in fine nõ sunt velociores. ¶ Tertio. naꝫ sit vnũ mixtũ habens duas libras de igne: ⁊ duas de aere: duas de aqua: octo de terra: ⁊ sit in cõcauo orbis lune: tale mixtũ descendendo cõtinue tardat in suo motu: ex eo ꝙ cõtinue resistẽtia auget: ⁊ potentia motiua diminuit. pꝫ hoc ex eo: nã dum tale mixtum est in concauo orbis lune trahunt tam terra q̃ aqua q̃ aer deorsum. Sed quãdo hoc ꝑtingit ad aerem: aer non plus trahit deorsum: sed tunc solũ trahunt aqua ⁊ terra: ꝙ aer in sphera aeris nõ trahat pꝫ. qꝛ elemẽta appetunt manere in suis locis: ⁊ nõ inclinant ad esse extra ea: qñ aũt dictũ mixtũ pertingit ad aquã: iam aer incipit resistere cuꝫ igne: nec aqua plus trahit deorsum ex quo est in loco suo: sed soluꝫ terra. Ex hoc pꝫ qõo in dicto casu potẽtia motiua ꝛtinue fit minor: ⁊ resistẽtia maior. ⁊ per ꝛñs seqtur ꝙ dicti mixti motꝰ nãlis. s. descensus nõ fit in fine velocior: imo tardior q̃ in ꝑncipio. ¶ Quarto. nã si graue in descendendo moueret velocius in fine q̃ in ꝑnꝰ. hoc videt esse ꝓpter aliqd sibi acqsitum in descẽdendo: qd̃ iuuaret potẽtiã intrinsecã motiuã illius grauis ad mouẽdũ illud graue velocius in fine q̃ in ꝑnꝰ. Tũc pono ꝙ illud graue descẽdat in medio difformi: sic ꝙ mediũ inferiꝰ fit maioris resistentie in tãto in quãto poª motiua ĩtrinseca illiꝰ grauis pot iuuari a tali extrinseco per talẽ motũ sibi acqsito: ⁊ tunc saltẽ illud graue mouebit in illo medio: sic ꝙ nõ mouebit in fine velocius q̃ in ꝑncipio. ¶ Quinto. sit vnũ graue sicut q̃tuor in poª: qd̃ debeat descẽdere per aliqd̃ mediũ vt duo in resistẽtia: tũc vr ꝙ illd̃ graue per illud mediũ moueat ita velociter in fine sicut in ꝑnꝰ: ex eo ꝙ oino vr esse cõsilis ꝓportio potentie mouẽtis ad resistẽtiã in fine qualis erat in ꝑncipio: nam cõtinue videt manere ꝓportio potẽtie mouentis ad resistẽtiã: sicut q̃tuor ad duo. ¶ Sexto. si ois motus nãlis esset in fine velocior q̃ in ꝑncipio: tũc nullus videret esse regularis motus: qd̃ est falsum. ꝓbatur cõsequẽtia: qꝛ ois motus videt esse nãlis: violẽtus: vel animalis. modo motus violẽtus nõ est regularis: qꝛ est in ꝑncipio velocior. silr motus aialis nõ videtur esse regularis: qꝛ est in medio velocior. si ergo ois motus naturalis esset in fine velocior q̃ in ꝑncipio: etiã nullus motus naturalis eet regularis: ⁊ sic simplr nullus motus esset regularis: qꝛ nec violentus: nec aialis: nec nãlis. ¶ Septimo. si sic: sequeret ꝙ si aliquod graue distaret a centro terre distãtia infinita: ꝙ in descendendo versus centruꝫ moueret velocitate infinita anteq̃

tangeret

tangeret centrū:sed hoc est falsum.consequētia vī tenere: ex eo ꝙ motus nālis sic cōtinue intēdit plus ⁊ plus vsus finē.falsitas ꝓnātis pz.nam tūc sequeret:ꝙ tale graue hīet virtutē ifinitā.¶ Octauo. qñ motus nālis nō est:ipse nō est velocior q̃ in p̄n°:sed mot⁹ nālis in fine nō est. ḡ tunc non est velocior q̃ erat in p̄ncipio:tota ratio clara est.

Oppositum vult Aristo.⁊ pbat rōne. naz graue descēdens in fine fortius ledit q̃ in p̄ncipio:qō nō esset nisi in fine velocius moueret q̃ in p̄ncipio.Assūptū pz.nā si aliqs lapis descēderet de alto:⁊ aliqs reciperet illū lapidē ꝓpe initiuz casus nō lederet recipientē:sz si recipet talē lapidē ꝑ magnā distātiā ab initio casus illius lapidis multū lederet recipiētē:qō nō eēt nisi talis lapis in descēdēdo cōtinue intēderet suū motum.

In ista qōne. p̄ erunt ponende distinctiones. 2° opiones de causis velocitationis motus nālis in fine cū suis ꝓbationib⁹. 3° ꝓnes rñsales ad q̃stū cum vna causa velocitationis mot⁹ nālis in fine: cum ꝗbusdā dubys cōtra illā cām:⁊ solonibus illoꝝ.

Quantum ad p̄m sit p̄a distinctio.motuū naturaliū: alius est localis:alius est alterationis: alius est augmētationis vel diminutionis.¶ Scōa distinctio.motuū localiū naturaliū quidā sunt recti ꝗdā circulares.modo q̃stio ꝓposita intelligit de motu locali naturali recto dūtaxat.¶ Tertia distinctio.motū naturalē intēdi in fine pōt intelligi dupl'r.Uno° proprie accipiendo ly in fine.ſ.quādo talis motus desinit esse:⁊ sic motus nālis nō intendit in fine.pz hoc:qz tunc ipse nō est:qz cum motus nālis desinit esse:tūc nō est ⁊ īmediate ante erat.Alio° capitur in fine.hoc est versus finem:⁊ sic capitur in ꝓposito.¶ Quarta distinctio.motū intēdi pōt intelligi dupliciter. Uno modo per duplu3:triplum:quadruplum:⁊ sic vltra. Alio modo qō p̄mo sit aliquātus.Et scōo addat sibi aliqs gradus velocitatis.Et tertio medietas illi⁹ gradus velocitatis.Et q̃rto q̃rta pars illi⁹gradus velocitatis:⁊ sic vltra.¶ Tunc sit p̄ma cōclusio.Si motus intēderet p̄mo mō: fieret ifinitus,pbat exquo p̄mo esset aliquātus:⁊ deinde in duplo velocior:⁊ deinde in triplo:⁊ deinde in q̃druplo: ⁊ sic vltra.¶ Scōa cōclusio.Si intēderet scōo modo nō oporteret ipsum fieri infinitū:imo in casu posset in infinitū intēdi:⁊ adhuc nunq̃ fieri triplus ad seipsum recte in sil'i:sicut si eēt aliqō lignū pedale:⁊ adderet sibi p̄mo medietas semipedalis:⁊ deinde medietas residui de semipedali:⁊ deinde iterꝝ medietas residui:⁊ sic in infinitū:illud lignū qō p̄ erat pedale in ifinitū augeret ꝕm ifinitas ꝑtes ꝓportionales ligni semipedalis sibi addēdas:⁊ tñ nō ꝓpt hoc illud lignū pedale:fic auctū fieret duplū vel triplū ad se:imo si totale lignū semipedale esset sibi additu3 aggregatū ex p̄existente:⁊ addito nō esset duplu3 ad p̄existens: imo solū sexquialterꝝ:sic in ꝓposito esset dicēdū de intensione motus scōo modo dicta.¶ Tertia ꝓclusio.Motus nālis in fine hoc est eūdo versus finē nō statim qñ incipit ⁊ vadit versus finē intēdit scōo modo.pz hoc. nam aliter graue non moueret velocitate infinita anteq̃ veniret ad centrū:si distaret distātia ifinita:cuius oppositū dic̄ Arist.¶ Sed sciēdū est:ꝙ motus nālis non intēdit per duplū triplum ⁊c.sic ꝙ in p̄a parte ꝓportionali hore fit aliquantus:⁊ ꝙ in z^a parte ꝓportionali hore fit in duplo velocior: ⁊ sic vltra.nec etiā sic ꝙ qñ est ꝑtransita p̄a pars ꝓportionalis spatij puta p̄a medietas:ꝙ tunc fit aliquātus:⁊ quādo z^a pars ꝓportionalis spatij fit ꝑtransita:ꝙ tunc in duplo fit velocior:⁊ sic vltra. Nam tūc sequeret ꝙ quilibet motus nālis qui per quantūcunqz tēpus paruuz duraret: vel quo quātūcunqz paruū spatiū ꝑtransiret:ad quēcūqz gradū velocitatis ꝑtingeret ante finez.mō hoc est falsum. ꝓnātia tz:ex hoc ꝙ talis mot⁹ fieret per aliqō tēps:in cui⁹ p̄a parte ꝓportionali eēt aliquātus:⁊ in z^a duplus.⁊ sic vltra: ⁊ ita arguit de spatio.Et iō tertia ꝓ intelligit ꝙ intēditur per duplū triplū ⁊c.ad istū intellectū:ꝙ qñ ipso pertransitum est aliqō spatiū est aliquātus:⁊ qñ ipso est ꝑtrāsitu3 duplū spatiū est in duplo velocior:⁊ qñ ipso ꝑtransitu3 est triplū spatiū est in triplo velocior:⁊ sic vltra.Et ad istū intellectū vadit auctas Arist.de distātia ifinita ḡuis a cētro: scz ꝙ tale graue moueret velocitate ifinita versus finē.

Quantum ad z^m articulū p̄mitto p̄mo vnū gñale oibus opionib⁹.ſ.ꝙ oīs velocitatis intensio causat vel ex cremēto potētie stante resistētia:vel ex decremēto resistētie stante potētia:vel ex ambobus sil'.¶ Tunc est p̄a opinio de causa velocitationis motus nālis in fine:qua supponit ꝙ motus calefaciat.modo imaginat ista opinio ꝙ quādo aliqd graue descēdit per aerem: calefacit ipm aerē:⁊ per ꝓnātis rarefacit:⁊ sic aer ille rarefactus est facilioris diuisionis:⁊ minus resistens:⁊ sic statim adest ibi vna causa velocitationis motus.ſ.decremētū resistētie.¶ Sed ista dicta nō sufficiunt. p̄.qz aer in estate est notabiliter calidior q̃ in hyeme:⁊ tñ idem lapis cadēs ab equali distātia per aerē in estate ⁊ in hyeme nō mouet notabiliter velocius in estate:nec sensibil'r magis ledit q̃ in hyeme.¶ Scōo.naz aer nō calefit ꝑ motū nisi añ moueat ⁊ diuidat ⁊ fricet:⁊ tūc cuz anteq̃ fit mot⁹ ⁊ diuisus resistat graui descēdenti resistētia eius nō est diminuta ꝑ eius calefactionē.¶ Tertio.hō ita velociter mouet manū suā sicut lapis mouet versus p̄n^m sui mot⁹:qō pz ex eo: qz ꝑcutiens alterꝝ manu:lederet euz plus q̃ faceret ille lapis cadens ꝓpe p̄n^m sui motus:⁊ cū homo sic mouēdo aerē nō calefaceret aerē sensibiliter:qz vtiqz perciperet calefactionē.ḡ sil'r ille lapis saltē circa p̄n^m casus nō ita sensibiliter calefacit aerē:ꝙ ex hoc deberet apparere tāta ⁊ ita manifesta velocitatio.¶ Scōa opio imaginatur.ꝙ locus nālis est tanq̃ finis appetitus a corpore qō nāliter mouet ad ipm:⁊ iō q̃to mobile ꝑ suū motuz ꝓpinquus efficit suo loco nāli:tāto ītēsius ⁊ cū maiori conatu mouet se ad suū locū:⁊ ꝓpter hoc in fine mouet velocius q̃ in p̄ncipio:ad sil'itudinē bois boni ꝗ quāto efficit melior tāto cū maiori conatu nitit ad felicitatē seu ad vitā ꝓtemplatiuā que est finis bois.¶ Sed breuiter illud nō valet:qz cum appetitus sit rōne carentie corp⁹nāle plus distans a suo loco naturali plus deberet appetere suū locū naturalē:⁊ sic magis in p̄ncipio velocius deberet moueri q̃ in fine.¶ Scōo. nam icipiat aliqs lapis cadere de alto loco vsqz ad terrā: ⁊ alter lapis ꝓsimilis icipiat cadere de basso loco vsqz ad terrā:tūc isti lapides qñ essent ad spatiū pedale ꝓpe terrā deberent eque velociter moueri:qō tñ est falsuz.nā ille ꝗ diutius est motus velocius mouēte.ꝓbatio ꝓnātie.naz ꝕm dictā opinionē:tunc isti lapides cū sint cōsil'es in grauitate ⁊ eq̃liter distātes a loco eoꝝ nāli equalē haberent appetitū eēndi in suis locis nālibus:⁊ cuz talis appetitus sit cā velociōris motus ꝕm ꝙ dicit opinio.vtiqz tūc isti lapides deberent eque velociter vlterius descēdere.¶ Tertio.nā tūc difficilius eēt leuare vnū lapidē ꝓpe terrā q̃ eūdē magis distantē a terra.hoc est falsuz.ꝓnātia ꝑbat:ex eo ꝙ dicta opinio imaginat graue maiorē habere appetitū ⁊ iclinationē eēndi in suo loco nāli qñ est ꝓpe suū locuz nālem q̃ quādo est magis distans.¶ Quarto. si a valde alto descēdat lapis per spatiū decē pedū:⁊ ibi inueniēs obstaculū gescat:⁊ lapis cōsil'is de baso etiā descēdat per spatiū decē pedū ad terrā.vnus illoꝝ motuū nō percipietur velocior q̃ alter:lz vnus illoꝝ sit ꝓpinquior suo loco nāli q̃ alter.¶ Concludo ḡ ꝙ non ex maiori ꝓpinquitate ad locū nāleꝝ sunt motus grauiū ⁊ leuiū nāles velociores: ꝓpter hoc

q̃ tunc talia corpora sunt ꝓpinqora suo fini ⁊ plus appe-
tentia illũ finem:nec est simile de istis corporibus natura-
libus nõ cognitiuis sui finis:⁊ de hoie tendẽte ad felicita-
tez q̃ sui finis est cognitiuus. ¶ Tertia opio imaginat q̃
in loco nãli est q̃dã virtus alteratiua vel attractiua locati:
⁊ q̃ illa forti⁹ trahit de ꝓpe q̃ de lõge:⁊ q̃ ꝓpter hoc cor-
pus nãle velocius mouet in fine cũ est ꝓpinquius suo lo-
co nãli q̃ mouebat in p̃n⁰ cum erat a suo loco nãli remo-
tius. ¶ Cõtra istã opinionẽ põt argui trib⁹ vltimis rõni-
bus:q̃bus arguebat cõtra opinionẽ precedentẽ. ¶ Et vl-
tra hoc põt cõtra ipsaz argui p̃ sic. si hoc eẽt vez:sequeret
q̃ motus corpoz nãlium ad sua loca nõ eẽt naturalis sed
violẽtus. hoc est falsuz. ꝓñtia tz:ex eo q̃ per dictã opionẽ
entia nãlia traherent ad sua loca nãlia per virtutẽ existẽ-
tem in ipso loco. modo tractus est q̃dam motus violẽtus.
¶ Scõo. sequit q̃ grauiora tardius mouerent deorsum
q̃ minus grauia:sed hoc est falsum. ꝓñtia ꝓbat. nam gra-
uiora plus resisterẽt virtuti trahẽti. ¶ Tertio. sequeretur
q̃ corpora nãlia nõ mouent ad sua loca a q̃cunq̃ distãtia:
qõ est cõtra Aristo. p̃mo huius. ꝓbat ꝓñtia:qz illa virtus
attractiua nõ se extẽderet ad quãcũq̃z distãtiã recte:sicut
neqz magnes trahit ad se ferrũ a quacũq̃z distãtia ꝓpter
determinatã distãtiã ad quã agit:ita neqz virtus attracti
ua traheret ad se locatũ a quacunqz distãtia:⁊ p ꝓñs ip̃m
locatũ nõ a q̃cũq̃z distãtia moueret ad suũ locũ. ¶ Quar
to. seq̃retur q̃ nõ a quacũq̃z distãtia a suo loco nãli ipsum
graue inciperet moueri eque velociter ceteris paribus:qõ
est cõtra experiẽtiã. ꝓñtia ten et ex eo q̃ virtus attractiua
est fortior ꝓpe q̃ lõge:ideo si aliqõ corpus nãle inciperet
moueri ꝓpe suũ locum nãlem:velocius inciperet moueri
q̃ si incepisset moueri remotius a suo loco nãli. ¶ Quar-
ta opinio imaginat q̃ quãto graue plus descẽdit:tãto mi-
nus videt esse de resistẽtia sub eo:scz de aere. ergo cũ gra-
uitas maneat:⁊ resistẽtia diminuat:motus cõtinue plus ⁊
plus velocitat. ¶ Breuiter ꝓtra hoc arguit p̃. nam ꝗm ꝗ
sequeret q̃ si duo grauia ꝓsilia caderẽt versus terrã:vnũ
a loco alto sic q̃ haberet multuz de aere sub se:⁊ aliud de
loco basso:sic q̃ modicũ hẽret de aere sub se. q̃ p̃m incipe-
ret cadere tardius q̃ zm. hoc est falsuz:qz eq̃ velociter in-
ciperet cadere deorsum:qz ꝓpe p̃ncipia suoz motuũ eque
fortiter lederẽt ipediẽtẽ. ꝓñtia tz p sic opinãtes. ¶ Scõo.
qz nõ est vez q̃ ille minor aer in p̃dicto casu minus resi-
stat:qz qñ lapis est ꝓpe terrã adhuc est tãtus aer lateralis
sicut si eẽt remotior a terra:⁊ iõ ita difficile est q̃ aer diui-
sus cedat:⁊ fugiat lateralr sic erat qñ lapis erat remotior:
⁊ cuz hoc eque difficile vel difficilius est qñ lapis est ꝓpe
terrã q̃ aer sub eo cadat in directuz:qz terra obuiat q̃ for-
tius resistit q̃ aer. ¶ Tertio. qz graui in descẽdẽdo vl re-
sistit totus aer qui est sub ipso vna cũ terra:vel aer solus. si
dicat p̃m:tunc nullũ graue sicut eẽt vnus lapis magnus:vl
aliqõ tale descẽderet:ꝓpter hoc q̃ tunc resistẽtia eẽt ma-
ior q̃ potẽtia motiua illius grauis. si autez dicat q̃ solus
aer resistat:tunc seq̃ret q̃ illud graue intẽderet motũ suũ
vsqz ad gradũ velocitatis infinitũ:ex eo q̃ resistẽtia talis
diminueret vsqz ad nõ gradũ:ex eo q̃ illud graue in fine
motus nõ habet aliqd sub se de aere resistẽte. ¶ Quinta
opinio vult q̃ talis velocitatio fiat per aerez insequẽtem
vel aquã vl aliqõ aliud mediũ:⁊ imaginat sic q̃ post ip̃m
graue descẽdens ipse aer rarefit isequẽdo ipsuz graue de-
scẽdens:ne fiat vacuũ ibi vbi erat graue:⁊ q̃ tali pulsu ae-
ris ⁊ motu iuuat ip̃m graue ⁊ velocitatur in descẽdendo.
¶ Istud non valet. nam ꝗm hoc illud qõ esset late figure
ceteris parib⁹ magis velocitaret in descẽdẽdo:cuius op-
positũ docet experiẽtia. ꝓbat ꝓñtia:qz plus de aere inse-
quit ipsuz. ¶ Scõo. sint due sphere equales:vna de plũ-
bo alia de ligno:tũc motus sphere plũbee cũ hoc q̃ est ve-
locior semp magis velocitat q̃ motus sphere lignee:⁊ tñ
eq̃liter de aere insequit vtrãq̃. q̃ insecutio talis ipsius ae-
ris nõ videt esse talis velocitationis causa. ¶ Tertio. qz
si talis sphera descẽdens trãseat per foramẽ:⁊ statim fora-
men reclaudat:ita q̃ aer insequens detineat:non minus
motus velocitabit:ideo talem velocitatẽ non facit aer in-
sequens. ¶ Quarto. nam aer inferius per descẽsuz grauis
condensatus plus videt resistere ⁊ impedire velocitatez:
q̃ aer superius rarefactus ⁊ insequens videat iuuare:vel
saltem tantũ. ¶ Quinto. nam ꝗm talẽ imaginationẽ gra-
ue in sphera ignis minus deberet suũ motũ intẽdere:qõ
tamẽ est falsum. ꝓñtia tenet ex hoc q̃ in descẽsu grauis in
sphera ignis:ipse ignis existẽs super graue descẽdens mi-
nus insequeret ipsuz graue descẽdens:postq̃ ignis est ma
gis leuis:⁊ nature leuis repugnat descẽdere descensuz ali-
cuius grauis insequẽdo. ¶ Sexta opinio p̃mittit sicut in
his que scindunt vbi diuisio precedit diuidens:sicut pz in
quibusdam lignis cũ diuidunt ꝗm longuz facilius est cõ-
tinuare diuisionez q̃ incipere:ita in ꝓposito lz diuisio ae-
ris non p̃cedat ipsum graue:qz tunc esset vacuuz:tamẽ ꝓ-
pter hoc q̃ aer subiectus recedit ad latera fit ibi quedam
rarefactio:que precedit ipsum graue:⁊ ex hoc ꝓtinue mo-
uetur velocius ⁊ facilius. ¶ Sed ista opinio nõ valet:qz
aer directe sub graui magis cõdensatur q̃ rarefiat:⁊ illud
patet bene in simili:si motus fiat per lutum vel aliqõ tale
cuius condensatio esset sensibilis. ¶ Secũdo. nam ex ista
causa non potest reddi ratio aliquoz apparentiũ acciden-
tium ex descensu grauis:sicut q̃ graue descẽdẽdo aliquã-
do reflectitur cum inuenit obstaculũ. Et silr cum plũbuz
appensuz chorde descẽdit ecõuerso reflectit. horum eniz
cause nõ possunt reddi iuxta p̃dictã opinionẽ. ¶ Tertio.
nec exemplum eorum de lignis est ad propositum:qz ta-
lis facilitas diuidendi lignuz fit propter poros ordinatos
in illo ligno ꝗm longum:⁊ quia non sunt sic ordinati ex
transuerso:non ita faciliter ꝗm transuersum diuiditur si-
cut ꝗm longum:sed sic non est de aere:cum non sit corpus
scissibile:sicut patet quarto metheororum.

Quantum ad 3m articulum est alia opinio de cau-
sa velocitationis motus nãlis in fine:⁊
illam approbo. vnde ꝗm istam opinionem imaginãdum
est q̃ ipsum graue in suo motu ad suam grauitatẽ nãlem
acquirit sibi quendam impetum seu grauitatẽ accidẽtalẽ:
que iuuat grauitatẽ nãlem ad mouendũ ipsum graue ve-
locius. Et similiter dicendum est de leuitate:⁊ ꝗm q̃ ip̃m
corpus naturale mouet diutius ⁊ diutius:ꝗm hoc sibi ac-
quiritur maior ⁊ maior impetus:⁊ ꝗm hoc ꝓtinue mouet
velocius ⁊ velocius:nisi tamen hoc impediret per maio-
rem crescentiã ipsius resistentie q̃ esset impetus sic acq-
situs:⁊ imaginãdum est q̃ sicut ille impetus acquirit cõ-
sequẽter ad motum:ita cõsequẽter minoratur vel deficit
ad minorationẽ vel defectum motus. ¶ Et pro ista opi-
nione experimẽtuz habemus tale:q̃ si mola fabri magna
vel valde grauis velociter moueret motu versionis:quã-
do cessares eam mouere:adhuc ipsa diu moueret:q̃ non
videt esse nisi a quodam impetu ab extrinseco sibi acqui-
sito ⁊ impresso sibi amouente:tunc vlterius cuz cessas mo
uere illã molã cõtinue diminuit donec mola cessat a mo-
tu:propter hoc qz forma naturalis mole illius tendit ad
oppositũ. Ita imaginãdũ est ꝓportionaliter in proposito
de motu nãli corporis naturalis ad suũ locum. Et forte si
ista mola sic mota semp duraret sine aliqua diminutione
vel alteratione:⁊ nõ esset aliq̃ resistẽtia corrũpens ipetuz
talẽ ibi generatũ mola ab illo ipetu ꝓpetuo moueret:⁊ sic
si placeret possem⁹ imaginari q̃ nõ oz ponere itelligẽtias

mouentes

mouētes orbes celestes. Pōt enim dici ꝙ qñ deus creauit ſpberas celestes ipse icepit mouere vnāquāqz eaꝝ ſic̄ voluit: ⁊ ſic ab ipetu quē dedit eis adhuc mouent̄: qz ille ipetus ibi nō corrūpit̄ nec diminuit̄ cū nō habeat ibi corrūpēs: postq̄ mobile nō iclinat̄ ad oppo^{m}. Tūc ꝗz iſtā opionē poſſent poni ꝓnes. ¶ Prima eſt. ꝙ cā velocitatōis motus nālis eſt ipet^{9} acqſitus in ipſo mobili: q ꝓñr acqrit̄ ad talē motū nālē. pbat̄ i ſilī de mola fabri q̄ poſt amotionē ꝑncipalis mouētis adhuc mouet̄: ſz tūc nō vī moueri niſi a quodā tali ipetu ſibi ab extrinſeco acqſito. Scdo pbat̄ hoc a ſilī de boie currēte: q poſtq̄ icepit currere ⁊ cucurrit bene velociter nō pōt ſe bñ areſtare qñ vult: ꝙ nō vī eſſe niſi pp talē ipetū in ipſo acqſitū q adhuc vlteri^{9} iclinat ad motū. ¶ Scōm iſtā opionē poſſet reddi cā q̄re graue cuz fortiter deſcēdit ⁊ inuenit reſiſtētiā reflectit̄ verſus partē a qua venit. Unde hui^{9} cā eſt. nā graue in deſcēſu acqrit ſibi talē ipetū q nō ſubito corrūpit̄: ⁊ ideo cū inuenit obſtaculū ille ipet^{9} nōdū corruptus iclinās ad motū nō potēs ipz mouere vlteri^{9} deorſuz mouet ipm ecōuerſo ſurſuz: tādiu ꝙ ille ipetus corrūpit̄. ¶ Juxta illud ēt diceret̄ ꝙ ſi terra eēt pforata totaliter: ⁊ p illud foramē deſcēderet vnū grave bñ velociter vſus cētrū: tūc qñ mediū grauitatis illius corpis deſcēdētis eēt mediū mūdi: illud corp^{9} adhuc vlterius moueret̄ verſus aliā ptē celi pp ipetū nondū in ipſo corruptū: ⁊ ſic in aſcēdēdo qñ ille ipet^{9} deficeret illud graue ecōuerſo deſcēderet: ⁊ in tali deſcēſu itez acqreret ſibi quēdā paruū ipetum quo itez moueret̄ vltra cētrū: ⁊ illo ipetu corrupto itez deſcēderet: ⁊ ſic moueret̄ circa cētruz titubādo tādiu ꝙ nō amplius in eo eēt talis ipetus: ⁊ tunc qeſceret. ¶ Scda ꝓ. ois mot^{9} nālis localis q fit in medio vniformi velocior eſt in fine q̄z in p̄n^{o}. pbat̄. ex eo ꝙ reſiſtētia manet eadē p hypotheſim cū mediū ſit vniforme: ⁊ po^{a} motiua auget̄. ſ. p ipetū acqſitū q ipm iuuat ad motū: p p̄cedētē ꝓclonē. ¶ 3^{a} ꝓclo. ſi aliqs mot^{9} alicui^{9} mixti fieret in vacuo: vbi fuit locus nālis alicui^{9} eīnti talis motus eēt velocior in fine q̄z in p̄n^{o}. pbat̄ itez: qz reſiſtētia manēte eadē. ſ. reſiſtētia intrinſeca po^{a} motiua intēdit̄ p ipetuz q ibi acqrit̄. ¶ 4^{a} ꝓclo. mediū i quo fieret mot^{9} pōt ſic diſponi ꝙ mobile ſimplex moueret̄ in ipſo eque velociter p̄ciſe in fine ſic̄ in p̄n^{o}. pz B ſi mediū eēt diffoime i reſiſtētia ⁊ iferi^{9} plus reſiſteret q̄z ſupius in tāto in q̄to poſſet iuuare talis ipetus acqſitus ad itēſionē velocitatis ipſi^{9} motus. in tali. n. caſu mot^{9} grauis p totū mediū eēt vniformis: ⁊ qd̄ plus eſt: mediū poſſet ſic diſponi ꝙ mot^{9} nālis factus in ipſo in fine eēt tardior q̄z in p̄n^{o}. pz hoc. ſi mediū inferi^{9} eēt plus reſiſtēs q̄z ſupius: in tāto ꝙ illa reſiſtētia eſſet maior quātū ad remittēdū motū q̄z eēt ipetus acqſitus quātū ad itendēdū motū. ¶ 5^{a} ꝓclo. mobile pōt ſic diſponi ꝙ in fine ſui mot^{9} nālis moueret̄ tardius q̄z in p̄n^{o}. iſtā ꝓclonez ſufficiēter pbauit tertia ratio facta ante oppo^{m}. Sed verū eſt ꝙ nō totus ille mot^{9} fieret in medio vniformi: ſed difformi. ¶ 6^{a} ꝓclo. mobile pōt ſic diſponi ꝙ velocius moueret̄ in pleno q̄z in vacuo. pz. nā ſit vnū mobile cōpoſitū ex duob^{9} gradib^{9} aeris: ⁊ q̄tuor terre: ⁊ ſit ſpbera ignis plena ⁊ totū reſiduū vacuū: tūc illud mixtū cū deſcēderet i igne reſiſtēte ſicut vnū. vbi grā. tam aer q̄z terra traberēt ipſuz deorſuz. qñ aūt illud mixtū veniret ad vacuū vbi p̄us erat nālis locus aque: aer iaz īciperet reſiſtere terre trabēti deorſum: ⁊ ſic illud deſcēderet a ꝓportiōe q̄tuor ad duo ī vacuo: vbi p̄us erat locus nālis aque: qd̄ p̄us in pleno puta in igne deſcēdebat a ꝓportiōe ſex ad vnuz: q̄ eſt maior q̄z ꝓportio q̄tuor ad duo: ⁊ p ꝓñs illud mixtū veloci^{9} deſcēdebat in pleno vt in igne: qz ex maiori ꝓportiōe q̄z in vacuo. Iſta rō ſupponit ꝙ a corpore nāli in vacuo circunſcribat̄ appetitus ille grālis corpoꝝ quo appetūt replere vacuuz. Ulterius ſupponit ꝙ corpora nālia grauia ⁊ leuia appetūt manere in vacuo vbi p̄us fuit locus nālis taliū corporuz. ¶ Juxta iſtā opionē dubitat̄ ꝗ talez ipetū. Primo qd generet talē ipetū in motu nāli ipſius corpis. Scdo dubitat̄ a quo corrūpat̄ ille ipet^{9}. Tertio dubitat̄ q̄ res ſit talis ipetus. ¶ Ad p̄^{m} dico: ꝙ talez ipetū generat for^{a} ſubalis mobilis mediante motu. ¶ Ad ſcōm dico: ꝙ talis ipetus corrūpit̄ p abſentiā ꝓſeruātis: puta mot^{9} ⁊ iclinationē ipſius mobilis ad getē: recte ſicut lumē in medio corrūpit̄ p remotionē ⁊ abſentiaz corpis luminoſi. ¶ Ad 3^{m} dico: ꝙ eſt q̄dā q̄litas de ſcda ſpecie qualitatis. eſt enim q̄dā habilitas ⁊ facilitas ad motū. ¶ Deinde dubitat̄ ꝗ ſcdaz ꝓclonē. nā dicūt auctores de pōderib^{9} ꝙ q̄to aliqd plus diſtat a centro tāto eſt grauius ſm ſitum: ex quo vī ſequi ꝙ graue in p̄ncipio ſui mot^{9} qñ multū diſtat a cētro velocius debeat moueri: cū tūc ſit grauius. ¶ 2° graue in deſcēdendo cōtinue fit calidius ⁊ leuius: ex quo mot^{9} calefacit. q̄ ꝓtinue vī moueri tardius ⁊ tardius. ¶ Ad iſta ambo ſimul dico: ꝙ acquirit̄ ibi plus de ipetu in ꝓtinuatiōe mot^{9}: q plus facit ad itēſionē mot^{9} in fine: q̄z poterat facere illa grauitas ſm ſitum in p̄n^{o} ⁊ etiā q̄z poſſet ipedire tanta leuitas quāta ibi acquirit̄ ex caliditate ibi cauſata per motum.

Ad rōnes. ¶ Ad p̄mā dico: ꝙ illud qd̄ dictū eſt intelligit̄ de motu nāli locali ⁊ recto: ⁊ nō circulari: p hoc ēt ſoluit̄ ſcda rō: qz itelligit̄ de motu locali ⁊ nō de alys motib^{9}. ¶ Ad tertiā. illa vadit pro vna ꝓclone poſita. ¶ Ad quartaz: illa ēt vadit pro vna ꝓne poſita. ¶ Ad qntā. nego ꝙ ꝓtinue maneat eadē ꝓportio potētie mouētis ad reſiſtētiā. nā p appōnez talis ipet^{9} po^{a} motiua ꝓtinue itendit̄. ¶ Ad ſextā. negat̄ ꝓñia: qz ſic̄ dictū ē i vna ꝓclone mediū pōt ſic diſponi ꝙ mot^{9} nālis i ipſo maneret p totū regularis. ¶ Ad 7^{am}. ꝓcedo ꝙ tale graue hīet potētiā ifinitā: ꝓcedo ēt ꝙ nō hīet potētiā ifinitā: qz aliqd̄ graue diſtare p diſtātiā ifinitā a centro eſt ipoſe. ad ipoſe aūt ſequtur q̄libet. ¶ Ad octauā. illa bñ pbat ꝙ motus nālis nō intēdit̄ in fine capiēdo finē qñ mot^{9} deſinit eē: cū B tñ ſtat ꝙ bñ itēdit̄ in fine. i. verſus finē. Et ſic ē finis qōnis.

¶ In his enim que de ſubtus plures iam lationes conuenerunt in vnum ⁊ c̄. Textu cōmenti trigeſimi quinti. Questio. XV.

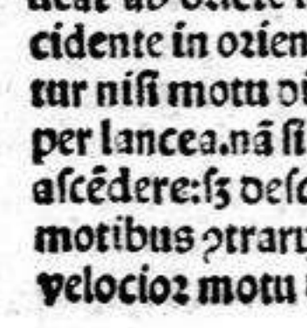

Cauum ꝓpoſitoꝝ erat. vtruz ſpbere celeſtes ſic̄ ſunt ſpbere planetaꝝ plib^{9} moueant̄ motib^{9}. ſ. ab oriēte in occidētē motu diurno: ⁊ ab occidente in oriētē motu ꝓprio. Et arg. p ꝙ nō. nā tales diuerſi mot^{9} vel eēnt eq̄ fortes ⁊ eq̄ veloces: vel vn^{9} eēt velocior ⁊ alter tardior. ſi eēnt eque veloces: tūc ꝓtinue planete manerēt i eodē ſitu ⁊ aſpectu ad nos: ſz B eſt falſuz. ꝓñs pbat̄ a ſilī. Nā ſi aliq̄ muſca aſcēdat ſuper aliquā lanceā aliq̄ velocitate: ⁊ lācea iterim deſcendat p̄ciſe eq̄li velocitate: muſca nō mutabit ſituz nec aſpectū ad aliqd̄ quieſcēs: ſz ꝓtinue bēbit ſe ſimili mō ⁊ nō aliter ad tale qeſcēs. ſilr eēt de boie q moueret̄ in naui: ita velociter ad vnā ptem ſicut nauis moueret̄ ad aliaz. Si aūt dicat̄ ꝙ mot^{9} ipſoꝝ orbium planetaꝝ quoꝝ aliq ſunt ad vnā ptē ⁊ aliq ad aliā: ſic ſe hñt ꝙ vnus eſt velocior alio. capiā q̄ ſpberā ſolis: ⁊ quero vtrū velocius moueat̄ ab oriēte in occidētē motu diurno vel veloci^{9} ab occidente in orientē motu ꝓprio. ſi dicat̄ p̄mū: tūc nō mouetur niſi motu diurno. pbat̄ ſic in ſimili de muſca mota ſuper lancea. nā ſi deſcēſus lancee ſit velocior: muſca non dī aſcēdere: ſz deſcēdere ſolū. aliter enim idez ſimul moueret̄ motibus ꝓtrarys. Si aūt motus ꝓprius ſpbere ſolis eſſet velocior motu diurno eiuſdē: tūc pp ꝓſilem rōnē nō dice-

ret moueri vt vī nisi motu ppio:qō tñ est falsuz. ¶ Et cō firmat B.nā spbera solis q̄si omni die nāli facit vnā reuolutionē motu diurno:vbi in vno itegro anno nō facit nisi vnā reuolutionē motu ppio.g̃ nō pōt dici q̄ mot⁹ ppij⁹ spbere solis sit velocior motu diurno eiusdē. ¶ z°.ipoſe ē idē sil moueri plib⁹ motib⁹ localib⁹.g̃ qō falsa.ꝓña tenet. añs pbo:qz ipoſe est idē corp⁹ sil eē i diuersis locis:⁊ qz diuersi mot⁹ locales sūt ad diuersa loca vī ēt q̄ ipoſe sit idē corp⁹ sil ⁊ eq̄ p̄ moueri ad diuersa loca: sz si mouet ad diuersa loca:p̄us tñ mouet ad vnū ⁊ postea ad aliuz. ¶ 3°.si qō eēt vera seq̄ret q̄ vn⁹ illoꝝ motuū eēt tali orbi nālis:⁊ alter violētus:⁊ sic ille alter nō diu duraret in tali orbe:cū nullū violētū diu duret.p̄ b⁹:sz ꝓñs est falsum.nā oib⁹ motib⁹q nūc sunt i celo semp ꝓsiles erāt in eodē:⁊ semp erūt: supposita eternitate mundi.ꝓña pbat ex eo q̄ ostēsuz est p̄mo hui⁹ vni⁹ corporis simplicis nō eē nisi vnū motū nālem simplicē.cuz g̃ spbere celestes sint corpora nālia simplicia:neutra eaꝝ habebit plus q̄z vnū motū sibi nālē simplicē:⁊ iō si aliqs alter ei inest:vī ei inesse violēter.

Oppositum vult Arist.in lra.⁊ sil'r oppo^m volunt Ptholome⁹⁊ alij astrologi q̄plres.

In ista qōne. Prio recitāda ē vna opio ō q̄sito cū ei⁹ iprobōne. z°rndēdū ē ad q̄sitū.

Quantum ad p̄^m.sciēdū est q̄ erat vna opio.s.Alpetbragi:q̄ oēs orbes celestes mouerētur ab oriēte in occidētē:⁊ q̄ nullus orbiū celestiū mouet ab occidēte in oriētē:lz orbes planetaꝝ ab oriēte ad occidētē mouerēt sup alys polis q̄z p̄^m mobile ⁊ cū B nō facerēt cōpletas circulatiōes in die nāli sic facit p̄^m mobile.vñ imaginabat q̄ in die nāli mobile faceret vnā cōpletā reuolutionē sup polis mūdi ab oriēte in occidētē:⁊ q̄ iteriz ēt orbes planetaꝝ mouerent ab oriēte i occidētē:sup alys tñ polis:suos mot⁹ icurtādo intātū q̄ orbis saturni in die nāli tātū deficit q̄ nō fac vnā cōpletā circuitionē:q̄ in triginta vel tredeciz annis facit vnā reuolutionē min⁹ q̄z p̄^m mobile:sz orbis ionis:qz est remotior a p̄ mobili plus deficit in die nāli q̄ nō faciat vnā cōpletā circuitionē:itātū q̄ in minori tpe q̄z saturn⁹facit vna reuolutiōe min⁹q̄z p̄mū mobile:⁊ ꝓportionalr suo mō dicit de orbe martis:⁊ alys orbib⁹planetaꝝ.vñ mot⁹solis ab oriēte i occidētē tñ icurtat a motu p̄mi mobilis q̄ i vno anno fac vnā reuolutionē min⁹q̄z p̄mū mobile:sz orbis lune q est ifim⁹orbiū planetaꝝ ⁊ maxie distās a p̄ mobili:intātū icurtat i suo motu ab oriēte in occidētē q̄ in vno mēse fac vna circuitiōe minus q̄z p̄mū mobile:ita q̄ ille imaginat q̄ ꝓz q̄ orbes planetaꝝ plus distāt a p̄ mobili ꝓm B plus suos mot⁹ab oriēte in occidētē icurtāt:pp hoc q̄ oīs vtus finita ab aliq̄ agēte deriuata fortior est ꝓpinq̄ q̄z remota: ⁊ iō orbes ꝓpinquores orbi p̄ veloci⁹ ab oriēte ad occidētē mouēt ⁊ remotiores tardius:⁊ vlteri⁹ dicit q̄ pp hō icurtationē apparet sensui q̄ orbes planetaꝝ moueant ꝝ motū p̄mi mobilis:⁊ declat B exēplo.nā cū duo boies mouent nō eque velociter ad idē vbi vī alicui lōge distāti q̄ tardior ad vbi ꝝriuz moueat a quo velocior recedere dignoscit. ¶ Sed breuiter ista opio est ꝝ opionē Ptholomei: ⁊ oiuz astrologorū. Et pōt ꝝ ipsaz argui duab⁹rōnib⁹. ¶ Prima est.si nō esset in motib⁹orbiū nisi dria icurtatiōis:tūc ven⁹ ⁊ mercurius ceteris tpib⁹ deberēt eē oppositi radys solis:q̄ nūq̄z visuz est.vel.n.sunt sub radys solarib⁹ vel sūt vesptini vl matutini.vñ ꝓm Alpbraganū in lib° suo triginta dria:dria quadecima:dic q̄ ad plus ven⁹ a sole elōgat p.48.gradus: ⁊ mercuri⁹ p.26. ¶ z^a rō.nā tūc ꝓm ꝓportionē distantie orbiū planetaꝝ a p̄mo mobili deberet eē ꝓportio icurtationis:qō falsuz est:cū sol venus:⁊ mercurius in suis deferentibus quasi equaliter moueant.luna aūt multū iequaliter:cum tamē mercurius sequatur imediate.

Quantum ad z^m sciēdū est q̄ aliqd moueri simul plib⁹ motib⁹circularib⁹ p̄t itelligi duobus modis.vno° sup eisdez polis.alio° sup diuersis polis. sic q̄ vno motu aliqō mobile moueat sup aliqb⁹ polis.⁊ alio motu sup alys. ¶ Tūc sit p̄^a ꝓclo ipoſe est eūdē orbē moueri ab oriēte in occidētē ⁊ cū B ab occidēte in oriētez sup eisdē polis.istā ꝓnez sufficiēter pbāt p̄^a ⁊ z^a rōnes posite ante opp^m. ¶ z^a ꝓclo.orbes plāetaꝝ mouent ab oriente in occidētē sup polis mundi: ⁊ cū B ab occidēte versus oriētez:sup alys tñ polis. Probat. Primo q̄ moueant ab oriēte ad occidētē notū est ad expientiā:sed z^a ps pbat:qz nos videm⁹ q̄ si aliqs planeta mō est i ariete postea est in thauro:⁊ postea i signo geminoꝝ:⁊ sic ō alys signis çodiaci:sz B nō pōt saluari nisi p motū planetaꝝ ad oriētē vel p icurtationē suoꝝ motuū ab oriēte in occidētē.si dicat p̄^m: cū B nō possit saluari sup eisdē polis sup qb⁹ mouent ab oriēte in occidētē p ꝓcedētē ꝓnez:opz q̄ B sit sup alys polis:⁊ hoc dicit z^a pars ꝓnis.si aūt diceret q̄ B posset saluari p icurtationē mot⁹ planetaꝝ ab oriēte in occidētē:B nō valet ꝓm q̄ pz ex p̄ arti°:ex B pz rñsio ad qōnē.s.q̄ orbes planetaꝝ sil ⁊ semel mouent plib⁹ motib⁹.s.ab oriente in occidētē p meridiē:⁊ ab occidēte etiā p meridiē in oriētē: lz tñ sup alys ⁊ alys polis. ¶ Sed sciendus est q̄ isti motus nō pueniūt ab eadē itelligētia.Sed imaginādū est q̄ orbes planetaꝝ mouent ab oriente in occidētez ex influētia quā recipiūt a p̄mo mobili:⁊ cū hoc qlibet orbis planete bz itelligētiaz sibi appropriatā que mouet ipm ab occidente in orientē:⁊ ille mot⁹ est illi orbi ꝓprius.

Ad rationes. ¶ Prima ⁊ scda vadūt pro p̄^a ꝓne scdi articuli. ¶ Ad tertiam dico:q̄ nō opz q̄ si alicui mobili ī sunt plures motus locales: q̄ si vnus illorū sit ei nālis q̄ alter sit ei violētus:sed sufficit q̄ ei insit preter nām.Et sic est finis questionis.

¶ Manifestū aūt ex his qm̄ ⁊ dicere fieri latoꝝ armoniā tanq̄z cōsonātibus factis sonis:leuiter quidē dictū est: ⁊ supflue a dicētibus ⁊c. Textu cōmenti.LII.

Questio. XVI.

Onum ꝓpositoꝝ erat. vtrū corpora celestia suis motib⁹ causent sonū.Et vī q̄ sic:qz sunt corpora magna ⁊ solida nō cōdēsabilia nec rarefactibilia.g̃ cōfricatiōe eoꝝ adinuicē p suuz motū vident causare sonū:qz sic videmus fieri in alys corporib⁹. ¶ Scdo.qz ex motu violento corpoꝝ solidoꝝ causatur sonus:mō p̄mū mobile vī violenter rapere secū orbes planetaꝝ.g̃ ex tali violētia vī causari sonus. ¶ Tertio.nā videmus hic iferius q̄ corpora velociter mota causant sonū:sicut pz de virga velociter percussa ad aerē:sed qz celuz velocissime mouet vī vtiqz suo motu causare sonū. ¶ Quarto arg.ad idem aūcte antiquoꝝ qui talem sonū vocāt musicā mundanam.

Oppositum volunt Aristo.⁊ Cōmentator secundo huius.

In ista qōne. Primo videdē sunt de hoc opiniones antiquoꝝ.Scdo respōdendum est ad questionē ꝓm intentionem Aristotelis.

Quantum ad p̄mū sciendū est:q̄ de ista qōne fuit vna opio sicut tāgit Arist.in lra:q̄ corpora celestia cārent armoniā suo motu:⁊ B posuerūt multi phi:sic est Pithagoras: Plato: Tullius:Macrobius:⁊ pbāt B rōnib⁹ ante oppo^m positis.vñ dixit Macrobi⁹ q̄ ꝓm hoc theologi illius tempoꝝis posuerunt nouem musas ita q̄ octaua erat celum stellatuz:⁊ alie erāt septem orbes

planetarꝫ:⁊ nona aggregatū ex illis orbibus cōtinēs totaꝫ illaꝫ cōsonantiā. ¶ Scōo de hoc dixit Plato ꝙ in singulis celestib⁹ orbib⁹ site sunt syrenes.i.decantatiōes laudis dei. vnde syren grece idē est qd deo canēs latine. ¶ Tertio de hoc dixit Pithagoras ⁊ Tullius volentes reddere cām q̄re aia delectet in musica:dicūt ꝙ B̄ est ideo: qꝛ aia originē sumpsit ex celo:vbi est musica:⁊ iō delectat in musica:qꝛ tūc quodā modo rememorat de illa musica celesti dulcissima. ¶ Quarto dicūt qdā ꝙ de orbib⁹ celestib⁹ dictū est illud.s.qd scribit:in oēm terrā exiuit son⁹ eorꝫ:⁊ qñ dicebat istis bonis antiqs pribus cur nō audimus talē sonū musicā ⁊ armoniā quē faciūt corpa celestia suo motu: dicerēt ꝙ pp ꝯsuetudinē illū sonū nō pcipim⁹ recte:sicut fabri pp cōsuetudinē audiēdi sonū malleorꝫ illū sonū non ita pcipiūt sicut nō assueti:qd pz:qꝛ nō obstāte tali sono fabri loquunt adinuicē nec ipediunt per talē sonū:ꝙ tñ nō eēt de alys q nō eēnt assueti hd audire sonuz.silr sic est de illis q morant circa strepitū aquarꝫ:illi ēt pp ꝯsuetudinez audiēdi illū sonū nō sic iudicāt de eo nec sic ipediunt per ipm quēadmodū faciūt illi q talez sonū audire nō sunt assueti. ¶ Alr posset dici supponēdo ꝙ sonus est q̄dā q̄litas in corporib⁹ sonātib⁹ ⁊ nō q̄litas existēs in aere medio:qꝛ si eēt q̄litas realr existēs in medio:tūc pueniret ad sensuz ⁊ supponeret auditui ⁊ nō fieret sensatio:⁊ iō sicut dicim⁹ de colore ꝙ est q̄litas nō existēs ī medio realr:sz multiplicat spēz suā ⁊ silitudinē vsqz ad visum:⁊ sic videret:ita dicendū de sono ꝙ eēt q̄litas exñs in corporib⁹ sonātibus: ⁊ nō audiret nisi p spēz ei⁹ mltiplicatā p mediū vsqz ad auditū. ¶ Scōo supponerēt ꝙ sicut ad B̄ ꝙ spēs colorꝫ multiplicet in medio regrit lumē existēs ī medio tanq̄ dispositio disponēs mediū ad recipiēdū spēs visibiles:sic ad B̄ ꝙ sonus multiplicet spēz suā p mediū regrit ꝙ aer circūstet corpora sonātia:⁊ sit tremibilis ad B̄ ꝙ per ipm possit multiplicari spēs soni:⁊ tūc dicerēt ꝙ in corpib⁹ celestib⁹ eēt sonus:sz nō audiret:pp hoc ꝙ aer ꝯtiguus ipsis nō tremit:⁊ iō spēs illi⁹ soni nō multiplicat p ipm vsqz ad nos. Qꝛ aer ꝯtiguus eis nō tremat.pz:qꝛ ipsa suo motu nō mouent aerē motu saltē tremoris. ¶ Cōtra istā opionē:lz nō possit demrari:tñ ꝛ ipsaz pōt argui talr qualr. ¶ Primo. qꝛ si corpora celestia facerēt talez sonū:ille vtiqz variaret sicut velocitates ⁊ tarditates ī corpib⁹ celestib⁹ variant:⁊ si sic vtiqz son⁹ q mō eēt talis q̄lis sonus p̄cedēs nō erat:a nobis dēret pcipi ex eo ꝙ audire talez nō essemus assueti. ¶ 2°.qꝛ bñ pcipimus sonos minores.q̄ magis dēmus pcipere illos. ¶ 3°.qꝛ talis son⁹ est ita magn⁹ ꝙ destrueret oia ista hic iferius. ¶ 4°.maxime destrueret organū auditus: cū excellēs sensibile corrūpat sensuz:imo bñ minores soni q̄ eēnt illi sūt destructiui organi audit⁹.q̄ magis illi. ¶ 5° arguit ꝛ idez ex causis soni:qꝛ ibi nō fit violēta ꝯfricatio: ex eo ꝙ corpa celestia sūt simplr plana ⁊ leuia:⁊ tñ violēta ꝯfricatio regrit ad B̄ ꝙ corpa suo motu causent sonū.

Quantum ad 2ᵐ pono vnicā ꝯclusionē rñsalez ad qōnē ꝟm opionez Aristo.ꝙ corpa celestia in mūdo nō faciunt sonū.pbat.nā frustra eēt ibi talis sonus:ex quo toto tpe eterno talis sonus nō audiret.pbatur etiā p rōnes iprobātes opinionē recitatam.

Tunc ad rōnes.Ad pmam dico ꝙ lz corpora celestia sint corpora magna ⁊ solida: tñ nō ē ibi aliqua pcussio vel expulsio aeris que regrit ad sonuz. Et si dicat ꝙ talis expulsio aeris solū regrat ad multiplicāduz spēm ⁊ nō ad gnōnē soni:hoc nō valet:qꝛ sic ego possum dicere cōsimili rōne ꝙ in quolibet corpore quiescente eēt sonus: sed nō audiret:qꝛ tale corpus qescens nō moueret aerem ppe se motu tremoris:qui quidē tremor requirit ad hoc ꝙ sonus audiat per spēm suam multiplicataz p aerem sic trementem. ¶ Ad scōam nego ꝙ vnus orbis rapit violenter alium.vnde ibi nō est aliquis raptus vnius orbis per aliuz:ex eo ꝙ corpora celestia sunt lenia ꝟm eorꝫ supficies intātū ꝙ ibi deficit illud quo vnus orbis posset se tenere ad aliū quo vnus raperet aliuz. ¶ Ad tertiā dico:ꝙ veruz est ꝙ motꝫ pp sui velocitatē causet sonū:dum tñ ibi ēt adsint alia reqsita ad gnōnez soni:sicut ꝯfricatio aeris:expulsio ⁊ cōsimilia:sed illa deficiūt in motu corporū celestiuz. ¶ Ad q̄rtā dico:ꝙ illi boni antiq patres fuerūt illi⁹ opionis.Aristo.aūt fuit alterius.Et sic est finis questionis.

¶ Celeriorē enim eē maioris circuli velocitatē rationabile eorū qui circa idem centruz collocatorꝫ:sicut enim in alijs maius corpus velocius fertur propria latione: sic ⁊ in circularibus ⁊c̄.

Tex.cō.XLVI. Questio. XVII.

Decimum ꝓpositorꝫ erat.vtruz orbes iferiores planetaruz velocius debeant moueri motib⁹ ꝓprijs q̄ orbes supiores.vt vbi gra.orbis iouis velocius debeat moueri motu ꝓprio q̄ orbis saturni: ⁊ orbis martis velocius q̄ orbis iouis:⁊ sic ꝯñter.Et arguit p ꝙ nō.nā pmum mobile.s.orbis suprемus velocissime mouet motu proprio.s.ab oriente in occidētē sup polis mūdi:qd nō eēt nisi velocissime moueri seu velocit moueri argueret pfectionē in orbib⁹celestib⁹.Tūc sic.q̄to orbes sunt supiores tanto sunt nobiliores:⁊ q̄to sūt nobiliores tāto veloci⁹ debēt moueri motib⁹ ꝓprijs.q̄ orbes planetarū supiores veloci⁹ debēt moueri motib⁹ ꝓprijs q̄ orbes iferiores:⁊ p ꝯñs orbis saturni veloci⁹ mouet vel dēret moueri motu ꝓprio q̄ orbis iouis:cui⁹ oppoᵐ querit qō. ¶ 2° de orbib⁹ celestib⁹ vr eē imaginādu ꝓportionaliter sicut de corporib⁹ infra spherā lune:sz sic est de corporib⁹ ifra spherā lune:ꝙ maiora velocius mouent.pz hoc.nā equus veloci⁹ mouet q̄ formica:⁊ magnus lapis veloci⁹ mouetur vel descendit q̄ paruus.q̄ silr vr ꝙ orbes maiores debeāt moueri veloci⁹: sz hi sunt orbes supiores.q̄ ⁊c̄. ¶ 3° sphere mercurij ⁊ veneris sunt iferiores sphera solis:⁊ tñ nō mouent velocius. nā ille tres sphere eq̄le tps apponūt ad pficiēduz suas circuitiones.s.vnū annū.q̄ nō est vlr verū ꝙ orbes iferiores velocius mouent motib⁹ proprijs q̄ superiores.

Oppositum vult Arist.⁊ alij astrologi:q dicūt saturnū cōplere suā circulationē motu ꝓprio in lōgiori tpe q̄ iuppiter:⁊ iuppiter ī lōgiori tpe q̄ mars:⁊ mars ī lōgiori tpe q̄ sol:ex quo segt ꝙ sphere iferiores veloci⁹ cōplēt suas circulatiōes q̄ supiores:cū iuppiter sit sub saturno:⁊ mars sub ioue:⁊ sol sub marte.

Pro ista qōne sit pma ꝯclo ista:ꝙ ista ꝯña nō valet:orbis iouis citi⁹ pficit suaz circuitionē q̄ orbis saturni.q̄ orbis iouis velocius mouet q̄ orbis saturni.pbat ex eo ꝙ penes aliud mēsurat ⁊ cognoscit velocitas circuitionis:⁊ penes aliud velocitas motus.vñ si orbis saturni q̄tuz ad suā magnitudinē hēret se in eadem ꝓportiōe ad magnitudinē orbis iouis in qua se hz tps in quo saturnus facit vnā circuitionē ad tps in quo iuppiter facit vnā:iuppiter posset suā circuitionē facere in minori tpe q̄ saturn⁹:⁊ tñ eq̄ velociter mouerent: vel adhuc iuppiter tardi⁹ moueret saturno.nā si iuppit duas faceret circuitiōes iteriz ꝙ saturn⁹ faceret vnā:adhuc iuppiter nō tñ ptrāsiret de spatio sic saturn⁹ in faciēdo vnaz:⁊ ideo bene stat orbes planetarꝫ ineq̄liter circuire cētrū motibus ꝓprijs:⁊ tñ eque velociter moueri:vel adhuc orbez illuz velocius moueri qui tardius cōplet suā circuitionez:

ꝛ ideo magna est differētia iter moueri veloci⁹:ꝛ circuire velocius.nā ptes circūferētiales alicui⁹ circuli moti circa cētrū suū quiescēs mouent veloci⁹ q̄ ptes cētrales:ꝛ tñ nō circuūt velocius.¶ 2ª ꝓclo.aliq orbes inferiores aliqbus orbib⁹ supiorib⁹ velocius cōplent suas circuitiōes motib⁹ ꝓprys.pz.nā docet expientia ioue citi⁹ circuire cētrū mundi eūdo de signo in signū q̄ saturnū:ꝛ mars circuit citius ioue:ꝛ sol citius marte:ꝛ luna citius sole.¶ 3ª ꝓclo.nō opz q̄ q̄to orbes planetaꝝ sunt iferiores tāto veloci⁹ cōpleāt suas circuitiōes:ꝛ semper itelligit de motib⁹ ꝓprys.pz de venere ꝛ de mercurio q̄ sunt iferiores sole:ꝛ tñ nō cōplent suas circuitiōes tardius:ꝛ si modico tardius vel velocius: ꝑ tñ nō est ꝓm illā ꝓportionē ꝓm quā sūt iferiores.¶ Sz iuxta istā ꝓbōnē est sciendū:q̄ aliq posuerūt solē ꝛ mercuriū ꝛ venerē in eodē orbe:sz diuersitates apparētes in eorū motib⁹ saluabāt ex hoc q̄ posuerūt solē nō hīe epiciclū in illo orbe:sed mercuriū hīe vnū epiciclū:ꝛ venerē vnuz aliuz.¶ Sed ꝓtra istud:q̄ venus sit sub sole ꝛ mercurius sit sub venere arguit ꝑ:qꝛ cū sol sit fons calōris ꝛ luminis ꝛ regula oīum planetaꝝ ad moduz cordis dz eē in medio eoꝝ:ꝛ hec est snia ꝓtholomei ꝛ Alfragani ceterorūq̄z exptorū in astrologia.¶ Scdo.qꝛ maior diuersitas aspect⁹ repit in mercurio q̄ in venere:ꝛ maior in venere q̄ in sole:ꝛ hoc ipsis se hñtib⁹ vniformiter ad çenith capitis ꝛ ad quēlibet pūctū oriçontis.Ubi aūt ceteris paribⁿ maior est aspect⁹ diuersitas:ibi est maior ad terrā ꝓpinqtas.¶ De ea aūt q̄re orbes iferiores orbib⁹ supiorib⁹ suas cōplēt circuitiones veloci⁹ sunt opiones.¶ Prima est opio q̄ imaginat q̄ ꝑ sit pp maioritatē resistētie.Unā qꝛ orbes planetaꝝ mouent plib⁹ motib⁹.s.motu diurno ꝛ motu in obliquo circulo:ꝛ qꝛ mot⁹ diurn⁹ maiorē hz virtutē in orbib⁹ supiorib⁹ q̄ iferiorib⁹:iō magis retardat motū orbiū superioꝝ q̄ iferioꝝ:ꝛ maiorē ibi facit resistētiā q̄ faciat in orbib⁹ iferiorib⁹:ꝓpter hoc q̄ mot⁹ diurnus ꝛ mot⁹ orbiuz planetaꝝ in obliquo circulo sunt ad diuersas dziaꝓnis. q̄ aūt mot⁹ diurnus maiorē faciat resistētiā in orbib⁹ planetaꝝ supiorib⁹ q̄ iferiorib⁹:vī eē eo q̄ orbes planetaruz supiores sunt ꝓpinqores ꝑmo mobili qō ex se mouet motu diurno:ꝛ suo motu mouet alios orbes iferiores ꝓsimili motu.¶ Sed breuiter istud nō pōt stare:qꝛ in celo nō est aliq̄ talis resistētia seu ipedimētuz.nā illa eēt rōne ꝛrietatis vel ꝛrie iclinationis.mō in celo nō vī esse talis ꝛrietas. Et ex alio.nā prius ꝓbatū est motui circulari nō eē alium motū ꝛriuz:ꝛ p ꝓns mot⁹ diurnus motui planetaꝝ in obliquo circulo nō est ꝛrius:nec resistens nec ipediens aliquo mō motū planetaꝝ ꝓpriū.¶ Alia opio imaginat q̄ causa q̄re orbes planetaꝝ supiores tardius cōplēt suas circuitiōes est pp magnitudinē orbiū.Unde nō obstāte q̄ itelligētie orbiū supioꝝ sunt maioris virtutis ꝛ maioris perfectionis q̄ itelligētie orbiū iferioꝝ:tñ qꝛ hñt reuoluere orbes multo maiores q̄ sint orbes planetaꝝ iferioꝝ ide est q̄ reuoluunt eos tardius.vbi gra.itelligētia orbis saturni est multū maioris pfectionis q̄ itelligentia orbis lune. Et ideo bene ꝓcederē si orbis saturni eēt ita paruus sic orbis lune q̄ sua itelligētia multū citius ipsum reuolueret q̄ reuoluat orbis lune.Et etiā si orbis saturni haberet ꝓsimilē ꝓportionē in magnitudīe ad orbē lune qualē hz ꝓportionē itelligētia orbis saturni in pfectiōe ad itelligētiā orbis lune:tūc eque velociter ꝑcise orbis saturni ꝛ orbis lune reuoluerent.Sed qꝛ orbis saturni ad orbē lune multo maiorem hz ꝓportionē in magnitudine q̄ habeat itelligētia orbis saturni ad itelligētiaz orbis lune i pfectiōe:ide est q̄ multo tardius reuoluit orbis saturni q̄ orbis lune: ꝛ hoc motu ꝓprio:nō obstāte q̄ sua itelligētia est maioris perfectionis q̄ intelligētia orbis lune:ita q̄ finaliter ista opinio imaginat cām q̄nis ꝓposite.s.q̄ vnus orbis planete reuoluit tardius ꝛ alter velocius eē determinatuz excessum itelligētiaꝝ iuicem in vigore:cōbinādo adinuicez magnitudines mobiliū ꝛ velocitates circulationū.cū eniz virtus itelligētie mouētis sic terminata ipsa nō moueret quātūcūqz mobile nec q̄cūqz velocitate:lz nulla esset resistētia: qō pz in simili de lucido finite potētie qō nō illumīat diaphanū in ifinitū:lz nō fit resistētia in ipso diaphano:ita ēt in ꝓposito imaginādū est:lz in orbib⁹ nō fit resistentia ad intelligētiā mouentē:tñ qa sunt finite potētie nō mouent orbes quātūcūqz magnos quātacūqz velocitate motu reuolutionis ꝛ circuitionis.¶ De orbib⁹ aūt solis:veneris ꝛ mercurij:q̄ eque velociter reuoluunt:dico q̄ hoc est pp ꝑ q̄ ibi eadē est ꝓportio pfectionis itelligētiaꝝ adinuicez: qualis est ꝓportio magnitudinū suoꝝ orbiū adiuicē quos mouēt:ita q̄ qualez ꝓportionē hz orbis solis ad orbez veneris in magnitudie:talē ēt ꝓportionē hz itelligētia orbis solis ad itelligētiā orbis veneris in pfectiōe:ꝛ iō ita cito sicut itelligētia solis reuoluit suū orbē magnū:itelligētia veneris minoris pfectiōis reuoluit suū orbē minoris magnitudinis:ꝛ mercurius silr suū.Sed qꝛ q̄tuz ad alios orbes planetaꝝ nō est ꝓsilis ꝓportio pfectionis itelligētiaꝝ adinuicē q̄lis est ꝓportio magnitudinū orbiū adinuicē:inde est q̄ illi orbes a suis itelligētys dissimilr reuoluunt.

Ad rōnes. Prime due hñ ꝓbāt q̄ orbes planetaꝝ supioꝝ mouent veloci⁹ q̄ iferioꝝ:sz ꝓp ꝑ nō opz q̄ reuoluant ꝛ circuāt veloci⁹.vnde si eēnt duo boie.s.soꝛ.ꝛ plo.ꝛ soꝛ.dēret circuire ecclesiā nre dñe:ꝛ plo villā Parisiēsez:pole eēt plonē in cētuplo veloci⁹ moueri q̄ soꝛtes:ꝛ tñ soꝛ.citius cōpleret suā circuitionē q̄ plo.De tertia rōne qd sit dicēdū pz ex qōne.Et sic finit questio.

¶ Pauciorib⁹ entz sol ꝛ luna mouētur motib⁹ q̄ erraticorum astroꝝ quedam ꝛc. Textu cōmenti.LX. Questio. XVIII.

Adecimū ꝓpositoꝝ erat.vtruz sol ꝛ luna pauciorib⁹ debeant moueri motib⁹ q̄ alij planete.Et arguit ꝑmo q̄ nō:qꝛ nālia debēt eē rōnabiliter ordinata:ꝛ qꝛ suprema sphera vno solo motu mouet:rōnabile est q̄ sphere quāto sunt sibi ꝓpinquiores tāto pauciorib⁹ moueant motib⁹:ꝛ ideo vī q̄ sphera imediate post suprema debeat moueri duob⁹motib⁹:ꝛ 3ª trib⁹:ꝛ 4ª q̄tuor.ꝛ sic vlteri⁹:ꝛ si est sic.tunc sphera solis plurib⁹ mouet motib⁹ q̄ sphera martis:ꝛ silr q̄ sphera iouis:ꝛ sic vlteri⁹ascēdēdo. istā rōnez facit Arist.in lra.¶ Scdo.corp⁹ nobili⁹ plures debet hīe opationes.vnde hō plures hz opationes q̄ brutum:ꝛ brutū plures q̄ planta:sz sol est nobilioꝝ planeta q̄ venus ꝛ mercurius.ergo etiā debet hīe plures mot⁹ q̄ habeat venus ꝛ mercurius.

Oppositum vult Aristo.ꝛ similiter astrologi.

De ista qōne q̄tū ad qa est:nō dubitat in ꝓpo⁰: imo presupponit q̄ sol ꝛ luna pauciorib⁹ mouent motib⁹ q̄ alij planete:ꝑ ꝑsupposito dubitat pp qd ita sit.Istā dubitationē nitit soluere Arist.i lra: ꝛ est ꝓsilis dubitatio huic:cū ꝓnceps hēat paucā actionez q̄re q̄ sunt sibi ꝓpinq̄ sic ꝓpositi vel balliui hñt valde multiplices actiōes:ꝛ itez burgēses q̄ sunt remoti⁹ ab ipo hñt pauciores actiōes.in ꝑ enī nō vī eē ordo ꝓueniēs.Et ita in celestib⁹.Cōsilr dubitat cū ꝑm mobile hēat vnicā actionē siue vnicū motū:quo erit q̄ saturnus iuppiter ꝛ mars qui post sequunt hñt plures:ꝛ sol qui postea sequtur hz paucos ꝛ venus ꝛ mercurius qui solē sequunt habēt plures:ꝛ iteruz luna hz paucos:hoc videtur eē valde mirabile cū non

appareat hic aliqua ordinatio: Arist. soluit oia illa p ordinē oiuz ad vnū finē vltimatū: quē finē optime se hñs attingit cū pauca actiōe. nō aūt optime se hñs cū pluri actione. Alter aūt nō potēs ad illū finē attingere attigeret ad vnū finē iferiorē: q tñ est ordinat⁹ ⁊ deseruiēs ad illū finē ꝓncipalē: ⁊ tūc ad illū finē iferiorē attigēdū nō idiget nisi pauca actiōe: ſz alter sequēs ad eūdē finē attingēdū pluri indiget actione: ⁊ sic in multis alys. Cōsequēter vī de ꝓncipe ⁊ balliuo ⁊ burgēsib⁹. ꝓnceps eniz ⁊ balliui itēdūt cōe bonū populi: ad quē finē ꝓnceps attingit cū pauca actiōe. s. cōsulendo ⁊ ꝓcipiēdo: ſz balliui ⁊ ꝓpositi ad illū finē attingēdū idigent plib⁹ actionib⁹: ſz postea vnus burgēsis qui remotior est a ꝓncipe nō attingit illū finē nec itēdit: imo itēdit vnū finē iferiorē. s. diuitias ⁊ regimē ꝓprie domus: q tñ finis subordinat̄ fini ꝓ: ad quē tēdit ꝓnceps cum balliuo: qz ex diuitys ⁊ bono regimine bonoꝝ ꝓtialiū resultat bonū cōe ciuitatis. Modo burgēsis siue ꝓrfamilias ⁊ filij sui ⁊ alij ꝓncipaliores sui fuitores oēs ad eūdē finē itēdūt. s. ad cōem ꝓfectū domus: ⁊ ad illū finē attingēduz ꝓrfamilias pauca vtiť actiōe. s. ꝓsulēdo ⁊ ꝓcipiēdo: ſz filij q̄tū ad hoc plibus vtunť actionib⁹: ⁊ fuitores ꝓncipaliores adhuc plurib⁹. Postea magis recedēdo venit coquus ⁊ pistor q non itendūt ad cōe bonū dom⁹: ſz qlibet eoꝝ itēdit qdā ꝓtiale bonū: qd idiget multa actione. Sic imaginādū de intelligētys: boib⁹: brutis: ⁊ plātis. Boies eniz ⁊ intelligētie tēdūt ad ꝓtēplationē diuinā: ſz intelligētie cū sint ꝓfectiores attingunt ad ꝗ p suas eēntias sine actiōe eis iberēte: ſz bō q est remotior a ꝓ in ꝓfectōe idiget ad ꝗ multis actionib⁹ vt dictū finē attingat. Bruta aūt ad ꝗ nō itēdūt: ſz ad aliquid multo minus. s. ad cognitionē sensitiuā: ad quā nō idigent tāta actiōe sicut bō ad intelligere: ⁊ tūc vlteri⁹ plante nō attigētes ad sensationē ēt pauca indigēt actione. Ita silr de corporib⁹ supcelestib⁹ est imaginādū: ⁊ ꝗ facit ad ꝓpositū. nā supponēdū est q̄ corpora celestia ordinant̄ ad regimen hui⁹ mundi iferioris: sed differēter: qz sphera stellata cū saturno ioue ⁊ marte hñt ꝓprietatē sup eē ⁊ durationez rex ⁊ bonā hitudinē eaꝝ: ⁊ ad ꝗ ꝓsequēdū sphera stellata ꝓp ei⁹ nobilitatē ꝓficit suū officiū vno motu. multe enim stelle plus opant̄ p vnū motū q̄ vna stella p multos: ⁊ ita tres dicti planete ad suū finē intētū ꝓsequēduz idigēt iam plurib⁹ motib⁹: ſz sol venus ⁊ mercuri⁹ dictū finē nō sunt intendētes: ſz vnū aliū: qz eoꝝ influētia est sup mot⁹ ⁊ mutatiōes rex q̄ est iferior fine ꝓmo: ⁊ illū finē attingit sol pauca actione. ven⁹ aūt ⁊ mercuri⁹ cuz sint iferiores sole ad ꝗ idigēt pluri actione: deide est luna q̄ ad illū finē nō itēdit: sed ad aliū iferiorē. s. ad disponēdū mām i istis iferiorib⁹ ad hñ recipiēdū influētias aliaꝝ stellaꝝ: ⁊ ad illū finē attingēdū nō idiget multa actiōe. Ex his pz rñsio ad qōnē. s. q̄ sol ⁊ luna debēt moueri pauciorib⁹ motibus q̄ alij planete: causa huius patet ex ꝗs que dicta sunt.

Ad rationes. ¶ Ad ꝓmā: illa hñ ꝓcederet si oēs planete suis motib⁹ ad eūdē finem intēderēt vt pueniret: ſz qz oēs orbes sup solē intendunt ad vnū finē: ⁊ sol cū venere ⁊ mercurio itendūt ad aliuz: ⁊ luna ad aliū: nō opz talez eē ordinē in multitudine motuum qualis est ordo in situ orbiū. ¶ Ad scdāz: nego q̄ corp⁹ nobilius debeat hre plures opationes in attingēdo eūdez finez: imo dico q̄ pauciores: bene tñ ꝓcedo q̄ assignato vno corpore tendēte ad vnū finē: ⁊ vno alio tendēte ad vnum aliū. vbi grā. sicut boie ⁊ bruto: bene est pōse inter ista corpora corp⁹ nobilius hre plures opationes: ⁊ nō mirū quia tendit in finē nobiliorē. Et sic est finis questionis.

¶ Aerē aūt sub circularis corporis sphera existēte necesse est lata illa icalescere. Et hac maxime cui sol extat ifixus. Propter qd̄ approximāte ipso ⁊ oriente: ⁊ sup nos existēte generat̄ calor ⁊ c̄. Tex. cō. XLII.

Questio. XIX.

Duodecimum ꝓpositorum erat. Utrū sphera solis p suū motū magis calefaciat ista iferiora q̄ alie sphere. Et vī q̄ nō: mot⁹ cāt calorez sic̄ ondit Aristo. ꝓ metheo. q̄ mot⁹ velocior vī cāre maiorē calorē: ſz ꝓm mobile velociⁿ mouet q̄ sphera solis. q̄ p suū motū maiorē vī cāre calorē in istis inferiorib⁹ q̄ sphera solis. ¶ 2° sphera solis nō pōt cāre calorē in istis iferiorib⁹. q̄ qō falsa. ꝓñtia nota est de se. añs ꝓbat̄. nā dato q̄ posset: tūc sphera solis pōt eē cāla: ſz ꝗ est falsuz ex eo q̄ orbes celestes nō sūt susceptiui q̄litatū alteratiuaꝝ disponētiū ad corruptionē: de numero q̄ꝝ est cālitas. ¶ 3° si sic: vel ꝗ eēt imediate vel mediate: nō imediate. pz ꝗ: qz sphera solis nō tāgit ista iferiora. si mediate ꝗ eēt mediātib⁹ alys sphēris itermedys iter ista iferiora ⁊ solē: ſz ꝓbo q̄ nō: qz si calefaceret ista iferiora mediātib⁹ illis sphēris: ꝗ eēt agendo aliqd in illas sphēras: ſz nō apparet q̄ sphera solis aliqd agat in sphērā lune: qz vel ꝗ eēt mot⁹ localis: vel aliq̄ q̄litas: non pōt dici ꝓmū: qz nullus mot⁹ localis q est in orbe lune agit̄ a sphera solis: ſz ab intelligētia orbi lune appropriata vel a ꝓ mobili vel ab orbe celesti sibi imediato: nec ēt ꝓt dici q̄ sphera solis agat i sphērā lune aliquā q̄litatē p suū motū. nō. n. agit in ipa cālitatē ex eo q̄ sphera lune nō est calefactibilis. Si aūt agat in eā lumē de ꝗ nō agit̄ in ꝓposito: qz nō q̄rim⁹ nisi de actiōe p motū localē. mō eq̄lr sphera sol age ret i sphērā lune: ⁊ in ista iferiora si qesceret sic̄ mō cū mouet̄. ¶ 4° mot⁹ nō calefacit nisi disgregādo vel ꝓterēdo: ſz mot⁹ sphere solis. ⁊ silr cuiuscūq̄z orbis celestis nō disgregat nec ꝓterit ista iferiora: qd̄ pz de terra aq̄ ⁊ aere nobis ꝓpinqs: qz sepe videm⁹ oia ista eē i trāqllitate magna ⁊ qete nō obstāte q̄ ꝓtinue celū moueat̄: nec ꝓt dici q̄ celuz disgreget p suū motū sphērā ignis sibi ꝓiunctā. nā illa mouet̄ sil cū celo motu diurno: sic̄ ondit Arist. ꝓ metheo. mō illud qd̄ mouet̄ sil cū alio nō disgregat̄ ab ipso: sic̄ pz de hoib⁹ exñtib⁹ in naui: q cū mouent̄ ad motū nauis nō disgregant̄ p ipz. ¶ 5°. si sphera solis ageret i ista iferiora p suū motū maiorē cālitatez q̄ alie sphere: vel ꝗ eēt rōne sue magnitudinis: vel eēt rōne velocitatis sui mot⁹: vl rōne ꝓpinqtatis ad nos: vl diceret̄: q̄ ꝗ eēt rōne lucis solis. Si dicat̄ ꝓm: ꝗ nō valet: qz tūc maiores sphere sphera solis q̄ sunt sup solē maiorē deberēt gñare calorē in istis iferiorib⁹ q̄ sphera solis: ⁊ hz ꝓpositū. Si dicat̄ 2m: hoc itez nō valet: qz tūc ꝓm mobile cū velocius moueat̄ sphera solis: ⁊ silr sphera lune maiorē dēret cāre calorē in istis iferiorib⁹ q̄ sphera solis. Si dicat̄ 3m: ꝗ itez nō valet: qz tūc sphera lune cū sit nobis ꝓpinqor q̄ sphera solis dēret nos plus calefacere p suū motū q̄ sphera solis. Si dicat̄ vltimū: ꝗ nō est ad ꝓpo^m: qz nō querim⁹ in ꝓposito de actione celi p lumen vel lucē: ſz solū de actione celi per motū localem.

In oppositum videtur eē Aristo. hic ⁊ in ꝓmo metheorozꝝ. ⁊ etiā cōmunis auctoritas astrologorum ⁊ etiam experientia.

In ista qōne est presupponēdū que res sit motus localis: sed ꝗ ꝓtinet ad 3m phicorum. Similiter hic presupponēdū est qūo motus localis calefacit: ſz hoc ꝓtinet ad ꝓmū librū metheorozꝝ. Et ideo istis dimissis ⁊ ꝓsuppositis videndum est de quesito.

Pro quo ꝓ pono istā ꝓnē cōiter ꝓcessaz: q̄ celū agit i ista iferiora p suū motū localē. pz ꝗ: qz suo motu trahit secū sphērā ignis ⁊ aerē suprioē cōtiguuz

ígní:cui' signũ ē.nã alr comete ⁊ ipressiões gñate i supma regiõe aeris nõ mouerent circulariter circa terrã nisi moverent sic ad motũ ꝓtinẽtis.s.aeris:cuius tñ oppo^m^ sepe visum est:imo de qbusdã cometis visuz est sicut dicũt auctores q̃ mouebant de oriẽte ad occidẽtez:⁊ occidebãt sicut sol:⁊ de mane oriebãt sicut sol. ¶ Scda ꝓclo.celũ nõ agit in ista iferioza caliditatẽ p suũ motũ rõne disgregationis facte in istis iferiozib^9^ pp motũ celi.pz hoc ex eo q̃ ppter motũ celi ista iferioza nõ disgregant sic arguebat p q̃rtaz rõnẽ ante oppo^m^. ¶ Tertia ꝓclo.celũ p suũ motũ localez agit in ista iferioza caliditatẽ:friditatẽ:humiditatẽ:⁊ siccitatẽ:ea rõne:qz p ipm celũ p suũ motũ applicant i istis iferiozib^9^ planete ⁊ stelle agẽtes in ea:mõ caliditatẽ:mõ frigiditatẽ:mõ hũiditatẽ:mõ siccitatẽ. ¶ Quarta ꝓ rñsalis ad qõnẽ.spbera solis p suũ motũ magis calefacit ista iferioza q̃z alie spbere.pbat:qz motus spbere solis applicat nobis planetã.s.solẽ:q̃ est magis calefactiu^9^ istoꝝ iferioꝝ q̃z alij planete:⁊ B̃ caliditate pullulatiua ⁊ vinificatiua istoꝝ iferioꝝ:qõ bene pz ex B̃:qz cũ sol igredit p^m^ punctũ arietis ⁊ icipit accedere versus çenitb capitis nri:aues icipiũt cãtare:⁊ cuncta vegetabilia pullulare plus q̃z ante. ¶ Sed diceres:B̃ eqliter faceret spbera solis si nõ moueret:sz gesceret. ¶ Rñdet p q̃ nõ.nã si spbera solis gesceret: tũc inferioza qb^9^ eẽt pñs oino suo calore destrueret ⁊ ꝓsumeret:⁊ calorẽ ipa destruẽtẽ nõ vinificãtẽ induceret. Illud q̃ dictũ est itelligit de calore vinificatiuo ⁊ gñatiuo q̃lis iducit in ista iferioza p motuz spbere solis plus q̃z p motũ aliarum spberaꝝ.mõ quo dictũ est. ¶ Iuxta istã ꝓnez dubitat de mõ p quẽ modũ sol agat in ista iferioza caliditatez. ¶ Ad qõ rñdet q̃ isto mõ q̃ ipse sol agit in spberas iferiozes nõ caliditatẽ:qz nõ sũt calefactibiles:sz aliquã aliã qualitatẽ: puta ifluẽtiã seu q̃litatẽ nõ sensibilẽ:qualẽ ẽt agit in ista iferioza:⁊ talis q̃litas lz pducat in ista iferioza caliditatez: tñ nõ pducit caliditatẽ in spberis ifra solẽ:⁊ B̃ est bñ possibile.nã ista iferioza sunt disposita ad recipiẽdũ caliditatem.orbes aũt celestes nõ. Et est silr de B̃.naz magnes attrahit ferrũ:⁊ tñ nõ attrahit aerẽ itermedium:qz nã aeris nõ est ad B̃ disposita sic nã ferri:⁊ iõ lz talẽ q̃litatẽ qualez agit in ferrũ agat in aerẽ:cũ nõ possit agere in remotũ nisi ꝑus agat in ppinquũ:tñ talis q̃litas opatur aliqd i ferrũ.s. motũ ferri ad magnetẽ:qõ nõ opat in aerẽ itermediuz:sic recte est in ppositio de ifluẽtia multiplicata a sole p spheras celestes sub sole ad ista inferioza.talis.n.q̃litas seu influẽtia:lz agat calorẽ in istis iferiozib^9^:nõ tñ in celestib^9^:⁊ hoc totũ puenit pp dispõnẽ ⁊ indispõnẽ recipiẽtiũ talem qualitatẽ seu talẽ ifluentiaz. ¶ Cõsimili mõ dicat de mõ agẽdi alioꝝ planetaꝝ in ista iferioza quoꝝ aliqui agunt in ista iferioza humiditatẽ aliq siccitatẽ aliq frigiditatem.

Ad rationes. ¶ Ad ꝑmã illa bene pbat q̃ sphera solis nõ magis calefaceret ista iferioza p suũ motũ rõne disgregatiõis facte in istis iferiozib^9^ pp motũ spbere solis:⁊ hoc bñ ꝓcedit sicut dictũ est: cũ quo tñ stat q̃ mot^9^ spbere solis plus calefacit ista inferioza pp hoc:qz corpus plus calefactiuuz.s.corp^9^ solare applicat istis iferiozib^9^. ¶ Ad scdaz.illa bene pbat q̃ spbera solis:⁊ similr sol non est calidus formaliter sicut est ignis vel aliqd tale:tñ cũ hoc bene stat q̃ est pductiu^9^ calozis in istis iferiozib^9^ mõ quo dictũ est.s.per suã ifluẽtiaz. ¶ Ad tertiã dico:q̃ hoc est mediate.s.mediãtib^9^ orbib^9^iferiozibus agẽdo in ipsos talez qualitatẽ:⁊ ẽt pz ex dictis i qõne. ¶ Ad quartã illa vadit pro scda ꝓne. ¶ Ad qntã dico:q̃ ppter nullũ istoꝝ solũ:sed ppter B̃ sicut dictũ est in qõne q̃ p motũ orbis ipsius solis applicat istis iferiozibus corpus solare magis calefactiuũ istoꝝ inferioꝝ calore vinificatiuo q̃z per motuz alicuius alterius orbis: qui quidẽ calor vinificatiuus in istis inferiozibus non fieret sine motu orbis solis:sicut iam in questione dicebatur.

¶ Quoniam quidem igitur neqz vtraqz moueri rationabile;neqz astrum solum relinquit circulos quidez moueri.astra autez quiescere ⁊c.

Textu cõmẽti.XLVI. Questio. XX.

Decimũtertium propositorum erat.vtrũ stelle moueant p se:vel moueant solũ ad motũ sui orbis.Arguit q̃ p se:qz corpori simplici debet aliqs mot^9^ simplex p suã naturã:sicut dictũ est ꝑmo huius.⁊ p ꝓñs debetur ei aliquis mot^9^ p se.qõ eniz inest alicui per suã nãm inest ei per se:sed stelle seu astra sunt corpora simplicia.igit ⁊c. ¶ Scdo stelle apparẽt moueri de oriente ad occidẽtẽ.aut g̃ sic mouent nãliter aut violẽter.si naturalr tũc p se:⁊ si violẽter hoc est falsuz:qz in corporibus supcelestib^9^nõ est aliqd violentũ. ¶ Tertio.sol hz aliquẽ motũ p se q debet ei vltra motũ sui orbis.g̃ silr alie stelle. ꝓsequẽtia tenet.nã vr esse ꝓsimilis rõ vtrobiqz.añs pbatur.p̃.qz sol de mane cũ oritur apparet moueri motu saltationis. ¶ Scdo.nã qñ sol fortiter aspicit apparet rotari ⁊ moueri circa centrũ ppriũ. ¶ Tertio.nã qñ radius solis trãsit per paruũ foramẽ bene lõge:tũc videt scintillare:ac si sol iret retrocedẽdo. ¶ Quarto ad p̃ncipale.nam quelibet stella que nõ est planeta cũ aspicit apparet scintillare ⁊ p se moueri. ¶ Quinto.nã ꝓm Aristo.quelibet stella est spherica.mõ mot^9^ spherici debet eẽ sphericus circa cẽtrũ ppriũ:sicut pz de motib^9^ orbium celestiũ. ¶ Sexto.luna hz spãlez motũ circa suũ centrũ in epiciclo.g̃ vr q̃ ꝓsimiliter alie stelle debẽt moueri circa sua cẽtra ppria.ꝓña tenet.nã vr eẽ ꝓsimilis rõ hic ⁊ ibi.añs pbat:qz cũ luna moueat ad motũ sui epicicli:⁊ sit aliqñ in supiori pte epicicli: aliqñ in iferiori: oporteret q̃ macula que apparet in luna aliqñ appareret euersa nisi luna moueret circa centrũ ppriũ motu opposito.s.cõtra motũ epicicli. vnde aliter non videt bñ posse saluari lunã habere epiciclũ ⁊ maculã que apparet i luna semp ꝓsimili mõ nobis apparere nisi dicto mõ poneret luna moueri p se circa suũ centrũ ppriũ.

Oppositum vult Aristoteles.

In ista qõne. Primo ponẽde sunt aliq̃ distinctiones. Deinde ꝓclones ad quesitum.

Prima distinctio.stellarũ moueri per se põt itelligi duplr. Uno mõ per se:qz p suã nãm lz cũ orbe ⁊ ad motũ orbis sicut pars ad motũ totius vel cõtẽtuz in aliquo ad motũ sui ꝓtinẽtis. Alio mõ põt itelligi q̃ stelle mouent p se:idest solitarie:qz nõ ad motũ orbis vel nõ solũ ad motũ orbis:sz aliquo motu q̃ inest eis ex pte eorũ ppria. ¶ Scda distõ.stellas moueri p se hoc est solitarie nõ ad motũ orbis põt itelligi duplr. Uno modo ab oriẽte ad occidentẽ:nõ tanq̃z delate ab orbe:sed diuidẽtes orbez sicut auis cũ volat p aerẽ:vel piscis cũ natat in aqua. Alio modo p se.i.solitarie circa centra eaꝝ ppria:qui motus potest vocari motus gyrationis vel volutationis.

Tunc sit ꝑma ꝓclo.nullũ astrũ mouet p se B̃ est solitarie in orbe ab oriente ad occidentẽ:diuidẽdo orbẽ sicut auis volans p aerẽ diuidit aerẽ:⁊ piscis natãs p aquã diuidit aquã.pbat.ꝑmo qz tũc celũ esset diuisibile ⁊ scissibile:⁊ per consequens corruptibile:cum diuisibilitas disponat ad corruptionẽ:sz ꝓñs est falsuz.g̃ ⁊c. ¶ 2°.si stelle sic mouent p se:tunc stelle circa polos bñtes describere minores circulos citius pficerẽt suas circuitiones q̃z stelle circa equinoctialẽ que habẽt describere maiores:⁊ sic stelle non

le nõ manerent fixe eqliter abinuicẽ distãtes:cuius oppo/
sitũ manifeste apparet:saltẽ de stellis q̃ non sunt planete.
¶ Tertio.si stelle sic mouerent̃ per se diuidẽtes orbes in
qbus eẽnt:tunc stelle indigerent organis ad talẽ motũ:vt
pedib⁹ vel alis vel buiꝰ:q̃ in eis nõ ĩueniunt̃ cũ sint spbe/
rice figure.¶ Sed iuxta istã rõnem forte aliqs instaret:ꝛ
diceret ꝙ hoc nõ opꝛ:qꝛ graue descẽdit de loco ad locum
sine talib⁹ instr̃is seu organis.¶ Rñdet̃.ꝙ est dissile hic
ꝛ ibi:qꝛ graue descẽdit deorsum ex eo:qꝛ per suã nãm de/
terminat sibi illũ locũ si non sit alibi violẽte detentũ:sed
astrũ nõ magis determinat sibi locũ in oriẽte q̃ꝫ in occidẽ
te.modò ꝙ est indifferens ad diuersa loca indiget talibus
organis.¶ Scõa ꝑ.nullũ astrũ ꝑter lunã mouet̃ ꝑ se cir/
ca centrũ suũ ꝓpriũ.ꝓbat̃.Pro quo supponit̃ ꝙ qõlibet
astrũ ꝑter lunã sit vniforme per totũ:sic ꝙ vna eius pars
apta nata est causare oẽm cõsimilẽ influẽtiã in istis iferio
ribus qualẽ alia.Ulterius supponit̃ ꝙ motus qui fiunt in
supiorib⁹ corporib⁹:sicut in corporib⁹ celestibus fiunt ꝓ/
pter diuersas influẽtias causandas in ista inferiora.Tunc
arguit̃ sic.si astra mouerent̃ per se motu volutationis cir/
ca cẽtra eorꝫ ꝓpria:tunc motꝰ fieret ꝓpter diuersas influẽ
tias cãndas in ista iferiora.pꝫ per 2 am suppõnẽ:sed ꝑ non.
nã ex tali motu volutationis astri nõ causaret̃ diuersa in/
fluẽtia in ista iferiora:ꝓpter hoc ꝙ qõlibet astrũ excepta
luna est vniforme per totũ:sicut dixit ꝑ a suppõ.ꝛ iõ si ali/
qõ astrũ vertit iam vnã sui ptẽ ad nos:ꝛ postea aliã verte/
ret ad nos:nõ ꝓpter hoc causaret in nobis aliaꝫ ꝛ aliã in/
fluentiã:sꝫ semp cõsimilẽ:ꝓpter silitudinẽ nãe suaꝝ par/
tiũ.¶ Tertia ꝑ.si luna hꝫ epiciclũ:tũc luna mouet̃ per se
circa centrũ suũ ꝓpriũ ꝗ motum quo mouet̃ in circũferẽ/
tia epiciclus.ꝓbat̃:qꝛ aliter non posset saluari sicut prius
arguebat̃:qn illa macula que apparet in luna aliqñ appa/
reret euersa.sic.s.ꝙ si modo apparet caput supra:ꝛ pedes
infra:postea apparerent pedes supra:ꝛ caput infra. modo
ꝗñs est falsum.¶ Et si dicat̃.talis motus lune circa cẽtrũ
ꝓprium videt̃ esse frustra:cũ ex tali motu nõ pueniat ali/
qua diuersitas influẽtie in ista iferiora:cuꝫ luna cõsilr vi/
deat̃ influere ꝗm vnã eius partẽ in ista inferiora sicut ꝗm
aliã:cũ luna videat̃ esse vniformis nãe ꝑ totũ.¶ Rñdet̃.
ꝙ imo talis motus lune nõ est frustra:nã est cõcedẽdũ ꝙ
luna sit vniformis nãe per totũ sicut alia astra.vñ est val/
de diuersa in raritate ꝛ densitate in suis ptib⁹:sicut postea
videbit̃:ꝛ iõ nõ cõsilr influit ꝗm vnã partẽ sicut ꝗm aliã:
ꝛ ꝓpter hoc talis motus lune circa cẽtrũ ꝓpriũ nõ est fru/
stra:imo vtilis ꝓpter diuersaꝫ influẽtiã causandã in ista
iferiora.¶ Quarta ꝑ.oĩa astra mouent̃ per se ꝛ ꝗm eorꝫ
nãm ad motũ orbiũ in qb⁹ sunt.nã astra apparent moue/
ri de oriẽte ad occidẽtẽ:sꝫ hoc nõ est diuidẽdo orbes:sicut
dixit ꝑ a ꝗ.q̃ opꝫ ꝙ hoc fit ad motũ orbiũ:sed talis motus
inest astris ꝑ se:ꝛ ꝗm eorꝫ nãm:ex eo ꝙ astra sunt ꝑtes or/
biũ.dicit enim Cõmẽtator ꝙ stella est densior pars sui or/
bis.mõ motus nãlis toti etiã est nãlis parti.ergo ꝛc.

Ad rationes. ¶ Ad ꝑam dico sicut iam dicebat̃.
ꝙ stella est q̃dã pars orbis cui est
infixa:ideo nõ opꝫ ꝙ habeat motũ simplicẽ aliuꝫ a motu
cuiꝰ est pars:ꝛ adhuc si stella esset vnũ corpꝰ totale diuisuꝫ
ab orbe sufficeret ꝙ moueret̃ delata a ꝓprio ꝓtinẽte:ꝛ tũc
hꝫ nõ hꝫet per se aliquẽ motũ passiue:hꝫet tñ per se aliquẽ
motũ actiue:ꝗm quẽ alteraret ista inferiora:qꝛ adhuc stel
la alr influeret in ista iferiora q̃ꝫ orbis.¶ Ad 2am.illa bñ
ꝓbat 4am ꝓnem.s.ꝙ stellis debent̃ aliq motus ꝑ se.i.ꝗm
eaꝝ nãm:sed nõ ꝓbat ꝙ debeant̃ eis aliq motus per se.i.
solitarie:qui nõ insint eis rõne orbiũ.¶ Ad 3as.nego añs.
¶ Ad ꝓbationes.¶ Ad ꝑam de saltatione solis.dico ꝙ ꝑ
fit ꝓpter motũ vaporum mediorꝫ qui refrangunt radios.

¶ Ad 2am.dico ꝙ hoc ꝙ sol appareat rotari ꝛ moueri cir
ca centrũ ꝓpriũ cum aspicit̃:est ꝓpter debilitatẽ oculi:ita
ꝙ ob fortẽ lucẽ solis visaꝫ ab oculo cũ labore spirit⁹ missi
ad oculũ pro cõfortãdo virtutẽ visiuã mouent̃ ꝛ vertunt̃
circa axẽ visus:ꝛ ꝓpter talẽ motũ iperceptũ a potẽtia visi/
ua apparet talis motus in sole.¶ Ad 3am.de radio scintil/
lante.dico ꝙ hoc est ꝓpter vapores positos in medio:vel
ꝓpter diuersitatẽ densitatis inter ignẽ ꝛ aereꝫ:vbi fit q̃ñ
qdã motus inundationis:ꝓpter quẽ motũ radius solaris
apparet dicto mõ scintillare ꝛ titubare:recte sicut tremit
vmbra in fundo aq̃:cuiꝰ supficies fluctuat ꝛ mouet̃ hinc
inde.¶ Ad 4.m ꝑncipale de scintillatione stellaꝝ que nõ
sunt planete.dico ꝙ hoc est aut ꝓpter medium:aut ꝓpter
debilitatẽ visus:aut ꝓpter eaꝝ magnã distantiã a visu:aut
ꝓpter ista simul.¶ Ad 5am dico.ꝙ non opꝫ omne corpus
sphericũ hꝫe motũ ꝓpriũ circa cẽtrũ suũ:sed sufficit mul/
tis corporib⁹ sphericis moueri circulariter ad motuꝫ cor/
porũ qbus sunt infixa:ꝛ sic est de stellis q̃ mouent̃ circula
riter ad motũ orbiũ qbus deferunt̃:ꝛ ꝑ sufficit eis absq̃
hoc ꝙ vltra hoc habeant speciales motꝰ circa cẽtra ꝓpria.
¶ Ad 6am.illa vadit pro 3a ꝑne.Et est dissile quãtũ ad ꝑ
de luna ꝛ alys astris:qꝛ luna nõ est cõsilis nãe quãtum ad
oẽs suas partes sicut alia astra:ꝛ ideo nõ mirũ si luna mo/
uet̃ circa centrũ ꝓpriũ ꝓpter diuersas influentias causan
das in ista iferiora:ꝛ alia astra nõ.Et sic est finis qõnis.

¶ De vocatis q̃ũt astris ꝗ sequẽs vtiqꝫ erit dice/re ex qb⁹ cõstãt ꝛc̃.Tex.cõ.XLI. Qõ. XXI.

Nunc quãtum ad 2m tractatũ bu/
ius scõi libri de ce
lo ꝛ mũdo restat ꝑncipalr tractare illa que
concernunt partes celi minores sicut sunt
astra:postq̃ꝫ tractatũ est de differẽtys posi/
tionis in celo:ꝛ de figura celi:ꝛ de illis q̃ cõ/
cernunt ꝑtes celi maiores:sicut sunt orbes:
ꝛ cum hoc que concernunt partes celi minores:sicut sunt
astra quantum ad eorꝫ motum.

Quantum ergo ad istũ 2m tractatũ volo q̃rere ali/
qua. ꝑ.vtrũ oĩa astra sint adiuicẽ eius/
dẽ spẽi spãlissime. 2o.vtrũ oĩa astra alia a sole habeãt lu/
mẽ suũ a se vel a sole. 3o.vtrũ astra ꝑ suũ lumẽ sint gñati/
ua caloris in istis iferiorib⁹. 4o.vtrũ macula apparens in
luna pueniat ex diuersitate ꝑtiũ lune vel ab aliq̃ extriseco.

Quãtum ad ꝑm.s.vtrũ oĩa astra sint eiusdẽ spẽi spã/
lissime.Arguit̃ ꝑ ꝙ sic.oẽs orbes celestes
sunt eiusdẽ spẽi spãlissime.q̃ oĩa astra.ꝗñtia ꝓbat̃:qꝛ astrũ
est eiusdẽ spẽi cũ orbe in quo est:ꝛ iõ si oẽs orbes sũt eius/
dẽ spẽi.vtiqꝫ oĩa astra erũt eiusdẽ spẽi.Assumptũ ꝓbat̃.s.
ꝙ stella est eiusdẽ spẽi cũ orbe in quo est.Primo.nã dicit
Arist.in isto 2o.ꝛ Cõmẽtator silr ꝙ stella est densior pars
sui orbis:mõ raꝝ ꝛ densuꝫ nõ diuersificãt spẽm.¶ Et cõ/
firmat̃.qꝛ astra ꝛ orbes eodẽ motu mouent̃ nãliter:quod
nõ esset si eẽnt diuersaꝝ spẽrũ.añs ꝓbat̃.qꝛ orbes distin/
cti magis sunt silres q̃ꝫ orbis ꝛ stella cũ suo orbe:sed orbis
ꝛ stella ipsiꝰ sunt eiusdẽ spẽi sicut iam ꝓbatũ est. q̃ orbis
cũ orbe est eiusdẽ spẽi:ꝛ nõ magis duo orbes distincti sunt
eiusdẽ spẽi q̃ꝫ oẽs simul.¶ Et cõfirmat̃ hoc 2o.oĩum or/
biũ celestiũ est locus idem in numero.vt ꝓbat̃ in isto 2o a
Cõmẽtatore in ꝓbando eccẽtricos:sꝫ illa simplicia q̃rum
est idẽ locus in numero sunt eiusdẽ spẽi spãlissime sic̃ dcñ
est ꝑ huius.¶ Et cõfirmat̃ hoc 3o.motus simplices ipso/
rũ orbiũ sunt eiusdẽ spẽi spãlissime.q̃ ꝛ ipsi erunt eiusdem
speciei spãlissime.ꝗñtia tꝫ ex his que dicta sũt ꝑ hui⁹.añs
pꝫ.ex eo ꝙ oĩs motus circularis oĩ motui circulari vĩ esse
eiusdẽ speciei spãlissime.motus aũt nãles ipsorꝫ orbium

celestiuz sunt motus circulares. ¶ Scdo ad ꝑncipale. oīs ignis saltē purus est eiusdem spēi cum alio igne: ⁊ oīs aer cum alio aere est eiusdē spēi: ⁊ ita sil'r est in alys corporib⁹ elemētaribus simplicib⁹. ꝯ a sil'i argumēto videt̄ sic eē in corpore simplici celesti. s. in celo: ꝙ oīs portio celi cuz q̄libet alia est eiusdez spēi: ⁊ magis adhuc hoc videt̄ de celo q̄ de el'ntis: cū celū sit simplici⁹ el'ntis: sed si q̄libet portio celi cū alia est eiusdē spēi: ⁊ stelle sunt q̄daz portiones celi sicut deductū est videt̄ ꝙ quelibet cū alia sit eiusdez speciei. ¶ Tertio. si stelle distinguerent̄ ꝓtra seinuicē specie: tūc multo plura eēnt in mūdo corpora simplicia q̄ ꝓnqz distincta ꝓm spēm: sed hoc est falsuz. ꝓnītia tz: ex eo ꝙ valde multe sunt stelle in celo. falsitas ꝓnītis pz. ex his q̄ dicta sunt ꝑ huius. nā probatū est ibi ꝙ nō sunt nisi ꝓnqz corpora simplicia distincta ꝓm spēm. s. q̄tuor elemēta: ⁊ quinta eēntia. s. celū. ¶ Quarto. si stelle differrent abinuincē spē: vel ēt orbes: nō oporteret ipsos moueri diuersis motibus ad influēdū ⁊ cāndū diuersas influētias in ista iferiora: cū tū oppositū apparet esse verꝫ. ꝓnītia ꝑbat̄. nā ad cāndū hꝰ diuersaz influētiam videret̄ sufficere diuersitas specifica ipsoꝝ nō obstāte ꝙ omnino eisdem mouerent̄ motibus. ¶ Quinto. nos videmus in aialibus ⁊ in plātis ꝙ illa que determinant sibi cōsil'es figuras sunt eiusdē spēi: ⁊ eꝯ. Et que dissil'es sunt dissil'is spēi: ⁊ ecōuerso. mō oēs stelle sunt cōsil'is figure: qz oēs sunt spherice: ideo videt̄ ꝙ oēs sunt eiusdē spēi. ¶ Sexto. nā Cōmētator ponit sup isto libro ꝙ totū celū est sicut vnū aial: ⁊ sphere celestes ⁊ stelle sunt sicut mēbra eius: ideo totius celi ꝑmus motor est q̄si aia. ergo totū celū sil'ab illo ꝑ motore mouet̄ modo quo aial mouet̄ a sua aia. modo vnū aial ⁊ mēbra eius sunt eiusdē spēi spālissime in gne subē: qz sunt informata vna forma subali. s. aia sensitiua. ꝯ sil'r sic videt̄ esse dicēdū de toto celo. ⁊ si sic: tūc tam orbes q̄ stelle videnī esse eiusdē speciei spālissime. ¶ Septimo. totale celuz est vna eēntia simp̄. ꝯ nō videt̄ esse cōpositū ex entibus diuersaꝝ spērū: ⁊ cuz sit cōposituz ex multis orbibus ⁊ multis stellis: segtur hꝰ nō distingui abinuicez specie. aūs ꝑbat̄: ex eo ꝙ mouet̄ a motore simplici: qui nō ꝑduceret nisi motū simplicē: qui motus simplex nō inesset nāliter nisi corpori simplici.

Oppositum arguit̄. q̄cunqz sunt eiusdē spēi spālissime debent hīe cōsil'es ꝓprietates nāles: sz sic nō est de stellis. pz hoc: qz q̄dā stelle influūt in ista inferiora caliditatē: q̄dā frigiditatē: q̄dā humiditatē: q̄dā siccitatē: q̄dam inimicitias: q̄dazꝫ amicitias: ⁊ sic de alys diuersis ꝓprietatib⁹: que in isto mūdo iferiori inueniunt̄: ⁊ ꝓueniunt a diuersis ꝓprietatibus ⁊ virtutib⁹ stellaꝝ. tales aūt diuersitates virtutū ⁊ operationuz specifice videnī arguere diuersitatē specificā stellaꝝ. ¶ Scdo. nā nō fecit sub vna specie plura indiuidua nisi ꝑpter corruptionē idiuiduoꝝ: vt saluaret̄ spēs: iō cū oēs stelle sint ꝑpetue: si oēs eēnt eiusdē spēi frustra eēnt plēs cū spēs illa posset saluari ⁊ ꝑpetuari in vna illaꝝ. ¶ Tertio. illa non sūt eiusdē spēi q̄ꝫ vnū hz ex se lucē: alia aūt nō: sz ab alio: sz sic ē de stellis: qz sol hz lucē ex se. alia aūt astra capiūt lumē suū a sole: qd̄ maxime pz de luna q̄ deficit a lumine: cū iter ipaz ⁊ solē pōit̄ terra ipediēs illustrationē lune a sole.

In ista qōne ꝑmittēda est vna distinctio. Scdo videdū est. vtꝫ oēs orbes celestes iter se sint eiusdē spēi. Tertio an oēs stelle iter se sint eiusdē spēi: siue sint in diuersis orbib⁹ siue in eodē orbe. Quarto. vtrū orbes sint alterius spēi ab astris que sunt in ipsis.

Quantum ad ꝑm sit distictio ista. ꝙ aliqua dicunt̄ eadē spē duplr. Uno⁰. qz sunt termini significatiui sub eodē termino specifico cōtēti in recta linea ꝓdicamētali; sicut sunt isti termini sortes. ⁊ plato. contenti sub isto termino hō. Et per oppositum diuersa specie dñr termini significatiui cōtēti sub diuersis terminis specificis in linea ꝓdicamētali. isto mō isti termini sor. ⁊ brunellus dñr differre abinuicē spē. Alio⁰ aliq̄ dñr esse eiusdē spēi: qz sunt res significate per eūdem terminū specificū: ⁊ hoc de ꝓdicamēto subē: ⁊ sic diuersa spē dñr res significate: vel etiā significabiles ꝑ terminos differētes specie: etiā exñtes in ꝓdicamēto subē. Isto mō tu ⁊ ego dicimur eiusdē spēi: sz tu ⁊ brunellus diuersaꝝ spēꝝ. ¶ Modo sciēdū est ꝙ in ꝓposito nō intēdit̄ de eisdē specie vel diuersis ꝑ mō: sz zꝰ mō: in quo notāter apposui ly de pñto subē. Nā sciēduz est ꝙ res sunt significabiles ꝑ diuersos terminos spē: de ꝓdicamēto subē vel de ꝓdicamēto accñtis. mō ad ꝶ ꝙ aliq̄ res sint abinuicē diuersaꝝ spērū nō sufficit ipsas esse sig̃biles ꝑ spēs diuersas diuersoꝝ pñtoꝝ accidētiū. nā sic eadē res posset eē diuersaꝝ spērū: imo ēt diuersoꝝ generꝝ. nā eadē res puta hō: sic̄ sor. vbi gra. est significabilis ꝑ spēs diuisoꝝ pñtoꝝ: si ipse sit magn⁹: si ipe sit alb⁹: si ipse sit fili⁹: si ipse sit sedens: si ipse sit currens: ⁊ sic de alys. isti eniz termini sunt spēs diuersoꝝ pñtoꝝ: nō obstāte ꝙ pñt supponere pro vna ⁊ eadē re. ¶ Sil'r ad ꝶ ꝙ aliq̄ res dicant̄ eiusdē spēi nō sufficit ipsas esse significabiles ꝑ eūdē terminū specificū de pñto accñtis. Naz sic hō: equ⁹: lapis: eēnt eiusdē spēi spālissime: si tam hō: q̄ꝫ equ⁹: q̄ꝫ lapis: eēt alb⁹: qz iste termin⁹ alb⁹ est vna spēs spālissima de pñto q̄litatis. mō ꝓns est falsuz: ita ꝙ final'r in ꝓposito itenditur de eisdē spē vel diuersis q̄tū ad spēm de pñto subē: ꝓm ꝙ illa dicim⁹ eē eadē spē q̄ significabilia sūt ꝑ eādē spēm de pñto subē: ⁊ illa diuersa spē q̄ significabilia sunt per diuersas spēs seu terminos specificos de ꝓdicamēto subē.

Quantum ad zm̄ sit ꝑa ꝯ. Oēs orbes celestes ⁊ oēs stelle sunt eiusdē nāe ꝓm spēm in genere subē: ⁊ ēt in gne corporꝫ simpliciū. pz. qz diuersis motibus simplicib⁹ oz corrñdere diuersas nās subales: sz tres sunt spēs diuerse motuū simpliciū. s. a medio sic̄ est mot⁹ sursuz: ad mediū sicut est mot⁹ deorsuz: circa mediū situs circularis: iō segtur ꝙ tres sunt spēs corporꝫ simpliciū: scz ꝯuia: leuia: ⁊ celestia: ⁊ nō est vis si ꝓdicta noia nō sint de pñto subē: qz nō oībus gñib⁹ ⁊ spēbus subalternis in pñto subē sunt noia imposita: vt generi ꝑpinquo ad equū ⁊ asinū nō est ꝑpositū nomē: nec ēt gñi ꝑpiquo ad canē ⁊ lupū: sz hꝰ per noia accñtalia circūloqmur. Ideo ponamus ꝙ oia grauia absolute sine cōnotatione exñea significentur cōiter ꝑ hoc nomē. a. ⁊ oia leuia ꝑ hoc nomē. b. ⁊ oia celestia ꝑ hoc nomē. c. tūc illi termini. a. b. c. essent tres spēs diuerse de pñto substātie significātes oia corpora simplicia. ¶ zª ꝯ. Ille tres spēs: nō sunt spēs spālissime. patz hoc: qz grauiū sunt due spēs. s. terra ⁊ aq̄: ⁊ leuiū due. s. aer ⁊ ignis: ⁊ ita possumus dicere ꝙ cū Aristo. dixit in isto zꝰ stellā eē de nā sui orbis: itellexit ꝙ eēt secū eiusdē nāe: nō ꝓm spēz spālissimā: sz ꝓm spēm subalternā distinctā ꝑ spēm ꝯuiuz ⁊ leuiū: qz stelle ⁊ orbes neqz sunt graues neqz sunt leues. ¶ 3ª ꝯ. Intelligētie adinuicē sunt diuersaꝝ spēꝝ spālissimaꝝ. pz hoc: qz in intelligētys nō sunt aliq̄ accñtia. Ideo intelligētie si eēnt eiusdē spēi spālissime oēs eēnt sil'es ꝓm virtutes ⁊ opationes q̄scūqz: qd̄ est falsum: qz sic nulla eēt ratio q̄re illū orbē moueret magis vna itelligētia q̄ꝫ alia. Simil'r nec vna eaꝝ eēt nobilior alia. Simil'r sic in separatis a mā eēnt plura indiuidua sub vna spē spālissima: q̄ꝫ oiuz opp̄m oñdit̄ in. 12. meta. ¶ 4ª ꝯ. Orbes moti appropiate a diuersis itelligētys sunt abiuicē diuersaꝝ spēꝝ spālissimaꝝ. ꝑbat̄. diuersaꝝ cārū ꝓm spēz spālissimā effectꝰ ꝑmi ⁊ imediati sunt diuersi ꝓm spēm spālissimā: sz sic est ꝙ effectꝰ ꝑmi ⁊ imediati itelligētiaꝝ i q̄cūqz gne cāndi hoc sit sunt orbes gbꝰ itelligētie ille appropriant̄. ergo

cum tales

cum tales intelligētie sint diuersaꝝ speciēꝝ per p̄cedētes ꝓnem: sequtur ēt eoꝝ effectus puta orbes esse spēꝝ diuersarū. ¶ 2° si nō. nō posset reddi rō q̄re aliqs motor eēt approp̄at⁹ orbi solis magis q̄ ipse eēt approp̄at⁹ orbi lune. nō eni pōt dici q̄ sit approp̄at⁹ magis vni orbi q̄ alteri rōne accñtiū. nā rōnabile est q̄ p̄ᵃ ⁊ imediata approp̄atio sit rōne subaꝝ: q̄ sūt p̄ores nālr ipsis accñtib⁹. ¶ 3° si oēs orbes celestes eēnt eiusdē spēi spālissime: tē q̄cūq̄ itelligētia moues vnū orbē posset mouere oēs: qd̄ est falsuz. ꝓña pbat̄: qr si mobilia sint eiusdē rōnis ⁊ ꝓsilis näe: quicūq̄ motor posset mouere vnū istoꝝ mobiliū ipse posset mouē alteꝝ: si eq̄ bñ eēt sibi applicat⁹: vl̄ saltē qcūqz possz mouere maiⁿ mobile ipse posset mouē minⁿ: ⁊ sic itellntia saturni posset mouere orbē sol̄ ⁊ orbē lune. nō eni obstaret debita applicatio. Intelligētie eni sunt separate a magni^ne nullū bñtes situ determinatū: ⁊ iō q̄lz itelligētia possz eē cuilz orbi pñs ⁊ idistās ⁊ applicata: ⁊ sic frustra ponerent̄ tot intelligētie q̄t ponunt̄. ¶ 4°. nō oēs orbes bñt ꝓsiles p̄petates nāles. q̄ nō oēs sūt eiusdē spēi spālissime. Assumptū pz de p̄ mobili: ⁊ de spheris planetaꝝ: qr ista q̄si mō ꝓrio bñt sua dextra ⁊ sua sinistra: sic p̄us dicebat̄. vñ ad illā pte vbi est sinistrū p̄mi mobilis: ibi est dextrū orbiū planetaꝝ. ¶ 5°. si orbes nō differrēt abinuicē spē: tunc nō eēnt ordinati nisi accñtalr vnⁿ sup aliū: qd̄ tñ est falsuz. ¶ 6° si oēs eēnt eiusdē spēi: tūc eēnt adinuicē ꝓtinui: qd̄ est falsum: qr diuersis mouent̄ motib⁹. ꝓña pbat̄. qr ad ꝓtinuationē aliq̄ꝝ sufficit imediatio reꝝ oino silīuz: sic pz de cōtinuatione duaꝝ aq̄rū adinuicē. vñ nisi b̄ sufficeret posset dici q̄ q̄libet pte eēnt discōtinue abinuicē: qd̄ tñ nō esset bene dictū.

Quantum ad 3ᵐ sit p̄ᵃ ꝓ. sol est alteriⁿ spēi a luna ⁊ alys stellis. Istaz ꝓnem ponit ⁊ pbat Arist. in lib. de p̄petatib⁹ elntoꝝ: ⁊ dic̄ sic. Dico aūt q̄ suba corpis est alia a suba corpoꝝ stellaꝝ ⁊ lune: qd̄ est: qr sol de se bz lumē ⁊ lucē: lumē aūt lune ⁊ stellaꝝ est acqsitū a sole: ita q̄ Arist. fundat se sup b̄ q̄ sube eiusdē spēi spālissime debēt bre accñtia ppria ⁊ nālia ꝓsilia: ⁊ si habeāt dissilia b̄ est pp exñnea agētia ⁊ ꝓcurrētia ad corruptionē: vel ppt diuersas dispōnes sue mäe aut suoꝝ agētiū: talia aūt non bñt locū in celo. ¶ 2ᵃ ꝓ rñsalis ad q̄sitū est. q̄ planete adinuicē: ⁊ oēs stelle fixe sunt diuersaꝝ spēꝝ. pbatur. qr bñt ppietates ⁊ virtutes nāles valde diuersas: ⁊ actinas effectuū specie diuersoꝝ: ⁊ ꝓrioꝝ in b̄ mūdo iferiori: sicut cōmuniter cōcedunt oēs astrologi: ⁊ sicut p̄us arguebat̄.

Quantum ad 4ᵐ sit ista ꝓ. q̄ orbes sūt alteriⁿ spēi ab astris q̄ sūt in eis. istā ꝓnē ponit ⁊ pbat Arist. i lib. de p̄petatib⁹ elntoꝝ dicēs: ⁊ silr suba corpis orbis est alia a suba corpis stellaꝝ: qd̄ pz. qr stelle illustrāt a sole: ⁊ nō orbes. ¶ Et ꝓfirmat̄ b̄. si orbis octauⁿ eēt eiusdē spēi spālissime cū stellis suis: tūc oēs ille stelle eēnt eiusdem spēi: cuiⁿ oppositū dixit cōclusio imediate p̄cedens.

Ad rōnes. ¶ Ad p̄ᵃᵐ negat̄ añs. s. q̄ oēs orbes sint iter se eiusdē spēi ⁊ nāe: ⁊ negat̄ ēt vnū assumptū iprobādo ꝓñaz. s. q̄ astrū sit eiusdē spēi cū orbe in quo est: ⁊ qñ pbat̄. astrū est eiusdē spēi cū suo orbe sic. s. nā vñt Aris. ⁊ Cōmētator qd̄ stella est dēsior ps sui orbis: bñ ꝓcedo. Et vlteriⁿ cōcedo q̄ bñ vez eēt si stella nō differret ab orbe nisi fm dēsitatē ⁊ raritatē qd̄ tūc eēt eiusdē spēi cū orbe: sz qr stelle ēt alr dīnt ab orbibus. s. fm vtutes eaꝝ nāles sicut dcm̄ est: ipse nō sunt eiusdē: sz alteriⁿ spēi ab orbib⁹. ¶ Ulteriⁿ qñ dicebat̄. astrū ⁊ orbes oino mouent̄ eodē motu: pōt dici q̄ lz stella moueat̄ ad motū orbis ⁊ nō bēat motū p se passiue: tñ actiue bz diuersaz opationē ⁊ vtutē. mō ita bñ vl̄ meliⁿ oz argui distictio specifica ex diuersa actione sicut ex diuersa passiōe: cū forme sit agere ⁊ mäe sit pati: ⁊ specifica distinctio in subys est potius fm formas q̄ fm mäs. ¶ Deinde ad p̄bōnes q̄bus p̄bat̄ orbes eē adiuicē eiusdē spēi. ¶ Ad p̄ᵐ. orbes distincti sūt magis silēs q̄ orbis ⁊ stella. admittat̄: sz stella ē eiusdē spēi cū suo orbe. negat̄. ¶ Deide ad aliā ꝓfirmationē. oiuz orbiū est idē locⁿ. negat̄. ⁊ qñ arguebat̄ aūcte Cōmētatoris. negat̄ Cōmētator in hac pte: qr b̄ dixit ad destruēdū eccētricos q̄s ponūt astrologi in quo magis credēdū ē eis q̄ Cōmētatori. ¶ Ad aliā ꝓfirmationem qñ dicebat̄. motⁿ simplices ipoꝝ orbiū sunt eiusdē spēi spālissime. breuiter b̄ negat̄: qr sic nō ois motⁿ deorsuz oi motu deorsuz est eiusdē spēi spālissime: lz bñ subalterne: ita nec ois motⁿ circularis omni motui circulari est eiusdē spēi spālissime. ¶ Alr posset dici. q̄ lz diuersitas motuū arguat diuersas nās corpoꝝ simpliciū: tñ nō oz q̄ silēs motⁿ arguāt eādez nām saltē fm spēm spālissimā: lz bñ arguāt nās easdē fm genⁿ vel fm spēm subalternā. vñ equus ⁊ mulus ⁊ asinus bñ bñt silēs motⁿ nāles. ¶ Ad 2ᵐ p̄ncipale. oīs ignis ⁊c̄. dico q̄ nō est silitudo: qr totū elntū ignis est homogeneū: sz sic nō est de celo pp diuersitatē motuū exñtiū in ipso q̄tū ad suas ptes. s. orbes. vñ lz celū sit magⁿ simplex p p̄uōnē cōpōnis ex ptibⁿ eēntialibⁿ sicut sunt mā ⁊ forⁿ: nō tñ p p̄uationē cōpōnis ex ptibⁿ integralibⁿ. ¶ Ad 3ᵃᵐ ꝓcedo. q̄ plura sunt corpa simplicia distincta fm spēm spālissimā: q̄ q̄nqz: cū q̄ stat q̄ nō sūt nisi q̄nqz corpa simplicia fm spēz subalternā: qr celuz nō est spēs spālissima: sed subalterna. ¶ Ad 4ᵃᵐ dico. q̄ lz orbes ⁊ stelle sint diuersaꝝ spērū: tñ illa diuersitas specifica nō sufficeret ad talē diuersitatem effectuū q̄lis apparet in istis iferioribⁿ: nisi cū hoc diuersi orbes diuersis mouerent̄ motib⁹: sic dicebat̄ p̄us. ¶ Ad 5ᵃᵐ. posset dici q̄ diuerse figure nāles bñ arguūt diuersas nās: sz nō oz q̄ silēs figᵗ arguāt idēritatē fm spēm spālissimā vbi iueniunt̄ alie diuersitates nāles: imo sufficit qd̄ arguāt idētitatē fm genⁿ: vel fm spēm subalternā. ¶ Ad 6ᵃᵐ. posset dici admittēdo q̄ totū celū sit sicut vnū aial: ⁊ stelle ⁊ orbes sunt sicut mēbra eiⁿ. ⁊ vlteriⁿ posset ꝓcedi qd̄ p̄mus motor approp̄aret̄ totali aggregato ex orbibⁿ: lz cū b̄ cuilz orbi spāli eēt approp̄ata spālis itelligētia distincta spē ab itelligētia approp̄ata alteri: recte sicut in hoie lz aia itellectiua sit tota in toto ⁊ tota in q̄libet pte corpis: tñ cuz b̄ in diuersis ptibⁿ corpis sunt diuerse forᶜ ptiales qbⁿ ille ptes distiguunt̄ abiuicē spē. vñ i carne est vna spālis forⁿ: ⁊ in osse alia: p q̄s os ⁊ caro distinguunt̄ abiuicē spē: sic recte in ppositō videt̄ esse dōm. ¶ Ad 7ᵃᵐ bñ ꝓcedo. q̄ totū celū est vna eēntia simplex: ⁊ hoc per p̄uationē cōpositionis ex mā ⁊ forma: cū quo tñ bñ stat q̄ est cōpositū ex diuersis ptibⁿ itegralibⁿ distictis abiuicē spē: nec est icōueniēs totale illud aggregatū ex illis ptibⁿ moueri silr vnico simplici motu. s. diurno ab vna simplici itellnⁿ: sic a p̄ motore: sic nec est icōueniēs aiaz itellectiuā q̄ est forᵃ simplex mouere corpus humanum: qd̄ est corpus etherogeneū.

¶ Calor aūt ab ipsis ⁊ lumē gñat̄ atrito aere ab illoꝝ latione ⁊c̄. Ter. cō. XLII. Qō. XXII.

Secundum propositoꝝ erat. vtruz oia astra alia a sole habeāt lumē suū a sole: vel a se. pbat̄ p̄ de luna q̄ bēat lumē ex se: nā aere exñte sereno ⁊ luna exñte in p̄ᵃ q̄dra vz totale corpⁿ lune: lz illa pars q̄ est versa ad solez videat̄ lucidior q̄ alia ps versa a sole: ⁊ cuz illa ps que est versa a sole videat̄: ⁊ nō rōne coloⁿ: cū color sit q̄litas. 2ᵃ que nō repit̄ in corporibⁿ celestibⁿ: opz q̄ videat̄ rōne lucis: ⁊ si rōne lucis ppie: bz ppositū. si dicat̄ q̄ rōne lucis vel luminis recepti a sole: hoc non pōt esse: qr ad illam partem lune versam a sole non protendunt̄ radij solares.

¶ Scdo pbat q oia alia astra habet lumē suū ex se ⁊ nō a sole:tunc fm accessuz ⁊ recessuz solis ad ipsa:vel ipsorum ad solē deberet apparere cornuta sic luna ita q talia astra fm ptes eorū vsas ad solē debēt eē illuminata:⁊ fm alias nō:⁊ si sic vtiqz apparerēt ꝓsilis figure:q̄lis appet luna cū est aū oppōnē vel post.s.fig' arcualis:q tū nūq̄ visuz est.

Oppositū argr.p̄ de luna q bēat lumē suū a sole.pz manifeste ex ei⁹ augmento ⁊ decremēto in lumine p ei⁹ accessuz ⁊ recessuz a sole.pz ꝗ ēt p eclipses lune:qz cū terra iterponit diametraliter soli ⁊ lune:luna deficit a lumine.ꝗ nō esset:nisi qz lumē nō pōt recipe a sole pp ipedimētū qd facit terra. ¶ De astris aūt alys argr q ēt bēant lumē suū a sole:qz vī eē ꝓsilis rō de ipis ⁊ d luna. ¶ Et ꝓfir' ꝗ.nā pp ꝗ vī sol eē posit⁹ i me⁹ planetarū:vt tā planete iferiores q̄ supiores possint ab ipso recipe lumē.

In ista qōne. p̄ recitabo duas opiones quas qdā habuerunt de sole ⁊ luna ⁊ alys astris. z⁰.videbit de quesito quantum est de luna. 3⁰.videbitur de quesito quantum est de alys astris.

Quantum ad p̄m sciendū est.q qdā imaginantur stellas nō eē ptes densiores orbiū:nec ēt solē nec lunā:sz imaginant q supmū celū est oino lucidū fm se ⁊ oēm ei⁹ ptē.Ulteri⁹ imaginant q in celo ifra illud sūt q̄dā foramina:q̄dā maiora:q̄dā minora:p q̄ videmus aliq̄s ptes illi⁹ supmi celi ita lucidi:⁊ illud qd p mai⁹ foramē videmus dicimus eē solē:⁊ qd p minora videm⁹ dicim⁹ eē alia astra:⁊ fm q illa foramina mouent vna cū celo in q̄ sunt ⁊ oriunt ⁊ occidūt:fm ꝗ nūc i occidēte nūc in oriēte videm⁹ tales ptes tal' celi ita lucidi. ¶ Ista opio nō valet:qz fm ipsaz nō bñ posset reddi rō augmēti ⁊ decremēti luminis lune. ¶ Scdo.p ꝗ ēt nō pt saluari diuersitas colorū q apparēt in stellis ⁊ planetis.vñ Mars appet coloris valde rubei:⁊ ita sil'r stelle fixe q̄ sunt de nā Martis.Saturnus aūt appet coloris plūbei:⁊ sil'r stelle fixe de nā ei⁹:⁊ sic de alys planetis ⁊ stellis:talis diuersitas in apparitione coloris nō pōt saluari p talia foramina. ¶ Alia opio est.q totū celū est imobile:tū sunt qdā spirit⁹ seu intelligētie:q̄ isto mō mouent i celo:⁊ volūtarie assistūt nūc vni parti deide alteri:⁊ cū illa ps cui assistunt vtute sua sit luminosa appet sic vna stella. ¶ Sed illa opio nō valet. nā vī irrōnabile q sint tot itelligētie sic sunt stelle fixe:⁊ moueant ita ordinate sic mouent stelle fixe.Et ēt qz nihil mouet nisi sit corp⁹ vel moueat cū corpe:qz qcqd dz moueri saltē local'r:dz q bēat ptē in termino a q̄ ⁊ ptē in ter^no ad quē:⁊ si sic dz q sit corporeū:vel saltē magni^do:vel bñs magnitudinē:⁊ nō idiuisibile quēadmodū sunt tales spūs seu itelligētie. Imaginādū est ḡ q astra sunt densiores ptes suorū orbiū existētes in suis orbib⁹ ꝓtigue ipsis ⁊ diuise vel diuerse ab eis quēadmodū locatū a suo loco.

Quātum ad z^m pono vnicā ꝓnē in q̄ cōiter q̄si oēs ꝓcordāt.luna recipit a sole lucē vel lumen quo ipa nos illuminat notabil'r.hoc apparet ex eo qz sicut arguebat.qñ luna eclipsat nō nos illuminat ppter hoc q radij solares nō attingūt ad eā. ¶ Scdo.pz ꝗ ex eo q qñ luna est crescēs vl' decrescēs nō illuminat nos nisi fm ptē illā ad quā attingūt radij solares.Uerū est tū q aliq imaginant lunā fm vnā medietatē hīe lucē ex se:⁊ fz aliā nō: ⁊ q luna in orbe suo mouet circa cētrū ppriū cōplēdo in mēse vnā circuitionē motu distincto a motu quē hz ex suo orbe:⁊ q successiue vertit partē lucidā ad nos:⁊ in oppōne illa tota pars lucida eēt versa ad nos:⁊ alia retro ipsaz eēt versa a nobis:⁊ post oppōnē iterū incipit se abscōdere aliq̄ ps lune lucida:⁊ aliq̄ ps nō lucida vertere se versus nos.Isto mō isti voluerūt saluare cremētū ⁊ decremētuz luminis lune absqz hoc q luna reciperet lumē suū a sole.

¶ Breuiter lz isti fm istā imaginationē bñ saluarēt cremētū ⁊ decremētū luminis lune:nō tū p dictā imaginationē possent saluare illa q̄ apparēt in eclipsi lune:⁊ iō tutius vī eē dōm lunā hīe lucē vel lumē suū a sole quo illuminat nos notabil'r. ¶ Iuxta istā ꝓnē dubitat de mō p quē recipiat illud lumē a sole.De quo sunt opiones.Nā dicit vna opio q supficies lune est pfecte lenis sine aliq̄ asperitate: sic q ab ea bñ reflectit lumē solis ad nos:sic a speculo bñ terso ⁊ polito reflectunt spēs coloris:⁊ p talē reflexionem lumis solis sup lunā ipsa luna vī lucere.Sz illud nō valz: qz lz a corpe leni ⁊ bñ polito reflectant radij ad visuz:tū ꝗ nō est ab oi pte illi⁹ corpis lenis:sic pz de speculo:nā cū facies mea est obiecta speculo:lz a q̄libet pte speculi reflectat cuiuslibz ptis faciei mee spēs seu radi⁹:tū nō a q̄libz pte speculi fit reflexio cuiuslz radij ad oculū meū:sz aliq̄rū ad oculū meū:⁊ alio ad aliā ptē:⁊ ꝗ est iō:qz radi⁹ nō reflectit ad visuz meū nisi ab illa pte speculi in q̄ radi⁹ a facie mea cadēs sup speculū ⁊ radi⁹ veniēs ad oculū cōstituūt angulos eq̄les ad supficiē speculi q dñr angulus incidētie ⁊ angulus reflexionis:sz ꝗ nō est in q̄lz pte speculi:⁊ pp ꝗ accidit q moto speculo vl' mota facie ad lat⁹ apparēt ptes faciei in alys ⁊ in alys ptib⁹ speculi:⁊ iō si dicto mō lumē solis reflectere'r a luna ad nos tanq̄ a speculo:lz tūc in tota supficie lune bñ appet nobis aliq̄ modica claritas: tū ītēsa claritas nō deberet apparere nob nisi in q̄dā parua pte.s.in illa in q̄ angulus icidētie:⁊ angulus reflexionis ad oculos nr̄os eēnt eq̄les. ¶ Sz forte aliqs posset ipedire istā rōnē p ꝗ.nā si radij solis cadant sup parietē paries appebit tot⁹ illuminat⁹:⁊ nō solū vbi radi⁹ icidēs ⁊ radi⁹ reflexus ad oculū cānt angulos eq̄les.s.angulos icidētie ⁊ reflexionis.Sz illud nō valet.nā q̄tū ad ꝗ nō est sil'e de pariete ⁊ corpe lunari.nā pp aspitatē parietis pōt accidere qd a mlt'is ptib⁹ parietis pñt reflecti radij ad oculū nr̄m: ⁊ pp ꝗ tūc appet nobis magna ps parietis illuminata bñ lumine claro. Nihilominus si paries eēt pfecte lenis sicut speculū:vl' sic corp⁹ lune:tūc ex icidēti radiorū solariū sup illū parietē:nō apperet nobis magna claritas p totū parietē:sz solū i pua pte.s.ibi vbi radi⁹ imaginat⁹ ptēdi ab oculo sup parietē cū radio veniēte a sole sup eūdē ꝓstitueret angulos eq̄les.s.angulū icidētie:⁊ angulū reflexionis:⁊ ꝗ manifeste apparet in aq̄ gescēte.vñ in ea vna sola pua ps repsentat nobis intēse lucē solis vel alicui⁹ alteri⁹ astri:sz si illa eadē aq̄ moueat aliq̄liter vt nō sit ita lenis fm eius supficiē appebit nobis ītēse lux solis p maiorē ptē eiusdē aq̄.Et iō dōm est al'r.vñ dico q lumen solis icorporat in luna:ita q luna est corp⁹ pspicuū ⁊ trāsparens:saltez circa supficiez eius:⁊ forte per totū:lz ppter magnitudinē corporis lunaris lumen solis nō possit totū corpus lunare penetrare:sic q eq̄ intēse appareat lumē in parte lune versa a sole sicut in parte lune versa ad solē.sic ergo lumē lune qd videmus nō est solū lumē solis reflexū sup corp⁹ lune: sz lumē solis lune ibibitū ⁊ icorporatū. ¶ Etiā al'r posset dici.s.q lz luna nō sit actu lucida:nec de se possit mouere diaphanū:tū est in potētia ppinqua per suā nālem dispositionē ad luciditatē:que qdem potētia reducitur ad actū luciditatis per casum luminis solis super eam:recte sicut colores nō sunt in actu sufficiēti ex se ad mouendū visuz: sed fiunt in actu sufficiēti per lumē cadens sup ipsos.

Quantum ad 3^m articulū sciēdū est:q de hoc sunt opiones. In hoc enim Arist.cū Auerroi contrariant Auicēne Macrobio:⁊ pluribus alys.Aristo. enim in libro de ppriētatib⁹ elemētorū vult dicere q oēs stelle habēt lumē a sole sicut luna:⁊ q nō sūt de se lucide: qz apparet sibi q cōsimili modo debeat eē de luna ⁊ alys astris.sed Auicēna cum suis socijs:lz concedat lunam habere lumen

bere lumen a sole:ponit tamen istam ꝓnem:ꝙ omnia alia astra habent lumē a se.Et ad hoc possent adduci aliq̃ rōnes.¶ Prima est:qz si aly planete ⁊ alia astra haberēt lumen suū a sole:tūc p eorz recessuz a sole:⁊ accessuz eorz ad solē deberēt ꝓsilī mō suscipe cremētū ⁊ decremētū luminis sicut luna:qd̄ tñ non videmus.¶ Scdo.qz si venus ⁊ mercuri⁹ qui ponunt̄ sub sole nō hzent lumē ex se sz ex sole:sz ex se eēnt corpa sine luce:tūc p iterpositionē veneris vel mercury iter visuz nrm ⁊ solē deberēt eclipsare solez sicut facit luna:⁊ tñ hoc nō est visuz.¶ Tertio.vz saltē ꝙ planete supra solē ⁊ stelle fixe nō habeant lumen a sole:ex eo ꝙ iferiora nō influūt in supiora:⁊ ex eo ꝙ q̃to astra sūt supiora tāto vident̄ eē nobiliora:⁊ iō si sol hz lumē ex se: tūc magis astra super solē viderent̄ hze lumē ex se ⁊ nō a sole.¶ Quarto.tunc cōsimili mō per iterpōnē terre iter saturnū vel iter ioue vel inter martē ⁊ solez deberet fieri eclipsis ⁊ defectus luminis saturni vel iouis vl martis:sicut fit eclipsis lune ꝓpter iterpōnē terre iter ipsam ⁊ solē: exquo dicti planete nō haberēt lumē ex se:sed a sole sicut ⁊ luna.¶ Quinto.si oia astra haberent lumē a sole:tūc cuiuslibz astri lumē calefaceret ⁊ exiccaret sicut lumē solis: postq̃ cuiuslibet astri lumen nō est aliud a lumine solis.¶ Sexto.lumē martis est sile lumini ignis:⁊ lumē saturni est sile albedini tēdēti ad plūbeitatē:ita ꝙ lumina planetarz sunt diuerse apparitionis:⁊ tñ oia deberēt esse cōsimilis apparitionis:si oēs planete ⁊ oia astra hzent lumen suū a sole.¶ Breuiter ista dubō.vtrū oia astra ꝑter lunā ⁊ solē habeant lumē suū a sole est q̃si vnū ꝓblema neutrū: sic ꝙ rōnes q̃ fiūt pro vna pte pñt solui facilr:sicut rōnes adducte p alia.¶ Et iō ob amorē Aristo.ꝓncipis phozuz soluaz rōnes sex iam factas pro opione Auicēne ꝝ Aristotelem:tenēdo cum Aristotele:ꝙ oēs stelle preter lunam ⁊ solē:siue sint planete:siue stelle fixe hñt lumina sua a sole.

Tunc rñdetur ad rōnes factas ꝝ h̄. ¶ Ad p̄am. seqret̄ ꝙ cōsili rōne p accessuz ⁊ recessuz a sole deberēt appere arcualis figure sic luna:⁊ maxime h̄ videret̄ de venere ⁊ mercurio:q̃ sunt sub sole. negat̄ ꝓña.⁊ rō est:qz venus ⁊ mercuri⁹ sunt tāte trāsparētie ⁊ tāte ꝓspicuitatis ꝙ lumē solis icorporat̄ eis ⁊ ibibit̄ ꝓm oēs eorz ptes:q̃liter nō est de luna:qz illa nō est corp⁹ ita ꝓspicuū ⁊ ita trāsparens.Et p hoc idez soluit̄ ēt rō z̄ª. ¶ Ad 3 am dico.ꝙ lz sphera solis sit minus nobilis q̃tū est ex situ ⁊ motu eius:imo etiā itelligētia approp̄ata soli nō est ita nobilis sicut itelligētia saturni:tñ ipse sol hz nobilitatē a motore diurno appropriato toti celo recte:sicut cor bois rōne aie totius corporis hz influētiā tam in ptes superiores q̃ inferiores:nō obstāte ꝙ cerebrū hz nobiliorē situm corde:ita recte in ꝓposito dicat̄ de sole in ordine ad alia astra.¶ Ad 4.m.tunc ꝓsimili rōne alie stelle deberēt eclipsari per interpositionē terre inter solē ⁊ ipsas.dico ꝙ nō:⁊ hoc est ideo:qz vmbra terre nō ꝓtendit̄ vsqz ad orbes aliorz astrorz:saltē que sunt sup solē.¶ Sed diceres. ad minus mercurius pōt eclipsari per iterpositionē terre inter ipm ⁊ solē si nō haberet lumē ex se sed a sole:qz per Lāpanū in sua theorica vmbra quā facit terra ex ei⁹obiectiōe ad solē ꝓtēdit̄ vsqz ad sphērā mercury.¶ Rñdet̄. negando ꝓñtiam.ꝓpter hoc ꝙ lz vmbra terre bene ꝓtendatur vsqz ad sphērā mercury:tñ mercurius nunq̃z tantū recedit a sole ꝙ inter ipsuz ⁊ solē sit interposita terra diametraliter.¶ Ad 5am.negatur ꝓñtia.quia ꝙ lumen vnius astri causat calorē:⁊ lumē alterius frigiditatē in istis inferioribus hoc est ꝓpter diuersas naturas ipsorum astrorum quibus illud lumē incorporatur ⁊ imbibit̄:ꝓm quas illud lumen aliam ⁊ aliam operatur actionem in istis inferioribus.Proportionaliter respondeatur ad 6am.

Tunc ad rōnes ꝓncipales.¶ Ad p̄am bene ꝓcedit̄. ꝙ luna ⁊ qd̄libet aliud astrū hz lumē debile ⁊ remissuz ex se:sz ꝙ hz lumē nōbile qd̄ nos notabilr illuminat h̄ est a sole.¶ Ad z̄am.illa soluta est in soluēdo rōnes adductas p opione Auicēne.Et sic est finis qōnis.

¶ Eorz aūt que sursum vnūqd̄qz in sphera ferī vt ipsa qdēnon igniant̄:aerē aūt sub circularis corporis sphera existentem necesse est lata illa incalescere ⁊c̄.Tex.cō.XLII. Qō. XXIII.

Ertium propositorz erat.vtruz oia astra sint gñatiua caliditatis p lumē in istis iferiorib⁹.Arguit̄ ꝙ nō. ⁊ p̄:qz tūc nulla eēnt astra frigefactiua:qd̄ est ꝝ astrologos q̃ dicūt aliq̃ astra esse actiua caliditatis:aliq̃ friditatis:aliq̃ humiditatis:aliq̃ siccitatis.ꝓbat̄ ꝓñtia:qz astra nō agunt in ista iferiora nisi p sua lumina ⁊ p suos mot⁹:iō si sunt aliq̃ que agūt friditatē in ista iferiora:sic̄ sunt p astrologos:vl q̃ illa agūt friditatē in ista iferiora p sua lumina: ⁊ hz ꝓpositū:vel p suos mot⁹:⁊ hoc nō:qz mot⁹ est calefacere sicut dz p metheororz.¶ Scdo.si qd̄ esset vera:seqret̄ ꝙ magis calefacerent mōtes altos q̃z valles:⁊ magis mediā regionē aeris q̃z inferiorez.hec oia sunt falsa.sicut pz in libro metheor⁹.ꝓñtia tz:ex eo ꝙ lumina eorz prius attingunt ad loca alta:q̃z ad loca bassa:⁊ ēt fortius:ex eo ꝙ agens fortius agit in ꝓpinquū q̃z in remotū.¶ Tertio.caliditas cātur a motu sicut sepe dictū ⁊ allegatuz est ꝓus.q̃ nō a lumine.ꝓñtia tz:ex eo ꝙ ꝓsiles effect⁹ debēt eē a cōsilibus causis.¶ Quarto.seqret̄ si qd̄ eēt vera ꝙ ꝝiū caloris gñaret̄ a ꝝio luminis:sz h̄ est falsuz.qz lumē nō hz ꝝium.ꝓñtia tz:qz ꝝiorz cōtrarie sunt cause.z° de gnōne. ¶ Quinto.lumē in medio nō hz nisi esse itētionale ⁊ spirituale:tale aūt nō vz agere calorē realē.¶ Sexto.sequeret̄ ꝙ lumē esset q̃litas ꝓr nāliter q̃z caliditas:⁊ sic caliditas non esset vna de qualitatibus primis:qd̄ est falsum. ¶ Septimo.sequit̄ ꝙ sol calefaceret spheras celestes inferiores:qd̄ est falsum:qz nō sunt calefactibiles.ꝓñtia tz: ex hoc ꝙ agens prius agit in ꝓpinquū q̃z in remotum.

Oppositum patet de sole per experiētiam. De luna autē probatur auctoritate Aristo. in 4.° de partibus aialiū.dicit enim ꝙ noctes in plenilunio sunt calidiores ꝓpter pleniluniū.Et sicut est de luna sic ēt videt̄ esse de alys astris:qz nō vz ꝙ lumē lune debeat magis calefacere q̃z lumen aliorz astrorz:cum ꝓm astrologos luna ꝓm eius nām propriam sit frigida ⁊ humida.

In ista qōne erūt duo articuli. Nā p̄ ponā ꝓnes: qbus positis pz rñsio ad quesitum. z°.videbit̄ de modo per quem lumen causat calorem.

Quantum ad p̄m sit p̄ª ꝓ.ꝙ sol per suū lumen causat calorē.istud pz ad sensum.nam existens in radys solaribus statim calefit.patet hoc idem z°. qz si per speculū cōcauū vel per aliqua ꝓsimilia instra fiat multa cōgregatio radiorz solis nō solū causat̄ calefactio: imo cōbustio:⁊ qz sol non est formaliter calidus:sed virtualiter.videt̄ ꝙ hoc fiat per lumen solis:⁊ nō per calorē solis ei inexistētem.Unde si aliqs poneret digitū suuz super solem nō sentiret calorē:si tamen poneret super ignez vtiqz calorē pciperet:⁊ ideo sol nō est formaliter calidus sicut ignis:⁊ ideo ꝙ calefaciat videt̄ esse per lumē qd̄ est caloris generatiuū.¶ Scda ꝓclusio.omnia alia astra per sua lumina calefaciunt.ꝓbatur.nam aliorz astrorz lumen non est nisi lumen solis sicut pz ex precedēti questione in qua dictū est omnia astra habere lumen ex sole:⁊ cum oē lumen solis sit calefactiuū per p̄cedentē ꝓnem:seqtur etiā

q̃ lumen alioꝝ astroꝝ fit calefactiuũ:cũ lumẽ alioꝝ astro
rũ nõ fit aliud q̃ lumẽ solis. ¶ 2°.nam cõgregãdo radios
planetaꝝ p̃ speculũ sup̃ certã mãm pñt gñari aialia p̃ pu
trefactionẽ:qõ nõ fit sine calefactione:sic̃ pz 4° metheo.
ꝛ ß vĩ eẽ signũ lumẽ taliũ astroꝝ esse calefactiuũ. ¶ 3ª ꝗ.
hoc nõ obstãte aliq̃ astra sunt cãtiua friditatis in istis infe
rioribꝰ.pz p̃ astrologos dicẽtes ß. ¶ Scõo.nã sola remo
tio ꝛ carẽtia calorꝭ nõ sufficeret ad friditatẽ ita intensam
ꝛ ita momentaneã causandã:sic̃ tñ apparet sepe euenire:ꝛ
iõ talis friditas ita intẽsa q̃ aliqñ satis cito post magnũ ca
lorẽ euenit vĩ cãri ab aliqbꝰ astris. ¶ Tertio.mũdus iste
iferior regit̃ a celo in oibꝰ suis dispõnibꝰ:sic̃ pz p̃ metheo.
ꝛ 2° de gnõne.nã dispõnes nãles aliquoꝝ eĩntoꝝ.ſ.terre ꝛ
aq̃ sunt friditas:iõ opz aliq̃ celestia corpora sic̃ aliq̃ astra
eẽ vtualĩr frida. ¶ 4ª ꝗ.opz stellas bẽ vtutes alias a suis
luminibꝰ.pz.nã aliq̃ stelle frigefaciunt per p̃cedẽtẽ ꝗnem:
sed nõ per eaꝝ lumẽ:exquo p̃ lumẽ calefaciunt per 2ᵃᵐ ꝗ.
nẽ:ꝛ qꝛ nõ per idẽ pñt calefacere ꝛ frigefacere:opz q̃ p̃ter
lumẽ habeant alias vtutes mediãtibꝰ q̃bus frigefaciãt.

Quantum ad 2ᵐ sciẽdũ est:q̃ de ß sunt plẽs opio
nes.Quidã enim dicũt q̃ lumẽ astrorũ
trãsiens p̃ spherã ignis icorporat sibi calĩtatẽ p̃ quã ptin
gens ad iferiora calefacit ea:recte sic̃ lumẽ trãsiẽs p̃ vitrũ
coloratũ colorẽ vitri vĩ sibi icorporare. ¶ Sed illud nõ
valet:qꝛ ex quo lumẽ nõ est corpꝰ:vt p̃bat̃ ab Arist.2° de
aia.nihil vĩ sibi icorporare. ¶ 2°.qꝛ mltiplicatio lumis vĩ
eẽ subito,calorꝭ aũt nõ.iõ vĩ q̃ dicto mõ lumẽ corporꝝ ce
lestiũ nõ calefaciat ista iferiora.ſ.p̃ icorpationẽ talẽ,nã tũc
sic̃ lumẽ subito venit ad nos:ita calor ei icorporatꝰ subito
veniret ad nos:qõ est ꝗ näm calorꝭ:cũ cõditio eiꝰ sit mul
tiplicari successiue. ¶ 3°.nã si tali lumini eẽt calor nõbilis
icorporatꝰ statim notabilĩr sentiret̃:ꝛ sic ad causandũ in no
bis maiorẽ calorẽ nõ requireret̃ lõgior mora luminis super
nos:qõ est falsum.si aũt talis calor icorporatꝰ nõ eẽt nõbilis
statim a friditate ꝗtinẽtis corrũpereť. ¶ 4°.nam qua rõne
lumẽ astroꝝ icorporaret sibi calĩtatẽ in spbera ignis:pari
rõne icorporaret sibi friditatẽ trãseũdo p̃ mediã regionẽ
aeris q̃ semp̃ est frigida:ꝛ sic bĩet in se calĩtatẽ ꝛ friditatẽ:
ꝛ p̃ ꝗñs idẽ lumẽ eẽt calefactiuũ ꝛ frigefactiuũ eiusdẽ cor
poris. ¶ 5°.nã ista opinio imaginat̃ ac si lumen astroꝝ in
spbera ignis accipiẽs in se calorẽ descẽderet ad nos p̃ mo
tũ localẽ.mõ hoc est falsum.cũ nunq̃ lumẽ qõ recipitur in
spbera ignis veniat ad nos cũ accñs nõ trãseat de subo in
subm. ¶ 2ª opio dicit.q̃ radij diuisi luminis emissi ad ter
rã iterseccãtes se in aere distrabũt p̃tes aeris ꝛ distrabẽdo
rarefaciũt ꝛ calefaciũt:quo ẽt dicũt motũ calefacere:ꝛ sic
dicũt gñari calorẽ p̃ lumẽ. ¶ Sz illud vĩ eẽ falsum.nã exi
stẽte maximo lumine solis ꝛ maxima calĩtate ex ipo p̃ue
niẽte sic̃ ꝗtingit in estate bñ est maxima aeris serenitas ꝛ
trãqllitas:q̃ nõ eẽt si p̃tes aeris sic p̃ lumẽ distraberent̃.
2°.nã radij cũ nõ sint corpa:sz q̃litas q̃dã nõ diuidũt aerẽ.
alĩr enim oporteret q̃ aer eẽt totꝰ vbiq̃ diuisus:qõ est ipoſe.
¶ Alia ẽ opio quã reputo eẽ verã:q̃ sic̃ nãlis p̃petas g̃uitatis est mouere deorsum sub̃m in q̃ est si nõ sit deorsum:ꝛ
nõ sit resistẽtia excedẽs vtutẽ g̃uitatis:ita nãlis p̃prietas
luminis est calefacere sub̃m si sit calefactibile ꝛ resistẽtia
nõ sit formalior q̃ actiuitas lumis. Nã sic̃ lumẽ est nobi
lissima q̃litas ꝛ mltũ cõmẽdata ab antiqs phis:ita bñ rõ
nabile est q̃ ipm sit eductiuũ ꝛ p̃ductiuũ nobilioris q̃lita
tis actiue:sic̃ calĩtat;:cꝰ est disponẽ ad forᵐ nobilioris eĩn
ti.ſ.ignis:qõ oibꝰ alys eĩnt; est nobilꝰ:cꝰ nobilitas pz ex ß
q̃ caldei adorabãt ꝛ colebãt ignea tãq̃ deos. Et sic̃ nõ oz
q̃rere p̃ qd g̃uitas monet deorsum:nisi qꝛ hec est nãlis eiꝰ
p̃prietas.sic nõ oz q̃rere p̃ qd lumẽ calefacit:nisi qꝛ nã
lis p̃prietas luminis est calefacere. Uerũ est tñ q̃ lumen
nõ est q̃litercũq̃ calefactiuũ:sed mediãte reflexione.

Tunc ad rõnes. ¶ Ad 1ᵐ dico.q̃ bñ multe stelle
frigefaciunt:sz ß nõ est p̃ eaꝝ lumẽ:sz p̃
alias vtutes suas q̃s influũt in ista iferiora. ¶ Ad 2ᵐ dico.
q̃ lumẽ nõ magis calefac̃ mõtes q̃ valles:qꝛ i vallibꝰ per
reflexionẽ lumis fit maior ꝗgregatio radioꝝ q̃ p̃ mõtes:
sic̃ p̃ specula ꝗcaua magis q̃ gibbosa:ꝛ si mõtes sint valde
alti:tũc attigũt ad mediã regionẽ aeris q̃ est nãlĩr frida:ꝛ iõ
lumẽ solĩ bz ibi p̃tũ posse.ꝛ q̃ ibi lumẽ nõ iducit calorẽ p̃p
nimiã resistẽtiã ibi exñtẽ ad calorꝭ p̃ductionẽ. ¶ Ad 3ᵐ
dico.q̃ lz ꝗsiles cãe p̃ducãt nãlĩr effectꝰ ꝗsiles:tñ cũ ß stat
q̃ sepe effectꝰ siles p̃ducunt̃ a cãis dissilibꝰ:qõ pz. nã mu
res aliqñ gñant̃ p̃ putrefactionẽ:aliqñ p̃ plificationẽ:ꝛ iõ
nõ seqt̃ si calĩtas gñat̃ a motu.q̃ q̃ non gñet̃ a lumine:sic̃
nec seqt̃.mures gñant̃ p̃ putrefactionẽ.q̃ nõ gñant̃ p̃ pli
ficationẽ. ¶ Ad 4ᵐ dico.q̃ nõ oz ꝗrioꝝ eẽ ꝗrias cãs for
malĩr:sz suffic̃ q̃ vtualĩr. ¶ Ad 5ᵐ dico.q̃ eẽ itẽtionale est
eẽ vere ꝛ eẽ reale.scie enim ꝛ vtutes in aia sunt res viores ꝛ
nobiliores:q̃ calĩtas ꝛ friᵗᵃˢ:ꝛ iõ si lumẽ bz eẽ itẽtionale i
aere:nõ p̃pt ß seqt̃:qn bẽat eẽ reale:ꝛ qn possit facẽ effe
ctũ realẽ. ¶ Ad 6ᵐ ꝗcedo.q̃ mlte q̃litates celestes ꝛ influ
xe in istis iferioribꝰ a corpibꝰ celestibꝰ sunt p̃ores nãlĩr q̃ sit
calĩtas ꝛ friditas humiᵗᵃˢ ꝛ siccitas.vere est tñ q̃ ille q̃tuor
q̃litates calĩtas ꝛ alie tres dñr p̃ᶜ iter q̃liᵗᵉˢ tãgibiles ꝛ eĩn
tares. ¶ Ad 7ᵐ dico.q̃ lumẽ astroꝝ nõ calefac̃ spheras ce
lestes:qꝛ tales nõ st̃ calefactibiles:nec dispposite ad recipiẽ
dũ calorẽ:sic̃ ẽt dicebat̃ p̃us i illa q̃one.vtꝝ orbis solĩ cale
faciat ista iferiora p̃ suũ lumẽ plus q̃ orbes alioꝝ plẽtaꝝ.

¶ Lune autez semper patens est quod vocatur facies ꝛc̃. Tex.cõ.XLIX. Qõ. XXIIII.

Quartum ꝓpositoꝝ erat.vtꝝ macu
la illa q̃ appet in luna cau
set̃ ex diuersitate p̃tiũ lune vĩ ab aliq̃ extri
seco. Et ar.p̃ q̃ nõ ex diuĩsitate p̃tiũ lune:ex
eo qꝛ ipsa luna est corpꝰ simplex:corpis aũt
simplicis p̃tes sũt siles eiusdez rõnis:sic̃ pz
de aq̃:ꝛ silĩr de aere:ꝛ sic ꝺ alys corpibꝰ sim
plicibꝰ. ¶ 2°.solĩ ꝛ aliaꝝ stellaꝝ p̃tes sũt siles ꝛ vniformes
in raritate ꝛ dẽsitate.q̃ silĩr p̃tes ipsiꝰ lune:ꝛ p̃ ꝗñs nõ ex di
uersitate p̃tiũ lune vĩ p̃uenire appitio macule i luna. ¶ 3°.
nã si sic.ß eẽt qꝛ aliq̃ p̃tes lune eẽnt magꝭ rare ꝛ aliq̃ minꝰ:
sz p̃bat̃ q̃ nõ.nã tũc i eclipsi solĩ radiꝰ lumis a sole trãsiret
ad nos p̃ p̃tes lune magꝭ raras:qõ tñ appet falsum. ¶ Dei
de p̃bat̃.q̃ talis macule p̃bãtasia p̃ueniat ab aliq̃ extrise
co.nã exq̃ corpꝰ ipsiꝰ lune ẽ corpꝰ tersũ ꝛ bñ pollitũ ꝛ specu
lare:vĩ q̃ terra oba lune cãet suã silĩtudinẽ ꝛ imaginẽ in
ipsa luna tanq̃ in speculo:ꝛ p̃ ꝗñs nobis ĩspiciẽtibꝰ lunã ꝛ
vidẽtibꝰ terrã in luna reflexe appareat nobis talĩ macula.

In ista q̃one.p̃ vidẽdũ est de q̃sito:ponẽdo opiones
de ß:ꝛ iprobõnes eaꝝ. 2° ponã de ß opionẽ
quã reputo eẽ verã. 3° videbit̃ de figura talis macule.

De primo erat vna opio.q̃ cã macule apparẽtis
in luna est vapor eleuatꝰ ab ipsa luna
iterpositꝰ iter nos ꝛ lunã:p̃ quẽ nob̃ obũbrat̃ aliq̃ ps lune.
¶ Et dic̃ Cõmẽtator q̃ aliq̃ dixerũt ipsaz lunã attrabere
ad se talẽ vaporẽ ad sui nutritionẽ. ¶ Aliq̃ dixerunt q̃ qꝛ
luna bz magnã p̃petatẽ sup̃ aq̃s ꝛ humiᵗᵉᵐ:iõ sue nãe ẽ at
trabere sub se talẽ vaporẽ:ꝛ isti bẽent ꝗcedere dictã macu
lã i luna apparẽtẽ nõ ex diuĩsitate p̃tiũ lune:sz ab extriseco
p̃uenire. ¶ Sz ista opio nõ valet. p̃ qꝛ exhalatiões ꝛ va
pores nõ vniforĩ attrahunt̃ oi tpe ꝛ in ꝗsili figura:sz valde
diffoꝛmiter:ꝛ tñ illa macula appet sp̃ vniformis ꝛ eiusdez
figᵗ:ꝛ p̃ ꝗñs nõ causat̃ ex tali exhalatione ꝛ vapore iterpo
sito iter nos ꝛ lunã. ¶ 2°.si sp̃ eẽt talis vapor sub luna:tñ

propter

propter diuersitatē aspect⁹ nō appareret in eadē pte lune: qz ꝓm q̃ luna eēt ꝓpinqoz vel remotioz a nobis:talis macula deberet appere in alia ⁊ in alia pte lune. ¶ Nec valz ꝑcipue illud q̃ dixerūt ꝑmi.s.q̃ luna attrahit ad se vaporē ad sui nutritionē postq̃ corpa celestia nō sūt nutribilia: cū nec sint grūabilia nec cōruptibilia:nec alterabilia. ¶ 2ª opio erat q̃ illa macula nō est aliud q̃ imago repñtatiua aliquoꝝ corpoꝝ hic iferi⁹:sic terre:vel mōtiū:vel aliquorū bꝰ.q̃ qdē corpa vident in luna ad modū ad quē possumus videre corpa in speculo reflexe.Et B iō:qz sic dixit illa opio luna est corp⁹pollitū tersuz ⁊ specularе:sz illud nō valet.nā oporteret q̃ ad motū lune talis imago appareret in alia ⁊ in alia pte lune recte:sicut speculo moto imagines apparēt in alia ⁊ in alia pte ei⁹:sz ꝓñs est falsuz. ¶ Scōo. si luna hzet sic vtutē reflectēdi imagines corpoꝝ:tūc imago totalis terre dēret nobis appere sit in ipsa luna:sz B est falsum:qz nō est talis figure sicut est illa macula.

De secundo est 3ª opio.s.Cōmētatoris quā reputo eē verā:q̃ talis macula puenit ex diuersitate ptiū lune ꝓz raritatē ⁊ dēsitatē maiorē ⁊ minorem.nā ptes in q̃b⁹ apparet macula sunt rariores:⁊ iō minus bñ pñt lucere.ptes aūt iuxta illas sunt dēsiores:⁊ ideo magis pñt lucere.pz hoc i simili de alabastro.vñ illa pars que est bene densa vel nō trāsparens est valde alba: ⁊ illa que est trāsparens ad modū vitri est obscura ⁊ tendēs ad nigredinē.Et si querat quare luna est taliter diffozmis in suis partibus dicat q̃ hoc est de eius natura.

Quantū ad 3ᵐ.s.de figª talis macule:dic Alber.q̃ ibi est q̃si figª leonis cui⁹ caput est vsus oriētē ⁊ sup deorsuz ei⁹est q̃si arboz trāsuersalr sita.⁊ sil'r imago bois lateraliter apodiati:cui⁹ pedes sūt versus posteriora leonis:⁊ dicit q̃ talis figª meli⁹ pōt videri aliquātulū post pleniluniū:⁊ circa ortū solis:qz tūc aer ē purus ⁊ serenus.

Ad rōnes. ¶ Ad ꝑmā dico q̃ corpus lune bene est simplex subaliter:cū B tñ stat q̃ pōt hzē aliquā diuersitatē in suis ptib⁹ quātū ad raritatē ⁊ dēsitatem in suis ptib⁹. ¶ Ad scōam dico:q̃ nō est sile de sole ⁊ alys stellis ex vna pte:⁊ luna ex altera:nec oz assignare cāz dissimilitudinis nisi qa de nā istoꝝ corpoꝝ sit. ¶ Ad 3ᵐ dico:q̃ lz vna pars lune sit aliquātulū rarioz alia:tñ nō est ita rara q̃ lumē solis possit trāsire totā pfunditatez lune. ¶ Ad vltimā.pz ex improbatiōe secunde opinionis.

¶ Manifestū igit q̃ necesse i medio eē terrā ⁊c.

Textu cōmē.CI. Questio. XXV.

Ostq̃ circa illū scōm de celo tractata sūt q̃ ꝓcernūt totū celū.⁊ deinde que ꝓcernūt ptes ei⁹maiores:sic sūt orbes: ⁊ deinde q̃ cōcernūt ptes ei⁹ minores:sicut sunt astra.Nūc tractādū de his q̃ ꝓcernūt cētrū eius sicut est terra:iuxta qō q̃ro quatuor. ꝑ°.vtrū terra sit in medio mūdi sicut punctus reⁿ celi nāliter situata. 2°.vtruz ipsa terra in medio celi seu mūdi sp̃ qescat vel sp̃ moueat. 3°.vtrū ipa terra sit spherica. 4°.vtrū totalis terra sit bitabilis: vbi videbit vtrū sub eqnoctiali sit bitatio:⁊ sil'r.vtrū iter tropicum capricorni ⁊ circulu3 antarticū sit habitatio.

Quātum ad ꝑᵐ.s.vtrū terra sit in medio mundi sic pūctus reⁿ celi nāl'r situata.pbat q̃ non. nā si terra eēt in medio mūdi:tūc videret q̃ terra eēt nobilissimᵐ elntū.mō B ē fl'm:qz nō ē nisi sic fex alioꝝ elntoꝝ. pbatio ꝓñe.nā nos videm⁹ sic eē i corpe hūano q̃ nobilissima ei⁹ps ē situata in medio:sic coz.sil'r B videm⁹ in reg̃. nā nobilissim⁹ regni:sic rex hitat ⁊ ponit se in meᵒ regni:⁊ ita vz q̃ si terra eēt i medio mūdi situata q̃ ceteris corporib⁹ mūdi eēt nobilioz. ¶ Deinde pbat q̃ nō se hēat sic pūctus reⁿ celi.nā luna nō se hz sic pūctus reⁿ celi q̃ pz ad expientiā:⁊ tñ luna est minoz terra.g̃ multo min⁹ terra se hz sicut pūct⁹respectu firmamēti.ꝓña tz.assūptū pbat:qz nisi terra eēt maioz ⁊ luna minoz:nunq̃ ex iterpōne terre diametralr iter solē ⁊ lunā posset tota luna eclipsari:ex eo q̃ vmbra quā facit terra ꝓtinue vadit diminuēdo versus circūferētiā celi:⁊ iō si vmbra versus illā pte3 pōt totale3 lunā eclipsare:signū est q̃ diameter lune est multo minoz q̃ sit diameter illi⁹ vmbre tornatilr ⁊ pyramidalr extēse: sz talis vmbre diameter est diameter ipsi⁹ terre. ¶ Deinde pbat q̃ terra nō sit in medio mūdi nāl'r situata. ꝑ.naz dixerūt antiq q̃ pp motū velocē celi ipsa terra esset pulsa ad meᵐ:⁊ sic tūc nō est illic nāl'r:sz violēter. ¶ 2°.q̃lz pars terre ē situata violēter.g̃ nō total terra ē situata nāl'r.ꝓña tz.añs pbat.nā nō cuiuslibet ptis terre mediū grauitatis est mediuz mūdi.g̃ nō q̃libet ps terre est nāl'r situata.ꝓña tenet ex eo q̃ ad sitū nālē corporū grauiū regrit q̃ cētruz grauitatis eoꝝ sit mediū mūdi.añs notū est de se.

Oppositum vult Aristo.in littera.

In ista qōne. Primo videbit vtrū terra sit i meᵒ mūdi.Scōo.vtrū terra sit sic pūctᵒ respectu celi.Tertio.vtrū tota terra sit situata nāliter.

De primo Pono ꝑ duas distōnes.quaꝝ ꝑª ē ista: corpoꝝ grauiū duplicia dñr eē media vel cētra.s.cētrū magnitudinis:⁊ cētrū grauitatis. In corporib⁹.n.grauib⁹ diffozmiter nō est idē cētrū magnitudis ⁊ grauitatis:sz in corporib⁹grauib⁹ vnifozmiter pōt bñ eē idē cētrū magnitudinis ⁊ grauitatis. ¶ Scōa distō.aliqd eē in medio mūdi itelligit duplr. Uno mō qz cētrum sue magnitudinis est i medio mūdi.Alio mō qz cētrū sue grauitatis est in medio mūdi. ¶ Tūc suppono q̃ terra nō est vnifozmiter grauis:qō pz ex eo: qz vna pars terre est discoopta aquis pp bitationē aialiū ⁊ plātaꝝ: ⁊ ps opposita est coopta aqs.mō aer q̃ est nāliter calidus ⁊ sol calefactūt ptē terre discooptā aqs:⁊ sic eā aliquo mō subtiliāt ⁊ rare faciūt ⁊ alleuiāt:⁊ ps terre coopta aqs remanet magis cōpacta:⁊ magis grauis. Ex B statiz seqt q̃ ipsi⁹ terre aliud est mediū ipsius grauitatis:⁊ aliud est meᵐ magnitudinis. ¶ Tūc sit ꝑª ꝓclo.q̃ terra nō est in medio mūdi q̃tuz ad cētrū sue magnitudinis.pbat.nā si sic:tūc tota terra esset coopta aqs.mō B est flm.ꝓña pbat.nā postq̃ terra eēt in medio mūdi ꝓm cētrū sue magnitudis: tūc ipsa terra vndiqz ꝓm suas ptes exteriores eēt eq̃l'r distās a celo postq̃ ponit eē spherice figure:⁊ sic nō eēt rō q̃re aq̃ plus fluerēt ad vnā pte q̃ ad aliā cū nō magis iuenirēt locū decliuiorē in vna pte q̃ in alia. ¶ 2ª ꝓclo.q̃ terra est in medio mūdi quo ad cētrū sue grauitatis.pbat.nā oēs ptes terre tēdūt ad mediū p suā grauitatē:sicut dicit Arist.in lra:⁊ vez est. modo pars que eēt grauioz depelleret aliaz tā diu q̃ mediū grauitatis totalis terre eēt in medio mūdi:⁊ tūc starēt due partes eque graues:lz vna maioz ⁊ alia minoz quātuz ad magnitudinē cōtra seinuicē:sicut duo pōdera in equilibra. ¶ Ex quo seqtur q̃ terra est ꝓpinquioz celo in pte discoopta aquis q̃ in pte cooperta aquis:⁊ ita ad ptez cooptā aquis est maioz declinitas:⁊ sic ad illā ptez fluūt aque: tanq̃ ad locū decliuiorē:⁊ tanq̃ ad locū eis nālez. ¶ Sed diceres videt q̃ centrū grauitatis terre nō sit mediū mūdi:sed magis centrū grauitatis aggregati ex terra ⁊ aqua. nā ex quo terra est coopta aquis ex vna parte videt q̃ illa aqua vna cū illa parte terre aquis cooperta ponderet contra aliaz ⁊ debeat depellere aliaz sic q̃ tandē centrū totius aggregati ex aqua ⁊ terra sit mediū toti⁹ mūdi. ¶ Respōdetur negando qō centrum grauitatis totius aggregati ex

terra ⁊ aqua sit mediũ mũdi.nã si ad imaginationẽ totalis aq̃ amoueret:mediũ grauitatis terre eẽt mediũ mũdi iuxt scdaz ꝓnẽ:⁊ qz terra eẽntialr ẽ grauior q̃z aq̃:q̃ pz de vna pua terra q̃ descẽdit in vna magna aq̃:ió q̃z tũcũq̃z de aq̃ positũ sit ad vnã ptez terre ⁊ nó ad aliã:nó pp B vna pars terre recipit adiutoztũ in póderãdo ⁊ impellẽdo aliã plus q̃z ante:ex eo q̃ aq̃ est minus grauis essentialr q̃z sit terra. ¶ Ex hoc pz ad argum.dico enizq̃ pars terre coopta aqs nõ póderat plus ꝗ aliã q̃z si nõ eẽt cooperta aquis.

Quantum ad 2m arti pmitto istã distónẽ:terrã eẽ sicut pũctũ reu celi itellr triplr.Uno sic pũctũ.i.sic aliqd idiuisibile.Alio mó eẽ sic pũctũ reu celi.i. nõ facit diuersitatẽ in pceptiõe stellaꝝ fixaꝝ ⁊ aliaꝝ ptiũ celi oculo exñte sup terrã ⁊ ipso exñte in cẽtro terre suppo sito q̃ vna eiꝰ medietas eẽt amota. 3o terrã eẽ sicut pũctũ reu celi itellr sic q̃ si terra eẽt posita in celo stellato nõ videret:sz eẽt insensibilis nõ obstãte q̃ eẽt facta lucida sicut vna alia stella. ¶ Tũc sit ꝑa ꝓ.terra nõ se bz sic pũctus reu celi:⁊ B ꝑ mõ.pz statim ex eo:qz tũc terra eẽt idiuisibilis: qõ est falsuz. ¶ 2a ꝓclo.terra bñ se bz sicut pũctꝰ reu celi:⁊ hoc scdo mõ.pbat:qz nõ faceret diuersitatẽ in pceptione stellaꝝ fixaꝝ oculo exñte in cẽtro terre:posito q̃ vna medietas terre eẽt amota:⁊ oculo existẽte in supficie terre cõuexa:qz vtrobiq̃z videret medietatẽ celi ⁊ nõ plus saltem sensibiliter hic q̃z ibi. ¶ 3a ꝓclo.terra bñ est sic pũtus reu celi stellati seu firmamẽti:⁊ hoc tertio mõ.pz B.nã plures sunt stelle in firmamẽto q̃ vix a nobis vident:quaꝝ quelibet est multo maior q̃z sit terra:sic pz p Alfraganuz i libro 30.diziarũ. Ideo si terra eẽt in firmamẽto posita nullo mõ videret nõ obstãte q̃ eẽt facta lucida sicut vna alia stella. ¶ 4a ꝓclo:lz terra respectu firmamenti bẽret se punctꝰ:⁊ hoc tertio mó:nõ tñ sic se baberet si eẽt posita in orbe lune:⁊ eẽt facta lucida sicut luna.pz B ex eo q̃ luna q̃ est minor terra sic arguebat ꝑus.nõ appareret sicut pũctꝰ: ⁊ hoc respectu sui celi:ió minus ipsa terra:cũ sit maior luna.

Quantum ad 3m sit ꝑa ꝓclo.q̃ totalis terra est nãlr situata. pbat:qz totalis terra est grauis nãlr sicut suppono:⁊ vez est:⁊ cẽtrũ grauitatis eiꝰ est mediũ mundi sicut dictũ est in ꝑ articulo.g̃ ipsa est nãliter situata.ꝓña tenet ex eo q̃ tũc grauia nãliter sunt situata cuz cẽtra suaꝝ grauitatũ sunt mediũ mũdi. ¶ 2a ꝓclo.fz vnã diuisionẽ ptiuz ipsius terre nulla eiꝰ pars est nãliter situata.pz hoc.nã si diuideret p supficiẽ planã trãseuntẽ p centrũ sue grauitatis nec vna ps esset nãlr situata:nec alia ex eo q̃ nec vniꝰ medietatis centrũ grauitatis est cẽtrũ mũdi nec alteriꝰ. ¶ 3a ꝓclo.fm aliã diuisionẽ ptiuz terre quelibet ps eiꝰ est nãliter situata.pz hoc si terra diuideret p orbes.tũc enizq̃ glibet illoꝝ orbiũ terrestriũ eẽt nãliter situatus ex quo mediũ sue grauitatis est mediũ mundi.

Ad rõnes. ¶ Ad ꝑma dico:q̃ terra nõ ponit i medio mũdi pp B q̃ ipsa sit nobilior alys elntis:sz ió qz est grauior alys elntis:⁊ est sicut fex aliorũz elntoꝝ:⁊ ió est posita bassissime recte sic videmus in vino ⁊ ceruisia:q̃ feces i eis cadũt ad fundũ:sz q̃ cor positũ est in medio corpis B est ad istum finẽ q̃ meliꝰ possit influere spm ⁊ calorẽ singulis mẽbris.meliꝰ.n.B facit cũ est in medio q̃z cũ eẽt in circũferẽtia:⁊ qz celũ satis potẽs est ad influẽdũ:nõ obstãte q̃ sit in circũferẽtia terra est in medio tãq̃z minꝰ nobilis ⁊ alia elnta i circũferẽtia tãq̃z magis nobilia. ¶ Ad scdam illa bñ pbat q̃ nõ se bz sic pũctꝰ ꝑ mõ: nec ẽt sic punctꝰ.2o.⁊ B reu orbis lunaris:cũ quo bñ stat q̃ se bz sicut pũctꝰ.3o. ¶ Ad 3am dico:q̃ illi antiq erãt illius opionis:⁊ Arist.iprobat eã sufficiẽter in lra. ¶ Ad ꝓfirmationẽ eiꝰ pz ex vltimo articulo. Et sic est finis qõnis.

¶ Quod quidẽ igit neqz mouet neqz extra mediũ ponitur terra manifestum ⁊c. Textu cõmenti.CI.

Questio. XXVI.

Secundũ ꝓpositoꝝ erat.vtrũ terra i medio celi seu in meo mundi sp gescat:vel sp moueat. Ut q̃ nõ sp gescat.ꝑ.qz illud qõ bz in se ꝑnm ⁊ poas mouẽdi nõ sp gescit: terra ẽ bõ.g̃ ⁊c.maior ẽ nõ. nã alr illud ꝑnm ⁊ illa poa eẽnt in eo frustra. minor ꝓbat.nã terra est corꝓnãle:ió bz in se nãz:⁊ p ꝓñs ꝑnm ⁊ poam mouẽdi:qõ pz p diffónẽ nãe positã 2o pby.qua dz:nã est ꝑnm mouẽdi ⁊c. ¶ 2o terra ẽ alterabilis ⁊ de fcõ alterat.g̃ nõ sp gescit.ꝓña tz ex eo q̃ alteratio ẽ spẽs motꝰ.añs pz:qz de fcõ ẽ applicatũ sibi ꝗriũ ex vna pte.s.aq̃ q̃ est hũida.terra ãt sicca:⁊ ex alia pte aer q̃ ẽ calꝰ ⁊ hũidus.terra ãt frida ⁊ sicca:⁊ ẽt qz ipa ꝓtinue alterat a calore ⁊ lumie ⁊ alys influẽtys corporꝝ celestiũ. ¶ 3o. qz ꝓtinue terra ex illa pte sup quã directe ẽ sol leuificat.g̃ cũ cẽtrũ g̃uitatis terre dẽat eẽ meum mũdi:seqt q̃ alia pars istã leuificatã pellit sursuz tã diu q̃ cẽtrũ g̃uitatis totiꝰ sit meum mundi:⁊ ió qz ꝓtinue sic aliq̃ ps terre leuificat:vt q̃ ꝓtinue sic terra moueat. ¶ 4o terra ꝓtiue mouet circulr. g̃ nõ sp gescit.ꝓña tz.añs ꝓbat:qz celuz gescit:⁊ stelle celi successiue nobis oriunt ⁊ occidũt.g̃ terra ꝓtiue mouet circulariter.ꝓña scita ẽ eẽ bõa:qz si celũ gescit:ortꝰ ⁊ occasus stellaꝝ nõ põt saluari nisi p motũ:⁊ añs ẽ dum:qz p nullas expiẽtias nec apparẽtias possumꝰ scire celũ moueri.g̃ dum est:vtrũ celũ moueat.cũ g̃ ꝓña sit scita eẽ bõa:⁊ añs dum. ꝓñs nõ ẽ simpr negãdũ.s.terrã moueri circulr. Et pñt adduci alique psuasiões ad B q̃ terra moueat ⁊ celũ gescat: quaꝝ ꝑa sit ista:celũ nõ idiget ad aliqd sibi acqrẽdũ terra: ⁊ terra idiget celo ad aliqd acqrẽdũ.s.influẽtiã.g̃ rõnabiliꝰ vt q̃ terra moueat ⁊ celũ gescat:q̃z eꝗ. ¶ Cõfirmat:motus est pp idigẽtiã.mõ illõ qõ pluri idiget plꝰ dz moueri. terra aũt plibꝰ idiget q̃z celũ.g̃ ⁊c. ¶ 3o ges ẽ nobilior ꝓditio q̃z motꝰ:qz est finis motꝰ.g̃ ges dz attribui corpibꝰ nobilibꝰ sic est celũ ⁊ motꝰ minꝰ nobilibꝰ:de quoꝝ nuõ est terra. ¶ 4o melius est saluare appentia p paucioza q̃z p plura.pz.nã ꝑ phyſi.dictũ est peccatuz est fieri p plura ⁊c.mõ cũ facilius sit mouere paruũ q̃z magnũ:meliꝰ ⁊ rõnabilius vt q̃ terra q̃ est valde pua velocissime moueat: ⁊ spbera suprema gescat:q̃z eꝗ. ¶ 5o ad ꝑncipale.oi corpori simplici debet nãliter aliqs motꝰ simplex.ꝑ hui:terra est bõ cũ sit vnũ de q̃tuor elntis.g̃ ⁊c. ¶ 6o terra est figure spberice.figura aũt spberica est mltũ apta ad motũ ⁊ maxime circularẽ:ió nisi terra de facto moueret circulr: vel aliqñ saltẽ videret q̃ talis aptitudo terre ad motũ esset frustra.

Deinde probat q̃ nõ semp moueat aucte Arist.⁊ maxime circa ꝑnm hui.vbi ponit istã ꝓñaz tanq̃z bonã.celũ semp mouet:g̃ neẽe ẽ terrã semp gescere.

In ista qõne. Primo ponende sunt distinctiones. Secundo cõclusiones.

Quantum ad ꝑm sit ꝑa distinctio:q̃ terraz moueri põt itelligi vel fm q̃litatẽ: vel q̃titatẽ: vel vbi: vel fm mutationẽ eiꝰ in suba:accipiẽdo motũ largo mõ:in ꝓpoto nõ itelligo nisi de motu fz vbi. ¶ 2o distõ. terrã moueri fz vbi põt imagiari duplr.s.motu recto:vel motu circulari:⁊ itelligo ꝓpom de tota lra cuiꝰ mediũ grauitatis est mediũ mũdi. ¶ 3a distõ.terrã moueri circulariter põt itelligi.vno mõ circa cẽtrũ sibi extrisecũ.mõ q̃ stelle mouent circa cẽtrũ mũdi. 2o circa cẽtrũ ꝓpriũ ⁊ super polos ꝓpos:⁊ B põt imaginari vel ab oriẽte ad occidẽtez: vel ecõuerso:vel a meridie ad septẽtrionẽ:vel eꝗ. ¶ Tũc sit ꝑa ꝓclo.terra nõ mouet circulariter circa cẽtrũ sibi extrinsecũ.pz hoc.nã tunc centrũ grauitatis terre nõ esset in

medio mūdi:cui⁹ oppo^m ocm̄ est in alia qōne.Et ēt 2°.naz tunc aliq̄ stelle oberēt nobis appere aliqñ maiores aliqñ minores:B̄ est falsuz.ꝓña tz.ex eo ꝙ p talē motū terre nos aliqñ eēmus aliqb⁹ stellis ꝓpinqores:ꝛ aliqñ ab eisdē remotiores.¶ 2ª ꝓ.nec terra mouet circulr a meridie ad septētrionē vel e ꝓ.circa cētrū ꝓpriū ꝛ circa polos ꝓpos.pbat:qz tūc nō sp polus apperet nobis eq̄lr eleuat⁹:c⁹ opp^m docet expientia.¶ 3ª ꝓ.nec terra mouet circulr ab oriēte ad occidētē nec e ꝓ.saltē motu diurno sic̄ qdā antiq voluerūt.dixerūt.n.celū gescere ꝛ terrā moueri.bui⁹ ꝓnis ꝓbatio:ꝛ hoꝝ antiquoꝝ īprobō fiebat ꝓus ī illa qōne:vtrū motus celi ab oriēte in occidētē sit regularis.¶ Circa tñ istā qōnē vl ꝓnē est aduertēdū ꝙ vn⁹ de magris meis vz velle ꝙ nō sit demrabile qn possit saluari terrā moueri ꝛ celū gescere:sz appet mihi sua reuerētia salua ꝙ imo: ꝛ B̄ p talē rōnē.nā nullo mō p motū terre ꝛ getē celi possem⁹ saluare oppōnes ꝛ ꝓiūctiōes planetaꝝ:nec eclipses solis:ꝛ lune. vez ē ꝙ istā rōnē nō ponit nec soluit:lz plres alias psuasiones qb⁹ psuaderet terrā gescere ꝛ celū moueri ponat ꝛ soluat.¶ 4ª ꝓ bñ visile ē ꝙ sp q̄lz ꝓs terre totalr moueat motu recto:qō psuadet sic.naz ꝓtinue de ista terra eintari discoopta aqs cū fluuys fluūt multe ꝓtes terre ad ꝓfūdū maris:ꝛ sic auget terra ī ꝓte coopta aqs: ꝛ ī ꝓte discoopta aqs diminuit:ꝛ p ꝓñs nō remanet idē mediū ḡuitatis sic añ.medio aūt ḡuitatis mutato illud qō de nouo factuz est mediū ḡuitatis mouet vt sit me^m mūdi:ꝛ illud qō añ erat mediū ḡuitatis ascēdit vsus ꝓtē discooptā aqs:ꝛ tādē p talez ꝓti^m fluxū ꝛ motū illa terra que aliqñ erat ī medio erit in circūfe^tia:ꝛ e ꝓ.Et iuxta illud pōt appere qūo gñati sunt magni mōtes.nā nō ē dub^m qn aliq̄ ꝓtes terre magis tenēt se sil q̄ alie:ꝛ iō qñ ille ꝓtes que nō tenēt se sil fluūt cū fluuys ad mare:relique tenētes se sil manēt ꝛ faciūt eminentiā sup terrā:sed vez est ꝙ tādē p motū terre: vel alio mō euertunt ꝛ cadūt ꝛ destruunt.¶ Juxta istā ꝓnē dubitat: posito ꝙ aliqō graue vniforme in ḡuitate hēret mediū sue grauitatis extra mediū mūdi:omni īpedimēto extrinseco amoto:nihil sibi addēdo:nec aliqd ab eo remouēdo:an sic moueret ꝙ tādē mediū sue grauitatis eēt mediū mundi. Dico ꝙ nō:qz ꝓus q̄ mediū sue grauitatis fieret medium mūdi descēderet aliq̄ tarditate ꝛ duplā ad illā: ꝛ q̄druplā ad illā:ꝛ sic in ifi^m:ꝛ iō si ꝓpetuo maneret ꝓpetuo descēderet:ꝛ nunq̄ mediū sue grauitatis fieret mediū mundi.

Ad rōnes. ¶ Ad ꝓmā dico:ꝙ illa nō ꝓbat terrā sp moueri ī suo loco nāli: sz bñ moueret si eēt ex īpm:ꝛ lz talis po^a nō reducat ad actū ī totali terra: tñ bñ ī suis ꝓtib⁹.¶ Ad 2^am.illa nō arguit ad ꝓpo^m:qz in ꝓposito itellr de motu locali:ꝛ de qete sibi oppo^ta:ꝛ nō de motu alteratiōis.¶ Ad 3^am.illa bñ arguit p vltia ꝓclone.¶ Ad 4^am dico:ꝙ vtiqz p ceteras expiētias hēri pōt ꝙ celū nō gescit.vñ si gesceret:qūo tūc sol ꝛ luna ꝛ ceteri plane te aliqñ eēnt ꝓpinqores aliqñ remotiores: certe īpolē eēt B̄ nisi celū moueret.Qz aliqñ sint adinuicez ꝓpinqores:ꝛ aliqñ remotiores docet expientia.¶ Deinde rādeo ad psuasiones illas qb⁹ ꝓbabat terrā moueri ꝛ celuz gescere.¶ Ad ꝓmā bñ ꝓcedo ꝙ terra recipit īfluētias a celo:sz ad B̄ nō reqrit terrā se hze actiue:sz sufficit se hze passiue:sic ꝙ īpa illā īfluētiā recipiat:ꝛ īpm celū illā īfluētiā causet p suū motū ꝓp B̄ ꝙ celū est pfecti⁹ terra.magis aūt de rōne pfecti ē dare alys pfectōes q̄uis ex B̄ nihil recipiat q̄ e ꝓ.¶ Ad scdāz bñ cōcedo:ꝙ qcqd plri idiget plus dz moueri nisi aliud moueret ad dādū sibi quo idiget:sz sic est ī proposito:ꝙ terra gescēte celū mouet dādo ei illud q̄ idiget.¶ Ad tertiā bñ ꝓcedo:ꝙ bñ pfecti⁹ est eē ī qete q̄ ī motu q̄tū ad illa q̄ mouent ad finē veniēdi ad sua loca nālia:sz de illis q̄ semp sunt in suis locis nālib⁹ ꝛ q̄ nō mouent ad aliqd acqrēdū sibi aliud a motu:ita ꝙ mot⁹ localis ē pfectio finalis eoꝝ:dico ꝙ talib⁹ pfecti⁹ est moueri q̄ eē ī qete:ꝛ sic est de corpib⁹ celestib⁹.¶ Ad 4^am dico:ꝙ vez est qō facili⁹ eēt mouere corp⁹ puū q̄ magnū si cetera eēnt paria:sz nō ē ita:qz corpa grauia:ꝛ terrestria sūt iepta ad motū.Unñ clarū est ꝙ facili⁹ mouem⁹ aquā q̄ terrā:ꝛ adhuc facili⁹ aerē:ꝛ sic ascēdēdo corpora celestia sunt p suas nās facili⁹ mobilia.¶ Ad 5^am bñ cōcedo:ꝙ terre debet aliqs mot⁹ simplex:qñ est ex locū suū:lz B̄ nō oporteat qñ est in loco suo.vñ nisi ꝓtes terre dicto mō transponerent.mō q̄ dicebat in ꝓbōne quarte ꝓclonis totalis terra simplr gesceret ꝛ nō moueret:cū q̄ bñ stat ꝙ si totalis terra esset ex locū suū: vel aliq̄ ꝓs ei⁹:moueret motu simplici ꝛ nāli sibi debito.¶ Ad vltimā dico:ꝙ bis qb⁹ debet mot⁹ circularis ꝓueniēs ē fig^a spherica:ꝛ silr qb⁹ debet ges nālis circa idē cētrū ēt cōueniēs est figura spherica.mō ad ꝓpositu dico ꝙ terre nō ꝓuenit figura spherica ꝓpter moueri circulariter:sed ꝓp ipsam gescere circa cētrū mundi.

¶ Figurā aūt hze sphericā nēcium est ipsaz ꝛc̄.

Tex.cōmen.CIIII. Questio. XXVII.

Ertiuz ꝓpositoꝝ erat.vtrū totalr terra sit sphērica. Argr ꝙ non. nā si sic:seqret ꝙ oculus exñs ī supficie terre nō videret medietatē celi:cui⁹ oppo^m dicūt astrologi:imo videret min⁹.pbat ꝓña. qz si eēt sphērica ꝛ cōponat ī medio celi sicut ꝓus dicebat:tūc linea īpaz ꝓtigēs imaginata ꝓtēdi ex vtraqz ꝓte vsqz ad ꝓcauū celi resecaret a celo arcuz mltū minorē medietate celi sic ꝓt appere ī fig^a: sz illa eadē linea ꝓtigeret oculū exñtē ī supficie terre.g̃ ille oculus nō videret plrs de celo q̄ eēt sup illā lineaz.¶ 2°.si terra eēt sphērica seqret ꝙ oculus modicū eleuat⁹ sup supficiē terre sic ē oculus alic⁹ hois stātis sup terrā videret plus q̄ medietatē celi ꝙ itez ē ꝛ astrologos.pbat ꝓña ex eo:qz si oculus eēt directe ī cētro terre:ꝛ vna medietas terre eēt amota:tūc videret ꝓcise medie^tē celi:sz oculus exñs sup supficiē terre est altior q̄ si eēt ī cētro.g̃ cū eēt sup supficiē terre videbit plrs q̄ medietatē celi.¶ 3°.si terra eēt sphērica:seqt ꝙ sol dēret appere ꝓm supficiē arcualē ī ei⁹ ortu:ꝛ silr ī ei⁹ occasu:cui⁹ oppo^m videm⁹.pbat ꝓña:qz cū sol nōdū totalr est ort⁹ vna ei⁹ ꝓs vz:ꝛ alia occultat:sz ille ꝓtes distinguunt adiuicē q̄ ad appere ꝛ nō appere rōne terre:iō si īpa eēt sphērica vtiqz ꝓs sol sup terrā dēret nob apparere arcualis fig^a ꝛ B̄ ꝓcaue recte:sic appet nob ꝓs solis nō abscōsa p lunā ī eclipsi solis.¶ 4°.si qō eēt va:seqt ꝙ terra totalr eēt coopta aqs:B̄ ē flm.falsitas pz ad sensum. pbat ꝓña.p cui⁹ ꝓbōne suppono p.ꝙ aq̄ sit sphērica:vel tēdēs ad sphericitatē 2° suppono ꝙ fra ꝛ aq̄ tēdūt ad idē cētrū:tūc sic impolē est duo eē sphērica nisi vnū circūdet aliud:ꝛ B̄ si eoꝝ idē sit cētrū.g̃ cū aqua sit sphērica p vnā suppōnē:ꝛ cū vnū sit cētrū terre ꝛ aq̄:tūc si terra eēt sphērica vtiqz eēt totalr aq̄ circūdata.¶ 5°.nā ad sēsū apparēt in terra multe gibbositates ꝛ ꝓcauitates mōtiū ꝛ valliū:ꝛ vbi nō sunt mōtes ꝛ valles appet eē plana:qō nō eēt si eēt sphērica.¶ 6°.mobilib⁹ motu circlari nālr dbet fig^a sphērica sic̄ pz de celo.g̃ mobilib⁹ motu recto nālr dbet fig^a recta ꝛ nō sphērica:sz terra ē nālr mobilis motu recto.g̃ ꝛc̄.

Oppositum vult Ari.ī lra.¶ Jn ista qōne. p̄ ponā ꝓclones. 2° q̄dā correlaria.

Quantum ad p^m sciē^m ē p ꝙ sphericū ꝓpe dz qō q̄ ad ei⁹ supficiē exteriorē ē sine aliq̄ aspitate:ꝛ cū B̄ a pūcto ei⁹ me° oēs linee ducibiles ad supficiez ei⁹ exteriorē sūt eq̄les:sz rotūdū ꝓt dici ꝙ accedit ad sphericitatē:lz nō sit pfcē sphericū.Exē^m ꝓmi.sic ē mūd⁹.mundus.n.q̄ ad ei⁹ supficiē exteriorē ē sine aliq̄ aspitate:ꝛ pfectissime curuat⁹ vl tornat⁹ a p̄ motore. Ex^m 2^i.sic est pomū

vel aliqd tale. ¶ 2° nōn^m q̃ accipiēdo large sphericū ⁊ rotūdū solet capi vnū p alio. ¶ Tūc sit p^a ꝯ. terra nō ē pfcē sphērica. pz: qr m'tos bz mōtes ⁊ valles. ¶ 2^a ꝯ. terra ē rotunda iter oriētē ⁊ occidētē. pbat̄. nā si nō: seqret̄ q̃ eedez stelle eq̃ cito orirent̄ ⁊ occiderēt bitātib⁹ vsus occidētē sic̄ bitātib⁹ vsus oriētē: sz ꝶ ē falsuz. ꝯña tz ex eo q̃ cā talis diuersitatis nō vī eē alia nisi tumor terre ⁊ gibbositas. falsitas ꝯñtis. pz ex eo q̃ bitātib⁹ vsus oriētē citi⁹ fit dies: ⁊ citius fit nox q̃ꝫ bitātib⁹ vsus occidētez: qd̄ pz ex eo q̃ plies eadē eclipsis lune visa fuit ab oriētalib⁹ in 3ª hora noctis: ⁊ ab occidētalib⁹ in p^a hora vel 2^a: fm q̃ erāt magis vel minus occidētales. mō ꝶ nō fuisset nisi oriētalib⁹ citi⁹ fcā fuisset nox. ¶ 3^a ꝯ. simil'r terra bz rotūditatē a septētriōe ad meridiē. pbat̄. nā aliqs pōt a meridie pcedere tātū vsus septētrionē q̃ polus sibi sensibil'r magis eleuat̄. mō illud nō vī puenire nisi pp quēdā tumorē terre exñtez iter meridiē ⁊ septētrionē. ¶ 2°. nā aliqs pōt tātū ambulare a septētriōe vsus meridiē: q̃ aliq̃ stelle sibi apparēt q̃ ꝑus sibi nō apparebāt: ⁊ aliq̃ sibi occultant̄ q̃ ꝑus sibi appebāt. mō ꝶ ñ vī eē nisi pp tumorē terre iter septētrionē ⁊ meridiē. ¶ 4^a ꝯ. terra vndiqz ē rotūda sic q̃ eleuatiōes mōtiū sūt pue in re^n totalis terre: ⁊ q̃ si nō nōbiles. pbat̄ p: qr grauia vbi cadūt sup terrā nō mōtosaz nec vallosaz cadūt ad eq̃les angulos: qd̄ nō eēt nisi ḡuia peterēt idē cētruz: ⁊ cū oēs ptes terre sint ḡues: seqt̄ q̃ oēs petūt idē cētrū: ꝶ nō eēt nisi terra eēt rotūda vel tenderet nāl'r ad rotūditatē. ¶ 2°. ptes terre eq̃l'r tendūt ad mediū mūdi: ⁊ descēdūt ad loca decliniora: nisi vna aliā sustineat: sicut pz de mōtib⁹: nihilomin⁹ p lapsuz tpis q̃lz descēdet ⁊ ruet vsus mediū mūdi: qd̄ vī eē cā rotūditatis terre. ¶ Unā scien^m ē q̃ si terra eēt fluxibilis sic̄ aq̃: ita q̃ vna ps nō sustineret aliā: flueret ad oīmodā rotūditatē ⁊ pfectā sphericitatē. ¶ 3°. si terra eēt plana ⁊ nō rotūda mōtes m'tū alti dērēt videri a m'to remotiori q̃ꝫ vidēnt̄: sz q̃ nō ab ita remoto vidēnt̄ b⁹ cā nō vī esse alia nisi tumor terre exñs iter tales mōtes ⁊ visus nr̄os. ¶ 4°. luna cū eclipsat̄ pp iterpōnē terre iter ipsaz ⁊ solē ps nō eclipsata vī arcuali fig^c: sz ꝶ ñ eēt nisi terra eēt rotūda quā ꝯtigūt radij solares ptēsi vsqz ad lunā: q̃ distiguūt ptē lune visaz ⁊ nō eclipsatā a pte lune eclipsata q̃ est posita i vmbra cāta ex iterpōne terre iter solē ⁊ lunā: qr ḡ vbicūqz appet talis eclipsis lune: ps nō eclipsata appet arcualis fig^c: signū ē q̃ vndiqz terra sit rotunda. ¶ 5° totalis mūdus ē sphericus. ḡ bñ rōnabile vī q̃ el'nta q̃ sūt ptes p̄ncipales mūdi de q̃ꝫ nuō ē terra ēt iclinēt̄ ad sphericitatē. ¶ Juxt̄ istā ꝯnē est scie^m q̃ isto° posset expiri q̃ terra ē rotunda saltē iter meridiē ⁊ septētrionē: q̃ aliqs ambularet ab aliq̃ loco vsus septētrionē tādiu q̃ polus eēt sibi eleuatus pl's vno gradu q̃ꝫ añ: ⁊ tūc mēsuraret spatiū ptrāsitū: ꝶ fcō rediret ad locū p̄stinū: ⁊ ab eodē loco ambularet vsus meridiē: tādiu q̃ polus eēt sibi eleuat⁹ min⁹ vno gradu q̃ꝫ erat i loco signato a q̃ ambulauit: ⁊ itez mēsuraret illō spatiū ptrāsitū: tūc si illa spatia iuenirēt̄ eq̃lia: sig^m eēt rotūditatis terre iter septētrionē ⁊ meridiē. si āt nō iuenirēt̄ eq̃lia: sig^m eēt q̃ tra nō eēt rotūda iter septētrionē ⁊ meridiē.

Quantum ad 2^m p̄ seqt̄ ex ꝶ q̃ terra est rotūda q̃ linee exeuntes directe de supficie terre exteriori vsus cētrū ꝯtinue vadūt appropiquādo: ⁊ i cētro ꝯcurrūt. ¶ 2°. seqt̄ q̃ si fierēt due turres ad ppēdiculū q̃ꝫto irēt alti⁹ tāto elōgarent̄ pl's abiuicē: ⁊ q̃ꝫto irent bassius tāto appropiquarent̄ pl's adiuicē. ¶ 3°. seqt̄ q̃ si fieret aliquis pute⁹ ad ppēdiculū iferi⁹ eēt strictior: ⁊ supius eēt latior. ¶ 4°. seqt̄ q̃ oīs linea eq̃distās fm quēlz ei⁹ pūctū a cētro mūdi est curua. pz. nā si erecta: tūc aliqs pūct⁹ ei⁹ est ppinqor cētro: ⁊ ali⁹ remotior: ⁊ sic nō eq̃l'r distat a cētro seu a deorsuz: fm quēlz ei⁹ pūctū. vñ q̃cūqz linea recta data ꝯtingēte supficiē terre fz pūctū ei⁹ mediū ipa est ppinquior cētro terre fm pūctū ei⁹ mediū fm quē ꝯtigit terrā: q̃ꝫ fm pūcta ei⁹ extrema. Ex ꝶ seqt̄ q̃ q̃cūqz ambulās fz lineā rectā pro pte tpis descēdit: ⁊ p alia pte ascēdit. nā p pte tpis p qua mouet̄ vsus pūctū q̃ est ppinqor cētro ipse descēdit: sz p alia pte tpis p qua mouet̄ ab illo pūcto ipe ascēdit. pz ex eo q̃ i p^a pte tpis ꝯtinue appropinq̃t pl's ⁊ pl's cētro mūdi. i alio āt tpe ꝯtinue elōgat̄ ab eodē. mō appropinq̃re cētro mūdi est descēdere: ⁊ elōgare ab eodē ē ascēdere. ¶ Ex ꝶ vlteri⁹ seqt̄ q̃ aliqd mobile qd̄ ꝯtinue mouet̄ ascēdēdo vel descēdēdo ad aliquē terminū: minorē lineā describit: q̃ꝫ aliō qd̄ mouet̄ ab eodē termio i eūdē terminū sine ascēsu ⁊ descēsu. pz ꝶ si aliqd moueret̄ ab vno termino diametri terre ad reliquū: ⁊ aliud moueret̄ p circūferētiā medietatl terre: cui⁹ qdē circūferētie illa diameter eēt chorda. ¶ 5° seqt̄ q̃ ambulātiū sup terrā caput mouet̄ veloci⁹ pedib⁹. nā caput i aere describit maiorē circūferētiā q̃ꝫ pedes sup terrā. vñ bō posset eē ita magn⁹ q̃ caput moueret̄ i duplo veloci⁹ q̃ꝫ pedes: qr in duplo maiorē circūferētiā describeret in aere q̃ꝫ pedes sup terram.

Ad rōnes. ¶ Ad p̄mā ꝯcedo q̃ oculus si eēt ifixus supficiei ꝯuexe terre videret m'tū min⁹ q̃ꝫ medietatē celi: sic̄ rō demōstrauit: nihilomin⁹ bñ ꝯcedo q̃ oculus pōt in tali ꝓportiōe eē eleuat⁹ sup supficiē terre q̃ videret p̄cise medietatē: ita q̃ su⁹ oriçon diuideret celū in duo eq̃lia: ⁊ cū ꝶ stat q̃ oculus p̄t eē tātū eleuat⁹ sup supficiez terre q̃ videret plus q̃ꝫ medietatē celi. Et ex ꝶ tūc pz ad 2^m ar^m. ¶ Ad 3^m dicunt aliq de magr̄is meis q̃ fm rei vitatē cū vna ps solis est orta ⁊ alia nō orta linea diuidens ptē ortā a pte nō orta ipsi⁹ est linea curua ⁊ arcualis: sz tñ ps orta ipsi⁹ solis nō appet nobis figure arcualis: pp ꝶ q̃ qñ linea curua a remotis vī appet recta. ¶ Sed breuiter put mihi appet ꝶ nō est vez. vñ dico q̃ fm rei vitatē ps solis orta nō dz appere arcualis fig^c: sed dz appere sic̄ medietas vel sic̄ portio vni⁹ circl'i eo mō q̃ appet. vñ imagior q̃ nr̄ oriçō dz imagiari sic̄ circulus resecās ⁊ diuidēs ptez solis ortā a pte solis nō orta. mō qñ vn⁹ circulus fz ei⁹ pisferiā cadit sup supficiē latā alteri⁹ circl'i didit ⁊ resecat vnā ptē ab alia sine q̃cūqz iteriori ꝯcauatiōe illaz ptiū fz vitatē vl' apparētiā: recte ac si ille ptes distiguerent̄ abiuicē p lineā rectā: ⁊ pp ꝶ ps sol' nobis orta dz nobis appere ꝯsimilī mō ac si distiguerēt̄ a pte nō orta p lineā rectā: vl' ac si eēt oculus i cētro terre vna medietate terre amota: ita q̃ gibbositas terre nihil fac̄ ad ꝶ q̃ sol in ei⁹ ortu fz ei⁹ ptē ortā dērēt nobis appere arcualis figure: sz ad ꝶ q̃ sol nob tal'r appet sic̄ orit̄ fac̄ nr̄ oriçō. ¶ Ad 4^m illa bñ pcederet si cētrū magni^nis terre eēt cētrū mūdi: sz qr sic nō ē: sz multū ē eleuatū sup cētrū mūdi nō dz q̃ tra sit total'r coopta aqs: lz tā ipa q̃ꝫ aq̃ sit rotūda. ¶ Ad qntā illa bñ pbat q̃ terra nō sit pfecte sphērica sic̄ dixt̄ p^a ꝯ. ¶ Ad vltimā dico: q̃ nō opz mo^lc motu recto eē figure recte: lz bñ oporteat motū eius nāl'ē simplicē eē p lineā rectā. Et sic est finis qōnis.

¶ Reliquū autē de terra dicere vbi existat posita ⁊c. Tex. cōmē. LXXII. Qō. XXVIII.

Quartuz ꝓpositoz erat. vtz total' terra sit bitabilis. Ur̄ p̄ q̃ nl'a ps terre sit bitabilis. nā ex q̃ terra ē sphērica: vt dcm̄ est i alia qōne: ⁊ aq̃ sil'r: vt pbat Aristo. in ꝶ scō: ⁊ cū terra sit grauior aq̃ ⁊ in medio mūdi situata vt dictuz est p̄us: vī q̃ terra vndiqz sit cooperta aquis: ⁊ p ꝯñs vndiqz ibabitabilis ꝓpter aquas. ¶ Nec valet si diceret̄ q̃ eleuatiōes montiū q̃ sunt in terra ipediūt ne totalis terra sit coopta aquis: ⁊ quātū ad hꝰ eleuatiōes ipsa terra est habitabilis. Naz ex quo mūdus fuit ab eterno vt credidit Arist. si aliquādo fuissent mōtes ⁊ tales eleuatiōes iā diu

essent cõsumpti: ppter hoc q̃ omne graue tendit deorsuz nec ppetuo põt sic sursuz sustineri: quare iam totalis terra eẽt facta spherica ⁊ vndiqz aqs coopta. ¶ 2° sicut sphera aeris excedit spherã aq̃: ita sphera aq̃ dz excedere spherã terre: ⁊ p ꝯns dz totã terrã coopire: ⁊ p ꝯns dz totaz ipsam terrã vndiqz inhitabilẽ facere. ¶ Deinde pbat̃ q̃ totalis terra est hitabilis. nã vna q̃rta eius est hitabilis: vt cõiter oẽs ꝯcedũt: ⁊ nõ vr eẽ maior rõ de vna q̃z de alia. igit̃ ⁊c.

Oppositum ambox iam pbatox pz p expientiã. nã aliq̃ pars terre ẽ hitabilis: vt pz. ⁊ aliqua ihabitabilis pp aquas: ⁊ aliq̃ pp nimiũ frigus sic̃ illa que est supposita polo artico vl̃ antartico: qr terra põt esse ihabitabilis pp excessuz alicuius q̃litatis p̃me de qualitatib⁹ actiuis: vtputa ppter excessum frigiditatis vel caliditatis: vel põt esse ihabitabilis ppter excessuz aquarũ: ideo in qõne duo erũt articuli. Nã in p̃mo videbit̃ de habitatione vel inhabitatiõe terre ppter tẽperiem vel excessum caliditatis vel frigiditatis. Scõo videbit̃ de habitatione terre vel inhabitatiõe quãtũ est ex parte aquax.

Quantum ad p̃mũ supponẽdũ est p̃mo terrã diuidi in. 5. partes ꝓm. 5. çonas imaginatas in celo. quax vna est supposita illi parti celi q̃ est iter circulum articũ ⁊ poluz articũ. 2ª aũt est supposita illi pti q̃ est iter circulũ antarticũ ⁊ polũ antarticũ. 3ª aũt supponit̃ illi parti q̃ ẽ iter tropicũ cãcri ⁊ circulũ articũ. 4ª supponitur illi parti q̃ est iter tropicũ capricorni ⁊ circulũ antarticuz. 5ª aũt ⁊ vltima supponit̃ illi pti celi q̃ est inter duos tropicos directe sub eqnoctiali. ¶ Tũc sit p̃ma ꝯclo. due p̃me ptes terre sunt ihabitabiles pp defectũ calozis ⁊ abũdantiã frigiditatis. p̃mũ pz: qr hꝰ ptes nimis distant a sole qui est cã calozis in istis iferiozib⁹: ⁊ qr ad eẽ ⁊ viuere plãtarũ ⁊ aialiuz reqrit̃ calor: seqt̃ q̃ ibi nec crescũt plãte nec habitãt aialia: ⁊ hoc. s. ppter defectũ calozis. scõa pars pz: qr ibi excessus frigozis pp eleuationẽ vapox cõmixtoruz aeri: q nõ pñt ibi cõsumi pp defectũ calozis: ⁊ illi tãtũ aerẽ ibi exñtẽ igrossant ⁊ ifrigidãt ⁊ cõdẽsant: q̃ nulla viuẽtia pñt ibi manere. ¶ Scõa ꝯclo. 3ª pars terre est habitabilis pp tẽperiẽ frigozis ⁊ calozis ⁊ illa pars terre est i qua nos hitamus: ⁊ q̃ i ea est tẽperies calozis ⁊ frigozis est ex eo q̃ in estate nr̃a sol est ppe suã augẽ. ⁊ sic nõ facit nobis nimiũ calozẽ pp maiozẽ ei⁹ distãtiã a terra: ⁊ in hyeme nr̃a ẽ ppe oppo^{m} sue augis: ⁊ sic nõ cãtur nobis nimiũ frigus sui absentia: pp hoc q̃ lz nõ diu mozet̃ sup nos: tñ est terre tunc ppinqor ex eo q̃ oppo^{m} augis eccẽtrici solis est pũctus eccẽtrici ppinqor terre. ¶ Juxta istã ꝯclonẽ ⁊ ei⁹ pbõnẽ bene seqtur q̃ ꝓm mutationez augis ipsius solis alique ptes terre reddunt̃ peius vel melius hitabiles. ¶ Tertia ꝯ. 4ª pars terre est ihabitabilis pp nimiã abundãtiã calozis in estate: ⁊ nimiã abũdãtiã frigiditatis in hyeme: ⁊ est illa ps terre q̃ est opposita illi pti terre in qua nos hitamus. Sed vex est q̃ in ista ꝯclone nõ oẽs ꝯcordãt: ⁊ pbo eã sic. Naz exquo aux solis iam est ppe finẽ geminox: ⁊ oppo^{m} augis ppe finẽ sagittarij: ⁊ cũ exñtib⁹ in dcã pte terre: si aliq ibi existerẽt sit estas sole exñte iuxta opp^{m} sue augis: sol eis in estate nimiũ facit calozẽ pp nimiã ei⁹ ppinqtatẽ ad terrã ⁊ cũ eisdẽ sit hyems sole exñte iux augẽ i hyeme pp absentiã solis ⁊ nimiã eius distãtiã a terra est nimiũ frig⁹ ibidẽ. ¶ 4ª ꝯ. 5ª ps terre. s. q̃ est iter duos tropicos sub eqnoctiali est hitabilis: q̃ztũ est ex pte friditatis vel calozis: imo nõ solũ hitabilis: sz locus tempatissim⁹ p hitatiõe. ¶ In ista itex ꝯclone nõ oẽs cõcordãt. vñ auctor sphere manifeste dicit oppo^{m}: istã tñ ꝯclonẽ ponit Aui. in sua phy sica. Et pbat̃ sic p̃ aũcte Jsido. in libro etbimologiax: q dicit q̃ paradisus est situs in loco alto versus oriẽtem fere attingẽs globũ lune ⁊ sub eqnoctiali: sz ꝯstat q̃ paradisus terrestris est loc⁹ amenissimus ⁊ optime habitabilis. Jdẽ pz ex vno qõ semel legi in vno libro. nã in anglia fuit qdã hõ sancte vite: q asserebat se fuisse in quodã loco vbi fuit facta i cantatio ⁊ citatio cuiusdã spũs qui dixit se velle portare ficus maturos p q̃libet tpe anni ne ampli⁹ sic citaret̃: tũc dixit icãtator qũo hꝰ eẽt: dixit spũs: est loc⁹ i terra q estimat̃ ihabitabilis ab hoib⁹: vbi i oi tpe anni fruct⁹ maturi ꝓz diuersitatẽ genex fructuũ iueniunt̃: ⁊ de illo loco dixit se velle portare fruct⁹ ⁊ fic⁹ statiz i seq̃nti die circa festũ natal̃ dñi: ⁊ fic⁹ ac pl̃a alia fructuũ gñia recẽtia sibi apportauit: ⁊ certe vr̃ q̃ talis loc⁹ sit sub eqnoctiali. nã de illo vl̃es dicũt q̃ sit ihabitabilis pp itẽperiẽ ⁊ excessuz calozis. ¶ Deide pbatur dicta ꝯ rõnib⁹. p̃ p quo supponit̃ q̃ celũ ⁊ astra sũt ordinata ad gubernãdũ istũ mũdũ: ⁊ maxie hoies: ⁊ aialia: ⁊ plãtas de qb⁹ nã pp eox nobilitatez maxie dz eẽ sollicita. Jõ rõnabile est q̃ in illo loco sit hoiuz pfectissima hitatio ad quẽ oẽs stelle celi ordinate: ⁊ sil̃ hñt aspectũ: sz hꝰ est ad locũ sub eqnoctiali. illis. n. oẽs stelle oriunt̃ ⁊ occidunt. nobis vo nõ oriunt̃ nec occidũt ille stelle q̃ sunt circa polum antarticũ. ¶ 2ª rõ ⁊ cã tẽperiei dicti loci sub eqnoctiali ẽ eq̃litas distãtie ab vtroqz polo. calor. n. illi⁹ loci obtẽperat̃ pp friditatẽ vtriusqz loci eq̃lr respiciẽtis locũ illũ. ¶ 3ª cã est eq̃litas diei ⁊ noctis i oi tpe anni. friditas. n. noctis obtẽperat calozẽ diei. ¶ 4ª cã est breuitas estatis ⁊ hyemis. nã nec hyemalis friditas excedit: nec calor estatis nimis adurit. ¶ 5ª cã est paucitas moze solis sup çenith capitis eox q̃ habitãt sub eqnoctiali. cuz. n. duplex sit cã calozis. s. appropinquatio solis ad çenith: ⁊ moza eiusdẽ. p̃ª cã ẽ modica re^{n} scõe: vt pz qñ sol est in meridie qm̃ i meridie nõ ẽ tãtus calor sic̃ post meridiẽ: ⁊ tñ sol ppinqor est capitibus nr̃is in meridie q̃z post: q̃re moza solis plus facit ad calozẽ q̃z ei⁹ appropiquatio. qr q̃ sol habitãtib⁹ sub eqnoctiali nõ mozat̃ diu sup çenith capitis eox: sz cito trãsit: iõ est q̃ nõ est ibi tãtus calor sic̃ circa altex tropicũ: vbi sol diuti⁹ morat̃. ¶ 6ª cã est accñtalis eleuatio multox vapox a mari meridiano: ⁊ a fluminib⁹ exñtib⁹ ibidẽ: q̃ in dicto loco hñt obtẽperare calozẽ. ¶ 7ª rõ põt eẽ: qr cuz terre remotiores ab eqnoctiali: puta ille sub polis sint ihabiliores ad ihitãduz: ⁊ ppinqores hiliores vr̃ q̃ sub eqnoctiali sit loc⁹ habilissim⁹ pro hitatiõe: ⁊ ista rõ pcedit a signo magis q̃z a cã. ¶ Cõtra istã ꝯnẽ dubitat̃ p rõnes illox q tenẽt ptẽ oppositã. p̃ qdẽ arguũt sic. aliqs est loc⁹ ihitabilis pp nimiũ frigus. q̃ ẽt vr̃ q̃ aliqs sit ihabitabilis pp nimiũ calozẽ: sz talis nõ vr̃ eẽ alius q̃z ille sub eqnoctiali. ¶ 2° si hitarẽt ibi aliq: vtiqz de talib⁹ aliq venirẽt ad nos: ⁊ de nr̃is ad illos: qõ tñ nunq̃z est pceptũ. ¶ 3°. nã cũ vadim⁹ versus tropicũ cãcri: tãdẽ iuenim⁹ hoies valde nigros sicut sũt ethiopes: ⁊ hꝰ ẽ pp magnũ calozẽ ibi exñtẽ. q̃ si pcederem⁹ vltra tropicũ: tãtũ iueniremus calozẽ: vt vr̃: q̃ nullus posset hitare. ¶ 4°. nã ibi exñtib⁹ sol bis in anno currit p çenith capitũ eox: iõ vr̃ eis facere tãtũ calozẽ q̃ nõ est eis ꝯueniẽs habitatio. vñ videmus q̃ nobis in estate qñ adhuc nõ est in çenith aliqñ est tãt⁹ calor q̃ ẽ mirabile: ⁊ iõ si curreret bis in anno p çenith: videret̃ tãtũ dẽre cãre calozẽ q̃ nll̃o modo possem⁹ viuere. ¶ 5°. nã videm⁹ q̃ ex reflexiõe radiox ici dẽtiũ ppẽdicularit̃ sup supficiẽ speculi cõcaui cãtur ignis: iõ cũ sol pꝛciat bis in anno: sic̃ qñ est i p̃n° arietis ⁊ libre: radios suos ppẽdicularitẽr sup terrã suppositã eqnoctiali: vr̃ q̃ talis terra sit ihabitabilis pp nimiũ calozẽ adustiuũ cãtũ ex tali icidẽtia radiox solis ppẽdicularius. ¶ Ad p̃^{m} dico: q̃ lz sit repire terrã ihitabilez pp nimiã elõgationẽ a sole ⁊ hꝰ sub vtroqz polo: nõ tñ pp hꝰ opz q̃ aliq̃ sit ihitabilis pp appropinquationẽ ad solẽ: qr cũ frig⁹ sit mordificatiuũ: ⁊ calor vinificatiu⁹ ⁊ cã vite: iõ est q̃ nã meli⁹ cõpatit̃ siccũ excessiuuz calozis q̃z frigozis: nec etiã sub eqnoctiali

est excessus caloris:sed tēperamentū optimū:vt dictū est. ¶ Ad 2m dico:q̃ ideo nullus pōt illuc ire nec aliqs venire vsqz huc:qr oporteret talez trāsire per terrā suppositaz tropico cancri:vbi est nimius calor pp nimiā moraz solis sup oriçōtē:saltē in estate. Nec ēt qs i hyeme sola nec esta te pōt trāsire p illā ptem:pp hoc q̃ aūcte quorūdā versus eqnoctialē sūt qdā mōtes q hnt nām attrahēdi carnē humanā sic magnes attrahit ferrū:r hec ē cā q̃re nullus trāsit. Alr dicūt qdā q̃ locus itermedius inter illos r nos est desert9 multū r plenus serpētib9:r deficiēs aqs dulcib9 ita q̃ nullus pōt illū locū trāsire:r pp h nō pcipimus aliq̃ nouā de illis:nec ipsi de nobis. ¶ Ad 3am hñ ꝓcedo q̃ sub tropico cācri est maior calor q̃z sub eqnoctiali:r h iō:qr lz sol bis currat in anno p çenith capitū habitātiū sub eqnoctiali:r nō nisi sel in anno p çenith capitū morātiū sub cācro:tū qr min9 moraf sup çenith capitis exñtiū sub eqnoctiali:r diutius sup çenith capitū exñtiū sub tropico cācri:ide est q̃ maiorē fac calorē sub tropico cācri q̃z sub eqnoctiali. Per h idē ñdeat ad q̃rtā. ¶ Ad 5am dico:q̃ nō est sile de reflexiōe radiorū icidētiū ppēdiculariter sup supficiez speculi ꝓcaui r de radys ppēdiculariter icidētib9 sup supficiē terre:lz hñ aliquo mō eēt sile de icidētia radiorū ppēdiculariū sup supficiē speculi ꝓuexi r sup superficiē terre:cū terra nō sit ꝓcaua:sz ꝓuexa vel spherica:r iō sic radij icidētes sup supficiē speculi ꝓuexi nō cānt ignem ex reflexione eorū:qō tñ hñ faciūt cū icidūt sup ꝓcauū:ita dico q̃ nec radij ppēdiculariter icidētes sup supficiē terre ꝓuexā causant tātū calorē sicut causarēt si caderēt super supficiē terre cōcauaz:r ex hoc patet ad argumētum.

Quantum ad 2m artim est vna opio que imaginat: q̃ aq̃ r terra sil faciunt vnā spherā. Et q̃ nō plus hēmus de aqs nisi q̃ntū est i vallib9 terre. Et ita ponūt ptes terre hitatas nō eē nisi quasdā īsulas. Et imaginant in q̃libet pte terre de dictis.5.ptib9 terre eē multas tales ptes aqs discoptas:r tales diceret in q̃libet dictarū.5. ptiū eē habitationē:saltē q̃ntū est ex pte aquarū:lz aliq̃ earū sint ihabitabiles pp defectū vel abūdātiā frigoris vel caloris. ¶ Sed ista opio nō valet pp duo. ꝑ exquo ab eterno fuit mūdus:diu illa canalia aquarū fuissent repleta per fluxū ptiū terrestriū cū aq̃ in illa canalia:r sic iā terra vndiqz eēt aqs coopta:pp repletionē taliū canaliū. ¶ 2o.tūc vtiqz oēs aq̃ eēnt facilr pmeabiles.si nō eēt plus de aq̃ q̃z currat in talib9 canalib9 r vallib9 terre:sz ꝓñs est falsuz:ex eo q̃ est vnū mare ipmeabile in cui9 signū q̃ est ipmeabile Hercules posuit ibi colūnas:vt nullus tēret ipm pmeare. ¶ Scda opio:r illā approbo.imaginat q̃ nō ē idē centrū grauitatis r magnitudinis terre:r iō terra ex vna eius pte est ppinqor celo r aqs discoopta:r ex alia pte ē remotior a celo:r aqs coopta r ad illā ptē fluūt aque:qr ibi erūt ppinqores medio mūdi. Et iō pro distōne ptiū terre habitabiliū a ptib9 terre ihabitabilib9 pp aquas imaginādum est in terra vnā eē lineā trāseuntē ab oriēte in occidētē directe suppositā eqnoctiali equedistātē scde linee imaginate in terra supposite circulo artico:iter quas imaginat tertia linea equedistās vtriqz. Ulterius imaginat totū qd est ab eqnoctiali p polū meridionalē:r p polū septētrionalez vsqz ad circulū articū eē cooptuz aqs r residuū qd nō est nisi vna q̃rta terre:imo adhuc nō itegre eē discooptū aqs r vlteri9 imaginat a medio illius linee supposite in terra discoopta aqs ꝑtrahi vnā lineā ppēdiculariter versus lineā eq̃distātē ei suppositā circulo artico. ¶ Dis lineis sic imaginatis mānifestū est i figura q̃o ista ps terre discoopta aqs est diuisa in q̃tuor ptes:quarū due sunt versus occidētē:r due versus oriētē:r iter illas q̃ sunt versus occidētē illa q̃ est ppinqor eqnoctiali vocat Africa: r q̃ est ppinquior septētrioni vocat Europa:deide alie due sunt versus orientē:r iter eas illa q̃ est versus eqnoctialez vocat Asia maior:sz ppinqor septētrioni vocat Asia minor. Quātum ad hui9 ptes terre cooptas r discooptas aquis:dicit Lāpanus in sua theorica in cap. de luna h vba. Aggregent autē aque q̃ sub celo sunt i locū vnū:vt appeat terra arida:r habitet hō:q̃ quodā mō est finis oium:locū sue habitationis ꝓgruētē:ideoqz credēdū est solū illū locū terre detectū eē ab aquis q̃ humano vsui fuerit nēcius:qr g̃ sola quarta ps terre quā ꝓtinet duo semicirculi:quorū vn9 ab oriēte in occidētē sub equatore ꝑtēdit:r alius p polū septētrionalem ab oriēte in occidētē ihabitat:vt oēs aiunt:oez alias tres quartas terre eē cooptas aquis. ¶ Sed diceres sicut ꝓus arguebat:exquo ꝓtinue cū fluuys fluūt ptes terre ad mare. q̃re g̃ tandē terra ex alia pte vbi est coopta aqs nō efficitur eque ppinqua celo sicut illa q̃ est discoopta aqs. vñ cuz h fieret terra vndiqz coopiret aqs. ¶ Rñdet q̃ hoc nunq̃z fiet:r h iō:qr qñ pticule terre fluūt ad aliā ptē:tunc alia pars fiet magis grauis:r pellet aliā sursuz:vt ꝓus dicebat in vna alia q̃one:r sic semp erit:r h pp diffoꝛmitatez grauitatis terre:quā diffoꝛmitatē ab eterno de9 ordinauit pro salute aialiuz r plātarū. ¶ Uerūtñ credo q̃ pp mutationē augis eccētrici solis:illa ps terre q̃ mō ē coopta aqs ꝓus erat discoopta r q̃ mō est discoopta ꝓus erat coopta:r hoc vī velle satis manifeste Aristo. in scdo metheororū:lz nō exprimat q̃ hoc sit pp mutationē augis solaris.

Ad rationes. ¶ Ad ꝑmā cū suis ꝓfirmationibus nō pcedit iuxta scdam opionē vna cū hoc q̃ nō est idez centrū grauitatis r magnitudinis terre. ¶ Ad scdam dico:q̃ ordinatū est a deo q̃ sphera aque nō deberet tātū excedere spherā terre quātū sphera aeris spherā aque:r h ordinatū est pp salutē animaliū r plantarum. nā si eēt tantus excessus aque ad terrā:sicut aeris ad aquā:tota terra esset cooperta aquis:r sic nō possent saluari plante r aialia. ¶ Ad vltimā dictū est in q̃one q̃ nō est eadez ratio de vna quarta sicut de alia quātū ad ipsaz esse habitabilē vel inhabitabilē. Et sic cū dei adiutorio finite sunt q̃ones super scdm de celo r mundo.

¶ Explicit liber secundus:incipit tertius.

¶ De primo quidem igitur celo r c̄.
De graui autem r leui r c̄.

Ostq̃z tractaui circa ꝑm hui9 quasdā dubōnes ꝓcernētes totalē mundū. r sil tractaui circa scdz huius dubōnes cōcernentes ptē nobiliorē mūdi. s. celū:r cū h terrā: q̃ut est cētrū celi r totalis mūdi. Nunc volo tractare dubia ꝓcernētia grauia r leuia:sic sunt ea ꝑtia que sunt partes mundi totalis minus nobiles q̃z sit celuz. De qb9 qdē grauib9 r leuib9 Aristo. in 3o hui9 determinat ꝓm opionē antiquorū:r in 4.o hui9 ꝓm opionē ppriam:r iō sil q̃ones circa hos duos libros itēdo ptractare talē obſuādo ordinē. Ꝓ ꝑ tractabo q̃ones q̃ntū ad grauitatē r leuitatē ipōrū grauiū r leuiū. Scdo quātū ad motū r qetē eorū. Tertio q̃ntuz ad figurā eorūdez:ita q̃ erunt tres particule hui9 vltime ptis incepti operis. Et differt hec cōsideratio de grauib9 r leuibus simplicib9 seu de elemētis a cōsideratione que fit de eisdem in

eisdē in 2° de gnōne:qz ꝗ consideratio respicit ad q̄litates motiuas eoꝝ motu locali:sic̄ sunt ḡuitas ⁊ leuitas.Cōsideratio aūt de eis i 2° de gnōne respicit ad q̄litates eoꝝ alteratiuas:seu motiuas motu alteratiōis:sic̄ sūt calitas fri[tas] humi[tas] ⁊ siccitas:⁊ sic̄ mot⁹ local' p̄cedit motū alteratiōis: cū iter oēs mot⁹/mot⁹ local' sit p̄or:sic ꝯsiderō ꝺ el'ntq; i isto 3° ⁊ 4°:aſi ꝯsiderationē de eiusdē in 2° de gnōne ꝺz poni.

¶ Quoniā aūt est vnū solū qꝺ oibus supferr̄:⁊ vnū qꝺ oibus substat:necesse est duo alia esse q̄ ⁊ substant cuidā:⁊ supferunt̄ cuidā ⁊c̄. quarto celi.Tex.cō.XXXVII.

Questio. I.

Is p̄missis ꝗm exigētiā p̄ pticule sex q̄ram p ordinē. p. vtrū aliqꝺ el'ntū sit simp' ḡue:⁊ aliqꝺ simp' leue:⁊ aliqꝺ in re". 2°.vtrū qꝺlibz corp⁹ qꝺ est alio ḡuius in aere sic eodē ḡui⁹ in aq̄. 3°. vtrū aliqꝺ el'ntū sit ḡue i suo loco p̄po. 4°. vtrū ḡuitas ⁊ leuitas sint for' subales ḡuiū ⁊ leuiū. 5°.vtrū ex pte ḡuitat; ⁊ leuitatis ꝯcludi possit corpora nō eē cōposita ex īdiuisibilib⁹. 6°.vtꝝ ex pte ḡuitat; ⁊ leuitatis cōcludi possit numerus q̄ternarius el'ntoꝝ.

Quantū ad p̄m ppositoꝝ.Arguit̄ p.ꝙ nihil sit simp' graue.nā si sic.hoc vī eē terra pura:sic̄ dic̄ Arist.i lr̄a.mō ꝗ ē falsuz.nā sit illa terra.a.tūc arguo sic.a. est aliq̄ ḡui⁹:⁊ aliq̄ min⁹ ḡue.ḡ.a.nō est simpl'r ḡue.ꝯnītia tz:nā graue simpl'r ꝺz eē graue in sūmo:sz ḡui in sūmo nihil est ḡuius:nā al'r nō eēt sūmū. aſs pbat̄:qz.a.terra est minori terra ḡuior:⁊ maiori terra minus ḡuis. Cōsil'r pbat̄.ꝙ ignis nō est simpl'r leuis:de quo tn̄ ꝗ maxime vī: si eēt aliqꝺ simpl'r leue:nā si aliqs esset talis.sit ille.b.pbo ꝙ.b.nō est simpl'r leue:qz.b.ignis minori igne est leuior:⁊ maiori igne est min⁹ leuis:cū magn⁹ ignis sit leuior minori igne:sic̄ maior terra est ḡuior minori terra.¶ Deide pb'. ꝙ qꝺlibet el'ntū est ḡue vl' leue simpl'r. p̄ sic.qz si nō:ꝗ eēt ex eo ꝙ aq̄ nō eēt ḡuis simpl'r:⁊ aer nō eēt leuis simpl'r:sz pbo ꝙ imo.⁊ arguo sic de aq̄.Illud qꝺ ḡuiori simp' est ḡuius vtiqz est ḡue simpl'r:sic est de aq̄.pz.nā vnū doliū de aq̄ est ḡui⁹ in aere q̄z sit vn⁹ pugillus terre:⁊ tn̄ talis terra p Arist.in lr̄a ꝺz eē simpl'r ḡuis.Assumptū pz.nā cuilz manifestū est ꝙ difficili⁹ ml'to est sustinere magnū pōdus aq̄ q̄z vnū pugillū terre.¶ Et ꝯfirmat̄ de aq̄ ⁊ de aere sil'.nā illud ꝺz ḡue simpl'r qꝺ ꝺz ḡue sine addito:⁊ illud leue simpl'r qꝺ ꝺz leue sine addito:sic est de aq̄ ⁊ de aere.pz ꝗ.naz aquā dicim⁹ eē grauē sine addito:⁊ aerē leuē sine addito.

¶ 2°.nō nisi aq̄ eēt simpl'r ḡuis:⁊ aer simpl'r leuis oporteret ꝙ ḡuitati aq̄ eēnt cōmixti qdā gradus leuitatis:⁊ leuitati aeris eēnt cōmixti qdā gradus ḡuitatis:sed ꝗ est falsum.ꝯnītia tz:ex eo ꝙ al'r aq̄ esset simpl'r ḡuis:⁊ aer simp' leuis.illud eniz qꝺ ꝺz ḡuitatē sine leuitate est simpl'r ḡue: ⁊ qꝺ ꝺz leuitatē sine grauitate est simpl'r leue:recte sic̄ est in alys q̄litatib⁹:sed falsitas ꝯnītis pbat̄. p.nā si sic:tūc aq̄ simplex posset successiue descēdere i vacuo:⁊ aer simplex posset successiue ascēdere in eodē si esset:qꝺ est ꝯ Aristo.⁊ Cōmētatorē in 4° physicoꝝ.ꝯnītia tz:ex eo ꝙ ꝺzent sufficiētē resistētiā itrisecā.vn̄ in aq̄ leuitas resisteret ḡuitati: ⁊ in aere grauitas resisteret leuitati.¶ Et cōfirmat̄ ꝗ.qz forma subalis aq̄ est simplex:⁊ sil'r forma subalis aeris.ḡ grauitas q̄ est q̄litas motiua aq̄ ꝯnīs illā formā subalē etiā ꝺz esse simplex:⁊ sil'r leuitas ipsi⁹ aeris:⁊ si sic aq̄ est ḡuis sine leuitate:⁊ aer leuis sine grauitate:⁊ per ꝯnīs aqua est grauis simpl'r:⁊ aer leuis simpl'r quod erat pbandum.

Oppositum vult Arist.⁊ Cōmētator in ml'tis locis:q pl'ies distinguūt graue in ḡue simpl'r:⁊ in ḡue in re":vn̄ volūt terrā esse grauē simpl'r:⁊ ignē leuē simpl'r:⁊ aquā ⁊ aerē grauē ⁊ leuē in respectu.

In ista qōne. Primo ponā quasdam distinctiones.Secundo cōclusiones.

Quātum ad p̄m sit p̄a distō.aliqꝺ ꝺz ḡue simp' 4° modis.Uno°.qz eo exīte ḡui nihil est eo ḡui⁹. 2°°.qz ḡuitati sue nullus ḡdus leuitatis est cōmixt⁹. 3°°.qz de pnoie demīrante ipm est p̄dicabil' iste terminus ḡue absqz addito iuxt̄ illꝺ.ꝗ sim' dico:ꝙ sine addito dico. 4°°.qz in q̄cūqz illoꝝ triū el'ntoꝝ ponat̄ q̄ sūt ignis aer ⁊ aq̄ ipm aptū natū est descēdere.¶ 2ª distō. ꝓportional'r se ꝺz de leui simpl'r.naz vno° aliqꝺ ꝺz leue simpl'r:qz ipso exīte leui nihil est eo leui⁹. 2°°.qz leuitati ei⁹ nullus ḡdus ḡuitatis est cōmixt⁹. 3°°.qz ly leue est p̄dicabile de eo sine addito. 4°°.qz in q̄cūqz istoꝝ triū el'ntoꝝ ponat̄ q̄ sūt terra aq̄ aer ipm est aptū natū ascēdere.¶ 3ª distō.graue nō simpl'r:sed in re" ꝺz duob⁹ modis.Uno°.qz sue ḡuitati est aliqs gradus leuitatis pmixt⁹. 2°°.qz in aliq̄ el'ntoꝝ aptū natū est ascēdere:⁊ in aliq̄ aptū natū est descēdere.¶ 4ª distō.ponat̄ ꝓportional'r de leui nō simpl'r:sz in respectu.

Quantum ad 2ᵐ sit p̄ª ꝯ.nulla pticula terre est grauis simpl'r p̄ mō.pbat̄:qz q̄cūqz pticula terre data vna maior est ea grauior.¶ 2ª ꝯ.q̄libet pticula terre pure est grauis simpl'r 2° ⁊ 3° ⁊ 4° mō.de 2°° pz:qz sue ḡuitati nullus ḡdus leuitatis est pmixt⁹. Al'r eniz non eēt terra pura:qꝺ est ꝗ hypothesiz.De 3° mō pz.nā ly ḡue est p̄dicabile de pnoie demīrante illā pticulā simpl'r ⁊ sine addito.De 4° mō pz.nā q̄cūqz pticula terre pura data:siue eēt in igne:siue in aere:siue in aq̄ ipsa apta nata eēt descēdere:sic̄ docet expiētia:⁊ si nō descēderet:ꝗ eēt pp pbibēs ⁊ violētās ipsaz.¶ Nōn" tn̄ ꝙ in ꝓposito solū dicim⁹ aliqd ḡue simp':pp ꝗ ꝙ i q̄cūqz poneret̄ dictoꝝ triū el'ntoꝝ ipm aptū natū eēt descēdere.¶ Sz diceres.vī ꝙ isto 4° mō nō q̄lz pticula terre sit simpl'r ḡuis:qz nō q̄lz talis descēdit in aere:pz de illis paruis corpib⁹ atbomalib⁹ que apparēt in aere in radys solarib⁹ piectis p aliq̄z fenestrā.

¶ Rn̄det̄.ꝙ vtiqz pticule tales apte nate sunt descēdere: sz ꝙ nō ꝺscēdūt:est pp ꝗ ꝙ nō sufficiūt diuidere aerē sub se exīntē pp eoꝝ puitatē:⁊ iō ꝙ ibi retinent̄:ꝗ est eis violētū.¶ Sz diceres imo qn̄qz ascēdūt i aere.¶ Rn°.ꝙ verū est:sz ꝗ est pp alterationē factā i eis p calorē sol' iducētē i eis leuitatē ⁊ trabētē eas a simplicitate ⁊ nālitate sua.

¶ 3ª ꝯ.nulla pticula ignis est leuis simpl'r loq̄ndo de leui simp' p̄ mō dcō.pbat̄:qz q̄cūqz data maior ea est leuior.

¶ 4ª ꝯ.q̄libet pticula ignis est leuis simpl'r 2° ⁊ 3° ⁊ 4°°. lz in ꝓposito dicat̄ eē leuis simpl'r iuxta 4ᵐ modū.pbat̄ ꝓportional'r sic̄ pbat̄ ꝯ 2ª de ḡuitate terre.Ex istis ꝯnib⁹ seqꝺ aliqꝺ el'ntū eē ḡue simpl'r:⁊ aliqꝺ eē leue simpl'r:qꝺ erat p̄ª ꝑs qōnis ꝓposite.¶ 5ª ꝯ.aq̄ ⁊ aer nō dīr ḡues nec leues in re" p̄ mō.pbat̄:qz si sic:tūc in q̄lz eoꝝ eēt aliqs ḡdus leuitatis:⁊ aliqs ḡdus ḡuitat;:sz ꝗ est falsuz. p.nā tūc qꝺlz eoꝝ posset successiue moueri i vacuo. 2°.nā tūc eoꝝ nullū eēt el'ntū simp' neqz puꝝ:ex eo ꝙ sua q̄litas motiua nō eēt simp'.¶ 6ª ꝯ.taz aq̄ q̄z aer est ḡuis ⁊ leuis i re" 2°°. pbat̄:qz aq̄ in aliq̄ el'nto posita ascēderet:⁊ in aliq̄ posita descēderet:⁊ sil'r sic est de aere:iō qꝺlz eoꝝ ꝺz ḡue ⁊ leue i re" 2°°.ꝯnīa tz:ex distōne 3ª ⁊ 4ª p̄mi articuli:sz aſs pbat̄. nā tal' ē ordo entiū nāliū:ꝙ ḡuiora appetūt eē sub leuib⁹: ⁊ leuiora appetūt eē sup ḡuiora.pz ꝗ.nā al'r lignū nō ascēderet in aq̄:nec oleū sil'r:c⁹ opp" videm⁹.Et iō q̄ncūqz aq̄ ꝺzet sup se terrā imediatā ei vbicūqz eēt:moueret̄ ⁊ ascēderet sup eā:si nō eēt ipedimētū:sz si aq̄ ꝺzet sub se ignez vel aerē vbicūqz eēt:descēderet si nō ipediret̄:vt eēt sub eisdē:idē pz de aere:q si ꝺzet sub se imediate ignē descēderet vt eēt sub eo:sz si ꝺzet sup se imediate aquā vel terraz ascēderet:si nō ipediret̄:tā diu ꝙ eēt sup eā.sic ḡ pz:ꝙ aq̄

in aliq̃ elnto ascēderet:ꝛ in aliq̃ descēderet:ꝛ aer silr. Ex q̃ ꝯcludit aerē ꝛ aquā cē gūia ꝛ leuia in reu:ex q̃ vlteriꝰ ꝯcludit aliqd cē elntū gūe ꝛ leue in reu:qd erat 2ª ps qōnis ꝓposite. vñ de gūibꝰ ꝛ leuibꝰ in reu:sic sunt aer ꝛ aq̃ imaginatū est:nō q̃ in eis sit gūitas cōmixta leuitati:sz q̃ in eis est vna q̃litas simpꝛ motiua q̃ facit ea descēdere qñ sub eis est aliqd leuiꝰ:ꝛ eadē q̃litas fac ea ascēdere qñ sup ea ē aliqd gūiꝰ. ¶ 7ª ꝯ. gūe ꝛ leue in reu pōt vbiqz ascēdere nālr: ꝛ vbiqz descēdere nālr. ꝓbat. nā vbicūqz eēt aq̃: dū tñ sub ipsa imediate eēt aer: ipa descēderet: ꝛ silr vbicūqz eēt aq̃: dū tñ sup ipsaz eēt terrā: ipsa apta nata eēt ascēdere: ꝛ ascēderet nālr si nō ipediret: qz sic dictū est: sp minꝰ gūe appetit eē sup magis gūe: mō terra est gūior q̃z sit aq̃. alr enim nō descēderet in aq̃. Ex isto pz dꝛia iter gūe simplr: ꝛ gūe in reu: ꝛ leue simplr: ꝛ leue i reu: qz gūe simplr: nullibi ascēderet nāliter: ꝛ leue simplr: nullibi descēderet nāliter: sed gūe ꝛ leue in reu vbiqz pñt ascēdere: ꝛ vbiqz pñt descēdere nālr. ¶ Sz dubitat iuxta ꝑ p. nā dicit Arist. 4° huius q̃ aer descēdit violēte in elnto ignis. ¶ Scdo dubitat. nā iuxta dicta videret seq q̃ aq̃ nō deberet dici magis gūis aere: qz sic vbiqz aer pōt nālr ascēdere vl descēdere: ita ꝛ aq̃ cū vtrūqz sit gūe ꝛ leue in reu. ¶ Tertio. si graue ꝛ leue in reu sic aq̃ ꝛ aer: possent vbiqz nālr ascēdere: ꝛ vbiqz nāliter descēdere: tunc idē mobile simplex posset moueri nāliter motibus ꝛrys: cuius oppositū demōstratū vel determinatū est p̄ buiꝰ. ¶ Ad ista rñdet. Ad p̄m dicendū est q̃ dcit Arist. dz itelligi q̃ aer violēte ascēderet in spbera ignis: qñ ibi eēt ignis: cū ꝑ tñ stat q̃ aer ascēderet ibi nālr vl saltē aptꝰ natꝰ eēt ibi ascēdere: si i spbera ignis eēt aliqd corpꝰ gūiꝰ aere: pp nālē ordinē grauiū ꝛ leuiū. ¶ Ad 2m dico. q̃ aq̃ vtiqz est gūior aere: sz nō pp ꝑ q̃ aq̃ descēderet alicubi nālr vbi aer nō posset descēdere casu ad volūtatē posito: sz iō aq̃ dr gūior aere: qz aq̃ apta nata est descēdere in aere: ꝛ eē sub aere. aer aūt nō aptꝰ natꝰ est descēdere in aq̃. ¶ Ad 3am nego. q̃ illi motꝰ eēnt ꝛrys: lz possint eē a termis ꝛrys ad ternos ꝛrios. vñ dico q̃ ꝑ nō sufficit ad ꝛrietatē motuū: sz cū ꝑ reqrit q̃ tales motꝰ fierēt p ꝯsilia media in gūitate vel in leuitate. ¶ 8ª ꝯ. si aliqd ascēdit nālr: saltē in medio pleno: aliqd descēdit nālr: ꝛ silr si aliqd descēdit nāliter: aliqd ascēdit nāliter. pz. nā si ignis ascēdit nāliter in aere: aer q̃ est sup ipm descēdit nālr: cū gūiꝰ appetat eē sub leuiori. silr si terra descēdit nālr per aerē: tūc aer q̃ est leuior terra ascēdit nālr: qz vult grauius esse sub ipso.

Ad rōnes. p̄ma bñ ꝓbat q̃ terra nō est gūis simpꝛ p̄ mō. nec ēt ignis ē leuis simpꝛ p̄ mō: sic pz ex ꝯnibꝰ positis: cū q̃ tñ bñ stat q̃ terra est simplr gūis 2° ꝛ 3° ꝛ 4° modis: ꝛ ignis silr est leuis simplr 2° ꝛ 3° ꝛ 4° modis. ¶ Ad 2am nego. q̃ aq̃ vl aer sit gūis vel leuis simplr. Et qñ dicebat vnū doliū aq̃ in aere est gūiꝰ q̃z vnꝰ pugillus terre: bñ ꝯcedo: sz nō ꝓpter hoc seqtur q̃ vnū doliū aq̃ sit grauius vno pugillo terre simpꝛ. nā nō seqtur est gūius in aere. q̃ est gūiꝰ. nā gūitates ꝛ leuitates simplr sicut pz ex p̄ articulo: cōparant iter elnta q̃tū ad motū vniꝰ elemēti i altero. qcqd enī ascēderet in aere dr leuiꝰ aere: ꝛ qcqd descēderet in aq̃ dr gūiꝰ aq̃. ¶ Ad ꝯfirmationē bñ cōcedo. q̃ fm vnā acceptionē gūis simplr aq̃ diceret gūis simplr: ꝛ aer silr. s. put illud diceret gūe simpꝛ: de cuiꝰ pronoie demrante vificat ly graue simpꝛ absqz addito. verū tñ nec aq̃ nec aer dr gūe simpꝛ: put gūe simpꝛ dr q̃ in q̃cūqz elnto alio ab ipo dscēderet: quō gūe simpꝛ accipit i ꝓpoꝛ. ¶ Alia rō bene probat q̃ nec aq̃ nec aer dr grauis in reu: put graue in reu dicit cuius grauitati aliqd de leuitate est cōmixtū: cū ꝑ tñ stat q̃ taz aq̃ q̃z aer dr gūis in reu: prout graue in respectu dr q̃ in elnto leuiori eo descēdit: ꝛ i elnto gūiore eo ascēdit: put ex ꝯnibꝰ añpositis pōt appere.

¶ Et in aere mlto magis q̃z to magis diuisibilis aq̃ est ꝛc. q̃rto celi. Tex. cō. vltimi. Qō. II.

Secundū propositoꝛ erat. vtrū qdlz coꝛpꝰ qd est alio gūiꝰ in aere sit eodē gūiꝰ in aq̃. Et ar. p̄ q̃ sic. nā si nō sit. g̃. a. gūiꝰ. b. in aere: ꝛ. b. ecōuerso. sit grauius ipso. a. in aq̃: seqtur q̃ nō pōt sciri qd in rei vitate sit alio eoꝛ gūiꝰ. nā si tu dicas q̃. a. est gūiꝰ. b. ex eo q̃. a. descēdit velociꝰ in aere q̃z. b. ego dicā q̃. b. est gūius. a. qz velociꝰ descēdit in aqua q̃z. a.

Oppositum arguit. naz vnū magnū lignū paruo plūbo in aere est gūius: qz velocius in aere descēdit q̃z parū plūbū: ꝛ tñ in aq̃ idē paruū plūbuz est grauius illo magno ligno: qd patet: qz illud paruū plūbum descēdit vsqz ad ꝓfundū aque: ꝛ lignum non.

Iuxta ista qōnē. p̄ volo ponere ꝯnes circa q̃situm. 2° iuxta ꝑ volo ponere quosdā modos: qbꝰ possumꝰ inuenire sine pōderatione ꝓportionē coꝛpoꝛ gūiū ꝛ leuiū adiuicē in gūitate diuersaꝛ gūitatū fm spēz.

Quantum ad p̄m sit p̄ª ꝯ. nō qdlz coꝛpꝰ qd est grauius alio in aere est eodē grauiꝰ in aq̃. pz de magno ligno ꝛ paruo plūbo: sicut arguit post oppositū. ¶ 2ª ꝯ. nō qdlibet coꝛpus est eque graue in aere ꝛ in aq̃. pz de ligno qd in aere descēdit vsqz ad ꝓfundū aeris: ꝛ in aq̃ nō: qd nō eēt nisi in aere esset grauiꝰ: ꝛ in aqua minus graue. ¶ 3ª ꝯ. nō qdlibet coꝛpꝰ est eq̃ graue in aqua ꝛ in oleo. pz de ligno q̃ nō ita ꝓfunde descendit in aq̃ sicut in oleo. Ex quo vlterius seqtur 4ª ꝯ. nō qdlibet coꝛpꝰ qd est grauius alio in aqua est grauius eodem in oleo ꝛ econuerso: ꝛ nō solū istud veꝛ est de aqua ꝛ oleo: sed de oibus coꝛporibus diuersaꝛ grauitatum fm speciem.

Quantū ad 2m supponēdū est p̄. q̃ dicant eqlr gūia fz spēz: ꝛ q̃ ieqlr. vñ illa dñr eqlr gūia fm spēm q̃ sic se bñt q̃ eqles portiōes eoꝛ i magnitudine eqlr pōderāt. illa vo dñr ineqlr gūia fm spēm q̃ sic se bñt: q̃ portiones eoꝛ eqles in magnitudine ineqlr pōderāt. vñ si capiant due portiones vna ligni ꝛ tāta plūbi portio plūbi plus pōderat. ¶ Tūc sit p̄ª ꝯ. datis duobꝰ coꝛpibꝰ solidis: an sint eiusdē gūitatis in spē vl diuersaꝛ: ꝛ q̃ eoꝛ sit grauiꝰ pole est sine pōderatione in eqlibra inuenire: nā sint illa duo coꝛpora. a. ꝛ. b. ꝛ capiant de. a. ꝛ. b. portiones eqles in magnitudine: si. a. ꝛ. b. sint ineqlia in magnitudine ꝛ dimittunt ille portiones cadere in eandē aquā: tūc si eque velociter descēdūt in ꝓfundū aque: vel tāta ps de vna q̃z ta de alia dic q̃ dicta coꝛpora sunt eqlis gūitatis in spē. si aūt in eq̃ velociter descēdūt vsqz ad ꝓfundū: vel plus de vna illaꝛ portionuz submergit in aq̃ ꝛ minus de alia: dic q̃ illud est gūiꝰ fm speciē: cuius portio velociꝰ descēdit: vel cuius portionis submergit plus in aqua: fundamētū istiꝰ positū est in ꝓcedēte qōne. ¶ 2ª ꝯ. datis duobꝰ coꝛporibꝰ solidis diuersaꝛ grauitatū in specie: ambobus tñ supnatātibus in aqua fm alia q̃s sui ꝓtes: nō solū sine pōderatione in eqlibra ꝯtingit inuenire q̃ illoꝛ sit gūiꝰ: sz ēt ꝓportionē in q̃ alteꝛ est altero gūiꝰ: ꝛ ꝑ ꝓt iueniri sic. nā sint duo talia coꝛpora duo ligna diuersaꝛ spēz: ꝛ diuersaꝛ gūitatū in spē: capiant de eis due portiones eqles: ꝛ q̃lz illaꝛ diuidat in latꝰ in aliq̃t ꝓtes eqles. vbi gra. in. 12. q̃ ꝓtes vocent pūcta: q̃ fcō dimittant cadere in aquā: ꝛ videat de q̃ pla pūcta submergunt: ꝛ de q̃ paucioꝛa: ꝛ vlteriꝰ videat quot pūcta submergunt de vno: ꝛ q̃t de alio: ꝛ fm ꝑ iudicet ꝓportio eoꝛ adiuicē i gūitate. vbi gra. sit q̃ vniꝰ submergant duo pūcta: ꝛ alteriꝰ q̃tuoꝛ: tūc dic q̃ illud cuiꝰ q̃tuoꝛ pūcta submergunt est in duplo gūius fm spēm: q̃z illud cuiꝰ solū duo pūcta submergunt. ¶ 3ª ꝯ. datis duobꝰ coꝛpibus ligdis diuersaꝛ grauitatuz

adiuuicē

adinuicē ꝓm spēm est pole sine pōdere inuenire qō illoꝝ sit graui⁹.nā sint duo talia aqua ⁊ oleū:⁊ dimittat vnū lignū in aquā p.⁊ deinde in oleū:si de illo ligno minus submergit in aq:⁊ magis in oleo:dic ꝙ aq est grauior ⁊ oleū est leui⁹.pz.nā semp idē graue in leuiori ꝓfundius descendit q̄ in grauiori.¶ 4ª ꝑ.datis duob⁹ corporib⁹ liqdis diuersaꝝ grauitatū in spē:pole est sine pōdere inuenire nō solū qō eoꝝ sit altero graui⁹:sed ēt in qua ꝓportione alterū est altero ḡuius.nā sint duo talia corpora liqda aq ⁊ oleū: ⁊ capiat vnū lignū qō dicto mō sit diuisuz in.12.ptes eq̄les:⁊ dimittat illud p̄ i vnū eoꝝ.vbi gra.in aquā:⁊ videat quot de illis ptib⁹ submergant in aq.⁊ sit verbi gra.ꝙ q̄tuor ei⁹ pūcta:⁊ deide dimittat in oleū:⁊ videat quot pūcta ei⁹ submergant in oleo.⁊ sint vbi gra.tria.B ꝑsiderato dic ꝙ in illa ꝓportione aq est ḡuior oleo ꝓm spēm:in qua numerus pūctoꝝ illi⁹ corporis submersoꝝ in aq se hz ad numeꝝ pūctoꝝ eiusdez corporis submersoꝝ in oleo:⁊ qz ꝓportio illoꝝ numeroꝝ adiuicē est sexquitertia:qz.4.ad tria:dic ꝙ aq in sexqtertia ꝓportione est ḡuior ꝓm spēm q̄z sit oleū.¶ 5ª ꝑ.datis duob⁹ corpib⁹.vno solido ⁊ altero liqdo:pole est sine pōdere inuenire an sint eq ḡuia ꝓz spēz: vel vnū eoꝝ sit altero ḡuius ꝓm spēm.nā sit corp⁹ liqduz aq:⁊ corp⁹ solidū sit plūbū vel lignū:vel aliqd hō:⁊ dimittat illud in aquā:tūc si descēdit in aq vsq ad ꝓfundū:dic ꝙ est ḡui⁹ aq ꝓm spēm.si aūt descēdit vsquequo supficies ei⁹ supior fiat eq alta cū supficie supiori aq:dic ꝙ illud corpus solidū ⁊ aq sunt eq ḡuia ꝓm spēm.si aūt ꝓm aliq̄s ei⁹ ptes descēdit in aquā:⁊ ꝓm aliq̄s supnatat:dic ꝙ est leui⁹ aq ꝓm spēm:sicut est lignū.¶ 6ª ꝑ.datis duob⁹ corporib⁹. vno solido ⁊ altero liqdo diuersaꝝ spēꝝ in ḡuitate:corpe tñ solido natāte in liqdo:⁊ nō descēdēte ad ꝓfundū:pole est inuenire in qua ꝓportione vnuz illoꝝ sit alio ḡuius ꝓm spēm.nā sit corp⁹ liqdū aq:⁊ corp⁹ solidū sit vnuz lignū:⁊ diuidat illud lignuz dicto mō in.12.portiones eq̄les:quo facto dimittat in aquā:⁊ videat quot eius pūcta submergant in aq.⁊ sint vbi gra.q̄tuor quo facto videat in q̄ ꝓportione totalis numerus pūctoꝝ.12.habeat se ad numerū pūctoꝝ submersoꝝ i aq.ſ.ad q̄tuor:dic ꝙ in ea.ſ.tripla ꝓportione illud liqdū est ḡui⁹ ꝓm spēm illo solido.pz.nā si illud lignū ꝓm oia ei⁹ pūcta descēderet in aquā vsqueq̄ ei⁹ supficies supior fieret eq alta cū supficie aq supiori:eēt p̄cise eq ḡue cū aq:iō inquāto minus de ligno descēdit in aquā:intāto aq est ḡuior ligno:iō si medietas illi⁹ ligni.ſ. sex pūcta descēderet in aquā:aq eēt p̄cise in duplo ḡuior: sed si minus q̄z medietas.ſ.tertia:vtputa q̄tuor pūcta:aq esset in triplo grauior:q̄lis est ꝓportio.12.ad q̄tuor.sic ḡ posite sunt sex ꝑnes:⁊ iuxta p̄mas duas ꝑferunt solida ad solida.ꝓm sequētes duas cōferunt liqda ad liqda.ꝓm vltimas duas solida ad liqda.¶ Tunc rñdeat ad rōnē ante oppositū.Qñ dicebat si sic:tunc nō posset sciri qō illoꝝ ꝓm rei veritatē eēt ḡui⁹ ꝓm spēm:dico ꝙ imo:nā illud in rei vitate est ḡui⁹ ꝓm spēm:qō est ḡui⁹ in ḡuiori:puta i aq sic est plūbū:sic pz ex iā dictis in qōne:⁊ in qōne p̄cedēte.

¶ De graui aūt ⁊ leui qd ē vtrūq̄z ⁊ q̄ nā ipsoꝝ ꝑsiderādū ⁊c.q̄rto celi.Tex.cō.I. Qō. III.

Ertium ꝓpositoꝝ erat. vtrū aliqō el̄ntū in suo ꝓprio loco sit graue.Et vī ꝑ ꝙ sic:qz vesica repleta aere plus trahit in eqlibra q̄z si nō esset repleta: qō nō eēt nisi aer in suo ꝓpo loco eēt ḡuis. ¶ 2ª aliqd est aere exñte in suo ꝓprio loco graui⁹:iō aer in suo ꝓprio loco grauis est. ꝑña tz:ex eo ꝙ in vtroq̄z cōparatoꝝ debet reperiri forma seu q̄litas ꝓm quā cōparant adinuicē. ¶ 3ª.si aer esset in sphera ignis descēderet ad suū locū ꝓpriū ꝑ suā ḡuitatez: quā tñ ḡuitatē nō amitteret:ſz retineret ipso exñte in suo ꝓprio loco.ḡ aer in suo ꝓprio loco est ḡuis.¶ 4ª ad idē. nā dic Cōmētator cōmēto.38.quarti hui⁹.ꝙ si auferat aq q̄ est sub aere:aer descēdit ad replēdū locū aq sine difficultate ⁊ violētia:tñ si auferret aliq̄ pars aeris sup aquaz:aq nō ascēderet nisi cū q̄dā violētia pro replēdo locuz aeris. Silr si aliq̄ ꝑs ignis in sphera sua ꝓpria exñs sup aerē auferret:aer nō ascēderet ad replēdū locū illū nisi cū q̄dam violētia:istud vī eē signū ꝙ taz aer q̄z aq sunt ḡuia in suis locis:⁊ nō leuia.¶ 5ª.terra in ꝓprio suo loco est ḡuis adhuc ḡuitate actuali.ḡ qō va.ꝑñtia tz de se.añs ꝓbat.nā si aliqs niteret eleuare aliquā ꝑtē terre adhuc ipsa exñte in suo loco ipsa resisteret eleuāti:ſz nō nisi ꝑ grauitatē.ḡ ⁊c. ¶ 6ª.nā ꝑtes iferiores terre sunt solidiores q̄z supiores:qō nō vī eē nisi ex eo ꝙ supiores eas cōprimūt:ſz tal cōpssio est vtute ḡuitatis.ḡ ⁊c.¶ 7ª ignis vbicūq̄z sit ē calꝭ actualr. ḡ vī ꝙ ēt vbicūq̄z sit:sit leuis actualr:⁊ ꝑ ꝑñs i suo loco est leuis:⁊ pari rōne terra i suo loco ꝓpo est ḡuis.¶ 8ª ar.de aq.nā si fiat foramē i terra aq descēdit i terrā:nō obstāte ꝙ aq existit in suo loco ꝓpo:ſz B nō vī eē nisi ꝑ ḡuitatē.

Oppositū arguit.nā si aliqō el̄ntū eēt ḡue i suo ꝓprio loco.hoc nō magis videret de vno el̄ntoꝝ ḡuiū q̄z de alio:neqz min⁹:⁊ iō si aliqō el̄ntū eēt ḡue i suo loco ꝓpo:aq eēt ḡuis i suo loco ꝓpo:ſz B ē flm.nā si eēt ḡuis i suo loco ꝓprio:tūc ille q hzet supra se cētū vel 1000.dolia aq:ipe bñ deberet sentire ḡuedinē ei⁹:ſz tñ ipe nō sētit.pz B de nautis:q̄ꝝ aliq aliqñ ōscēdūt vsqz ad fūdū maris:⁊ tē bñt sup se plus q̄z cētū dolia aq:⁊ tñ nullā eius ḡuedinē sentiūt.Silr si aer i suo loco eēt ḡuis:vtiqz deberemus illā ḡuitatē ꝑcipe:cū mltū de aere existat sup nos. ¶ 2ª ar.aūcte arcbimēidis i liº suo ō pōderib⁹.vbi dic nllz corp⁹ i seipo ḡue eē.vñ nec aq i aq:nec oleū i oleo est ḡue.

Pro rñdēdo ad istā qōnē.pono p vnā distōnē: ⁊ est ista.ꝙ duplr pōt capi grauitas.Uno⁰ pro dispōne q̄dā habituali ⁊ potētiali ꝑñte formā grauis:siue actualr iclinet ad motū:siue nō:⁊ illa vocet ḡuitas habitualis seu potētialis.Alio⁰ accipit ḡuitas pro tali dispōne actualr iclināte ad motū:⁊ illa vocat grauitas actualis.Cōsimilis distō pōt poni de leuitate.

Tunc sit pª ꝑ.vbicūq̄z sit el̄ntū ḡue ipm hz ḡuitatē habitualē.ꝓbat.nā talis ḡuitas est q̄litas q̄dā ꝑñs formā subalē ipsi⁹ ḡuis:nec pōt tolli nec auferri nisi ꝑ corruptionē forꝰ subalis:⁊ nō ꝑ solum motū localē. ¶ 2ª ꝑ.el̄ntū ḡue i suo ꝓpo loco hz ḡuitatē bitualē.ꝓbat ō ꝑ p̄cedētē ꝑnē. 2º.nā ꝑ eādē q̄litatē ꝑ quā el̄ntū mouet ad suū locū ꝓpriū cū fuerit ex ipm:gescet nāl̄r in suo ꝓpo loco cū fuerit i ipso:ſz B est ḡuitas q̄tū ad el̄nta ḡuia. Nā ipsa ꝑ suā ḡuitatē mouent nāl̄r ad sua loca nālia:⁊ ipa cū pueniūt ad sua loca nālia ꝑ eādē ḡuitatē qescūt i ipsis.Et sic eadē ḡuitas q̄ aliqñ dī actual:sic qñ actualr iclinat ad motū deorsum.Aliqñ dī habitualis ⁊ potētialis sic qñ nō actualr inclinat ad motū.¶ Cōsilr pñt poni due ꝑnes de el̄ntis leuib⁹.¶ 3ª ꝑ.nullū el̄ntū i suo loco ꝓpo hz ḡuitatē actualē.ꝓbat.qz nullū el̄ntū exñs in suo loco ꝓpo iclinat actualr ad motū deorsuz.ḡ nullū el̄ntū in suo loco ꝓpo hz ḡuitatē actualē.ꝑña tz:ex qd nois ḡuitatis actual.añs pz. ad experiētiā.Sic silr mō diceret de leuitate reª el̄ntorum leuiū.¶ Sz ꝑ istā ꝑnē dubitat p.nā posito ꝙ aq sit in loco suo ꝓprio ⁊ dimittat aliq̄ magna ꝑs terre in ipsaz:tunc illa aq nāliter ascēdit supra ipsaz terrā:cū minus ḡue appetat eē sup magis graue:qō nō dī eē nisi ꝑ eandē q̄litatē per quā aqua descēderet ad suū locuz ꝓpriū:si esset extra ipsum.Sed h̄ esset grauitas actualis per quā descēderet. ergo vī ꝙ hec etiaz sit grauitas actualis per quā ascendit

super terrã:non obstãte q̃ ipsa aqua sit in suo loco sibi ꝓ prio.g̃ videt q̃ aqua in suo loco ꝓprio habet grauitatem actualẽ:exq̃ hz grauitatẽ actualr inclinãtẽ ad motũ.Scdo si sup aerẽ auferret aliqua ps ignis:ipse ascẽderet ne fieret vacuũ:ꝛ nõ nisi per leuitatẽ actualẽ.g̃ aer in sua ꝓpria regione videt hẽre leuitatẽ actualez. ¶ Ad ꝑm istoꝝ cõcedo. q̃ per eandẽ q̃litatẽ per quã aqua descẽderet nãlr ad suũ locũ ꝓpriũ si esset extra ipsuz etiã ascẽdit sup terrã dimissam in eã.vñ nõ est imaginãdũ q̃ in aqua sit vna q̃litas.s. grauitas ꝑ quã descẽdit ifra aerẽ:ꝛ vna alia q̃ sit leuitas ꝑ quã ascẽdit sup terrã.nam tũc aqua nõ eẽt eẽntũ simplex: verũ est tñ q̃ illa eadẽ q̃litas vocat grauitas cuz inclinat ad descensuz:vel getẽ deorsuz.Sed vocat leuitas cũ inclinat ad motũ sursuz:vel getẽ sursuz.Tũc ad ꝓpositũ dico. q̃ qñ aqua exñs in sua ꝓpria regione ascẽdit sup terrã dimissam in ipsaz:hoc nõ est per grauitatẽ actualẽ:lz hoc fit per eandez q̃litatẽ que aliqñ dicit grauitas actualis:sicut qñ actualr inclinat ad motũ deorsuz:ꝛ nõ ad motũ sursuz. ¶ Sed diceres.ad minus g̃ aqua in sua ꝓpria regione est actualr leuis.Nã terra missa in ipsaz existẽtẽ in sua ꝓpria regione:ipsa ascẽdit sup terrã grauiorẽ ea:qõ nõ videt eẽ nisi ꝑ leuitatẽ actualẽ. ¶ Ad istud dico.q̃ ita cito q̃ ponitur terra imediate sup aquã:ipsa aqua desinit esse nãliter locata:ex eo q̃ ipsa exñs min⁹ grauis est situata imediate sub exñte magis graui. ¶ Et ideo cõcedo.q̃ tũc aqua per suã leuitatẽ actualẽ ascẽdit super terrã:nec ꝓpter hoc põt cõcludi eã in suo loco ꝓprio esse actualr leuẽ. ¶ Nã tunc nõ est in loco sibi ꝓprio ꝛ nãli. ¶ Ad 2ᵃᵐ dico.q̃ si super aerẽ amoueret aliqua pars ignis:ꝛ latera ignis nõ cõfluerent:vtiqz ascẽderet ne fieret vacuũ:ꝛ qñ dicebat.g̃ aer in sua ꝓpria regione haberet leuitatẽ actualẽ cõcedo. Et qñ dicebat oppositũ dicit cõclusio.respõdetur q̃ cõclusio dz intelligi ꝛ modificari:q̃ elemẽta grauia ꝛ leuia in suis locis ꝓprys nõ hñt grauitatẽ actualẽ nec leuitatem actualẽ: ꝛ hoc rebus nãlibus dimissis in sua naturalitate. Sed qñ super aerẽ amoueret aliqua pars ignis:aliqua fieret violentia in reb⁹ naturalibus.g̃ ꝛc.Uel aliter:ꝛ cõcordat solutioni ꝑme dubitationis:qñ dicebat:si amoueret:super aerẽ aliqua pars ignis ꝛc.cõcedo q̃ aer mouet sursuz per leuitatẽ actualẽ.Et qñ dicebatur.g̃ aer in suo loco ꝓprio ꝛ nãli hẽret leuitatẽ actualẽ.nego.nã dico q̃ tunc aer nõ eẽt in suo loco nãli:ex eo q̃ ad aerẽ nãliter esse locatuz requiritur ipsum ꝑm eius supficiem cõuexam esse imediatum igni.Sed si aliqua pars ignis superius amoueret:aer desineret esse imediatus igni:ꝛ per cõsequens desineret esse nãliter locatus:ideo non est mirum:si per suam leuitatem exiret in actũ ascendendi seu mouendi sursum.

Ad rationes ꝑncipales. ¶ Ad ꝑᵃᵐ dico.q̃ si aer existẽs in vesica cũ vesica plus põderat in aere q̃ vesica solũ:hoc est ꝓpter ꝗ q̃ aer in vesica est aliq̃liter ꝓdensatus ꝛ cõpressus ꝛ factus grauior q̃ aer exterior:qꝛ g̃uius in minus graui descẽdit.g̃ ꝛc. ¶ Ad 2ᵃᵐ dico.q̃ qñ est existens aliqõ lignũ in aere:tunc iste aer sub ligno existẽs nõ est nãliter locatus:ex eo q̃ iste aer qui est minus grauis est sub ligno magis graui:ꝛ ꝓpter hoc tunc lignũ descẽdit ꝛ aer ascẽdit:nec ꝓpter hoc cõcedi põt eẽntũ in suo loco nãli esse actualr graue vl leue ꝛc. ¶ Ad 3ᵃᵐ. illa hñ ꝓbat q̃ aer in suo loco nãli hz grauitatẽ vel leuitatem habitualẽ:nõ tñ actualẽ. ¶ Ad 4ᵃᵐ.qñ dicit Cõmentator.q̃ si infra aerẽ amoueat aqua:ipse aer nãliter descẽdit:sed si sup aerẽ amoueat ignis:ipse aer ascẽdit cũ violẽtia:dico q̃ hoc itellexit sic:ꝛ si intellexit sicut verba sonãt ipse male dixit.Pro quo supponẽdũ.q̃ latera ignis abinuicẽ diuisa facilius ꝛ citius cõfluunt q̃z latera aq̃ abinuicẽ diuisa.Silr sic est de laterib⁹ aeris abiuicẽ diuisis:q̃ etiã facilius ꝛ citius cõfluunt q̃z latera aque abinuicez diuisa. Silr latera aque abinuicẽ diuisa facilius ꝛ citius cõfluũt adinuicẽ q̃z latera terre:ꝛ hoc ꝓpter grossitiẽ ꝛ soliditatez terre. ¶ Tunc ad ꝓpositũ dico.q̃ si infra aerez amoueat aliq̃ pars aq̃:aer nãliter descẽdit ad replẽdũ locũ:ꝛ valde cito:ꝛ hoc est iõ ne fiat vacuũ:ꝛ q̃ latera aq̃ abinuicẽ diuisa nõ ita cito pñt cõfluere:sicut aer põt descẽdere ꝛ illũ locũ replere.Sed si sup aerẽ amoueret aliq̃ ps ignis:nõ ita cito aer ascẽderet:qꝛ citi⁹ ille loc⁹ repleret. Jteꝝ sic est de igne re aeris pfluxũ lateꝝ ignis adinuicẽ:qui ignis citius posset ꝗ facere q̃z aer.Sic silr mõ est de aq̃ re terre ꝛ aeris.Nam si aliq̃ ps terre infra aquã moueat:statim aqua descẽdit ad replẽdũ istũ locũ ꝓpter ꝗ q̃ latera ipsi⁹ terre nõ possent ita cito cõfluere ad replẽdũ istũ locũ.Sz si sup aquã amoueat aliq̃ ps aeris:nõ ꝓpter ꝗ aqua ascẽderet. Nã stati latera aeris remanẽtis ꝓfluũt ad replẽdũ istũ locũ:ꝛ citius q̃z faceret aq̃ ascẽdẽs. ¶ Ad 5ᵃᵐ.nego añs:ꝛ qñ dicebat si aliqs vellet eleuare aliquã partẽ terre de loco suo ipsa resisteret cõcedo.qꝛ ita cito sicut aliqs vellet violentare terrã:illa grauitas terre q̃ pri⁹ dicebat habitualis solũ:exiret in actũ resistẽdi eleuãti:ꝛ tũc diceret grauitas actualis:ꝛ ideo hñ cõcedo q̃ g̃ue in suo loco nãli:cũ violentaret hẽret g̃uitatẽ actualẽ.Nam g̃uitas nõ ex hoc solo dr actualis:qꝛ actualr inclinet ad motũ deorsuz:sed etiam ex eo q̃ resistit ꝛ nitit ꝗ violẽtans:ꝛ iuxta hoc cõcedẽduz est q̃ graue ꝓhibitũ ꝛ detentũ sursuz per aliquã colũnam est actualr g̃ue.Naz lz eius g̃uitas nõ actualr moueat:tñ actualr nitit deꝑmere detinens iꝑm violẽte. ¶ Ad 6ᵃᵐ dico.q̃ partes cẽtrales terre nõ ꝓpter hoc sunt densiores q̃ cõprimant a supiorib⁹.Nã supiores nõ põderant super ipsas.Sz ꝗ est ex eo q̃ supiores sunt magis mixte:ꝛ sunt magis porose:q̃ pori sunt repleti aere. ¶ Sed cẽtrales sunt magis solide:qꝛ minus cõmixte ꝑtibus alteri⁹ rõnis. ¶ Ad 7ᵃᵐ.ignis vbicũqz est calidus actualr.id negat:qꝛ nõ vbicũqz est actualr cõburit:sic nec g̃uitas vbicũqz est actualr põderat.vñ ignis imediat⁹ ꝓcauo orbis lune non actualr cõburit:cũ nõ sit sibi cõbustibile approximatum. ¶ Ad 8ᵃᵐ dico.q̃ statiz sublata aliq̃ ꝑte terre infra aquã: ista aq̃ desinit eẽ locata nãlr:cũ nõ hẽat infra se imediate aliqõ g̃uiⁿse.Et iõ nõ mirũ q̃ tũc põderat ꝛ descẽdit.Et ꝑ totã istã qõnẽ ꝑ locũ ꝓpriũ itelligo locũ nãlem.Finis.

¶ Nos aũt dicim⁹ primũ determinãtes de quo maxime dubitant qdam ꝓpter qd ꝗ quidẽ sursum ferunt.hec aũt deorsum corporꝝ semp ꝑm nãm.hec aũt ꝛ sursum ꝛ deorsuz ꝛc. Quarto celi.Tex.cõ.XXI. Questio. IIIIi.

Quartum propositoꝝ erat. vtrũ grauitas ꝛ leuitas sint forme subiales grauis ꝛ leuis.Et videt q̃ sic.grauitati ꝛ leuitati cõpetit diffõ nãe. Jõ vtraqz eaꝝ est natura.ꝓnitia tenet.naz cuicũqz cõpetit diffinitio eidẽ cõpetit diffinitũ.mõ si vtraqz eaꝝ est nã:ꝛ nõ nã q̃ est mã sic claꝝ est de se cuz mã nulli⁹ sit actiuitatis.grauitas aũt ꝛ leuitas alicui⁹ sunt actiuitatis.agunt enizz ad motũ deorsum ꝛ ad motũ sursuz:seqtur q̃ vtraqz eaꝝ sit forᵃ subiali:sed non alioꝝ q̃z grauiũ ꝛ leuiũ.g̃ ꝛc.añs ꝓbat.qꝛ grauitas est per se ꝑncipiũ motus localis deorsuz:ꝛ leuitas sursuz:qõ cõpetit soli nãe nec aliqd deficit grauitati ꝛ leuitati de diffõne nãe.nã manẽte eadẽ forma subiali idez mobile aliqñ nãlr ascẽdit:ꝛ aliqñ nãliter descẽdit:ꝓpter solã variationẽ grauitatis ꝛ leuitatis. ¶ Sed hoc videt esse signum q̃ tales motus per se ꝓueniunt a dictis qualitatibus:ꝛ non a forma substãtiali.

ma subali. Assumptũ pz.qz idẽ vapoz calefactus ⁊ leuifica
tus ascẽdit nãlr:⁊ postea refrigerat⁹ descẽdit nãlr:semper
manẽte eadẽ forma subali. Exquo seqtur qõ tales mot⁹ di
uersi actiue pueniãt:⁊ p se pducant a grauitate ⁊ leuitate.
¶ z°.nisi ḡuitas ⁊ leuitas eẽnt nãe ⁊ forme subales ḡuiuz
⁊ leuiũ:sequit ꝙ vapoz leuefactus nõ moueret sursuz nã-
liter:⁊ refrigerat⁹ ⁊ ḡuefact⁹ nõ descẽderet nãliter. pbat
ꝓnitia:qz tales mot⁹ nõ pueniret a forma subali vapozis:
cũ leuitas nõ poneret forma subalis leuis:nec ḡuitas foꝛ
subalis ḡuis. ¶ 3°.grauitas ⁊ leuitas sunt forme pozes ca-
liditate friditate humiditate ⁊ siccitate. ḡ grauitas ⁊ leui-
tas sunt forme subales ḡuiũ ⁊ leuiũ. ꝓna pbat. nã dato ꝙ
sint pozes dictis q̃litatib⁹ alteratiuis:⁊ nõ sint foꝛ subales:
sed accñtales:seqtur ꝙ calitas friditas humiditas ⁊ sicci-
tas nõ sunt q̃litates p̊. pz qz ḡuitas ⁊ leuitas eẽnt q̃litates
eis pozes. ꝓnis est falsuz p Arist.i z° de gnõne ⁊ 4° metheo.
añs pbat:qz sicut se bz mot⁹ localis ad motũ alterationis:
sic q̃litates motiue localr.s.ḡuitas ⁊ leuitas se hñt ad q̃li-
tates alteratiuas:sic sũt calitas friditas humitas ⁊ siccitas.
Sz mot⁹ localis ẽ poz motu alteratiõis p Aris.i lra dicẽtẽ.
pm⁹ erit vtiqz fm subaz hic mot⁹.s.localis ḡuiũ ⁊ leuiũ ⁊c.

Oppositum arguit.ḡuitas ⁊ leuitas sunt p se sen-
sibiles.s.sensu tact⁹. Nã aliqs fm ta-
ctũ sẽtit ḡuitatẽ lapidis:sz nulla foꝛ subalis:nec aliq̃ suba
est p se sensibilis.pz p Arist.z° de aia.igit ⁊c. ¶ z°.forme
subales eintoꝛ ḡuiũ ⁊ leuiũ nõ manẽt i mixtis:sic ad pnis
supponit. Sz ḡuitas ⁊ leuitas eintoꝛ manẽt in mixtis. ḡ
ḡuitas ⁊ leuitas eintoꝛ nõ sũt foꝛ subales eoꝛ. ¶ 3°.suba
nõ est ꝛia sube p Arist.in pdicamẽtis. Sz ḡuitas est ꝛia
leuitati. ḡ ḡuitas ⁊ leuitas nõ sunt sube:⁊ p ꝓnis nec forme
subales ḡuiũ ⁊ leuiũ. ¶ 4°.suba nõ suscipit magis ⁊ min⁹
p Aris.in pdicamẽtis:sed ḡuitas ⁊ leuitas suscipiũt magis
⁊ min⁹.pz hoc:qz aliqõ ḡue est altero graui ḡuius:sicut ter
ra est ḡuioꝛ aq̃:⁊ aliqõ leue est altero leui leui⁹:sicut ignis
est leuioꝛ aere. ¶ 5°.manente eadẽ forma subali variant
ḡuitas ⁊ leuitas. Jõ nõ sunt forme subales grauiũ ⁊ leuiũ.
ꝓna tz.añs pbat.de fumo qui qñ est hñ calidus est leuis:
⁊ qñ est refrigerat⁹ est ḡuis:⁊ tñ manet eadẽ foꝛ subalis.

Pro ista qõne sit p̊ª ꝓ.grauitas nõ est forma suba-
lis grauis:nec leuitas leuis. pbat p rõnes
qnqz imediate positas. ¶ zª ꝓ.grauitas nõ est idẽ qõ den
sitas:nec leuitas est idẽ qõ raritas:sicut qdã dixerũt. pba-
tur.nã fumus calefactus est leuioꝛ aere:exquo ascendit in
aere:⁊ tñ nõ est rarioꝛ:sed densioꝛ aere. Exquo seqtur cõ-
clusio ꝙ leuitas non est raritas:nec grauitas est densitas.
¶ 3ª ꝓ.grauitas nec leuitas sunt q̃litates scõe nãliter po-
sterioꝛes calitate friditate humiditate ⁊ siccitate. pbat:qz
calefaciens p̊ intẽdit pducere calitatẽ:ad quã ꝓnr gñatur
ḡuitas vel leuitas:fm ꝙ mã est apta nata recipe iuxta exi
gẽtiã forme subalis sibi inherẽtis:sic silr mõ frigefaciens
pncipalr itẽdit ⁊ gñat friditatẽ:ad quã silr ꝓseqt ḡuitas vl
leuitas:fm ꝙ mã ẽ apta nata recipe alteꝛ istoꝛ:qõ nõ eẽt
nisi ḡuitas ⁊ leuitas eẽnt nãlr q̃lit^tes posterioꝛes dicti q̃lita-
tib⁹ alteratiuis:q̃ sunt calitas frit^tas humiditas ⁊ siccitas.

Ad rõnes. ¶ Ad p̊^am.nego qõ ḡuitati ⁊ leuitati cõ-
petat diffinitio nãe. vñ dato qõ mot⁹ lo-
cales ḡuiũ ⁊ leuiũ imediate pueniret a ḡuitate ⁊ leuitate:
nõ ppter hoc adhuc grauitas ⁊ leuitas essent nãe. Nã ad
hoc ꝙ aliqõ sit nã:nõ sufficit ꝙ sit p̊n^m p se mouẽdi ⁊ ge-
scẽdi:sed vltra hoc regrit qõ sit in illo p̊ cui⁹ est p̊n^m p se
mouẽdi ⁊ gescẽdi.mõ ꝗ nõ pueniet dictis q̃litatib⁹:nã nõ
insunt p̊ grauib⁹ ⁊ leuib⁹:sed z°.s.post q̃litates p̊^as alterati-
uas:⁊ post formã subalẽ grauis ⁊ leuis. ¶ Ad zª^m.pro nũc
dicat motũ vapozis sursuz eẽ nãlẽ:vl q̃tũ est ex pte mãe:
vel quãtũ est ex parte forme. De ꝗ postea diffusius dicaz.

¶ Ad 3ª^m.nego añs:⁊ qñ dicebat motus locales grauiũ ⁊
leuiũ sunt pozes motib⁹ alteratiuis:dico ꝙ ꝗ est verũ via
pfectionis:sed nõ via gnõnis. Nã motus locales grauium
⁊ leuiũ:⁊ ẽt aialiũ habent cõiter subiecta magis pfecta:nã
graue ⁊ leue pfectũ est illud ꝙ optime mouetur localr:ni-
hilominus añ istas pfectiones pcedunt hñ fm tẽpus alte-
rationes:⁊ ꝗ notauit Aristo.dicẽs ꝙ latio.i.motus localis
est pfectioꝛ ⁊ est vltimus fm gnõnẽ:exquo cõcludit ꝙ est
prius fm subam.i.pfectionẽ modo predicto ⁊c.

¶ Si itaqz ipossibiliũ est vtroqz nullã habente
grauitatẽ ambo hẽ grauitatẽ. sensibilia aũt coꝛ
poꝛa omnia aut quedaz grauitatem habent ⁊c.
Tertio celi. Tex.cõmẽ. VIII. Questio. V.

Quantum propositoꝛ erat. vtruz ex
pte ḡuitatis ⁊ leuitatis cõ
cludi possit coꝛpa nõ eẽ cõposita ex idiuisi
bilib⁹. ¶ Circa ꝙ sciẽdũ est de multis de-
mõstrationibus satis euidẽtib⁹ põt demõ-
strari ꝙ coꝛpa nõ sint cõposita ex idiuisibi
lib⁹ sicut bz videri in 6° physicoꝛ. Sz ille
nõ sunt ad ppositũ. Sz solũ ille q̃ fieri pñt ex pte ḡuitat
⁊ leuitatis. Hoc notato arguit p̊ ꝙ ex pte ḡuitatis ⁊ leui-
tatis nõ possit cõcludi coꝛpoꝛa nõ esse cõposita ex idiuisi-
bilib⁹. Nã si sic:hoc vr eẽ sic Arist.facit in lra. Sz pbo ꝙ
nõ.nã Aris.volẽs pbare hic ex pte ḡuitatis ⁊ leuitatis coꝛ
poꝛa nõ eẽ cõposita ex indiuisibilib⁹:supponit duo.quoꝛ
vtrũqz pbat esse falsuz.quo pbato sua demstratio est con-
quassata. Primũ qõ supponit est illud:ꝙ nullus idiuis^le est
ḡue aut leue:nec eẽt ḡue nec leue si eẽt. Scõm qõ suppo-
nit est.ꝙ nullũ graue cõponit ex nõ ḡuib⁹:⁊ nullũ leue cõ
ponit ex nõ leuib⁹. Sz ois ps ḡuis ex qua cõponit graue
est ḡuis:⁊ ois ps leuis ex q̃ cõponit leue ẽ leuis. ¶ Cõtra
p̊^m arguit sic.qz idiuisibile si esset:vel eẽt suba vel accñs.
Si suba seqret ꝙ ipm esset ḡue vel leue:qz ois suba nãlis
est ḡuis vl leuis. Si accñs:tũc oportet illi accñti assigna
re subaz ei subiectã adeqte:⁊ sic ista suba eẽt idiuisibilis:
⁊ tñ erit ḡuis sicut dicebat.ḡ indiuisibile si eẽt eẽt graue.
¶ Cõtra zª^m fundamẽtũ arguit sic.ex nõ sensibilibus põt
fieri sensibile.ḡ ex nõ ḡuibus põt fieri graue.ꝓna tz a sili.
añs pbat p Aristo.in de sensu ⁊ sensato.vbi declat ꝙ ali-
qõ coꝛpus est sensibile:cuius 100ª pars separata est insensi-
bilis. z° ex nõ rubeis põt fieri rubeũ:sic ex mixtione co-
loꝛ.ḡ pari rõne ex nõ grauib⁹ põt fieri graue. ¶ 3°.nã hõ
est grauis:⁊ tñ cõponit ex nõ ḡuib⁹.s.ex p̊ª mã que nõ est
ḡuis de se:⁊ ex aia itellectiua q̃ silr nõ ẽ ḡuis. ¶ 4°.mlte
pticule terre nõ sunt ḡues:sic ille q̃ volant in aere:⁊ appa-
rent in radys solarib⁹ intrãtib⁹ per fenestrã:⁊ tñ si multe
tales cõponerent facerẽt vnũ graue. Sz illud vr eẽ cõpo-
sitũ ex nõ ḡuib⁹. Tales eniz pticule terre postq̃ mouent
(sursuz in aere:vident eẽ nõ ḡues.

Oppositum vult Aristo.in littera.

Breuiter sicut dcm est Arist.ad demstrandũ ex pte
ḡuitatis ⁊ leuitat coꝛpoꝛa nõ eẽ cõposita
ex idiuisibilib⁹ pdemõstrat duas ꝓnes pambulas. q̃ꝛ p̊ª
est ista.ꝙ nullũ idiuisibile ẽ graue:quã pbat sic. Oẽ graue
est aliq̃ ḡuius:sed oẽ qõ est aliq̃ grauius est diuisibile.ḡ oẽ
graue est diuisibile. Sz breuiter ista rõ nõ eẽt demstratiua
ꝗ aduersariũ:qz stati aduersari⁹ negaret vtrãqz pmissaꝛ.
diceret eniz ꝙ nõ solũ terra:sz ẽt aq̃ ⁊ aer hẽnt ḡuitatez.
Et diceret vlteri⁹ ꝙ eẽt dare plꝛa idiuisibilia ex qb⁹ cõpo-
neret terra. Et silr eẽt dare plꝛa idiuisibilia ex qb⁹ cõpone
ret aq̃. Et silr plura ex qb⁹ cõponeret aer. Et diceret vltra
oia ista indiuisibilia eẽ ḡuia. Et vlteri⁹ diceret idiuisibile
aeris eẽ ḡue:lz nullo alio sit ḡui⁹:⁊ sic eẽt iterẽpta maioꝛ:

postea vlteri⁹ diceret ꝙ vnũ idiuisibile terre est ḡui⁹ vno idiuisibili aq̃:ꝛ sil'r vno idiuisibili aeris.nec ꝓpter ꝗ segt ꝙ ipm sit diuisibile:qꝛ nõ oꝛ ꝙ subm diuidat ad diuisionẽ ḡdualẽ foꝛc.Nã in eodẽ subto nõ facto maioꝛi vel minoꝛi pot itẽdi q̃litas ꝛ remitti:immo adhuc in subo idiuisibili:sic pꝛ de itellu ꝛ habitib⁹ ei⁹.¶ Deide Arist.fac vnã rõnẽ ad dictã ꝝnẽ:q̃ magis vꝛ eẽ demstratiua.ꝛ est ista. Oẽ simpl'r ḡue est densuꝛ:ꝛ oẽ simpl'r leue est raꝝ:sed oẽ raꝝ vel densuꝛ est diuisibile.ḡ oẽ graue vel leue est diuisibile: maioꝛ vꝛ eẽ nota:qꝛ ois terra q̃ est simpl'r ḡuis est densa:ꝛ ois ignis q̃ est simpl'r leuis est rarus.Sꝛ minoꝛ decl'at:qa nõ dꝛ densuꝛ:nisi qꝛ multũ bꝛ de mã sub parua q̃ꝗtitate:sꝛ oẽ qõ bꝛ multũ de mã est diuisibile.Sil'r rarũ dꝛ qõ paꝝ bꝛ de mã sub multa q̃ꝗtitate:sꝛ qõ multã bꝛ q̃ꝗtitatẽ est diuisibile:ꝛ sic oẽ densuꝛ vel raꝝ est diuisibile.¶ ꝗ.Adhuc ex pte rari ꝛ densi pot argui ad dictã ꝝnẽ.Naꝛ aliq̃ densa videm⁹ fieri rara:ꝛ ecouerso.iõ exq̃ ex raro pt fieri dẽsuꝛ ꝛ ex denso raꝝ:oꝛ ꝙ cõponant ex eisdẽ idiuisibilib⁹:saltẽ quãtũ ad mãm:qꝛ mãm oporteret manere in eis q̃ fiũt ex seiuicẽ.Sit ḡ raꝝ cõpo^{m} ex trib⁹ idiuisibilib⁹.s.a.b.c.ꝛ cõdẽset vt fiat min⁹ q̃ꝗ añ:ꝛ adhuc erit cõpositũ ex tot ptib⁹ sicut añ.s.ex.a.b.c.mõ nõ est pole ꝙ ꝗ ꝛ illud sint cõposita ex tot eisdẽ ptib⁹ vnũ sicut altexꝝ:ꝛ ꝙ vnũ sit min⁹ altero: nisi ꝓtes sint facte minoꝛes q̃ꝗ añ.ꝛ ḡ necesse est in cõdẽsatiõe ꝙ idiui^{lc} fiat min⁹ q̃ꝗ añ:ꝛ ꝗ iplicat ꝗdictionẽ.s.ꝙ idiuisibile fiat aliqñ min⁹ ꝛ aliqñ mai⁹.¶ ꝛ^{a} ꝝ fundamẽtal' est ista.ꝙ ois ꝓs ex q̃ cõponit ḡue est ḡuis:itelligẽdo ꝗ nõ de ptib⁹ eẽntialib⁹:sic sunt mã ꝛ foꝛ^{a}:q̃ nõ sunt situal'r ex seinuicẽ:sꝛ itelligẽdo de ptib⁹ q̃ꝗtitatiuis:q̃ sunt situal'r ex seinuicẽ:nã est bñ pole ꝙ ꝓs eẽntialis alicui⁹ ḡuis sit non ḡuis:sicut arguebat añ oppo^{m} de aia itellectiua.¶ Ad ꝓpositũ ḡ suppono de simpl'r ḡuib⁹ sic est terra:ꝙ illud qõ est mai⁹ illud est ḡui⁹.ꝗ eniꝛ qlibet expit.vñ qlibꝛ expiri pot ꝙ maioꝛ terra est ḡuioꝛ minoꝛi ceteris parib⁹.Tũc capio vnũ ḡue cõpositũ ex trib⁹ ptib⁹:scꝛ.a.b.c.ꝛ sibi addat q̃rta ꝓs oino ꝝsil'is ꝓcedẽtib⁹:q̃ sit.d.tũc segtur ꝙ.a.b.c.d. est maius q̃ꝗ.a.b.c.qꝛ ꝗ est de rõne ꝓtis q̃ꝗtitatiue:ꝙ reddat totũ mai⁹ ꝛ extẽsi⁹ q̃ꝗ eẽt si auferret:ꝛ vltra ꝓ suppo^{m} segtur ꝙ.a.b.c.d.ꝓpter additionẽ ipsi⁹.d.est ḡui⁹ q̃ꝗ eẽt.a. b.c.qꝛ dcm̃ fuit ꝙ maius est ḡuius:sꝛ nõ est pole ꝙ aliqd fiat ḡuius ꝓ additionẽ alic⁹:qõ nõ bẽat ḡuitate.ḡ.d.bẽbat ḡuitatẽ.Ex q̃ segtur ꝙ etiã.a.bẽbat ḡuitatẽ:ꝛ sil'r.b.ꝛ.c.qꝛ ponebamus ꝙ ista ꝓs.d.addita eẽt oino ꝝsil'is ꝓtib⁹ ꝓcedẽtib⁹:ꝛ sic q̃libet ꝓs ex q̃ illud ḡue cõponebat erat ḡuis:ꝛ ꝗ erat ꝝ.¶ Et ista rõ pot declarari ꝓ sile.si ꝝsideret quo aliqd fiat calidi⁹.Nã ꝗ pot imaginari trib⁹ modis.Uno⁰ sine additione alicui⁹ per solã cõdensationẽ.tũc eniꝛ ꝓtes calitatis q̃ magis distabãt fiũt adiuicẽ ꝓpinqoꝛes magis vnite:ꝛ virt⁹ vnita est foꝛtioꝛ seipsa dispersa:ꝛ iõ illud apparet calidi⁹ ꝛ foꝛti⁹ calefaceret.vñ calitas statiꝛ in paruo ferro:q̃ stati cõbureret vnũ lignũ:sic se bꝛet ꝙ si eẽt extẽsa per vnũ magnũ coꝛp⁹ ipsa vix sentiret.Sꝛ iste modus nõ bꝛ locũ in ꝓposito.Nã positũ est ꝙ.a.b.c.fieret calidius ꝓ additionẽ ipsi⁹.d. ꝛ^{oo} pot imaginari ꝙ aliqd fiat calidi⁹ per additionẽ alicui⁹ ḡdus caliditatis in eodeꝛ subto sine additione alicui⁹ ꝓtis q̃ꝗtitatiue:vt si aq̃ calefaciat:ꝛ ꝗ ẽt nõ bꝛ locũ in ꝓposito:qꝛ.d.erat pars q̃ꝗtitatiua addita bñs sitũ extra partes alias. ꝛ^{oo} pot imaginari aliqd fieri calidius extẽsiue:ꝛ ꝗ nõ eẽt nisi ista ꝓs addita eẽt calida:ꝛ ita est in ꝓposito:qꝛ.a.b.c.d.bꝛ plurẽ grauitatẽ:q̃ꝗ bẽat.a.b.c. ꝛ nõ bꝛet plurẽ grauitatẽ:nisi.d.bꝛet grauitatem.

Ad rõnes. ¶ Ad ꝗ^{am} q̃ ꝓbat ꝙ idiuisibile si esset/ eẽt leue.nã idiuisibile si eẽt:vel eẽt suba vel accñs.dico ꝙ esset suba:ꝛ eẽt accñs.ꝛ esset diuisibile:ꝛ nõ eẽt diuisibile.ꝛ esset graue:ꝛ nõ esset graue.Nã idiuisibile esse est ipole:sicut bꝛ ostendi alibi.Et ad ipole segtur qõlibet ꝛ illud itelligit de idiuisibili habẽte põnẽ in cõtinuo.¶ Deinde ad rõnes ꝗ fm fundamẽtũ:quib⁹ ꝓbatur ꝙ ex nõ grauib⁹ posset cõponi graue. Et arguebat ꝓmo. ex nõ sensibilib⁹ ꝛc.dico ꝙ ꝓs alique ꝓtes tales sint insensibiles separate:tñ sunt sensibiles cuꝛ inexistunt toti:qꝛ vna sentit cũ alia:ꝛ sic bñ cõcederẽ ꝙ ex illis quoꝝ seoꝛsuꝛ ḡuitas nõ ꝓciperet bñ posset cõponi graue:nec ꝗ est ꝗ intẽtionẽ Aristo.¶ Ad ꝛ^{am} de colorib⁹.dico ꝙ nõ est sile.Nã rubedo est vna q̃litas mixta ex extremis ei inexñtib⁹ foꝛmal'r:vel saltẽ ꝟtual'r.Sꝛ sic nõ est de ḡuitate.naꝛ illa est q̃litas simplex.Uel al'r bñ cõcedo ꝙ ex nõ rubeis fit rubeũ.Nã tales ꝓtes nõ rubee ex qbus cõponit rubeũ sunt ꝓtes diuersaꝝ rõnũ:sed in ꝓposito loqmur de ꝓtib⁹ q̃ꝗtitatiuis q̃ sunt adiuicẽ eiusdẽ rõnis.Cũ eniꝛ vnũ sit vni⁹ coloris:ꝛ altexꝝ alteri⁹:nõ est pole ꝙ aggregatũ sit eiusdẽ coloris cũ altero eoꝝ tm̃.Sꝛ ꝓtes terre vl aeris sũt iter se eiusdẽ rõnis:iõ nõ erat sile.¶ Ad ꝛ^{tm}.dico ꝙ dcm̃ Arist. itelligit de ꝓtib⁹ itegl̃ib⁹:rõ aũt ꝓcedit de ꝓtib⁹ eẽntialib⁹ ꝛc.

¶ Ad vltimã.dico ꝙ vtiqꝛ iste ꝓtes terrestres volãtes in aere in radꝫ solarib⁹ sũt ḡues.Sꝛ ꝙ nõ descẽdũt cã est: qꝛ nõ bñt tantã ḡuitatẽ ꝙ sufficiãt diuidere mediũ:ꝛ etiã qꝛ alterate sunt ꝓ calorẽ ipsius solis.Et sic est finis.

¶ Quontã aũt est vnũ solũ qõ oibus superfert:ꝛ vnuꝛ qõ oibus substat necesse est duo alia esse: que ꝛ substant cuidaꝛ ꝛ superferunt cuidã ꝛc.

Quarto celi.Ter.cõ.XXXVII. Qõ. VI.

Sextum propositoꝝ erat.vtrũ ex ꝓte grauitatis ꝛ leuitatis possit ꝝcludi numerus q̃ternari⁹ el'ntoꝝ. ¶ Pro quo sciendũ est ꝙ numerus q̃ternarius elementoꝝ in ꝛ⁰ de gnõne ostẽdit ex quatuoꝛ cõbinationibus polibus q̃tuoꝛ q̃litatũ primaꝝ q̃ sunt q̃litates alteratiue:de qb⁹ cõsiderare nõ ꝓtinet ad ꝓsentẽ libꝛũ.Sed hic ostẽdit numerus q̃ternari⁹ el'ntoꝝ ex ꝓte ḡuitatis ꝛ leuitatis q̃ dicũtur q̃litates motiue local'r:de qbus ad pñs ꝓpositũ ꝓtinet cõsiderare.Ex quo pꝛ q̃liter ꝓbatio qua Arist. ꝓbat q̃tuoꝛ esse elemẽta i ꝛ⁰ de gnõne dꝛt a ꝓbatione qua ꝓbat q̃tuoꝛ esse elemẽta hic in isto loco.Hoc notato arguit ad qõnes sic ꝓbando ꝙ nõ possit cõcludi numerus q̃ternarius el'ntoꝝ ex ꝓte ḡuitatis ꝛ leuitatis.Nã si sic:hoc vꝛ eẽ per istũ modũ ꝓ quẽ Arist.itẽdit hic facere.Unde arguit sic.vnũ est el'ntuꝛ simpl'r leue:sic est ignis:ꝛ aliud simpl'r ḡue:sic terra:ꝛ illa sũt ꝗria fm ḡuitatẽ ꝛ leuitatẽ.Et iter ꝗria oporteret eẽ media:iõ sunt q̃tuoꝛ el'nta:q̃ꝝ vnũ est simpl'r ḡue ꝛ vnũ est simpl'r leue:ꝛ vnũ est ḡue in re^{u}:ꝛ reliquũ est leue in re^{u}:ꝛ sic erũt q̃tuoꝛ. ¶ Sed ꝓbat ꝙ talis modus non valet ad oñdẽdũ ꝙ el'nta sint 4^{or} ꝛ nõ pl'a.¶ ꝝ.qꝛ mediũ nõ dꝛ poni el'ntũ:cũ mediũ sit cõpositũ ex extmis formal'r vl ꝟtual'r:sic pꝛ de tepiditate ꝛ ꝗ medꝫ coloꝛib⁹:sꝛ el'ntũ nõ dꝛ eẽ cõpositũ ex extmis sꝛ simp^{r}.ꝗ eni ꝓtinet ad nãm el'nti.q̃re ꝛc.¶ ꝛ⁰ qꝛ posset eẽ mediũ iter illa ꝗria extma.s. iter ḡuitatẽ simpl'r ꝛ leuitatẽ simpl'r:ꝛ ꝗ ꝓ eq̃distantiã.Et iõ dꝛet ꝙ iter terrã ꝛ ignẽ nõ eẽt nisi vnũ mediũ ꝓ eq̃distãtiã.Et si tu dꝛes ꝙ iter terrã ꝛ ignẽ eẽt vnũ mediũ.s.aer: ꝛ iter aerẽ ꝛ terrã vnũ aliõ mediũ.s.aq̃:ꝛ ꝙ sic eẽnt q̃tuoꝛ el'nta.Ego sil'r dicerẽ ꝙ iter aerẽ ꝛ ignẽ eẽt vnũ mediũ:sic iter aerẽ ꝛ terrã:ꝛ sic nõ eẽnt q̃tuoꝛ sꝛ qnqꝛ.¶ ꝛ⁰.ꝗriorꝫ nihil ꝓhibet esse plura media q̃ꝗ duo:sicut pꝛ in coloꝛibus ꝛ in saporibus.Sil'r inter albedinẽ ꝛ nigredinẽ sunt pl'es coloꝛes itermedꝫ.Jõ iter el'ntũ graue simpl'r ꝛ el'ntũ leue simpl'r nihil ꝓhibet eẽ plura elemẽta itermedia q̃ꝗ duo:ꝛ per ꝝ pñs nihil ꝓhibet esse plura elemẽta q̃ꝗ quatuoꝛ.

¶ In oppositũ

In oppositum est Arist. ⁊ Cõmẽtator. nã neẽ est eẽ 4.or q̃litates simplices distinctas spẽ: ⁊ nõ plres iclinãtes ad diuersos motus locales sursuz ⁊ deorsuz. Et ad getes in diuersis locis: q̃s q̃litates vocam⁹ g̃uitates. Sz istis debẽt corrñdere q̃tuor corpora simplicia g̃uia ⁊ leuia: ⁊ nõ plura distincta spẽ: mobilia motib⁹ rectis simplicib⁹: ⁊ ista vocamus elemẽta. igit ⁊c.

In ista qõne. Primo videdũ est. vtrũ ad saluandũ oes mot⁹ grauiũ ⁊ leuiũ simplices nobis apparẽtes oporteat ponere q̃tuor qualitates motiuas simplices: ⁊ nõ plures quas vocamus grauitates ⁊ leuitates. Scõo respõdendum est de questo ⁊c.

Quãtum ad p̃m est sciẽm q̃ mot⁹ simplices recti nobis apparẽtes distincti spẽ spãlissima ipoꝝ grauiũ ⁊ leuiũ nõ sũt nisi 4.or. s. mot⁹ simpl̃r ad mediũ. ⁊ mot⁹ simpl̃r a me°. ⁊ mot⁹ ad locũ vbi ẽ aq̃ tãq̃z i loco sibi nãli. s. imediate sup terrã. ⁊ mot⁹ ad locũ vbi ẽ aer imediate sub igne. ¶ Tũc sit p̃ ꝗ. ad saluãdũ tales mot⁹ simplices nõ sufficit vna q̃litas motiua: qz si sic seq̃ret q̃ oia mobilia motu recto iclinaret sursũ: lz ꝓz magis ⁊ min⁹: vl oia deorsũ: lz ẽt ꝓz magis ⁊ min⁹: ꝓm q̃ plꝰ vel min⁹ bẽent de ista q̃litate vna motiua localr. ꝗñs ẽ falsũ: qz tũc nihil eẽt simplr g̃ue: vel nihil eẽt simpr leue: cui⁹ opp̃m p̃us ẽ pbatũ. ꝗña pbat ex B q̃ vna q̃litas motiua simpr nõ iclinat nisi ad vnũ locũ: ⁊ nõ ad loca ꝛia nec mot⁹ ꝛios: lz forte iclinat ꝓz magis ⁊ min⁹: ꝓz q̃ magis vl min⁹ abũdat. ¶ Zª ꝗ. ad saluãdũ ocõs mot⁹ simplices nõ sufficiũt due q̃litꝫ motiue ꝛie ẽt cũ medys ex mixtione eaꝝ pueniẽtib⁹. Ista ꝗ pbat p B q̃ ꝓm B nõ possent saluari appentia: ⁊ B declat sic. Nã sint iste due nãe ꝛie. s. a. ⁊ b. ita q̃ a. iclinet dorsũ ⁊ b. sursuz. Tũc q̃ro q̃re aq̃ ẽ g̃uior aere: ⁊ magis iclinat deorsuz q̃z aer: ⁊ nõ pot rñderi ꝓm istas duas nãs nisi altero triũ modoꝝ. Un⁹ ẽ q̃ aq̃ plꝰ bz de. a. q̃z aer. 2⁹ modus est q̃ aq̃ min⁹ bz de. b. q̃z aer. 3⁹ modus ẽ: q̃ ꝓportio ipsi⁹. a. ad. b. ẽ maior i aq̃ q̃z i aere. Sz nll̃s istoꝝ modoꝝ sufficit: qz ꝓm p̃m moduz magn⁹ aer eẽt g̃uior pua aq̃. nã plꝰ eẽt in magno aere de ipo. a. q̃z i pua aq̃. Sz iuꝝ 2m modũ pu⁹ aer eẽt g̃uior magna aq̃: qz pu⁹ aer min⁹ bẽt de ipo. b. q̃z magna aq̃. Sz si ponat 3⁹ modus: tũc erũt eq̃les g̃dus adiuicẽ i magna aq̃ ⁊ i pua aq̃: ⁊ ẽt magn⁹ aer ⁊ pu⁹ aer: qz eadẽ eẽt ꝓportio. a. ⁊. b. adiuicẽ i magna aq̃ ⁊ i pua aq̃. Sicut si aliqd sit vniformiter tepidũ q̃lis ẽ ꝓportio calitatis ad frigiditatẽ i toto: tal ⁊ i pte: vt si i toto eẽnt 4.or g̃dus calitatꝭ: ⁊ duo friditatis: tũc imediate ei⁹ eẽnt duo calitatꝭ ⁊ vn⁹ frigiditatꝭ. mõ eadẽ ẽ ꝓportio 4.or ad duo ⁊ duo ad vnũ: ⁊ tñ appet q̃ oia dicta ꝗña sũt falsa: rõ ista p̃t trahi ex lr̃a Aꝝ. ¶ 2° ad idẽ: ẽt nõ posset saluari q̃re i regiõe aeris vna magna portio aq̃ eẽt g̃uior vno puo globo terre: ⁊ i regiõe aq̃ eẽt eꝗ. Nulla. n. cõbinatio ex duob⁹ sufficeret ad B saluandũ. ¶ 3° ꝛia adiuicẽ miscibilia ifinitis pñt misceri ꝓportionib⁹: iõ vẽ q̃ pñt eẽ plꝰ elnta media q̃z duo: ⁊ p ꝗñs plꝰ q̃z 4.or: qz nõ sufficiunt due q̃litꝫ motiue ꝛie: ẽt cũ medys ex mixtiõe eaꝝ pueniẽtib⁹ ad saluãdũ appentia iuꝝ mot⁹ locales rectos simplices g̃uiũ ⁊ leuiũ. ¶ 3ª ꝗ. ad saluãduz dictos mot⁹ 4.or simplices sufficiũt 4.or q̃litates motiue distincte spẽ: nec regrunt plꝰ. pbat: qz p illas sufficiẽter pñt saluari apparẽtia iuxta dictos 4.or mot⁹ simplices grauiũ ⁊ leuiũ. nã sint iste 4.or q̃litates. a. b. c. d. tũc pot dici: q̃. a. iclinat ad motũ simpl̃r deorsuz: vt ad locũ terre: ⁊ ad motũ simpl̃r sursuz: vt ad locũ ignis: ⁊. b. ad locũ deorsuz i reⁿ: vt ad aquã q̃ est sup terrã: ⁊ sub aere: ⁊. c. ad locũ sursuz in reⁿ vbi est aer q̃ est sup aquaz: ⁊ sub igne. Per dictas ẽt q̃litates oia alia apparẽtia circa dictos mot⁹ pñt saluari: quorũ aliq̃ grã exẽpli recitabo. Unde p̃ p istas pot saluari: quare ois aqua est oi aere grauior: ⁊ ois aer oi aq̃ leuior. Uñ hoc est ideo: qz oẽ. b. iclinat ad eẽ sub. c. ⁊ oẽ. c. ad eẽ supra. b. qz sic se bñt loca nãlia ad q̃ iclinant. ¶ 2° iuxta dicta pot saluari q̃re in regione aeris magna aq̃ est grauior puo globo terre: cũ tñ puus glob⁹ terre sit simpl̃r grauior. vñ B est iõ qz tam q̃litas. b. ipsi⁹ aq̃: q̃z q̃litas. a. ipsi⁹ terre exñtes i aere iclinãt deorsum. ¶ Et posito q̃ eẽnt eq̃lis magnitudis: tũc terra forti⁹ iclinaret: ⁊ velocius descẽderet. Sed tñ nõ in infi⁹ veloci⁹: imo ꝓm aliquã ꝓportionẽ determinatã: ⁊ tũc pot aq̃ ⁊ vtus ei⁹ itãtũ multiplicari: q̃ vtus ei⁹ excedit vtutẽ illi⁹ puo terre. Et iõ ista aq̃ magna i aere est grauior illa pua terra ⁊c. ¶ 3° iuxta dicta p̃t saluari i qua ꝓportione terra sit grauior aq̃. Uñ posset dici q̃ i aere vel in igne eẽt certa ꝓportio: qz vtrũq̃z eoꝝ mouerẽt velocitate finita: ꝗz finiti ad finitũ certa est ꝓportio: ꝗz i aq̃ vel i terra nulla appet ꝓportio terre ad aquã in grauitate siue in iclinatiõe deorsuz. in terra. n. aq̃ nõ diceret grauis ꝗz leuis. Sz in aqua terra bene diceret grauis: ꝗz aqua nõ diceret grauis aut leuis: ad itellm p̃us dictũ in vna qõne. s. vtrũ elntũ in sua regiõe sit graue vel leue: ⁊ oia ista pueniũt ex dictis quatuor q̃litatib⁹ simplicibus. s. a. b. c. d. ¶ 4° iuxta dicta pot saluari: q̃re lignũ ⁊ oleũ in aere sunt grauia: ⁊ in aq̃ sũt leuia. Nã hoc est ex eo q̃ in ligno abũdãt terra ⁊ aer: ⁊ est ibi multũ de aere ꝓpter porrositates: itãtũ q̃ aer existens in ligno. si lignũ sit in aqua bz fortiorẽ tractũ sursuz q̃z terra deorsuz: iõ fac lignũ ascẽdere ad supficiez aq̃. Sz i aere iste aer nõ bẽt tractũ nec supra nec infra: ⁊ in terra trahere: iõ lignũ descẽderet. Et ita diceret de oleo i quo magis abũdat aq̃ q̃z aer: iõ si oleũ sit in fundo aq̃ aer trahit ipsuz sup aquã: cũ aqua nõ bẽat tractũ in suo loco: sicut dictũ est prius. Sed si sit in aere: tũc aqua trahit oleũ deorsuz: ⁊ aer non trahit: iõ oleũ descẽdit. Et illud totũ pueniit ex dictis quatuor qualitatib⁹. s. a. b. c. d. Quaꝝ. a. est motiua terre: ⁊ b. aque: ⁊. c. aeris: ⁊. d. ignis: ⁊ sicut ista apparẽtia iaz recitata circa mot⁹ grauiũ ⁊ leuiũ simplices pñt saluari p dictas quatuor qualitates motiuas: vt ⁊ omnia alia.

Quantum ad 2m artim pono vnicã ꝗclonẽ rñsalez ad qõnẽ. Qz ex pte grauitatis ⁊ leuitatis pot pbari numer⁹ q̃ternarius elntoꝝ q̃ dñr corpa simplicia mobilia motib⁹ rectis. pbat. nã p̃ ex B q̃ ad sensuz apparẽt nobis 4.or mot⁹ simplices grauiũ ⁊ leuiũ ⁊ nõ plres distincti spẽ ꝗcludimus tãq̃z ab effectu ad cãm 4.or eẽ q̃litates motiuas distinctas spẽ: ⁊ nõ plres quas vocamus grauitates vel leuitates: cũ dicti q̃tuor mot⁹ simplices nõ possint saluari p pauciores: nec ad saluãdũ eas oz ponere plures sic dictũ est in p̃ articulo. g̃ eꝗ arguẽdo a cã ad effectũ: ex numero dictaꝝ q̃litatũ motiuaꝝ q̃ternario ꝗcludimus eẽ 4.or mot⁹ simplices rectos ⁊ nõ plres neqz pauciores distinctos spẽ: ⁊ cũ qlibet eoꝝ debeat eẽ vni⁹ mobilis simplicis: nec possit ineẽ nãlr plibus corpib⁹ simplicib⁹ distictis spẽ: seq̃t q̃ dictis q̃tuor motib⁹ distictis spẽ corrñdẽt 4.or corpa simplicia distincta spẽ: ⁊ nõ plꝰ: ⁊ ista vocamus 4.or elnta: quare ex pte grauitatis ⁊ leuitatis pot ꝗcludi demõstratiõe pp qd numer⁹ quaternarius elemẽtoꝝ ⁊c.

Ad rõnes. dico q̃ oes rõnes facte nõ arguũt ꝗ p̃dicta. Naz pcedũt ac si grauitas ⁊ leuitas aeris ⁊ aque pueniãt ex mixtiõe grauitatis terre ⁊ leuitatis ignis. mõ hoc est falsuz. Nã oes dicte qualitates q̃tuor motiue sunt eque simplices. Et sic est finis.

¶ Si igr ad sursuz ⁊ deorsũ motiuũ qdẽ q̃ grauis factiuũ ⁊ q̃ leuis factiuũ. Mobile aũt q̃ potẽtia graue ⁊ leue. In eũ ãt q̃ suiipsius locũ ferri vnũq̃q̃z ad suiipsi⁹ spẽz ẽ ferri ⁊c. Quarto celi. Tex. cõmẽ. XXII.

SEquit nũc tractare de motib⁹ ḡuiuꝫ 7 leuiũ:postq̃ tractata fũt aliqua ꝓcernẽtia ḡuitatẽ 7 leuitatẽ:7 q̃tuꝫ ad illud querat. Prio. vtrũ loca nãlia grauiuꝫ 7 leuiũ sunt cãe suoꝝ motuũ. 2°. vtrũ graue vel leue moueat nãl'r sursum vel deorsuꝫ a suo gñante vl' a remouẽte ꝓhibẽs. 3°. vtrũ grauia 7 leuia moueant actiue a ḡuitate vel leuitate vel a suis formis subalib⁹. 4°. vtrũ forme ꝓm quas fiunt mot⁹ grauiũ 7 leuiũ vt ḡuitas in terra: 7 leuitas i igne sint nãl'r mobiles. 5°. vtrũ grauia 7 leuia appetãt moueri p lineas breuissimas: vel p alias vtputa p obliquas. 6°. vtruꝫ aer nãl'r moueat i ꝓiectiõe lapidis vel alteri⁹ ꝓiecti i eo.

Quantum ad p̃m argr̃ q̃ loca nãlia grauiũ 7 leuiũ nõ sint cãe suoꝝ motuũ. Naꝫ si sic: vel eẽnt cãe mãles vel forales: vel efficiẽtes: vel finales. Nullũ istoꝝ pot dici. ḡ 7c. maior ẽ nõ. ꝓbat minor. Nõ.n.pot dici q̃ sint cause mãles vel forales. nam mã 7 for⁹ nõ sunt separate ab eo cui⁹ sunt cãe: cũ sint cãe itrisece. ḡ locus nãlis ipsius ḡuis nõ est cã mãlis aut foralis ipsi⁹ grauis: vl' mot⁹ eius. Nã q̃ mouet: separatũ est a suo loco. Sil'r est de leui. ¶ Deinde ꝓbat q̃ nõ sit cã efficiẽs seu mouẽs. Nã dicit Arist. q̃ ḡue mouet a gñante vel a remouẽte ꝓhibẽs. neutrũ aũt istoꝝ est loc⁹. ¶ Et ꝓfirmat. nã mouẽs oꝫ eẽ sil' cũ moto. Sꝫ loc⁹ nãlis ipsi⁹ ḡuis nõ ẽ sil' cũ graui q̃ mouet deorsuꝫ: nec loc⁹ nãlis ipsi⁹ leuis nãlis est sil' cũ leui q̃ mouet sursũ. ḡ 7c. ¶ Deide ẽt ꝓbat q̃ loc⁹ nãl' ḡuis nõ sit cã finalis ipsi⁹ mot⁹. Et sil'r erit de leui. Nã for⁹ 7 finis coincidũt sic Aꝝ. ondit 2° phy. Sꝫ loc⁹ nãlis ipsi⁹ nõ ẽ cã foralis ipsi⁹ ḡuis: sic pus ꝓbat. ḡ ẽt nõ ẽ cã finalis. Et ꝓfirmat ꝑ. finis oꝫ eẽ nobilior 7 melior bis q̃ fũt ordiata ad finẽ: sꝫ loca nãlia ḡuiũ 7 leuiũ nõ fũt nobilioꝛa grauib⁹ 7 leuib⁹. ꝓbat: qꝛ loc⁹ est supficies corpis: vt oꝫ 4° phy. graue aũt est corp⁹ 7 leue sil'r. Sed supficies nõ ẽ nobilior corpe. ḡ 7c.

Oppositum argr̃ p̃ aucte Cõmẽtatoris oñtis: q̃ loca nãlia grauiũ 7 leuiũ fũt fines eoꝝ: nõ tñ fines itrisecí: sicut est for⁹ subalis: sꝫ fines extrinseci. ¶ 2° aucte Arist. oñtis eẽ sil'e in ꝓpo⁰ de motu augmẽtationis 7 de motu alteratiõis 7 de istis motib⁹ localib⁹. Nã vl' velle q̃ sic sanitas se hꝫ ad sanabile 7 sanationeꝫ: 7 pfecta magnitudo ad augmẽtabile 7 ad augmẽtationẽ. Ita locus deorsuꝫ se hꝫ ad graue: 7 ad motũ ei⁹. Sꝫ sanitas est finis ad quẽ tẽdit sanatio 7 est pfectio foralis ipsi⁹ sanabilis cũ acqsita fuerit. Et sic ẽt est de pfecta magnitudie ad augmẽtationẽ 7 augmẽtabile. ḡ a sil'i oꝫ cõcedi de loco deorsum q̃tũ ad ipm graue 7 ad motũ ei⁹. ¶ 3°. nã dicit Ari. q̃ in suiipsi⁹ locũ ferri est ad suiipsius spẽꝫ ferri: 7 p spẽm nõ pot itelligere nisi pfectionẽ finalẽ vel formalẽ. ¶ 4°. naꝫ dicit Arist. q̃ ꝓportio ꝓtinẽtis ad ꝓtẽtuꝫ est sicut ꝓportio forme ad mãm. Sꝫ loc⁹ est ꝓtinẽs locatũ. Jõ ꝓcludit q̃ locus se hꝫ ad locatũ sic spẽs seu for⁹ ad mãm. ¶ 5°. nã dicit Arist. 4° phy. q̃ mot⁹ nãles grauiũ 7 leuiuꝫ nõ solũ ostendunt q̃ loc⁹ est aliqd: imo ẽt q̃ loc⁹ hꝫ potẽtiã nãlẽ. Et cuꝫ po⁰ diuidat in actiuã 7 passiuã 7 loc⁹ respectu locati nõ habeat potẽtiã passiuã: cũ nõ sit mã ei⁹. ḡ nõ hꝫ potẽtiaꝫ eius actiuã: 7 hoc est ipm esse cãm agentẽ vel mouentem.

De ista qõne sit p̃⁰ ꝓclo. loc⁹ nãlis ipsi⁹ grauis sic ẽ loc⁹ deorsuꝫ nõ mouet actiue ipsuꝫ graue: qñ ḡue mouet deorsuꝫ. Et sil'r dicat de leui i ordie ad suũ locũ. ꝓbat. nã mouẽs oꝫ eẽ sil' cũ moto. Sꝫ talis locus nõ est sil' cũ graui descẽdẽte: qꝛ m'tũ distat ab eo. ḡ 7c. ¶ Scõa ꝓclo. nec loc⁹ grauis vel leuis attrahit ḡue vel leue eo modo quo adamas attrahit ferrũ quẽadmodũ q̃dã imaginant. Nã si sic: tũc loc⁹ nãlis ipsi⁹ grauis attraheret forti⁹ 7 veloci⁹ graue sibi ꝓpinquũ q̃ remotũ. Et sic graue ꝓpinquũ veloci⁹ moueret sicut est de ferro ad magnetẽ seu ad adamãtẽ. mõ est falsuꝫ. Nã q̃uis ḡue descẽdẽs velociter ꝓtinue i suo motu: nõ tñ veloci⁹ icipit moueri q̃ ẽ ꝓpiquũ suo loco: q̃ q̃ est remotũ ab eo scõo: nã ꝓꝫ ꝑ grauius tardi⁹ deret descẽdere: qõ est falsuꝫ. ꝓña pꝫ p sile. Nã ferrũ graui⁹ tardi⁹ mouet ad magnetẽ q̃ ferrũ min⁹ ḡue. ¶ 3ª ꝓclo. loc⁹ nãlis est cã agẽs re⁰ locati nõ p motũ ꝓdũcẽtis ipm: sꝫ p motũ cõseruãtis q̃ locatũ iam fuerit in eo. Nã loc⁹ ꝓseruat locatũ tam p vtutẽ cl'ntarẽ: qꝛ secũ ꝓuenit in vna q̃litate cl'ntari: q̃ p vtutẽ a celo ifluxã. ¶ 4ª ꝓclo. loc⁹ deorsuꝫ pot dici cã finalis grauis. Et sil'r mot⁹ eiusdẽ rõne illi⁹ vtutis ꝓseruatiue: qꝛ ꝓꝫ ꝑ graue nãl'r appetit 7 intendit eẽ deorsuꝫ. s. vt ibi nãl'r ꝓseruet. ¶ 5ª ꝓclo. si loc⁹ accipiat nõ pro loco ꝓtinẽte: nec pro supficie eius: sꝫ pro ista virtute ꝓseruatiua quã celũ ad talẽ distãtiã influit: tũc loc⁹ pot dici cã foralis ipsius locati sibi iberẽs: q̃ locatũ est in suo loco nãli. ꝓbat: qꝛ ista ifluẽtia veniẽs a celo multiplicata vsqꝫ in locũ nãlẽ alicui⁹ corpis: vlteri⁹ multiplicat in ipm locatũ: 7 est sibi dispo nãlis 7 ꝓueniẽs ꝓꝫ quã ipꝫ graue nãl'r mouet ad istuꝫ locũ. vñ cũ bõ localiter mouet ad ignẽ nõ solũ mouet ad ignẽ: vt ꝓiungat igni: sꝫ vt ab igne recipiat calorẽ sibi iberẽtẽ. ¶ Sꝫ aliqs diceret: vl' q̃ nihil sit de tali ifluẽtia quã sic dicis m'tiplicatã a celo. Nã si eẽt aliq̃ talis ifluẽtia vtiqꝫ eã sentirem⁹. Scõo. nã si vt⁹ ꝓseruatiua ipsi⁹ ḡuis ifluit a celo ista forti⁹ ifluit ꝓpe celuꝫ. s. in spbera ignis q̃ remoti⁹ a celo. Corp⁹. n. nãle forti⁹ ifluit ꝓpe q̃ lõge. ḡ illic puta ad spberã ignis ꝓpe celũ ḡue magis deret cõseruari: 7 illuc nãl'r moueri. ¶ Ad ista rñdet. Ad p̃m dico: q̃ nõ demus negare talẽ influẽtiã ex eo q̃ nõ pcipim⁹ eã sensibil'r: qꝛ ẽt nõ pcipimus istã q̃ de magnete m'tiplicat vsqꝫ ad ferrũ: q̃ tñ nõ min⁹ est i rex nã. ¶ Ad 2m dico: q̃ demus imagiari a toto celo vnã ifluẽtiã ꝓtinuã vsqꝫ ad cẽtꝝ: nihilomin⁹ ista ifluẽtia ꝓpe celũ 7 remote hꝫ aliã ꝓpetatẽ 7 vtutẽ: 7 ꝓꝫ istã ifluẽtiã sic vtual'r diuersificatã supi⁹ 7 iferi⁹ ordinãt se ḡuia 7 leuia i ꝑ mũdo iferiori.

Ad rõnes factas añ opp⁰. Rñdet facil'r p ista q̃ iã dicta fũt in ꝓnib⁹. Et sic ẽ finis p⁹q̃onis.

¶ Mouet autem 7 qõ a principio fecit 7 impedimentum remouens 7c. Quarto celi. Textu cõmenti. XXV. Questio. VIII.

SEcũduꝫ ꝓpositoꝝ erat. Utrũ graue vel leue moueat nãl'r sursũ vel deorsuꝫ a suo gñante vel remouẽte ꝓhibẽs. Et ar. p̃ q̃ nõ: qꝛ si gñans vel remouẽs ꝓhibẽs annihilaret nõ min⁹ graue descẽderet si eẽt sursuꝫ. ḡ nõ mouet ab aliq̃ istorũ. ¶ 2° mouẽs 7 motũ oꝫ eẽ sil' p indistantiã: sicut pꝫ 7° phy. sꝫ graue: puta sagitta q̃ descẽdit deorsum nõ est cũ suo gñante nec cũ remouẽte ꝓhibẽs: cũ descẽdat. ḡ 7c. ¶ 3° diuersoꝝ motuũ 7 effectuũ debẽt esse diuerse cãe. nã oꝫ 2° de gnõne q̃ idẽ inq̃tũ idẽ sp est aptũ natũ facẽ idẽ. Sꝫ gnõ ipsi⁹ ḡuis: 7 mot⁹ ei⁹ deorsũ fũt diuersi mot⁹ siue diuersi effect⁹. ḡ debẽt hꝫe cãs diuersas 7 ꝓꝫas. Sed gnõnis cã ꝓꝫa est ipm gñans. ḡ illud nõ est cã ꝓꝫia mot⁹ deorsuꝫ. ¶ 4° mot⁹ grauis deorsuꝫ est nãlis. ḡ oꝫ eẽ a nã: 7 p ꝓñs a p̃n⁰ itrinseco. nã eniꝫ est p̃n⁰ mot⁹ ei⁹ in quo est: sicut pꝫ 2° phy. Sꝫ gñans vl' remouẽs ꝓhibẽs nõ sunt intrinseca ipsi graui moto. ḡ nõ mouet ab illis.

Oppositum arg. aucte Arist. in 8° phy. 7 4° hui⁹. nam i isto quarto Arist. dicit. mouet aũt q̃ a p̃n⁰ venit 7 impedimẽtũ remouẽs: 7 addidit q̃ nihil hoꝝ. s. grauiũ 7 leuium seipsum mouet.

In ista qõne. Primo ponã cõclusiones. Secũdo dubitatiões aliquas ꝑ scõam ꝓnez.

De primo sit ꝑma ꝓcl'o.motus nãlis ipsius grauis deorsuz nõ est imediate ⁊ actiue a generãte ipm graue:nec ẽt a remouẽte ꝓhibẽs.ꝓbat̃ ꝑ rõnes positas ante opp^{m}.¶ z^{a} ꝓcl'o.ad ꝶ q̃ graue icipiat mouerí deorsum reqrit̃ generãs vel remouẽs ꝓhibẽs.ꝓbat̃:qz qñ graue icipit moueri deorsuz ipm est sursuz.vel ḡ añq̃ icepit moueri deorsuz erat graue vel in actu vel solũ ĩ po^{a}. si erat in actu graue:⁊ tñ nõ mouebat̃:ꝶ erat ꝓp aliqd̃ ipediẽs:qd̃ oportuit remoueri añq̃ moueret̃ deorsum.Et sic idigebat remouẽte ꝓhibẽs.Sz si nõ erat actu graue:sz solũ in po^{a} anteq̃ icipit moueri nunq̃ icepisset nãl'r moueri deorsuz:nisi fuisset factũ actu graue:⁊ ad ꝶ idigebat generãte:⁊ ꝑ ꝓñs ad ꝶ q̃ icipiat nãl'r moueri deorsum nece est ꝓcurrere generãs vel remouẽs ꝓhibẽs.¶ z^{a} ꝓcl'o.si graue sit in po^{a}nãli ⁊ eẽntiali ad moueri deorsuz:tũc idiget generãte ad ꝶ q̃ icipiat moueri deorsuz.pz hoc.nã si sit in po^{a} nãli ad moueri deorsuz:tũc est actu leue. Sed si est actu leue nõ mouebit̃ nãl'r deorsuz:nisi ꝓcurrat q̃ñans qd̃ faciat ipm actu graue.¶ 4ª ꝓcl'o.si aliquid sit in po^{a} accñtali ad moueri deorsuz:⁊ detineat̃ violẽte necesse est q̃ cõcurrat remouẽs ꝓhibẽs ad ꝶ q̃ illud moueat̃ deorsuz.pz ꝶ:qz si hoc est violẽte sursuz:⁊ nõ descẽdit:tũc est ipeditũ:⁊ ꝑ ꝓñs opz ꝓcurrere aliqd̃ remouẽs illud ipedimentũ:si illud debeat descẽdere.¶ Scõm istas duas ꝓnes vltimas debẽt itelligi plura v̀ba Arist.⁊ Cõmẽtatoris qb^{9} dicũt q̃ q̃ñans mouet ipm graue de po^{a} nãli ⁊ eẽntiali:⁊ remouẽs ꝓhibẽs mouet ipm graue de po^{a}accñtali ⁊ violẽta etiã.Scõm ista põt exponi dõia posita ab Ar.iteranimata ex vna ꝑte q̃ñtũ ad eor motũ:⁊ grauia ⁊ leuia inaiata ex altera ꝑte.s.q̃ aialia mouent̃ ex se.grauia aũt ⁊ leuia inaiata nõ mouentur ex se.Hoc est aial mouet̃ ex se:qz ad icipiẽdũ motũ nõ idiget extriseco motore. Sed graue inaiatũ nõ sic mouet̃ ex se:qn idigeat extrinseco motore ad icipiẽdũ motũ.s.vel generãte vel remouẽte ꝓhibẽs. Uerũtamẽ nec generans nec remouẽs ꝓhibẽs mouẽt ꝓꝑie loquẽdo ipm graue deorsum:imo remouẽs ꝓhibẽs mouet ipm ꝓhibẽs:⁊ nõ mouet ipm graue:sz ꝓhibẽte amoto ipz graue mouet se deorsum.Sil'r generãs nõ mouet ipm graue deorsuz:sed bene q̃ñat grauitatẽ ꝑ quã ipsum graue mouet se deorsum.

Quantum ad scõm dubitat̃ ꝫ scõaz ꝓcl'onẽ.nã ponat̃ q̃ lapis sit supra colũnaz:ita q̃ colũna ꝓhibeat ipm cadere:tũc nõ opz remouere colũnã ad ꝶ q̃ lapis cadat.Sed sufficit trahere vel pellere lapidẽ ex colũnã.Rñdet̃ q̃ pro eodẽ dz reputari in ꝓposito si ꝓhibẽs remoueat̃ ⁊ si graue auferat̃ a ꝓhibẽte.¶ Scõ dubitat̃.nã si sagitta moueat̃ sursuz:postea icipit moueri deorsum:⁊ tñ nullũ ꝓhibẽs auferret̃:qz si erat aliqd̃ ꝓhibẽs: illud nõ erat nisi aer:sz iste nõ auferr̃. ¶ Rñdet̃ q̃ ꝓhibẽs erat illud qd̃ mouebat sagittã sursuz:sic erat ipet^{9} siue aliqd̃ aliud:quẽ opz auferri ⁊ destrui anteq̃ sagitta descẽdat:⁊ si fuisset aer ipulsus cũ sagitta pulsu suo mouẽs sagittã ẽt oporteret motuz illi^{9} aeris destrui ⁊ remoueri ꝑus q̃ sagitta descẽderet.¶ 3° dubitat̃.nã vapor aq̃ eleuatus ab aq̃ vĩ eẽ adhuc subal'r aq̃:⁊ tñ iste ꝑ ascẽdit:⁊ postea descẽdit sine ꝶ q̃ remoueat̃ ibi aliqd̃ ꝓhibẽs:sil'r sine ꝶ q̃ ibi ꝓcurrat aliqd̃ q̃ñans.q̃ aũt vapor eleuat^{9} sit subal'r aq̃ vĩ patere ex ꝶ.nã si sit supius aliqd̃ ipediẽs:sic̃ est in distillatiõe aquax:statiz apparebit eẽ aq̃.¶ Rñdet̃ q̃ cũ vapor eleuat̃ ⁊ eꝰ descẽdit:opz vtiqz ꝓcurrere generãs:nõ tñ generãs aquã:sed q̃ñans grauitatẽ in isto qd̃ erat leuifactuz. Cõsil'is posset fieri dubitatio de argento viuo:qd̃ si ponat̃ sup ignẽ statiz euaporat ꝑ fumũ:⁊ si iste fumus supi^{9} detineat̃ ꝑ aliqd̃ obstaculũ supius positũ statiz reuertet̃ argẽtũ viuũ:⁊ sic vĩ q̃ nunq̃ fuit corruptũ: cũ tale detinẽs superi^{9} nõ videat̃ bẽ nãm ⁊ potẽtiã q̃ñandi tale metalluz.

Ex quo seqt̃ q̃ iste fumus erat subal'r argẽtũ viuũ:⁊ cum ꝑ ascẽdat ⁊ postea descẽdat sine remouente ꝓhibẽs ⁊ sine q̃ñante:vĩ q̃ z^{a} ꝓcl'o sit falsa. Ista dubitatio soluit̃ sic̃ dubitatio imediate ꝑcedens.

Rationes aũt facte hinc ⁊ ide ambulãt vys suis.

¶ Quoniã aũt ⁊ alior hec quidẽ habẽt grauitatem.hec aũt leuitatẽ manifestuz:qa hor quidez causa oium que in compositis dõia ⁊c̃.Quarto celi.Tertu cõ.XXVIII.

Questio. IX.

Ertium ꝓpositor erat.Utruz grauia ⁊ leuia moueãtur actiue a grauitate ⁊ leuitate.Et argt̃ ꝑ q̃ nõ.nã grauia ⁊ leuia mouentur actiue a suis formis subalib^{9}.Sz iste nõ sunt q̃uitas ⁊ leuitas:sic̃ ꝑus dicebat̃.q̃ ⁊c̃.assũptũ ꝓbat̃.Nã ex q̃ mot^{9} grauiũ ⁊ leuiũ est nãlis:opz q̃ sit a nã:⁊ cũ nõ sit a nã q̃ est mã:cuz mã nulli^{9} sit actiuitatis: opz q̃ sit a nã q̃ est for^{a} subalis:cũ nã nõ dicat̃ nisi de mã ⁊ for^{a}.¶ z^{o} mot^{9} grauiũ ⁊ leuiũ est nãlis:iõ est a nã.Sed nec grauitas nec leuitas sunt nãe.q̃ mot^{9} grauiũ ⁊ leuiũ nõ ꝑuenit actiue a grauitate ⁊ leuitate:maior est nota.Sz ꝓbat̃ minor:qz grauitas ⁊ leuitas sunt accñtia:sic̃ ꝑus dictũ est.Sed accñtia nõ sunt nãe:sed entia ꝓm nãm sicut dicit Aristo.z.physi.q̃ ⁊c̃. ¶ 3°.si graue moueret̃ a grauitate:⁊ cũ ad motũ grauis oporteat moueri grauitatẽ:sequeret̃ q̃ grauitas moueret̃ a grauitate: ⁊ sic idẽ moueret̃ a seipso: qd̃ est impossẽ:sicut ostẽdit Arist.7° ⁊ 8° phy. ¶ 4°.si graue moueret̃ a grauitate:⁊ cũ grauitas sit intrinseca grauitũc graue moueret̃ a ꝓncipio itrinseco:⁊ ꝑ ꝓñs graue moueret̃ a se:cuius oppositũ dicitur in isto 4° ⁊ 8° physi.

Oppositũ argt̃.Ab illo mouet̃ graue q̃ itẽso itẽdit̃ mot^{9} ceteris parib^{9}:⁊ q̃ remisso remittit̃ mot^{9}. Sed sic est de q̃uitate.vñ videm^{9} q̃ ceteris parib^{9} grauí^{9} velocius descendit:⁊ minus graue minus velociter. ¶ Scõo.sic̃ se bñt cal'itas ⁊ frigiditas:hũiditas ⁊ siccitas: ad alterationẽi:ta q̃uitas ⁊ leuitas ad motuũ localez. Sed cal'itas ⁊ friditas ⁊c̃.sunt ꝑn^{a} actiua alterationũ.q̃ q̃uitas ⁊ leuitas sunt ꝑn^{a} actiua motuũ localiũ grauiũ ⁊ leuiũ.

In ista qõne. Primo recitabo vnã opionẽ cũ aliq̃li ei^{9} ꝓbõne. z^{o}.rñdebo ad qõnẽ.

Quantum ad ꝑ^{m}:est vna opio q̃ imaginat̃ q̃ue obtinẽs formã subalez grauis posse moueri nãl'r dupl'r.Uno mõ deorsuz. Alio mõ sursum.vbi grã. sic̃ est vapor ⁊ fum^{9}.vñ qd̃z istor manẽte eadẽ for^{a} subali aliqñ ascẽdit nãl'r:sic̃ qñ est in eo leuitas.deinde cũ fuerit refrigeratũ ⁊ cõdensatũ descẽdit nãl'r:⁊ declarat̃ ꝶ ꝑ sile: de aq̃ q̃ aliqñ nãliter frigefacit:sicut qñ est actual'r frida:⁊ aliqñ nãliter calefacit sic̃ qñ est actual'r calida. Deide ista opio ponit duas ꝓcl'ones ad qõnẽ. ¶ Prima est:q̃ aq̃ cũ actual'r hz grauitatẽ mouet̃ actiue a forma ei^{9} subali ⁊ instrumẽtali a grauitate.¶ z^{a} ꝓcl'o.qñ aq̃ actual'r hz leuitatẽ:sicut qñ est fumus vel vapor mouet̃ actiue a leuitate:⁊ nullo mõ ab eius for^{a} subali.¶ Prima ꝓcl'o ꝓbat̃ ꝑ simile de aq̃ actual'r exñte frida.frigefactio.n.actiua talis aq̃ ꝑcedit a for^{a} subali illius aq̃ tanq̃ ab agẽte ꝓncipali.Sed ꝑcedit a friditate tanq̃ ab agẽte instr̃ali:ita in ꝓposito vĩ de descẽsu ipsius grauis. ¶ Scõaz ꝓcl'onẽ ẽt ꝓbat ꝑ sile. nã calefactio actiua ꝑcedẽs ab aqua calefacta ꝑcedit actiue a caliditate tãq̃ ab agẽte ꝓncipali ⁊ nõ a for^{a} subali aq̃: ex eo q̃ for^{a} subalis aq̃ magis trahit ipsaz aquã a caliditate v̀sus friditatẽ ꝓrẽ:ita vĩ in ꝓposito q̃ qñ aq̃ que est vapor ascendit:q̃ ꝓncipale ꝓncipium actiuuz illius ascensus nõ videtur esse forma substantialis aque.Sed magis leuitas inexñs vapori; ⁊ maxime iõ q̃ forma aque est forma

simplex. Et p ꝓñs nõ pót eẽ ꝑncipiũ actiuũ ꝑncipale motꝰ deorsuz ⁊ motus sursuz. ¶ Breuiter vĩ ꝙ ista opio nõ sit oĩno vera. Primo qdẽ pp ꝶ: ꝙ supponit aliqꝗ accñs eẽ ꝑncipale ꝑnm actiuuz alicuꝰ effectꝰ. sicut vbi gra ꝙ caliditas in aqua calefacta sit ꝑncipale ꝑnm calefactiois: ⁊ nõ forma subalis aque: ⁊ silr ascẽsus ipsius vaporis dicunt ꝑncipale ꝑnm actiuũ esse leuitatẽ: ⁊ nõ formã subalẽ. Sed illud non valet. Nã si caliditas se sola sine forma subali ipsius calidi posset ꝓducere caliditatẽ: etiã sic posset ꝓducere ignez. mõ ꝶ est ipoſe. Nã tũc ꝓducẽs eẽt minus nobile q̃ ꝓductũ. Nã ꝓducẽs est accñs: puta calitas: ⁊ ꝓductuz eẽt forꝰ: puta ignis. mõ suba est nobilior accñte. falsitas ꝓñtis pz p illã cõem regulam. vz. ꝙ nihil agit vltra gradũ ꝓpriũ sue spẽi. Nec valet rõ istius opionis. s. ꝙ si vapor ⁊ ascẽderet p suã formã subalẽ bñs leuitatẽ: ⁊ postea descẽderet p eandẽ bñs grauitatẽ: eadẽ forꝰ simplex eẽt ꝓductiua distinctorũ motuũ. Certe verꝝ est: nec ꝶ reputo incõueniẽs: qñ ꝶ fit mediãtibꝰ diuersis instrĩs. Nõne aia itellectiua q̃ est forꝰ valde simplex valde diuersas bz opationes mediãtibꝰ diuersis instrĩs: vnde p aliqua instrã videt: ⁊ p aliqua tãgit: ⁊ p aliqua audit ⁊c. Sic dico in ꝓposito nõ eẽ incõueniẽs eandẽ formã subalẽ aque mediãte caliditate calefacere: ⁊ mediãte friditate frigefacere: ⁊ mediãte leuitate ꝓducere motũ sursuz: ⁊ mediãte grauitate ꝓducere motũ deorsuz.

Quãtum ad scõm sit ꝑma ꝓclo. Motꝰ grauiũ ⁊ leuiũ nãles nullo mõ ꝓueniunt a grauitate ⁊ leuitate tanq̃ a ꝑncipys actiuis ꝑncipalibꝰ. ¶ Scõa ꝓ. dicti motꝰ ꝓueniũt a formis subalibꝰ grauiũ ⁊ leuiũ tanq̃ ab agentibꝰ ꝑncipalibꝰ: lz a grauitate ⁊ leuitate ꝓueniant tanq̃ ab agentibꝰ instrumẽtalibꝰ. ¶ Prima ꝓclo ꝓbat. nã dato opposito ꝓclonis sequerẽt ꝙ grauitates ⁊ leuitates eẽnt nature. Sed ꝶ est falsum: ex eo ꝙ omis nã est suba. Sed grauitates ⁊ leuitates nõ sunt sube: sz accña: sicut dicebat ꝑus. igit ⁊c. ꝓña tenet: ex eo ꝙ ꝶ dr eẽ nã qõ est ꝑnm actiuũ ꝑncipale motꝰ nãlis: sic pz p diffõnez nãe. ¶ Scõa ꝓclo ꝓbat. nã tales motꝰ sunt nãles: sicut supponit in conclusionibꝰ. Ideo opz ꝙ ꝓueniãt actiue a nã grauiũ ⁊ leuiũ tanq̃ ab agẽte ꝑncipali. Et cũ in graui: ⁊ similr in leui non sint nisi due nãe. s. mã ⁊ forma: opz ꝙ dicti motꝰ ꝓueniãt actiue vel a mã vel a forma ⁊ hoc subali. Sed nõ a mã: cũ ipsa nullius sit actiuitatis. relinq̃t g̃ ꝙ a forma subali.

Ad rõnes dico: ꝙ iste q̃ posite sunt ante oppm bene ꝓbãt ꝙ motꝰ grauiũ vel leuiũ nãles nõ ꝓueniũt a grauitate ⁊ leuitate tanq̃ a ꝑncipys actiuis ꝑncipalibꝰ: sz magis a forꝰ subali: cũ ꝶ tñ bene stat ꝙ a dictis q̃litatibꝰ dicti motꝰ ꝓueniũt tanq̃ ab agẽtibꝰ instrãlibus. ¶ Ad alias rõnes post oppm. Ad ꝑmã: ad itẽsionẽ grauitatis intẽdit velocitas ⁊c. dico ꝙ p illaz rõnẽ bñ ꝓcludit ꝙ grauitas est ꝑnm actiuũ instrãle motus: nõ tñ ꝑncipale alicuius. pari enim rõne ꝓcludere ꝙ calefactio ꝓcedẽs actiue ab igne ꝓcederet a caliditate ignis tanq̃ a ꝑnº actiuo ꝑncipali: cuius oppositũ dicũt aduersary. Probarẽ ꝓñam per hoc ꝙ ad intẽsionem caliditatis itendit calefactio ignis. ¶ Ad scõam: cõcedo maiorẽ: sed nego minorẽ. vnde dico ꝙ caliditas ⁊ frigiditas ⁊c. nõ sunt ꝑncipia actiua ꝑncipalia calefactionis: frigefactionis ⁊c. sed instrumẽtalia dũtaxat. ꝑncipalia aũt dictaꝝ operationuz sunt forme subales: que mediantibꝰ dictis qualitatibus agunt dictos effectus tanq̃ mediantibꝰ istrumẽtis. Et sic est finis qõnis. Ad laudem Dei oipotẽtis qui regnat p ifinita secula. Amen.

¶ Magis aũt graue ⁊ leue horꝝ i seipsis vident̃ habere principiũ ꝓpter ꝓpinquissimã substantie horum esse materiã ⁊c. Quarto celi. Textu cõmenti. XXIIII.

Quartum ꝓpositoꝝ erat. Utrũ forme ꝼm quas fiũt motus grauiũ ⁊ leuiũ sint nãliter mobiles ꝼm locũ sicut est forꝰ terre vel forꝰ ignis. Et ꝓbatur ꝙ nõ. Omis motꝰ nãlis debet eẽ a ꝑnº intrinseco: sz forme ꝼm quas fiunt motꝰ grauiũ ⁊ leuiuz nõ bñt ꝑnꝰ itrinseca. g̃ ⁊c. maior est nota. Nã p hoc differt motꝰ nãlis a violento. minor pz: qz tales forme sunt simplices: sal̃ẽ simplicitate opposita cõpositioni ex ptibꝰ eẽntialibꝰ: que vocant̃ mã ⁊ forma quaꝝ forꝰ dz eẽ ꝑnm itrinsecũ actiuũ motꝰ: mã vo passiuũ. ¶ Scõo. si qõ eẽt va sequerẽt ꝙ idẽ motꝰ nãlis i spẽ cõpeteret distinctis corpibꝰ nãlibꝰ in spẽ: cuius oppm ostẽsuz est in ꝓ huiꝰ. ꝓbat̃ ꝓña. Nã si forꝰ terre ꝼm quã terra est mobilis deorsuz eẽt mobilis ꝼm locũ nãlr: ipsa nõ eẽt mobilis ꝼm locũ nãlr nisi ẽt deorsum: ⁊ cũ forꝰ terre distinguat̃ spẽ a totali terra: cũ forꝰ terre sit simplex: ⁊ terra sit cõposita: sequerẽt ꝙ idẽ motꝰ deorsuz simplex cõpeteret duobꝰ distictis corporibꝰ in spẽ. s. terre ⁊ forme sue motiue deorsum. ¶ Tertio. nã si forꝰ terre eẽt nãlr mobilis deorsum: quero a q̃ vel a se: vel ab alio: nõ a se. nã dr 7º phy. ꝙ oẽ qõ mouet̃ ab alio mouet̃. Et ꝓfirmat̃. nã si a se: idem semel ⁊ sil eẽt i actu ⁊ i poꝰ: ex eo ꝙ eadẽ forꝰ moueret ⁊ moueret̃. Nec ẽt põt dici ꝙ ab alio. nã ꝶ eẽt a mã terre: vel a grauitate terre: nõ a mã: qz illa nullius est actiuitatis: nec põt dici ꝙ a grauitate. Nã illa nõ faceret talez motũ in alio sine ꝑnº actiuo ꝑncipali qõ eẽt nã sicut dictuz est in alia qõne. Istud g̃ ꝑnm ꝑncipale actiuũ: qõ eẽt nã ꝓcurrẽs vna cũ grauitate ad talẽ motũ ꝓducẽdũ: vel eẽt ipsamet forꝰ subalis grauis: ⁊ ꝶ nõ: qz tũc idẽ eẽt in actu ⁊ in poꝰ respectu eiusdẽ: vel eẽt vna alia nã: sz ꝶ nõ: ex eo ꝙ in terra nõ est nisi vna mã ⁊ vna forꝰ subalis ⁊ caliditas: ⁊ friditas: ⁊ siccitas: que nihil faciũt ad ꝓpositũ: ex eo ꝙ nõ sunt q̃litates motiue localr: sz alteratiue solũ. ¶ Quarto. si qõ eẽt vera: videret̃ ꝙ si tales forme eẽnt separate a mã: ⁊ ipsis sic separatis cõseruarent̃ per aliquã potẽtiã in eoꝝ eẽ/eẽnt mobiles nãliter. Sed ꝓbo ꝙ nõ. naz si forma subalis terre eẽt separata a sua mã: nõ videret̃ descẽdere pp hoc: ex eo qõ sibi deficeret instrm. s. grauitas qua debet se mouere deorsum ⁊c.

Oppositũ argr. nã cũ grauia ⁊ leuia moueant̃ nãlr manifestũ est ꝙ forme eoꝝ q̃ sũt in eis: ꝼz q̃s fiũt illi motꝰ moueret̃: iuxta illud: motis nobis mouent̃ oia q̃ sũt i nobis. Cũ g̃ aliq̃ terra moueat̃ dorsuz forꝰ sua q̃ est in ea ꝼm quã fit iste motꝰ ẽt mouet̃ deorsuz: vel g̃ nãlr: vel violente. si nãliter: habet̃ ꝓpom. si violẽte. g̃ motꝰ motui deorsuz ꝗriꝰ ieẽt ei nãlr: ⁊ sic adhuc eẽt nãlr mobilis. ꝓña ꝓbat̃. Nã sic oñsuz est ꝓ bꝰ. si alicui iest aliqs motus violẽte: eidẽ iest nãlr motꝰ ꝗriꝰ illi q̃ inest ei violẽte.

In ista qõne. Primo videbit̃ nũqd forꝰ ꝼm quas fiunt motꝰ grauiũ ⁊ leuiũ eẽnt nãlr mobiles si existerẽt p se separate a suis materiebꝰ. zº videbit̃ a quo mouent̃. Quibꝰ visis patebit etiã qd sit dõm de eis quãtũ ad hoc ipsis existentibꝰ in suis materiebus.

Quantum ad ꝑm. sit ꝑª ꝓclo. si forma motiua terre deorsuz eẽt separata a mã: nec eẽt ei g̃uitas ꝓiũcta nec moueret̃ nãlr deorsuz: posito adhuc ꝙ eẽt posita sursuz. ꝓbat̃: qz dato oppoto ꝓnis: seqt̃ ꝙ forꝰ subalis grauis posset ꝓducere motũ deorsuz sine grauitate: sed ꝶ est falsuz. ꝓña nota ẽ de se. falsitas ꝓñtis ꝓbat̃. nã tũc nã frustra dedisset grauitatẽ ipsis grauibꝰ vltra formã subalem eoꝝ: postq̃ sine grauitate forꝰ subalis grauis nãliter vel equaliter posset mouere graue deorsuz. Cõsili mõ diceret̃ de forma substantiali leuis ⁊ de leuitate. ¶ Sed tu diceres. si talis forma subalis sic posita sursum nõ descenderet cũ nõ haberet grauitatẽ sibi annexam: oporteret ꝙ

quiesceret.vel ḡ nāliter vel violēte:nō nāliter:ex eo q̃ tūc nāliter moueret ad illū locū.si eēt extra ip̃z:qd̄ est falsuz. Si violēte queritur de violētāte.Rñdet q̃ gesceret ibi violēte:ꝛ qñ queritur de violentāte:dico q̃ aliqd pōt imaginari gescere violēte duplr.vno mō pp aliqd violētans potētius ipm detinēs ꝛ pbibēs.alio mō pp defectū ꝛ carentiā alicuius reqsiti ad suū motū nālem. ¶ Tūc dico:q̃ dicta forma in dicto casu nō gesceret violēte p̄mo mō:sed scdo mō.pz hoc in simili:q̃ aliqs nō pōt a se extēdere brachiū suū:pōt esse pp aliqd ipediēs ꝛ pbibēs talē extēsionē vel ppter defectū loci vel receptaculi in quo deberet fieri extēsio:sicut si hō eēt extra celū nō posset extēdere brachiū nō pp aliqd ipediens positū:sed ppter defectū loci requisiti ad istam extēsionē.Sic dico q̃ eēt ꝓsimili mō in ppo sito q̃ talis forma gesceret violēter ppter defectū grauitatis reqsite ad suū motū nālē. ¶ Scda ꝓclo.grauitas separata a mā ꝛ a forma subali exñs sursum nō descēderet: nisi forme subalis vices supplerentur aliunde.pbat̃ B:qꝛ instrumētū sine dirigēte ex se nō agit.cū ergo grauitas se habeat sicut instrm mediante quo forma subalis pducit motū deorsum:seqtur q̃ ipsa grauitas sine forma substantiali nō descenderet nec aliquē motū deorsuz efficeret. Et notāter dixi nisi forme subalis vices aliūde supplerent̃ pp sacrm eucharistie seu altaris vbi sunt accñtia sine subo.s. albedo grauitas ꝛc̄.ꝛ tñ grauitas in illo sacro descēdit nō obstāte q̃ nō sit ꝓiūcta forma subali grauis.vez est tñ q̃ ibi forme subalis vices supplerent̃ aliūde.s.p p̄mā cām. ¶ 3ª ꝓclo.si forma subalis terre eēt separata a mā:ꝛ eēt simul ꝓiuncta grauitas:ꝛ eēt posita sursum:nec eēt aliqd ipediēs seu pbibēs:moueret̃ deorsuz.pz hoc:qꝛ ibi eēt p̄nm̄ actiuū p̄ncipale motus deorsuz:ꝛ istrumētale silr:ꝛ eēt ibi subm receptiuū motus deorsuz sufficiēs.s.forma subalis:ꝛ silr grauitas:iō vtiqz fieret ibi motus postq̃ nullum ibi eēt ipediens sicut ponit hypothesis. ¶ Quarta ꝓclo.talis motus eēt nālis.pbat̃:qꝛ talis pueniret ex iclinatione nāli essendi deorsum talis forme subalis. ¶ Cōtra tertiā ꝓclonē dubitat̃.nā dicit Arist.p̄mo de gnōne:q̃ si caliditas eēt separata a mā:bene ageret in frigiditatē existētē in mā:sed nō pateret̃ ab ea:iō etiā vi q̃ forma grauis separata a mā non moueret̃:cū moueri sit pati. ¶ Rñdet̃ negādo ꝓñam.Et rō qꝛ frigiditas nō ageret in caliditatē separatā nisi corrūpēdo illā caliditatē:ꝛ qꝛ ad corruptionē istius caliditatis separate nō sequeret̃ alicui⁹ alteri⁹ gñatio. Et cū nāliter nō corrūpat aliqd nisi pp aliud gñari:ibi nō fieret actio in illaz caliditatē separatā.Sed si forma subalis grauis est separata:ꝛ si in ipsa agitur mot⁹ localis: B bñ pōt fieri.nā non pp talē motū ipsaz corrūpit:imo magis saluat̃.Et iō q̃tuz ad hoc dissimile est de motu alteratiōis q̃ fit cū corruptione vel dispōne ad corruptionē:ꝛ de motu locali:q̃ pōt fieri tam absqz corruptiōe q̃ absqz dispōne ad corruptionē.

Quantum ad scdm dico:q̃ talis mot⁹ pueniet effectiue a forma subali tanq̃ ab agēte p̄ncipali:nō tñ p̄ncipalissimo ꝛ a grauitate tanq̃ ab agēte instrumētali.pbat̃.nā si forma ꝛ accñs in gñe cause efficientis cōcurrit ad pductionē alicui⁹ effectus:tūc suba:cuz sit nobilior accñte tenet locū agētis p̄ncipalis.accñs āt tenet locū agētis istrumētalis.Sed sic est in pposito.Naz talis mot⁹ pueniet effectiue ab ambob⁹.nō enim apparet a quo alio tanq̃ ab efficiente pueniret ex quo nō est ibi plus q̃ forma subalis ꝛ grauitas. Et notāter dixi in ꝓclone:nō tñ tanq̃ ab agēte p̄ncipalissimo:qꝛ agēs p̄ncipalissimū in isto motu:sic ēt in alys est cā p̄ª que sua gñali influentia ad quēcūqz motū pducēdū in istis inferiorib⁹ ꝓcurrit effectiue.

Ad rōnes. Omnis mot⁹ nālis pueniet a p̄n° itrinseco:dico q̃ hoc vez est de motu nāli corporū cōpositoꝝ ex mā ꝛ forma que vulgo magis sunt manifesta q̃ forme subales:que nō minus talib⁹ corporib⁹ cōpositis ex mā ꝛ forma sunt nāliter mobiles. ¶ Ad scdam dico:q̃ nullus mot⁹ simplex in specie ꝓuenit nāliter distinctis corporib⁹ in specie corporib⁹ : dico cōpositis ex mā ꝛ forma:cū quo tñ bene stat q̃ idē motus simplex pōt cōpetere nāliter plurib⁹ corporib⁹:quoꝝ vnuz est forma subalis alterius. ¶ Ad tertiā:si forma terre esset nāliter mobilis deorsum:vel a se vel ab alio:dico q̃ a se:nō tñ solum a se:sed etiā ab alio:puta a cā p̄ma cōcurrēte. ¶ Et p̄ B tunc soluit̃ auctoritas de 7° physicoꝝ.omne qd̄ moueт̃ ab alio moueт̃:etiā si vellemus allegare litteraz sicut iacet nō eēt cōtra hoc.nā in littera sicut quilibet videre pōt nō est ab alio:sed ab aliquo:sed expositores exponūt ab aliquo.i.ab alio. ¶ Ad cōfirmationē:idem simul eēt in actu ꝛ in potētia:dico q̃ hoc nō est incōueniēs respectu diuersoꝝ:qualiter est in pposito.Nā talis forma eēt in actu actualiter se mouēdo deorsuz:ꝛ in potētia essendi deorsum. ¶ Et si vlterius diceret̃.Idē esset agens ꝛ patiēs:qꝛ ageret istuz motum ꝛ reciperet eundē. Dico nō eē incōueniens idem esse partiale agens ꝛ totale recipiēs:ꝛ sic est in pposito. Nam totale agens istum motuz est ista forma substātialis ꝛ ista grauitas. Et p̄ma causa est cui⁹ totalis aggregati quelibet istarū formarū est pars.Totale autē recipiens est illa forma:vel saltē aggregatū ex illis formis ambab⁹:quaꝝ vna cōcurrit sicut agens p̄ncipale.alie autē sicut instrumētale. ¶ Ad quartā pz ex primo articulo ꝛc̄.

¶ Simpliciter quidē igitur leue dicit̃ qd̄ sursuz fertur ꝛ ad extremū.graue autē qd̄ simpliciter deorsuz ꝛ ad mediuz.Ad aliud autem leue ꝛc̄.

Quarto celi.Tex.cō.VI. Qō. XI.

Quinum ppositoꝝ erat.Utrū grauia appetāt descēdere per lineas breuissimas.Et argr̄ p̄ q̃ nō. Naz si sic.pari rōne leuia appeterēt ascēdere p lineas breuissimas puta p rectas:ꝛ nō p obliquas.Sed hoc est falsuz.Nā si sic:tūc terra pura deberet descendere ita velociter ꝛ nō velocius in igne sic̄ in aere.ꝓñs est falsuz eo q̃ ignis est rarior q̃ aer:ꝛ p ꝓñs.minus resistēs eidez mobili q̃ aer:ꝛ per ꝓñs.si idē mobile descēdat p ignē: ꝛ postea p aerē velocius dz descēdere p ignez q̃ p aerē.ꝓña pbat̃. Pro quo suppono q̃ leuius plus appetit esse sup aliquo graui q̃ minus leue.vbi gra.si aliqd graue ponat̃ sup ignē:ꝛ deide ponat̃ sup aerē ignis qa est leuior aere:plus appetit eē sup illud graue q̃ aer appetat eē sup idez graue. ¶ Tunc sic.si aliqua terra pura debeat descēdere in igne:sicut illa appetit esse sub igne:ita ignis appetit eē super illā terraz:ꝛ ideo sicut terra descēdit vt sit sub igne:ita ignis existēs sub terra ascendit vt sit super terram.Et quia grauia appetūt descēdere per lineas rectas: ꝛ leuia ascēdere p lineas rectas: seqtur q̃ per eandē lineam per quā terra appetit descendere in ignez:ipse ignis obuiando terre appetit ascendere super terrā.Et qꝛ ignis plus appetit eē super terrā q̃ aer: seqtur q̃ ignis cuz maiori appetitu ꝛ conatu moueт̃ cōtra terrā:cū illud graue descendit in igne:q̃ faciat aer cū idez graue descēdit in aere.Ergo videt̃ qd̄ tātū vel plus impediatur graue in descēdendo in ignem q̃ impediat̃ in descendēdo in aerē. ¶ Scdo.si sic:sequeret̃ q̃ graue nunq̃ descenderet oblique:sed hoc est falsum.falsitas pz. Nam sepe videmus aliquē lapidē bene descēdere super aliquā tabulā trāsuersaliter positā.ꝓsequētia arguit̃.Nā sit aliqd graue positū in sūmitate alicui⁹ tabule trāsuersaliter posite:ita q̃ linea recta nō possit ptrabi p supficiez tabule ad

cētrū mūdi:ꝛ sit.d.cētrū:ꝛ.b.c.tabula. Et nō possit.a.descē dere nisi p.b.c.q̄ facto illud.a.graue vel appetit descēdere equalr p lineā rectā ꝛ p lineā obliquā:vel plus p rectā q̄ p obliquā:vel plʒ p obliquā q̄ p rectā.Si dicat p̄m vel scōz: seqt q̄ illud graue positū sup dictā tabulaz nō descēdet p lineā.b.c.ex quo tātus vel maior appetit ei⁹ est descēdere p lineā.b.d.cui⁹ tñ oppo^m docet experientia.Si dicat tertiū questio est falsa.s.q̄ grauia magis appetāt descēdere p lineas rectas q̄ p obliquas.Et posset ista rō declari exēplo. Nā pñtatis duob⁹ ꝯrys icōpossibilib⁹ volūtati.s.a.b.Tūc si ista mouēt equalr volūtatē:volūtas pplectit ad psequē duz vnū vel alter pp b̄ q̄ equalr appetit ea:ꝛ sic appetit⁹ vnius retrahit volūtatē a psecutiōe alteri⁹.Si aūt.a.magis mouet volūtatē q̄.b.vel eꝯ:tūc volūtas vadit in psecutionez illi⁹ qd magis appetit ꝛ a quo magis mouet.Sic in pposito a graui dicto mō posito sup tabulā trāsuersalr positā: vel equalr appetit descēdere p lineā rectā ꝛ p lineā obliquā:ꝛ si sic neutro mō descēdit: qꝛ vnus illoꝝ appetitū ipedit psecutionē p̄m alterꝝ:ꝛ si magis appetit descendere recte q̄ oblique:tūc nō descēdet oblique:ex eo q̄ tūc appetit⁹ descēdēdi p lineā rectā ipedit descēsum eius p lineā obliquā:cui⁹ tñ oppo^m videmus.si aūt magis appetit descēdere p lineā obliquā q̄ rectā:hoc est cōtra qōnem.

Oppositum arguit.grauia p easdez lineas appetūt descēdere p quas descēdūt:cū nō fuerint ipedita.Sed b̄ est p lineas breuissimas q̄ pñt protrahi ab eis vsqz ad cētrū mūdi.ḡ ꝛc.maior est nota.pbat minor:qꝛ descēdūt p semidiametros mūdi:vel p lineas q̄ sūt ptes semidiametroꝝ mūdi.Sz ille sūt breuissime que pñt ab eis ptrahi vsqz ad cētrū.assumptū pz p b̄.nā datis duob⁹ ḡuib⁹ descēdētib⁹ illa descēdūt p lineas ꝯcurrētes i cētro mūdi:ex quo qdlz illoꝝ grauiū tēdit ad cētꝝ mūdi. Sz tales linee sūt semidiametri mūdi:vel ptes eaꝝ.ḡ ꝛc.

De ista qōne dicūt qdā q̄ grauia appetūt descendere p lineas rectas qñ pñt ꝛ nō sūt ipedita.Sed qñ ipediunt ne possint descēdere p lineaz rectā:tūc mutāt appetitū descēdēdi p lineā rectā in appetitū descendēdi p lineā obliquā p quā tūc saltē possint fieri ppingora cētro q̄ ꝑus. ¶ Sed breuiter ista opio nō valet ex eo q̄ si appetit⁹ forᶜ grauis sic mutaret:tūc forᵃ grauis eēt forᵃ cognoscitiua:qd est falsuz.ꝯña tz:qꝛ sic mutare appetitū solū debet formis cognoscitiuis. ¶ 2° graui itrinsece nullo mō mutato pōt vna vice descēdere p lineaz obliquā:ꝛ postea p lineā rectā pp solā mutationē medy extrinseci.ḡ nō mutat de vno appetitu in aliū. Nā cū tali mutatione appetitus nullo mō posset stare q̄ idē graue bret se dno eodē mō itrisece nūc ꝛ prius.Aliter ḡ dōm est q̄ graue nō appetit descēdere plus p vnā lineā q̄ p aliā.Sed q̄ descēdit p vnā lineā ꝛ nō p aliam:hoc est p̄m q̄ applicat tali vel tali resistētie:ita q̄ finalr ex applicatiōe alia ꝛ alia ipsius grauis ad mediū extrinsecū determiat q̄ p talē vel p talē lineā descēdit. Ita q̄ bñ ex se appetit descēdere. Sz modus descēdēdi determinat p̄m aliā ꝛ aliā applicationē ei⁹ ad mediū extrin^m.ꝛ rō bui⁹ est. Nā si aliqñ plus appeteret descēdere p vnā.Et aliqñ plus per aliā:opz cōcedere appetitū ei⁹ itrisece mutari:ꝛ sic oporteret ꝯcedere formā ḡuis eē formā cognoscitiuā. Et oporteret vlteri⁹ ꝯcedere q̄ graue nō possit nūc descēdere p lineā obliquā: ꝛ postea p rectaz nisi ip̄m graue itrinsece mutaret. ¶ Sed diceret aliqs:vī vtiqz q̄ graue plus appetat descēdere p lineaz rectā q̄ p obliquā. Nā videmus q̄ qñ graue descēdit per lineā rectā:difficilius pōt arestari ꝛ ipediri ab eius descēsu q̄ qñ descēdit p lineā obliquā.hoc aūt vī eē signū q̄ plus appetit descēdere per lineam rectā q̄ per obliquā. ¶ Ad istud dico q̄ graue qñ descēdit per lineā rectaz difficilius arestat q̄ qñ descēdit p lineā obliquā.Sed hui⁹ cā nō est maior appetit⁹ descēdēdi p lineā rectā q̄ p obliquā:sed b̄ est pp hoc q̄ qñ descēdit p lineā rectā minorē hz resistentiā q̄ qñ descēdit p lineā obliquā:vtputa sup tabulā trāsuersaliter positā.mō difficili⁹ est idē ipediēs cū minori resistētia ipedire motū alicui⁹ po^e mouētis q̄ cū maiori.

Ad rōnes ergo factas hinc inde. ¶ Ad ꝑmā negat ꝯña ex eo q̄ qñ terra descēdit in ignem: ignis nō appetit ascēdere p eandē viaz p quā descēdit terra:ex eo q̄ terra ip̄m a tali ascēsu ipediret. Et iō tūc ignis ppter resistētiā extrisecā determinat ad ascēdēdū p aliā viā:vbi iuenit resistētiā minorē. ¶ Ad scōam:sequeret q̄ graue nunq̄ descēderet oblique.negat ꝯña:qꝛ nō dico q̄ graue ex se magis appetat descēdere p lineā rectaz q̄ p lineā obliquā:sz qꝛ appetit eē ppinquius cētro:descēdit per q̄cūqz lineā pōt:ꝛ qd sic vel aliter descēdit:ad b̄ determinat ex alia ꝛ alia applicatiōe ei⁹ ad resistētiā:qꝛ qñ ex descēsu p lineā rectā bret maiorē resistētiā:descēdit p lineaz obliquā.Qñ aūt ex descēsu ei⁹ p lineā obliquā bret maiorē resistētiā:tūc descēderet p lineā rectā. ¶ Tūc ad rōnē factā in opp^m:p easdē lineas grauia appetūt descēdere ꝛc. dico q̄ nō opz.Sed sufficit q̄ eoꝝ descēsus p tales lineas determinet ex tali applicatiōe grauiū ad talē resistētiā.

¶ Eam qdem igit que sursuz faciet lationē p̄m q̄ leuis cum feratur ꝛ sumat principiū a virtute q̄ deorsum iterum p̄m q̄ grauis. velut enim imprimens tradit vtrisqz ꝛc.tertio celi. Tertu cōmenti.XXVIII.

Questio. XII.

Ertum pppositoꝝ erat.Utrū aer nāliter moueat in piectione lapidis vel alteri⁹ piecti in eo.Arguit q̄ nō. Nā si sic:sequeret q̄ aer nunq̄ i tali motu desineret moueri saltē q̄diu maneret in loco pprio.ꝯñs est falsuz.ꝯña videt tenere. Nā si aer moueret nāliter versus sursum vel ad latus ipso exñte in loco pprio:qua rōne moueret p aliqd tēpus:eadē rōne per aliud.nā si quiescat hoc non eit pp nouū locū in spē:nec pp aliquē locū sibi nālez de nouo acquisitum:ex eo q̄ tali motu aer mouetur in loco pprio. ¶ Scōo.nā ponat q̄ piectum pyciat ad latus: tūc si in tali motu aer moueret nāliter: oporteret vtiqz q̄ hoc eēt mediāte grauitate vel leuitate ipsius aeris. Sed b̄ nō ex eo q̄ grauitas ꝛ leuitas nō iclināt nāliter nisi ad motū sursum vel deorsum. ¶ Tertio.si questio eēt vera pari rōne piectū moueret nāliter.Sed b̄ est falsuz.ꝯña pbat. Nā sicut aer in piectiōe pellit a pyciēte:ita piectū:ꝛ per ꝯñs qua rōne motus vnius eēt nālis:eadē rōne mot⁹ alterius. falsitas ꝯñtis pbat.nā si motus piecti esset nālis.pyciat ergo aliqs lapis sursum:manifestū est q̄ talis lapis nō mouet a sua mā:cū illa nulli⁹ sit acuitatis:nec mouetur a sua forma vel grauitate:qꝛ illa magis iclinat ad oppo^m:nec apparet aliqd aliud in lapide itrinsecū lapidi:qd aptū natuz sit mouere dicto mō illū lapidē:q̄re talis lapis mouet dicto mō violēte:cū nō moueat a pncipio itrinseco.ḡ ꝛc.

Oppositum arguit.naz in piectione lapidis aer retro lapidē insequit lapidez ne fiat vacuū.ergo in piectione lapidis aer mouet nāliter.consequētia tenet ex eo q̄ mot⁹ coꝝ^m quo mouent ad replendū vacuū est corporibus nālis.antecedēs patet:qꝛ nisi lapidē proiectū sequeret aer maneret vacuum in loco quē exiuit lapis intrando alium locum in tali motu.

In ista qōne. Primo videndū ē de pncipali q̄sito. Scōo videndū est de piecto a q̄ moueatur.

ueatur:ꝛ vtrũ nãliter vel violente post recessuꝫ a ꝓpyciẽte.

Quantum ad ꝑmum sciendum est:ꝙ in proiectione lapidis est duplex motus aeris.ſ.aeris ante lapidẽ qui resistit proiecto:ꝛ diuidit vel vltra naturalem qualitatẽ suam cõdensatur per ipsum proiectuꝫ: alius est aeris qui retro ipsum proiectum insequitur ad finem ꝙ nõ remaneat vacuuꝫ. ¶ Tunc sit prima cõclusio, in proiectione lapidis motus aeris antecedentis ꝓiectum nõ est naturalis. Probatur.nam tunc sequeretur ꝙ nõ resisteret proiecto:quod est falsuꝫ. Talis eniꝫ aer nõ minus resistit proiecto q̃ aer resistat graui descendenti vel leui ascendenti naturaliter. ¶ Scõo.nam cõdensatio aeris vltra suam naturalem raritatem est sibi violenta. Sed in tali motu talis aer antecedens cõdensatur vltra densitatem sibi naturalẽ.ergo ꝛc. ¶ Scõa cõclusio.motus aeris insequentis ꝓiectum est nãlis. ꝑbatur:qꝛ est a principio ĩtrinseco.ſ.a forma substantiali ipsius aeris: que inclinat ipsuꝫ aerem ad insequẽdum proiectum ad finem ꝙ nõ fiat vacuum. ¶ Sed contra istam cõclusionem arguitur. Nam iuxta hoc esset cõcedendum idem elementũ simplex habere duos motus naturales distinctos specie:qõ est contra dicta ꝑmo huius.cõsequentia probatur. Nam aer vel aliquod aliud corpus haberet motuꝫ naturalem quo moueretur ad suuꝫ locum nãlem:ꝛ vnum aliuꝫ motũ naturaleꝫ quo moueretur ad replendum vacuũ. ¶ Ad istud respondet ꝙ alicui corpori simplici inesse naturaliter plures motus intelligitur dupliciter. Uno modo ꝙ ambo insint illi corpori �means naturam propriaꝫ illius corporis. Alio modo ꝙ vnus illoꝝ motuum insit illi corpori ꝑm naturam propriam:ꝛ alter ꝑm naturã cõmunem illi ꝛ alys corporibus naturalibus. Tunc dico:ꝙ bene ostensuꝫ est primo huius ꝙ impossibile est eidem corpori inesse naturaliter distinctos motus in specie ꝑm naturã propriam:cũ hoc tamen bene stat vni corpori simplici inesse plures motus distinctos specie:ꝛ hoc naturaliter:quoꝝ vnus inest ei ꝑm naturam propriam.alter vo ꝑm naturam cõmunem. ¶ Circa illud dubitatur quis illoruꝫ motuum sit magis naturalis. Utrum ille qui inest corpori ꝑm naturam propriaꝫ:vel ille qui inest corpori ꝑm naturam cõmunẽ: vel an sint eque naturales. ¶ Respõdetur ꝙ motus qui inest corpori ꝑm naturam cõmunem est magis naturalis: puta motus quo monerentur corpora ad replendum vacuum. Et ratio huius est ista:qꝛ videmus ꝙ corpora dimittunt sua loca propria ꝛ naturalia:ad que sunt mobilia naturaliter ꝑm naturam eorum propriam ꝛ moueretur ne fiat vacuum motu qui est eis ꝑm naturam communem:quod patet. Nam cum aliquis ponit aliquam fistulam ad aquam ꝛ extrahit per os aereꝫ de fistula:aqua dimittit locum suum ꝛ ascendit in fistulam: ꝛ hoc est signuꝫ ꝙ plus inclinatur ad motum per quẽ cauetur vacuuꝫ:q̃ ad motum quo est mobile ad locuꝫ propriũ. ¶ Et nota ꝙ per naturã cõmunem non intelligo aliquã rem que insit pluribus corporibus. Sed hoc voco inesse corporibus ꝑm naturã cõmuneꝫ:quod inest vni corpori naturaliter:ꝛ consimiliter inest alys corporibus distinctis ab illo specie. Et sic est de moueri ne fiat vacuum.hoc eniꝫ inest omnibus corporibus:vnde anteq̃ natura permitteret vacuuꝫ:celum descenderet ꝛ impleret: sicut dicit Cõmentator quarto phyſicoꝝ. veruꝫ est tamen ꝙ aliqui dixerunt:ꝙ sic insequi corpora ne fiat vacuuꝫ inest solum aeri ꝛ aque: que sunt elementa media:que quia sunt grauia ꝛ leuia possunt moueri indifferẽter huc vel illuc:sed sicut dicunt non sic est de elementis extremis:quorum vnum est simpliciter graue: ꝛ aliud simpliciter leue. ¶ Sed breuiter illud non valet. Nam ad sensum videmus ꝙ puluis ascendit per fistulam subtracto aere:per qõ constat terram ascendere ad sequendum corpus aliud naturaliter:sicut facit aer vel aqua.

Quantum ad scõm articulum sciendu ꝙ de hoc sunt plures opiniones. Una est opinio ꝙ proiectũ post exitum eius a manu proiicientis mouet ab aere insequente proiectũ. vnde imaginatur ista opinio ꝙ cũ proiectũ exit velociter a loco in quo erat natura abhorrens vacuũ velociter mittit aerẽ ad replendũ locũ:qui quidẽ aer velociter sequens attingit ad ꝓiectuꝫ:ꝛ ipm vltra pellit. ¶ Breuiter ista opinio nõ videt esse sufficiens. nam ꝫ proiectũ bene insequatur aer ne fiat vacuũ:tamen ille aer nõ videt esse causa motus ipsius ꝓiecti.nã ille aer quãdo insequeret proiectũ ꝛ tangeret ipm:qꝛ aer est faciliter diuisibilis:ꝛ proiectũ nõ:latera aeris diuiderent ab inuicẽ:ꝛ sic nõ ipelleret proiectũ vltra. ¶ Scõo.nam ꝑm istam opinionẽ nõ posset reddi causa que moueret rotam vel molaꝫ fabri longo tẽpore postq̃ manus mouens esset ablata. vnde nõ potest dici ꝙ hoc fit aer insequẽs ex eo ꝙ cõtinue illa moueret in eodẽ aere:nec ita aer illa insequitur:sicut bene insequtur sagittã vel aliqõ tali modo ꝓiectũ. ¶ Tertio.naꝫ videmus ꝙ si aliqua nauis plena feno vel straminibus moueret ab oriente versus occidentem in aliquo fluuio post ablationẽ trabẽtis sepe pallee retro nauem mouent cõtra orientẽ. Et tñ deberet esse opposito modo: si aer iseqẽs moueret. ¶ Scõa est opinio ꝙ manus mouendo proiectũ moueret etiã aerem circũstantẽ ꝛ locantẽ ipm proiectũ:ꝛ iste aer qui est inatus velociter moueri defert secuꝫ proiectũ tanq̃ vas illud qõ est in vase. Ista opinio etiã nõ est sufficiens. Naꝫ dubitat a quo moueat ille aer postq̃ manus cessat ipellere ꝛ mouere:ꝛ sic manet tanta dubitatio de illo aere a quo moueat sicut erat de proiecto. ¶ Si dicat ꝙ iste aer mouet a sua leuitate:que qdeꝫ leuitas aere velociter moto inata est retinere diu vim motiuam:hoc nõ valet:qꝛ leuitas nõ est nata mouere nisi sursum:ꝛ proiectio põt fieri tam sursum q̃ deorsum:q̃ ad latus. ¶ Scõo.ista opinio non posset saluare quid moueret molaꝫ fabri:que velociter ipulsa valde diu adhuc verteretur nõ obstante ꝙ aer vndiqꝫ circũstans abstergeretur vel astringeret. ¶ Tertio.nã aer quãtũcũqꝫ est velociter motus:ipse est valde faciliter diuisibilis. Ideo non apparet quomodo posset tam longo tẽpore sustinere in alto lapidem ponderis centũ vel mille libraru proiectũ ꝑ machinam:vel ꝑ aliqõ aliud instrumẽtuꝫ. ¶ Quarto.iuxta istaꝫ opinionẽ sequeretur ꝙ lõgius possemus proicere plumã q̃ lapidẽ:ꝛ minus graue q̃ magis graue. Si essent cõsimilia in figuris ꝛ in magnitudinibus. ꝓsequẽs est ꝓtra experientiã. ꝓsequẽtia tenet ex eo ꝙ magis graue videtur magis resistere aeri mouẽti ipm sursum q̃ pluma:vel minus graue. ¶ Quinto.si aer quẽ ꝓyciens mouet cuꝫ lapide est tante virtutis ꝙ possit velociter ferre magnũ lapidẽ proiectũ:tũc videret ꝙ si sine lapide aliquis proiciens pelleret aereꝫ cõtra sociuꝫ suũ:ꝙ ille ꝓtra quẽ pelleret aer multo maiorẽ impetuꝫ deberet percipere q̃ percipit. ¶ Tertia est opinio quã reputo verioreẽ:ꝙ proiectũ post exitum eius a manu vel recessum a ꝓyciente mouet a quadaꝫ vi seu impetu sibi impresso ab ipso ꝓyciente. Et sicut tandẽ illa virtus motiua sic sibi ipressa remittit vsqꝫ ad nõ gradum ꝓiectũ:desinit moueri motu ꝓiectionis. Et ꝑm istaꝫ opinionẽ possunt saluari apparẽtia iuxta motũ proiectionis. Primo quidẽ quare ꝓyciens remotius proicit lapidem q̃ plumã. huius quidẽ ratio est ista:qꝛ in lapide plus est de mã q̃ in pluma:ꝛ etiã est magis cõpacta:ꝛ ideo illa virtus motiua fortior ꝛ maior ipriminit lapidi q̃ plume:ꝛ ẽt diutius retinet recte sicut videmus ꝙ ferro fortior imprimitur calor quã ligno:ꝛ hoc ꝓpter dẽsitatẽ ꝛ compaci-

tatem materie. Juxta etiam istam opinionem reddit causa propter quam lancea longa plus perforaret q̃ ferrum sine lancea. huius quidez causa est: qz in lancea longa plus recipitur de illo impetu q̃ in ferro solum. ¶ Et si queritur que res sit talis impetus: certe hoc magis pertinet ad inuestigationem metaphysicam: q̃ ad inuestigationem naturalem. Ex his pz q̃ motus proiecti non est proiectio nālis sed violenter. patet hoc: qz talis motus prouenit ab aliquo impresso ipsi proiecto ab extrinseco. ¶ Sed diceres. contra talis motus est a p̃ncipio intrinseco moti. ergo naturalis. ¶ Respōdeo. negando p̃ntiam. nam vltra hoc reqrit q̃ naturalis inclinatio mobilis nō sit ad oppositum.

Ad rationes. ¶ Ad p̃a quando dicebat. sequeretur q̃ aer in tali motu nunq̃ desineret moueri. negat consequētia. Et ratio huius est: qz in tali motu aer rarefit ⁊ condensatur vltra gradum raritatis vel densitatis sibi debitum: ⁊ ideo aer appetens redire ad statum pristinum tandē desinit a tali motu. ¶ Ad 2am proiciatur proiectum ad latus. placet mihi: tu dicebas q̃ aer tunc non insequit naturaliter. dico q̃ imo: ⁊ vlterius dico q̃ hoc est mediante forma tanq̃ mediante principio actiuo p̃ncipali: ⁊ mediante leuitate tanq̃ instrumētali: ⁊ quādo dicebat leuitas non inclinat nisi ad motū sursum. dico q̃ hoc est verum quādo mobile mouet motu sibi naturali ꝓm naturam sibi propriam: tamen quando mobile mouetur motu sibi naturali ꝓm naturam cōmunem sibi ⁊ alys sicut est in proposito ne fiat vacuum: leuitas bene mouet ad latus: seu ad aliam differentiam positionis q̃ sursum. ¶ Ad 3am ista bene probat. q̃ proiectuz moueret naturaliter: ⁊ hoc si aer precedens ipsum moueretur naturaliter: qz ille pellitur sicut proiectum: tamen non oportet: si aer insequens proiectum moueatur naturaliter. q̃ ergo proiectum moueatur naturaliter: qz aer insequens nō pellitur sicut pellitur proiectum. Et ideo dissimile est de motu ꝓiecti: ⁊ de motu aeris insequētis proiectū. quare ⁊c.

¶ Totaliter autem tentare simplicia corpora figurare irrationabile ⁊c. Tertio celi. Tertu cōmenti. LXVI. Questio. XIII.

Nunc restat vltimo querere circa figuram corporꝫ simplicium elemētarium: ⁊ quātum ad hoc queram vnicam questionem. s. vtrum elemēta quatuor determinēt sibi figuras a natura. Et videtur q̃ sic. Nam quintū corpus simplex: scz celum determinat sibi figuram a natura: scz sphericam vt prius dictum est. ergo videtur q̃ alia quatuor corpora simplicia: scz elementa determinent sibi figuras a natura. ¶ Secō. quia per rationes geometricas probatum est q̃ non sint nisi quinqz figure corporꝫ regularium ꝓm speciem que sunt simplicissime. igitur videtur q̃ illas figuras sibi determinant qnqz corpora simplicia: scilicet celum ⁊ quatuor elementa: sic q̃ quodlibet eorum determinat sibi vnam earum. ¶ Tertio. corpora determinata ad maximum vel ad minimum vtiqz determinant sibi aliquam figuraz a natura: qz determinata ad maximum vel ad minimum determinantur ad finitatez. omne autem finitum est figuratum. corpora autez elementaria determinantur naturaliter ad maximum vel ad minimum: quod patet ex secūdo de anima. vbi dicitur oīum natura constantiū posita est ratio magnitudinis ⁊ augmēti. Hoc idem videtur posset elici ex secundo physicorum. ¶ Quarto aqua determinat sibi aliquaz figurā a natura. ergo ⁊ cetera elementa. p̃ntia tenet: quia non videtur esse maior ratio de vno elemēto q̃ de alio. Antecedens videt esse euidens ex intentione Aristo. secundo huius. vbi probat q̃ ipsa est sphērica: qz aliter partes eius superficiales non equaliter distarent a centro. ¶ Quinto. eadem est figura totius homogenei ⁊ cuiuslibet eius partis. aliter enim non esset homogeneum: sed particule aque videntur tendere ad sphericitatem: sicut patet de gutta roris ⁊ pluuie. q̃ ita vī esse de tota sphera aque. ¶ Sexto ignis determinat sibi aliquam figuram a nā. ergo ⁊ alia elementa. p̃ntia tenet. aīs probat: qz determinat sibi figurā pyramidalē. patet hoc: qz cū ascendit non ascendit nisi ꝓm figurā istaz: scilicet pyramidalem sicut docet experientia. ergo ⁊c.

Oppositum videtur esse de intentione Aristote. in littera.

In ista qōne erunt quatuor articuli principales. In quorum primo recitabo opinionem antiquorum de figura corporꝫ simplicium. In secundo improbationē eorum antiquorum quā ponunt Aristo. ⁊ Cōmentator. In tertio dubitabitur de vno quod Aristo. ⁊ Cōmentator assumunt in improbando opinionem antiquorꝫ. In quarto articulo respondebitur ad quesitum.

Quantum ad p̃m sciendum est. q̃ erat opinio antiquorum: q̃ corpora simplicia: sicut celum ⁊ elementa determinarent sibi figuram a natura. vnde cōsiderauerunt q̃ corpora mathe^ca regularia sunt. 5. ⁊ non plura. s. thetracedron: exacedron: octocedron: duodecedron: ⁊ bycocedron. Et quia etiam corpora simplicia naturaliter sunt. 5. ⁊ non plura. s. quatuor elementa ⁊ quinta essentia. crediderunt q̃ quodlibet istorum corporum simplicium determinaret sibi vnam illarum quinqz figurarꝫ regularium. Unde dixerunt terrā esse corpus exacedron: seu corpus cubice figure: seu corpus sex superficierꝫ regularium. Et hoc ideo: qz corpus cubicum seu exacedron est magis fixum ⁊ immobile ⁊ minus aptum ad motum. Et qz sic est de terra: ideo attribuerunt terre figuram cubicam seu figuram exacedron. Dixerunt autem aquam esse corpus bycocedron: seu corpus ex duabus superficiebus regularibus: qz aqua omnibus alys est corpus magis rotabile ⁊ minus stabile: terminabile terminis alienis: ⁊ difficulter terminis proprys: ⁊ hoc ipsi attribuerunt aque ꝓpter multitudinem angulorum: quos habet corp^s bycocedron. Attribuerunt autem aeri figuram octocedron: ⁊ igni figuraz tetracedron: scilicet figuram pyramidalez: ⁊ celo figuram duodecedron: ⁊ hoc propter causas que erant exp̃sse in vna questione facta circa primuz huius. Et illud potest intelligi vel q̃ dicta corpora ꝓm se tota essent taliter figurata vel ex paruis particulis sic figuratis cōposita. vz. q̃ terra ꝓm se totam sit cubice figure: vel q̃ particule ex quibus ipsa est composita sint cubice figure.

Quantum ad 2m articulum sciendus est. q̃ Arist. ⁊ Cōmentator improbant istam opinionem sic. Naz si dicta opinio eēt vera necessario sequeretur vacuum: quod tamen ipsi antiqui negabant. probat consequentia: quia cum huiusmodi corpora simplicia sic figurata cōponerentur: non ita possent cōiungi circa eundem punctum: quin inter ea remaneret vacuum: qz in superficialibus figuris regularibus tm̃ sunt tres figure que replent spatium superficiale: scilicet circa eundez punctū: scilicet trigonus quadratus ⁊ exagonus. In corporalibus autem figuris: sicut dicunt Arist. ⁊ Cōmentator sunt due tm̃ que spatium replent corporale circa eundem punctuz: scilicet pyramis ⁊ cubus: propter quod oportet solum illa duo corpora: scilicet quorum vnuz est pyramidale: vel ex pyramidibus compositum: ⁊ aliud cubicum vel ex cubicis compositum in aliquo numero accepta replere locum sine vacuo. ¶ Et ideo quantum esset de alys tribus oporteret esse

teret esse vacuū:ꝛ hoc euitaret per cubita ꝛ pyramidalia.

Quantum ad 3m articulu3.dubitat de hoc qd suppositū iam fuit in improbatione opionis antiquorꝫ.supponit enim ꝙ corpora pyramidalia regularia in aliquo numero accepta possint replere locum. ¶ Dubitat vtrum hoc sit verꝫ.pro quo ꝑ oportet supponere quid intelligatur in proposito per replere locu3.Pro quo sciendum ꝙ replere locum potest intelligi vel in superficie vel in solido.replere locum in superficie non est aliud ꝗ replere totale spatium supficiale circunstans aliquez punctū in ista supficie imaginatū:sed replere locum in solido est replere totū spatiū corporale circūstās aliquē pūctu3 imaginatū.¶ Tunc pro ꝓnibus aliqbus ponēdis supponit.ꝙ quēlibet punctū in supficie imaginatū circūstat spatium supficiale:qd valet ꝗtuor angulos rectos.ista p3 ex ꝑ elemētorꝫ Euclidis. ¶ Tūc sit vna ꝓ.Or tres sunt figure regulares superficiales potētes replere locu3 in superficie.ſ.quadratū triangulus ꝛ exagonus.Istud ꝓbatur de quadrato.nam si aliquē pūctum circūponant quatuor quadrata:occupabunt totū spatium supficiale circūstans illū punctū:qd patet.na3 totale illud spatiū circūstans istū punctum valet ꝗtuor angulos rectos ꝑcise:ꝛ tantū precise valent ꝗtuor anguli quatuor ꝗdratorꝫ:qr cuiuslibet quadrati quilibet angulus est rectus.¶ Dico 2°.ꝙ sex anguli triāguli regulares replent locū:qr angulus trianguli regularis seu equilateri valet duas tertias vni9 recti:sicut elici pōt ex ꝓpositione 30a ꝑmo elementorꝫ Euclidis.ergo sex tales anguli valent.12.tertias anguli recti:sed tales.12.tertie faciunt ꝗtuor integra.ſ.quatuor angulos rectos:ꝗtum est ꝑcise spatiū supficiale circūstans aliquē punctū in supficie imaginatum:ideo sex anguli triāguli regulares circa eundē punctū positi replebūt locū.¶ Dico 3°.ꝙ tres exagoni regulares replent locū:qr angulus exagoni b3 ꝗtuor tertias vnius recti:sicut pōt elici ex iam allegata ꝓpōne primi elementorꝫ Euclidis.g̃ tres tales que faciunt ꝗtuor integra.ſ.ꝗtuor angulos rectos replerent locū superficialē circūstantē aliquē pūctū in supficie imaginatum.¶ Dico 4°.ꝙ anguli pētbagonorꝫ vel eptagonorꝫ vel octogonorꝫ: ꝛ sic in infinitū in nullo numero cōbinati possunt ꝑcise replere locū.angulus enim pentbagoni b3 vnū rectū ꝛ qnta3 bui9 recti.Tales aūt tres cōbinati minus faciūt ꝗ ꝗtuor rectos.Quatuor vo cōbinati plus faciunt ꝗ ꝗtuor rectos: deinde nec eptagonus replet locum:qr angulus eptagoni valet vnū rectū ꝛ quinq; septimas vnius recti.g̃ duo tales sunt minores ꝗ ꝗtuor recti:ꝛ tres sunt maiores ꝗ ꝗtuor recti.Et breuiter vltra exagonū nullarꝫ figurarꝫ regulariū anguli replent locū:qr oium figurarꝫ regulariū vltra exagonū duo anguli sunt minores ꝗtuor rectis:ꝛ tres sunt maiores ꝗtuor rectis.¶ Et vt qd dicit melius intelligat:pro sciēdo quantū alicuius figure regularis angulus valeat:ꝛ etiā ꝗtum oēs simul.Sciendū est ꝙ cuiuslibet quadrati angulus est rectus.hoc patet per diffinitionē ꝗdrati:ꝛ cuiuslibet triāguli:regularis angulus valet duas tertias recti.istud p3.na3 cuiuslibet triāguli anguli valent duos rectos:vt demōstratū est ꝑ elntorꝫ Euclidis.Et cum anguli trianguli regularis sint sibiinuicē equales:vt p3 per diffinitionē figure regularis:sequit ꝙ quilibet angulus trianguli regularis valet duas tertias recti.vñ figura regularis dicit cui9 oia latera sunt sibiinuicē eqlia:ꝛ oēs anguli sunt sibiinuicē eqles.sic g̃ scimus ꝗtu3 valent anguli ꝗdrati:ꝛ filr trianguli.¶ Ad sciēdū aūt cōsimile de alys figuris regularibus superficialibus:sicut de pentbagono exagono eptagono ꝛ sic de alys.Est sciēdū ꝙ ꝑ cōsiderādus est numerus angulorꝫ talis figure:quo cōsiderato ab illo remoueant duo:ꝛ illud residuū ostēdendū nobis numerꝫ triangulorꝫ in quos illa figura est resolubilis:hoc aūt scito duplicemus numerꝫ triangulorꝫ in quos ista figura est resoluta ꝛ resultans ex tali duplicatione est numerus angulorum rectorꝫ quos valent oēs anguli simul iuncti illius figure:cui9 angulorꝫ valor q̃rebat.verbi gra.Si volo scire quot angulis rectis equalent anguli pentbagoni regularis cōsiderabo ꝙ qnq3 sunt anguli pentbagoni:a qbus remouebo duos:ꝛ remanebūt tres.Dico g̃ ꝙ pētbagonus resolubilis est in tres triangulos:ꝛ qr triu3 triangulorꝫ anguli valent sex rectos:qd patet duplicādo tria.dicaz ꝙ oēs anguli pentbagoni regularis simul iuncti valent sex rectos: ꝛ per ꝓsequēs vnus angulus pentbagoni valet vnū rectū: ꝛ quintā partē recti:ꝛ qr exagoni sunt sex anguli:remouebo a sex duo:ꝛ remanebūt ꝗtuor:in tot g̃ triāgulos exagonus est resolubilis.ſ.in ꝗtuor:ꝛ si ꝗtuor duplicamus resultāt octo:ꝛ tot angulis rectis equalēt anguli exagoni simul iuncti:ꝓpter qd vn9 angulus exagoni regularis valet vnū rectū ꝛ tertiā recti:qd patet.Nā si octo anguli recti distribuant sex angulis exagoni:cuilibet angulo exagoni cadit vnus rectus:cum sexta parte duorꝫ rectorꝫ.sexta aūt pars duorꝫ rectorꝫ est vna tertia recti:ꝛ sic qlibet angulus exagoni regularis valet qnq3 tertias vnius recti.¶ Finaliter ergo recolligēdo ꝓnem ꝑam.dico ꝙ solū tres figure regulares supficiales replerent locū supficialē.ſ.triāgulus ꝗdratum ꝛ exagonus nō distinguēdo ꝗdratū cōtra quadrāgulum vel triāgulū.De corporibus aūt replētibus locū in solidis dicūt Aristo.ꝛ Cōmentator ꝙ talia sunt duo.ſ.cubus ꝛ pyramis:de cubo nō est dubiū.Et ideo sit 2a ꝓ.ꝙ in solidis.8.cubi aggregati circa vnū punctū totum spatiū circa ipsu3 replent ad oēm dīa3:qd patet.Si itelligamus tres lineas in aere iterfecare se orthogonalr:sicut apparet i tribus pallis sibi mutuo applicatis que faciūt duodecim angulos rectos:sicut p3 inter illas lineas supius intercipient ꝗtuor cubi sine iteruallo.Et iferius alij ꝗtuor:ita ꝙ ꝗtuor supra sectionē:ꝛ ꝗtuor ifra sectionē:que simul faciūt octo totū spatiū circūstans sectionē occupabūt.De pyramidalibus aūt regularib9 dicit Cōmētator ꝙ duodecim pyramides regulares replent locū:ꝛ hoc ipse sic nitit ꝓbare 3a huius.quorūcunq; angulorꝫ corporaliū anguli supficiales equiualent angulis supficialibus angulorꝫ octo cuborꝫ illi anguli possunt replere locū in solidis.Sed anguli superficiales duodecim angulorꝫ pyramidaliū:equiualent angulis supficialibus octo cuborꝫ.g̃ ꝛc. maiorem relinqt tanꝗ per se manifestam:ex eo ꝙ anguli octo cuborꝫ replent locum:sed minorē probat.Pro quo supponit ꝙ angulus cubi solidus claudit tribus angulis supficialib9 rectis:ꝛ sic octo anguli cuborꝫ solidi claudunt vigintiquatuor angulis rectis supficialib9.Sed qr angulus solidus pyramidis regularis trium supficierꝫ claudit tribus angulis superficialibus equiualētibus duobus angulis supficialibus rectis:seqtur ꝙ anguli solidi duodeciz pyramidū claudunt etiā viginti ꝗtuor angulis rectis supficialib9:ꝛ sic tot angulis rectis supficialibus claudunt anguli solidi.12.pyramidum regulariū quot claudunt anguli solidi octo cuborum:ꝛ hoc erat intentū.¶ Scdo.nam sicut se b3 triangulus in plano:ita se b3 pyramis in solido.Sed aliquot triāguli replent locu3 in plano:ideo aliquot pyramides replebunt locum in solido.Et exquo sex triāguli regulares replent locū in plano:videt ꝙ.12.pyramides repleant locū in solido.ꝓnītia videt tenere per hoc. nam sicut numerus cuborꝫ replentiū locū in solido est duplus ad numerꝫ quadratorꝫ replentiū locū in plano:qr octo cubi replent locu3 in solido:ꝛ quatuor ꝗdrata replent locum in plano:ita videt ꝙ numerus pyramidū replētiū locū in solido debeat esse duplus ad numerꝫ triāgulorꝫ replentiū locū in plano.

¶ Contra istam opinionem salua reuerentia Cõmentatoris sit 3ª ꝓ.q̃ duodecim pyramides regulares nõ replent locum in solido:qd̃ ꝓbat̃ sic. Nam recipiã aliquã superficiem planã:ꝛ signabo in ea punctũ:ꝛ sit.a.ꝛ assignabo sup punctũ istũ sex triãgulos equilateros qui replent locuz in superficie circa pũctum istũ:qd̃ est pole sicut Cõmẽtator cõcedit:ꝛ ostẽsum est prius demõstratiue:deinde supra quẽlibet istoꝝ trianguloꝝ tanq̃ supra basim erigã pyramidẽ regularẽ triuz latez:quo facto erũt ibi sex pyramides oẽs cõtingẽtes vel cõtinentes se in pũcto.a.Deinde imaginor vnã lineã perpendiculare in illa supficie erectam directe: ad.a.pũctũ in sursum;q̃ sit.a.b.quo facto iste sex pyramides nunq̃ tangũt istã lineã:nisi iferius in pũcto.a.sicut pz volẽti cõsiderare:ꝛ per ꝓñs iste sex pyramides nullũ oino solidũ cõstituunt. Deinde ex alia parte eiusdẽ superficiei imaginor alias sex pyramides supra easdẽ sex bases cõstitutas:ꝛ ĩ eodẽ pũcto.a.ꝓtingẽtes se:ꝛ imaginor.b.a.ꝓtrahi directe in deorsuz in.c.erit.q̃.b.a.c.linea tota in vacuo ex vtraq̃ parte:ꝛ nihil solidũ ꝓstitutũ est circa pũctũ in quo ꝓtingunt se.12.pyramides:imo sunt ibi sex corpora:quoꝝ qõlibet cõstitutũ est ex duab⁹ pyramidib⁹ in cõi base coiunctis:q̃ꝝ nullũ alteri cõiungit̃ �means supficiẽ:sed tm̃ eoꝝ supficies lineis se cõtingũt. Patet q̃ q̃ duodecim pyramides bene possunt se cõtingere circa eundẽ punctũ cõe:sed nullo modo implebunt locũ.nec rõ Cõmẽtatoris salua sui gratia est alicuius valoris.supponit eniz q̃ q̃cunqz anguli corporales cõtinent̃ ab angulis supficialib⁹ equiualentib⁹ vigintiq̃tuor angulis supficialibus rectis:q̃ illi impleant precise locũ:modo hoc est falsum.nam si hoc esset verꝝ:sequerẽt q̃ tres cubi vna cuz sex corporibus supficialibus resultãtibus ex diuisione triũ cuboꝝ replerẽt locũ. modo hoc est falsum:ex eo q̃ tales tres cubi vna cum talib⁹ sex corporibus supficialibus nõ valent nisi sex cubos:sex aũt cubi nõ replent locũ.probat̃ ꝓñtia:ex eo q̃ oẽs anguli solidi simul iuncti triũ cuboꝝ ꝛ sex taliũ corporꝝ supficialiũ claudunt̃ angulis supficialibus equalẽtibus vigintiq̃tuor angulis supficialibus rectis:ex eo q̃ angulus cubi solidus ꝓtinet̃ tribus angulis supficialib⁹ rectis:ꝛ angulus solidus talis corporis supficialis clauditur duobus angulis rectis supficialib⁹ cũ dimidio:ꝛ sic anguli solidi taliũ sex corporum supficialiũ claudunt̃ angulis supficialibus rectis equalẽtibus qndeciz angulis rectis:ꝛ tres anguli triũ cuboꝝ nouẽ rectis:sed qndecim ꝛ nouẽ faciũt vigintiq̃tuor. q̃ ꝛc.

¶ Scõdo.sequitur q̃ octo cubi nõ implerent locũ.probatur ꝓñtia:qꝛ ꝑm dictã suppõnez Cõmẽtatoris sexdeciz corpora supficialia equalentia octo cubis nõ implerent locũ:ex eo q̃ sexdecim anguli solidi supficialiũ corporꝝ claudunt̃ angulis supficialibus nõ equiualẽtibus ꝑcise.z4.angulis supficialibus rectis.pz hoc:ex eo q̃ angulus corporis supficialis solidus versus illã partẽ vbi fiebat diuisio cui claudit̃ duobus angulis rectis cũ dimidio:ꝛ sic tales.16.claudunt̃ angulis supficialib⁹ equiualẽtibus.4.angulis rectis: ꝛ ne laboremus in equiuoco.corpus supficiale dr̃ esse qõlibet illoꝝ duoꝝ que resultant ex diuisione cubi:cum cubus diuidit̃ diametraliter:q̃ diuisio cadit sup angulos cubi apparẽtes.Ex quo pz.q̃ precise tantũ valẽt duo corpora supficialia quãtũ vnus cubus.sic q̃ ꝑmo visa est opinio Cõmẽtatoris.s.q̃.12.pyramides regulares replent locuz. Et 2° ratio sua.Et 3° improbatio sue opinionis.Et 4° ostẽsus est defectus sue rõnis qua credidit se demõstrasse.nec ꝓpter hoc volo ꝓbare Aristo.qꝛ Aristo.nõ dicit q̃.12. pyramides regulares replent locũ.Sed bene dicit̃ q̃ pyramis est vnum de corporibus que in aliquo numero accepta possunt replere locum:sed quot pyramides hoc faciant non exprimit.Et ideo ꝑm Aristo.diceret̃ ad dubitationem motam:quantum ad tertium articulum questionis:q̃ pyramides regulares in aliquo numero accepte replent locum:sed in quo numero hoc faciant ipse nõ dixit. Et si in aliquo numero forte hoc sunt viginti.De hoc autẽ als si deo placuerit profundius perscrutabor.

Quantum ad 4ᵐ articulũ sciendũ:q̃ aliqd̃ determinare sibi figurã a nã est ipsum habere aliquã figurã determinatã:ꝛ non posse habere aliã nisi violente. ¶ Scõdo est sciendum.q̃ questio potest intelligi: vel de totali elemento vel de parte eius. ¶ Tunc sit ꝑª ꝓ. q̃ particule elemẽtoꝝ non determinant sibi figurã naturaliter.ꝓbat̃.qꝛ aliter ꝛ aliter possunt figurari:nũc triangulariter nunc quadrate:ꝑm aliam ꝛ aliaz figuram corporis ꝓtinentis:sicut patet de aere ꝛ de aqua absqz eoꝝ violentia ꝛ corruptione:qualiter non posset fieri de boie vel de asino. ¶ Scõdo.omne recipiens debet esse denudatuz a natura recepti.modo elemẽta per mixtionẽ quãlibet figurã possunt recipere:nec aliquã sibi determinant nec aliquã habent sibi cõnaturalem.iam enim nõ possent aliam recipere.sic eniz arguit Arist.in ꝑ physicoꝝ.ꝛ Cõmẽtator in de substãtia orbis.q̃ materia ꝑª nullaz determinat sibi formã substantialẽ:nam tunc nullã aliam posset recipere. ¶ Tamen ꝗ istas ꝓbõnes dubitat̃. Prima qdem ꝓbatio non videt̃ procedere de oibus elemẽtis.nõ eniz cõcludit de terra que est solida.illa eniz nõ põt sic diuersimode figurari ꝑm diuersam figurã cõtinentis. ¶ Cõtra 2ᵃᵐ ꝓbationem dubitat̃ similr:quãdo dicit̃ recipiens debet eẽ ꝛc. Nam ꝑm hoc oporteret q̃ etiã elemẽta nõ haberent formas subales:ex eo q̃ in mixtione quãlibet formã substãtialem possunt recipere. ¶ Ad ista respondet̃.Ad ꝑᵐ dico q̃ ꝛz terra nõ figuretur ad figuraz cõtinentis:hoc non est quia forma eius substãtialis determinet sibi figuram quã habet:sed hoc solum est ꝓpter duritiez:quia nõ est fluxibilis.Etiaz sufficit q̃ sine corruptione ipsa terra posset diuidi ꝛ figurari aliter ꝛ aliter sine eius violẽtia. ¶ Ad 2ᵃᵐ ista bene probant q̃ oportet elemẽta carere formis subalibus elemẽtoꝝ mixtoꝝ.nam tales recipiunt ĩmixtionez: non tamen ꝓpter hoc oportet elemẽta carere formis substãtialibus elemẽtaribus. ¶ Ex ista cõclusione sequitur q̃ non põt fieri transmutatio particule elemẽti de figura in figuram que sit ei violẽta.patet hoc:ex eo qꝛ nulla est sibi naturalis.verũtamen põt esse violẽtia aliunde in tali trãsmutatione:sicut ꝓpter motum localem vel rarefactionez vel condensationẽ vel diuisionẽ:ꝛz non rõne figurationis. ¶ Secũda cõclusio.q̃ totalis sphera elemẽti non determinat sibi aliquaz figuram nãliter.probatur:quia totum homogeneũ ꝛ quelibet eius pars separata sunt eiusdẽ rationis:ꝛ non differunt nisi ꝑm magnum ꝛ paruum:ꝛ ideo consimilis est motus ꝛ locus talis totius ꝛ sue partis.ꝛ silr consimilis figura:sed per precedẽtem conclusionem pars elemẽti non determinat sibi aliquaz figuram naturaliter. igitur nec totum. ¶ Secũdo.si elemẽta totalia determinarent sibi aliquã figuram naturalez:tunc sicut differunt specie determinarent sibi figuras distinctas specie.modo hoc est falsum. Nam oia quasi sunt sphẽrica:sed illaz non determinant sibi a natura:sed habent illam rõnem continentis.cõsequẽtia ꝓbatur.nam sicut videmus in animalibus ꝛ alys differẽtibus specie:q̃ distincta specie si determinant sibi figuras:determinant sibi figuras distinctas specie. ¶ Sed dubitatur primo de hoc q̃ eadem est figura totius homogenei ꝛ sue partis:naz aliq̃ particula aque transmutatur de vna figura in aliam:ꝛ tamen tota sphera aque manet consimilis figure:cuius fuit ante. ¶ Secũdo dubitatur cõtra ꝓclusionẽ in se.nam terra vndiqz naturaliter mouet̃ ad mediũ:ex hoc sequitur ipsam esse rotũdam

sicut dicebatur

sicut dicebatur scdo huius:ideo ipsam esse rotundaz videtur ei inesse naturaliter sicut inest ei nãliter vndiqz mouerí ad mediũ.Ad qd sequitur ipsam esse vndiqz rotundaz. ¶ Tertio ignis necessario est spbericus.nã aliter esset vacuum prope spberam lune.igitur videt qꝑ talem figuram ignis sibi determinat ꝛc. ¶ Ad ista respdet.Ad ꝑmũ.bene cõcedo qꝑ tota spbera aque ꝛ vna pars aque quodãmodo se habent aliter quantũ ad figuram.Sed tamẽ hoc nõ est de per se:nec ratione forme substantialis aque:sed per accidens:ꝛ ex cõtinente:ꝛ rõne motus: qꝛ facile est vnam paruam particulam aque trãsmutare ꝛ mouere de continente in cõtinens:ꝛ non est ita de tota spbera aque:tamen si sic fieret:nõ ꝓpter hoc corrũperetur nec violentaretur. ¶ Ad scdm dico:qꝑ non sequit si motus sit naturalis ꝛ ex motu:sequitur talis figuratio qꝑ talis figuratio sit naturalis figuratio. ¶ Ad tertium dico:qꝑ lz ignis sit necessario spbericus:non tamen naturaliter a forma sua:sed ab alio: scilicet a continente.s.a celo qꝑ est spbericus.

Ad rationes. ¶ Ad ꝑmã ista bene ꝓbat qꝑ qdlibet elementũ est figuratum: sed qꝑ istam figurã per suam nãm sibi determinet hoc non concluditur. ¶ Ad scdam dico:qꝑ lz nõ sint nisi quinqz corpora regularia ꝓm speciem:non tamen oportet qꝑ quodlibet corpoꝛ simplicium vnam illarum figurarũ talis corporis sibi determinet. Nam si sic sicut arguit Aristo.oporteret esse vacuuz:qd natura abhorret:nec ratio ista est aliud q̃ quedam cõcordantia ꝛ persuasio ꝓm quas non est procedendum in naturalibus:sed magis ibi est procedendũ ꝓm experientias. ¶ Ad tertiam dico:qꝑ elementa ex sui natura non determinata sunt ad maximum vel ad minimum. Nam dicitur scdo de anima:qꝑ ignis crescere in infinitũ si infinitum combustibile apponeretur. Sed si elementa determinata sunt ad maximum vel ad minimum:hoc nõ est ex eorum natura:sed magis a continente. Et iuxta hoc proportionaliter exponatur illud qd dictum est:omnium natura constantiũ ꝛc. ¶ Ad quartam dico:qꝑ aqua habet figuram spbericam.hoc autẽ nõ est imediate a forma sua: sed quodãmodo ex consequente.s.ꝓpter locum ꝛ distantiam eius a centro mundi sicut ostensum est scdo huius. ¶ Ad quintaz de guttulis aque que sunt spberice: dico qꝑ hoc nõ est a forma aque:sed magis propter fugam cõtrariy.nam illa est figura.s.spberica in qua partes sunt magis vnite ꝛ magis possunt resistere corrũpenti:ꝛ ideo quodlibet quãtum potest tendit ad istam figuram nisi aliud impediat:sicut grauitas vel duities. Et maxime quando est in parua quãtitate:nec hoc solum cõuenit aque:sed alys liquidis:sicut pz de argento viuo. ¶ Ad sextaz dico: qꝑ hoc nõ est ꝓpter hoc qꝑ ignis talez figurã sibi determinet:sed hoc magis est ꝓpter aerez circũstantem corrũpentẽ illam flãmã:ꝛ diminuentẽ quãto est remotius ab eius origine.

¶ Et sic cum Dei laude terminat questio.ꝛ per ꝯsequens tertius liber:sicqz totalis liber:qui vt visuz est:in tres partiales libros distributus est:cuius primi omnes questiões fundate sunt super textus primi libri Arist.preter vltimã que fundata est super primo textu scdi libri de celo Aristotelis.Similiter questiones oẽs secundi libri fundate sunt super textus secundi libri de celo Aristo.preter decimam quartam questionem que fundata est super octuagesimũ nonum textum primi celi Aristo.Qõnes autẽ huius tertiy oẽs sunt fundate super textus quarti libri de celo Aristo. preter quintã:duodecimaz:ꝛ decimãtertiam:que fundate sunt super textus tertiy libri de celo Aristo.vt patuit.

¶ Expliciunt questiones preclarissimi doctoris Alberti de Saxonia super quatuor libros de celo ꝛ mundo Aristo.diligentissime emendate per eximiũ artium ꝛ medicine doctorem magistrum Hieronymũ Surianum Uenetum filium dñi magistri Jacobi Suriani physici prestãtissimi. ¶ Impresse autem Uenetys Arte heredum quondã nobilis viri dñi Octauiani Scoti ciuis Modoetiensis:ꝛ sociorum.Anno salutis nostre.1520.Die.28.Mensis Junij. Ducante inclito Principe Leonardo Lauredano.

Registrum

Tabula

¶ Incipiunt tituli questionũ primi libri.

¶ Incipiunt tituli qõnuꝫ secũdi libri.

¶ Incipiunt tituli questionũ tertij libri.

Finis.